

श्री ॥

श्रीपरमात्मने नमः ॥

तैत्तिरीयसंहितापदपाठः ॥

सस्वरः ॥

[उत्तरभागः]

पञ्चमपट्टसप्तमकाण्डात्मकः ॥

अथ क्रिल

मु. अ. वैद्यनाथशास्त्रिणा

मा. नारायणशास्त्रिणा च

परिशोधित

कुम्भघोषस्थ वैदिकवाङ्मनोपुस्तकशालायां प्रिण

मु. अ. वैद्यनाथशास्त्रिणा

स्वीकृत

शारदाविलाममुद्राक्षरशालायाम्

मुद्रापितः

कुम्भघोषे प्रकाशितश्च ॥

आनं दण्डस्वरस्य मन्त्रमालि ॥

1915.

(Copyright Reserved)

श्रीः॥
तैत्तिरीयसंहितापदपाठे

पञ्चमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म॥

सावित्राणि । जुहोति । प्रसूत्याइतिप्र-सूत्यै । चतुर्गृहीतेनेतिचतुः-गृहीतेन ।
जुहोति । चतुर्गृहीतइतिचतुः-पादः । पशवः । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । चत
सः । दिशः । दिख्यु । एव । प्रतीति । तिष्ठति । छन्दाँसि । देवेभ्यः । अपेति ।
अक्रामन् । न । वः । अभागानि । हव्यम् । वरुष्याम् । इति । तेभ्यः । एतत् । च
तुर्गृहीतमितिचतुः-गृहीतम् । अधारयन् । पुरोनुवाक्यायाइतिपुरः-अनुवाक्याये ।
याज्याये । देवताये । वपट्कारायेतिवपट्-काराय । यत् । चतुर्गृहीतमितिचतुः-गृ
हीतम् । जुहोति । छन्दाँसि । एव । तत् । प्रीणाति । तानि । अस्य । प्रीतानि ।
देवेभ्यः । हव्यम् । वहन्ति । यम् । कामयेत । [१] पापीयान् । स्यात् । इति । एकै
कमित्येकै-एकम् । तस्य । जुहुयात् । आहुंतीभिरित्याहुति-भिः । एव । एनम् ।
अपेति । गृह्णाति । पापीयान् । भवति । यम् । कामयेत । वसीयान् । स्यात् । इति ।
सर्वाणि । तस्य । अनुद्वत्येत्नु-द्वत्यं । जुहुयात् । आद्वत्येत्या-द्वत्या । एव । एनम् ।
अमीति । क्रमयति । वसीयान् । भवति । अथोइति । यज्ञस्य । एव । एषा । अमि
क्रान्तिरित्यभि-क्रान्तिः । एति । वै । एषः । यज्ञमुखादितियज्ञ-मुखात् । ऋध्याः । यः ।
अग्नेः । देवतायाः । एति । अष्टौ । एतानि । सावित्राणि । भवन्ति । अष्टारूपेत्यष्टा-
अरूपग । गायत्री । गायत्रः [२] अग्निः । तेन । एव । यज्ञमुखादितियज्ञ-मुखात् ।
ऋध्याः । अग्नेः । देवताये । न । एति । अष्टौ । सावित्राणि । भवन्ति । आहुंति
रित्या-हुतिः । नवमी । त्रिवृतमितित्रि-वृतम् । एव । यज्ञमुखइतियज्ञ-मुखे । वीति ।
यात्तयति । यदि । कामयेत । छन्दाँसि । यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-यज्ञसेन । अर्पयेयम् ।
इति । ऋचम् । अन्तमाम् । कुर्यात् । छन्दाँसि । एव । यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-यज्ञसे
न । अर्पयति । यदि । कामयेत । यजमानम् । यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-यज्ञसेन । अर्प
येयम् । इति । यजुः । अन्तमम् । कुर्यात् । यजमानम् । एव । यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-

यशसेनं । अर्पयति । ऋचा । स्तोमम् । समितिं । अर्द्धय । इति । [३] आह । समृ-
 ध्याइतिसं-ऋध्यै । चतुर्भिरितिचतुः-भिः । अग्निम् । एति । दत्ते । चत्वारि । छन्दांसि ।
 छन्दोभिःरितिछन्दः-भिः । एव । देवस्यं । त्वा । सवितुः । प्रसवइतिप्र-सवे । इति ।
 आह । प्रसू त्याइतिप्र-सूत्यै । अग्निः । देवेभ्यः । निर्लायत । सः । वेणुम् । प्रेति । अवि-
 शतू । सः । एताम् । ऊतिम् । अनुं । समितिं । अचरत् । यत् । वेणोः । सुपिस्म । सुपि-
 रा । अग्निः । भवति । सयोनित्वायेतिसयोनि-त्वार्यं । सः । यत्रयत्रेतियत्र-यत्र । अव-
 सत् । तत् । कृष्णम् । अभवत् । कल्मापी । भवति । रूपसंमृध्याइतिरूप-समृध्यै ।
 उभयतःरूपू रित्युभयतः-रूपूः । भवति । इतः । च । अमुतः । च । अर्कस्यं । अ-
 वरुध्याइत्यव-रुध्यै । व्याममात्रीतिव्याम-मात्री । भवति । एतावत् । वै । पुरुषे । वी-
 र्यम् । वीर्यसम्मितेतिवीर्य-सम्मिता । अपरिमितेत्यपरि-मिता । भवति । अपरिमित-
 स्येत्यपरि-मितस्य । अवरुध्याइत्यव-रुध्यै । यः । वनस्पतीनाम् । फलग्रहिरितिफल-
 ग्रहिः । सः । एवाम् । वीर्यावानितिवीर्य-वान् । फलग्रहिरितिफल-ग्रहिः । वेणुः । वे-
 णवी । भवति । वीर्यस्य । अवरुध्याइत्यव-रुध्यै ॥ [४] कामयेतगायत्रोऽर्धयेतिच
 समविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१॥

व्यंद्धमितिवि-ऋद्धम् । वै । एतत् । यज्ञस्यं । यत् । अयजुष्केणेत्ययजुः-केन ।
 क्रियते । इमाम् । अगृभ्णन् । रशनाम् । ऋतस्यं । इति । अश्वाभिधानीमित्यश्व-
 अभिधानीम् । एति । दत्ते । यजुष्कृत्याइतियजुः-कृत्यै । यज्ञस्यं । समृध्याइतिसं-
 ऋध्यै । प्रतर्तमितिप्र-तू र्तम् । वाजिन् । एति । द्रव । इति । अश्वम् । अभीति ।
 दधाति । रूपम् । एव । अस्य । एतत् । महिमानम् । व्याचष्टइतिवि-आचष्टे । युञ्जा-
 थाम् । रासंभम् । युवम् । इति । गर्दभम् । असंति । एव । गर्दभम् । प्रतीति । स्था-
 पयति । तस्मात् । अश्वात् । गर्दभः । असंचरइत्यसत्-तरः । योगेयोगइतियोगे-यो-
 गे । त्वंस्तरमिति तवः-तरम् । इति । आह । [५] योगेयोगइतियोगे-योगे । एव ।
 एनम् । युद्धुक्ते । वाजैवाजइतिवाजै-वाजे । हवामहे । इति । आह । अन्नम् । वै ।
 वाजं । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । सखायः । इन्द्रम् । ऊतये । इति । आह ।
 इन्द्रियम् । एव । अवेति । रुन्धे । अग्निः । देवेभ्यः । निर्लायत । तम् । प्रजापति-
 रितिप्रजा-पतिः । अन्विति । अविन्दत् । प्राजापत्यइतिप्राजा-पत्यः । अश्वः । अ-

श्वेन । समिति । भरति । अनुवित्त्याइत्यनु-वित्त्ये । पापवस्यसमितिपाप-वस्यसम् ।
 वै । एतत् । क्रियते । यत् । श्रेयसा । च । पापीयसा । च । समानम् । कर्म । कुर्व
 न्ति । पापीयान् । [६] हि । अर्थात् । गर्दभः । अश्वम् । पूर्वम् । नयन्ति । पापवस्य
 सस्येतिपाप-वस्यसस्यं । व्यावृत्त्याइतिवि-आवृत्त्ये । तस्मात् । श्रेयांसम् । पापी
 यान् । पश्चात् । अन्विति । एति । बहुः । वै । भवंतः । भ्रातृच्यः । भवति । इव ।
 खलुं । वै । एपः । यः । अग्निम् । चिनुते । वज्री । अश्वः । प्रतूर्वन्नितिप्र-तूर्वन् ।
 एति । इहि । अवक्रामन्नित्यव-क्रामन् । अशस्तीः । इति । आह । वज्रेण । एव ।
 पाप्मानम् । भ्रातृच्यम् । अवेति । क्रामति । रुद्रस्य । गाणपत्यादितिगाण-पत्यात् ।
 इति । आह । रौद्राः । वै । पशवः । रुद्रात् । एव । [७] पशून् । निर्याच्येतिनि-
 याच्यं । आत्मने । कर्म । कुस्ते । पूष्णा । सयुजेतिस-युजा । सह । इति । आह ।
 पूषा । वै । अध्वनाम् । सन्नेतेतिसं-नेता । समष्ट्याइतिसं-अष्ट्ये । पुरीपायतनइति
 पुरीप-आयतनः । वै । एपः । यत् । अग्निः । अङ्गिरसः । वै । एतम् । अग्ने । देव
 तानाम् । समिति । अभरन् । पृथिव्याः । सधस्थादिति सध-स्थात् । अग्निम् । पुरी
 ष्यम् । अङ्गिरस्वत् । अच्छं । इहि । इति । आह । सार्यतनमितिस-आयतनम् ।
 एव । एनम् । देवताभिः । समिति । भरति । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । अ
 च्छं । इमः । इति । आह । येन । [८] सङ्गच्छंतइतिसं-गच्छंते । वाजम् । एव ।
 अस्य । वृद्धुक्ते । प्रजापंतयइतिप्रजा-पतये । प्रतिप्रोच्येतिप्रति-प्रोच्यं । अग्निः । स
 मृत्यइतिसं-भृत्यः । इति । आहुः । इयम् । वै । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । तस्याः ।
 एतत् । श्रोत्रम् । यत् । वल्मीकः । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । भ्रिष्यामः ।
 इति । वल्मीकवपामिति वल्मीक-वपाम् । उपेति । तिष्ठते । साख्यादिति स-अख्यात् ।
 एव । प्रजापंतयइतिप्रजा-पतये । प्रतिप्रोच्येतिप्रति-प्रोच्यं । अग्निम् । समिति । भ
 रति । अग्निम् । पुरीष्यम् । अङ्गिरस्वत् । भ्रामः । इति । आह । येन । सङ्गच्छंतइति
 सं-गच्छंते । वाजम् । एव । अस्य । वृद्धुक्ते । अन्विति । अग्निः । उपसाम् । अ
 ग्रम् । [९] अरुयत् । इति । आह । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्ये । आगत्येत्या-गत्यं ।
 वाजी । अध्वनः । आक्रम्येत्या-क्रम्यं । वाजिन् । पृथिवीम् । इति । आह । इच्छति ।
 एव । एनम् । पूर्वया । विन्दति । उत्तरयेत्युत्-तरया । दाभ्याम् । एति । क्रमयति ।

प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । अनुंरूपाभ्यामित्यनुं-रूपाभ्याम् । तस्मात् । अनुंरूपा
इत्यनुं-रूपाः । पशवंः । प्रेति । जायन्ते । द्यौः । ते । पृष्ठम् । पृथिवी । सुधस्थमित्ति
सुध-स्थम् । इति । आह । एभ्यः । वै । एतम् । लोकेभ्यः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः ।
समिति । ऐस्यत् । रूपम् । एव । अस्य । एतत् । महिमानम् । व्याचष्टइतिवि-आ
चष्टे । वृजी । वै । एपः । यत् । अश्वः । दुद्विरितिदत्-भिः । अन्यतोदद्वयइत्यन्य
तोदत्-भ्यः । भूयान् । लोमभिरितिलोम-भिः । उभयादद्वयइत्युभयादत्-भ्यः । यम् ।
द्विष्यात् । तम् । अधस्पदमित्यधः-पदम् । ध्यायेत् । वज्रेण । एव । एनम् । स्तृणु
ते ॥ [१०] आहृपापीयाञ्चुद्रादेवयेनाग्रञ्चञ्जी वैसप्तदशच ॥ ❀ ॥२॥

उदिति । क्राम् । उदिति । अक्रमीत् । इति । द्वाभ्याम् । उदिति । क्रमय
ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । अनुंरूपाभ्यामित्यनुं-रूपाभ्याम् । तस्मात् । अनुं
रूपाइत्यनुं-रूपाः । पशवंः । प्रेति । जायन्ते । अपः । उपेति । सृजति । यत्र । वै ।
आपः । उपगच्छन्तीत्युप-गच्छन्ति । तत् । आपधयः । प्रतीति । तिष्ठन्ति । ओ
पधीः । प्रतितिष्ठन्तीरितिप्रति-तिष्ठन्तीः । पशवंः । अनुं । प्रतीति । तिष्ठन्ति । पशून् ।
यज्ञः । यज्ञम् । यजमानः । यजमानम् । प्रजाइतिप्र-जाः । तस्मात् । अपः । उपेति ।
सृजति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । यत् । अध्वर्युः । अनग्नौ । आहुतिमित्या-
हुतिम् । जुहुयात् । अन्धः । अध्वर्युः । [११] स्यात् । स्वपांमि । यज्ञम् । हन्युः ।
हिरण्यम् । उपास्येत्युप-अस्यं । जुहोति । अभिवतीत्यभि-वति । एव । जुहोति । न ।
अन्धः । अध्वर्युः । भवति । न । यज्ञम् । स्वपांमि । गन्ति । जिवमि । अग्निम् ।
मनमा । घृतेन । इति । आह । मनसा । हि । पुरुषः । यज्ञम् । अभिगच्छतीत्यभि-
गच्छति । प्रतिरूप्यन्तमितिप्रति-रूप्यन्तम् । भुवनानि । विश्वा । इति । आह । स
वैम् । हि । एपः । प्रत्यङ् । स्वेति । पृथुम् । तिरश्चा । वयसा । वृहन्तम् । इति ।
आह । अर्लाः । हि । एपः । ज्ञातः । महान् । [१२] भवति । व्यचिष्टम् । अन्नम् ।
रभसम् । विदानम् । इति । आह । अन्नम् । एव । अस्मे । स्वदयति । सर्वम् । अ
स्मे । स्वदते । यः । एवम् । वेदं । एति । त्वा । जिवाग्निं । वचमा । घृतेन । इति ।
आह । तस्मात् । यत् । पुरुषः । मनसा । अभिगच्छतीत्यभि-गच्छति । तत् । वाचा ।
उदति । अस्वपमा । इति । आह । स्वपमा । अपहन्याइत्यप-हन्ये । मयैश्रीरिति

मर्य-श्रीः । स्पृहयद्वर्णइतिस्पृहयत-वर्णः । अग्निः । इति । आह । अपचितिमित्यप-
 चितिम् । एव । अस्मिन् । दधाति । अपचितिमानित्यपचिति-मान् । भवति । यः ।
 एवम् । [१३] वेद । मनसा । तु । वै । ताम् । आप्तुम् । अर् हति । याम् । अध्वर्युः ।
 अनग्नौ । आहुतिमित्या-हुतिम् । जुहोति । मनस्वतीभ्याम् । जुहोति । आहुत्यो
 रित्या-हुत्योः । आप्त्यै । द्वाभ्याम् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । यज्ञमुखेयज्ञमुख
 इतियज्ञमुखे-यज्ञमुखे । वै । क्रियमाणे । यज्ञम् । रूपाँसि । जिघाँसन्ति । एतर
 हिं । खलु । वै । एतत् । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । यर् हिं । एनत् । आहुतिरित्या-
 हुतिः । अश्नुते । परीति । लिखति । रूपाँसाम् । अपहत्याइत्यप-हत्यै । तिसृभिरि
 तितिसृ-भिः । परीति । लिखति । त्रिशुदितित्रि-वृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव ।
 अग्निः । तस्मात् । रूपाँसि । अपेति । हन्ति । [१४] गायत्रिया । परीति । लि
 खति । तेजः । वै । गायत्री । तेजसा । एव । एनम् । परीति । गृह्णाति । त्रिष्टुभा ।
 परीति । लिखति । इन्द्रियम् । वै । त्रिष्टक् । इन्द्रियेण । एव । एनम् । परीति । गृ
 ह्णाति । अनुष्टुभेत्यनु-स्तुभा । परीति । लिखति । अनुष्टुवित्यनु-स्तुप् । सर्वाणि ।
 छन्दाँसि । परिभू रितिपरि-भूः । परीत्याइतिपरि-आप्त्यै । मध्यतः । अनुष्टुभेत्य
 नु-स्तुभा । वाक् । वै । अनुष्टुवित्यनु-स्तुप् । तस्मात् । मध्यतः । वाचा । वदामः ।
 गायत्रिया । प्रथमया । परीति । लिखति । अर्थ । अनुष्टुभेत्यनु-स्तुभा । अर्थ । त्रि
 ष्टुभा । तेजः । वै । गायत्री । यज्ञः । अनुष्टुगित्यनु-स्तुक् । इन्द्रियम् । त्रिष्टुप् । ते
 जसा । च । एव । इन्द्रियेण । च । उभयतः । यज्ञम् । परीति । गृह्णाति ॥ [१५]
 अन्धोऽध्वर्युर्महान्भवतियएवँ हन्तित्रिष्टुभातेजोवैगायत्रीत्रयोदशच ॥ ॥३॥
 देवस्य । त्वा । सवितुः । प्रसवइतिप्र-सवे । इति । खनति । प्रसूत्याइतिप्र-
 सूत्यै । अथोइति । धूमम् । एव । एतेन । जनयति । ज्योतिष्मन्तम् । त्वा । अग्ने ।
 सुप्रतीकमितिसु-प्रतीकम् । इति । आह । ज्योतिः । एव । एतेन । जनयति । सः ।
 अग्निः । जातः । प्रजाइतिप्र-जाः । शुचा । आप्यत् । तम् । देवाः । अर्धचेनेत्यर्ध-
 ऋचेन । अशमयन् । शिवम् । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । अहिँसन्तम् । इति ।
 आह । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । एव । एनम् । शमयति । द्वाभ्याम् । खनति । प्र
 तिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । अपाम् । पृष्ठम् । असि । इति । पृष्ठकण्ठमितिपृष्ठक-

पर्णम् । एति । [१६] ह्रति । अपाम् । वै । एतत् । पृष्ठम् । यत् । पुष्करपर्णमिति
 पुष्कर-पर्णम् । रूपेण । एव । एनतू । एति । ह्रति । पुष्करपर्णेनेतिपुष्कर-पर्णेन ।
 समिति । भ्रति । योनिः । वै । अग्नेः । पुष्करपर्णमितिपुष्कर-पर्णम् । सयोनिमि
 तिस-योनिम् । एव । अग्निम् । समिति । भ्रति । कृष्णाजिनेनेतिकृष्ण-अजिनेन ।
 समिति । भ्रति । यज्ञः । वै । कृष्णाजिनमतिकृष्ण-अजिनम् । यज्ञेन । एव । य
 ज्ञम् । समिति । भ्रति । यत् । ग्राम्याणाम् । पशूनाम् । चर्मणा । सम्भेदिदितिसंभ
 रेत । ग्राम्यान् । पशून् । शुचा । अर्पयेत् । कृष्णाजिनेनेतिकृष्ण-अजिनेन । समि
 ति । भ्रति । आरण्यान् । एव । पशून् । [१७] शुचा । अर्पयति । तस्मात् । स
 मावत् । पशूनाम् । प्रजायमानानामितिप्र-जायमानानाम् । आरण्याः । पशवः ।
 कनीयासः । शुचा । हि । ऋताः । लोमतः । समिति । भ्रति । अतः । हि । अ
 स्य । मेध्यम् । कृष्णाजिनमतिकृष्ण-अजिनम् । च । पुष्करपर्णमितिपुष्कर-पर्णम् ।
 च । समिति । स्तृणाति । इयम् । वै । कृष्णाजिनमतिकृष्ण-अजिनम् । असौ । पु
 ष्करपर्णमितिपुष्कर-पर्णम् । आभ्याम् । एव । एनम् । उभयतः । परीति । गृह्णाति ।
 अग्निः । देवेभ्यः । निलोयत । तम् । अथर्वा । अन्विति । अपश्यत् । अथर्वा ।
 त्वा । प्रथमः । निरिति । अमन्थत् । अग्ने । इति । [१८] आह । यः । एव । एनम् ।
 अन्वपश्यदित्यनु-अपश्यत् । तेन । एव । एनम् । समिति । भ्रति । त्वाम् । अग्ने ।
 पुष्करात् । अधीति । इति । आह । पुष्करपर्णमितिपुष्कर-पर्णे । हि । एनम् । उप
 श्रितमित्युप-श्रितम् । अविन्दत् । तम् । उ । त्वा । दध्यद् । ऋषिः । इति । आह ।
 दध्यद् । वै । आथर्वणः । तेजस्वी । आसीत् । तेजः । एव । अस्मिन्नु । दधाति ।
 तम् । उ । त्वा । पाथ्यः । वृषा । इति । आह । पूर्वम् । एव । उदितम् । उत्तरेणे
 त्युत्-त्तरेण । अभीति । गृणाति । [१९] चतसृभिरितिचतसृ-भिः । समिति । भ्रति ।
 चत्वारिं । छन्दासि । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । एव । गायत्रीभिः । ब्राह्मणस्य ।
 गायत्रः । हि । ब्राह्मणः । त्रिष्टुभिरितित्रिष्टु-भिः । राजन्यस्य । त्रेष्टुभः । हि । राज
 न्यः । यम् । कामयेत । वसीयान् । स्यात् । इति । उभयीभिः । तस्य । समिति ।
 भरेत् । तेजः । च । एव । अस्मे । इन्द्रियम् । च । समीचीदिति । दधाति । अष्टाभिः
 ममिति । भ्रति । अष्टारूपरेत्यष्टा-अरुपरा । गायत्री । गायत्रः । अग्निः । यावान् ।

एव । अग्निः । तम् । समितिं । भ्रसति । सीदं । ह्योतुः । इति । आह । देवताः । एवा
 अस्मै । समितिं । सादयति । नीतिं । होता । इति । मनुष्यान् । समितिं । सीदस्व ।
 इति । वयाँसि । जनिष्व । हि । जेन्यः । अग्ने । अह्नाम् । इति । आह । देवमनु
 ष्यानितिदेव-मनुष्यान् । एव । अस्मै । सँसन्नानिति-सँसन्नान् । प्रेतिं । जनय
 ति ॥ [२०] एवपशुनितिगृणातिहोतरिति-सप्तविँशतिश्च ॥ ॐ ॥ १ ॥

क्रूरम् । इव । वै । अस्यः । एतत् । करोति । यत् । खनति । अपः । उपेतिं ।
 सृजति । आपः । वै । शान्ताः । शान्ताभिः । एव । अस्यै । शुचम् । शमयति ।
 समितिं । ते । वायुः । मातरिश्वा । दधानु । इति । आह । प्राणइतिप्र-अनः । वै ।
 वायुः । प्राणेनेतिप्र-अनेन । एव । अस्यै । प्राणमितिप्र-अनम् । समितिं । दधाति ।
 समितिं । ते । वायुः । इति । आह । तस्मात् । वायुप्रच्युतेति-वायु-प्रच्युता । दिवः ।
 वृष्टिः । ईते । तस्मै । च । देवि । वपद् । अस्तु । [२१] तुभ्यम् । इति । आह । पद् ।
 वै । ऋतवः । ऋतुषु । एव । वृष्टिम् । दधाति । तस्मात् । सर्वान् । ऋतून् । वरू प
 ति । यत् । वपद् कुर्यादिति-वपद्-कुर्यात् । यातयामेति-यात-यामा । अस्य । वपद् कार
 इति-वपद्-कारः । स्यात् । यत् । न । वपद् कुर्यादिति-वपद्-कुर्यात् । रूपाँसि । य
 ज्ञम् । हन्युः । वद् । इति । आह । परोरूपमिति-परः-अरूपम् । एव । वपद् । करोति ।
 न । अस्य । यातयामेति-यात-यामा । वपद्-कारइति-वपद्-कारः । भवति । न । यज्ञम् ।
 रूपाँसि । घ्नन्ति । सुजातइति-सु-जातः । ज्योतिषा । सह । इति । अनुष्टुभेत्यनु-
 स्तुभा । उपेतिं । नह्यति । अनुष्टुवित्यनु-स्तुप् । [२२] सर्वाणि । छन्दाँसि । छन्दाँ
 सि । खलुं । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः । प्रियया । एव । एनम् । तनुवा । परीतिं ।
 दधाति । वेदुंकः । वासः । भवति । यः । एवम् । वेदं । वारुणः । वै । अग्निः । उपं
 नह्यत्युपं-नह्यः । उदितिं । उ । तिष्ठ । स्वध्वरोति-सु-अध्वर । ऊर्ध्वः । उ । स्वितिं ।
 नः । ऊतये । इति । सावित्रीभ्याम् । उदितिं । तिष्ठति । सवितृप्रसू तडति-सावितृ-
 प्रसूतः । एव । अस्य । ऊर्ध्वाम् । वरुणमेनि-मिति-वरुण-मेनिम् । उदितिं । सृजति ।
 द्वाभ्याम् । प्रतिष्ठित्याइति-प्रति-स्थित्यै । सः । जातः । गर्भैः । अस्मि । [२३] रोदं
 स्योः । इति । आह । इमेइति । वै । रोदंसीइति । तयोः । एपः । गर्भैः । यत् । अ
 ग्निः । तस्मात् । एवम् । आह । अग्ने । चारुः । विभंतइति-वि-भूतः । ओषधीषु ।

इति । आह । यदा । हि । एतम् । विभ्रन्तीतिवि-भ्रन्ति । अथ । चास्तरइतिचारु-
तरः । भवति । प्रेति । मातृभ्यइतिमातृ-भ्यः । अधीति । कनिक्कदत् । गाः । इति ।
आह । ओपधयः । वै । अस्य । मातरः । ताभ्यः । एव । एनम् । प्रेति । च्यावय
ति । स्थिरः । भव । वीर्द्धइतिवीड-अङ्गः । इति । गर्दभे । एति । सादयति । [२४]
समिति । नह्यति । एव । एनम् । एतया । स्थेने । गर्दभेन । समिति । भ्रति । त
स्मात् । गर्दभः । पशूनाम् । भारभारितमइतिभारभारि-तमः । गर्दभेन । समिति ।
भ्रति । तस्मात् । गर्दभः । अपीति । अनालेशइत्यना-लेशे । अतीति । अन्यान् ।
पशून् । मेद्यति । अन्नम् । हि । एनेन । अर्कम् । सम्भ्रन्तीतिंसं-भ्रन्ति । गर्दभे
न । समिति । भ्रति । तस्मात् । गर्दभः । द्विरेताइतिद्वि-रेताः । सन्न । कनिष्ठम् ।
पशूनाम् । प्रेति । जायते । अग्निः । हि । अस्य । योनिम् । निर्दहतीतिनिः-दहति ।
प्रजास्वितिप्र-जासु । वै । एपः । एतर्हि । आरूढइत्या-रूढः । [२५] सः । ईश्वरः ।
प्रजाइतिप्र-जाः । शुचा । प्रदहइतिप्र-दहः । शिवः । भव । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः ।
इति । आह । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । एव । एनम् । श्रमयति । मानुषीभ्यः ।
त्वम् । अङ्गिरः । इति । आह । मानव्यः । हि । प्रजाइतिप्र-जाः । मा । द्यावापृथि
वीइतिद्यावा-पृथिवी । अभीति । शूशुचः । मा । अन्तरिखम् । मा । वनस्पतीन् ।
इति । आह । एभ्यः । एवाएनम् । लोकेभ्यः । श्रमयति । प्रेति । एतु । वाजी । कनि
क्कदत् । इति । आह । वाजी । हि । एपः । नानंदत् । रासंभः । पत्वा । इति । [२६]
आह । रासंभः । इति । हि । एतम् । ऋपयः । अवंदन्न । भ्रन्न । अग्निम् । पुगीप्यम् ।
इति । आह । अग्निम् । हि । एपः । भ्रति । मा । पादि । आयुपः । पुरा । इति ।
आह । आयुः । एव । अस्मिन्न । दधाति । तस्मात् । गर्दभः । सर्वम् । आयुः ।
एति । तस्मात् । गर्दभे । पुरा । आयुपः । प्रमीतइतिप्र-मीते । विभ्यति । वृषा ।
अग्निम् । वृषणम् । भ्रन्न । इति । आह । वृषा । हि । एपः । वृषा । अग्निः । अपाम् ।
गर्भम् । [२७] सुमुद्रियम् । इति । आह । अपाम् । हि । एपः । गर्भः । यत् । अग्निः ।
अग्ने । एति । याहि । वीतये । इति । वै । इमो । लोको । वीति । एताम् । अग्ने ।
एति । याहि । वीतये । इति । यत् । आह । अनयोः । लोकयोः । वीत्याइतिवि-इत्ये ।
प्रच्युतइतिप्र-च्युतः । वै । एपः । आयतनादित्या-यतनात् । अगतः । प्रतिप्रमिति

प्रति-स्थाम् । सः । एतर्हि । अध्वर्युम् । च । यजमानम् । च । ध्यायति । ऋतम् ।
 सत्यम् । इति । आह । इयम् । वै । ऋतम् । असौ । [२८] सत्यम् । अनयोः । एव ।
 एनम् । प्रतीति । स्थापयति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । अध्वर्युः । न । य
 जमानः । वरुणः । वै । एपः । यजमानम् । अभि । एति । एति । यत् । अग्निः ।
 उपनद्धइत्युप-नद्धः । ओषधयः । प्रतीति । गृहीत । अग्निम् । एतम् । इति । आह ।
 शान्त्यै । व्यस्यन्निति-वि-अस्यन्न । विश्वाः । अमतीः । अरातीः । इति । आह । रूप
 साम् । अपहत्याइत्यप-हृत्ये । निपीदन्निति-नि-सीदन्न । नः । अपेति । दुर्मितिमिति
 दुः-मितिम् । हनत् । इति । आह । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्ये । ओषधयः । प्रतीति ।
 मोदध्वम् । [२९] एनम् । इति । आह । ओषधयः । वै । अग्नेः । भागधेयमितिभा
 ग-धेयम् । तामिः । एव । एनम् । समिति । अर्धयति । पुष्पावतीरितिपुष्प-वतीः ।
 सुपिप्पलाइतिसु-पिप्पलाः । इति । आह । तस्मात् । ओषधयः । फलम् । गृह्णन्ति ।
 अयम् । वः । गर्भैः । ऋत्वियः । प्रत्नम् । सधस्थमिति-सध-स्थम् । एति । असदत् ।
 इति । आह । याभ्यः । एव । एनम् । प्रच्यावयतीतिप्र-च्यावयति । तासु । एव ।
 एनम् । प्रतीति । स्थापयति । द्वाभ्याम् । उपावहरतीत्युप-अवहरति । प्रतिष्ठित्या
 इतिप्रति-स्थित्ये ॥ [३०] अस्त्वनुपुवासि सादयत्यारुद्धःपत्वेतिगर्भमसौ मोदध्वन्दि
 चत्वारिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ५ ॥

वरुणः । वै । अग्निः । उपनद्धइत्युप-नद्धः । वीति । पाजसा । इति । वीति ।
 सू-सयति । सवितृप्रसू तइतिसवितृ-प्रसूतः । एव । अस्य । विष्वचीम् । वरुणमेनि
 मितिवरुण-मेनिम् । वीति । सृजति । अपः । उपेति । सृजति । आपः । वै । शान्ताः ।
 शान्ताभिः । एव । अस्य । शुचम् । शमयति । तिसृभिरिति-तिसृ-भिः । उपेति । सृ
 जति । त्रिवृदिति-त्रि-वृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तस्य । शुचम् । श
 मयति । मित्रः । स-सृज्येति-स-सृज्यं । पृथिवीम् । इति । आह । मित्रः । वै । शिवः ।
 देवानाम् । तेन । एव । [३१] एनम् । समिति । सृजति । शान्त्यै । यत् । ग्राम्या
 णाम् । पात्राणाम् । कपालैः । स-सृजेदिति-स-सृजेत् । ग्राम्याणि । पात्राणि । शुचा ।
 अर्पयेत् । अर्मकपालैरित्यर्म-कपालैः । समिति । सृजति । एतानि । वै । अनुपज्जी
 वनीयानीत्यनुप-जीवनीयानि । तानि । एव । शुचा । अर्पयति । शर्कराभिः । स

मिति । सृजति । धृत्यै । अथोइति । शन्त्वायेतिशं-त्वायं । अजलोमैरित्यंज-लोमैः ।
 समिति । सृजति । एपा । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः । यत् । अजा । प्रियया ।
 एव । एनम् । तनुवा । समिति । सृजति । अथोइति । तेजसा । कृष्णाजिनस्येति कृ
 ष्ण-अजिनस्यं । लोमभिरितिलोम-भिः । समिति । [३२] सृजति । यज्ञः । वै । कृ
 ष्णाजिनमिति कृष्ण-अजिनम् । यज्ञेन । एव । यज्ञम् । समिति । सृजति । रुद्राः ।
 सम्भृत्येति सं-भृत्यं । पृथिवीम् । इति । आह । एताः । वै । एतम् । देवताः । अग्ने ।
 समिति । अभ्रन्नू । त्वाभिः । एवं । एनम् । समिति । भरति । मुखस्यं । शिरः ।
 असि । इति । आह । यज्ञः । वै । मुखः । तस्यं । एतत् । शिरः । यत् । उखा । तस्मात् ।
 एवम् । आह । यज्ञस्यं । पदेइति । स्थः । इति । आह । यज्ञस्यं । हि । एतेइति । [३३]
 पदेइति । अथोइति । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्यै । प्रति । अन्याभिः । यच्छति ।
 अन्विति । अन्यैः । मन्त्रयते । मिथुनत्वायेति मिथुन-त्वायं । त्र्युद्धिमिति त्रि-उद्धिमू ।
 करोति । त्रयः । इमे । लोकाः । एषाम् । लोकानाम् । आप्त्यै । छन्दोभिरिति छन्दः-
 भिः । करोति । वीर्यम् । वै । छन्दाः । सि । वीर्येण । एव । एनाम् । करोति । यजुं
 पा । विलम् । करोति । स्वावृत्याइति वि-आवृत्यै । इयंतीम् । करोति । प्रजापति
 नेति प्रजा-पतिना । यज्ञमुखेनेति यज्ञ-मुखेन । सम्भितामिति सं-मिताम् । द्विस्तनामि
 ति द्वि-स्तनाम् । करोति । द्यावापृथिव्योरिति द्यावा-पृथिव्योः । दोहाय । चतुस्तना
 मिति चतुः-स्तनाम् । करोति । पथूनाम् । दोहाय । अष्टास्तनामित्यष्टा-स्तनाम् ।
 करोति । छन्दसाम् । दोहाय । नवाश्रिमिति नव-अश्रिम् । अभिचरंतइत्यभि-चरंतः ।
 कुर्यात् । त्रिवृतमिति त्रि-वृतम् । एव । वज्रम् । सम्भृत्येति सं-भृत्यं । भ्रातृव्याय ।
 प्रेति । हरति । स्तृत्यै । कृत्वायं । सा । महीम् । उखाम् । इति । नीति । दधाति ।
 देवतांसु । एव । एनाम् । प्रतीति । स्थापयति ॥ [३४] तेनैवलोमभिस्समेतेअभि
 चरंतएकंविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ६ ॥

सप्तभिरिति सप्त-भिः । धू पयति । सप्त । वै । शीरू पण्याः । प्राणाइति प्र-अनाः ।
 शिरः । एतत् । यज्ञस्यं । यत् । उखा । शीरू पन्न । एव । यज्ञस्यं । प्राणानिति प्र-
 अनान् । दधाति । तस्मात् । सप्त । शीरु पन्न । प्राणाइति प्र-अनाः । अश्वशकेनेत्यं
 श्व-शकेनं । धू पयति । प्राजापत्यइति प्राजा पत्यः । वै । अर्थः । सयोनित्वायेति स

योनि-त्वायं । अदितिः । त्वा । इति । आह । इयम् । वै । अदितिः । अदित्या ।
 एव । अदित्याम् । खनति । अस्याः । अक्रूरङ्कारयेत्यक्रूरं-काराय । न । हि । स्वः ।
 स्वम् । हिनस्ति । देवानाम् । त्वा । पत्नीः । इति । आह । देवानाम् । [३५] वै ।
 एताम् । पत्नयः । अग्रे । अकुर्वन् । ताभिः । एव । एनाम् । दधाति । धिपणाः ।
 त्वा । इति । आह । विद्याः । वै । धिपणाः । विद्याभिः । एव । एनाम् । अभीति ।
 इन्धे । माः । त्वा । इति । आह । छन्दांसि । वै । माः । छन्दोभिरिति छन्दः-भिः । एव ।
 एनाम् । श्रपयति । वरुत्रयः । त्वा । इति । आह । होत्राः । वै । वरुत्रयः । होत्रा
 भिः । एव । एनाम् । पचति । जनयः । त्वा । इति । आह । देवानाम् । वै । पत्नीः ।
 [३६] जनयः । ताभिः । एव । एनाम् । पचति । पङ्क्तिरिति पद्-भिः । पचति । पद् ।
 वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्युतु-भिः । एव । एनाम् । पचति । द्विः । पचन्तु । इति ।
 आह । तस्मात् । द्विः । सव्वथ्सरस्येति सं-वथ्सरस्यं । सस्यम् । पच्यते । वारुणी ।
 उखा । अभीद्वेत्यभि-इद्धा । मैत्रिया । उपेति । एति । शान्त्यै । देवः । त्वा । सवि
 ता । उदिति । वपन्तु । इति । आह । सवितृप्रसू त इति सवितृ-प्रसूतः । एव । एनाम् ।
 ब्रह्मणा । देवताभिः । उदिति । वपति । अपद्यमाना । पृथिवि । आशाः । दिशः ।
 एति । पृण । [३७] इति । आह । तस्मात् । अग्निः । सर्वाः । दिशः । अनुं । वीति ।
 भान्ति । उदिति । तिष्ठ । वृद्धती । भव । ऊर्ध्वा । तिष्ठ । ध्रुवा । त्वम् । इति । आह ।
 प्रतिष्ठित्या इति प्रति-स्थित्यै । असुर्यम् । पात्रम् । अनान्च्छृणमि त्यना-च्छृणम् ।
 एति । छृणति । देवत्रेति देव-त्रा । अकः । अजखपी रेणेत्यज-खपीरेण । एति । छृण
 त्ति । परमम् । वै । एतत् । पर्यः । यत् । अजखपीरमित्यज-खपीरम् । परमेणं । एव ।
 एनाम् । पर्यसा । एति । छृणति । यजुंषा । व्यावृत्त्या इति वि-आवृत्त्यै । छन्दोभि
 रिति छन्दः-भिः । एति । छृणति । छन्दोभिरिति छन्दः-भिः । वै । एपा । क्रियते ।
 छन्दोभिरिति छन्दः-भिः । एव । छन्दांसि । एति । छृणति ॥ [३८] आह देवा
 ना वैपत्नीः पृणोपापट् चं ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥७॥

एकं वि० शत्येत्येकं-वि० शत्या । मापैः । पुरुषशीरू षमिति पुरुष-शीरू पम् ।
 अच्छं । एति । अमेध्याः । वै । मापाः । अमेध्यम् । पुरुषशीरू षमिति पुरुष-शीरू पम् ।
 अमेध्येः । एव । अस्य । अमेध्यम् । निरवदायेति निः-अवदायं । मेध्यम् । कृत्वा ।

एति । ह्रति । एकविंशतिरित्येकं-विंशतिः । भवन्ति । एकविंशत्येक-विंशत्यः । वै । पुरुषः । पुरुषस्य । आप्त्यै । व्यृद्धमिति-विंशत्यम् । वै । एतत् । प्राणैरिति-प्र-अनैः । अमेध्यम् । यत् । पुरुषशीरू पमित्पुरुष-शीरू पम् । सप्तधेति-सप्त-धा-वितृष्णामिति-वि-तृष्णाम् । वल्मीकवपामिति-वल्मीक-वपाम् । प्रति । नीति । दधाति । सप्त । वै । शीरू पण्याः । प्राणाइति-प्र-अनाः । प्राणैरिति-प्र-अनैः । एव । एतत् । समिति । अर्द्धयति । मेध्यत्वायेति-मेध्य-त्वार्यं । यावन्तः । [३९] वै । मृत्युबन्धव इति-मृत्यु-बन्धवः । तेषाम् । यमः । आधिपत्यमित्याधि-पत्यम् । परीति । इयाय । यमगाथाभिरिति-यम-गाथाभिः । परीति । गायति । यमात् । एव । एतत् । वृद्धक्ते । तिसृभिरिति-तिसृ-भिः । परीति । गायति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभ्यः । एव । एतत् । लोकेभ्यः । वृद्धक्ते । तस्मात् । गायते । न । देयम् । गाथा । हि । तत् । वृद्धक्ते । अग्निभ्युइत्यग्नि-भ्यः । पशून् । एति । लभते । कामाः । वै । अग्रयः । कामान् । एव । अवेति । रुन्धे । यत् । पशून् । न । आलभतेत्या-लभते । अनवरुद्धा इत्यनवरुद्धाः । अस्य । [४०] पञ्चवः । स्युः । यत् । पर्यग्निकृतानिति-पर्यग्निकृतान् । उःसृजेदित्युत्-सृजेत् । यज्ञवेशसमितियज्ञ-वेशसम् । कुर्यात् । यत् । सःस्थापयेदिति-स-स्थापयेत् । यातर्यामानीतियात-यामानि । शीरू पाणि । स्युः । यत् । पशून् । आलभतेइत्या-लभते । तेन । एव । पशून् । अवेति । रुन्धे । यत् । पर्यग्निकृतानिति-पर्यग्निकृतान् । उःसृजतीत्युत्-सृजति । शीर्ष्णाम् । अयातयामत्वायेत्ययातयाम-त्वाय । प्राजापत्येनेति-प्राजा-पत्येन । समिति । स्थापयति । यज्ञः । वै । प्रजापतिरिति-प्रजा-पतिः । यज्ञे । एव । यज्ञम् । प्रतीति । स्थापयति । प्रजापतिरिति-प्रजा-पतिः । प्रजाइति-प्र-जाः । असृजत । सः । गिरिचानः । अमन्यत । सः । एताः । आप्रीरित्या-प्रीः । अपश्यत् । ताभिः । वै । सः । मुखतः । [४१] आत्मानम् । एति । अप्रीणीत् । यत् । एताः । आप्रियुइत्या-प्रियः । भवन्ति । यज्ञः । वै । प्रजापतिरिति-प्रजा-पतिः । यज्ञम् । एव । एताभिः । मुखतः । एति । प्रीणाति । अपरिमितच्छन्दसइत्यपंगमित-छन्दसः । भवन्ति । अपरिमितुइत्यपरि-मितः । प्रजापतिरिति-प्रजा-पतिः । प्रजापतेरिति-प्रजा-पतेः । आप्त्यै । ऊनातिरिक्ताइत्यून-अतिरिक्ताः । मिथुनाः । प्रजात्याइति-प्र-जात्यै । लोमशम् । वै । नाम । एतत् । छन्दः । प्रजापतेरि

तिप्रजा-पतेः । पशवः । लोमशाः । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । सर्वाणि । वै ।
 एताः । रूपाणि । सर्वाणि । रूपाणि । अमौ । चित्ये । क्रियन्ते । तस्मात् । एताः ।
 अग्नेः । चित्यस्य । [४२] भवन्ति । एकविंशतिमित्येक-विंशतिम् । सामिधेनी
 रितिसां-इधेनीः । अन्विति । आह । रुक् । वै । एकविंशतित्येक-विंशतः । रुक्म् ।
 एव । गच्छति । अथोइति । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । एव । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था ।
 हि । एकविंशतित्येक-विंशतः । चतुर्विंशतिमित्चतुः-विंशतिम् । अन्विति ।
 आह । चतुर्विंशतिरितिचतुः-विंशतिः । अर्द्धमासाइत्यर्द्ध-मासाः । सुव्वथ्सुर
 इतिसं-वथ्सुरः । सुव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । अग्निः । वैश्वानरः । सारखादितिस-अ
 रूपात् । एव । वैश्वानरम् । अवेति । रुन्धे । पराचीः । अन्विति । आह । पराङ् ।
 इव । हि । सुवर्गइतिसुवः-गः । लोकः । समाः । त्वा । अग्ने । ऋतवः । वर्द्धयन्तु ।
 इति । आह । समाभिः । एव । अग्निम् । वर्द्धयति । [४३] ऋतुभिरित्यृतु-भिः ।
 सुव्वथ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् । विश्वाः । एति । भाहि । प्रदिशइतिप्र-दिशः । पृथिव्याः ।
 इति । आह । तस्मात् । अग्निः । सर्वाः । दिशः । अनुं । वीति । भाति । प्रतीति ।
 औहताम् । अश्विनां । मृत्युम् । अस्मात् । इति । आह । मृत्युम् । एव । अस्मात् ।
 अपेति । नुदति । उदिति । वयम् । तमसः । परीति । इति । आह । पाप्मा । वै ।
 तमः । पाप्मानम् । एव । अस्मात् । अपेति । हन्ति । अगन्म । ज्योतिः । उत्तम
 मित्युत्-तमम् । इति । आह । असौ । वै । आदित्यः । ज्योतिः । उत्तममित्युत्-तमम् ।
 आदित्यस्य । एव । सार्युज्यम् । गच्छति । न । सुव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । तिष्ठति ।
 न । अस्य । श्रीः । तिष्ठति । यस्य । एताः । क्रियन्ते । ज्योतिष्मतीम् । उत्तमामि
 त्युत्-तमाम् । अन्विति । आह । ज्योतिः । एव । अस्मै । उपरिष्ठात् । दधाति ।
 सुवर्गस्येति सुवः-गस्यं । लोकस्यं । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्ये ॥ [४४] यावन्तोऽ
 स्यमुखतश्चित्यस्यवर्द्धयत्यादित्योऽष्टाविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ॥८॥

पृथिरितिपद्-भिः । दीरूपयति । पद् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु-भिः ।
 एव । एनम् । दीरूपयति । सप्तभिरिति सप्त-भिः । दीरूपयति । सप्त । छन्दांसि ।
 छन्दोभिरिति छन्दः-भिः । एव । एनम् । दीरूपयति । विश्वे । देवस्यं । नेतुः । इति ।
 अनुष्टुभेयनु-स्तुभां । उत्तमयेत्युत्-तमयां । जुहोति । वाक् । वै । अनुष्टुवित्यनु-स्तुप् ।

तस्मात् । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । वाक् । उच्यतेत्युत्-तमा । एकस्मात् । अरुप
 रात् । अनाप्तम् । प्रथमम् । पदम् । तस्मात् । यत् । वाचः । अनाप्तम् । तत् । मनु
 ष्याः । उपेति । जीवन्ति । पूर्णया । जुहोति । पूर्णः । इव । हि । प्रजापतिरितिप्र
 जा-पतिः । [४५] प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । आप्त्यै । न्यूनयेतिनि-ऊनया । जुहो
 ति । न्यूनादितिनि-ऊनात् । हि । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । अ
 सृजत । प्रजानामितिप्र-जानाम् । सृष्ट्यै । यत् । अर्चिषि । प्रवृज्यादितिप्र-वृज्यात् ।
 भूतम् । अवेति । रुन्धीत् । यत् । अङ्गारेषु । भविष्यत् । अङ्गारेषु । प्रेति । वृणक्ति ।
 भविष्यत् । एव । अवेति । रुन्धे । भविष्यत् । हि । भूयः । भूतात् । द्वाभ्याम् । प्रेति ।
 वृणक्ति । द्विपादितिद्वि-पात् । यजमानः । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । ब्रह्मणा ।
 वै । एषा । यजुषा । सम्भृतेतिसं-भृता । यत् । उखा । सा । यत् । भिद्येत । आर्तिम् ।
 एति । ऋच्छेत् । [४६] यजमानः । हन्येत । अस्य । यज्ञः । मित्रं । एताम् । उ
 खाम् । तप । इति । आह । ब्रह्म । वै । मित्रः । ब्रह्मन् । एव । एनाम् । प्रतीति ।
 स्थापयति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यजमानः । न । अस्य । यज्ञः । हन्य
 ते । यदि । भिद्येत । तैः । एव । कृपालैः । समिति । सृजेत् । सा । एव । ततः ।
 प्रार्यश्रित्तिः । यः । गतश्रीरितिगत-श्रीः । स्यात् । मथित्वा । तस्य । अवेति । दध्यात् ।
 भूतः । वै । एषः । मः । स्वाम् । [४७] देवताम् । उपेति । एति । यः । भूतिकाम
 इतिभूति-कामः । स्यात् । यः । उखायै । सम्भवेदितिसं-भवेत् । सः । एव । तस्या
 स्यात् । अतः । हि । एषः । सम्भवतीतिसं-भवति । एषः । वै । स्वयम्भूरितिस्वयं-
 भूः । नाम । भवति । एव । यम् । कामयेत । भ्रातृव्यम् । अस्मै । जनयेयम् । इति
 अन्यतः । तस्य । आहृत्येत्या-हृत्य । अवेति । दध्यात् । माग्पादितिम-अस्पपात् ।
 एव । अस्मै । भ्रातृव्यम् । जनयति । अम्बरीषात् । अन्नकामस्येत्यन्न-कामस्य ।
 अवेति । दध्यात् । अम्बरीषे । वै । अन्नम् । भ्रियते । मयोनीतिसं-यान्ति । एव ।
 अन्नम् । [४८] अवेति । रुन्धे । मुञ्जान् । अवेति । दधाति । ऊक् । वै । मुञ्जाः ।
 ऊर्जम् । एव । अस्मै । अपीति । दधाति । अग्निः । देवेभ्यः । निलायत । मः । क्रुमु
 कम् । प्रेति । अविशत् । क्रुमुकम् । अवेति । दधाति । यत् । एव । अस्य । तत्र ।
 न्यक्तमितिनि-अक्तम् । तत् । एव । अवेति । रुन्धे । आज्येन । समिति । योति ।

एतत् । वै । अग्नेः । प्रियम् । धर्म । यत् । आज्यम् । प्रियेण । एव । एनम् । धाम्ना ।
समिति । अर्हयति । अथोइति । तेजसा । [४९] वैकङ्कतीम् । एति । दधाति । भाः ।
एव । अवेति । रुन्धे । शमीमयीमिति शमी-मयीम् । एति । दधाति । शान्त्यै ।
सीदं । त्वम् । मातुः । अस्याः । उपस्थइत्युप-स्थे । इति । तिसृभिरिति तिसृ-भिः ।
जातम् । उपेति । तिष्ठते । त्रयः । इमे । लोकाः । एषु । एव । लोकेषु । आविदमि
त्या-विदम् । गच्छति । अथोइति । प्राणानिति प्र-अनान् । एव । आत्मन् । धत्ते ॥
[५०] प्रजापतिर् ऋच्छेत्स्वामेवान्नन्तेजसाचतुस्त्रिंशच्च ॥ ❀ ॥ ९ ॥

न । ह । स्म । वै । पुरा । अग्निः । अपरशुवृक्णमित्यपरशु-वृक्णम् । दहति ।
तत् । अस्मै । प्रयोगइति प्र-योगः । एव । ऋषिः । अस्वदयत् । यत् । अग्ने । यानि ।
कानि । च । इति । समिधमिति सं-इधम् । एति । दधाति । अपरशुवृक्णमित्यपरशु-
वृक्णम् । एव । अस्मै । स्वदयति । सर्वम् । अस्मै । स्वदते । यः । एवम् । वेदं ।
ओदुम्बरीम् । एति । दधाति । ऊर्क । वै । उदुम्बरः । ऊर्जम् । एव । अस्मै । अपी
ति । दधाति । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । अग्निम् । असृजत । तम् । सृष्टम् । रूपाँ
सि । [५१] अजिघाँसन्नू । सः । एतत् । रूख्योन्नमिति रारूपः-घ्नम् । अपश्यत् ।
तेनं । वै । सः । रूपाँसि । अपेति । अहत् । यत् । रूख्योन्नमिति रारूपः-घ्नम् ।
भवति । अग्नेः । एव । तेनं । जातात् । रूपाँसि । अपेति । हन्ति । आश्वत्थीम् ।
एति । दधाति । अश्वत्थः । वै । वनस्पतीनाम् । सपत्नसाहइति सपत्न-साहः । विजि
त्याइति वि-जित्यै । वैकङ्कतीम् । एति । दधाति । भाः । एव । अवेति । रुन्धे । श
मीमयीमिति शमी-मयीम् । एति । दधाति । शान्त्यै । सँशितमिति सं-शितम् ।
मे । ब्रह्मं । उदिति । एषाम् । ब्राह्मइति । अतिरम् । इति । उच्चमेइत्युत्-तमे । ओदुं
म्बरीइति । [५२] वाचयति । ब्रह्मणा । एव । रूपत्रम् । समिति । ज्यति । रूपत्रेण ।
ब्रह्मं । तस्मात् । ब्राह्मणः । राजन्यवानिति राजन्य-वान् । अतीति । अन्यम् । ब्राह्म
णम् । तस्मात् । राजन्यः । ब्राह्मणवानिति ब्राह्मण-वान् । अतीति । अन्यम् । राज
न्यम् । मृत्युः । वै । एषः । यत् । अग्निः । अमृतम् । हिरण्यम् । रुक्मम् । अन्तरम् ।
प्रतीति । मुञ्चते । अमृतम् । एव । मृत्योः । अन्तः । धत्ते । एकविंशतिनिर्वाधइत्येक
विंशति-निर्वाधः । भवति । एकविंशतिरित्येक-विंशतिः । वै । देवलोकाइति

देव-लोकाः । द्वादश । मासाः । पञ्च । ऋतवः । त्रयः । इमे । लोकाः । असौ । आ
 दित्यः । [५३] एकविंशत्येक-विंशः । एतावन्तः । वै । देवलोकाइतिदेव-लो
 काः । तेभ्यः । एव । भ्रातृव्यम् । अन्तः । एति । निर्वाधैरितिनिः-वाधैः । वै । देवाः ।
 असुरान् । निर्वाधइतिनिः-वाधे । अकुर्वत् । तत् । निर्वाधानामितिनिः-वाधानाम् ।
 निर्वाधत्वमितिनिर्वाध-त्वम् । निर्वाधीतिनिः-वाधी । भवति । भ्रातृव्यान् । एव ।
 निर्वाधइतिनिः-वाधे । कुरुते । सावित्रिया । प्रतीति । मुञ्चते । प्रसूत्याइतिप्र-सूत्यै ।
 नक्तोपासा । इति । उत्तरेत्युत्-तरया । अहोरात्राभ्यामित्यहः-रात्राभ्याम् । एव ।
 एनम् । उदिति । यच्छते । देवाः । अग्निम् । धारयन् । द्रविणोदाइतिद्रविणः-दाः ।
 इति । आह । प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । देवाः । द्रविणोदाइतिद्रविणः-दाः । अहो
 रात्राभ्यामित्यहः-रात्राभ्याम् । एव । एनम् । उद्यत्येत्युत्-यत्यम् । [५४] प्राणैरिति
 प्र-अनैः । दाधार । आसीनः । प्रतीति । मुञ्चते । तस्मात् । आसीनाः । प्रजाइति
 प्र-जाः । प्रेति । जायन्ते । कृष्णाजिनमिति कृष्ण-अजिनम् । उत्तरमित्युत्-तरम् ।
 तेजः । वै । हिरण्यम् । ब्रह्मं । कृष्णाजिनमिति कृष्ण-अजिनम् । तेजसा । च । एव ।
 एनम् । ब्रह्मणा । च । उभयतः । परीति । गृह्णाति । पडुंघाममितिपद्-उद्यामम् ।
 शिष्यम् । भवति । पद् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्युत्-भिः । एव । एनम् । उदिति ।
 यच्छते । यत् । द्वादशोद्याममितिद्वादश-उद्यामम् । सव्वश्वरेणैतिसं-वश्वरेण । एव ।
 मोञ्जम् । भवति । ऊर्कं । वै । मुञ्जाः । ऊर्जा । एव । एनम् । गमिति । अर्हयति ।
 सुपर्णइतिसु-पर्णः । असि । गरुत्मान् । इति । अवेति । ईरूपते । रूपम् । एव ।
 अस्य । एतत् । महिमानम् । व्याचष्टइतिवि-आचष्टे । दिवंम् । गच्छ । सुवः । पत् ।
 इति । आह । सुवर्गमिति सुवः-गम् । एव । एनम् । लोकम् । गमयति ॥ [५५] गच्छाः
 स्योदुम्बरीआदित्युद्यत्यसञ्चतुर्विंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १० ॥

ममिद्धइतिसं-इद्धः । अञ्जन् । कृदंस् । मतीनाम् । घृतम् । अग्ने । मधुम्
 दितिमधुं-मत् । पिन्वमानः ॥ वाजी । वहन्नं । वाजिनम् । जातवेदइतिजात-वेदः ।
 देवानाम् । वक्षिष्य । प्रियम् । एति । मधस्थमितिमध-स्थम् ॥ घृतेनं । अञ्जन् ।
 समिति । एथः । देवयानानितिदेव-यानान् । प्रजानन्नितिप्र-जानन् । वाजी । अ
 पीति । एतु । देवान् ॥ अन्विति । त्या । सप्ते । प्रदिशइतिप्र-दिशः । सचन्ताम् ।

स्वधामितिस्व-धाम् । अस्मे । यजमानाय । धेहि ॥ ईड्यः ॥ च । असि । वन्द्यः ।
 च । वाजिन् । आशुः । च । असि । मेर्ध्यः । च । सप्ते ॥ अग्निः । त्वा । [५६]
 देवैः । वसुभिरिति वसु-भिः । सजोपाइतिस-जोपाः । प्रीतम् । वह्निम् । बहत्तु । जा
 तवेदाइतिजात-वेदाः ॥ स्तीर्णम् । वरू हिः । सुष्टरीमेतिसु-स्तरिम् । जुषाणा । उरु ।
 पृथु । प्रथमानम् । पृथिव्याम् ॥ देवैर्भिः । युक्तम् । अदितिः । सजोपाइतिस-जो
 पाः । स्योनम् । कृण्वाना । सुविते । दधातु ॥ एताः । उ । वः । सुभगाइतिसु-भ
 गाः । विश्वरूपाइतिविश्व-रूपाः । वीति । परूपोभिरितिपरूप-भिः । श्रयमाणाः ।
 उदिति । आतैः ॥ ऋष्वाः । सतीः । कवपः । शुम्भमानाः । द्वारः । देवीः । सुप्राय
 णाइतिसु-प्रायणाः । भवन्तु ॥ अन्तरा । मित्रावरुणोतिमित्रा-वरुणा । चरन्तीइति ।
 सुखम् । यज्ञानाम् । अभीति । सविद्वानेइतिसं-विदाने ॥ उपासां । वाम् । [५७]
 सुहिरण्येइतिसु-हिरण्ये । सुशिल्पेइतिसु-शिल्पे । ऋतस्यं । योनौ । इह । सादयामि ॥
 प्रथमा । वाम् । सरथिनेतिस-रथिनां । सुवर्णेतिसु-वर्णां । देवो । पश्यन्तो । भुवना
 नि । विश्वा ॥ अपिप्रयम् । चोदना । वाम् । मिमाना । होतांरा । ज्योतिः । प्रदि
 शेतिप्र-दिशां । दिशन्ता ॥ आदित्यैः । नः । भारती । वष्टु । यज्ञम् । सरस्वती ।
 सह । रुद्रैः । नः । आगीतू ॥ इडां । उपहूतेत्युप-हूता । वसुभिरिति वसु-भिः । सजो
 पाइतिस-जोपाः । यज्ञम् । नः । देवीः । अमृतैषु । धत्त ॥ त्वष्टां । वीरम् । देवका
 मभितिदेव-कामम् । जजान । त्वष्टुः । अवीं । जायते । आशुः । अर्थः ॥ [५८] त्व
 ष्टां । इदम् । विश्वम् । भुवनम् । जजान । बहोः । कर्तारम् । इह । युष्पि । होतः ॥
 अर्थः । घृतेन । तन्यां । समक्तइतिसं-अक्तः । उपेति । देवान् । ऋतुर्देवैर्यु-शः ।
 पार्थः । एतु ॥ वनस्पतिः । देवलोकमितिदेव-लोकम् । प्रजानन्नितिप्र-जानन् ।
 अग्निना । हव्या । स्वदितानि । वरूपतु ॥ प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । तपसा । वावृ
 धानः । सद्यः । जातः । दधिपे । यज्ञम् । अग्ने ॥ स्वाहाकृतेनेतिस्वाहा-कृतेन । ह
 विपां । पुरोगाइतिपुर-गाः । याहि । साध्या । हविः । अदन्तु । देवाः ॥ [५९] अ
 मिष्ट्वावामश्चोदित्वारि५ शच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ११ ॥

सावित्राणिव्यृद्धमुत्क्रामदेवस्यखनतिकूरव्वारुणस्समभिरेकवि५ शत्यापुङ्गव
 हंस्मममिद्धोअञ्जनेकादश ॥११॥ सावित्रायुत्क्रामकूरव्वारुणःपशवंस्युर्नहंस्मनवं

पञ्चाशत् ॥ ५९ ॥ सावित्राणिहविरन्दन्तुदेवाः ॥ * * *

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पञ्चमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

अथ पञ्चमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

विष्णुमुखाइतिविष्णु-मुखाः । वै । देवाः । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । इमान् । लोकान् । अनपज्यमित्यनप-ज्यम् । अभीति । अजयन् । यत् । विष्णुक्रमानिति विष्णु-क्रमान् । क्रमते । विष्णुः । एव । भूत्वा । यजमानः । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । इमान् । लोकान् । अनपज्यमित्यनप-ज्यम् । अभीति । जयति । विष्णोः । क्रमः । असि । अभिमातिहेत्यभिमाति-हा । इति । आह । गायत्री । वै । पृथिवी । त्रैष्टुभम् । अन्तरिखम् । जागती । द्यौः । आनुष्टुभीरित्यानु-स्तुभीः । दिशः । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । एव । इमान् । लोकान् । यथापूर्वमितियथा-पूर्वम् । अभीति । जयति । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । अग्निम् । असृजत् । सः । अस्मात् । सृष्टः । [१] पराङ् । ऐत् । तम् । एतया । अन्विति । ऐत् । अक्रन्दत् । इति । तया । वै । सः । अग्नेः । प्रियम् । धाम् । अवेति । अरुन्ध । यत् । एताम् । अन्वाहेत्यनु-आह । अग्नेः । एव । एतया । प्रियम् । धाम् । अवेति । रुन्धे । ईश्वरः । वै । एपः । पराङ् । प्रदघइतिप्र-दघः । यः । विष्णुक्रमानिति विष्णु-क्रमान् । क्रमते । चतसृभिरितिचतसृ-भिः । एति । वर्तते । चत्वारि । छन्दाँसि । छन्दाँसि । खलुं । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः । प्रियाम् । एव । अस्य । तनुवम् । अभीति । [२] पर्यावर्ततइतिपरि-आवर्तते । दृष्टिणा । पर्यावर्ततइतिपरि-आवर्तते । स्वम् । एव । वीर्यम् । अन्विति । पर्यावर्ततइतिपरि-आवर्तते । तस्मात् । दृष्टिणः । अर्द्धः । आत्मनः । वीर्यावत्तइतिवीर्यावत्-त्तः । अथेइति । आदित्यस्यं । एव । आवृतमित्या-वृतम् । अन्विति । पर्यावर्ततइतिपरि-आवर्तते । शुनश्शेषम् । आजौगतिम् । वरुणः । अगृह्णात् । सः । एताम् । वारुणीम् । अपश्यत् । तया । वै । सः । अत्मानम् । वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् ।

अमुञ्चतु । वरुणः । वै । एतम् । गृह्णाति । यः । उस्वाम् । प्रतिमुञ्चतइतिप्रति-मुञ्च
 तै । उदिति । उत्तममित्युत्-तमम् । वरुण । पाशम् । अस्मत् । इति । आह । आ
 त्मानम् । एव । एतया । [३] वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् । मुञ्चति । एति ।
 त्वा । अहारूपम् । इति । आह । एति । हि । एनम् । हरति । ध्रुवः । तिष्ठ । अविचा
 चलिरित्यावि-चाचलिः । इति । आह । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । विशः । त्वा ।
 सर्वाः । वाञ्छन्तु । इति । आह । विशा । एव । एनम् । समिति । अर्द्धयति । अ
 स्मिन् । गृष्टम् । अधीति । श्रय । इति । आह । गृष्टम् । एव । अस्मिन् । ध्रुवम् ।
 अकः । यम् । कामयेत् । गृष्टम् । स्यात् । इति । तम् । मनसा । ध्यायेत् । गृष्टम् ।
 एव । भवति । [४] अग्रै । वृहन् । उपसाम् । ऊर्ध्वः । अस्थान् । इति । आह ।
 अग्रम् । एव । एनम् । समानानाम् । करोति । निर्जग्मिवानितिनिःजग्मिवान् ।
 तमंसः । इति । आह । तमंसः । एव । अस्मात् । अपेति । हन्ति । ज्योतिषा । एति ।
 अगात् । इति । आह । ज्योतिः । एव । अस्मिन् । दधाति । चतसृभिरितिचतसृ-
 भिः । सादयति । चत्वारि । छन्दासि । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । एव । अतिच्छ
 न्दसेत्याति-छन्दसा । उत्तमयेत्युत्-तमया । वर्षम् । वै । एषा । छन्दसाम् । यत् । अ
 तिच्छन्दाइत्याति-छन्दाः । वर्षम् । एव । एनम् । समानानाम् । करोति । सद्वतीति
 सत्-वती । [५] भवति । सत्त्वमितिंसत्-त्वम् । एव । एनम् । गमयति । वाथ्सप्रे
 णेतिवाथ्स-प्रेण । उपेति । तिष्ठते । एतेन । वै । वाथ्सप्रीरितिवाथ्स-प्रीः । भालन्दनः ।
 अग्नेः । प्रियम् । धाम । अवेति । अरुन्ध । अग्नेः । एव । एतेन । प्रियम् । धाम ।
 अवेति । रुन्धे । एकादशम् । भवति । एकधेत्येक-धा । एव । यजमाने । वीर्यम् ।
 दधाति । स्तोमन । वै । देवाः । अस्मिन् । लोके । आर्ध्ववन् । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः ।
 अमुष्मिन् । स्तोमस्य । इव । खलु । वै । एतत् । रूपम् । यत् । वाथ्सप्रमितिवाथ्स-
 प्रम् । यत् । वाथ्सप्रेणेतिवाथ्स-प्रेण । उपतिष्ठतइत्युप-तिष्ठते । [६] इमम् । एव ।
 तेन । लोकम् । अभीति । जयति । यत् । विष्णुक्रमानितिविष्णु-क्रमान् । क्रमते ।
 अमुम् । एव । तैः । लोकम् । अभीति । जयति । पूर्वेषुः । प्रेति । क्रामति । उत्त
 रेषुः । उपेति । तिष्ठते । तस्मात् । योगे । अन्यासाम् । प्रजानामितिप्र-जानाम् ।
 मनः । ख्येमे । अन्यासाम् । तस्मात् । यायावरः । ख्येम्यस्य । ईशे । तस्मात् । या

यावत् । रूपेभ्यम् । अ॒ध्यव॑स्यतीत्याधि-अव॑स्यति । मु॒ष्टीइति॑ । क॒रोति॑ । वाच॑म् । य॒च्छति॑ । य॒ज्ञस्य॑ । धृ॒त्यै ॥ [७] मृ॒ष्टो(१)भ्य॑तया॒ भवति॑स॒द्वन्त्युप॑तिष्ठतेद्विच॑त्वारि॒श्व ॥

अन्न॑पत॒डत्यन्न॑-पते । अन्न॑स्य । नः । देहि । इति । आह । अग्निः । वै । अन्न॑पतिरि॒त्यन्न॑-पतिः । सः । एव । अ॒स्मै । अन्न॑म् । प्रेति । य॒च्छति॑ । अ॒नमी॑वस्य । शु॒ष्मिर्णः । इति । आह । अ॒ग्ररु॑भस्य । इति । वाव । एतत् । आह । प्रेति । प्र॒दाता॑ग॒मिते॑प्र॒दाता॑रम् । त॒रिपः । ऊ॒र्जम् । नः । धेहि । द्वि॒पद॑इतिद्वि-पदे । चतु॑ष्पदइतिचतुः-पदे । इति । आह । आ॒शिप॑मित्या-शिप॑म् । एव । ए॒ताम् । एति । आ॒स्ते । उ॒दिति॑ । उ॒त्वा । विश्वे॑ । दे॒वाः । इति । आह । प्रा॒णाइति॑प्र-अ॒नाः । वै । विश्वे॑ । दे॒वाः । [८] प्रा॒णैरिति॑प्र-अ॒नैः । एव । ए॒नम् । उ॒दिति॑ । य॒च्छते॑ । अ॒ग्ने । भ॒रुतु॑ । चि॒त्तिभि॑रि॒त्तिचि॑त्ति-भिः । इति । आह । य॒स्मै । एव । ए॒नम् । चि॒त्तार्थ॑ । उ॒द्यच्छ॑तइत्युत्-यच्छ॑ते । तेन॑ । एव । ए॒नम् । स॒मिति॑ । अ॒र्द्धय॑ति । च॒तसृ॑भि॒रिति॑च॒तसृ॑-भिः । एति । सा॒दय॑ति । च॒त्वारि॑ । छ॒न्दा॑सि । छ॒न्दोभि॑रितिछ॒न्दः-भिः । एव । अ॒तिच्छ॑न्द॒सेत्य॑ति-छ॒न्दसा॑ । उ॒त्तम॑येत्युत्-त॒मया॑ । व॒र्षम् । वै । ए॒षा । छ॒न्दसा॑म् । यत् । अ॒तिच्छ॑न्दाइत्यति-छ॒न्दाः । व॒र्षम् । एव । ए॒नम् । स॒माना॑नाम् । क॒रोति॑ । स॒द्वती॑तिसद्व॒वती॑ । भ॒वति॑ । स॒त्त्वमि॑तिसत् त्वम् । एव । ए॒नम् । ग॒मय॑ति । प्रेति । इत् । अ॒ग्ने । ज्योति॑ष्मान् । [९] या॒हि । इति॑ । आह । ज्योतिः । एव । अ॒स्मिन् । द॒धाति॑ । त॒नुवा॑ । वै । ए॒षः । हि॒नस्ति॑ । यम् । हि॒नस्ति॑ । मा । हि॒स्यीः । त॒नुवा॑ । प्र॒जाइति॑ प्र-जाः । इति॑ । आह । प्र॒जाभ्य॑इतिप्र-जाभ्यः । एव । ए॒नम् । श॒मय॑ति । र॒क्षा॑सि । वै । ए॒तत् । य॒ज्ञम् । स॒चन्ते॑ । यत् । अ॒नः । उ॒त्स॑र्जतीत्युत्-स॒र्जति॑ । अ॒क्रन्द॑त् । इति॑ । अ॒न्विति॑ । आह । र॒क्षसा॑म् । अ॒प॒हत्या॑इत्यप॒हृत्यै॑ । अ॒नसा॑ । वृ॒हन्ति॑ । अ॒प॒चिति॑मित्यप॒चिति॑म् । एव । अ॒स्मिन् । द॒धाति॑ । त॒स्मात् । अ॒नस्वी॑ । च । र॒थी । च । अ॒तिथी॑नाम् । अ॒प॒चित॑त॒मावित्य॑प॒चित॑-त॒मो । [१०] अ॒प॒चिति॑मा॒नित्य॑प॒चि॒तिमा॑न् । भ॒वति॑ । यः । ए॒वम् । वेदं॑ । स॒मिधे॑तिमं-इ॒धा । अ॒ग्निम् । दु॒व्यम्य॑त् । इति॑ । घृ॒तानु॑पि॒क्तामि॑तिघृ॒त-अ॒नुपि॑क्ताम् । अ॒व॒सित॑डत्यव॒सिते॑ । स॒मिध॑मि॒तिसं-इ॒धम् । एति॑ । द॒धाति॑ । यथा॑ । अ॒तिथ॑ये । आ॒ग॒ताये॒त्या-ग॒ताय॑ । स॒र्पि॑वन्त । आ॒तिथ्य॑म् ।

क्रियते । तादृक् । एव । तत् । गायत्रिया । ब्राह्मणस्य । गायत्रः । हि । ब्राह्मणः ।
 त्रिष्टुभा । राज्ञ्यस्य । त्रैष्टुभः । हि । राज्ञ्यः । अफ् स्वित्यप्-सु । भस्म । प्रेति ।
 वेद्ययति । अप्सुर्योनिरित्यप्सु-योनिः । वै । अग्निः । स्वाम् । एव । एनम् । यो
 निम् । गमयति । तिसृभिरिति तिसृ-भिः । प्रेति । वेद्ययति । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । वै ।
 [११] अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तम् । प्रतिष्ठामिति प्रति-स्थाम् । गमयति ।
 परेति । वै । एपः । अग्निम् । वपति । यः । अफ् स्वित्यप्-सु । भस्म । प्रवेशयती
 तिप्र-वेशयति । ज्योतिष्मतीभ्याम् । अवेति । दधाति । ज्योतिः । एव । अस्मिन् ।
 दधाति । द्वाभ्याम् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । परेति । वै । एपः । प्रजामितिप्र-
 जाम् । पशून् । वपति । यः । अफ् स्वित्यप्-सु । भस्म । प्रवेशयतीतिप्र-वेशयति ।
 पुनः । ऊर्जा । सह । स्या । इति । पुनः । उदैतीत्युत्-एति । प्रजामितिप्र-जाम् ।
 एव । पशून् । आत्मन् । धत्ते । पुनः । त्वा । आदित्याः । [१२] रुद्राः । वसवः ।
 समिति । इन्धताम् । इति । आह । एताः । वै । एतम् । देवताः । अग्ने । समिति ।
 ऐन्धत् । तामिः । एव । एनम् । समिति । इन्धे । बोध । सः । बोधि । इति । उपे
 ति । तिष्ठते । बोधयति । एव । एनम् । तस्मात् । सुप्त्वा । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रेति ।
 बुध्यन्ते । यथास्थानमितियथा-स्थानम् । उपेति । तिष्ठते । तस्मात् । यथास्थानमि
 तियथा-स्थानम् । पशवः । पुनः । एत्येत्या-इत्यं । उपेति । तिष्ठन्ते ॥ [१३] वैविश्वे
 देवाज्योतिष्मानपचिततमोत्रिवृद्धाआदित्याद्विचत्वारिंशच्च ॥ ॐ ॥२॥
 यावती । वै । पृथिवी । तस्यै । यमः । आधिपत्यमित्याधि-पत्यम् । परेति ।
 इयाय । यः । वै । यमम् । देवयर्जनमितिदेव-यर्जनम् । अस्याः । अनिर्याच्येतानिः-
 याच्य । अग्निम् । चिनुते । यमार्यं । एनम् । सः । चिनुते । अपेति । इत् । इति ।
 अध्यवसाययतीत्याधि-अवसाययति । यमम् । एव । देवयर्जनमितिदेव-यर्जनम् ।
 अस्थे । निर्याच्येतिनिः-याच्यं । आत्मने । अग्निम् । चिनुते । इष्वग्नेतीपु-अग्ने ।
 वै । अस्याः । अनामृतमित्यना-मृतम् । इच्छन्तः । न । अविन्दन् । ते । देवाः ।
 एतत् । यजुः । अपश्यन् । अपेति । इत् । इति । यत् । एतेन । अध्यवसाययतीत्याधि-अ
 वसाययति । [१४] अनामृतइत्यना-मृते । एव । अग्निम् । चिनुते । उदिति । हन्ति ।
 यत् । एव । अस्याः । अमेध्यम् । तत् । अपेति । हन्ति । अपः । अवेति । उल्पति ।

शान्त्यै । सिकताः । नीतिं । वपति । एतत् । वै । अग्नेः । वैश्वानरस्य । रूपम् । रू-
 पेण । एव । वैश्वानरम् । अवेति । रुन्धे । ऊपान् । नीतिं । वपति । पुष्टिः । वै । एपा । प्र-
 जननमितिप्र-जननम् । यत् । ऊपाः । पुष्ट्याम् । एव । प्रजननइतिप्र-जनने । अग्निम् ।
 चिनुते । अथोइति । संज्ञानइतिसं-ज्ञाने । एव । संज्ञानमितिप्र-ज्ञानम् । हि । एतत् ।
 [१५] पञ्चूनाम् । यत् । ऊपाः । द्यावापृथिवीइतिद्यावा-पृथिवी । सह । आस्ताम् ।
 तेइति । वियतीइतिवि-यती । अब्रूताम् । अस्तु । एव । नौ । सह । यज्ञियम् । इति ।
 यत् । अमुष्याः । यज्ञियम् । आसीत् । तत् । अस्याम् । अदधान् । ते । ऊपाः । अभ-
 वन् । यत् । अस्याः । यज्ञियम् । आसीत् । तत् । अमुष्याम् । अदधान् । तत् । अदः ।
 चन्द्रमसि । कृष्णम् । ऊपान् । निवपन्नितिनि-वपन् । अदः । ध्यायेत् । द्यावापृथि-
 व्योरितिद्यावा-पृथिव्योः । एव । यज्ञिये । अग्निम् । चिनुते । अयम् । सः । अग्निः ।
 इति । विश्वामित्रस्येतिविश्व-मित्रस्य । [१६] सूक्तमितिसु-उक्तम् । भवति । एतेन ।
 वै । विश्वामित्रइतिविश्व-मित्रः । अग्नेः । प्रियम् । धाम् । अवेति । अरुन्ध । अग्नेः ।
 एव । एतेन । प्रियम् । धाम् । अवेति । रुन्धे । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । वै । देवाः ।
 सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । आयन्नू । चतस्रः । प्राचीः । उपेति । दधाति । च-
 त्वारिं । छन्दांसि । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । एव । तत् । यजमानः । सुवर्गमि-
 तिसुवः-गम् । लोकम् । एति । तेषाम् । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । यताम् ।
 दिशः । समितिं । अल्लियन्त । ते । द्वेइति । पुरस्तात् । समीचीइति । उपेति ।
 अदधत् । द्वेइति । [१७] पश्चात् । समीचीइति । ताभिः । वै । ते । दिशः । अदृ-
 हन् । यत् । द्वेइति । पुरस्तात् । समीचीइति । उपदधातीत्युप-दधाति । द्वेइति । प-
 श्चात् । समीचीइति । दिशाम् । विधृत्याइतिवि-धृत्यै । अथोइति । पशवः । वै । छ-
 न्दांसि । पशून् । एव । अस्मे । समीचः । दधाति । अष्टौ । उपेति । दधाति ।
 अष्टारूपरेत्यष्टा - अरूपरा । गायत्री । गायत्रः । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तम् ।
 चिनुते । अष्टौ । उपेति । दधाति । अष्टारूपरेत्यष्टा-अरूपरा । गायत्री । गायत्री । सुव-
 र्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । अज्ञसा । वेद । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । [१८]
 प्रज्ञात्याइतिप्र-ज्ञात्ये । त्रयोदशेतित्रयः-दश । लोकम्पूणाइतिलोकं-पूणाः । उपेति ।
 दधाति । एकंविंशतिरित्येकं-विंशतिः । समितिं । पद्यन्ते । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । वै ।

एकविंशत्येक-विंशः । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । गार्हपत्यइतिगार्ह-पत्यः । एक-
 विंशत्येक-विंशत्यम् । एव । प्रतिष्ठाभितिप्रति-स्थाम् । गार्हपत्यमितिगार्ह-
 पत्यम् । अनु । प्रतीति । तिष्ठति । प्रतीति । अग्निम् । चिक्यानः । तिष्ठति । यः । एवम् ।
 वेद । पञ्चचितीकमितिपञ्च-चितीकम् । चिन्वीत । प्रथमम् । चिन्वानः । पाङ्क्तः । यज्ञः ।
 पाङ्क्ताः । पञ्चवः । यज्ञम् । एव । पशून् । अवेति । रुन्धे । निचितीकमितित्रि-चि-
 तीकम् । चिन्वीत । द्वितीयम् । चिन्वानः । त्रयः । इमे । लोकाः । एषु । एव ।
 लोकेषु । [१९] प्रतीति । तिष्ठति । एकचितीकमित्येक-चितीकम् । चिन्वीत । तृ-
 तीयम् । चिन्वानः । एकधेयेक-धा । वै । सुवर्गइतिसुवः-गः । लोकः । एकवृते
 त्येक-वृता । एव । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । एति । पुरीषेण । अभीति । ऊ-
 हति । तस्मात् । मासेन । अस्थि । छन्नम् । न । दुश्चर्मैतिदुः-चर्मा । भवति । यः ।
 एवम् । वेद । पञ्च । चितयः । भवन्ति । पञ्चभिरितिपञ्च-भिः । पुरीषेः । अभीति ।
 ऊहति । दश । समिति । पद्यन्ते । दशारूपेतिदश-अरूपम् । विराडिति वि-राट् ।
 अन्नम् । विराडिति वि-राट् । विराजीति वि-राजि । एव । अन्नाद्यइत्यन्न-अद्ये । प्रती-
 ति । तिष्ठति ॥ [२०] अध्यवमाययति ह्येतद्विश्वामित्रस्यादधतद्वेलोकस्य लोकेषु
 समचत्वारिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ३ ॥

वीति । वै । एतौ । द्विपातेइति । यः । च । पुरा । अग्निः । यः । च । उखा
 याम् । समिति । इतम् । इति । चतसृभिरितिचतसृ-भिः । सम् । नीति । वपति ।
 चत्वारि । छन्दांसि । छन्दांसि । खलु । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः । प्रियया । एव ।
 एनौ । तनुया । समिति । शास्ति । समिति । इतम् । इति । आह । तस्मात् । ब्रह्म-
 णा । रूपत्रम् । समिति । एति । यत् । सन्न्युष्येति स-न्न्युष्यम् । विहरतीति वि-हरति ।
 तस्मात् । ब्रह्मणा । रूपत्रम् । वीति । एति । ऋतुभिरित्यूतु-भिः । [२१] वै । एतम् ।
 दीरूपयन्ति । सः । ऋतुभिरित्यूतु-भिः । एव । विमुच्यइति वि-मुच्यः । माता । इव ।
 पुत्रम् । पृथिवी । पुरीष्यम् । इति । आह । ऋतुभिरित्यूतु-भिः । एव । एतम् । दीरूपयि-
 त्वा । ऋतुभिरित्यूतु-भिः । वीति । मुञ्चति । वैश्वानर्या । शिक्यम् । एति । दत्ते । स्व-
 यन्ति । एव । एतन् । नैरु ऋतीरिति नैः-ऋतीः । कृष्णाः । तिस्रः । तुपंपक्वाइतितु-
 प-पक्वाः । भवन्ति । निर्ऋत्याइतिनिः-ऋत्यै । वै । एतत् । भागधेयमितिभाग-

च । पुच्छम् । च । भवति । एतावत् । वै । पुरुषे । वीर्यम् । [२५] वीर्यसम्भित् इति
 वीर्यसम्भितः । वेणुना । वीति । मिमीते । आग्नेयः । वै । वेणुः । सयोनित्वायेति
 सयोनि-त्वाय । यजुषा । युनक्ति । यजुषा । कृपति । व्यावृत्त्या इति वि-आवृत्त्यै ।
 पद्भवेनेति पद्-गवेन । कृपति । पद् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्युतु-भिः । एव । एनम् ।
 कृपति । यत् । द्वादशगवेनेति द्वादश-गवेन । सव्वत्सरेणोति सं-वत्सरेण । एव । इ
 यम् । वै । अग्नेः । अतिदाहादित्यति-दाहात् । अबिभेत् । सा । एतत् । द्विगुणमि
 ति द्वि-गुणम् । अपश्यत् । कृष्टम् । च । अकृष्टम् । च । ततः । वै । इमाम् । न । अ
 तीति । अदहत् । यत् । कृष्टम् । च । अकृष्टम् । च । [२६] भवति । अस्याः । अनं
 तिदाहायेत्यनति-दाहाय । द्विगुणमिति द्वि-गुणम् । तु । वै । अग्निम् । उद्यन्तुमित्यु
 त-यन्तुम् । अर् हति । इति । आहुः । यत् । कृष्टम् । च । अकृष्टम् । च । भवति ।
 अग्नेः । उद्यन्त्या इत्युत्-यत्यै । एतावन्तः । वै । पशवः । द्विपाद इति द्वि-पादः । च ।
 चतुष्पाद इति चतुः-पादः । च । तान् । यत् । प्राचः । उत्सृजेदित्युत्-सृजेत् । रुद्रा
 यं । अपीति । दध्यात् । यत् । दक्षिणा । पितृभ्य इति पितृ-भ्यः । नीति । भुवेत् ।
 यत् । प्रतीचः । रख्याँसि । हन्युः । उदीचः । उदिति । सृजति । एपा । वै । देवमनु
 ष्याणामिति देव-मनुष्याणाम् । शान्ता । दिक् । [२७] ताम् । एव । एनान् । अनुं ।
 उदिति । सृजति । अथो इति । खलुं । इमाम् । दिशम् । उदिति । सृजति । असौ । वै ।
 आदित्यः । प्राण इति प्र-अनः । प्राणमिति प्र-अनम् । एव । एनान् । अनुं । उदिति ।
 सृजति । दक्षिणा । पर्यावर्तन्त इति परि-आवर्तन्ते । स्वम् । एव । वीर्यम् । अन्विति ।
 पर्यावर्तन्त इति परि-आवर्तन्ते । तस्मात् । दक्षिणः । अर्धः । आत्मनः । वीर्यावत्त
 इति वीर्यावत्-तरः । अथो इति । आदित्यस्य । एव । आवृत्तमित्या-वृत्तम् । अन्वि
 ति । पर्यावर्तन्त इति परि-आवर्तन्ते । तस्मात् । पराञ्चः । पशवः । वीति । तिष्ठन्ते ।
 प्रत्यञ्चः । एति । वर्तन्ते । तिस्रस्ति स इति तिस्रः-तिस्रः । सीताः । [२८] कृपति । त्रि
 वृतमिति त्रि-वृतम् । एव । यज्ञमुख इति यज्ञ-मुखे । वीति । यातयति । ओषधीः । वृ
 पति । ब्रह्मणा । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अर्के । अर्कः । चीयते । चतुर्दशभिरिति
 चतुर्दश-भिः । वृपति । सप्त । ग्राम्याः । ओषधयः । सप्त । आरण्याः । उभर्यापाम् ।

अवरुध्याइत्यव-रुध्ने । अन्नस्यान्नस्येत्यन्नस्य-अन्नस्य । वपति । अन्नस्यान्नस्येत्यन्नस्य-अन्नस्य । अवरुध्याइत्यव-रुध्ने । कृष्टे । वपति । कृष्टे । हि । ओषधयः । प्रति
 तिष्ठन्तीतिप्रति-तिष्ठन्ति । अनुसीतमित्यनु-सीतम् । वपति । प्रजात्याइतिप्र-जात्यै ।
 द्वादशस्वितिद्वादश-सु । सीतासु । वपति । द्वादश । मासाः । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्स-
 रः । सव्वथ्सरेणेतिसं-वथ्सरेण । एव । अस्मै । अन्नम् । पचति । यत् । अग्निचिदि-
 त्यग्नि-चित् । [२९] अनवरुद्धस्येत्यनव-रुद्धस्य । अश्नीयात् । अवरुद्धेनेत्यव-रुद्धे-
 न् । वीति । ऋध्येत् । ये । वनस्पतीनाम् । फलग्रहयइतिफल-ग्रहयः । तान् । इध्मे ।
 अपि । प्रेति । उरूपेत् । अनवरुद्धस्येत्यनव-रुद्धस्य । अवरुध्याइत्यव-रुध्ने । दिग्भ्य-
 इतिदिक्-भ्यः । लोष्टान् । समिति । अस्यति । दिशाम् । एव । वीर्यम् । अवरुध्नेत्यव-
 रुध्यं । दिशाम् । वीर्यं । अग्निम् । चिनुते । यम् । द्विष्यात् । यत्र । सः । स्यात् । तस्यै ।
 दिशः । लोष्टम् । एति । हरेत् । इपम् । ऊर्जम् । अहम् । इतः । एति । ददे । इति ।
 इपम् । एवाऊर्जम् । तस्यै । दिशः । अवेति । रुधे । र्पोधुकः । भवति । यः । तस्याम् ।
 दिशि । भवति । उत्तरेवेदिमित्युत्तर-वेदिम् । उपेति । वपति । उत्तरेवेद्यामित्युत्तर-
 वेद्याम् । हि । अग्निः । चीयते । अथोइति । पशवः । वै । उत्तरेवेदिरित्युत्तर-वेदिः ।
 पशून् । एव । अवेति । रुधे । अथोइति । यज्ञपरुपइतियज्ञ-परुपः । अनन्तरित्या-
 इत्यनन्तः-इत्ये ॥ [३०] चभवत्येतावद्वैपुरुषेवीर्यैर्यत्कृष्टाकृष्टदिरुसीताअग्निचि-
 दवपञ्चविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ५ ॥

अग्ने । तव । श्रवः । वयः । इति । सिकताः । नीति । वपति । एतत् । वै ।
 अग्नेः । वैश्वानरस्य । सूक्तमितिसु-उक्तम् । सूक्तेनेतिसु-उक्तेन । एव । वैश्वानरम् ।
 अवेति । रुधे । पङ्क्तिरितिपट्-भिः । नीति । वपति । पट् । वै । ऋतवः । सव्वथ्सरइति
 सं-वथ्सरः । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । अग्निः । वैश्वानरः । साखादितिस-अखात् ।
 एव । वैश्वानरम् । अवेति । रुधे । समुद्रम् । वै । नाम । एतत् । छन्दः । समुद्रम् ।
 अन्विति । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रेति । ज्ञायन्ते । यत् । एतेन । सिकताः । निवपती-
 तिनिवपति । प्रजानामितिप्र-जानाम् । प्रजननायेतिप्र-जननाय । इन्द्रः । [३१]
 वृत्राय । वज्रम् । प्रेति । अहरत् । सः । त्रेधा । वीति । अभवत् । स्फ्यः । तृतीयम् ।
 रथः । तृतीयम् । सूर्यः । तृतीयम् । ये । अन्तःशराइत्यन्तः-शराः । अशीर्यन्त ।

ताः । शर्कराः । अ**भवन्तु** । तत् । शर्कराणाम् । शर्करत्वमिति शर्कर-त्वम् । वज्रः ।
 वै । शर्कराः । पशुः । अ**ग्निः** । यत् । शर्कराभिः । अ**ग्निम्** । परि**मि**नोतीति परि-**मि**
 नोति । वज्रेण । एव । अ**स्मै** । पशून् । परीति । गृह्णाति । तस्मात् । वज्रेण । पश
 वः । परिगृहीताइति परि-गृहीताः । तस्मात् । स्थेयान् । अस्थेयसः । न । उपेति ।
 हस्ते । त्रिसप्ताभिरिति त्रि-सप्ताभिः । पशुकामस्येति पशु-कामस्य । [३२] परीति ।
 मि**नु**यात् । सप्त । वै । शीरू पण्याः । प्राणाइति प्र-अनाः । प्राणाइति प्र-अनाः । पशवः ।
 प्राणैरिति प्र-अनैः । एव । अ**स्मै** । पशून् । अवेति । रुन्धे । त्रिणवाभिरिति त्रि-नवा
 भिः । भ्रातृव्यवत्इति भ्रातृव्य-वत्तः । त्रिवृतमिति त्रि-वृतम् । एव । वज्रम् । सम्भृत्ये
 तिसं-भृत्यं । भ्रातृव्याय । प्रेति । ह्रति । स्तृत्यै । अपरिमिताभिरित्यपरि-मिताभिः ।
 परीति । मि**नु**यात् । अपरिमितस्येत्यपरि-मितस्य । अवरुध्याइत्यव-रुध्वा । यम् । का
 मयेत । अपशुः । स्यात् । इति । अपरिमित्येत्यपरि-मित्य । तस्य । शर्कराः । सिकं
 ताः । वीति । ऊहेत् । अपरिगृहीतइत्यपरि-गृहीते । एव । अस्य । विपूचीनम् । रेतः ।
 परेति । सिञ्चति । अपशुः । एव । भवति । [३३] यम् । कामयेत । पशुमानिति
 पशु-मान् । स्यात् । इति । परिमित्येति परि-मित्यं । तस्य । शर्कराः । सिकंताः । वी
 ति । ऊहेत् । परिगृहीतइति परि-गृहीते । एव । अ**स्मै** । समीचीनम् । रेतः । सिञ्चति ।
 पशुमानिति पशु-मान् । एव । भवति । सौम्या । वीति । ऊहति । सोमः । वै । रेतो
 धाइति रेतः-धाः । रेतः । एव । तत् । दधाति । गायत्रिया । ब्राह्मणस्य । गायत्रः ।
 हि । ब्राह्मणः । त्रिष्टुभा । राजन्यस्य । त्रैष्टुभः । हि । राजन्यः । शय्युमिति शं-युम् । वारू
 हस्पत्यम् । मेधः । न । उपेति । अनमत् । सः । अ**ग्निम्** । प्रेति । अ**वि**ञ्चत् । [३४] सः ।
 अ**ग्नेः** । कृष्णः । रूपम् । कृत्वा । उदिति । आयत् । सः । अश्वम् । प्रेति । अ**वि**ञ्चत् ।
 सः । अश्वस्य । अवान्तरशफइत्यवान्तर-शफः । अ**भवन्तु** । यत् । अश्वम् । आक्रमयती
 त्या-क्रमयति । यः । एव । मेधः । अश्वम् । प्रेति । अविंशत् । तम् । एव । अवेति ।
 रुन्धे । प्रजापतिनेति प्रजा-पतिना । अ**ग्निः** । चेतव्यः । इति । आहुः । प्राजापत्यइति
 प्राजा-पत्यः । अश्वः । यत् । अश्वम् । आक्रमयतीत्या-क्रमयति । प्रजापतिनेति प्रजा-
 पतिना । एव । अ**ग्निम्** । चिनुते । पुष्करपर्णमिति पुष्कर-पर्णम् । उपेति । दधाति ।
 योनिः । वै । अ**ग्नेः** । पुष्करपर्णमिति पुष्कर-पर्णम् । सयोनिमिति स-योनिम् । एव ।

अग्निम् । चिनुते । अपाम् । पृष्ठम् । असि । इति । उपेति । दधाति । अपाम् । वै ।
एतत् । पृष्ठम् । यत् । पुष्करपर्णमितिपुष्कर-पर्णम् । रूपेण । एव । एनत् । उपेति ।
दधाति ॥ [३५] इन्द्रःपशुकामस्यभवत्यविश्वसयोनिर्वि५ शतिश्च ॥ ॥६॥

ब्रह्म । जज्ञानम् । इति । रुक्मम् । उपेति । दधाति । ब्रह्ममुखाइतिब्रह्म-मुखाः । वै ।
प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । असृजत् । ब्रह्ममुखाइतिब्रह्म-मुखाः । एव ।
तत् । प्रजाइतिप्र-जाः । यजमानः । सृजते । ब्रह्म । जज्ञानम् । इति । आह । तस्मात् ।
ब्राह्मणः । मुख्यः । मुख्यः । भवति । यः । एवम् । वेदं । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादि
नः । वदन्ति । न । पृथिव्याम् । न । अन्तरिक्षे । न । दिवि । अग्निः । चेतव्यः । इति ।
यत् । पृथिव्याम् । चिन्वीत । पृथिवीम् । शुचा । अर्पयेत् । न । ओपंधयः । न ।
वनस्पतयः । [३६] प्रेति । जायेरन्नू । यत् । अन्तरिक्षे । चिन्वीत । अन्तरिक्षम् ।
शुचा । अर्पयेत् । न । वया५ सि । प्रेति । जायेरन्नू । यत् । दिवि । चिन्वीत ।
दिवम् । शुचा । अर्पयेत् । न । पर्जन्यः । वृ पेत् । रुक्मम् । उपेति । दधाति । अ
मृतम् । वै । हिरण्यम् । अमृते । एव । अग्निम् । चिनुते । प्रजात्याइतिप्र-जात्यै । द्वि
रण्मयम् । पुरुषम् । उपेति । दधाति । यजमानलोकस्येतियजमान-लोकस्य । विधु
त्याइतिवि-धृत्यै । यत् । इष्टकायाः । आतृण्णमित्या-तृण्णम् । अनू पदध्यादित्यनु-
उपदध्यात् । पशूनाम् । च । यजमानस्य । च । प्राणमितिप्र-अनम् । अपीति ।
दध्यात् । दक्षिणतः । [३७] प्राञ्चम् । उपेति । दधाति । दाधारं । यजमानलोकमि
तियजमान-लोकम् । न । पशू नाम् । च । यजमानस्य । च । प्राणमितिप्र-अनम् ।
अपीति । दधाति । अथोइति । खलु । इष्टकायाः । आतृण्णमित्या-तृण्णम् । अन्तु
उपेति । दधाति । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । अंसृष्टयाइत्युत्-सृष्ट्यै । द्रुपसः । च
स्कन्द । इति । अभीति । मृशति । होत्रासु । एव । एनम् । प्रतीति । स्थापयति ।
सुचौ । उपेति । दधाति । आज्यस्य । पूर्णाम् । कार्मर्यमयीमितिकार्मर्य-मयीम् ।
दध्नः । पूर्णाम् । ओदुम्बरीम् । इयम् । वै । कार्मर्यमयीतिकार्मर्य-मयीम् । असौ ।
ओदुम्बरी । इमेइति । एव । उपेति । धत्ते । [३८] तूष्णीम् । उपेति । दधाति । न ।
हि । इमेइति । यजुषा । आप्तुम् । अर् हति । दक्षिणाम् । कार्मर्यमयीमितिका

ष्मर्य-मयीम् । उत्तरामित्युत्-तराम् । ओदुम्बरीम् । तस्मात् । अस्याः । असौः । उच्च
 रेत्युत्-तरा । आज्यस्य । पूर्णाम् । क्वाष्मर्यमयीमितिकाष्मर्य-मयीम् । वज्रः । वै ।
 आज्यम् । वज्रः । क्वाष्मर्यः । वज्रेण । एव । यज्ञस्य । दक्षिणतः । रूपाऽसि । अ
 पेति । हन्ति । दध्नः । पूर्णाम् । ओदुम्बरीम् । पशवः । वै । दधि । ऊर्कः । उदुम्बरः ।
 पशुपुं । एव । ऊर्कम् । दधाति । पूर्णेइति । उपेति । दधाति । पूर्णेइति । एव । एनम् ।
 [३९] अमुष्मिन् । लोके । उपेति । तिष्ठेतेइति । विराजीतिवि-राजि । अग्निः । चेत
 व्यः । इति । आहुः । सुक् । वै । विराडितिवि-राट् । यत् । सुचौ । उपदधातीत्युप-
 दधाति । विराजीतिवि-राजि । एव । अग्निम् । चिनुते । यज्ञमुखेयज्ञमुखइतियज्ञमु
 खे-यज्ञमुखे । वै । क्रियमाणे । यज्ञम् । रूपाऽसि । जिघाऽसन्ति । यज्ञमुखमिति
 यज्ञ-मुखम् । रुक्मः । यत् । रुक्मम् । व्याघारयतीतिवि-आघारयति । यज्ञमुखादि
 तियज्ञ-मुखात् । एव । रूपाऽसि । अपेति । हन्ति । पञ्चभिरितिपञ्च-भिः । व्याघा
 रयतीतिवि-आघारयति । पद्भक्तः । यज्ञः । यावान् । एव । यज्ञः । तस्मात् । रूपाऽ
 सि । अपेति । हन्ति । अरूष्ण्या । व्याघारयतीतिवि-आघारयति । तस्मात् । अ
 रूष्ण्या । पशवः । अङ्गानि । प्रेति । हन्ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै ॥ [४०] व
 नस्पतयो दक्षिणतोर्थत्तएनन्तस्मादरूष्ण्या पञ्च ॥ ❀ ❀ ॥७॥

स्वयमातृणामितिस्वयं-आतृणाम् । उपेति । दधाति । इयम् । वै । स्वयमा
 तृणेतिस्वयं-आतृणा । इमाम् । एव । उपेति । धत्ते । अश्वम् । उपेति । घ्रापयति ।
 प्राणमितिप्र-अनम् । एव । अस्याम् । दधाति । अथोइति । प्राजापत्यइतिप्राजा-
 पत्यः । वै । अश्वः । प्रजापतिनेतिप्रजा-पतिना । एव । अग्निम् । चिनुते । प्रथमा ।
 इष्टका । उपधीयमानेत्युप-धीयमाना । पशूनाम् । च । यजमानस्य । च । प्राणमि
 तिप्र-अनम् । अपीति । दधाति । स्वयमातृणेतिस्वयं-आतृणा । भवति । प्राणा
 नामितिप्र-अनानाम् । उध्मृष्ट्याइत्युत्-सृष्ट्यै । अथोइति । सुवर्गस्येतिस्ववः-गस्या
 लोकस्य । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्यै । अग्नौ । अग्निः । चेतव्यः । इति । आहुः । एपः ।
 वै । [४१] अग्निः । वैश्वानरः । यत् । ब्राह्मणः । तस्मै । प्रथमाम् । इष्टकाम् । यजुं
 ष्कृतामिति-यजुः-कृताम् । प्रेति । यच्छेत् । ताम् । ब्राह्मणः । च । उपेति । दध्याताम् ।
 अग्नौ । एव । तत् । अग्निम् । चिनुते । ईश्वरः । वै । एपः । आर्तिम् । आतोऽरित्या-

अतोः । यः । अविद्वान् । इष्टकाम् । उपदधातीत्युप-दधाति । त्रीन् । वरान् । दृ
 द्यात् । त्रयः । वै । प्राणाइतिप्र-अनाः । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । स्पृत्थै । द्रौ ।
 एव । देयौ । द्रौ । हि । प्राणावितिप्र-अनौ । एकः । एव । देयः । एकः । हि । प्रा
 णइतिप्र-अनः । पशुः । [४२] वै । एपः । यत् । अग्निः । न । खलु । वै । पशवः ।
 आयवसे । रमन्ते । दूर्वेष्टकामितिदूर्वा-इष्टकाम् । उपेति । दधाति । पशूनाम् । घृत्यै
 द्वाभ्याम् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । काण्डात्काण्डादितिकाण्डात्-काण्डात् । प्र
 रोहन्तीतिप्र-रोहन्ती । इति । आह । काण्डेनकाण्डेनेतिकण्डेन-काण्डेन । हि । एपा ।
 प्रतितिष्ठतीतिप्रति-तिष्ठति । एवा । नः । दूर्वे । प्रेति । तनु । सहस्रेण । शतेन । च ।
 इति । आह । साहस्रः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतेः । आ
 प्त्यै । देवलख्ममितिदेव-लख्मम् । वै । त्र्यालिखितेतित्रि-आलिखिता । ताम् ।
 उत्तरलख्माणमित्युत्तर-लख्माणम् । देवाः । उपेति । अदधत् । अधरलख्माणमि
 त्यधर-लख्माणम् । असुराः । यम् । [४३] कामयेत् । वसीयान् । स्यात् । इति ।
 उत्तरलख्माणमित्युत्तर-लख्माणम् । तस्य । उपेति । दध्यात् । वसीयान् । एव ।
 भवति । यम् । कामयेत् । पापीयान् । स्यात् । इति । अधरलख्माणमित्यधर-लख्मा
 णम् । तस्य । उपेति । दध्यात् । असुरयोनिमित्यसुर-योनिम् । एव । एनम् । अर्तु ।
 परेति । भावयति । पापीयान् । भवति । त्र्यालिखितेतित्रि-आलिखिता । भवति । इमे ।
 वै । लोकाः । त्र्यालिखितेतित्रि-आलिखिता । एभ्यः । एव । लोकेभ्यः । भ्रातृ
 व्यम् । अन्तः । एति । अङ्गिरसः । सुवर्गमितिस्ववः-गम् । लोकम् । यतः । पुगोडा
 शः । कूर्मः । भूत्वा । अर्तु । प्रेति । असर्पन्तु । [४४] यत् । कूर्मम् । उपदधातीत्युप-
 दधाति । यथा । ख्येत्रविदितिख्येत्र-वित् । अङ्गसा । नयति । एवम् । एव । एनम् ।
 कूर्मः । सुवर्गमितिस्ववः-गम् । लोकम् । अङ्गसा । नयति । मेधः । वै । एपः । पशू
 नाम् । यत् । कूर्मः । यत् । कूर्मम् । उपदधातीत्युप-दधाति । स्वम् । एव । मेधम् ।
 पश्यन्तः । पशवः । उपेति । तिष्ठन्ते । अग्निज्ञानम् । वै । एतत् । क्रियते । यत् । मृ
 तानाम् । पशूनाम् । श्रीर् पाणि । उपधीयन्तइत्युप-धीयन्ते । यत् । जीवन्तम् । कू
 र्मम् । उपदधातीत्युप-दधाति । तेन । अग्निज्ञानचिदित्यग्निज्ञान-चित् । वास्तव्यः ।
 वै । एपः । यत् । [४५] कूर्मः । मधुं । वाताः । ऋतायतइत्यृत-यते । इति । दध्ना ।

मधुमिश्रेणेतिमधु-मिश्रेणं । अभीतिं । अनक्ति । स्वदयति । एव । एनम् । ग्राम्यम् ।
 वै । एतत् । अन्नम् । यत् । दधिं । आरण्यम् । मधुं । यत् । दध्ना । मधुमिश्रेणेति
 मधु-मिश्रेणं । अभ्यनक्तीत्यंभि-अनक्तिं । उभयस्य । अवर्क्याइत्यवं-रुध्ने । मही ।
 द्यौः । पृथिवी । च । नः । इति । आह । अभ्याम् । एव । एनम् । उभयतः । परी
 ति । गृह्णाति । प्राश्नम् । उपेति । दधाति । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । स
 मंष्ट्याइतिसं-अष्ट्यै । पुरस्तात् । प्रत्यञ्चम् । उपेति । दधाति । तस्मात् । [४६] पुर
 स्तात् । प्रत्यञ्चः । पशवः । मेधम् । उपेति । तिष्ठन्ते । यः । वै । अपनाभिमित्यप-
 नाभिमू । अग्निम् । चिनुते । यजमानस्य । नाभिमू । अनुं । प्रेति । विशति । सः ।
 एनम् । ईश्वरः । हिंसितोः । उद्धखलम् । उपेति । दधाति । एषा । वै । अग्नेः ।
 नाभिः । सनाभिमिति सं-नाभिमू । एव । अग्निम् । चिनुते । अहिंसायै । औदुम्ब
 रम् । भवति । ऊर्कं । वै । उदुम्बरः । ऊर्जम् । एव । अवेति । रुन्धे । मच्छतः । उपे
 ति । दधाति । मच्छतः । एव । अस्मै । ऊर्जम् । दधाति । तस्मात् । मच्छतः । ऊर्जा ।
 भुञ्जते । इयत् । भवति । प्रजापतिनेति प्रजा-पतिना । यज्ञमुखेनेति यज्ञ-मुखेन । स
 म्मितमिति सं-मितम् । अवेति । हन्ति । अन्नम् । एव । अकः । वैष्णव्या । ऋवा ।
 उपेति । दधाति । विष्णुः । वै । यज्ञः । वैष्णवाः । वनस्पतयः । यज्ञे । एव । यज्ञम् ।
 प्रतीति । स्थापयति ॥ [४७] एषवैपशुर्यमसर्पदेपयत्तस्मात्तस्मात्सुसविंशतिश्चा ॥ ८ ॥

एषाम् । वै । एतत् । लोकानाम् । ज्योतिः । सम्भृतमिति सं-भृतम् । यत् । उखा ।
 यत् । उखाम् । उपदधातीत्युप-दधाति । एभ्यः । एव । लोकेभ्यः । ज्योतिः । अवेति ।
 रुन्धे । मच्छतः । उपेति । दधाति । मच्छतः । एव । अस्मै । ज्योतिः । दधाति ।
 तस्मात् । मच्छतः । ज्योतिः । उपेति । आस्महे । सिकताभिः । पूस्यति । एतत् ।
 वै । अग्नेः । वैश्वानरस्यं । रूपम् । रूपेणं । एव । वैश्वानरम् । अवेति । रुन्धे । यम् ।
 कामयेत । रूपोधुंकः । स्यात् । इति । ऊनाम् । तस्यं । उपेति । [४८] दध्यात् ।
 रूपोधुंकः । एव । भवति । यम् । कामयेत । अनुपदस्यदित्यनुप-दस्यत् । अन्नम् ।
 अद्यात् । इति । पूर्णाम् । तस्यं । उपेति । दध्यात् । अनुपदस्यदित्यनुप-दस्यत् ।
 एव । अन्नम् । अत्ति । सहस्रम् । वै । प्रतीति । पुरुषः । पशूनाम् । यच्छति । सह
 स्रम् । अन्ये । पशवः । मध्ये । पुरुषशीरू पमिति पुरुष-शीरूपम् । उपेति । दधाति ।

सवीर्यत्वायेतिसवीर्य-त्वाय । उखायाम् । अपीति । दधाति । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् ।
 एव । एनत् । गमयति । व्यृद्धमितिवि-ऋद्धम् । वै । एतत् । प्राणैरितिप्र-अनैः । अ-
 मेच्छम् । यत् । पुरुषशीरू पमितिपुरुष-शीरू पम् । अमृतम् । खलु । वै । प्राणाइतिप्र-
 अनाः । [४९] अमृतम् । हिरण्यम् । प्राणेष्वितिप्र-अनेषु । हिरण्यशल्कानितिहि-
 रण्य-शल्कान् । प्रतीति । अस्यति । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । एव । एनत् । गमयि-
 त्वा । प्राणैरितिप्र-अनैः । समिति । अर्द्धयति । दध्ना । मधुमिश्रेणेतिमधु-मिश्रेण ।
 पूस्यति । मध्व्यः । असान्नि । इति । शृतातद्वक्ष्येनेतिशृत-आतद्वक्ष्येन । मेध्यत्वा-
 येतिमेध्य-त्वाय । ग्राम्यम् । वै । एतत् । अन्नम् । यत् । दधि । आरण्यम् । मधु ।
 यत् । दध्ना । मधुमिश्रेणेतिमधु-मिश्रेण । पूस्यति । उभयस्य । अवंरुद्धाइत्यव-रु-
 ध्यै । पशुशीरू पाणीतिपशु-शीरू पाणि । उपेति । दधाति । पशवः । वै । पशुशीरू
 पाणीतिपशु-शीरू पाणि । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । यम् । कामयेत । अपशुः ।
 स्यात् । इति । [५०] विपूचीनानि । तस्य । उपेति । दध्यात् । विपूचः । एव । अ-
 स्मात् । पशून् । दधाति । अपशुः । एव । भवति । यम् । कामयेत । पशुमानिति
 पशु-मान् । स्यात् । इति । समीचीनानि । तस्य । उपेति । दध्यात् । समीचः ।
 एव । अस्मै । पशून् । दधाति । पशुमानितिपशु-मान् । एव । भवति । पुरस्तात् ।
 प्रतीचीनम् । अश्वस्य । उपेति । दधाति । पश्चात् । प्राचीनम् । ऋषभस्य । अपञ्च-
 वः । वै । अन्ये । गोअश्वेभ्यइतिगो-अश्वेभ्यः । पशवः । गोअश्वानितिगो-अश्वान् ।
 एव । अस्मै । समीचः । दधाति । एतावन्तः । वै । पशवः । [५१] द्विपादइति
 द्वि-पादः । च । चतुष्पादइतिचतुः-पादः । च । तान् । त्रे । एतत् । अमौ । प्रेति ।
 दधाति । यत् । पशुशीरू पाणीतिपशु-शीरू पाणि । उपदधातीत्युप-दधाति । अमुम् ।
 आरण्यम् । अन्विति । ते । दिशामि । इति । आह । ग्राम्येभ्यः । एव । पशुभ्यइति
 पशु-भ्यः । आरण्यान् । पशून् । शुचम् । अर्तु । उदिति । सृजति । तस्मात् । समा-
 वर्त् । पशूनाम् । प्रजायमानानामितिप्र-जायमानानाम् । आरण्याः । पशवः । क-
 नीया-सः । शुचा । हि । ऋताः । सर्पशीरू पमितिसर्प-शीरू पम् । उपेति । दधाति ।
 या । एव । सर्पे । त्विपिः । ताम् । एव । अवेति । रुन्धे । [५२] यत् । समीचीनम् ।
 पशुशीरू पेरितिपशु-शीरू पेः । उपदध्यादित्युप-दध्यात् । ग्राम्यान् । पशून् । द० शु

काः । स्युः । यत् । विपूचीनम् । आग्न्यान् । यजुः । एव । वदेत् । अवेति । ताम् ।
 त्विपिम् । रुन्धे । या । सुपे । न । ग्राम्यान् । पशून् । हिनस्ति । न । आग्न्यान् ।
 अथोइति । खलु । उपधेयमित्युप-धेयम् । एव । यत् । उपदधातीत्युप-दधाति । तेन ।
 ताम् । त्विपिम् । अवेति । रुन्धे । या । सुपे । यत् । यजुः । वदति । तेन । शान्तम् ॥
 [५३] जनान्तस्योपप्राणास्स्यादिति वैपशवोरुन्धेचतुश्चत्वारिंशच्च ॥ १ ॥

पशुः । वै । एषः । यत् । अग्निः । योनिः । खलु । वै । एषा । पशोः । वीति ।
 क्रियते । यत् । प्राचीनम् । ऐष्टकात् । यजुः । क्रियते । रेतः । अपस्याः । अपस्याः ।
 उपेति । दधाति । योनौ । एव । रेतः । दधाति । पञ्च । उपेति । दधाति । पाङ्काः ।
 पशवः । पशून् । एव । अस्मै । प्रेति । जनयति । पञ्च । दक्षिणतः । वज्रः । वै ।
 अपस्याः । वज्रेण । एव । यज्ञस्य । दक्षिणतः । रूपाँसि । अपेति । हन्ति । पञ्च ।
 पश्चात् । [५४] प्राचीः । उपेति । दधाति । पश्चात् । वै । प्राचीनम् । रेतः । धीय
 ते । पश्चात् । एव । अस्मै । प्राचीनम् । रेतः । दधाति । पञ्च । पुरस्तात् । प्रतीचीः ।
 उपेति । दधाति । पञ्च । पश्चात् । प्राचीः । तस्मात् । प्राचीनम् । रेतः । धीयते ।
 प्रतीचीः । प्रजाइतिप्र-जाः । जायन्ते । पञ्च । उत्तगतइत्युत्-तरतः । छन्दस्याः । पश
 वः । वै । छन्दस्याः । पशून् । एव । प्रजातानितिप्र-जातान् । स्वम् । आयतनमि
 त्या-यतनम् । अभि । परीति । ऊहते । इयम् । वै । अग्नेः । अतिदाहादित्यति-दाहात् ।
 अविभेत् । सा । एताः । [५५] अपस्याः । अपश्यत् । ताः । उपेति । अधत् । ततः ।
 वै । इमाम् । न । अतीति । अदहत् । यत् । अपस्याः । उपदधातीत्युप-दधाति ।
 अस्याः । अनतिदाहायेत्यनति-दाहाय । उवाच । ह । इयम् । अदत् । इत् । सः ।
 ब्रह्मणा । अन्नम् । यस्य । एताः । उपधीयान्ताइत्युप-धीयान्तै । यः । उ । च । एनाः ।
 एवम् । वेदत् । इति । प्राणभृतइतिप्राण-भृतः । उपेति । दधाति । रेतसि । एव । प्रा
 णानितिप्र-अनान् । दधाति । तस्मात् । वदन्न । प्राणनितिप्र-अनन् । पश्यन्न । शू
 णवन्न । पशुः । जायते । अयम् । पुरः । [५६] भुवः । इति । पुरस्तात् । उपेति । द
 धाति । प्राणमितिप्र-अनम् । एव । एताभिः । दाधार । अयम् । दक्षिणा । विश्व
 कर्मेतिविश्व-कर्मा । इति । दक्षिणतः । मनः । एव । एताभिः । दाधार । अयम् ।
 पश्चात् । विश्वव्यचाइतिविश्व-व्यचाः । इति । पश्चात् । चरुपुः । एव । एताभिः ।

दाधार । इदम् । उत्तरादित्युत्-तरात् । सुवः । इति । उत्तमतइत्युत्-तगतः । श्रोत्रम् ।
 एव । एताभिः । दाधार । इयम् । उपरि । मृतिः । इति । उपरिष्ठात् । वाचम् । एव ।
 एताभिः । दाधार । दशदशेतिदश-दश । उपेति । दधाति । सवीर्यत्वायेतिसवीर्य-
 त्वाय । अरुष्णया । [५७] उपेति । दधाति । तस्मात् । अरुष्णया । पशवः । अङ्गा
 नि । प्रेति । ह्रन्ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । याः । प्राचीः । ताभिः । वसिष्ठः ।
 आध्नोन् । याः । दस्विणा । ताभिः । भरद्वाजः । याः । प्रतीचीः । ताभिः । विश्वा-
 मित्रइतिविश्व-मित्रः । याः । उदीचीः । ताभिः । जमदग्निः । याः । ऊर्ध्वाः । ताभिः ।
 विश्वकर्मेतिविश्व-कर्मा । यः । एवम् । एतासाम् । ऋद्धिम् । वेदं । ऋध्नोति । एव ।
 यः । आसाम् । एवम् । बन्धुताम् । वेदं । बन्धुमानितिवन्धु-मान् । भवति । यः ।
 आसाम् । एवम् । कल्पितम् । वेदं । कल्पते । [५८] अस्मै । यः । आसाम् । एवम् ।
 आयतनमित्या-यतनम् । वेदं । आयतनवानित्यायतन-वान् । भवति । यः । आ
 साम् । एवम् । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । वेदं । प्रतीति । एव । तिष्ठति । प्राणभृतइति
 प्राण-भृतः । उपधायेत्युप-धायं । सय्यतइतिसं-यतः । उपेति । दधाति । प्राणानि
 तिप्र-अनान् । एव । अस्मिन् । धित्वा । सय्यद्विरितिंसय्यत्-भिः । समिति । यच्छ्र
 ति । तत् । सय्यतामितिसं-यताम् । सय्यत्वमितिसय्यत्-त्वम् । अथोइति । प्राण
 इतिप्र-अने । एव । अपानमित्यप-अनम् । दधाति । तस्मात् । प्राणापानाविति
 प्राण-अपानौ । समिति । अगतः । विपूचीः । उपेति । दधाति । तस्मात् । विष्वञ्चो ।
 प्राणापानावितिप्राण-अपानौ । यत् । वै । अग्नेः । असय्यतमित्यसं-यतम् । [५९]
 असुवर्ग्यमित्यसुवः-ग्यम् । अस्य । तत् । सुवर्ग्यइतिसुवः-ग्यः । अग्निः । यत् । स
 य्यतइतिसं-यतः । उपदधातीत्युप-दधाति । समिति । एव । एनम् । यच्छ्रति । सु
 वर्ग्यमितिसुवः-ग्यम् । एव । अकः । त्र्यविरितित्रि-अविः । वयः । कृतम् । अया
 नाम् । इति । आह । वयोभिरितिवयः-भिः । एव । अयान् । अवेति । रुन्धे । अयैः ।
 वयाँ सि । सर्वतः । वायुमतीरितिवायु-मतीः । भवन्ति । तस्मात् । अयम् । सर्वतः ।
 पवते ॥ [६०] पश्चादेताः पुरोऽरुष्णयाकल्पतेऽसय्यतम्पञ्चत्रिंशच्च ॥ ❀ ॥१०॥

गायत्री । त्रिष्टुप् । जगती । अनुष्टुपित्यनु-स्तुक् । पृङ्क्त्या । सह ॥ बृहती ।
 उष्णिहा । कृक्त् । सूचीभिः । शिभ्यन्तु । त्वा ॥ द्विपदेतिद्वि-पदा । या । चतुष्प

देतिचतुः-पदा । त्रिपदेतित्रि-पदा । या । च । पद् पदेतिपद् -पदा ॥ सच्छन्दाइतिस-
 छन्दाः । या । च । विच्छन्दाइतिवि-छन्दाः । सूचीभिः । शिष्यन्तु । त्वा ॥ महाना
 म्नीरितिमहा-नाम्नीः । रेवतयः । विश्वाः । आशाः । प्रसूर्वरीरितिप्र-सूर्वरीः ॥ मे
 र्याः । विद्युतइतिवि-द्युतः । वाचः । सूचीभिः । शिष्यन्तु । त्वा ॥ रजताः । हरि
 णीः । सीसाः । युजः । युज्यन्ते । कर्मभिरितिकर्म-भिः ॥ अश्वस्य । वाजिनः । त्व
 चि । सूचीभिः । शिष्यन्तु । त्वा ॥ नारीः । [६१] ते । पत्नयः । लोम । वीति ।
 चिन्वन्तु । मनीपया ॥ देवानाम् । पत्नीः । दिशः । सूचीभिः । शिष्यन्तु । त्वा ॥
 कुवित् । अङ्ग । यवमन्तइतियव-मन्तः । यवम् । चित् । यथा । दान्ति । अनुपूर्व
 मित्यनु-पूर्वम् । विद्युयेतिवि-द्युय ॥ इहेहेतीह-इह । एषाम् । कृणुत । भोजनानि । ये
 वृ हिर्यः । नमोवृक्तिमितिनमः-वृक्तिम् । न । जग्मुः ॥ [६२] नारीस्त्रिंशच्च ॥ ११ ॥

कः । त्वा । छ्यति । कः । त्वा । वीति । शास्ति । कः । ते । गात्राणि । शि
 म्यति ॥ कः । उ । ते । शमिता । कविः ॥ ऋतवः । ते । ऋतुधेत्यृतु-धा । परुः ।
 शमितारः । वीति । शास्तु ॥ सव्वत्सरस्येतिंस-वत्सरस्यं । धार्यसा । शिमीभिः ।
 शिष्यन्तु । त्वा ॥ दैव्याः । अध्वर्यवः । त्वा । छ्यन्तु । वीति । च । शास्तु ॥ गात्रा
 णि । पूर्वशइतिपूर्व-शः । ते । शिमाः । कृण्वन्तु । शिष्यन्तः ॥ अर्धमासाइत्यर्ध-मा
 साः । परुः पि । ते । मासाः । छ्यन्तु । शिष्यन्तः ॥ अहोरात्राणीत्यहः-रात्राणि ।
 मरुतः । विलिष्टमिति-विलिष्टम् । [६३] सूदयन्तु । ते ॥ पृथिवी । ते । अन्तरिक्षे
 ण । वायुः । छिद्रम् । भिपज्यतु ॥ द्यौः । ते । नख्यत्रैः । सह । रूपम् । कृणोतु ।
 साधुया ॥ शम् । ते । परेभ्यः । गात्रेभ्यः । शम् । अस्तु । अवेभ्यः ॥ शम् । अस्थ
 भ्यइत्यस्थ-भ्यः । मज्जभ्यइतिमज्ज-भ्यः । शम् । उ । ते । तनुवै । भुवन् ॥ [६४] विलि
 ष्टन्त्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १२ ॥

विष्णुमुखाअन्नपतेयावतीविवैपुरुपमात्रेणाभेतवश्रवोवयोब्रह्मजज्ञानस्वय
 मातृण्णामेषाँवैपशुर्गायत्रीकस्त्वाद्वादश ॥ १२ ॥ विष्णुमुखाअपंचितमान् विवा
 एतावभेतवस्वयमातृण्णाँवैपूचीनानिगायत्रीचतुष्पष्टिः ॥ ६४ ॥ विष्णुमुखास्तनुवै
 भुवत् ॥

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पञ्चमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः ॥

अथ पञ्चमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४)म् ॥

उ॒श्सन्न॒यज्ञ॒इत्यु॒श्सन्न॒य॒ज्ञः । वै । ए॒पः । यत् । अ॒ग्निः । किम् । वा । अ॒हं ।
ए॒तस्य॑ । क्रि॒यते॑ । किम् । वा । न । यत् । वै । य॒ज्ञस्य॑ । क्रि॒यमाण॑स्य । अ॒न्तर्य॑न्ती
त्य॒न्तः-य॑न्ति । पू॒र्यति॑ । वै । अ॒स्य । तत् । आ॒श्विनीः । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । अ॒श्वि
नौ । वै । दे॒वाना॑म् । भि॒पजौ॑ । ता॒भ्याम् । ए॒व । अ॒स्मै । भे॒पज॑म् । क॒रोति॑ । प॒ञ्च ।
उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । पा॒ङ्क्तः । य॒ज्ञः । या॒वाच् । ए॒व । य॒ज्ञः । तस्मै॑ । भे॒पज॑म् । क॒रोति॑ ।
ऋ॒तव्याः । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । ऋ॒तूना॑म् । क॒ल्पस्यै॑ । [१] प॒ञ्च । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ ।
प॒ञ्च । वै । ऋ॒तवः । या॒वन्तः । ए॒व । ऋ॒तवः । ता॒न् । क॒ल्पय॑ति । स॒मान॑प्रभृ॒तय॑इति॒स
मा॒न-प्र॑भृ॒तयः । भ॒वन्ति॑ । स॒मानो॑र्द॒र्काइति॑स॒मान-उ॒द॒र्काः । तस्मा॑त् । स॒मानाः ।
ऋ॒तवः । ए॒केन॑ । पु॒देन॑ । व्या॒वर्त॑न्त॒इति॑वि-आ॒वर्त॑न्ते । तस्मा॑त् । ऋ॒तवः । व्या॒वर्त॑
न्त॒इति॑वि-आ॒वर्त॑न्ते । प्रा॒णभृ॑त॒इति॑प्रा॒ण-भृ॑तः । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । ऋ॒तुषु॑ । ए॒व ।
प्रा॒णानि॑ति॒प्र-अ॒नान् । द॒धाति॑ । तस्मा॑त् । स॒मानाः । सन्तः॑ । ऋ॒तवः । न । जी
र्य॑न्ति । अथो॒इति॑ । प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । ए॒व । ए॒नान् । ए॒पः । वै । वा॒युः । यत् । प्रा
ण॒इति॑प्र-अ॒नः । यत् । ऋ॒तव्याः । उ॒प॒धाये॑त्यु॒प-धा॑र्यं । प्रा॒णभृ॑त॒इति॑प्रा॒ण-भृ॑तः । [२]
उ॒प॒धाती॑त्यु॒प-द॑धाति । तस्मा॑त् । सर्वा॑न् । ऋ॒तून् । अ॒न्विति॑ । वा॒युः । ए॒ति । वृ॒षी
वृ॒ति । वृ॒ष्टिस॑नी॒रिति॑वृ॒ष्टि-स॑नीः । उ॒पेति॑ । द॒धाति॑ । वृ॒ष्टिम् । ए॒व । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
यत् । ए॒कधे॑त्ये॒क-धा । उ॒प॒द॒ध्यादि॑त्यु॒प-द॑ध्यान् । ए॒कम् । ऋ॒तुम् । व॒र् प॑त् । अ॒नु॒प
रि॒हार॑मित्य॒नु-परि॑हारम् । सा॒दय॑ति । तस्मा॑त् । सर्वा॑न् । ऋ॒तून् । व॒र् प॑ति । यत् ।
प्रा॒णभृ॑त॒इति॑प्रा॒ण-भृ॑तः । उ॒प॒धाये॑त्यु॒प-धा॑र्यं । वृ॒ष्टिम॑नी॒रिति॑वृ॒ष्टि-स॑नीः । उ॒प॒धाती॑
त्यु॒प-द॑धाति । तस्मा॑त् । वा॒युप्र॑च्यु॒तेति॑वा॒यु-प्र॑च्यु॒ता । दि॒वः । वृ॒ष्टिः । इ॒ति । प॒शवः ।
वै । व॒यस्याः । ना॒नाम॑न॒सइति॑ना॒ना-म॑न॒सः । स्व॒र्लु । वै । प॒शवः । ना॒नाप्र॑ता॒इति॑
ना॒ना-प्र॑ताः । ते । अ॒पः । ए॒वं । अ॒भीति॑ । म॒मन॑म॒इति॑म॒मन॑सः । [३] यम् । का
म॑येत् । अ॒पशुः । स्या॒त् । इति॑ । व॒यस्याः । तस्य॑ । उ॒प॒धाये॑त्यु॒प-धा॑र्यं । अ॒पस्याः
उ॒पेति॑ । द॒ध्यात् । अ॒मंज्ञान॑मित्य॒मं-ज्ञान॑म् । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शुभि॑रि॒तिप॑शु-भिः ।

करोति । अपशुः । एव । भवति । यम् । कामयेत् । पशुमानितिपशु-मान् । स्यात् । इति । अपस्याः । तस्य । उपधायेत्युप-धायं । वयस्याः । उपेति । दध्यात् । संज्ञान् मितिसं-ज्ञानम् । एव । अस्मै । पशुभिरितिपशु-भिः । करोति । पशुमानितिपशु-मान् । एव । भवति । चतस्रः । पुरस्तात् । उपेति । दधाति । तस्मात् । चत्वारिं । चरुषुपः । रूपाणि । द्वेइति । शुक्लेइति । द्वेइति । कृष्णेइति । [४] मूर्धन्वतीरिति मूर्धन्-वतीः । भवन्ति । तस्मात् । पुरस्तात् । मूर्धा । पञ्च । दक्षिणायाम् । श्रोण्याम् । उपेति । दधाति । पञ्च । उत्तरस्यामित्युत्-तरस्याम् । तस्मात् । पश्चात् । वरूपायान् । पुरस्तात्प्रवणइतिपुरस्तात्-प्रवणः । पशुः । वस्तः । वयः । इति । दक्षिणे । अ५से । उपेति । दधाति । वृष्णिः । वयः । इति । उत्तरइत्युत्-तरे । अ५सौ । एव । प्रतीति । दधाति । व्याघ्रः । वयः । इति । दक्षिणे । पल्पे । उपेति । दधाति । सि५हः । वयः । इति । उत्तरइत्युत्-तरे । पल्पयोः । एव । वीर्यम् । दधाति । पुरुषः । वयः । इति । मध्ये । तस्मात् । पुरुषः । पशूनाम् । अधिपतिरित्यधि-पतिः ॥ [५] क्लृप्त्या उपधायंप्राणभृतस्समनसःकृष्णेपुरुषोवयइतिपञ्च ॥ ❀ ❀ ॥ १ ॥

इन्द्राम्नीइतीन्द्र-अग्नी । अव्यथमानाम् । इति । स्वयमातृणामितिस्वयं-आतृणाम् । उपेति । दधाति । इन्द्रामिभ्यामितीन्द्रामि-भ्याम् । वै । इमौ । लोकौ । विधृताविति वि-धृतौ । अनयोः । लोकर्योः । विधृत्याइतिवि-धृत्यै । अर्धता । इव । वै । एषा । यत् । मच्छमा । चितिः । अन्तरिख्यम् । इव । वै । एषा । इन्द्राम्नीइतीन्द्र-अग्नी । इति । आह । इन्द्राम्नीइतीन्द्र-अग्नी । वै । देवानाम् । ओजोभृतावित्योऽजः-भृतौ । ओजसा । एव । एनाम् । अन्तरिख्ये । चिनुते । धृत्यै । स्वयमातृणामितिस्वयं-आतृणाम् । उपेति । दधाति । अन्तरिख्यम् । वै । स्वयमातृणामितिस्वयं-आतृणा । अन्तरिख्यम् । एव । उपेति । धत्ते । अश्वम् । उपेति । [६] घ्रापयति । प्राणमितिप्र-अनम् । एव । अस्याम् । दधाति । अथोइति । प्राजापत्यइतिप्राजा-पत्यः । वै । अश्वः । प्रजापतिनेतिप्रजा-पतिना । एव । अग्निम् । चिनुते । स्वयमातृणामितिस्वयं-आतृणा । भवति । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । उरुसृष्ट्याइत्युत्-सृष्ट्यै । अथोइति । सुवर्गस्येतिःसुवः-गस्यं । लोकस्त्रं । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्यै । देवानाम् । वै । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । यताम् । दिशः । समिति । अलीयन्त । ते । एताः ।

दिश्याः । अपश्यन्नू । ताः । उपेति । अदधत् । ताभिः । वै । ते । दिशंः । अदृङ् हन् ।
 यत् । दिश्याः । उपदधातीत्युप-दधाति । दिशाम् । विधृत्याइतिवि-धृत्यै । दर्श ।
 प्राणभृतइतिप्राण-भृतः । पुरस्तात् । उपेति । [७] दधाति । नर्व । वै । पुरुषे । प्रा
 णाईतिप्र-अनाः । नाभिः । दशमी । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । पुरस्तात् । धत्ते ।
 तस्मात् । पुरस्तात् । प्राणाईतिप्र-अनाः । ज्योतिष्मतीम् । उच्चमामित्युत्-तमाम् ।
 उपेति । दधाति । तस्मात् । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । वाक् । ज्योतिः । उच्चमेत्युत्-
 तमा । दर्श । उपेति । दधाति । दशारूपरेतिदर्श-अरूपरा । विराडितिवि-राद् । वि
 राडितिवि-राद् । छन्दसाम् । ज्योतिः । ज्योतिः । एव । पुरस्तात् । धत्ते । तस्मात् ।
 पुरस्तात् । ज्योतिः । उपेति । आस्महे । छन्दाँसि । पशुषु । आर्जिम् । अयुः ।
 तान् । बृहती । उदिति । अजयत् । तस्मात् । वारूहताः । [८] पशवंः । उच्यन्ते ।
 मा । छन्दः । इति । दक्षिणतः । उपेति । दधाति । तस्मात् । दक्षिणावृत्तइतिदक्षि
 णा-आवृत्तः । मासाः । पृथिवी । छन्दः । इति । पश्चात् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै ।
 अग्निः । देवता । इति । उत्तरतइत्युत्-तरतः । ओजः । वै । अग्निः । ओजः । एव ।
 उत्तरतइत्युत्-तरतः । धत्ते । तस्मात् । उत्तरतोऽभिप्रयायीत्युत्तरतः-अभिप्रयायी । ज
 यति । पद् त्रिँशदितिपद्-त्रिँशत् । समिति । पद्यन्ते । पद् त्रिँशदरूपरेतिपद्
 त्रिँशत्-अरूपरा । बृहती । वारूहताः । पशवंः । बृहत्या । एव । अस्मै । पशून् ।
 अवेति । रुन्धे । बृहती । छन्दसाम् । स्वाराज्यमितिस्व-राज्यम् । परीति । इयाय ।
 यस्य । एताः । [९] उपधीयन्तइत्युप-धीयन्ते । गच्छति । स्वाराज्यमितिस्व-राज्यम् ।
 सप्त । वालंखिल्याइतिवालं-खिल्याः । पुरस्तात् । उपेति । दधाति । सप्त । पश्चात् ।
 सप्त । वै । शारूण्याः । प्राणाईतिप्र-अनाः । द्वौ । अवाञ्चौ । प्राणानामितिप्र-अ
 नानाम् । सवीर्यत्वायेतिसवीर्य-त्वार्य । मूर्धा । अस्ति । राद् । इति । पुरस्तात् । उ
 पेति । दधाति । यन्त्री । राद् । इति । पश्चात् । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । अस्मै ।
 समीचं । दधाति ॥ [१०] अश्वमुपपुरस्तादुपवारूहताएताश्चतुँस्त्रिँशच्च ॥ २ ॥
 देवाः । वै । यत् । यज्ञे । अर्कुर्वत । तत् । असुराः । अर्कुर्वत । ते । देवाः ।
 एताः । अरुणयास्तोमीयाइत्यरुणया-स्तोमीयाः । अपश्यन्नू । ताः । अन्यथा ।
 अनूच्येत्यनु-उच्ये । अन्यथा । उपेति । अदधत् । तत् । असुराः । न । अन्ववाय

नित्यनु-अवायन् । ततः । देवाः । अभवन् । परेति । असुराः । यत् । अरुणया
 स्तोमीयाइत्यरुणया-स्तोमीयाः । अन्यथा । अनूच्येत्यनु-उच्यं । अन्यथा । उपद
 धातीत्युप-दधाति । भ्रातृव्याभिभूत्याइतिभ्रातृव्य-अभिभूत्यै । भवति । आत्मना ।
 परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । आशुः । त्रिवृदितित्रि-वृत् । इति । पुरस्तात् ।
 उपेति । दधाति । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । वै । त्रिवृदितित्रि-वृत् । [११] यज्ञमुख
 मितियज्ञ-मुखम् । एव । पुरस्तात् । वीति । यातयति । व्योमेतिवि-ओम् । सप्तदश
 इतिसप्त-दशः । इति । दक्षिणतः । अन्नम् । वै । व्योमेतिवि-ओम् । अन्नम् । सप्त
 दशइतिसप्त-दशः । अन्नम् । एव । दक्षिणतः । धत्ते । तस्मात् । दक्षिणेन । अ
 न्नम् । अद्यते । धरुणः । एकविंशइत्येक-विंशः । इति । पश्चात् । प्रतिष्ठेतिप्रति-
 स्था । वै । एकविंशइत्येक-विंशः । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । भान्तः । पञ्च
 दशइतिपञ्च-दशः । इति । उत्तरतइत्युत्-तरतः । ओर्जः । वै । भान्तः । ओर्जः । प
 ञ्चदशइतिपञ्च-दशः । ओर्जः । एव । उत्तरतइत्युत्-तरतः । धत्ते । तस्मात् । उत्तर
 तोभिप्रयायीत्युत्तरतः-अभिप्रयायी । जयति । प्रतूँत्तिरितिप्र-तूँतिः । अष्टादशइत्यं
 ष्टा-दशः । इति । पुरस्तात् । [१२] उपेति । दधाति । द्वौ । त्रिवृत्तावितित्रि-वृत्तौ ।
 अभिपूर्वमित्यभि-पूर्वम् । यज्ञमुखइतियज्ञ-मुखे । वीति । यातयति । अभिवर्तइत्यभि-
 वर्तः । सविंशइतिस-विंशः । इति । दक्षिणतः । अन्नम् । वै । अभिवर्तइत्यभि-व
 र्तः । अन्नम् । सविंशइतिस-विंशः । अन्नम् । एव । दक्षिणतः । धत्ते । तस्मात् । द
 क्षिणेन । अन्नम् । अद्यते । वचैः । द्वाविंशः । इति । पश्चात् । यत् । विंशतिः ।
 द्वेइति । तेन । विराजावितिवि-राजौ । यत् । द्वेइति । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । तेन । वि
 राजोरितिवि-राजौः । एव । अभिपूर्वमित्यभि-पूर्वम् । अन्नाद्यइत्यन्न-अद्ये । प्रतीति ।
 तिष्ठति । तपः । नवदशइतिनव-दशः । इति । उत्तरतइत्युत्-तरतः । तस्मात् । सव्यः । [१३]
 हस्तयोः । तपस्वितरइतितपस्वि-तरः । योनिः । चतुर्विंशइतिचतुः-विंशः । इति ।
 पुरस्तात् । उपेति । दधाति । चतुर्विंशत्यखरेतिचतुर्विंशति-अखर्या । गायत्री ।
 गायत्री । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । एव । पुरस्तात् । वीति ।
 यातयति । गर्भाः । पञ्चविंशइतिपञ्च-विंशः । इति । दक्षिणतः । अन्नम् । वै ।
 गर्भाः । अन्नम् । पञ्चविंशइतिपञ्च-विंशः । अन्नम् । एव । दक्षिणतः । धत्ते ।

तस्मात् । दक्षिणेन । अन्नम् । अद्यते । ओजः । त्रिणवइतित्रि-नवः । इति । पश्चात् ।
 इमे । वै । लोकाः । त्रिणवइतित्रि-नवः । एषु । एव । लोकेषु । प्रतीति । तिष्ठति ।
 सम्भरणइतिसं-भरणः । त्रयोविंशइतित्रयः-विंशः । इति । [१४] उत्तरतइत्युत्-
 तगतः । तस्मात् । सव्यः । हस्तयोः । सम्भार्यतरइतिसम्भार्य-तरः । क्रतुः । एकत्रिंश-
 शइत्येक-त्रिंशः । इति । पुरस्तात् । उपेति । दधाति । वाक् । वै । क्रतुः । यज्ञमु-
 खमितियज्ञ-मुखम् । वाक् । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । एव । पुरस्तात् । वीति । या-
 तयति । ब्रध्नस्य । विष्टम् । चतुस्त्रिंशइतिचतुः-त्रिंशः । इति । दक्षिणतः ।
 असौ । वै । आदित्यः । ब्रध्नस्य । विष्टम् । ब्रह्मवर्चसमितिब्रह्म-वर्चसम् । एव । द-
 क्षिणतः । धत्ते । तस्मात् । दक्षिणः । अर्धः । ब्रह्मवर्चसितरइतिब्रह्मवर्चसि-तरः ।
 प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । त्रयस्त्रिंशइतित्रयः-त्रिंशः । इति । पश्चात् । प्रतिष्ठित्याइति
 प्रति-स्थित्यै । नाकः । पद् त्रिंशइतिपद्-त्रिंशः । इति । उत्तरतइत्युत्-तगतः ।
 सुवर्गइतिसुवः-गः । वै । लोकः । नाकः । सुवर्गस्येतिसुवः-गस्य । लोकस्य । सम-
 प्त्याइतिसं-अष्टौ ॥ [१५] वै त्रिवृदिति पुरस्तात्सव्यस्त्रयोविंश इति सुवर्गो वै
 पञ्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ३ ॥

आशुर्व्योमधरुणोभान्तःप्रतूर्तिरभिवर्तोवर्चस्तपोयोनिर्गर्भा ओजस्सम्भरणः
 क्रतुर्ब्रध्नस्यप्रतिष्ठानाकृष्णोडंश ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

अग्नेः । भागः । असि । इति । पुरस्तात् । उपेति । दधाति । यज्ञमुखमितिय-
 ज्ञ-मुखम् । वै । अग्निः । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । दीर्घ्या । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् ।
 ब्रह्म । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । त्रिवृदितित्रि-वृत् । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । एव ।
 पुरस्तात् । वीति । यातयति । नचरूपंसामितिनृ-चरूपंसाम् । भागः । असि । इति ।
 दक्षिणतः । शुश्रुवांसः । वै । नृचरूपंसइतिनृ-चरूपंसः । अन्नम् । धाता । ज्ञा-
 तार्य । एव । अस्मै । अन्नम् । अपीति । दधाति । तस्मात् । ज्ञातः । अन्नम् । अत्ति ।
 जनित्रम् । स्पृतम् । सप्तदशइतिसप्त-दशः । स्तोमः । इति । आह । अन्नम् । वै ।
 जनित्रम् । [१६] अन्नम् । सप्तदशइतिसप्त-दशः । अन्नम् । एव । दक्षिणतः । धत्ते ।
 तस्मात् । दक्षिणेन । अन्नम् । अद्यते । मित्रस्य । भागः । असि । इति । पश्चात् ।
 प्राणइतिप्र-अनः । वै । मित्रः । अपानइत्यप-अनः । वरुणः । प्राणापानावितिप्राण-

अपानौ । एव । अस्मिन् । दधाति । दिवः । वृष्टिः । वाताः । स्पृताः । एकविंश
 इत्येक-विंशः । स्तोमः । इति । आह । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । वै । एकविंश इत्येक-
 विंशः । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । इन्द्रस्य । भागः । असि । इति । उत्तरतइ
 त्युत्तरतः । ओजः । वै । इन्द्रः । ओजः । विष्णुः । ओजः । रूपत्रम् । ओजः ।
 पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । [१७] ओजः । एव । उत्तरतइत्युत्तरतः । धत्ते । तस्मात् ।
 उत्तरतोभिप्रयायीत्युत्तरतः-अभिप्रयायी । जयति । वसूनाम् । भागः । असि । इति ।
 पुरस्तात् । उपेति । दधाति । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । वै । वसवः । यज्ञमुखमितिय
 ज्ञ-मुखम् । रुद्राः । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । चतुर्विंश इतिचतुः-विंशः । यज्ञमुख
 मितियज्ञ-मुखम् । एव । पुरस्तात् । वीति । यातयति । आदित्यानाम् । भागः ।
 असि । इति । दक्षिणतः । अन्नम् । वै । आदित्याः । अन्नम् । मरुतः । अन्नम् ।
 गर्भीः । अन्नम् । पञ्चविंश इतिपञ्च-विंशः । अन्नम् । एव । दक्षिणतः । धत्ते ।
 तस्मात् । दक्षिणेन । अन्नम् । अद्यते । अदित्यै । भागः । [१८] असि । इति । पश्चात् ।
 प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । वै । अदितिः । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । पूषा । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था ।
 त्रिणवइतिवि-नवः । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । देवस्य । सवितुः । भागः । असि ।
 इति । उत्तरतइत्युत्तरतः । ब्रह्म । वै । देवः । सविता । ब्रह्म । बृहस्पतिः । ब्रह्म । चतुष्टो
 मइतिचतुः-स्तोमः । ब्रह्मवर्चसमित्तिब्रह्म-वर्चसम् । एव । उत्तरतइत्युत्तरतः । धत्ते ।
 तस्मात् । उत्तरतइत्युत्तरतः । अर्धः । ब्रह्मवर्चसितरइतिब्रह्मवर्चसि-तरः । सावित्रवृती
 तिसावित्र-वृती । भवति । प्रसूत्याइतिप्र-सूत्यै । तस्मात् । ब्राह्मणानाम् । उदीची ।
 सनिः । प्रसूतेतिप्र-सूता । ध्रुवः । चतुष्टोमइतिचतुः-स्तोमः । इति । पुरस्तात् । उ
 पेति । दधाति । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । वै । ध्रुवः । [१९] यज्ञमुखमितियज्ञ-मु
 खम् । चतुष्टोमइतिचतुः-स्तोमः । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । एव । पुरस्तात् । वीति ।
 यातयति । यावानाम् । भागः । असि । इति । दक्षिणतः । मासाः । वै । यावाः ।
 अर्धमासाइत्यर्ध-मासाः । अयावाः । तस्मात् । दक्षिणावृतइतिदक्षिणा-आवृतः ।
 मासाः । अन्नम् । वै । यावाः । अन्नम् । प्रजाइतिप्र-जाः । अन्नम् । एव । दक्षिण
 तः । धत्ते । तस्मात् । दक्षिणेन । अन्नम् । अद्यते । ऋभूणाम् । भागः । असि ।

इति । पश्चात् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । विवर्तइतिवि-वर्तः । अष्टाचत्वारिःशइ
 त्यष्टा-चत्वारिःशः । इति । उत्तरतइत्युत्-तरतः । अनयोः । लोकयोः । सर्वीर्यत्वा
 येतिसर्वीर्य-त्वायं । तस्मात् । इमौ । लोकौ । समावद्वीर्यवितिस्मावत-धीर्यौ । [२०]
 यस्य । मुख्यवतीरितिमुख्य-वतीः । पुरस्तात् । उपधीयन्तइत्युप-धीयन्तै । मुख्यः ।
 एव । भवति । एति । अस्य । मुख्यः । जायते । यस्य । अन्नवतीरित्यन्न-वतीः ।
 दक्षिणतः । अत्ति । अन्नम् । एति । अस्य । अन्नादइत्यन्न-अदः । जायते । यस्य ।
 प्रतिष्ठावतीरितिप्रतिष्ठा-वतीः । पश्चात् । प्रतीति । एव । तिष्ठति । यस्य । ओज
 स्वतीः । उत्तरतइत्युत्-तरतः । ओजस्वी । एव । भवति । एति । अस्य । ओजस्वी ।
 जायते । अर्कः । वै । एपः । यत् । अग्निः । तस्य । एतत् । एव । स्तोत्रम् । एतत् ।
 शस्त्रम् । यत् । एषा । विधेतिवि-धा । [२१] विधीयतइतिवि-धीयते । अर्के । एव ।
 तत् । अर्क्यम् । अनुं । वीति । धीयते । अत्ति । अन्नम् । एति । अस्य । अन्नादइत्य
 न्न-अदः । जायते । यस्य । एषा । विधेतिवि-धा । विधीयतइतिवि-धीयते । यः ।
 उ । च । एनाम् । एवम् । वेदं । सृष्टीः । उपेति । दधाति । यथासृष्टमितियथा-सृ
 ष्टम् । एव । अवेति । रुन्धे । न । वै । इदम् । दिवा । न । नक्तम् । आमीत् । अ
 व्यावृत्तमित्यवि-आवृत्तम् । ते । देवाः । एताः । व्युष्टीरितिवि-उष्टीः । अपश्यन् ।
 ताः । उपेति । अदधत् । ततः । वै । इदम् । वीति । ओच्छतू । यस्य । एताः । उप
 धीयन्तइत्युप-धीयन्तै । वीति । एव । अस्मै । उच्छति । अयोइति । तमः । एव ।
 अपेति । हते ॥ [२२] वैजनित्रम्पञ्चदशोऽदित्यैभागोवैध्वर्जस्समावद्वीर्यौविधाततोवा
 इदञ्चतुर्दशच ॥ * * * * * ॥ ४ ॥

अग्नेर्नृचरूपसाञ्जनित्रम्भिस्त्रस्येन्द्रस्य वसूनामादित्यानामादित्यैदेवस्य सवि
 तुसांवित्रवतीधृत्रोयावानामभृणाणिविवर्तश्चतुर्दश ॥ * * * * * ॥

अग्ने । ज्ञातान् । प्रेति । नुद । नः । सपत्नान् । इति । पुरस्तात् । उपेति ।
 दधाति । ज्ञातान् । एव । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते । सहसा । ज्ञातान् । इति ।
 पश्चात् । जनिष्यमाणान् । एव । प्रतीति । नुदते । चतुश्चत्वारिःशइतिचतुः-चत्वा
 रिःशः । स्तोमः । इति । दक्षिणतः । ब्रह्मवर्चसमित्तिब्रह्म-वर्चसम् । वै । चतुश्चत्वा
 रिःशइतिचतुः-चत्वारिःशः । ब्रह्मवर्चसमित्तिब्रह्म-वर्चसम् । एव । दक्षिणतः ।

धत्ते । तस्मात् । दख्णिणः । अर्थः । ब्रह्मवर्चसितरुइतिब्रह्मवर्चसि-तरः । षोडशः ।
 स्तोमः । इति । उत्तमतइत्युत्-तरतः । ओजः । वै । षोडशः । ओजः । एव । उत्तर
तइत्युत्-तरतः । धत्ते । तस्मात् । [२३] उत्ततोभिप्रयायीत्युत्तरतः-अभिप्रयायी ।
जयति । वज्रः । वै । चतुश्चत्वारिंशदितिचतुः-चत्वारिंशः । वज्रः । षोडशः । यत् ।
 एतेइति । इष्टकेइति । उपदधातीत्युप-दधाति । ज्ञातान् । च । एव । जनिष्यमा
णान् । च । भ्रातृव्यान् । प्रणुयेतिप्र-नुद्यं । वज्रम् । अतुं । प्रेति । ह्रति । स्तृत्यै ।
 पुरीपवतीमितिपुरीप-वतीम् । मध्यं । उपेति । दधाति । पुरीपम् । वै । मध्यम् । आत्म
 नः । सात्मानमिति-स-आत्मानम् । एव । अग्निम् । चिनुते । सात्मेतिस-आत्मा । अ
 मुष्मिन् । लोके । भवति । यः । एवम् । वेदं । एताः । वै । असपत्नाः । नामं ।
 इष्टकाः । यस्यं । एताः । उपधीयन्तइत्युप-धीयन्ते । [२४] न । अस्य । सपत्नः । भ
 वति । पशुः । वै । एपः । यत् । अग्निः । विराजइतिवि-राजः । उत्तमायामित्युत्-
तमायाम् । चित्याम् । उपेति । दधाति । विराजमिति-वि-राजम् । एव । उत्तमामि
त्युत्-तमाम् । पशुषुं । दधाति । तस्मात् । पशुमानितिपशु-मान् । उत्तमामित्युत्-
तमाम् । वाचम् । वदति । दशदशेतिदश-दश । उपेति । दधाति । सवीर्यत्वायेति
सवीर्य-त्वार्यं । अरुणया । उपेति । दधाति । तस्मात् । अरुणया । पशवः । अङ्गा
 नि । प्रेति । ह्रन्ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । यानिं । वै । छन्दांसि । सुव
 र्याणीतिसुवः-ग्यानि । आसन् । तैः । देवाः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् ।
आयन् । तेनं । ऋषयः । [२५] -अश्राम्यन्न । ते । तपः । अतप्यन्त । तानिं । तपं
 सा । अपश्यन् । तेभ्यः । एताः । इष्टकाः । निरिति । अमिमत् । एवंः । छन्दः ।
 वरिवः । छन्दः । इति । ताः । उपेति । अदधत् । ताभिः । वै । ते । सुवर्गमितिसु
वः-गम् । लोकम् । आयन् । यत् । एताः । इष्टकाः । उपदधातीत्युप-दधाति । या
 निं । एव । छन्दांसि । सुवर्ग्याणीतिसुवः-ग्यानि । तैः । एव । यजमानः । सुव
र्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । एति । यज्ञेनं । वै । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइति
 प्र-जाः । असृजत् । ताः । स्तोमभागैरितिस्तोम-भागैः । एव । असृजत् । यत् । [२६]
स्तोमभाग्नाइतिस्तोम-भाग्नाः । उपदधातीत्युप-दधाति । प्रजाइतिप्र-जाः । एव ।
 तत् । यजमानः । सृजते । बृहस्पतिः । वै । एतत् । यज्ञस्य । तेजः । समिति । अ

भग्त् । यत् । स्तोमभागाइतिस्तोम-भागाः । यत् । स्तोमभागाइतिस्तोम-भागाः ।
 उपदधातीत्युप-दधाति । सतेजसमिति स-तेजसम् । एव । अंमिम् । चिनुते । बृहस्प
 तिः । वै । एताम् । यज्ञस्य । प्रतिष्ठाप्रतिप्रति-स्थाम् । अपश्यन् । यत् । स्तोमभागा
 इतिस्तोम-भागाः । यत् । स्तोमभागाइतिस्तोम-भागाः । उपदधातीत्युप-दधाति ।
 यज्ञस्य । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । सप्तसप्तैतिसप्त-सप्त । उपैति । दधाति । सवी
 र्यत्वायेतिसवीर्य-त्वाय । तिस्रः । मध्ये । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै ॥ [२७] उक्त
 तोधत्तेतस्मादुपधीयन्तऋषयोऽसृजतयत्रिचत्वारिंशच्च ॥ ❀ ॥५॥

रश्मिः । इति । एव । आदित्यम् । असृजत । प्रेतिरितिप्र-इतिः । इति । ध
 मम् । अन्धिरित्यनु-इतिः । इति । दिवम् । सन्धिरितिसं-धिः । इति । अन्तरि
 रूपम् । प्रतिधिरितिप्रति-धिः । इति । पृथिवीम् । विष्टम्भइतिवि-स्तम्भः । इति । वृ
 ष्टिम् । प्रवेतिप्र-वा । इति । अहः । अनुवेत्यनु-वा । इति । रात्रिम् । उशिक् । इति ।
 वसून् । प्रकेतइतिप्र-केतः । इति । रुद्रान् । सुदीतिरितिसु-दीतिः । इति । आदित्यान् ।
 ओर्जः । इति । पितृन् । तन्तुः । इति । प्रजाइतिप्र-जाः । पृतनापाद् । इति । पशून् ।
 रेवत् । इति । ओषधीः । अभिजिदित्यभि-जित् । असि । युक्तश्रवेतियुक्त-श्रवा ।
 [२८] इन्द्राय । त्वा । इन्द्रम् । जिन्व । इति । एव । दुस्विणतः । वज्रम् । परीति ।
 ओहन् । अभिजित्याइत्यभि-जित्यै । ताः । प्रजाइतिप्र-जाः । अपंप्राणाइत्यपं-प्राणाः ।
 असृजत । तासुं । अधिपतिरित्यधि-पतिः । असि । इति । एव । प्राणमितिप्र-अ
 नम् । अदधात् । यन्ता । इति । अपानमित्यप-अनम् । सः । सर्पइतिसं-सर्पः । इति ।
 चरुषुः । वयोधाइतिवयः-धाः । इति । श्रोत्रम् । ताः । प्रजाइतिप्र-जाः । प्राणतीरिति
 प्र-अनतीः । अपानतीरित्यप-अनतीः । पश्यन्तीः । शृण्वतीः । न । मिथुनी । अभ
 वन् । तासुं । त्रिवृदितित्रि-वृत् । असि । इति । एव । मिथुनम् । अदधात् । ताः ।
 प्रजाइतिप्र-जाः । मिथुनी । [२९] भवन्तीः । न । प्रेति । अजायन्त । ताः । सः ।
 रोहइतिसं-रोहः । असि । नीरोहइतिनिः-रोहः । असि । इति । एव । प्रेति । अज
 नयन् । ताः । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रजाताइतिप्र-जाताः । न । प्रतीति । अतिष्ठन् ।
 ताः । वसुकः । असि । वेपथ्रिरितिवेप-थ्रिः । असि । वस्यष्टिः । असि । इति । एव ।
 एषु । लोकेषु । प्रतीति । अस्थापयन् । यत् । आहं । वसुकः । असि । वेपथ्रिरि

तिवेष-श्रिः । असि । वस्यष्टिः । असि । इति । प्रजाइतिप्र-जाः । एव । प्रजाताइति
 प्र-जाताः । एषु । लोकेषु । प्रतीति । स्थापयति । सात्मेतिस-आत्मा । अन्तरिखपम् ।
 रोहति । सप्राणइतिस-प्राणः । अमुष्मिन् । लोके । प्रतीति । तिष्ठति । अव्यर्धुक
 इत्यवि-अर्धुकः । प्राणापानाभ्यामितिप्राण-अपानाभ्याम् । भवति । यः । एवम् ।
 वेदं ॥ [३०] युक्तग्रावाप्रजामिथुन्यन्तरिखपन्द्रादंशच ॥ ❀ ॥ ६॥

नाकसद्विरितिनाकसत्-भिः । वै । देवाः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् ।
 आयन्नू । तत् । नाकसद्वामितिनाक-सदाम् । नाकसत्त्वमितिनाकसत्-त्वम् । यत् ।
 नाकसद्वइतिनाक-सदः । उपदधातीत्युप-दधाति । नाकसद्विरितिनाकसत्-भिः ।
 एव । तत् । यजमानः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । एति । सुवर्गइतिसुवः-गः ।
 वै । लोकः । नाकः । यस्य । एताः । उपधीयन्तइत्युप-धीयन्ते । न । अस्मै । अ
 कंम् । भवति । यजमानायतनमितियजमान-आयतनम् । वै । नाकसद्वइतिनाक-
 सदः । यत् । नाकसद्वइतिनाक-सदः । उपदधातीत्युप-दधाति । आयतनमित्या-
 यतनम् । एव । तत् । यजमानः । कुरुते । पृष्ठानाम् । वै । एतत् । तेजः । सम्भृत
 मितिसं-भृतम् । यत् । नाकसद्वइतिनाक-सदः । यत् । नाकसद्वइतिनाक-सदः ।
 [३१] उपदधातीत्युप-दधाति । पृष्ठानाम् । एव । तेजः । अवेति । रुन्धे । पञ्चो
 डाइतिपञ्च-चोडाः । उपेति । दधाति । अपसरसः । एव । एनम् । एताः । भूताः । अ
 मुष्मिन् । लोके । उपेति । शेरे । अथेइति । तनूपानीरितितनू-पानीः । एव ।
 एताः । यजमानस्य । यम् । द्विष्यात् । तम् । उपदधदित्युप-दधत् । ध्यायेत् । ए
 ताभ्यः । एव । एनम् । देवताभ्यः । एति । वृश्चति । ताजक् । आर्तिम् । एति ।
 ऋच्छति । उत्तमाइत्युत्-तराः । नाकसद्वइतिनाकसत्-भ्यः । उपेति । दधाति । यथा ।
 ज्ञायाम् । अनीयेत्या-नीयं । गृहेषु । निपादयतीतिनि-सादयति । ताहक् । एव ।
 तत् । [३२] पश्चात् । प्राचीम् । उत्तमामित्युत्-तमाम् । उपेति । दधाति । तस्मात् ।
 पश्चात् । प्राची । पत्नी । अन्विति । आस्ते । स्वयमातृणामितिस्वयं-आतृणाम् ।
 च । विकर्णीमितिवि-कर्णीम् । च । उत्तमेइत्युत्-तमे । उपेति । दधाति । प्राणइति
 प्र-अनः । वै । स्वयमातृणेतिस्वयं-आतृणा । आयुः । विकर्णीतिवि-कर्णी । प्रा
 णमितिप्र-अनम् । च । एव । आयुः । च । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । उत्तमावि

त्युत्-तमौ । धत्ते । तस्मात् । प्राणइतिप्र-अनः । च । आयुः । च । प्राणानामिति
 प्र-अनानाम् । उत्तमावित्युत्-तमौ । न । अन्याम् । उत्तरामित्युत्-तराम् । इष्टकाम् ।
 उपेति । दध्यात् । यत् । अन्याम् । उत्तरामित्युत्-तराम् । इष्टकाम् । उपदध्यादित्यु
 प-दध्यात् । पञ्चानाम् । [३३] च । यजमानस्य । च । प्राणमितिप्र-अनम् । च ।
 आयुः । च । अपीति । दध्यात् । तस्मात् । न । अन्या । उत्तरेत्युत्-तरा । इष्टका ।
 उपधेयेत्युप-धेया । स्वयमातृणामितिस्वयं-आतृणाम् । उपेति । दधाति । असौ ।
 वै । स्वयमातृणोतिस्वयं-आतृणा । अमूम् । एव । उपेति । धत्ते । अश्वम् । उपेति ।
 घ्रापयति । प्राणमितिप्र-अनम् । एव । अस्याम् । दधाति । अथोइति । प्राजापत्यइ
 तिप्राजा-पत्यः । वै । अश्वः । प्रजापतिनेतिप्रजा-पतिना । एव । अग्निम् । चिनुते ।
 स्वयमातृणोतिस्वयं-आतृणा । भवति । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । उ० सृष्ट्याइत्युत्-
 सृष्ट्यै । अथोइति । सुवर्गस्येतिस्ववः-गस्यं । लोकस्यं । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्यै ।
 एषा । वै । देवानाम् । विक्रान्तिरिति विक्रान्तिः । यत् । विकर्णीतिविकर्णी । यत् ।
 विकर्णीमिति विकर्णीम् । उपदधातीत्युप-दधाति । देवानाम् । एव । विक्रान्तिमि
 तिविक्रान्तिम् । अनुं । वीति । क्रमते । उत्तरतइत्युत्-तरतः । उपेति । दधाति ।
 तस्मात् । उत्तरतउपचारइत्युत्तरतः-उपचारः । अग्निः । वायुमतीतिवायु-मती । भव
 ति । समिध्याइतिसं-इध्वै ॥ [३४] सम्भृतयन्नाकसदोयन्नाकसदस्तत्पशुनामेपावै
 द्वाविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ७ ॥

छन्दाँसि । उपेति । दधाति । पशवः । वै । छन्दाँसि । पशून् । एव ।
 अवेति । रुन्धे । छन्दाँसि । वै । देवानाम् । वामम् । पशवः । वामम् । एव । पशून् ।
 अवेति । रुन्धे । एताम् । ह । वै । यज्ञसेनइतियज्ञ-सेनः । त्रियायणः । चितिम् ।
 विदाम् । चकार । तथा । वै । सः । पशून् । अवेति । अरुन्ध । यत् । एताम् । उप
 दधातीत्युप-दधाति । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । गायत्रीः । पुरस्तात् । उपेति ।
 दधाति । तेजः । वै । गायत्री । तेजः । एव । [३५] मुखतः । धत्ते । मूर्द्धन्वतीरिति
 मूर्द्धन्-वतीः । भवन्ति । मूर्द्धानम् । एव । एनम् । समानानाम् । करोति । त्रि
 षुभः । उपेति । दधाति । इन्द्रियम् । वै । त्रिषुक् । इन्द्रियम् । एव । मच्चतः । धत्ते ।
 जगतीः । उपेति । दधाति । जागताः । वै । पशवः । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे ।

अनुष्टुभइत्यनु-स्तुभः । उपेति । दधाति । प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । अनुष्टुवित्यनु-
 स्तुप् । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । उन्सृष्ट्याइत्युत्-सृष्ट्यै । वृहतीः । उष्णिहाः ।
 पङ्क्तीः । अस्वरंपङ्क्तीरित्यस्वरं-पङ्क्तीः । इति । विपुरुषाणीतिविपु-रूपाणि ।
 छन्दांसि । उपेति । दधाति । विपुरुषाइतिविपु-रूपाः । वै । पशवंः । पशवंः ।
 [३६] छन्दांसि । विपुरुषानितिविपु-रूपान् । एव । पशून् । अवेति । रुन्धे ।
 विपुरुषमितिविपु-रूपम् । अस्य । गृहे । दृश्यते । यस्य । एताः । उपधीयन्तइत्यु-
 प-धीयन्ते । यः । उ । च । एनाः । एवम् । वेदं । अतिच्छन्दसमित्यति-छन्दसम् ।
 उपेति । दधाति । अतिच्छन्दाइत्यति-छन्दाः । वै । सर्वाणि । छन्दांसि । सर्वैभिः ।
 एव । एनम् । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । चिनुते । वर्षम् । वै । एषा । छन्दसाम् ।
 यत् । अतिच्छन्दाइत्यति-छन्दाः । यत् । अतिच्छन्दसमित्यति-छन्दसम् । उपदधा-
 तीत्युप-दधाति । वर्षम् । एव । एनम् । समानानाम् । करोति । द्विपदाइतिद्वि-पदाः ।
 उपेति । दधाति । द्विपादितिद्वि-पात् । यजमानः । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै ॥
 [३७] तेजएवपशवंःपशवोयजमानएकञ्च ॥ * * * ॥ < ॥

सर्वाभ्यः । वै । देवताभ्यः । अग्निः । चीयते । यत् । सयुजइतिस-युजः ।
 न । उपदध्यादित्युप-दध्यात् । देवताः । अस्य । अग्निम् । वृञ्जीग्नू । यत् । सयुज
 इतिस-युजः । उपदधातीत्युप-दधाति । आत्मना । एव । एनम् । सयुजमितिस-यु-
 जम् । चिनुते । न । अग्निना । वीति । ऋच्छते । अथोइति । यथा । पुरुषः । स्ना-
 वंभिरितिस्नावं-भिः । सन्ततइतिसं-ततः । एवम् । एव । एताभिः । अग्निः । सन्त-
 तइतिसं-ततः । अग्निना । वै । देवाः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । आयन्नू । ताः ।
 अमूः । कृत्तिकाः । अभवन्नू । यस्य । एताः । उपधीयन्तइत्युप-धीयन्ते । सुवर्गमि-
 तिसुवः-गम् । एव । [३८] लोकम् । एति । गच्छति । प्रकाशमितिप्र-काशम् । चि-
 त्रम् । एव । भवति । मण्डलेष्टकाइतिमण्डल-इष्टकाः । उपेति । दधाति । इमे । वै ।
 लोकाः । मण्डलेष्टकाइतिमण्डल-इष्टकाः । इमे । खलं । वै । लोकाः । देवपुराइति
 देव-पुराः । देवपुराइतिदेव-पुराः । एव । प्रेति । विज्ञति । न । आर्तिम् । एति ।
 ऋच्छति । अग्निम् । चिक्व्यानः । विश्वज्योतिपइतिविश्व-ज्योतिपः । उपेति । दधा-
 ति । इमान् । एव । एताभिः । लोकान् । ज्योतिष्मतः । कुरुते । अथोइति । प्राणा

नितिप्र-अनान् । एव । एताः । यजमानस्य । दाधृति । एताः । वै । देवताः । सु
वर्ग्यीइतिस्ववः-ग्याः । ताः । एव । अन्वारभ्येत्यनु-आरभ्य । सुवर्गमितिस्ववः-गम् ।
लोकम् । एति ॥ [३९] सुवर्गमेवताएवचत्वारिच ॥ ❀ ❀ ॥१॥

वृष्टिसनीरिति वृष्टि-सनीः । उपेति । दधाति । वृष्टिम् । एव । अवेति । रुन्धे ।
यत् । एकधेत्येक-धा । उपदध्यादित्युप-दध्यात् । एकम् । ऋतुम् । वरूपेत् । अनुप
रिहारमित्यनु-परिहारम् । सादयति । तस्मात् । सर्वान् । ऋतून् । वरूपति । पुरोवा
त्सन्निरिति पुरोवात्-सनिः । असि । इति । आह । एतत् । वै । वृष्ट्यै । रूपम् ।
रूपेण । एव । वृष्टिम् । अवेति । रुन्धे । सध्यानीभिरितिसं-यानीभिः । वै । देवाः ।
इमान् । लोकान् । समिति । अयुः । तत् । सध्यानीनामितिसं-यानीनाम् । सध्या
नित्वमितिसध्यानि-त्वम् । यत् । सध्यानीरितिसं-यानीः । उपदधातीत्युप-दधाति ।
यथा । अफुस्वित्यप्-सु । नावा । सध्यातीतिसं-याति । एवम् । [४०] एव । एता
भिः । यजमानः । इमान् । लोकान् । समिति । याति । प्लवः । वै । एपः । अग्नेः ।
यत् । सध्यानीरितिसं-यानीः । यत् । सध्यानीरितिसं-यानीः । उपदधातीत्युप-द
धाति । प्लवम् । एव । एतम् । अग्नये । उपेति । दधाति । उत । यस्य । एतासु ।
उपहितास्वित्युप-हितासु । आपः । अग्निम् । हरन्ति । अहतः । एव । अस्य । अग्निः ।
आदित्येष्टकाइत्यादित्य-इष्टकाः । उपेति । दधाति । आदित्याः । वै । एतम् । भूत्यै ।
प्रतीति । नुदन्ते । यः । अलम् । भूत्यै । सन्न । भूतिम् । न । प्राप्तेतीतिप्र-आप्ते
ति । आदित्याः । [४१] एव । एनम् । भूतिम् । गमयन्ति । असौ । वै । एतस्य ।
आदित्यः । रुचम् । एति । दत्ते । यः । अग्निम् । चित्वा । न । रोचते । यत् । आ
दित्येष्टकाइत्यादित्य-इष्टकाः । उपदधातीत्युप-दधाति । असौ । एव । अस्मिन्नू ।
आदित्यः । रुचम् । दधाति । यथा । असौ । देवानाम् । रोचते । एवम् । एव । एपः ।
मनुष्याणाम् । रोचते । घृतेष्टकाइतिघृत-इष्टकाः । उपेति । दधाति । एतत् । वै ।
अग्नेः । प्रियम् । धाम् । यत् । घृतम् । प्रियेण । एव । एनम् । धाम्ना । समिति ।
अर्हयति । [४२] अथेइति । तेजसा । अनुपरिहारमित्यनु-परिहारम् । सादयति ।
अपंस्वर्गमित्यपं-स्वर्गम् । एव । अस्मिन्नू । तेजः । दधाति । प्रजापतिरितिप्रजा
पतिः । अग्निम् । अचिनुत् । मः । यजामा । धीति । आर्घ्यत् । सः । एताः । यथा

दाइति॑यशः-दाः । अपश्यत् । ताः । उपेति । अधत्त । ताभिः । वै । सः । यशः ।
आत्मन् । अधत्त । यत् । यशोदाइति॑यशः-दाः । उपदधातीत्युप-दधाति । यशः ।
एव । ताभिः । यजमानः । आत्मन् । धत्ते । पञ्च । उपेति । दधाति । पाङ्क्तः ।
पुरुषः । यावान् । एव । पुरुषः । तस्मिन् । यशः । दधाति ॥ [४३] एवम्प्राप्तोर्त्या
दित्माअर्धयत्येकान्नर्पञ्चाशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१०॥

देवासुराइति॑देव-असुराः । सय्यंत्ताइति॑सं-यत्ताः । आसन्न । कर्नीयासः ।
देवाः । आसन्न । भूयासः । असुराः । ते । देवाः । एताः । इष्टकाः । अपश्यन् ।
ताः । उपेति । अदधत् । भूयस्कृदिति॑भूयः-कृत् । असि । इति । एव । भूयासः ।
अभवन्न । वनस्पति॑भिरिति॑वनस्पति॑भिः । ओषधी॑भिरित्योषधि॑भिः । वरिव॑स्कृदि
तिवरिवः-कृत् । असि । इति । इमाम् । अजयन् । प्राची । असि । इति । प्राचीम् ।
दिशम् । अजयन् । ऊर्ध्वा । असि । इति । अमूम । अजयन् । अन्तरिख्यसदित्यन्त
रिख्य-सत् । असि । अन्तरिख्ये । सीद । इति । अन्तरिख्यम् । अजयन् । ततः ।
देवाः । अभवन्न । [४४] परेति । असुराः । यस्य । एताः । उपधीयन्तइत्युप-धी
यन्ते । भूयान् । एव । भवति । अभीति । इमान् । लोकान् । जयति । भवति ।
आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । अप्सुपदित्यप्सु-सत् । असि । श्ये
नसदिति॑श्येन-सत् । असि । इति । आह । एतत् । वै । अग्नेः । रूपम् । रूपेण ।
एव । अग्निम् । अवेति । रुन्धे । पृथिव्याः । त्वा । द्रविणे । सादयामि । इति । आह ।
इमान् । एव । एताभिः । लोकान् । द्रविणावतइति॑द्रविण-वतः । कुरुते । आयुष्याः ।
उपेति । दधाति । आयुः । एव । [४५] अस्मिन्न । दधाति । अग्ने । यत् । ते ।
परम् । हत् । नाम । इति । आह । एतत् । वै । अग्नेः । प्रियम् । धाम । प्रियम् ।
एव । अस्य । धाम । उपेति । आप्नोति । तौ । एति । इहि । समिति । रभावहे ।
इति । आह । वीति । एव । एनेन । परीति । धत्ते । पाञ्चजन्ये॑ष्विति॑पाञ्च-जन्येषु ।
अपीति । एधि । अग्ने । इति । आह । एपः । वै । अग्निः । पाञ्चजन्यइति॑पाञ्च-जन्यः ।
यः । पञ्चितीकइति॑पञ्च-चितीकः । तस्मात् । एवम् । आह । ऋतव्याः । उपेति ।
दधाति । एतत् । वै । ऋतूनाम् । प्रियम् । धाम । यत् । ऋतव्याः । ऋतूनाम् । एव ।
प्रियम् । धाम । अवेति । रुन्धे । सुमेकइति॑सु-मेकः । इति । आह । सर्व्वध्वरइति

सं-वृत्सरः । वै । सुमेकइति सु-मेकः । सव्वृत्सरस्येति सं-वृत्सरस्य । एव । प्रियम् । धाम ।
उपेति । आप्नोति ॥ [४६] अर्भवन्नार्युर्वेवर्तव्या उपपद्धिं शतिश्च ॥ ❀ ॥११॥

प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः । अल्पि । अश्वयत् । तत् । परेति । अपतत् । तत् ।
अश्वः । अभवत् । यत् । अश्वयत् । तत् । अश्वस्य । अश्वत्वमित्यश्व-त्वम् । तत् ।
देवाः । अश्वमेधेनेत्यश्व-मेधेन । एव । प्रतीति । अदधुः । एपः । वै । प्रजापतिमिति प्र-
जा-पतिम् । सर्वम् । करोति । यः । अश्वमेधेनेत्यश्व-मेधेन । यजते । सर्वः । एव । भव-
ति । सर्वस्य । वै । एपा । प्रायश्चित्तिः । सर्वस्य । भेषजम् । सर्वम् । वै । एतेन ।
पाप्मानम् । देवाः । अतरन्नू । अपीति । वै । एतेन । ब्रह्महत्यामिति ब्रह्म-हत्याम् ।
अतरन्नू । सर्वम् । पाप्मानम् । [४७] तरति । तरति । ब्रह्महत्यामिति ब्रह्म-हत्याम् ।
यः । अश्वमेधेनेत्यश्व-मेधेन । यजते । यः । उ । च । एनम् । एवम् । वेद । उत्तर-
मित्युत्तरम् । वै । तत् । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः । अल्पि । अश्वयत् । तस्मात् ।
अश्वस्य । उत्तरतइत्युत्तरतः । अवेति । वृन्ति । दल्पिणतः । अन्येषाम् । पशूनाम् ।
वेतसः । कर्तः । भवति । अप्सुर्योनिरित्यप्सु-योनिः । वै । अश्वः । अप्सुजइत्यप्सु-
जः । वेतसः । स्वे । एव । एनम् । योनौ । प्रतीति । स्थापयति । चतुष्टोमइति चतुः-
स्तोमः । स्तोमः । भवति । सरद् । ह । वै । अश्वस्य । सक्थि । एति । अवृहत् ।
तत् । देवाः । चतुष्टोमेनेति चतुःस्तोमेन । एव । प्रतीति । अदधुः । यत् । चतुष्टोमइति
चतुःस्तोमः । स्तोमः । भवति । अश्वस्य । सर्वत्वायेति सर्व-त्वाय ॥ [४८] सर्वम्पा-
प्मानंमवृहद्वादशच ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १२ ॥

उत्सन्नयज्ञइन्द्राग्नीदेवावा अरुणयास्तोमीया अग्नेर्भागोऽस्य भेजातान् श्मिरी-
तिनाकसिद्धिश्छन्दां सिसर्वाभ्यो वृष्टिसनीर्देवासुराः कर्नीयाः सः प्रजापतेरल्पिद्रा-
दंश ॥ १२ ॥ उत्सन्नयज्ञो देवा वै यस्य मुख्यवतीर्नाकसिद्धिर्वैताभिरष्टाचत्वारिंशत् ॥
॥ ४८ ॥ उत्सन्नयज्ञस्सर्वत्वाय ॥ ❀ ❀ ❀ ❀

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पञ्चमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

अथ पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

देवासुरादितिदेव-असुराः । सख्यंत्तइतिसं-यत्ताः । आसन्नू । ते । न । वीति ।
अजयन्त । सः । एताः । इन्द्रः । तनूः । अपश्यत् । ताः । उपेति । अधत्त । तार्भिः ।
वै । सः । तनुवंम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । आत्मन् । अधत्त । ततः । देवाः । अमं वन्नू ।
परेति । असुराः । यत् । इन्द्रतनू रितिन्द्र-तनूः । उपदधातीत्युप-दधाति । तनुवंम् ।
एव । तार्भिः । इन्द्रियम् । वीर्यम् । यजमानः । आत्मन् । धत्ते । अथोइति । सेन्द्र
मितिस-इन्द्रम् । एव । अभिम् । सतनुमितिस-तनुम् । चिनुते । भवति । आत्मना ।
परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । [१] भवति । यज्ञः । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् ।
तम् । अवरुधमित्यव-रुधम् । न । अशक्नुवन्नू । ते । एताः । यज्ञतनू रितियज्ञ-तनूः ।
अपश्यन्नू । ताः । उपेति । अदधत् । तार्भिः । वै । ते । यज्ञम् । अवेति । अरुन्धत् ।
यत् । यज्ञतनू रितियज्ञ-तनूः । उपदधातीत्युप-दधाति । यज्ञम् । एव । तार्भिः । य
जमानः । अवेति । रुन्धे । त्रयस्त्रिंशत्मितित्रयः-त्रिंशत्तम् । उपेति । दधाति ।
त्रयस्त्रिंशदितिवयः-त्रिंशत्तम् । वै । देवताः । देवताः । एव । अवेति । रुन्धे ।
अथोइति । सात्मानमितिस-आत्मानम् । एव । अभिम् । सतनुमितिस-तनुम् । चि
नुते । सात्मेतिस-आत्मा । अमुष्मिन्नू । लोके । [२] भवति । यः । एवम् । वेद ।
ज्योतिष्मतीः । उपेति । दधाति । ज्योतिः । एव । अस्मिन्नू । दधाति । एताभिः । वै ।
अभिः । चितः । ज्वलति । तार्भिः । एव । एनम् । समिति । इन्धे । उभयोः । अस्मै ।
लोकयोः । ज्योतिः । भवति । नख्पत्रेष्टकाइतिनख्पत्र-इष्टकाः । उपेति । दधाति ।
एतानि । वै । दिवः । ज्योतींषि । तानि । एव । अवेति । रुन्धे । सुकृतमितिसु-
कृतम् । वै । एतानि । ज्योतींषि । यत् । नख्पत्राणि । तानि । एव । आप्नोति ।
अथोइति । अनू काशमित्यनु-काशम् । एव । एतानि । [३] ज्योतींषि । कुरुते ।
सुवर्गस्येति सुवः-गस्यं । लोकस्यं । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्ये । यत् । सस्पृष्टाइति
सं-स्पृष्टाः । उपदध्यादित्युप-दध्यात् । वृष्ट्यै । लोकम् । अपीति । दध्यात् । अवर
पुकः । पर्जन्यः । स्यात् । असस्पृष्टाइत्यसं-स्पृष्टाः । उपेति । दधाति । वृष्ट्यै । एव ।

लोकम् । क्रोति । वृ पुंकः । पर्जन्यः । भवति । पुरस्तात् । अन्याः । प्रतीचीः । उ
पेति । दधाति । पश्चात् । अन्याः । प्राचीः । तस्मात् । प्राचीनानि । च । प्रतीची
नानि । च । नखपत्राणि । एति । वर्तन्ते ॥ [४] भ्रातृव्योलोकएवैतान्येकचत्वा
रिश्शच्च ॥ * * * * ॥१॥

ऋतव्याः । उपेति । दधाति । ऋतूनाम् । कल्प्यै । द्वन्द्वमितिद्वन्द्वम् । उपेति ।
दधाति । तस्मात् । द्वन्द्वमितिद्वन्द्वम् । ऋतवः । अर्घता । इव । वै । एपा । यत् ।
मच्छमा । चितिः । अन्तरिरूपम् । इव । वै । एपा । द्वन्द्वमितिद्वन्द्वम् । अन्यासु ।
चितीषु । उपेति । दधाति । चतस्रः । मध्ये । धृत्यै । अन्तश्श्लेषणमित्यन्तः-श्लेष
णम् । वै । एताः । चितीनाम् । यत् । ऋतव्याः । यत् । ऋतव्याः । उपदधातीयुप-
दधाति । चितीनाम् । विधृत्याइतिवि-धृत्यै । अवकाम् । अनु । उपेति । दधाति ।
एपा । वै । अग्नेः । योनिः । सयोनिमितिस-योनिम् । [५] एव । अग्निम् । चिनुते ।
उवाच । ह । विश्वामित्रइतिविश्व-मित्रः । अदत् । इत् । सः । ब्रह्मणा । अन्नम् ।
यस्य । एताः । उपधीयान्ताइत्युप-धीयान्तै । यः । उ । च । एनाः । एवम् । वेदत् ।
इति । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । वै । एतम् । प्रतिष्ठायाइतिप्रति-स्थायै । नुदते । यः ।
अग्निम् । चित्वा । न । प्रतितिष्ठतीतिप्रति-तिष्ठति । पञ्च । पूर्वाः । शितयः । भवन्ति ।
अथ । पृष्ठीम् । चितिम् । चिनुते । पद् । वै । ऋतवः । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । ऋ
तुषु । एव । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरे । प्रतीति । तिष्ठति । एताः । वै । [६] अधिप
तीरित्यधि-पत्नीः । नाम । इष्टकाः । यस्य । एताः । उपधीयन्तइत्युप-धीयन्तै । अ
धिपतिरित्यधि-पतिः । एव । समानानाम् । भवति । यम् । द्विष्यात् । तम् । उपद
धदित्युप-दधत् । ध्यायेत् । एताभ्यः । एव । एनम् । देवताभ्यः । एति । वृश्चति ।
ताजक् । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । अङ्गिरसः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् ।
यन्तः । या । यज्ञस्य । निष्कृतिरितिनिःकृतिः । आमीन् । ताम् । ऋषिभ्यइत्यृषि-
भ्यः । प्रतीति । औहन् । तत् । हिरण्यम् । अभवत् । यत् । द्विष्यशल्केरितिहि
रण्य-शल्कैः । प्रोरूपतीतिप्र-उरूपति । यज्ञस्य । निष्कृत्याइतिनिःकृत्यै । अथोइति ।
भेपजम् । एव । अस्मै । क्रोति । [७] अथोइति । रूपेण । एव । एनम् । समि
ति । अध्यति । अथोइति । हिरण्यज्योतिपेतिहिरण्य-ज्योतिषा । एव । सुवर्गमिति

सुवः-गम् । लोकम् । एति । साहस्रवृतेतिसाहस्र-वृता । प्रेति । उरूपति । साहस्रः ।
 प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । आप्त्यै । इमाः । मे । अग्ने ।
 इष्टकाः । धेनवः । सन्तु । इति । आह । धेनूः । एव । एनाः । कुरुते । ताः । एनम् ।
 कामदुघाइटिकाम-दुर्घाः । अमुत्र । अमुष्मिन् । लोके । उपेति । तिष्ठन्ते ॥ [८]
 सयोनिमेतावैकग्रेत्येकान्नचत्वारिंशच्च ॥ * * * ॥२॥

रुद्रः । वै । एपः । यत् । अग्निः । सः । एतर्हि । जातः । यर्हि । सर्वः ।
 चितः । सः । यथा । वृक्षः । जातः । स्तनम् । प्रेपसतीतिप्र-ईपसति । एवम् । वै ।
 एपः । एतर्हि । भागधेयमितिभाग-धेयम् । प्रेति । ईपसति । तस्मै । यत् । आहुं
 तिमित्या-हुतिम् । न । जुहुयात् । अध्वर्युम् । च । यजमानम् । च । ध्यायेत् । गत
 रुद्रीयमितिशत-रुद्रीयम् । जुहोति । भागधेयेनेतिभाग-धेयेन । एव । एनम् । शम
 यति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । अध्वर्युः । न । यजमानः । यत् । ग्राम्या
 णाम् । पशूनाम् । [९] पर्यसा । जुहुयात् । ग्राम्यान् । पशून् । शुचा । अर्पयेत् ।
 यत् । आग्न्यानाम् । आग्न्यान् । जर्तिलयवाग्वेतिजर्तिल-यवाग्वा । वा । जुहु
 यात् । गवीधुकयवाग्वेतिगवीधुक-यवाग्वा । वा । न । ग्राम्यान् । पशून् । हिनस्ति ।
 न । आग्न्यान् । अथोइति । खलु । आहुः । अनाहुतिरित्यना-हुतिः । वै । जर्ति
 लाः । च । गवीधुंकाः । च । इति । अजखणी रेणेत्यज-खणी रेण । जुहोति । आग्नेयी ।
 वै । एपा । यत् । अजा । आहुत्येत्या-हुत्या । एव । जुहोति । न । ग्राम्यान् ।
 पशून् । हिनस्ति । न । आग्न्यान् । अङ्गिरसः । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् ।
 यन्तः । [१०] अजायाम् । घर्मम् । प्रेति । असिञ्चन् । सा । शोचन्ती । पर्णम् ।
 परेति । अजिहीत । सः । अर्कः । अभवत् । तत् । अर्कस्य । अर्कत्वमित्यर्क-त्वम् ।
 अर्कपर्णेनेत्यर्क-पर्णेन । जुहोति । सयोनित्वायेतिसयोनि-त्वाय । उदङ् । तिष्ठन् ।
 जुहोति । एपा । वै । रुद्रस्य । दिक् । स्वायाम् । एव । दिशि । रुद्रम् । निस्वंदयत्
 इतिनिः-अवंदयते । चरमायाम् । इष्टकायाम् । जुहोति । अन्ततः । एव । रुद्रम् ।
 निस्वंदयत्इतिनिः-अवंदयते । त्रेधाविभक्तमितित्रेधा-विभक्तम् । जुहोति । त्रयः ।
 इमे । लोकाः । इमान् । एव । लोकान् । समावर्दीर्यानितिसमावर्त-वीर्यान् । कर्गो
 ति । इयंति । अग्ने । जुहोति । [११] अर्थ । इयंति । अर्थ । इयंति । त्रयः । इमे ।

लोकाः । एभ्यः । एव । एनम् । लोकेभ्यः । श्मयति । तिस्रः । उत्तमाइत्युत्-तराः ।
 आहुंतीरित्या-हुतीः । जुहोति । पद् । समिति । पद्यन्ते । पद् । वै । ऋतवः । ऋतु
 भिरित्यूतु-भिः । एव । एनम् । श्मयति । यत् । अनुपरिक्राममित्यनु-परिक्रामम् । जुहु
 यात् । अन्तरवचारिणमित्यन्तः-अवचारिणम् । रुद्रम् । कुर्यात् । अथोइति । खलु ।
 आहुः । कस्याम् । वा । अहं । दिशि । रुद्रः । कस्याम् । वा । इति । अनुपरिक्रा
 ममित्यनु-परिक्रामम् । एव । होतव्यम् । अपरिवर्गमित्यपरि-वर्गम् । एव । एनम् ।
 श्मयति । [१२] एताः । वै । देवताः । सुवर्ग्याइतिसुवः-र्ग्याः । याः । उत्तमाइत्युत्-
 तमाः । ताः । यजमानम् । वाचयति । ताभिः । एव । एनम् । सुवर्गमितिसुवः-
 गम् । लोकम् । गमयति । यम् । द्विष्यात् । तस्य । सञ्चरइतिसं-चरे । पशूनाम् ।
 नीति । अस्येत् । यः । प्रथमः । पशुः । अभितिष्ठतीत्यभि-तिष्ठति । सः । आर्तिम् ।
 एति । ऋच्छति ॥ [१३] पशूनाध्यन्तोऽग्रं जुहोत्यपरिवर्गं मेवैनं श्मयति त्रि-
 शर्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ३ ॥

अश्मन् । ऊर्जम् । इति । परीति । सिञ्चति । मार्जयति । एव । एनम् । अथोइति ।
 तर्पयति । एव । सः । एनम् । तृषः । अखपुञ्चन् । अशोचन् । अमुष्मिन् । लोके ।
 उपेति । तिष्ठते । तृप्यति । प्रजयेतिप्र-जया । पशुभिरितिपशु-भिः । यः । एवम् ।
 वेदं । ताम् । नः । इपम् । ऊर्जम् । धत्त । मरुतः । स-ऋणाइतिसं-ऋणाः । इति ।
 आह । अन्नम् । वै । ऊर्कं । अन्नम् । मरुतः । अन्नम् । एव । अवेति । रूपे । अ
 श्मन् । ते । रूपत् । अमुम् । ते । शुक् । [१४] ऋच्छतु । यम् । द्विष्मः । इति ।
 आह । यम् । एव । द्वेष्टि । तम् । अस्य । रूपुधा । च । शुचा । च । अर्पयति । त्रिः ।
 परिपिञ्चनितिपरि-मिञ्चन् । परीति । एति । त्रिवृदितित्रि-वृत् । वै । अग्निः । या
 वानं । एव । अग्निः । तस्यं । शुचंम् । श्मयति । त्रिः । पुनः । परीति । एति । पद् ।
 समिति । पद्यन्ते । पद् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यूतु-भिः । एव । अस्य । शुचंम् ।
 श्मयति । अपाम् । वै । एतत् । पुष्पंम् । यत् । वेतमः । अपाम् । [१५] जरं ।
 अवंकाः । वेतमशाखयेतिवेतस-शाखया । च । अवंकाभिः । च । वीति । क्रू पति ।
 आपः । वै । शान्ताः । शान्ताभिः । एव । अस्य । शुचंम् । श्मयति । यः । वै ।
 अग्निम् । चितम् । प्रथमः । पशुः । अधिक्रामतीत्यधि-क्रामति । ईश्वरः । वै । तम् ।

शुचा । प्रदहइतिप्र-दहः । मण्डूकेन । वीति । करू पति । एपः । वै । पशूनाम् । अनुपजीवनीयइत्यनुप-जीवनीयः । न । वै । एपः । ग्राम्येषु । पशुषु । हितः । न । आरण्येषु । तम् । एव । शुचा । अर्पयति । अष्टाभिः । वीति । करू पति । [१६] अष्टारूपेरेत्यष्टा-अरूपम् । गायत्री । गायत्रः । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तस्य । शुचम् । शमयति । पावकवंतीभिरितिपावक-वतीभिः । अन्नम् । वै । पावकः । अन्नम् । एव । अस्य । शुचम् । शमयति । मृत्युः । वै । एपः । यत् । अग्निः । ब्रह्मणः । एतत् । रूपम् । यत् । कृष्णाजिनमिति कृष्ण-अजिनम् । काष्णीइति । उपानहौ । उपेति । मुञ्चते । ब्रह्मणा । एव । मृत्योः । अन्तः । धत्ते । अन्तः । मृत्योः । धत्ते । अन्तः । अन्नाद्यादित्यन्न-अद्यात् । इति । आहुः । अन्याम् । उपमुञ्चतइत्युप-मुञ्चते । अन्याम् । न । अन्तः । [१७] एव । मृत्योः । धत्ते । अवेति । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । रुन्धे । नमः । ते । हरंसे । शोचिषे । इति । आह । नमस्कृत्येति नमः-कृत्यं । हि । वसीयाँसम् । उपचरन्तीत्युप-चरन्ति । अन्यम् । ते । अस्मत् । तपन्तु । हेतयः । इति । आह । यम् । एव । द्वेष्टि । तम् । अस्य । शुचा । अर्पयति । पावकः । अस्मभ्यमित्यस्म-भ्यम् । शिवः । भव । इति । आह । अन्नम् । वै । पावकः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । द्वाभ्याम् । अधीति । क्रामति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । अपस्यवतीभ्यामित्यपस्य-वतीभ्याम् । शान्त्यै ॥ [१८] शुग्वेतसोऽपामंष्टाभिर्विकर्त् पतिनान्तरेकान्नपञ्चाशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ४ ॥

नृपदइतिनृ-सदे । वद् । इति । व्याघारस्यतीतिवि-आघारयति । पद् क्त्या । आहुत्येत्या-हुत्या । यज्ञमुखमिति यज्ञ-मुखम् । एति । रभते । अरुष्णया । व्याघारयतीतिवि-आघारयति । तस्मात् । अरुष्णया । पशवः । अङ्गानि । प्रेति । ह्रन्ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । यत् । वपट् कुर्यादिति वपट्-कुर्यात् । यातयामेति यात-यामा । अस्य । वपट् कारइति वपट्-कारः । स्यात् । यत् । न । वपट् कुर्यादिति वपट्-कुर्यात् । रखाँसि । यज्ञम् । ह्न्युः । वद् । इति । आह । परोरूपमिति परः-अरूपम् । एव । वपट् । करोति । न । अस्य । यातयामेति यात-यामा । वपट् कारइति वपट्-कारः । भवति । न । यज्ञम् । रखाँसि । घ्नन्ति । हुतादइति हुत-अदः । वै । अन्ये । देवाः । [१९] अहुतादइत्यहुत-अदः । अन्ये । तान् । अग्निचित्यमित्ति-चित् । एव । उभ

यान् । प्रीणाति । ये । देवाः । देवानाम् । इति । दध्ना । मधुमिश्रेणेतिमधु-मिश्रे
ण । अवेति । उरूपति । हुतादइतिहुत-अदः । च । एव । देवान् । अहुतादइत्यहुत-
अदः । च । यजमानः । प्रीणाति । ते । यजमानम् । प्रीणन्ति । दध्ना । एव । हु
तादइतिहुत-अदः । प्रीणाति । मधुपा । अहुतादइत्यहुत-अदः । ग्राम्यम् । वै । ए
तत् । अन्नम् । यत् । दधि । आरण्यम् । मधु । यत् । दध्ना । मधुमिश्रेणेतिमधु-
मिश्रेण । अवोरूपतीत्यव-उरूपति । उभयस्य । अवर्कभ्याइत्यव-कभ्यै । शुमुष्टिना । अं
वेति । उरूपति । प्राजापत्यइतिप्राजा-पत्यः । [२०] वै । शुमुष्टिः । सयोनित्वायेति
सयोनि-त्वाय । द्राम्भ्याम् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । अनुपरिचारमित्यनु-परि
चारम् । अवेति । उरूपति । अपरिखर्गमित्यपरि-वर्गम् । एव । एनान् । प्रीणाति ।
वीति । वै । एषः । प्राणैरितिप्र-अनैः । प्रजयेतिप्र-जया । पशुभिरितिपशु-भिः ।
ऋच्छते । यः । अमिम् । चिन्वन्न । अधिक्रामतीत्यधि-क्रामति । प्राणदाइतिप्राण-
दाः । अपानदाइत्यपान-दाः । इति । आह । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । आत्मन् ।
धत्ते । वर्चोदाइतिवर्चः-दाः । वरिवोदाइतिवरिवः-दाः । इति । आह । प्रजेतिप्र-जा ।
वै । वर्चः । पशवः । वरिवः । प्रजामितिप्र-जाम् । एव । पशून् । आत्मन् । धत्ते ।
इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्नू । तम् । वृत्रः । [२१] हतः । षोडशभिरितिषोडश-भिः । भो
गैः । असिनात् । सः । एताम् । अमये । अनीकवतइत्यनीक-वते । आहुंतिमित्या-
हुतिम् । अपश्यत् । ताम् । अजुहोत् । तस्य । अग्निः । अनीकवानित्यनीक-वान् ।
स्वेन । भागधेयेनेतिभाग-धेयेन । प्रीतः । षोडशधेतिषोडश-धा । वृत्रस्य । भोगान् ।
अपीति । अदहत् । वैश्वकर्मणेनेतिवैश्व-कर्मणेन । पाप्मनः । निरिति । अमुच्यत
यत् । अमये । अनीकवतइत्यनीक-वते । आहुंतिमित्या-हुतिम् । जुहोति । अग्निः
एव । अस्य । अनीकवानित्यनीक-वान् । स्वेन । भागधेयेनेतिभाग-धेयेन । प्रीतः
पाप्मानम् । अपीति । दहति । वैश्वकर्मणेनेतिवैश्व-कर्मणेन । पाप्मनः । निरिति ।
मुच्यते । यम् । कामयेत । चिरम् । पाप्मनः । [२२] निरिति । मुच्येत । इति । ए
कैकमित्येकं एकम् । तस्य । जुहुयात् । चिरम् । एव । पाप्मनः । निरिति । मुच्य
ते । यम् । कामयेत । ताजक् । पाप्मनः । निरिति । मुच्येत । इति । सर्वाणि । तस्य ।
अनुदृत्येत्यनु-दृत्यं । जुहुयात् । ताजक् । एव । पाप्मनः । निरिति । मुच्यते । अथे

इति । खलु । नाना । एव । सूक्ताभ्यामिति सु-उक्ताभ्याम् । जुहोति । नाना । एव ।
सूक्तयोरिति सु-उक्तयोः । वीर्यम् । दधाति । अथो इति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति-स्थित्यै ॥
[२३] देवाः प्राजापत्यो वृत्रश्चिरम्पापमनश्चत्वारिंशच्च ॥ ॐ ॥ ५ ॥

उदिति । एनम् । उत्तरामित्युत्-तराम् । नय । इति । समिध इति सं-इधः ।
एति । दधाति । यथा । जर्नम् । यते । अवसम् । करोति । तादृक् । एव । तत् ।
तिस्रः । एति । दधाति । त्रिदृदिति त्रि-दृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः ।
तस्मै । भागधेयमिति भाग-धेयम् । करोति । औदुम्बरीः । भवन्ति । ऊर्क । वै । उ-
दुम्बरः । ऊर्कम् । एव । अस्मै । अपीति । दधाति । उदिति । उ । त्वा । विश्वे ।
देवाः । इति । आह । प्राणा इति प्र-अनाः । वै । विश्वे । देवाः । प्राणैरिति प्र-अनैः ।
[२४] एव । एनम् । उदिति । यच्छुने । अग्ने । भरन्तु । चित्तिभिरिति चित्ति-भिः ।
इति । आह । यस्मै । एव । एनम् । चित्ताय । उद्यच्छन्त इत्युत्-यच्छन्ते । तेन । एव ।
एनम् । समिति । अर्धयति । पञ्च । दिशः । दैवीः । यज्ञम् । अवन्तु । देवीः । इति ।
आह । दिशः । हि । एपः । अन्विति । प्रच्यवंत इति प्र-च्यवंते । अपेति । अमंतिम् ।
दुर्मंतिमिति दुः-मंतिम् । बाधमानाः । इति । आह । रूपंसाम् । अपहत्या इत्यप-
हृत्यै । रायः । पोपे । यज्ञपंतिमिति यज्ञ पंतिम् । अभजन्तीरित्या-भजन्तीः । इति ।
आह । पशवंः । वै । रायः । पोपः । [२५] पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । परि-
तिपद्-भिः । ह्रति । पद् । वै । ऋतवंः । ऋतुभिरित्यूत-भिः । एव । एनम् । ह्रति ।
द्वे इति । परिगृह्यन्ती इति परिगृह्यन्ती । भवतः । रूपंसाम् । अपहत्या इत्यप-हृत्यै ।
सूर्यरश्मिरिति सूर्य-रश्मिः । हरिं केश इति हरि-केशः । पुरस्तात् । इति । आह । प्रसू-
त्या इति प्र-सूत्यै । ततः । पावकाः । आशिप इत्या-शिपः । नः । जुपन्ताम् । इति । आह ।
अन्नम् । वै । पावकः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । देवासुरा इति देव-असुराः । सूर्यं
त्वा इति सं-यत्ताः । आसन्नू । ते । देवाः । एतत् । अप्रतिरथमित्यप्रति-रथम् । अपयन्नू ।
तेन । वै । ते । अप्रति । [२६] असुरान् । अजयन्नू । तत् । अप्रतिरथस्येत्यप्रति-रथस्य ।
अप्रतिरथत्वमित्यप्रतिरथ-त्वम् । यत् । अप्रतिरथमित्यप्रति-रथम् । द्वितीयः । होता ।
अन्वाहेत्यनु-आह । अप्रति । एव । तेन । यजमानः । भ्रातृव्यान् । जयति । अथो इति ।
अनंभिजितमित्यनंभि-जितम् । एव । अभीति । जयति । दशर्चमिति दश-ऋचम् ।

भवति । दशारूपरेतिदश-अरूपरा । विराडिति वि-राद् । विराजेति वि-राजा । इमौ ।
 लोकौ । विधृतवितिवि-धृतौ । अनयोः । लोकयोः । विधृत्याइति वि-धृत्यै । अथो
 इति । दशारूपरेतिदश-अरूपरा । विराडिति वि-राद् । अन्नम् । विराडिति वि-राद् । वि
 राजीति वि-राजि । एव । अन्नाद्यइत्यन्न-अद्ये । प्रतीति । तिष्ठति । असत् । इव । वै ।
 अन्तरिरूपम् । अन्तरिरूपम् । इव । आग्नीध्रमित्याग्नि-इध्रम् । आग्नीध्रइत्याग्नि-इध्रे ।
 [२७] अश्मानम् । नीति । दधाति । मत्त्वायेतिसत्-त्वायं । द्वाभ्याम् । प्रतिष्ठित्या
 इतिप्रति-स्थित्यै । विमानइति वि-मानः । एपः । दिवः । मध्ये । आस्ते । इति । आह ।
 वीति । एव । एतया । मिमीते । मध्ये । दिवः । निहितइति नि-हितः । पृश्निः ।
 अश्मा । इति । आह । अन्नम् । वै । पृश्नि । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । चत
 सृभिरिति चतसृ-भिः । एति । पुच्छात् । एति । चत्वारि । छन्दांसि । छन्दाभिः
 तिछन्दः-भिः । एव । इन्द्रम् । विश्वाः । अवीवृधन् । इति । आह । वृद्धिम् । एव ।
 उपावर्ततइत्युप-आवर्तते । वाजानाम् । सत्पतिमिति सत्-पतिम् । पतिम् । [२८]
 इति । आह । अन्नम् । वै । वाजः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । सुम्नहूरिति सुम्न-
 हूः । यज्ञः । देवान् । एति । च । वरूपतू । इति । आह । प्रजेति प्र-जा । वै । पशवः ।
 सुम्नम् । प्रजामिति प्र-जाम् । एव । पशून् । आत्मन् । धत्ते । यरूपत । अग्निः । देवः ।
 देवान् । एति । च । वरूपतू । इति । आह । स्वगाकृत्याइति स्वगा-कृत्यै । वाजस्य ।
 मा । प्रसवेनेति प्र-सवेनं । उद्ग्राभेणेत्युत्-ग्राभेणं । उदिति । अगृभीत् । इति । आह ।
 असौ । वै । आदित्यः । उद्यन््नित्युत्-यन् । उद्ग्राभइत्युत्-ग्राभः । एपः । निम्रोचनि
 तिनिम्रोचन् । निग्राभइति नि-ग्राभः । ब्रह्मणा । एव । आत्मानम् । उद्गृह्णातीत्युत्-
 गृह्णाति । ब्रह्मणा । भ्रातृव्यम् । नीति । गृह्णाति ॥ [२९] प्राणैः पोषाप्रत्याग्नीध्रे
 पतिमेपदशच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ६ ॥
 प्राचीम् । अन्विति । प्रदिशमिति प्र-दिशम् । प्रेति । इहि । विद्वान् । इति ।
 आह । देवलोकमिति देव-लोकम् । एव । एतया । उपावर्ततइत्युप-आवर्तते । क्रम
 ध्वम् । अग्निना । नार्कम् । इति । आह । इमान् । एव । एतया । लोकान् । क्रम
 ते । पृथिव्याः । अहम् । उदिति । अन्तरिरूपम् । एति । अरुहम् । इति । आह ।

इमान् । एव । एतया । लोकान् । समारोहतीतिसं-आरोहति । सुवः । यन्तः । न ।
 अपेति । ईरूपन्ते । इति । आह । सुवर्गमिति सुवः-गम् । एव । एतया । लोकम् ।
 एति । अग्ने । प्रेति । इति । [३०] प्रथमः । देवयतामिति देव-यताम् । इति । आह ।
 उभयेषु । एव । एतया । देवमनुष्येष्विति देव-मनुष्येषु । चरुषुः । दधाति । पञ्चभि
 रिति पञ्च-भिः । अधीति । क्रामति । पाहृक्तः । यज्ञः । यावान् । एव । यज्ञः । तेन ।
 सह । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । एति । नक्तोपासां । इति । पुरोनुवाक्यामि
 ति पुरः-अनुवाक्याम् । अन्विति । आह । प्रत्यै । अग्ने । सहस्राख्येति सहस्र-अख्य ।
 इति । आह । साहस्रः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः । आप्त्यै ।
 तस्मै । ते । विधेम । वाजाय । स्वाहा । इति । आह । अन्नम् । वै । वाजः । अन्नम् ।
 एव । अवेति । [३१] रुन्धे । दध्नः । पूर्णाम् । औदुम्बरीम् । स्वयमातृणायामिति
 स्वयं-आतृणायाम् । जुहोति । ऊर्क् । वै । दधि । ऊर्क् । उदुम्बरः । असौ । स्वय
 मातृणेति स्वयं-आतृणा । अमुष्याम् । एव । ऊर्जम् । दधाति । तस्मात् । अमुतः ।
 अर्वाचीम् । ऊर्जम् । उपेति । जीवामः । तिसृभिरिति तिसृ-भिः । सादयति । त्रिवृ
 दिति त्रि-वृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तम् । प्रतिग्रामिति प्रति-स्थाम् ।
 गमयति । प्रेङ्गइति प्र-इङ्गः । अग्ने । दीदिहि । पुरः । नः । इति । औदुम्बरीम् । एति ।
 दधाति । एषा । वै । सू र्मी । कर्णकावतीति कर्णक-वती । एतया । ह । स्म । [३२]
 वै । देवाः । असुराणाम् । शततरु हानिति शत-तरु हान् । तृ हन्ति । यत् । एतया ।
 समिधमिति सं-इधम् । आदधातीत्या-दधाति । वज्रम् । एव । एतत् । शतघ्नीमिति
 शत-घ्नीम् । यजमानः । भ्रातृव्याय । प्रेति । हति । स्तृत्यै । अछम्बद्गरमित्यछम्बद्-
 कारम् । विधेम । ते । परमे । जन्मन् । अग्ने । इति । वैकङ्कतीम् । एति । दधाति ।
 भाः । एव । अवेति । रुन्धे । ताम् । सवितुः । वरेण्यस्य । चित्राम् । इति । शमी
 मयीमिति शमी-मयीम् । शान्त्यै । अग्निः । वा । ह । वै । अग्निचितमित्यग्नि-चितम् ।
 दुहे । अग्निचिदित्यग्नि-चित् । वा । अग्निम् । दुहे । ताम् । [३३] सवितुः । वरेण्यस्य ।
 चित्राम् । इति । आह । एषः । वै । अग्नेः । दोहः । तम् । अस्य । कण्वः । एव ।
 श्रायसः । अवेत् । तेन । ह । स्म । एनम् । सः । दुहे । यत् । एतया । समिधमि
 तिसं-इधम् । आदधातीत्या-दधाति । अग्निचिदित्यग्नि-चित् । एव । तत् । अग्निम् ।

दुहे । सप्त । ते । अग्ने । समिद्धइतिसं-इधः । सप्त । जिह्वाः । इति । आह । सप्त । एवा
 अस्य । सार्सानि । प्रीणाति । पूर्णया । जुहोति । पूर्णः । व । हि । प्रजापतिरिति
 प्रजा-पतिः । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः । [३४] आप्त्यै । न्यूनयेति नि-ऊनया । जु
 ह्योति । न्यूननादिति नि-ऊनात् । हि । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । प्रजाइति प्र-जाः
 असृजत । प्रजानामिति प्र-जानाम् । सृष्ट्यै । अग्निः । देवेभ्यः । निलायत । सः ।
 दिशः । अनु । प्रेति । अविशत् । जुह्वत् । मनसा । दिशः । ध्यायेत् । दिग्भ्यइति
 दिक्-भ्यः । एव । एनम् । अवेति । रुन्धे । दध्ना । पुरस्तात् । जुहोति । आज्येन ।
 उपरिष्ठात् । तेजः । च । एव । अस्मै । इन्द्रियम् । च । समीचीइति । दधाति । द्वा
 दशकपालइति द्वादश-कपालः । वैश्वानरः । भवति । द्वादश । मासाः । सव्वथ्सर
 इतिसं-वथ्सरः । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । अग्निः । वैश्वानरः । सारूपादिति स-अरूपात् ।
 [३५] एव । वैश्वानरम् । अवेति । रुन्धे । यत् । प्रयाजान् याजानिति प्रयाज-अन्
 याजान् । कुर्यात् । विकस्तिरिति वि-कस्तिः । सा । यज्ञस्यं । दर्विहोममिति दर्वि-
 होमम् । करोति । यज्ञस्यं । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्यै । राष्ट्रम् । वै । वैश्वानरः । विद् ।
 मरुतः । वैश्वानरम् । हुत्वा । मारुतात् । जुहोति । राष्ट्रे । एव । विशम् । अन्विति ।
 वध्नाति । उच्चैः । वैश्वानरस्यं । एति । श्रावयति । उपा-श्चित्युप-अ-शु । मारु
 तात् । जुहोति । तस्मात् । राष्ट्रम् । विशम् । अतीति । वदति । मारुताः । भवन्ति ।
 मरुतः । वै । देवानाम् । विशः । देवविशेनेति देव-विशेनं । एव । अस्मै । मनुष्यविं
 शमिति मनुष्य-विशम् । अवेति । रुन्धे । सप्त । भवन्ति । सप्तगणाइति सप्त-गणाः ।
 वै । मरुतः । गणशइति गण-शः । एव । विशम् । अवेति । रुन्धे । गणेनं । गणम् ।
 अनुदुत्येत्यनु-दुत्यं । जुहोति । विशम् । एव । अस्मै । अहंवर्त्मानमित्यनु-वर्त्मानम् ।
 करोति ॥ [३६] अग्ने प्रेह्यव स्म दुहे ताम्प्रजापते स्सारूपान्मनुष्यविश मेकविं
 शतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥७॥

वसोः । धारांम् । जुहोति । वसोः । मे । धारां । असत् । इति । वै । एपा ।
 ह्युते । घृतस्यं । वै । एनम् । एपा । धारां । अमुष्मिन् । लोके । पिन्वमाना । उ
 पेति । तिष्ठते । आज्येन । जुहोति । तेजः । वै । आज्यम् । तेजः । वसोः । धारां ।
 तेजसा । एव । अस्मै । तेजः । अवेति । रुन्धे । अशोइति । कामाः । वै । वसोः ।

धारां । कामान् । एव । अवेति । रुन्धे । यम् । कामयेत् । प्राणानितिप्र-अनान् ।
 अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । वीति । [३७] छिन्याम् । इति । विग्राहमिति वि-ग्रा
 हम् । तस्य । जुहुयात् । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न-अ
 द्यम् । वीति । छिनत्ति । यम् । कामयेत् । प्राणानितिप्र-अनान् । अस्य । अन्नाद्य
 मित्यन्न-अद्यम् । समिति । तनुयाम् । इति । सन्ततामिति सं-तताम् । तस्य । जुहु
 यात् । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । समिति । त
 नोति । द्वादश । द्वादशानि । जुहोति । द्वादश । मासाः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः ।
 सव्वथ्सुरेणेतिसं-वथ्सुरेण । एव । अस्मे । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अन्नम् । च ।
 मे । अरुपुत् । च । मे । इति । आह । एतत् । वै । [३८] अन्नस्य । रूपम् । रूपेण ।
 एव । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अग्निः । च । मे । आपः । च । मे । इति । आह ।
 एपा । वै । अन्नस्य । योनिः । सयोनीतिस-योनि । एव । अन्नम् । अवेति । रुन्धे ।
 अर्धेन्द्राणीत्यर्ध-इन्द्राणि । जुहोति । देवताः । एव । अवेति । रुन्धे । यत् । सर्वेषाम् ।
 अर्धम् । इन्द्रः । प्रतीति । तस्मात् । इन्द्रः । देवतानाम् । भूयिष्ठभाक्तम् इति भूयि
 ष्ठभाक्-तम् । इन्द्रम् । उत्तरमित्युत्-तरम् । आह । इन्द्रियम् । एव । अस्मिन् । उप
 रिष्ठात् । दधाति । यज्ञायुधानीतियज्ञ-आयुधानि । जुहोति । यज्ञः । [३९] वै । यज्ञा
 युधानीतियज्ञ-आयुधानि । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । अयोइति । एतत् । वै ।
 यज्ञस्य । रूपम् । रूपेण । एव । यज्ञम् । अवेति । रुन्धे । अवमृथइत्यव-मृथः । च ।
 मे । स्वगाकारइति स्वगा-कारः । च । मे । इति । आह । स्वगाकृत्याइति स्वगा-कृ
 त्ये । अग्निः । च । मे । घर्मः । च । मे । इति । आह । एतत् । वै । ब्रह्मवर्चसस्येति
 ब्रह्म-वर्चसस्यं । रूपम् । रूपेण । एव । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म-वर्चसम् । अवेति । रुन्धे ।
 ऋक् । च । मे । सामं । च । मे । इति । आह । [४०] एतत् । वै । छन्दसाम् ।
 रूपम् । रूपेण । एव । छन्दांसि । अवेति । रुन्धे । गर्भाः । च । मे । वृक्षाः । च ।
 मे । इति । आह । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । पशून् । अवेति ।
 रुन्धे । कल्पान् । जुहोति । अकल्मसस्य । कल्मस्यै । युग्मदयुजेइतियुग्मत-अयुजे ।
 जुहोति । मिथुनत्वायेति मिथुन-त्वार्यं । उत्तरावतीइत्युत्तरा-वती । भवतः । अभि
 क्रान्त्याइत्यभि-क्रान्त्यै । एका । च । मे । निस्रः । च । मे । इति । आह । देवछन्द

समितिदेव-छन्दसम् । वै । एका । च । तिस्रः । च । [११] मनुष्यछन्दसमितिम
 नुष्य-छन्दसम् । चतस्रः । च । अष्टौ । च । देवछन्दसमितिदेव-छन्दसम् । च । एव ।
 मनुष्यछन्दसमितिमनुष्य-छन्दसम् । च । अवेति । रुन्धे । एति । त्रयस्त्रिंशत् इति
 त्रयः-त्रिंशत् । जुहोति । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः-त्रिंशत् । वै । देवताः । देव
 ताः । एव । अवेति । रुन्धे । एति । अष्टाचत्वारिंशत् इत्यष्टा-चत्वारिंशत् । जुहो
 ति । अष्टाचत्वारिंशदस्तेत्यष्टाचत्वारिंशत्-अरूपरा । जगती । जागताः । ए
 शवः । जगत्या । एव । अस्मै । पशून् । अवेति । रुन्धे । वाजः । च । प्रसव इति
 प्र-सवः । च । इति । द्वादशम् । जुहोति । द्वादश । मासाः । सुव्यंशर इति सं-व्यंशरः ।
 सुव्यंशर इति सं-गुंशरे । एव । प्रतीति । तिष्ठति ॥ [१२] विवैयज्ञसामं च मइत्याह
 तिस्रश्चैकान्नपञ्चाशच्च ॥ * * * * * ॥ ८ ॥

अग्निः । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । भागधेयमिति भाग-धेयम् । इच्छ
 मानः । तम् । देवाः । अब्रुवन् । उपेति । नः । एति । वर्तस्व । हव्यम् । नः । वह ।
 इति । सः । अब्रवीत् । वरम् । वृणे । मह्यम् । एव । वाजप्रसवीयमिति वाज-प्रसवी
 यम् । जुहवन् । इति । तस्मात् । अग्नये । वाजप्रसवीयमिति वाज-प्रसवीयम् । जु
 हति । यत् । वाजप्रसवीयमिति वाज-प्रसवीयम् । जुहोति । अग्निम् । एव । तत् ।
 भागधेयेनेति भाग-धेयेन । समिति । अर्द्धयति । अथो इति । अभिपेक इत्यभि-संक्रः ।
 एव । अस्य । सः । चतुर्दशभिरिति चतुर्दश-भिः । जुहोति । सप्त । ग्राम्याः । आपं
 धयः । सप्त । [१३] आरण्याः । उभयीपाम् । अवंरुध्या इत्यव-रुधे । अन्नस्यान्नस्ये
 त्यन्नस्य-अन्नस्य । जुहोति । अन्नस्यान्नस्येत्यन्नस्य-अन्नस्य । अवंरुध्या इत्यव-रुधे ।
 औदुम्बरेण । सुवेण । जुहोति । ऊर्क । वै । उदुम्बरः । ऊर्क । अन्नम् । ऊर्जा । एव ।
 अस्मै । ऊर्जम् । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अग्निः । वै । देवानाम् । अभिपिक्त इत्य
 भि-सिक्तः । अग्निचिदित्यग्नि-चित् । मनुष्याणाम् । तस्मात् । अग्निचिदित्यग्नि-
 चित् । वरं पति । न । धावेत् । अवंरुद्धमित्यव-रुद्धम् । हि । अम्य । अन्नम् । अ
 न्नम् । इव । खलुं । वै । वरू पम् । यत् । धावेत् । अन्नाद्यादित्यन्न-अद्यात् । धावेत् ।
 उपावर्तेतेत्युप-आवर्तेत । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । एव । अभीति । [१४] उपाव
 र्तेत इत्युप-आवर्तेत । नक्तोपासां । इति । कृष्णायै । श्वेतवंसाया इति श्वेत-वन्सायै ।

पयसा । जुहोति । अह्ना । एव । अस्मै । रात्रिम् । प्रेति । दापयति । रात्रिया ।
 अहः । अहोरात्रेइत्यहः-रात्रे । एव । अस्मै । प्रत्तेइति । कामम् । अत्राद्यमित्यन्न-अ
 द्यम् । दुहतिइति । राष्ट्रभृतइतिराष्ट्र-भृतः । जुहोति । राष्ट्रम् । एव । अवेति । रुन्धे ।
 पङ्क्तिरितिपद्-भिः । जुहोति । पद् । वै । ऋतवः । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठति ।
 भुवनस्य । पते । इति । स्थमुखइतिस्थ-मुखे । पञ्च । आहुंतीरित्या-हुतीः । जुहोति ।
 वज्रः । वै । रथः । वज्रेण । एव । दिशः । [४५] अभीति । जयति । अग्निचितमित्यग्नि-
 चितम् । ह । वै । अमुष्मिन् । लोके । वातः । अभीति । पवते । वातनामानीति
 वात-नामानि । जुहोति । अभीति । एव । एनम् । अमुष्मिन् । लोके । वातः ।
 पवते । त्रीणि । जुहोति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभ्यः । एव । लोकेभ्यः । वातम् ।
 अवेति । रुन्धे । समुद्रः । असि । नमस्वान् । इति । आह । एतत् । वै । वातस्य ।
 रूपम् । रूपेण । एव । वातम् । अवेति । रुन्धे । अञ्जलिना । जुहोति । न । हि ।
 एतेषाम् । अन्यथा । आहुंतिरित्या-हुतिः । अवकल्पतइत्यव-कल्पते ॥ [४६] ओष
 धयस्सप्ताभिदिशोऽन्यथादेव ॥ * * * ॥९॥

सुवर्गायेतिसुवः-गायं । वै । लोकार्यं । देवरथइतिदेव-रथः । युज्यते । यत्रा
 कूतायेतियत्र-आकूतायं । मनुष्यरथइतिमनुष्य-रथः । एषः । खलु । वै । देवरथ
 इतिदेव-रथः । यत् । अग्निः । अग्निम् । युनक्ति । शवंसा । घृतेन । इति । आह ।
 युनक्ति । एव । एनम् । सः । एनम् । युक्तः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । अ
 भीति । वहति । यत् । सर्वाभिः । पञ्चभिरितिपञ्च-भिः । युज्यात् । युक्तः । अस्य ।
 अग्निः । प्रच्युतइतिप्र-च्युतः । स्यात् । अप्रतिष्ठिताइत्यप्रति-स्थिताः । आहुंतयइत्या-
 हुतयः । स्युः । अप्रतिष्ठिताइत्यप्रति-स्थिताः । स्तोमाः । अप्रतिष्ठितानीत्यप्रति-स्थि
 तानि । उक्थानि । तिसृभिरिति तिसृ-भिः । प्रातस्सवनइतिप्रातः-सवने । अभीति ।
 मृशति । त्रिश्रुदिति त्रिश्रु-त् । [४७] वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तम् । यु
 नक्ति । यथा । अनसि । युक्ते । आधीयतइत्या-धीयते । एवम् । एव । तत् । प्रती
 ति । आहुंतयइत्या-हुतयः । तिष्ठन्ति । प्रतीति । स्तोमाः । प्रतीति । उक्थानि । य
 ज्ञायज्ञिर्यस्य । स्तोत्रे । द्वाभ्याम् । अभीति । मृशति । एतावान् । वै । यज्ञः । या

वान् । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । भूमा । तु । वै । अस्य । अतः । ऊर्ध्वः । क्रियते ।
 यावान् । एव । यज्ञः । तम् । अन्ततः । अन्वारोहतीत्यनु-आरोहति । द्वाभ्याम् ।
 प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । एकया । अप्रस्तुतमित्यप्र-स्तुतम् । भवति । अर्थ ।
 [४८] अग्नीति । मृशति । उपेति । एनम् । उत्तरइत्युत्-तरः । यज्ञः । नमति ।
 अथोइति । सन्तत्याइतिसं-तत्यै । प्रेति । वै । एषः । अस्मात् । लोकात् । च्यवते ।
 यः । अग्निम् । चिनुते । न । वै । एतस्य । अग्निष्टके । आहुतिरित्या-हुतिः । अवति ।
 कल्पते । याम् । वै । एषः । अग्निष्टके । आहुतिमित्या-हुतिम् । जुहोति । स्वति ।
 वै । सा । ताम् । सूर्वन्तीम् । यज्ञः । अनुं । परेति । भवति । यज्ञम् । यजमानः । यत् ।
 पुनश्चित्तिमित्तिपुनः-चित्तिम् । चिनुते । आहुतीनामित्या-हुतीनाम् । प्रतिष्ठित्या
 इतिप्रति-स्थित्यै । प्रतीति । आहुतयइत्या-हुतयः । तिष्ठन्ति । [४९] न । यज्ञः ।
 पराभवतीतिपरा-भवति । न । यजमानः । अष्टौ । उपेति । दधाति । अष्टारूपरेत्यष्टा-
 अरूपरा । गायत्री । गायत्रेण । एव । एनम् । छन्दसा । चिनुते । यत् । एकादश ।
 त्रैपुंसेन । यत् । द्वादश । जागतेन । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । एव । एनम् । चि
 नुते । नपात्कः । वै । नाम । एषः । अग्निः । यत् । पुनश्चित्तिरितिपुनः-चित्तिः ।
 यः । एवम् । विद्वान् । पुनश्चित्तिमित्तिपुनः-चित्तिम् । चिनुते । एति । तृतीयात् ।
 पुरुपात् । अन्नम् । अत्ति । यथा । वै । पुनगधेयइतिपुनः-आधेयः । एवम् । पुनश्चि
 त्तिरितिपुनः-चित्तिः । यः । अग्न्याधेयेनेत्यग्नि-आधेयेन । न । [५०] ऋध्नोति ।
 सः । पुनगधेयमित्तिपुनः-आधेयम् । एति । धत्ते । यः । अग्निम् । चित्वा । न । ऋ
 ध्नोति । सः । पुनश्चित्तिमित्तिपुनः-चित्तिम् । चिनुते । यत् । पुनश्चित्तिमित्तिपुनः चि
 त्तिम् । चिनुते । ऋध्नै । अथोइति । खलुं । आहुः । न । चेतव्या । इति । रुद्रः ।
 वै । एषः । यत् । अग्निः । यथा । व्याघ्रम् । सुप्तम् । बोधयति । तादृक् । एव । तत् ।
 अथोइति । खलुं । आहुः । चेतव्या । इति । यथा । वसीयासम् । भागधेयेनेति
 भाग-धेयेन । बोधयति । तादृक् । एव । तत् । मनुं । अग्निम् । अचिनुत् । तेन ।
 न । आध्नोत् । सः । एताम् । पुनश्चित्तिमित्तिपुनः-चित्तिम् । अपश्यत् । ताम् ।
 अचिनुत् । तथा । वै । सः । आध्नोत् । यत् । पुनश्चित्तिमित्तिपुनः-चित्तिम् । चिनुते ।
 ऋध्नै ॥ [५१] त्रिवृदथतिष्ठन्त्यग्न्याधेयेननाचिनुतसप्तदशच ॥ ❀ ॥ १० ॥

छन्दश्चित्तमिति छन्दः चित्तम् । चिन्वीत । पशुकामइति पशु-कामः । पशवः ।
 वै । छन्दाँसि । पशुमानिति पशु-मान् । एव । भवति । श्येनचित्तमिति श्येन-चि-
 त्तम् । चिन्वीत । सुवर्गकामइति सुवर्ग-कामः । श्येनः । वै । वयसां । पतिष्ठः ।
 श्येनः । एव । भूत्वा । सुवर्गमिति सुवर्ग-गम् । लोकम् । पतति । कृद्चित्तमिति कृद्-
 चित्तम् । चिन्वीत । यः । कामयेत । शीर् पण्वानिति शीर् पण्-वान् । अमुष्मिन् ।
 लोके । स्याम् । इति । शीर् पण्वानिति शीर् पण्-वान् । एव । अमुष्मिन् । लोके ।
 भवति । अलजचित्तमित्यलज-चित्तम् । चिन्वीत । चतुस्सीतमिति चतुः-सीतम् । प्र-
 तिष्ठाकामइति प्रतिष्ठा-कामः । चतस्रः । दिशः । दिरूपु । एव । प्रतीति । तिष्ठति ।
 प्रउगचित्तमिति प्रउग-चित्तम् । चिन्वीत । भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य-वान् । प्रेति ।
 [५२] एव । भ्रातृव्यान् । नुदते । उभयतः प्रउगमित्युभयतः-प्रउगम् । चिन्वीत । यः ।
 कामयेत । प्रेति । ज्ञातान् । भ्रातृव्यान् । नुदये । प्रतीति । जनिष्यमाणान् । इति ।
 प्रेति । एव । ज्ञातान् । भ्रातृव्यान् । नुदते । प्रतीति । जनिष्यमाणान् । रथचक्रचित्त-
 मिति रथचक्र-चित्तम् । चिन्वीत । भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य-वान् । वज्रः । वै । रथः ।
 वज्रम् । एव । भ्रातृव्येभ्यः । प्रेति । ह्यति । द्रोणचित्तमिति द्रोण-चित्तम् । चिन्वीत । अ-
 न्नकामइत्यन्न-कामः । द्रोणे । वै । अन्नम् । भ्रियते । सयोनीतिस-योनि । एव । अन्नम् ।
 अवेति । रुन्धे । समू ह्यमिति सं-ऊह्यम् । चिन्वीत । पशुकामइति पशु-कामः । पशुमा-
 निति पशु-मान् । एव । भवति । [५३] परिचाय्यमिति परि-चाय्यम् । चिन्वीत ।
 ग्रामकामइति ग्राम-कामः । ग्रामी । एव । भवति । श्मशानचित्तमिति श्मशान-चि-
 त्तम् । चिन्वीत । यः । कामयेत । पितृलोकइति पितृ-लोके । ऋध्नुयाम् । इति । पि-
 तृलोकइति पितृ-लोके । एव । ऋध्नोति । विश्वामित्रजमदग्नीइति विश्वामित्र-जमद-
 ग्नी । वसिष्ठेन । अस्पृधेताम् । सः । एताः । जमदग्निः । विह्व्याइति वि-ह्व्याः । अ-
 पश्यन् । ताः । उपेति । अधत् । ताभिः । वै । सः । वसिष्ठस्य । इन्द्रियम् । वीर्यम् ।
 अवृहृक्त । यत् । विह्व्याइति वि-ह्व्याः । उपदधातीत्युप-दधाति । इन्द्रियम् । एव ।
 ताभिः । वीर्यम् । यजमानः । भ्रातृव्यस्य । वृहृक्ते । होतुः । धिष्णिये । उपेति ।
 दधाति । यजमानायतनमिति यजमान-आयतनम् । वै । [५४] होता । स्वे । एव ।
 अस्मे । आयतनइत्या-यतने । इन्द्रियम् । वीर्यम् । अवेति । रुन्धे । द्वादश । उपेति ।

दधाति । द्वादशारूपेतिद्वादश-अरूपरा । जगती । जागताः । पशवः । जगत्या । एव ।
 अस्मै । पशून् । अवेति । रुन्धे । अष्टावष्टावित्यष्टौ-अष्टौ । अन्येषु । धिष्णियेषु ।
 उपेति । दधाति । अष्टाशफाइत्यष्टा-शफाः । पशवः । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे ।
 पद् । मार्जालीये । पद् । वै । ऋतवः । ऋतवः । खलु । वै । देवाः । पितरः । ऋ
 तून् । एव । देवान् । पितृन् । प्रीणाति ॥ [५५] प्रभवतियजमानायतनव्वा
 अष्टाचत्वारिंशच्च ॥ * * * * * ॥ ११ ॥

पवस्व । वाजसातयइतिवाज-सातये । इति । अनुष्टुगित्यनु-स्तुक् । प्रतिप
 दितिप्रति-पत् । भवति । तिस्रः । अनुष्टुभइत्यनु-स्तुमः । चतस्रः । गायत्रियः । यत् ।
 तिस्रः । अनुष्टुभइत्यनु-स्तुमः । तस्मात् । अश्वः । त्रिभिरितित्रि-भिः । तिष्ठन् । ति
 ष्ठति । यत् । चतस्रः । गायत्रियः । तस्मात् । सर्वान् । चतुरः । पदः । प्रतिदद्य
 दितिप्रति-दधत् । पलायते । परमा । वै । एषा । छन्दसाम् । यत् । अनुष्टुगित्य
 नु-स्तुक् । परमः । चतुष्टोमइतिचतुः-स्तोमः । स्तोमानाम् । परमः । त्रिरात्रइतित्रि-
 रात्रः । यज्ञानाम् । परमः । अश्वः । पशूनाम् । परमेण । एव । एनम् । परमताम् ।
 गमयति । एकविंशमित्येक-विंशम् । अहः । भवति । [५६] यस्मिन् । अश्वः ।
 आलभ्यतइत्या-लभ्यते । द्वादश । मासाः । पञ्च । ऋतवः । त्रयः । इमे । लोकाः । असौ ।
 आदित्यः । एकविंशइत्येक-विंशः । एषः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्राजा
 पत्यइतिप्राजा-पत्यः । अश्वः । तम् । एव । साख्यादितिस्-अख्यात् । ऋन्वोति ।
 शक्यः । पृष्ठम् । भवन्ति । अन्यदन्यदित्यन्यत्-अन्यन् । छन्दः । अन्येऽन्यइत्यन्ये-
 अन्ये । वै । एते । पशवः । एति । लभ्यन्ते । उत । इव । ग्राम्याः । उत । इव ।
 आरण्याः । यत् । शक्यः । पृष्ठम् । भवन्ति । अश्वस्य । सर्वत्वायेतिसर्व-त्वार्थः ।
 पार्थुरश्ममितिपार्थु-श्मम् । ब्रह्मसाममितिब्रह्म-सामम् । भवति । रश्मिना । वै । अश्वः ।
 [५७] यत् । ईश्वरः । वै । अश्वः । अयतः । अप्रतिष्ठितइत्यप्रति-स्थितः । पराम् ।
 परावत्मितिपरा-वत्तम् । गन्तोः । यत् । पार्थुरश्ममितिपार्थु-श्मम् । ब्रह्मसाममिति
 ब्रह्म-सामम् । भवति । अश्वस्य । यत् । धृत्यै । सङ्कृतीतिसं-कृति । अच्छावाकसा
 ममित्यच्छावाक-सामम् । भवति । उशन्नयज्ञइत्युशन्न-यज्ञः । वै । एषः । यत् । अ
 श्वमेधइत्यश्व-मेधः । कः । तत् । वेद । इति । आहुः । यदि । सर्वः । वा । क्रियते ।

न । वा । सर्वः । इति । यत् । सङ्कृतीतिसं-कृति । अच्छावाकसाममित्यच्छावाक-सा
मम् । भवति । अश्वस्य । सर्वत्वायेतिसर्व-त्वाय । पर्याप्त्याइतिपरि-आप्तये । अनं
न्तरायायेत्यनन्तः-आयाय । सर्वस्तोमइतिसर्व-स्तोमः । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । उ
त्तममित्युत्-तमम् । अहः । भवति । सर्वस्य । आप्त्यै । सर्वस्य । जित्यै । सर्वम् ।
एव । तेन । आप्नोति । सर्वम् । जयति ॥ [५८] अहर्भवति वाअश्वोऽहर्भवति
दर्शच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १२ ॥

देवासुरास्तेनर्तव्यारुद्रोऽश्मन्नृपदेवडुदेन्मप्राचीमितिवसोर्धारांमग्निदेवेभ्यस्सु
वर्गार्ययत्राकूतार्यछन्दश्चितम्पवस्वद्वादश ॥ १२ ॥ देवासुराअजायाँवैशुमुष्टिःप्रथ
मोदेवयतामेतद्वैछन्दसामृध्नोत्यष्टौपञ्चाशत् ॥ ५८ ॥ देवासुरास्सर्वंजयति ॥ ❀ ॥
हरिः ओ (३) म् ॥

इति पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

अथ पञ्चमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

यत् । एकेन । सः स्थापयतीतिसं-स्थापयति । यज्ञस्य । सन्तत्याइतिसं-
तत्यै । अविच्छेदायेत्यवि-च्छेदाय । ऐन्द्राः । पशवः । ये । मुष्कराः । यत् । ऐन्द्राः ।
सन्तः । अग्निभ्यइत्यग्नि-भ्यः । अलभ्यन्तइत्या-लभ्यन्ते । देवताभ्यः । समदमिति
स-मदम् । दधाति । आग्नेयीः । त्रिष्टुभः । याज्यानुवाक्याइतियाज्या-अनुवाक्याः ।
कुर्यात् । यत् । आग्नेयीः । तेन । आग्नेयाः । यत् । त्रिष्टुभः । तेन । ऐन्द्राः । समृ
ध्याइतिसं-ऋध्यै । न । देवताभ्यः । समदमिति स-मदम् । दधाति । वायवे । नियुत्वं
तइतिनियुत्वंते । तू परम् । एति । लभते । तेजः । अग्नेः । वायुः । तेजसे । एपः ।
एति । लभ्यते । तस्मात् । यद्रियङ् । वायुः । [१] वार्ति । तद्रियङ् । अग्निः । दहति ।
स्वम् । एव । तत् । तेजः । अन्विति । एति । यत् । न । नियुत्वंतइतिनियुत्वंते ।
स्यात् । उदिति । माद्येत् । यजमानः । नियुत्वंतइतिनियुत्वंते । भवति । यजमान
स्य । अनुन्मादायेत्यनुत्-मादाय । वायुमतीइतिवायु-मती । श्वेतवतीइतिश्वेत-वती ।

याज्यानुवाक्येइतियाज्या-अनुवाक्ये । भवतः । सतेजस्त्वायेतिसतेजः-त्वायं । हि
 रण्यगर्भइतिहिरण्य-गर्भः । समिति । अवर्तत । अग्रे । इति । आघारमित्यां-घारम् ।
 एति । घारयति । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वै । हिरण्यगर्भइतिहिरण्य-गर्भः । प्रजा
 पतेरितिप्रजा-पतेः । अनुरूपत्वायेत्यनुरूप-त्वायं । सर्वाणि । वै । एपः । रूपाणि ।
 पशूनाम् । प्रति । एति । लभ्यते । यत् । श्मश्रुणः । तत् । [२] पुरुषाणाम् । रूपम् ।
 यत् । तू परः । तत् । अश्वानाम् । यत् । अन्यतोदन्नित्यन्यतः-दन्नू । तत् । गवाम् । यत् ।
 अव्याः । इव । श्वाः । तत् । अवीनाम् । यत् । अजः । तत् । अजानाम् । वायुः ।
 वै । पशूनाम् । प्रियम् । धामं । यत् । वायव्यः । भवति । एतम् । एव । एनम् ।
 अभीति । सञ्जानानाइतिसं-जानानाः । पशवः । उपेति । तिष्ठन्ते । वायव्यः । का
 र्या(३)ः । प्राजापत्या(३)इतिप्राजा-पत्या(३)ः । इति । आहुः । यत् । वायव्यम् ।
 कुर्यात् । प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । इयात् । यत् । प्राजापत्यमितिप्राजा-पत्यम् । कु
 र्यात् । वायोः । [३] इयात् । यत् । वायव्यः । पशुः । भवति । तेन । वायोः । न ।
 एति । यत् । प्राजापत्यइतिप्राजा-पत्यः । पुरोडाशः । भवति । तेन । प्रजापतेरि
 तिप्रजा-पतेः । न । एति । यत् । द्वादशकपालइतिद्वादश-कपालः । तेन । वैश्वान
 रात् । न । एति । आग्नावैष्णवमित्याग्ना - वैष्णवम् । एकादशकपालमित्येकादश
 कपालम् । निरिति । वपति । दीर्घिष्यमाणः । अग्निः । सर्वाः । देवताः । विष्णुः ।
 यज्ञः । देवताः । च । एव । यज्ञम् । च । एति । रमते । अग्निः । अवमः । देवता
 नाम् । विष्णुः । पम्मः । यत् । आग्नावैष्णवमित्याग्ना - वैष्णवम् । एकादशकपाल
 मित्येकादश-कपालम् । निर्वपतीतिनि-वपति । देवताः । [४] एव । उमयतः । प
 रिगृह्येतिपरि-गृह्यं । यजमानः । अवेति । रुन्धे । पुरोडाशेन । वै । देवाः । अमु
 ष्मिन् । लोके । आर्ध्ववन्न । चरुणा । अस्मिन् । यः । कामयेत । अमुष्मिन् ।
 लोके । ऋन्धुयाम् । इति । सः । पुरोडाशम् । कुर्यात् । अमुष्मिन् । एव । लोके ।
 ऋन्धोति । यत् । अष्टकपालइत्यष्टा-कपालः । तेन । आग्नेयः । यत् । त्रिकपाल
 इतित्रि-कपालः । तेन । वैष्णवः । समृध्याइतिसं-ऋध्ये । यः । कामयेत । अस्मिन् ।
 लोके । ऋन्धुयाम् । इति । सः । चरुम् । कुर्यात् । अग्नेः । घृतम् । विष्णाः । तण्डु
 लाः । तस्मात् । [५] चरुः । कार्यः । अस्मिन् । एव । लोके । ऋन्धोति । आदि

त्यः । भवति । इयम् । वै । अदितिः । अस्याम् । एव । प्रतीति । तिष्ठति । अथो
 इति । अस्याम् । एव । अधीति । यज्ञम् । तनुते । यः । वै । सव्वथ्सरमितिसं-व
 थ्सरम् । उख्यम् । अभृत्वा । अग्निम् । चिनुते । यथा । मामि । गर्भः । अवपद्यत
 इत्यव-पद्यते । तादृक् । एव । तत् । आर्तिम् । एति । ऋच्छेत् । वैश्वानरम् । द्वादशक
 पालमितिद्वादश-कपालम् । पुरस्तात् । निरिति । वपेत् । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । वै ।
 अग्निः । वैश्वानरः । यथा । सव्वथ्सरमितिसं-वथ्सरम् । आप्त्वा । [६] काले । आ
 र्गतइत्या-गते । विजायतइतिवि-जायते । एवम् । एव । सव्वथ्सरमितिसं-वथ्सरम् ।
 आप्त्वा । काले । आर्गतइत्या-गते । अग्निम् । चिनुते । न । आर्तिम् । एति । ऋ
 च्छति । एपा । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः । यत् । वैश्वानरः । प्रियाम् । एव । अस्य ।
 तनुवम् । अवेति । रुन्धे । त्रीणि । एतानि । हवीं० पिं । भवन्ति । त्रयः । इमे ।
 लोकाः । एषाम् । लोकानाम् । रोहाय ॥ [७] यद्रियं हवायुश्मश्रुणस्तद्वायोर्निर्वप
 तिदेवतास्तस्माद्वाप्त्वाऽऽत्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । सृष्ट्वा । प्रेणा । अनु । प्रेति ।
 अविशत् । ताभ्यः । पुनः । सम्भवितुमितिसं-भवितुम् । न । अशक्नोत् । सः ।
 अत्रवीत् । ऋध्नवत् । इत् । सः । यः । मा । इतः । पुनः । सञ्चिनवदितिसं-चिन
 वत् । इति । तम् । देवाः । समिति । अचिन्वन् । ततः । वै । ते । आर्धुवन् । यत् ।
 समचिन्वन्नितिसं-अचिन्वन् । तत् । चित्यस्य । चित्यत्वमित्तिचित्य-त्वम् । यः । एवम् ।
 विद्वान् । अग्निम् । चिनुते । ऋध्नोति । एव । कस्मै । कम् । अग्निः । चीयते । इति ।
 आहुः । अग्निवानित्यग्नि-वान् । [८] असानि । इति । वै । अग्निः । चीयते । अग्नि
 वानित्यग्नि-वान् । एव । भवति । कस्मै । कम् । अग्निः । चीयते । इति । आहुः ।
 देवाः । मा । वेदन् । इति । वै । अग्निः । चीयते । विदुः । एनम् । देवाः । कस्मै ।
 कम् । अग्निः । चीयते । इति । आहुः । गृही । असानि । इति । वै । अग्निः । ची
 यते । गृही । एव । भवति । कस्मै । कम् । अग्निः । चीयते । इति । आहुः । पशुमा
 नितिपशु-मान् । असानि । इति । वै । अग्निः । [९] चीयते । पशुमानितिपशु-
 मान् । एव । भवति । कस्मै । कम् । अग्निः । चीयते । इति । आहुः । सप्त । मा ।
 पुरुपाः । उपेति । जीयान् । इति । वै । अग्निः । चीयते । त्रयः । प्राञ्चः । त्रयः ।

प्रत्यङ्गः। आत्मा। सप्तमः। एतावन्तः। एव। एनम्। अमुष्मिन्। लोके। उपेति। जी
 वन्ति। प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः। अग्निम्। अचिकीपत्। तम्। पृथिवी। अब्रवीत्।
 न। मयि। अग्निम्। चेष्यसे। अतीति। मा। ध्रुष्यति। सा। त्वा। अतिदहामानेत्यं
 ति-दहामाना। वीति। ध्रुष्ये। [१०] सः। पापीयान्। भ्रुष्यसि। इति। सः।
 अब्रवीत्। तथा। वै। अहम्। करिष्यामि। यथा। त्वा। न। अतिध्रुष्यतीत्यंति-
 ध्रुष्यति। इति। सः। इमाम्। अभीति। अमृशत्। प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः।
 त्वा। सादयतु। तथा। देवतया। अङ्गिरस्वत्। ध्रुवा। सीद। इति। इमाम्। एव।
 इष्टकाम्। कृत्वा। उपेति। अधत्त। अनतिदाहायेत्यनति-दाहाय। यत्। प्रतीति।
 अग्निम्। चिन्वीत। तत्। अभीति। मृशेत्। प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः। त्वा। सा
 दयतु। तथा। देवतया। अङ्गिरस्वत्। ध्रुवा। सीद। [११] इति। इमाम्। एव।
 इष्टकाम्। कृत्वा। उपेति। धत्ते। अनतिदाहायेत्यनति-दाहाय। प्रजापतिरिति प्रजा-
 पतिः। अकामयत्। प्रेति। जायेय। इति। सः। एतम्। उर्यम्। अपश्यत्।
 तम्। सव्वथ्सरमितिसं-वथ्सरम्। अविभः। ततः। वै। सः। प्रेति। अजायत्।
 तस्मात्। सव्वथ्सरमितिसं-वथ्सरम्। भार्यैः। प्रेति। एव। जायते। तम्। वसवः।
 अब्रुवन्। प्रेति। त्वम्। अजनिष्ठाः। वयम्। प्रेति। जायामहे। इति। तम्। वसुं
 भ्यइतिवसुं-भ्यः। प्रेति। अयच्छत्। तम्। त्रीणि। अहानि। अविभरुः। तेन।
 [१२] त्रीणि। च। शतानि। असृजन्त। त्रयस्त्रिंशत्मिति त्रयः-त्रिंशत्तम्।
 च। तस्मात्। त्र्यहमिति त्रि-अहम्। भार्यैः। प्रेति। एव। जायते। तान्। रुद्राः।
 अब्रुवन्। प्रेति। यूयम्। अजनिद्वम्। वयम्। प्रेति। जायामहे। इति। तम्। रु
 द्रेभ्यः। प्रेति। अयच्छन्। तम्। पद्। अहानि। अविभरुः। तेन। त्रीणि। च।
 शतानि। असृजन्त। त्रयस्त्रिंशत्मिति त्रयः-त्रिंशत्तम्। च। तस्मात्। पद्दहमि
 तिपद्-अहम्। भार्यैः। प्रेति। एव। जायते। तान्। आदित्याः। अब्रुवन्। प्रेति।
 यूयम्। अजनिद्वम्। वयम्। [१३] प्रेति। जायामहे। इति। तम्। आदित्येभ्यः। प्रेति।
 अयच्छन्। तम्। द्वादश। अहानि। अविभरुः। तेन। त्रीणि। च। शतानि। अ
 सृजन्त। त्रयस्त्रिंशत्मिति त्रयः-त्रिंशत्तम्। च। तस्मात्। द्वादशाहमिति द्वाद

श-अहम् । भ्रयैः । प्रेति । एव । जायते । तेन । वै । ते । सहस्रम् । असृजन्त । उ
 खाम् । सहस्रतमीभितिसहस्र-तमीम् । यः । एवम् । उख्यम् । साहस्रम् । वेदं ।
 प्रेति । सहस्रम् । पशून् । आप्नोति ॥ [१४] अग्निवान्पशुमानं सानीतिवा अग्निर्द्ध
 विष्ये मृशेत्प्रजापतिस्त्वा सादयतु तथा देवतयाऽङ्गिरस्वद्भुवा सीद तेन तानादित्या
 अंशुवन्प्रयूयमजनिद्वयश्चत्वारिंशच्च ॥ ❀ ❀ ॥ २ ॥

यजुंषा । वै । एपा । क्रियते । यजुंषा । पच्यते । यजुंषा । वीति । मुच्यते । यत् ।
 उखा । सा । वै । एपा । एतर्हि । यातयाम्नीति यात-याम्नी । सा । न । पुनः ।
 प्रयुज्येति प्र-युज्या । इति । आहुः । अग्ने । युरुष्व । हि । ये । तव । युरुष्व । हि ।
 देवदूतमानिति देव-दूतमान् । इति । उखायाम् । जुहोति । तेन । एव । एनाम् ।
 पुनः । प्रेति । युहुक्ते । तेन । अयातयाम्नीत्ययात-याम्नी । यः । वै । अग्निम् । योगे ।
 आगतइत्या-गते । युनक्ति । युक्ते । युञ्जानेषु । अग्ने । [१५] युरुष्व । हि । ये ।
 तव । युरुष्व । हि । देवदूतमानिति देव-दूतमान् । इति । आहुः । एपः । वै । अग्नेः ।
 योगः । तेन । एव । एनाम् । युनक्ति । युक्ते । युञ्जानेषु । ब्रह्मवादिन इति ब्रह्म-
 वादिनः । वदन्ति । न्यङ् । अग्निः । चेतव्या (३) । उत्ताना (३) इत्युत्-ताना (३) ।
 इति । वयंसाम् । वै । एपः । प्रतिमयेति प्रति-मया । चीयते । यत् । अग्निः । यत् ।
 न्यङ्म । चिनुयात् । पृष्टितः । एनाम् । आहुतयइत्या-हुतयः । ऋच्छेयुः । यत् । उता
 नमित्युत्-तानम् । न । पतितुम् । शक्नुयात् । असुवर्ग्यइत्यसुवः-ग्यः । अस्य ।
 स्यात् । प्राचीनम् । उत्तानमित्युत्-तानम् । [१६] पुरुषशीरू पमिति पुरुष-शीरू पम् ।
 उपेति । दधाति । सुवतः । एव । एनाम् । आहुतयइत्या-हुतयः । ऋच्छन्ति । न ।
 उत्तानमित्युत्-तानम् । चिनुते । सुवर्ग्यइति सुवः-ग्यः । अस्य । भवति । सौर्या ।
 जुहोति । चरुषुः । एव । अस्मिन् । प्रतीति । दधाति । द्विः । जुहोति । द्वेइति ।
 हि । चरुषुंपीइति । समान्या । जुहोति । समानम् । हि । चरुषुः । समं ध्याइति सं-
 ऋध्ये । देवासुरा इति देव-असुराः । सय्यं च्छा इति सं-यत्ताः । आसन्नू । ते । वामम् ।
 वसुं । सम् । नीति । अदधत् । तत् । देवाः । वामभृतेति वाम-भृता । अवृञ्जत् ।
 तत् । वामभृतइति वाम-भृतः । वामभृत्वमिति वामभृत-त्वम् । यत् । वामभृतमिति

वाम-भृतम् । उपदधातीत्युप-दधाति । वामम् । एव । तथा । वसुं । यजमानः ।
 भ्रातृव्यस्य । वृद्धुक्ते । हिरण्यम् धर्नीतिहिरण्य-धूर्नी । भवति । ज्योतिः । वै । हि
 रण्यम् । ज्योतिः । वामम् । ज्योतिपा । एव । अस्य । ज्योतिः । वामम् । वृद्धुक्ते ।
 द्वियजुरितिद्वि-यजुः । भवति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै ॥ [१७] युञ्जानेष्वग्नेप्रा
 चीनमुत्तानन्वामभृतश्चतुर्विंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ॥३॥

आपः । वरुणस्य । पत्नयः । आसन्नू । ताः । अग्निः । अभीति । अध्यायतू ।
 ताः । समिति । अभवतू । तस्य । रेतः । परेति । अपततू । तत् । इयम् । अभवतू ।
 यत् । द्वितीयम् । परापतदितिपरा-अपततू । तत् । असौ । अभवतू । इयम् । वै ।
 विराडितिवि-राट् । असौ । स्वराडितिस्व-राट् । यत् । विराज्जवितिवि-राजौ । उपद
 धातीत्युप दधाति । इमेइति । एव । उपेति । धत्ते । यत् । वै । असौ । रेतः । सिञ्च
 ति । तत् । अस्याम् । प्रतीति । तिष्ठति । तत् । प्रेति । जायते । ताः । ओपंधयः ।
 [१८] वीरुधः । भवन्ति । ताः । अग्निः । अग्नि । यः । एवम् । वेदं । प्रेति । एव ।
 जायते । अन्नादइत्यन्न-अदः । भवति । यः । रेतस्वी । स्यात् । प्रथमायां । तस्य ।
 चित्याम् । उभेइति । उपेति । दध्यातू । इमेइति । एव । अस्मै । समीचीइति । रेतः ।
 सिञ्चतः । यः । सिक्तेरेताइतिसिक्त रेतः । स्यात् । प्रथमायां । तस्य । चित्याम् ।
 अन्याम् । उपेति । दध्यातू । उक्तमायामित्युत्-तमायां । अन्याम् । रेतः । एव ।
 अस्य । सिक्तम् । आभ्याम् । उभयतः । परीति । गृह्णाति । सुव्वश्रमितिंसं-व
 श्रमम् । न । कम् । [१९] चन । प्रत्यवंगेहेदितिप्रति-अवंगेहेत् । न । हि । इमेइति ।
 कम् । चन । प्रत्यवरोहंतइतिप्रति-अवरोहंतः । तत् । एनयोः । व्रनम् । यः । वै ।
 अपंशीर्पाणमित्यपं-शीर्पाणम् । अग्निम् । चिनुते । अपंशीर्पाणमित्यपं-शीर्पा । अ
 मुष्मिन् । लोके । भवति । यः । सशीर्पाणमितिस-शीर्पाणम् । चिनुते । मशीर्
 पेतिस-शीर्पा । अमुष्मिन् । लोके । भवति । चिन्तिन् । जुहोमि । मनसा । घृतेन ।
 यथा । देवाः । इह । आगमन्नित्यां गमन् । वीतिहोत्राइतिवीति-होत्राः । ऋतावृथ
 इत्यृत-वृथः । समुद्रस्य । वयुनस्य । पत्नम् । जुहोमि । विश्वकर्मणइतिविश्व-कर्मणे ।
 विश्वां । अहां । अमर्त्यम् । हविः । इति । स्वयमातृणामितिस्वयं-आतृणाम् । उ
 पधायेत्युप-धायं । जुहोति । [२०] एतत् । वै । अग्नेः । अग्निः । मशीर्पाणमितिस-

शीरू पाणम् । एव । अग्निम् । चिनुते । सशीरूपेति स-शीरू पा । अमुष्मिन् । लोके ।
 भवति । यः । एवम् । वेदं । सुवर्गायेति सुवः-गार्यं । वै । एपः । लोकार्यं । चीयते ।
 यत् । अग्निः । तस्य । यत् । अयथापूर्वमित्ययथा-पूर्वम् । क्रियते । असुवर्गमित्य
 सुवः-ग्यम् । अस्य । तत् । सुवर्ग्यइति सुवः-ग्यः । अग्निः । चितिम् । उपधायेत्युप-
 धायं । अभीति । मृशेन् । चित्तिम् । अचित्तिम् । चिन्वन् । वीति । विद्वान् । पृष्ठा
 इव । वीता । वृजिना । च । मर्तान् । गये । च । नः । स्वपत्यायेति सु-अपत्यायां
 देव । दितिम् । च । रास्व । अदितिम् । उरुष्य । इति । यथापूर्वमिति यथा-पूर्वम् ।
 एव । एनाम् । उपेति । धत्ते । प्राञ्चम् । एनम् । चिनुते । सुवर्ग्यइति सुवः-ग्यः ।
 अस्य । भवति ॥ [२१] ओपधयः कञ्जुहोति स्वपत्यायाष्टादशच ॥ ॥१॥

विश्वकर्मेति विश्व-कर्मा । दिशाम् । पतिः । सः । नः । पशून् । पातु । सः ।
 अस्मान् । पातु । तस्मै । नमः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । रुद्रः । वरुणः । अग्निः ।
 दिशाम् । पतिः । सः । नः । पशून् । पातु । सः । अस्मान् । पातु । तस्मै । नमः ।
 एताः । वै । देवताः । एतेषाम् । पशूनाम् । अधिपतयइत्याधि-पतयः । ताभ्यः । वै ।
 एपः । एति । वृश्च्यते । यः । पशुशीरू पाणीति पशु-शीरू पाणि । उपदधातीत्युप-
 दधाति । हिरण्येष्टकाइति हिरण्य-इष्टकाः । उपेति । दधाति । एताभ्यः । एव । देव
 ताभ्यः । नमः । करोति । ब्रह्मवादिनइति ब्रह्म-वादिनः । [२२] वदन्ति । अग्नौ ।
 ग्राम्यान् । पशून् । प्रेति । दधाति । शुचा । आगृष्यान् । अर्षयति । किम् । ततः ।
 उदिति । शिः । पति । इति । यत् । हिरण्येष्टकाइति हिरण्य-इष्टकाः । उपदधातीत्युप-
 दधाति । अमृतम् । वै । हिरण्यम् । अमृतेन । एव । ग्राम्येभ्यः । पशुभ्यइति पशु-
 भ्यः । भेषजम् । करोति । न । एनान् । हिनस्ति । प्राणइति प्र-अनः । वै । प्रथमा । स्व
 यमातृण्णेति स्वयं-आतृण्णा । व्यानइति वि-अनः । द्वितीया । अपानइत्यप-अनः ।
 तृतीया । अन्तुं । प्रेति । अन्यात् । प्रथमाम् । स्वयमातृण्णामिति स्वयं-आतृण्णाम् ।
 उपधायेत्युप-धायं । प्राणेनेति प्र-अनेन । एव । प्राणमिति प्र-अनम् । समिति । अ
 र्धयति । वीति । अन्यात् । [२३] द्वितीयाम् । उपधायेत्युप-धायं । व्यानेनेति वि-
 अनेन । एव । व्यानमिति वि-अनम् । समिति । अर्धयति । अपेति । अन्यात् । तृ

तीयांम् । उपधायेत्युप-धायं । अपानेनेत्यप-अनेनं । एव । अपानमित्यप-अनम् ।
 समितिं । अर्धयति । अथोइति । प्राणैरितिप्र-अनैः । एव । एनम् । समितिं । इन्धे ।
 भूः । भुवः । सुवः । इति । स्वयमातृणाइतिस्वयं-आतृणाः । उपेतिं । दधाति । इमे ।
 वै । लोकाः । स्वयमातृणाइतिस्वयं-आतृणाः । एताभिः । खलुं । वै । व्याहृतीभिरि
 तिव्याहृति-भिः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रेतिं । अजायत । यत् । एताभिः ।
 व्याहृतीभिरितिव्याहृति-भिः । स्वयमातृणाइतिस्वयं-आतृणाः । उपदधातीत्युप-
 दधाति । इमान् । एव । लोकान् । उपधायेत्युप-धायं । एषु । [२४] लोकेषु ।
 अधिं । प्रेतिं । जायते । प्राणायेतिप्र-अनायं । व्यानायेतिवि-अनायं । अपानायेत्य
 प-अनायं । वाचे । त्वा । चरुपुपे । त्वा । तयां । देवतया । अङ्गिरस्वत् । ध्रुवा ।
 सीद । अग्निना । वै । देवाः । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । अजिगाः सन्नू । तेनं ।
 पतितुम् । न । अशक्नुवन्नू । ते । एताः । चतस्रः । स्वयमातृणाइतिस्वयं-आतृ
 णाः । अपश्यन्नू । ताः । दिरुषु । उपेतिं । अदधत् । तेनं । सर्वतश्चरुपुपेतिंसर्वतः-
 चरुपुपा । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । आयन्नू । यत् । चतस्रः । स्वयमातृणा
 इतिस्वयं-आतृणाः । दिरुषु । उपदधातीत्युप-दधाति । सर्वतश्चरुपुपेतिंसर्वतः-च
 रुपुपा । एव । तत् । अग्निना । यजमानः । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । एति ॥
 [२५] ब्रह्मवादिनोव्यन्यादेषुयजमानस्त्रीणिच ॥ ❀ ❀ ॥ ५ ॥

अग्नें । एतिं । याहि । वीतये । इतिं । आह । अहंत । एव । एनम् । अ
 भिम् । दूतम् । । वृणीमहे । इतिं । आह । हूत्वा । एव । एनम् । वृणीते । अग्निनां ।
 अग्निः । समितिं । इध्यते । इतिं । आह । समितिं । इन्धे । एव । एनम् । अग्निः
 वृत्राणि । जङ्घनतू । इतिं । आह । समिच्छइतिसं-इच्छे । एव । अस्मिन्नू । इन्द्रियम् ।
 दधाति । अग्नेः । स्तोमम् । मन्नामहे । इतिं । आह । मनुते । एव । एनम् । एता
 निं । वै । अह्नाम् । रूपाणि । [२६] अन्वहमित्यनु-अहम् । एव । एनम् । चिनुते ।
 अवेतिं । अह्नाम् । रूपाणिं । रुन्धे । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् ।
 सत्यात् । यातयाम्नीरितिंयात-याम्नीः । अन्याः । इष्टकाः । अयातयाम्नीत्ययात-
 याम्नी । लोकम्पूषेतिंलोकं-पूषा । इतिं । ऐन्द्राम्नीत्यैन्द्र-अग्नी । हि । वारू हस्पत्या ।

इति । ब्रूयात् । इन्द्राभीइतीन्द्र-अभी । च । हि । देवानाम् । बृहस्पतिः । च । अ
यातयामानइत्ययात-यामानः । अनुचरवतीत्यनुचर-वती । भवति । अजामित्वायेत्य
जामि-स्वाय । अनुष्टुभेत्यनु-स्तुभा । अन्विति । चरति । आत्मा । वै । लोकम्पूणेति
लोकं-पूणा । प्राणइतिप्र-अनः । अनुष्टुवित्यनु-स्तुप् । तस्मात् । प्राणइतिप्र-अनः ।
सर्वाणि । अङ्गानि । अन्विति । चरति । ताः । अस्य । सूददोहसइतिसूद-दोहसः ।
[२७] इति । आह । तस्मात् । परुपिपरुपीतिपरुपि-परुपि । रसः । सोमम् । श्रीण
न्ति । पृश्नयः । इति । आह । अन्नम् । वै । पृश्नि । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे ।
अर्कः । वै । अग्निः । अर्कः । अन्नम् । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । जन्मन् ।
देवानाम् । विशः । त्रिषु । एति । रोचने । दिवः । इति । आह । इमान् । एव ।
अस्मै । लोकान् । ज्योतिष्मतः । करोति । यः । वै । इष्टकानाम् । प्रतिष्ठामितिप्रति-
स्थाम् । वेदं । प्रतीति । एव । तिष्ठति । तथा । देवतया । अङ्गिरस्वत् । ध्रुवा । सी
द । इति । आह । एपा । वै । इष्टकानाम् । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । यः । एवम् । वेदं ।
प्रतीति । एव । तिष्ठति ॥ [२८] रूपाणिसूददोहसस्तयापोडंशच ॥ ❀ ॥६॥

सुवर्गायेतिसुवः-गायं । वै । एपः । लोकायं । चीयते । यत् । अग्निः । वज्रः ।

एकादशिनीं । यत् । अग्नी । एकादशिनींम् । मिनुयात् । वज्रेण । एनम् । सुवर्गा
दितिसुवः-गात् । लोकात् । अन्तः । दध्यात् । यत् । न । मिनुयात् । स्वरुभिरि
तिस्वरुं-भिः । पशून् । वीति । अर्द्धयेत् । एकयूपमित्येक-यूपम् । मिनोति । न । ए
नम् । वज्रेण । सुवर्गादितिसुवः-गात् । लोकात् । अन्तर्दधातीत्यन्तः-दधाति । ना
स्वरुभिरितिस्वरुं-भिः । पशून् । वीति । अर्धयति । वीति । वै । एपः । इन्द्रियेण ।
वीर्येण । ऋध्यते । यः । अग्निम् । चिन्वन् । अधिकामतीत्यधि-क्रामति । ऐन्द्रिया ।
[२९] ऋचा । आक्रमणमित्या-क्रमणम् । प्रतीति । इष्टकाम् । उपेति । दध्यात् । न ।
इन्द्रियेण । वीर्येण । वीति । ऋध्यते । रुद्रः । वै । एपः । यत् । अग्निः । तस्य । तिस्रः ।
अग्ण्याः । प्रतीचीं । तिरश्चीं । अनूचीं । ताम्यः । वै । एपः । एति । वृश्च्यते । यः
अग्निम् । चिनुते । अग्निम् । चित्वा । तिसृधन्वमितितिस्त्र-धन्वम् । अयाचितम् ।
ब्राह्मणायं । दद्यात् । ताम्यः । एव । नमः । करोति । अथोइति । ताम्यः । एव ।
आत्मानम् । निरिति । क्रीणीते । यत् । ते । रुद्र । पुरः । [३०] । धनुः । तत् ।

वातः । अन्विति । वातु । ते । तस्मै । ते । रुद्र । सव्वथ्सुरेणेति सं-वथ्सुरेण । नमः ।
 क्रोमि । यत् । ते । रुद्र । दक्षिणा । धनुः । तत् । वातः । अन्विति । वातु । ते ।
 तस्मै । ते । रुद्र । पश्चिथ्सुरेणेति परि-वथ्सुरेण । नमः । क्रोमि । यत् । ते । रुद्र । प
 श्चात् । धनुः । तत् । वातः । अन्विति । वातु । ते । तस्मै । ते । रुद्र । इदावथ्सुरे
 ण । नमः । क्रोमि । यत् । ते । रुद्र । उत्तरादित्युत्तरात् । धनुः । तत् । [३१]
 वातः । अन्विति । वातु । ते । तस्मै । ते । रुद्र । इदुवथ्सुरेणेतीदु-वथ्सुरेण । नमः ।
 क्रोमि । यत् । ते । रुद्र । उपरि । धनुः । तत् । वातः । अन्विति । वातु । ते ।
 तस्मै । ते । रुद्र । वथ्सुरेण । नमः । क्रोमि । रुद्रः । वै । एषः । यत् । अग्निः । सः ।
 यथा । व्याघ्रः । क्रुद्धः । तिष्ठति । एवम् । वै । एषः । एतर्हि । सञ्चितमिति सं-चि
 तम् । एतैः । उपेति । तिष्ठते । नमस्कारैरिति नमः-कारैः । एव । एनम् । शमयति ।
 ये । अग्नयः । [३२] पुरीष्याः । प्रविष्टा इति प्र-विष्टाः । पृथिवीम् । अनुं ॥ तेषाम् ।
 त्वम् । अग्नि । उत्तम इत्युत्तमः । प्रेति । नः । जीवातवे । सुव ॥ आपम् । त्वा ।
 अग्ने । मनसा । आपम् । त्वा । अग्ने । तपसा । आपम् । त्वा । अग्ने । दीक्षया ।
 आपम् । त्वा । अग्ने । उपसद्विरित्युपसत्-भिः । आपम् । त्वा । अग्ने । सुत्यया ।
 आपम् । त्वा । अग्ने । दक्षिणाभिः । आपम् । त्वा । अग्ने । अवभृथेनेत्यव-भृथेन ।
 आपम् । त्वा । अग्ने । वशया । आपम् । त्वा । अग्ने । स्वगाकारेणेति स्वगा-कारण ।
 इति । आह । एषा । वै । अग्नेः । आग्निः । तया । एव । एनम् । आप्नोति ॥ [३३]
 ऐन्द्रिया पुरउत्तराद्धनुस्तदग्नय आहाष्टौ च ॥ ❀ ❀ ॥ ७ ॥

गायत्रेण । पुरस्तात् । उपेति । तिष्ठते । प्राणमिति प्र-अनम् । एव । अस्मिन्न ।
 दधाति । बृहदथन्तराभ्यामिति बृहत्-थन्तराभ्याम् । पृथो । ओजः । एव । अ
 स्मिन्न । दधाति । ऋतुस्थायज्ञायज्ञियेन । पुच्छम् । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठति ।
 पृष्ठेः । उपेति । तिष्ठते । तेजः । वै । पृष्ठानि । तेजः । एव । अस्मिन्न । दधाति ।
 प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । अग्निम् । असृजत् । सः । अस्मात् । सृष्टः । पराङ् । ऐतु ।
 तम् । वाग्वन्तीयेनेति वाग्वन्तीयेन । अवाग्यत् । तत् । वाग्वन्तीयस्येति वाग्वन्ती
 यस्य । वाग्वन्तीयत्वमिति वाग्वन्तीय-त्वम् । श्येतेन । श्येती । अक्रुत् । तत् । श्ये
 तस्य । श्येतत्वमिति श्येत-त्वम् । [३४] यत् । वाग्वन्तीयेनेति वाग्वन्तीयेन । उप

तिष्ठन् इत्युप-तिष्ठते । वारयते । एव । एनम् । श्यैतेन । श्येती । कुरुते । प्रजापतेरु-
 हृदयेन । अपि पुरुषमित्यपि-पुरुषम् । प्रति । उपेति । तिष्ठते । प्रेमाणम् । एव । अस्या
 गच्छति । प्राच्या । त्वा । दिशा । सादयामि । गायत्रेण । छन्दसा । अग्निना । दे-
 वतया । अग्नेः । ग्रीष्णा । अग्नेः । शिरः । उपेति । दधामि । दक्षिणया । त्वा ।
 दिशा । सादयामि । त्रैष्टुभेन । छन्दसा । इन्द्रेण । देवतया । अग्नेः । पुरुषेण । अग्नेः ।
 पुरुषम् । उपेति । दधामि । प्रतीच्या । त्वा । दिशा । सादयामि । [३५] जागते
 न । छन्दसा । सवित्रा । देवतया । अग्नेः । पुच्छेन । अग्नेः । पुच्छम् । उपेति । द-
 धामि । उदीच्या । त्वा । दिशा । सादयामि । आनुष्टुभेनेत्यानु-स्तुभेन । छन्दसा ।
 मित्रावरुणाभ्यामितिमित्रा-वरुणाभ्याम् । देवतया । अग्नेः । पुरुषेण । अग्नेः । प-
 रुरुषम् । उपेति । दधामि । ऊर्ध्वया । त्वा । दिशा । सादयामि । पाङ्क्तन । छन्द-
 सा । बृहस्पतिना । देवतया । अग्नेः । पृष्ठेन । अग्नेः । पृष्ठम् । उपेति । दधामि । यः ।
 वै । अपात्मानमित्यप-आत्मानम् । अग्निम् । चिनुते । अपात्मेत्यप-आत्मा । अमु-
 ष्मिन्न । लोके । भवति । यः । सात्मानमितिस-आत्मानम् । चिनुते । सात्मेतिस-
 आत्मा । अमुष्मिन्न । लोके । भवति । आत्मेष्टकाइत्यात्म-इष्टकाः । उपेति । दधा-
 ति । एषः । वै । अग्नेः । आत्मा । सात्मानमितिस-आत्मानम् । एव । अग्निम् । चि-
 नुते । सात्मेतिस-आत्मा । अमुष्मिन्न । लोके । भवति । यः । एवम् । वेदं ॥ [३६]
 श्यैतत्वम्प्रतीच्यात्वादिशासादयामियस्सात्मानश्चिनुतेद्वाविंशतिश्च ॥ ॥ ८ ॥

अग्ने । उदध इत्युद-धे । या । ते । इषुः । युवा । नाम । तया । नः । मूढ ।
 तस्याः । ते । नमः । तस्याः । ते । उपेति । जीवन्तः । भू यास्म । अग्ने । दुध्न । गह्य ।
 क्रिः शिल । वन्य । या । ते । इषुः । युवा । नाम । तया । नः । मूढ । तस्याः ।
 ते । नमः । तस्याः । ते । उपेति । जीवन्तः । भू यास्म । पञ्च । वै । एते । अन्नयः ।
 यत् । चितयः । उदधिरित्युद-धिः । एव । नाम । प्रथमः । दुध्नः । [३७] द्वितीयः ।
 गह्यः । तृतीयः । क्रिः शिलः । चतुर्थः । वन्यः । पञ्चमः । तेभ्यः । यत् । आहुती
 रित्या-हुतीः । न । जुहुयात् । अध्वर्युम् । च । यजमानम् । च । प्रेति । दहेयुः ।
 यत् । एताः । आहुतीरित्या-हुतीः । जुहोति । भागधेयेनेतिभाग-धेयेन । एव ।
 एनान् । शमयति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । अध्वर्युः । न । यजमानः ।

वाक् । मे । आसन्न । नसोः । प्राणइतिप्र-अनः । अख्योः । चख्युः । कर्णयोः ।
 श्रोत्रम् । बाहुवोः । बलम् । उरुवोः । ओजः । अरिष्टा । विश्वानि । अङ्गानि ।
 तनूः । [३८] तनुवा । मे । सह । नमः । ते । अस्तु । मा । मा । हिः । मीः । अपेति ।
 वै । एतस्मात् । प्राणाइतिप्र-अनाः । क्रामन्ति । यः । अग्निम् । चिन्वन्न । अधिका
 मतीत्याधि-क्रामति । वाक् । मे । आसन्न । नसोः । प्राणइतिप्र-अनः । इति । आह । प्रा
 णानितिप्र-अनान् । एव । आत्सन्न । धत्ते । यः । रुद्रः । अग्नौ । यः । अफ्स्वित्यप्-
 सु । यः । ओषधीषु । यः । रुद्रः । विश्वा । भुवना । आविवेशेत्या-विवेश । तस्मै । रुद्रा
 य । नमः । अस्तु । आहुतिभाग्गइत्याहुति-भाग्गाः । वै । अन्ये । रुद्राः । हविर्भा
 ग्गइतिहविः-भाग्गाः । [३९] अन्ये । शतरुद्रीयमितिशत-रुद्रीयम् । हुत्वा । ग्रावी
 धुकम् । चरुम् । एतेन । यजुषा । चरमायाम् । इष्टकायाम् । नीति । दध्यात् । भा
 ग्गधेयेनेतिभाग-धेयेन । एव । एनम् । शमयति । तस्य । तु । वै । शतरुद्रीयमिति
 शत-रुद्रीयम् । हुतम् । इति । आहुः । यस्य । एतत् । अग्नौ । क्रियते । इति । वसवः
 त्वा । रुद्रैः । पुरस्तात् । पान्तु । पितरः । त्वा । यमराजानइतियम-गजानः । पितृ
 भिरितिपितृ-भिः । दक्षिणतः । पान्तु । आदित्याः । त्वा । विश्वैः । देवैः । पश्चात् ।
 पान्तु । द्युतानः । त्वा । मारुतः । मरुद्भिरितिमरु-भिः । उत्तरतइत्युत्-तरतः । पातु ।
 [४०] देवाः । त्वा । इन्द्रज्येष्ठाइतीन्द्र-ज्येष्ठाः । वरुणराजानइतिवरुण-राजानः । अ
 धस्तात् । च । उपरिष्ठात् । च । पान्तु । न । वै । एतेन । पूतः । न । मेघ्यः । न ।
 प्रोख्येत्इतिप्र-उख्येत् । यत् । एनम् । अतः । प्राचीनम् । प्रोख्यतीतिप्र-उख्यति ।
 यत् । सञ्चितमितिस-चितम् । आज्येन । प्रोख्यतीतिप्र-उख्यति । तेन । पूतः । तेन ।
 मेघ्यः । तेन । प्रोख्येत्इतिप्र-उख्येत् ॥ [४१] दुध्रस्तन् र हविर्भागाः पातु द्वा
 त्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥९॥

समीची । नाम । असि । प्राची । दिक् । तस्याः । ते । अग्निः । अधिपति
 रित्याधि-पतिः । असितः । रूषिता । यः । च । अधिपतिरित्याधि-पतिः । यः । च ।
 गोप्ता । ताभ्याम् । नमः । तौ । नः । मृडयताम् । ते । यम् । द्विष्मः । यः । च । नः ।
 देष्टि । तम् । वाम् । जम्भे । दधामि । ओजस्विनी । नाम । असि । दक्षिणा ।
 दिक् । तस्याः । ते । इन्द्रः । अधिपतिरित्याधि-पतिः । पृदांकुः । प्राची । नाम । असि ।

प्रतीची । दिक् । तस्याः । ते । [४२] सोमः । अधिपतिरित्याधि-पतिः । स्वजइति
 स्व-जः । अवस्थावेत्यव-स्थावा । नाम । अस्मि । उदीची । दिक् । तस्याः । ते ।
 वरुणः । अधिपतिरित्याधि-पतिः । तिरश्चराजिरिति तिरश्च-राजिः । अधिपतीत्यधि-
 पती । नाम । अस्मि । बृहती । दिक् । तस्याः । ते । बृहस्पतिः । अधिपतिरित्याधि-
 पतिः । श्वित्रः । वशिनी । नाम । अस्मि । इयम् । दिक् । तस्याः । ते । यमः । अ
 धिपतिरित्याधि-पतिः । कल्माषग्रीवइतिकल्माष-ग्रीवः । रक्षिपता । यः । च । अधि
 पतिरित्याधि-पतिः । यः । च । गोप्ता । ताभ्याम् । नमः । तौ । नः । मृडयताम् ।
 ते । यम् । द्विष्मः । यः । च । [४३] नः । द्वेष्टि । तम् । वाम् । जम्भे । दधामि ।
 एताः । वै । देवताः । अग्निम् । चितम् । स्वप्न्ति । ताभ्यः । यत् । आहुंतीरित्या-
 हुतीः । न । जुहुयात् । अध्वर्युम् । च । यजमानम् । च । ध्यायेयुः । यत् । एताः । आहुं
 तीरित्या-हुतीः । जुहोति । भागधेयेनेति भाग-धेयेन । एव । एनान् । शमयति ।
 न । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । अध्वर्युः । न । यजमानः । हेतयः । नाम । स्थ ।
 तेषाम् । वः । पुरः । गृहाः । अग्निः । वः । इषवः । सलिलः । निलिम्पाइति निलि-
 म्पाः । नाम । [४४] स्थ । तेषाम् । वः । दक्षिणा । गृहाः । पितरः । वः । इषवः ।
 सगरः । वज्रिणः । नाम । स्थ । तेषाम् । वः । पश्चात् । गृहाः । स्वप्नः । वः । इषवः ।
 गह्वरः । अवस्थावानइत्यव-स्थावानः । नाम । स्थ । तेषाम् । वः । उत्तरादित्युत्-
 तरात् । गृहाः । आपः । वः । इषवः । समुद्रः । अधिपतयइत्यधि-पतयः । नाम ।
 स्थ । तेषाम् । वः । उपरि । गृहाः । वरू पम् । वः । इषवः । अवस्वान् । क्रव्याः । नाम ।
 स्थ । पार्थिवाः । तेषाम् । वः । इह । गृहाः । [४५] अन्नम् । वः । इषवः । निमिष
 इति निमिषः । वातनाममिति वात-नामम् । तेभ्यः । वः । नमः । ते । नः । मृडय
 त । ते । यम् । द्विष्मः । यः । च । नः । द्वेष्टि । तम् । वः । जम्भे । दधामि । हुताद्
 इति हुत-अदः । वै । अन्ये । देवाः । अहुतादइत्यहुत-अदः । अन्ये । तान् । अग्नि
 चिदित्यग्नि-चित् । एव । उभयान् । प्रीणाति । दध्ना । मधुमिश्रेणोति मधु-मिश्रेण ।
 एताः । आहुंतीरित्या-हुतीः । जुहोति । भागधेयेनेति भाग-धेयेन । एव । एनान् ।
 प्रीणाति । अथोइति । खलु । आहुः । इष्टकाः । वै । देवाः । अहुतादइत्यहुत-अदः ।
 इति । [४६] अनुपरिक्राममित्यनु-परिक्रामम् । जुहोति । अपरिवर्गमित्यपरि-वर्गम् ।

एव । एनान् । प्रीणाति । इमम् । स्तनम् । ऊर्जस्वन्तम् । ध्रुय । अपाम् । प्रप्या
 तमितिप्र-प्यातम् । अग्ने । सरिरस्यं । मध्ये ॥ उथ्सम् । जुपुष्व । मधुमन्तमितिमधु-
 मन्तम् । ऊर्व । समुद्रियम् । सदनम् । एति । विशस्व ॥ यः । वै । अग्निम् । प्रष्टु
 ज्येतिप्र-युज्यं । न । विमुञ्चतीतिवि-मुञ्चति । यथा । अर्थः । युक्तः । अविमुच्यमा
 नइत्यवि-मुच्यमानः । ल्पुष्यन् । पराभवतीतिपरा-भवति । एवम् । अस्य । अग्निः ।
 परेति । भवति । तम् । पराभवन्तमितिपरा-भवन्तम् । यजमानः । अनु । परेति ।
 भवति । सः । अग्निम् । चित्वा । लूपः । [४७] भवति । इमम् । स्तनम् । ऊर्ज
 स्वन्तम् । ध्रुय । अपाम् । इति । आर्ज्यस्य । पूर्णाम् । सुचम् । जुहोति । एपः । वै ।
 अग्नेः । विमोकइतिवि-मोकः । विमुच्येतिवि-मुच्यं । एव । अस्मै । अन्नम् । अपी
 ति । दधाति । तस्मात् । आहुः । यः । च । एवम् । वेदं । यः । च । न । सुधा
 यमिति सु-धार्यम् । ह । वै । वाजी । सुहितइतिसु-हितः । दधाति । इति । अग्निः ।
 वाव । वाजी । तम् । एव । तत् । प्रीणाति । सः । एनम् । प्रीतः । प्रीणाति ।
 वसीयान् । भवति ॥ [४८] प्रतीचीदित्कस्यास्तेद्विष्मोयश्चनिलिम्पानामेहगृहाइति
 लूपोवसीयान्भवति ॥ * * * * * ॥ १० ॥

इन्द्राय । राज्ञे । सूकरः । वरुणाय । राज्ञे । कृष्णः । यमार्यं । राज्ञे । ऋयः ।
 ऋपमार्यं । राज्ञे । गवयः । शार्दूलायं । राज्ञे । गौरः । पुरुषाजायेतिपुरुष-गजायं ।
 मर्कटः । खिप्रश्येनस्येतिखिप्र-श्येनस्यं । वर्तिका । नीलङ्गोः । क्रिमिः । सोमस्य ।
 राज्ञः । कुलुङ्गः । सिन्धोः । शिः शुमारः । हिमवतइतिहिम-वतः । हस्ती ॥ [४९]
 इन्द्रायाष्टाविंशतिः ॥ * * * * * ॥ ११ ॥

मयुः । प्राजापत्यइतिप्राजा-पत्यः । ऊलः । हलीरूपः । वृषदः शः । ते ।
 धातुः । सरस्वत्ये । शारिः । श्येता । पुरुषवागितिपुरुष-वाक् । सरस्वते । शुकः ।
 श्येतः । पुरुषवागितिपुरुष-वाक् । आरण्यः । अजः । नकुलः । शर्का । ते । पौष्णाः ।
 वाचे । क्रौञ्चः ॥ [५०] मयुस्त्रयोविंशतिः ॥ * * * * * ॥ १२ ॥

अपाम् । नष्ट्रं । जपः । नाक्रः । मकरः । कुलीकयः । ते । अकूपारस्य ।
 वाचे । पैङ्गराजइतिपैङ्ग-राजः । भर्गाय । कुपीतकः । आती । वाहसः । दर्विदा ।
 ते । वायव्याः । दिग्भ्यइतिदिक्-भ्यः । चक्रवाकः ॥ [५१] अपामेकानाविंशतिः ॥ १३ ॥

बलाय । अजगरः । आखुः । सृजया । शयण्डकः । ते । मैत्राः । मृत्यवे ।
 असितः । मन्यवे । स्वजइतिस्व-जः । कुम्भीनसइतिकुम्भी-नसः । पुष्करसादइतिपु
 ष्कर-सादः । लोहितलोहितलोहित-अहिः । ते । त्वाष्ट्राः । प्रतिश्रुत्कायाइतिप्रति-
 श्रुत्कायै । ब्राह्मसः ॥ [५२] ॥ ❀ ❀ ॥ १४ ॥

पुरुपमृगइतिपुरुप-मृगः । चन्द्रमसे । गोधा । कालका । दारवाघाटइतिदारु-आ
 घातः । ते । वनस्पतीनाम् । एणी । अह्वे । कृष्णः । रात्रियै । पिकः । खिबङ्का ।
 नीलशीर्ष्णीतिनील-शीर्ष्णी । ते । अर्यम्णे । धातुः । कृत्कटः ॥ [५३] ॥ १५ ॥

सौरी । बलाका । ऋश्यः । मयूरः । श्येनः । ते । गन्धर्वाणाम् । वसूनाम् ।
 कपिञ्जलः । रुद्राणाम् । तित्तिरिः । रोहित । कुण्डूणाची । गोलत्तिका । ताः । अप्स
 रसाम् । अरण्याय । मूरः ॥ [५४] ॥ ❀ ❀ ॥ १६ ॥

पृपुतः । वैश्वदेवइतिवैश्व-देवः । पितृः । न्यङ्कुः । कशः । ते । अनुमत्याइत्यनु-म
 त्ये । अन्यवापइत्यन्य-वापः । अर्धमासानामित्यर्ध-मासानाम् । मासाम् । कश्यपः ।
 कयिः । कुटुरुः । दात्योहः । ते । सिनीवाल्यै । बृहस्पतये । शित्पुटः ॥ [५५] ॥ १७ ॥

शका । भौमी । पान्त्रः । कशः । मान्थीलवः । ते । पितृणाम् । ऋतूनाम् ।
 जहंका । सुव्यसरायेतिसं-व्यसरायं । लोपां । कपोतः । उल्लकः । शशः । ते । नैरू
 ऋताइतिनेः-ऋताः । कृकवाकुः । सावित्रः ॥ [५६] बलायपुरुपमृगस्सौरीपृपुतश्श
 काऽष्टादशाष्टादश ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १८ ॥

रुरुः । गैद्रः । कृकलामः । शकुनिः । पिप्पका । ते । शरव्यायै । हरिणः ।
 मारुतः । ब्रह्मणे । शार्गः । तरखुः । कृष्णः । श्वा । चतुरखपइतिचतुः-अखपः ।
 गर्दभः । ते । इतरजनानामितीतर-जनानाम् । अग्रयै । धूङ्खणा । [५७] रुरु
 विंशतिः ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १९ ॥

अलजः । अान्तरिखपः । उद्रः । मद्रुः । पुवः । ते । अपाम् । अदित्यै । ह
 सुसाचिरितिहस-साचिः । इन्द्राण्यै । कीर्शां । गृध्रः । शितिकृष्पीतिशिति-क
 र्ष्पी । वार्ध्राणसः । ते । दिव्याः । द्यावापृथिव्येतिद्यावा-पृथिव्यां । श्वाविदितिश्च-
 वित् ॥ [५८] ❀ ❀ ॥ २० ॥

सुपर्णइतिसु-पर्णः । पर्जन्यः । ह॒ःसः । वृकः । वृपद॒ःशः । ते । ऐन्द्राः ।
अपाम् । उद्रः । अर्यम्णे । लोपाशः । सि॒ःहः । नकुलः । व्याघ्रः । ते । महेन्द्राये
तिमहा-इन्द्राय । कामाय । परस्वान् । [५९] अलजस्सुपर्णीऽष्टादशाष्टादश ॥२१॥

अग्नेयः । कृष्णग्रीवइतिकृष्ण-ग्रीवः । सारस्वती । मेपी । वभ्रुः । सौम्यः ।
पौष्णः । श्यामः । शित्तिपृष्ठइतिशिति-पृष्ठः । वारुहस्पत्यः । शिल्पः । वैश्वदेवइतिवै
श्व-देवः । ऐन्द्रः । अरुणः । मारुतः । कल्मार्यः । ऐन्द्रामइत्यैन्द्र-अमः । स॒ःहितइ
तिसं-हितः । अधोरांमइत्यधः-रामः । सावित्रः । वारुणः । पेल्वः ॥ [६०] अग्नेयो
द्वावि॒ःशतिः ॥ ❀ ❀ ❀ ॥२२॥

अश्वः । तूपरः । गोमृगइतिगो-मृगः । ते । प्राजापत्याइतिप्राजा-पत्याः ।
अग्नेयो । कृष्णग्रीवावितिकृष्ण-ग्रीवौ । त्वाष्टौ । लोमशसक्थावितिलोमश-सक्थौ ।
शित्तिपृष्ठावितिशिति-पृष्ठौ । वारुहस्पत्यौ । धात्रे । पृषोदरइतिपृष-उदरः । सौर्यः ।
वलर्ष्यः । पेल्वः ॥ [६१] अश्वप्पोदश ॥ ❀ ❀ ❀ ॥२३॥

अग्रये । अनीकवतइत्यनीक-वते । रोहिताञ्जिरितिरोहित-अञ्जिः । अन
द्वान् । अधोरांमावित्यधः-रामौ । सावित्रौ । पौष्णौ । रजतनांभीइतिरजत-नांभी ।
वैश्वदेवावितिवैश्व-देवौ । पिशङ्गौ । तूपरौ । मारुतः । कल्मार्यः । अग्नेयः । कृ
ष्णः । अजः । सारस्वती । मेपी । वारुणः । कृष्णः । एकशितिपादित्येक-शिति
पात् । पेल्वः ॥ [६२] अग्रयेऽनीकवतेद्वावि॒ःशतिः ॥ ❀ ❀ ❀ ॥२४॥

यदेकेनप्रजापतिः प्रेणस्तुयजुपाऽऽपो विश्वकर्माऽऽआयाहिस्ववर्गाय वज्रो
गायत्रेणाम उदधेसमीचीन्द्राय मयुरपाम्बलाय पुरुपमृगस्सौरीपृषपतशक्रारुरुलज
स्सुपर्ण अग्नेयोऽश्वोऽग्रयेऽनीकवते चतुर्वि॒ःशतिः ॥ २४ ॥ यदेकेन सपापीयन्नेत
द्वा अग्नेर्दनुस्तद्देवास्तेन्द्रज्येष्ठा अपान्नप्त्रेश्वस्तुपरोद्विपष्टिः ॥ ६२ ॥ यदेकेनैकंशि
तिपात्पेल्वः ॥

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पञ्चमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः ॥

अथ पञ्चमकाण्डे षष्ठः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४)म् ॥

हिरण्यवर्णाइतिहिरण्यवर्णाः । शुचयः । पावकाः । यासु । जातः । कश्य
पः । यासु । इन्द्रः ॥ अग्निम् । याः । गर्भम् । दधिरे । विरूपाइतिविरूपाः । ताः ।
नः । आपः । शम् । स्योनाः । भवन्तु ॥ यासाम् । राजा । वरुणः । याति । म
ध्ये । सत्यानृतेइतिसत्य-अनृते । अवपश्यन्नित्यव-पश्यन्न । जनानाम् ॥ मधुश्चतुइति
मधु-श्चतः । शुचयः । याः । पावकाः । ताः । नः । आपः । शम् । स्योनाः । भव
न्तु ॥ यासाम् । देवाः । दिवि । कृण्वन्ति । भ्रूपम् । याः । अन्तरिखे । बहुधे
तिवहु-था । भवन्ति ॥ याः । पृथिवीम् । पयसा । उन्दन्ति । [१] शुक्राः । ताः ।
नः । आपः । शम् । स्योनाः । भवन्तु ॥ शिवेन । मा । चरुपुपा । पश्यत । आ
पुः । शिवया । तनुवा । उपेति । स्पृशत । त्वचम् । मे ॥ सर्वान् । अग्नीन् । अ
पसुपदइत्यपसु-सदः । हुवे । वः । मयि । वचैः । बलम् । ओजः । नीति । धत् ॥
यत् । अदः । सम्प्रयतीरितिसं-प्रयतीः । अहौ । अनन्दत । हते ॥ तस्मात् । एति ।
नद्यः । नाम । स्थ । ता । वः । नामानि । सिन्धवः ॥ यत् । प्रेपिताइतिप्र-इपि
ताः । वरुणेन । ताः । शीभम् । समवल्गतेतिसं-अवल्गत ॥ [२] तत् । आ
प्नेत् । इन्द्रः । वः । यतीः । तस्मात् । आपः । अन्विति । स्थन ॥ अपकाममित्य
प-कामम् । स्यन्दमानाः । अवीवरत । वः । हिकम् ॥ इन्द्रः । वः । शक्तिभिरिति
शक्ति-भिः । देवीः । तस्मात् । वाः । नाम । वः । हितम् ॥ एकः । देवः । अपी
ति । अतिष्ठन् । स्यन्दमानाः । यथावशमितियथा-वशम् ॥ उदिति । आनिपुः ।
महीः । इति । तस्मात् । उदकम् । उच्यते ॥ आपः । भद्राः । घृतम् । इत् । आ
पः । आसुः । अग्नीपोमावित्यग्नी-सोमौ । विभ्रति । आपः । इत् । ताः ॥ तीव्रः ।
रसः । मधुपृचामितिमधु-पृचाम् । [३] अरङ्गमइत्यरं-गमः । एति । मा । प्राणेनेति
प्र-अनेन । सह । वचसा । गन्तु ॥ आत् । इत् । पश्यामि । उत । वा । शृणोमि ।
एति । मा । घोषः । गच्छति । वाक् । नः । आसाम् ॥ मन्ये । भेजानः । अमृतं
स्य । तरू हि । हिरण्यवर्णाइतिहिरण्यवर्णाः । अतृपम् । यदा । वः ॥ आपः । हि ।

स्तृणुते । सूयते । वै । एपः । यः । अग्निम् । चिनुते । देवसुवामितिदेव-सुवाम् ।
 एतानि । हवीं५पिं । भवन्ति । एतान्तः । वै । देवानाम् । सवाः । ते । एव ।
 [११] अस्मै । सवान् । प्रेति । यच्छन्ति । ते । एनम् । सुवन्ते । सवः । अग्निः ।
 वरुणसवइतिवरुण-सवः । गजसूयमितिराज-सूर्यम् । ब्रह्मसवइतिब्रह्म-सवः । चि
 त्यः । देवस्यं । त्वा । सवितुः । प्रसवइतिप्र-सवे । इति । आह । सवितृप्रसूतइतिस
 वितृ-प्रसूतः । एव । एनम् । ब्रह्मणा । देवताभिः । अभीति । सिञ्चति । अन्नस्या
 न्नस्येत्यन्नस्य-अन्नस्य । अभीति । सिञ्चति । अन्नस्यान्नस्येत्यन्नस्य-अन्नस्य । अ
 वरुण्यइत्यव-रुण्ये । पुरस्तात् । प्रत्यञ्चम् । अभीति । सिञ्चति । पुरस्तात् ।
 हि । प्रतीचीनम् । अन्नम् । अद्यते । शीरूपतः । अभीति । सिञ्चति । शी
 रूपतः । हि । अन्नम् । अद्यते । एति । मुखात् । अन्ववसावयतीत्यनु-अवसावय
 ति । [१२] सुखतः । एव । अस्मै । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । दधाति । अग्नेः । त्वा ।
 साम्राज्येनेतिसां-राज्येन । अभीति । सिञ्चामि । इति । आह । एपः । वै । अग्नेः ।
 सवः । तेन । एव । एनम् । अभीति । सिञ्चति । बृहस्पतेः । त्वा । साम्राज्येनेति
 सां-राज्येन । अभीति । सिञ्चामि । इति । आह । ब्रह्मं । वै । देवानाम् । बृहस्प
 तिः । ब्रह्मणा । एव । एनम् । अभीति । सिञ्चति । इन्द्रस्य । त्वा । साम्राज्येनेति
 सां-राज्येन । अभीति । सिञ्चामि । इति । आह । इन्द्रियम् । एव । अस्मिन् । उ
 परिष्ठात् । दधाति । एतत् । [१३] वै । गजसूयस्येतिराज-सूर्यस्य । रूपम् । यः ।
 एवम् । विद्वान् । अग्निम् । चिनुते । उभौ । एव । लोकौ । अभीति । जयति ।
 यः । च । गजसूयेनेतिराज-सूर्येन । ईजानस्यं । यः । च । अग्निचितइत्यग्नि-चि
 तः । इन्द्रस्य । सुपुत्राणस्यं । दशधेतिदश-धा । इन्द्रियम् । धीर्यम् । परेति । अप
 त्तू । तत् । देवाः । सौत्रामण्या । समिति । अभरन् । सूयते । वै । एपः । यः ।
 अग्निम् । चिनुते । अग्निम् । चित्वा । सौत्रामण्या । यजेत् । इन्द्रियम् । एव । धी
 र्यम् । सम्भृत्येतिंसं-भृत्यं । आत्मन् । धत्ते ॥ [१४] तएवान्ववसावयत्येतदृष्टाचत्वा
 रि५शच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥३॥

सुजूरितिस-जूः । अर्द्धः । अयावभिरित्ययाव-भिः । सुजूरितिस-जूः । उ
 पाः । अरुणीभिः । सुजूरितिस-जूः । सूर्यः । एतंशेन । सुजोपाचितिस-जोपां ।

अश्विना । द॒सो॒भिरिति॑द॒सः-भिः । स॒जूरिति॑स-जूः । अ॒ग्निः । वैश्वान॑रः । इडा॑
 भिः । घृतेन । स्वाहा । स॒व्व॒थ्स॒रइति॑सं-व॒थ्स॒रः । वै । अ॒ब्दः । मासाः । अ॒यावाः ।
 उ॒पाः । अरु॑णी । सूर्यः । ए॒तशः । इ॒मेइति॑ । अ॒श्विना । स॒व्व॒थ्स॒रइति॑सं-व॒थ्स॒रः ।
 अ॒ग्निः । वैश्वान॑रः । प॒शवः । इडा॑ । प॒शवः । घृत॑म् । स॒व्व॒थ्स॒रमिति॑सं-व॒थ्स॒रम् ।
 प॒शवः । अ॒नु । प्रेति॑ । जा॒यन्ते । स॒व्व॒थ्स॒रेणेति॑सं-व॒थ्स॒रेण । ए॒व । अ॒स्मै । प॒शून् ।
 प्रेति॑ । ज॒नय॑ति । द॒र्भस्त॒म्बइति॑द॒र्भ-स्त॒म्बे । जु॒होति॑ । यत् । [१५] वै । अ॒स्याः ।
 अ॒मृत॑म् । यत् । वी॒र्य॑म् । तत् । द॒र्भाः । तस्मि॑न् । जु॒होति॑ । प्रेति॑ । ए॒व । जा॒य
 ते । अ॒न्नाद॑इत्य॒न्न-अ॒दः । भ॒वति॑ । यस्य । ए॒वम् । जु॒हति॑ । ए॒ताः । वै । दे॒वताः ।
 अ॒ग्नेः । पु॒रस्ता॑द्वा॒गाइति॑पु॒स्तात्-भा॒गाः । ताः । ए॒व । प्री॒णाति॑ । अथो॑इति । च
 रू॒पुः । ए॒व । अ॒ग्नेः । पु॒रस्ता॑त् । प्रती॑ति । द॒द्याति॑ । अन॑न्धः । भ॒वति॑ । यः । ए॒
 वम् । वेद॑ । आपः । वै । इ॒दम् । अ॒ग्ने । स॒ल्लिल॑म् । आ॒मीत् । सः । प्र॒जाप॑तिरि
 तिप्र॒जा-प॑तिः । पु॒ष्कर॑पर्णइति॑पु॒ष्कर-पर्णे । वा॒तः । भू॒तः । अ॒ल्लेला॑यत् । सः । [१६]
 प्र॒तिष्ठा॑मिति॑प्र॒ति-स्था॑म् । न । अ॒विन्द॑त् । सः । ए॒तत् । अ॒पाम् । कु॒लाय॑म् । अ
 प॒श्यत् । तस्मि॑न् । अ॒ग्निम् । अ॒चिनु॑त् । तत् । इ॒यम् । अ॒भव॑त् । ततः । वै । सः ।
 प्रती॑ति । अ॒तिष्ठ॑त् । याम् । पु॒रस्ता॑त् । उ॒पाद॑धादित्यु॒प-अद॑धात् । तत् । शि॒रः ।
 अ॒भव॑त् । सा । प्रा॒ची । दिक् । याम् । द॒खि॑णतः । उ॒पाद॑धादित्यु॒प-अद॑धात् । सः ।
 द॒खि॑णः । प॒रुपः । अ॒भव॑त् । सा । द॒खि॑णा । दिक् । याम् । प॒श्चात् । उ॒पाद॑धा
 दित्यु॒प-अद॑धात् । तत् । पु॒च्छ॑म् । अ॒भव॑त् । सा । प्र॒तीची॑ । दिक् । याम् । उ॒त्तर
 तइत्यु॒त्-तर॑तः । उ॒पाद॑धादित्यु॒प-अद॑धात् । [१७] सः । उ॒त्तर॑इत्यु॒त्-तरः । प॒रुपः ।
 अ॒भव॑त् । सा । उ॒दीची॑ । दिक् । याम् । उ॒परि॑ष्ठात् । उ॒पाद॑धादित्यु॒प-अद॑धात् ।
 तत् । पृ॒ष्ठम् । अ॒भव॑त् । सा । ऊ॒र्धा । दिक् । इ॒यम् । वै । अ॒ग्निः । प॒ञ्चेष्ट॑कइति॑प
 ञ्च-इ॒ष्टकः । तस्मा॑त् । यत् । अ॒स्याम् । ख॒नन्ति॑ । अ॒भीति॑ । इ॒ष्टकाम् । त॒न्दन्ति॑ ।
 अ॒भीति॑ । शर्कराम् । सर्वा । वै । इ॒यम् । वयो॑भ्यइति॑व॒यः-भ्यः । नक्त॑म् । दृ॒शे ।
 दी॒प्यते॑ । तस्मा॑त् । इ॒माम् । वया॑सि । नक्त॑म् । न । अधी॑ति । आ॒सते॑ । यः ।
 ए॒वम् । वि॒द्यान् । अ॒ग्निम् । चि॒नुते॑ । प्रती॑ति । ए॒व । [१८] ति॒ष्ठति॑ । अ॒भीति॑ ।
 दि॒शः । ज॒यति॑ । आ॒ग्नेयः । वै । ब्रा॒ह्मणः । तस्मा॑त् । ब्रा॒ह्मणा॑य । सर्वा॑सु । दि

खु । अर्धुक्म् । स्वाम् । एव । तत् । दिशम् । अन्विति । एति । अपाम् । वै ।
अग्निः । कुलार्यम् । तस्मात् । आपः । अग्निम् । हारुकाः । स्वाम् । एव । तत् । यो
निम् । प्रेति । विशन्ति ॥ [१९] यदलेलायथ्स उत्तरतउपादधादेवद्वात्रिशच्च ॥१॥

सव्वथ्सुरमितिसंवथ्सुरम् । उख्यम् । भृत्वा । द्वितीये । सव्वथ्सुरइतिसंव
थ्सुरे । अग्नेयम् । अष्टार्कपालमित्यष्टा-कपालम् । निरिति । वपेत् । ऐन्द्रम् । ए
कादशकपालमित्येकादश-कपालम् । वैश्वदेवमितिवैश्व-देवम् । द्वादशकपालमिति
द्वादश-कपालम् । वारुहस्पत्यम् । चरुम् । वैष्णवम् । त्रिकपालमितित्रि-कपा
लम् । तृतीये । सव्वथ्सुरइतिसंवथ्सुरे । अभिजितेत्यभि-जिता । यजेत । यत् ।
अष्टार्कपालइत्यष्टा-कपालः । भवति । अष्टारूपेत्यष्टा-अरूपरा । गायत्री । आ
ग्नेयम् । गायत्रम् । प्रातस्सवनमितिप्रातः-सवनम् । प्रातस्सवनमितिप्रातः-सव
नम् । एव । तेन । दाधार । गायत्रीम् । छन्दः । यत् । एकादशकपालइत्येकादश-
कपालः । भवति । एकादशारूपेत्येकादश-अरूपरा । त्रिष्टुक् । ऐन्द्रम् । त्रैष्टुभम् ।
माध्यन्दिनम् । सर्वनम् । माध्यन्दिनम् । एव । सर्वनम् । तेन । दाधार । त्रिष्टु
भम् । [२०] छन्दः । यत् । द्वादशकपालइतिद्वादश-कपालः । भवति । द्वादशा
रूपेतिद्वादश-अरूपरा । जगती । वैश्वदेवमितिवैश्व-देवम् । जागताम् । तृतीयसवन
मितितृतीय-सवनम् । तृतीयसवनमितितृतीय-सवनम् । एव । तेन । दाधार । जग
तीम् । छन्दः । यत् । वारुहस्पत्यः । चरुः । भवति । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्प
तिः । ब्रह्म । एव । तेन । दाधार । यत् । वैष्णवः । त्रिकपालइतित्रि-कपालः । भ
वति । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञम् । एव । तेन । दाधार । यत् । तृतीये । सव्वथ्स
इतिसंवथ्सुरे । अभिजितेत्यभि-जिता । यजते । अभिजित्याड्यभि-जित्ये । यत् ।
सव्वथ्सुरमितिसंवथ्सुरम् । उख्यम् । विभिति । इमम् । एव । [२१] तेन । लोकम् ।
स्पृणोति । यत् । द्वितीये । सव्वथ्सुरइतिसंवथ्सुरे । अग्निम् । चिनुते । अन्तरिरूपम् ।
एव । तेन । स्पृणोति । यत् । तृतीये । सव्वथ्सुरइतिमं वथ्सुरे । यजते । अमुम् । ए
व । तेन । लोकम् । स्पृणोति । एतम् । वै । परः । आद्धारः । कृष्णीयानितिकृष्णी-
यान् । ओजिजः । वीतहव्यइतिवीत-हव्यः । श्रायसः । त्रसदस्युः । पोरुकुथ्स्य
इतिपोरुकुथ्स्यः । प्रजाकामाइतिप्रजा-कामाः । अचिन्वत् । ततः । वै । ते । सह

सहस्रसूमितिसहस्रं-सहस्रम् । पुत्रान् । अविन्दन्त । प्रथते । प्रजयेतिप्र-जया ।
 पशुभिरितिपशु-भिः । ताम् । मात्राम् । आप्नोति । याम् । ते । अगच्छन् । : ।
 एवम् । विद्वान् । एतम् । अग्निम् । चिनुते ॥ [२२] दाधारत्रिष्टुभमिममेवैवञ्चत्वा
 रिच ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ५ ॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । अग्निम् । अचिनुत् । सः । रूपुरपविरितिरूपुर-
 पविः । भूत्वा । अतिष्ठत् । तम् । देवाः । विभ्यंतः । न । उपेति । आयन्नू । ते । छ-
 न्दोभिरितिछन्दः-भिः । आत्मानम् । छादयित्वा । उपेति । आयन्नू । तत् । छन्द-
 साम् । छन्दस्त्वमित्तिछन्दः-त्वम् । ब्रह्मं । वै । छन्दांसि । ब्रह्मणः । एतत् । रू-
 पम् । यत् । कृष्णाजिनमितिकृष्ण-अजिनम् । काष्णीइति । उग्ननहौ । उपेति ।
 मुञ्चते । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । एव । आत्मानम् । छादयित्वा । अग्निम् । उपे-
 ति । चरति । आत्मनः । अहिंसायै । देवनिधिरितिदेव-निधिः । वै । एपः । नी-
 ति । धीयते । यत् । अग्निः । [२३] अन्ये । वा । वै । निधिमितिनि-धिम् । अयं
 सप्त । विन्दन्ति । न । वा । प्रति । प्रेति । जानाति । उखाम् । एति । क्रामति ।
 आत्मानम् । एव । अधिपामित्यधि-पाम् । कुरुते । गुप्त्यै । अथोइति । खलुं । आ-
 हुः । न । आक्रम्येत्या-क्रम्यां । इति । नैरुक्तीतिनैः-ऋती । उखा । यत् । आक्रा-
 मेदित्या-क्रामेत् । निर्ऋत्याइतिनिः-ऋत्यै । आत्मानम् । अपीति । दध्यत् । त-
 स्मात् । न । आक्रम्येत्या-क्रम्यां । पुरुषशीरूपमितिपुरुष-शीरूपम् । उपेति । दधाति ।
 गुप्त्यै । अथोइति । यथा । ब्रूयात् । एतत् । मे । गोपाय । इति । तादृक् । एव । तत् ।
 [२४] प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वै । अथर्वा । अग्निः । एव । दध्यद् । अथर्वणः ।
 तस्यं । इष्टंकाः । अस्थानि । एतम् । ह । वाव । तत् । ऋषिः । अभ्यनूवाचेत्यभि-
 अनूवाच । इन्द्रः । दधीचः । अस्थभिरित्यस्थ-भिः । इति । यत् । इष्टंकाभिः । अ-
 ग्निम् । चिनोति । सालानमितिस-आत्मानम् । एव । अग्निम् । चिनुते । सालेति
 स-आत्मा । अमुष्मिन् । लोके । भवति । यः । एवम् । वेदं । शरीरम् । वै । ए-
 तत् । अग्नेः । यत् । चित्यं । आत्मा । वैश्वानरः । यत् । चित्ते । वैश्वानरम् । जु-
 होति । शरीरम् । एव । सःस्कृत्यं । [२५] अभ्यारोहतीत्यभि-आरोहति । शरी-
 रम् । वै । एतत् । यजमानः । समिति । कुरुते । यत् । अग्निम् । चिनुते । यत् ।

चित्ते । वैश्वानरम् । जुहोति । शरीरम् । एव । सःस्कृत्य । आत्मना । अम्भारोह
 तीत्यभि-आरोहति । तस्मात् । तस्य । न । अवेति । च्यन्ति । जीवन् । एव । दे
 वान् । अपीति । एति । वैश्वानर्या । ऋचा । पुरीषम् । उपेति । दधाति । इयम् ।
 वै । अग्निः । वैश्वानरः । तस्य । एषा । चितिः । यत् । पुरीषम् । अग्निम् । एव ।
 वैश्वानरम् । चिनुते । एषा । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः । यत् । वैश्वानरः । प्रियाम् ।
 एव । अस्य । तनुवंम् । अवेति । रुन्धे ॥ [२६] अग्निष्टम्स्कृत्याग्नेर्दशं च ॥ ६ ॥

अग्नेः । वै । दीर्घपया । देवाः । विराज्जमिति-वि-राजम् । आप्नुवन् । तिस्रः ।
 रात्रीः । दीर्घपितः । स्यात् । त्रिपदेति-त्रि-पदा । विराडिति-वि-राद् । विराज्जमिति
 वि-राजम् । आप्नुति । पद् । रात्रीः । दीर्घपितः । स्यात् । पद् । वै । ऋतवः । स
 व्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । विराडिति-वि-राद् । विराज्जमिति
 वि-राजम् । आप्नुति । दश । रात्रीः । दीर्घपितः । स्यात् । दशारूपेति-दश-अ
 रूप्या । विराडिति-वि-राद् । विराज्जमिति-वि-राजम् । आप्नुति । द्वादश । रात्रीः ।
 दीर्घपितः । स्यात् । द्वादश । मासाः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । सव्वथ्सुरइतिसं-
 वथ्सुरः । विराडिति-वि-राद् । विराज्जमिति-वि-राजम् । आप्नुति । त्रयोदशेति-त्रयः-
 दश । रात्रीः । दीर्घपितः । स्यात् । त्रयोदशेति-त्रयः-दश । [२७] मासाः । सव्वथ्सुर
 इतिसं-वथ्सुरः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । विराडिति-वि-राद् । विराज्जमिति-वि-राजम् ।
 आप्नुति । पञ्चदशेति-पञ्च-दश । रात्रीः । दीर्घपितः । स्यात् । पञ्चदशेति-पञ्च-दश ।
 वै । अर्धमासस्येत्यर्ध-मासस्य । रात्रयः । अर्धमासशइत्यर्धमास-शः । सव्वथ्सुरइतिसं-
 वथ्सुरः । आप्नुते । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । विराडिति-वि-राद् । विराज्जमिति-वि-रा
 जम् । आप्नुति । सप्तदशेति-सप्त-दश । रात्रीः । दीर्घपितः । स्यात् । द्वादश । मा
 साः । पञ्च । ऋतवः । सः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । विरा
 डिति-वि-राद् । विराज्जमिति-वि-राजम् । आप्नुति । चतुर्विंशतिमिति-चतुः-त्रिंश
 तिमि । रात्रीः । दीर्घपितः । स्यात् । चतुर्विंशतिरिति-चतुः-त्रिंशतिः । अर्धमा
 साइत्यर्ध-मासाः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । विराडिति-वि-
 राद् । विराज्जमिति-वि-राजम् । आप्नुति । त्रिंशतम् । रात्रीः । दीर्घपितः । स्यात् ।
 [२८] त्रिंशदरूपेति-त्रिंशत्-अरूप्या । विराडिति-वि-राद् । विराज्जमिति-वि-रा

जम् । आप्नोति । मासम् । दीर्घिपुतः । स्यात् । यः । मासः । सः । सुँवथ्सुरइति
 सं-वथ्सुरः । सुँवथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । विराडिति वि-राद् । विराज्मिति वि-राजम् ।
 आप्नोति । चतुरः । मासः । दीर्घिपुतः । स्यात् । चतुरः । वै । एतम् । मासः । व
 संवः । अविभक्तः । ते । पृथिवीम् । एति । अजयन् । गायत्रीम् । छन्दः । अष्टौ ।
 रुद्राः । ते । अन्तरिख्यम् । एति । अजयन् । त्रिष्टुभम् । छन्दः । द्वादश । आदि
 त्याः । ते । दिवंम् । एति । अजयन् । जगतीम् । छन्दः । ततः । वै । ते । व्यावृ
 त्मिति वि-आवृत्तम् । अगच्छन् । श्रेष्ठयम् । देवानाम् । तस्मात् । द्वादश । मा
 सः । भूत्वा । अग्निम् । चिन्वीत् । द्वादश । मासाः । सुँवथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । सुँव
 थ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । अग्निः । चित्यः । तस्य । अहोरात्राणीत्यहः-रात्राणि । इष्टकाः ।
 आसेष्टकमित्याप्त-इष्टकम् । एनम् । चिनुते । अथेइति । व्यावृत्तमिति वि-आवृत्तम् ।
 एव । गच्छति । श्रेष्ठयम् । समानानाम् ॥ [२९] स्यान्नयोदशत्रिंशत्-रात्री
 दीर्घिपुतस्य द्वैते ष्ठाविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ७ ॥

सुवर्गायेति सुवः-गाय । वै । एपः । लोकार्य । चीयते । यत् । अग्निः । तम् ।
 यत् । न । अन्वारो हृदित्यनु-आरोहेत् । सुवर्गादिति सुवः-गात् । लोकात् । यजमा
 नः । हीयेत् । पृथिवीम् । एति । अक्रमिपम् । प्राणइति प्र-अनः । मा । मा । हा
 सीत् । अन्तरिख्यम् । एति । अक्रमिपम् । प्रजेति प्र-जा । मा । मा । हासीत् ।
 दिवंम् । एति । अक्रमिपम् । सुवः । अगन्म् । इति । आह । एपः । वै ।
 अग्नेः । अन्वारो हृदित्यनु-आरोहः । तेन । एव । एनम् । अन्वारो हृदित्यनु-आरोह
 ति । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । समष्ट्याइतिसं-अष्ट्यै । यत् । परूपसम्भि
 तामिति परूप-सम्भिताम् । मिनुयात् । [३०] कनीया-सम् । यज्ञकृतमिति यज्ञ-क
 तुम् । उपेति । इयान् । पापीयसी । अस्य । आत्मनः । प्रजेति प्र-जा । स्यात् ।
 वेदिसम्भितामिति वेदिसं-सम्भिताम् । मिनोति । ज्याया-सम् । एव । यज्ञकृतमि
 तियज्ञ-कृतम् । उपेति । एति । न । अस्य । आत्मनः । पापीयसी । प्रजेति प्र-
 जा । भवति । साहस्रम् । चिन्वीत् । प्रथमम् । चिन्वानः । सहस्रसंभितइतिसह
 सं-संभितः । वै । अयम् । लोकः । इमम् । एव । लोकम् । अभीति । जयति ।
 द्विपाहस्रमिति द्वि-साहस्रम् । चिन्वीत् । द्वितीयम् । चिन्वानः । द्विपाहस्रमिति द्वि-

साहस्रम् । वै । अन्तरिख्यम् । अन्तरिख्यम् । एव । अभीति । जयति । त्रिषाह
 मृमितित्रि-साहस्रम् । चिन्वीत् । तृतीयम् । चिन्वानः । [३१] त्रिषाहस्रइतित्रि-
 साहस्रः । वै । असौ । लोकः । अमुम् । एव । लोकम् । अभीति । जयति ।
 जानुदघ्नमितिजानु-दघ्नम् । चिन्वीत् । प्रथमम् । चिन्वानः । गायत्रिया । एव ।
 इमम् । लोकम् । अभ्यारोहतीत्यभि-आरोहति । नाभिदघ्नमितिनाभि-दघ्नम् । चि-
 न्वीत् । द्वितीयम् । चिन्वानः । त्रिष्टुभा । एव । अन्तरिख्यम् । अभ्यारोहतीत्यभि-
 आरोहति । श्रीवृद्धघ्नमितिश्रीव-दघ्नम् । चिन्वीत् । तृतीयम् । चिन्वानः । जगत्या ।
 एव । अमुम् । लोकम् । अभ्यारोहतीत्यभि-आरोहति । न । अभिम् । चित्वा । गु-
 माम् । उपेति । इयात् । अयोनौ । रेतः । धास्याभि । इति । न । द्वितीयम् । चित्वा ।
 अन्यस्य । स्त्रियम् । [३२] उपेति । इयात् । न । तृतीयम् । चित्वा । काम् । चन ।
 उपेति । इयात् । रेतः । वै । एतत् । नीति । धत्ते । यत् । अग्निम् । चिनुते । यत् ।
 उपेयादित्युप-इयात् । रेतसा । वीति । ऋच्येत । अथो इति । खलु । आहुः ।
 अप्रजस्यमित्यप्र-जस्यम् । तत् । यत् । न । उपेयादित्युप-इयात् । इति । यत् ।
 रेतस्सिचावितिरेतः-सिचौ । उपदधातीत्युप-दधाति । तेइति । एव । यजमानस्य ।
 रेतः । विभृतः । तस्मात् । उपेति । इयात् । रेतसः । अस्कन्दाय । त्रीणि । वाव ।
 रेतसि । पिता । पुत्रः । पौत्रः । [३३] यत् । द्वेइति । रेतस्सिचावितिरेतः-सि-
 चौ । उपदध्यादित्युप-दध्यात् । रेतः । अस्य । वीति । छिन्द्यात् । तिस्रः । उपे-
 ति । दधाति । रेतसः । सन्तत्याइतिसं-तत्यै । इयम् । वाव । प्रथमा । रेतस्सिगि-
 तिरेतः-सिक् । वाक् । वै । इयम् । तस्मात् । पश्यन्ति । इमाम् । पश्यन्ति । वा-
 चम् । वदन्तीम् । अन्तरिख्यम् । द्वितीया । प्राणइतिप्र-अनः । वै । अन्तरिख्यम् ।
 तस्मात् । न । अन्तरिख्यम् । पश्यन्ति । न । प्राणमितिप्र-अनम् । असौ । तृती-
 या । चरुपुः । वै । असौ । तस्मात् । पश्यन्ति । अमूम् । पश्यन्ति । चरुपुः । य-
 जुषा । इमाम् । च । [३४] अमूम् । च । उपेति । दधाति । मनसा । मध्यमाम् ।
 एषाम् । लोकानाम् । क्लृप्त्यै । अथोइति । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । इष्टः ।
 यज्ञः । भृशंभिरितिभृशं-भिः । आशीर्दाइत्याशी-दाः । वसुभिरितिवसुं-भिः । त-
 स्य । ते । इष्टस्य । वीतस्य । द्रविणा । इह । भ्रूपीय । इति । आह । स्तुतज्ञसे

इतिस्तुत-शस्त्रे । एव । एतेन । दु । पिता । मातरिर्था । अच्छिद्रा । पदा । धाः ।
 अच्छिद्राः । उशिजः । पदा । अन्विति । तरूपुः । सोमः । विश्वविदितिविश्व-
 वित् । नेता । नेपत् । बृहस्पतिः । उक्थामदानीत्युक्थ-मदानि । शःसिपत् । इ
 ति । आह । एतत् । वै । अग्नेः । उक्थम् । तेन । एव । एनम् । अन्विति । शःस
 ति । [३५] मिनुयाचृतीर्यञ्चिन्वानस्त्रियम्पौत्रश्चवैमसच ॥ * * ॥८॥

सूयते । वै । एपः । अग्नीनाम् । यः । उखायाम् । भ्रियते । यत् । अधः ।
 सादयेत् । गर्भीः । प्रपादुंकाइतिप्र-पादुंकाः । स्युः । अथेइति । यथा । सुवात् ।
 प्रत्यवरोहतीतिप्रति-अवरोहति । तादृक् । एव । तत् । आसन्दी । सादयति । गर्भी
 णाम् । धृत्यै । अप्रपादायेत्यप्र-पादाय । अथेइति । सुवम् । एव । एनम् । करो
 ति । गर्भः । वै । एपः । यत् । उख्यः । योनिः । शिक्यम् । यत् । शिक्यात् । उ
 खाम् । निरुद्धेदितिनिः-ऊहेत् । योनेः । गर्भम् । निरिति । हन्यात् । पडुंद्यामि
 तिपड-उद्यामम् । शिक्यम् । भवति । पोद्दविहितइतिपोद्द-विहितः । वै । [३६] पु
 रंपः । आत्मा । च । शिरः । च । चत्वारि । अङ्गानि । आत्मन् । एव । एनम् ।
 विभर्ति । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वै । एपः । यत् । अग्निः । तस्य । उखा ।
 च । उल्लखलम् । च । स्तनौ । तौ । अस्य । प्रजाइतिप्र-जाः । उपेति । जीवन्ति ।
 यत् । उखाम् । च । उल्लखलम् । च । उपदधातीत्युप-दधाति । ताभ्याम् । एव ।
 यजमानः । अमुष्मिन् । लोके । अग्निम् । दुहे । सुव्वथ्सुरइतिसं-व्वथ्सुरः । वै । ए
 पः । यत् । अग्निः । तस्य । त्रेधाविहिताइतित्रेधा-विहिताः । इष्टंकाः । प्राजापत्या
 इतिप्राजा-पत्याः । वैष्णवीः । [३७] वैश्वकर्मणीरितिवैश्व-कर्मणीः । अहोगत्राणीत्य
 हः-गत्राणि । एव । अस्य । प्राजापत्याइतिप्राजा-पत्याः । यत् । उख्यम् । विभ
 र्ति । प्राजापत्याइतिप्राजा-पत्याः । एव । तत् । उपेति । धत्ते । यत् । समिधइति
 सं-इधः । आदधातीत्यां-दधाति । वैष्णवाः । वै । वनस्पतयः । वैष्णवीः । एव ।
 तत् । उपेति । ध् । यत् । इष्टंकाभिः । अग्निम् । चिनोति । इयम् । वै । विश्वक
 र्मेतिविश्व-कर्मा । वैश्वकर्मणीरितिवैश्व-कर्मणीः । एव । तत् । उपेति । धत्ते । तस्मात् ।
 आहुः । त्रिष्टुदितित्रि-ष्टुत् । अग्निः । इति । तम् । वै । एतम् । यजमानः । एव ।
 चिन्वीत् । यत् । अस्य । अन्यः । चिनुयात् । यत् । तम् । दक्षिणाभिः । न । राध

येत् । अमिम् । अस्य । वृञ्जीत् । यः । अस्य । अमिम् । चिनुयात् । तम् । दक्षिण
णाभिः । राधयेत् । अमिम् । एव । तत् । स्पृणोति ॥ [३८] पोद्वाचिहितोवै वैष्ण
वीग्न्योचिश्चातिश्च ॥ ॐ ॐ ॐ ॐ ॥ १ ॥

प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । अमिम् । अचिनुत् । ऋतुभिरित्यु-भिः । मन्त्र
श्मरमिति मन्त्र-श्मरम् । वसन्तेन । एव । अस्य । पूर्वार्धमिति पूर्व-अर्धम् । अचि
नुत् । ग्रीष्मेण । दक्षिणम् । पृथ्वम् । वरुणाभिः । पुच्छम् । शरदा । उत्तममित्यु-
त्तरम् । पृथ्वम् । हेमन्तेन । मध्यम् । ब्रह्मणा । वै । अस्य । तत् । पूर्वार्धमिति पूर्व-
अर्धम् । अचिनुत् । रूपत्रणं । दक्षिणम् । पृथ्वम् । पशुभिरिति पशु-भिः । पुच्छम् ।
विशा । उत्तममित्यु-त्तरम् । पृथ्वम् । आशया । मध्यम् । यः । एवम् । विद्वान् ।
अमिम् । चिनुते । ऋतुभिरित्यु-भिः । एव । एनम् । चिनुते । अथेदिति । ए
तत् । एव । सर्वम् । अवेति । [३९] रुधे । शृण्वन्ति । एनम् । अमिम् । चि
नयानम् । अति । अन्नम् । शचते । इयम् । वाव । प्रयमा । चितिः । औपधयः ।
वनस्पतयः । पुगीपम् । अन्तरिग्न्यम् । द्वितीया । वया । मि । पुगीपम् । अमो ।
तृतीया । नक्षत्राणि । पुगीपम् । यज्ञः । चतुर्थी । दक्षिणा । पुगीपम् । यज्ञमानः ।
पञ्चमी । प्रजेति प्र-जा । पुगीपम् । यत् । त्रिचितीकृमिति त्रि-चितीकृम् । चिन्वीन ।
यज्ञम् । दक्षिणाम् । आत्मानम् । प्रजामिति प्र-जाम् । अन्तः । इयात् । तन्मात् ।
पयनितीकृतिपत्रं-चितीकृः । चेत्यं । एनम् । एव । सर्वम् । स्पृणोति । यत् ।
तिमः । चितयः । [४०] त्रिचितीकृति-चिन् । हि । अमिः । यत् । देदति । द्विषा
दिति द्वि-षात् । यज्ञमानः । प्रणिष्ठिन्यादात्प्रति-गिष्ठ्यु । पदं । चितयः । भवन्ति ।
पाहूकं । पुंगेपः । आत्मानम् । एव । स्पृणोति । पदं । चितयः । भवन्ति । पृथ्वि
रिति पृथ-भिः । पुगीपः । अर्धमिति । उदति । दशं । नमिति । पृथ्वन्ते । दशान्पु
दतिदश-अन्पुः । वै । पुंगेपः । वाचानं । एव । पुंगेपः । तम् । स्पृणोति । अथेद
ति । दशान्पुंगेतिदश-अन्पुः । त्रिगादिति वि-गाद । अन्नम् । त्रिगादिति वि-गाद ।
त्रिगादिति वि-गादि । एव । अन्नाद्यदन्तं अन्नं । प्रतीति । तिष्ठति । मन्त्रानुदति
मन्त्र-सुः । वै । पृथ्वि । चितिः । ऋतवः । पुगीपम् । पद । चितयः । भवन्ति । पृ
पुगीपाणि । शदश । ममानं । पृथ्वन्ते । दादश । मामाः । मन्त्रानुदतिमन्त्र-सुः

रः । सव्वथ्सुरइतिसंवथ्सुरे । एव । प्रतीति । तिष्ठति ॥ [४१] अवचितयः पुरीप
म्पञ्चदशच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१०॥

रोहितः । धूमरोहितइतिधूम-रोहितः । कर्कन्धुरोहितइतिकर्कन्धु-रोहितः ।
ते । प्राजापत्याइतिप्राजा-पत्याः । वभ्रुः । अरुणवभ्रुरित्यरुण-वभ्रुः । शुक्वभ्रुरि
तिशुक-वभ्रुः । ते । गैद्राः । श्येतः । श्येतरूपइतिश्येत-अरूपः । श्येतग्रीवइतिश्येत-
ग्रीवः । ते । पितृदेवत्याइतिपितृ-देवत्याः । तिस्रः । कृष्णाः । वशाः । वारुण्यः ।
तिस्रः । श्येताः । वशाः । सौर्यः । मेत्रावारुहस्पत्याइतिमेत्रा-वारुहस्पत्याः । धूम
ललामाइतिधूम-ललामाः । तूपराः ॥ [४२] ❀ ❀ ॥११॥

पृश्निः । तिरश्चीनपृश्निरितिर्श्चीन-पृश्निः । ऊर्ध्वपृश्निरित्यूर्ध्व-पृश्निः ।
ते । मारुताः । फल्गूः । लोहितोर्णीतिलोहित-ऊर्णी । वलरूपी । ताः । सारस्व
त्यः । पृपती । स्थूलपृपतीतिस्थूल-पृपती । खपुद्रपृपतीतिखपुद्र-पृपती । ताः । वै
श्वदेव्यइतिवैश्व-देव्यः । तिस्रः । श्यामाः । वशाः । पौष्णियः । तिस्रः । रोहि
णीः । वशाः । मैत्रियः । ऐन्द्रावारुहस्पत्याइत्यैन्द्रा-वारुहस्पत्याः । अरुणललामाइ
त्यरुण-ललामाः । तूपराः ॥ [४३] रोहितः पृश्निष्पद्भिः शतिष्पद्भिः शतिः ॥१२॥

श्रित्तिवाहुरितिश्रित्ति-वाहुः । अन्यतश्श्रित्तिवाहुरित्यन्यतः-श्रित्तिवाहुः ।
समन्तश्रित्तिवाहुरितिंसमन्त-श्रित्तिवाहुः । ते । ऐन्द्रवायवाइत्यैन्द्र-वायवाः । श्रि
तिरन्ध्रइतिश्रित्ति-रन्ध्रः । अन्यतश्श्रित्तिरन्ध्रइत्यन्यतः-श्रित्तिरन्ध्रः । समन्तश्रित्ति
रन्ध्रइतिंसमन्त-श्रित्तिरन्ध्रः । ते । मैत्रावरुणाइतिमैत्रा-व-णाः । शुद्धवालइतिशु
द्ध-वालः । सर्वशुद्धवालइतिंसर्व-शुद्धवालः । मणिवालइतिमणि-वालः । ते । आ
श्विनाः । तिस्रः । शिल्पाः । वशाः । वैश्वदेव्यइतिवैश्व-देव्यः । तिस्रः । श्येनीः ।
परमेष्ठिने । सोमापौष्णाइतिसोमा-पौष्णाः । श्यामललामाइतिश्याम-ललामाः ।
तूपराः ॥ [४४] ❀ ❀ ❀ ॥१३॥

उन्नतइत्युत्-नतः । ऋपभः । वामनः । ते । ऐन्द्रावरुणाइत्यैन्द्रा-वरुणाः ।
श्रित्तिककुदितिश्रित्ति-ककुतू । श्रित्तिपृष्ठइतिश्रित्ति-पृष्ठः । श्रित्तिभसदितिश्रित्ति-भ
सत् । ते । ऐन्द्रावारुहस्पत्याइत्यैन्द्रा-वारुहस्पत्याः । श्रित्तिपादितिश्रित्ति-पात् ।
श्रित्योष्ठइतिश्रित्ति-ओष्ठः । श्रित्तिभुरितिश्रित्ति-भुः । ते । ऐन्द्रावैष्णवाइत्यैन्द्रा-वे

ष्णवाः । तिस्रः । सिध्माः । वशाः । वैश्वकर्मण्यइतिवैश्व-कर्मण्यः । तिस्रः ।
धात्रे । पृषोदराइतिपृष-उदराः । ऐन्द्रापौष्णाइत्यैन्द्रा-पौष्णाः । श्येतललामाइति
श्येत-ललामाः । तूपराः ॥ [४५] शितिवाहुर्ह्रतः पञ्चविंशतिः पञ्चविंशतिः ॥

कर्णाः । त्रयः । यामाः । सोम्याः । त्रयः । श्वितिङ्गाः । अमये । यावेष्ठा
य । त्रयः । नकुलाः । तिस्रः । रोहिणीः । त्र्यव्यइतित्रि-अव्यः । ताः । वसू
नाम् । तिस्रः । अरुणाः । दित्योह्यः । ताः । रुद्राणाम् । सोमैन्द्राइतिसोम-ऐन्द्राः ।
बभ्रुललामाइतिबभ्रु-ललामाः । तूपराः ॥ [४६] कर्णास्त्रयोविंशतिः ॥ १५ ॥

शुण्डाः । त्रयः । वैष्णवाः । अधीलोधकर्णाइत्यधीलोध-कर्णाः । त्रयः ।
विष्णवे । उरुक्रमायेत्युरु-क्रमाय । लप्सुदिनः । त्रयः । विष्णवे । उरुगायायेत्यु
रु-गायाय । पञ्चाशीरितिपञ्च-अशीः । तिस्रः । आदित्यानाम् । त्रिव्यसाइतित्रि-व्य
श्याः । तिस्रः । अङ्गिरसाम् । ऐन्द्रवैष्णवाइत्यैन्द्रा-वैष्णवाः । गौरललामाइतिगौ
र-ललामाः । तूपराः ॥ [४७] शुण्डाविंशतिः ॥ ॐ ॐ ॥ १६ ॥

इन्द्राय । राज्ञे । त्रयः । शितिपृष्ठाइतिशिति-पृष्ठाः । इन्द्राय । अधिगजाये
त्यधि-गजाय । त्रयः । शितिककुदइतिशिति-ककुदः । इन्द्राय । स्वराज्ञइतिस्व-रा
ज्ञे । त्रयः । शितिभसदइतिशिति-भसदः । तिस्रः । तुर्योह्यः । साध्यानाम् । ति
स्रः । पष्ठोह्यः । विश्वेषाम् । देवानाम् । आग्नेन्द्राः । कृष्णललामाइतिकृष्ण-लला
माः । तूपराः ॥ [४८] इन्द्रायराज्ञेद्राविंशतिः ॥ ॐ ॐ ॥ १७ ॥

अदित्ये । त्रयः । रोहितेताइतिरोहित-पताः । इन्द्राण्ये । त्रयः । कृष्णेनाइ
तिकृष्ण-पताः । कुह्ये । त्रयः । अरुणेताइत्यरुण-पताः । तिस्रः । धेनवः । शकार्ये ।
त्रयः । अनद्वाहः । सिनीवाल्ये । आग्नावैष्णवाइत्याग्ना-वैष्णवाः । रोहितललामाइ
तिरोहित-ललामाः । तूपराः ॥ [४९] अदित्याअग्नादंश ॥ ॐ ॥ १८ ॥

सोम्याः । त्रयः । पित्राङ्गाः । सोमाय । राज्ञे । त्रयः । मारुङ्गाः । पात्रुन्याः ।
नभोरूपेणइतिनभः-रुणः । तिस्रः । अजाः । मन्त्रहाः । इन्द्राण्ये । तिस्रः । मेप्यः ।
आदित्याः । द्यावापृथिव्यांइतिद्यावा-पृथिव्याः । मालङ्गाः । तूपराः ॥ [५०] सो
म्याएकानविंशतिः ॥ ॐ ॐ ॐ ॥ १९ ॥

वारुणाः । त्रयः । कृष्णललामाइतिकृष्ण-ललामाः । वरुणाय । राज्ञे । त्रयः ।

रोहितललामा इति रोहित-ललामाः । वरुणाय । रिशादंसइति रिशा-अदंसे । त्रयः ।
 अरुणललामा इत्यरुण-ललामाः । शिल्पाः । त्रयः । वैश्वदेवा इति वैश्व-देवाः । त्रयः ।
 पृश्नयः । सर्वदेवत्या इति सर्व-देवत्याः । ऐन्द्रासूरा इत्यैन्द्रा-सूराः । श्येतललामा इति
 श्येत-ललामाः । तूपराः । [५१] वारुणाविंशतिः ॥ ❀ ❀ ॥ २० ॥

सोमाय । स्वराज्ञ इति स्व-राज्ञे । अनोवाहावित्यनः-वाहौ । अनद्धाहौ । इन्द्रा
 मिभ्यामितीन्द्रामिभ्याम् । ओजोदाभ्यामित्योजः-दाभ्याम् । उष्टारौ । इन्द्रामिभ्या
 मितीन्द्रामिभ्याम् । वलदाभ्यामिति वल-दाभ्याम् । सीरवाहाविति सीर-वाहौ । अ
 वीइति । द्वेइति । धेनू इति । भौमीइति । दिग्भ्य इति दिक्-भ्यः । वडवेइति । द्वेइति ।
 धेनूइति । भौमीइति । वैराजीइति । पुरुपीइति । द्वेइति । धेनूइति । भौमीइति ।
 वायवं । अरोहणवाहावित्यारोहण-वाहौ । अनद्धाहौ । वारुणीइति । कृष्णेइति ।
 वशेइति । अराढ्यौ । दिव्यौ । ऋषभौ । परिमराविति परि-मरौ ॥ [५२] सोमाय
 स्वराज्ञे चतुस्त्रिंशत् ॥ ❀ ❀ ॥ २१ ॥

एकादश । प्रातः । गव्याः । पशवंः । एति । लभ्यन्ते । छगलः । कल्मा
 पंः । किंकिदीविः । विदीगयः । ते । त्वाष्ट्राः । सौरीः । नवं । श्वेताः । वशाः । अ
 नूवन्भ्या इत्यनु-वन्भ्याः । भवन्ति । आग्नेयः । ऐन्द्राम इत्यैन्द्र-अग्नेयः । आश्विनः । ते ।
 विशालयूप इति विशाल-यूपे । एति । लभ्यन्ते ॥ [५३] एकादशप्रातःपञ्चविंश
 तिः ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ २२ ॥

पिशङ्गाः । त्रयः । वासन्ताः । सारङ्गाः । त्रयः । ग्रैष्माः । पृषन्तः । त्रयः ।
 वार्पिकाः । पृश्नयः । त्रयः । शारदाः । पृश्निसक्था इति पृश्नि-सक्थाः । त्रयः ।
 हेमन्तिकाः । अवलिप्ता इत्यव-लिप्ताः । त्रयः । शैशिराः । सव्वंशसरायेति सं-वशसरा
 यं । निवर्षस इति नि-वर्षसः ॥ [५४] पिशङ्गाविंशतिः ॥ ❀ ॥ २३ ॥

(१) अस्मिन्ननुवाके पदान्तः ईकारः एकारश्च प्रप्रहो भवति ॥ तथाच प्रतिशब्धे— (अ-४, सू-४८) 'सो-
 मापस्यैतस्मिन्' इति ॥ अस्वार्थः पूर्वोक्त एव । उदा-अवी, वडवे, इत्यादि ॥ 'स्वराज्ञे' 'वायवे' इति पदद्वयस्यः एकारस्तु
 प्रग्रहो न भवति । तथाच तत्रैव—'नञेऽद्रे नित्यम्' (अ-४, सू-३९) इति, 'अनेवावेच' (अ-४, सू-५३) इति च ॥
 अनयोर्वर्षस्तु—'ज्ञे, अज्ञे, अने, इत्येतेषु स्थितः अन्त्यः स्वरः विच्यन्तरप्राप्तमपि प्रग्रहत्वं न भजते । यथा—स्वराज्ञेऽ
 नोवाहौ । अज्ञे कृष्णः । वायव आणेहगरहौ ॥ पदान्त ऊकारश्च सर्वत्र प्रग्रहो भवति । तथाच तत्रैव—'जकारः'
 (अ-४, सू-५) इति ॥ उक्तपदार्थः । उदा—धेनू इत्यादि ॥

रोहितः कृष्णाधु म्रललामाः पृश्निश्श्यामा अंरुणलंलामाश्शितिवाहुश्शित्याः
 श्येनीश्श्यामलंलामा उन्नतस्सिन्ध्माः कर्मण्यंश्येतललामाः कर्णावभुलंलामाश्शु
 ष्ठागौरलंलमाइन्द्राय कृष्णलंलामा अदित्यैरोहितललामास्सौम्यामालङ्गावारुणास्सू
 राश्येतललामादशं ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥

हिरण्यवर्णा अपाङ्गहान्भूतेष्टकास्सजू स्सव्वंश्रस्रप्रजापति स्सख्पु रपंविस्मेवै
 दीरूपयांसुवर्गायतय्यन्नसूयते प्रजापति ऋतुभीरोहितः पृश्निश्शितिवाहुर्नतः कृ
 र्णाश्शुष्ठाइन्द्रायदित्यै सौम्यावारुणास्सोमायैकादशपिंशङ्गास्त्रयोविंशतिः ॥२३॥
 हिरण्यवर्णाभूतेष्टकाश्चन्दोयत्कर्नीयां सन्त्रिवृद्धयभिर्वारुणाश्चतुष्पञ्चाशत् ॥२४॥
 हिरण्यवर्णास्सव्वंश्रस्रायनिर्वरूपसः ॥ ❀ ❀ ॥

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पञ्चमकाण्डे षष्ठः प्रश्नः ॥

अथ पञ्चमकाण्डे सप्तमः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

यः । वै । अयथादेवतमित्ययथा-देवतम् । अग्निम् । चिनुते । एति । देवता
 भ्यः । वृश्च्यते । पार्षीयान् । भवति । यः । यथादेवतमितियथा-देवतम् । न । दे
 वताभ्यः । एति । वृश्च्यते । वसीयान् । भवति । अग्नेय्या । गायत्रिया । प्रथमाम् ।
 चित्तम् । अभीति । मृजेत् । त्रिष्टुभा । द्वितीयाम् । जगत्या । तृतीयाम् । अनुष्टु
 भेलानु-स्तुभा । चतुर्थीम् । पङ्क्त्या । पञ्चमीम् । यथादेवतमितियथा-देवतम् । एव ।
 अग्निम् । चिनुते । न । देवताभ्यः । एति । वृश्च्यते । वसीयान् । भवति । इडां
 ये । वै । एपा । विभक्तिरिति-वि-भक्तिः । पशवः । इडां । पशुभिरिति-पशु-भिः ।
 एनम् । [१] चिनुते । यः । वै । प्रजापतयइति-प्रजा-पतये । प्रतिप्रोच्येति-प्रति-प्रो
 च्यं । अग्निम् । चिनाति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्यति । अथौ । अभितः ।
 तिष्ठेताम् । कृष्णः । उत्तगतइत्युत्-तगतः । श्वेतः । दस्विणः । तौ । आलभ्येत्या-

लभ्यं । इष्टंकाः । उपेति । दध्यात् । एतत् । वै । प्रजापतेरितिप्रजा-गुतेः । रूपम् ।
 प्राजापत्यइतिप्राजा-पत्यः । अश्वः । सारूपादितिअरूपात् । एव । प्रजापतयइ
 तिप्रजा-पतये । प्रतिप्रोच्येतिप्रति-प्रोच्यं । अग्निम् । चिनोति । न । आर्तिम् । ए
 ति । ऋच्छति । एतत् । वै । अहः । रूपम् । यत् । श्वेतः । अश्वः । रात्रियै । कृ
 ष्णः । एतत् । अहः । [२] रूपम् । यत् । इष्टंकाः । रात्रियै । पुरीपम् । इष्टंकाः ।
 उपधास्यन्नित्युप-धास्यन् । श्वेतम् । अश्वम् । अभीति । मृगेत् । पुरीपम् । उपधा
 स्यन्नित्युप-धास्यन् । कृष्णम् । अहोरात्राभ्यामित्यहः-रात्राभ्याम् । एव । एनम् ।
 चिनुते । द्विग्यपात्रमितिहिरण्य-पात्रम् । मर्धोः । पूर्णम् । ददाति । मध्व्यः । अ
 सान्ति । इति । सौर्या । चित्रवस्येतिचित्र-वत्या । अवेति । ईरूपते । चित्रम् । एव ।
 भवति । मध्यन्दिने । अश्वम् । अवेति । घृण्यति । असौ । वै । आदित्यः । इन्द्रः ।
 एषः । प्रजापतेरितिप्रजा-पतिः । प्राजापत्यइतिप्राजा-पत्यः । अश्वः । तम् । एव ।
 सारूपादितिअरूपात् । ऋनोति ॥ [३] एनमेतदहोऽष्टाचत्वारिंशच्च ॥ १ ॥

त्वाम् । अग्ने । वृषभम् । चेकितानम् । पुनः । युवानम् । जनयन् । उपा
 गामित्युप-आगाम् ॥ अस्थूरि । नः । गार्हपत्यानीतिगार्ह-पत्यानि । सन्तु ।
 तिग्मेन । नः । ब्रह्मणा । समिति । शिश्राधि ॥ पशवः । वै । एते । यत् । इष्टंकाः ।
 चित्यःश्चित्यामितिचित्यां-चित्याम् । ऋषभम् । उपेति । दधाति । मिथुनम् । एव ।
 अस्य । तत् । यज्ञे । करोति । प्रजननायेतिप्र-जननाय । तस्मात् । यूथेयूथइतियूथे-
 यूथे । ऋषभः ॥ सुव्यथसरस्येतिअसं-व्यथसरस्यं । प्रतिमामितिप्रति-माम् । याम् । त्वा ।
 रात्रि । उपासंतइत्युप-आसंते ॥ प्रजामितिप्र-जाम् । सुवीरामितिअ-वीराम् । कृत्वा ।
 विश्वम् । आयुः । वीति । अश्नवत् ॥ प्राजापत्यामितिप्राजा-पत्याम् । [४] एताम् ।
 उपेति । दधाति । इयम् । वाव । एषा । एकाष्टकेत्येक-अष्टका । यत् । एव । एका

(१) अयं नकारः संहितायां णलमापद्यते । तथा प्रातिशाह्ये—(अ-७, सू २) 'पु पू कृधिसुवस्सामिन्द्रास्यूर्युरु-
 चाण्ड्रिगामनिष्पूर्वः' इति ॥ अस्वार्थः—'पु, पू, कृधिसुवः, सामिन्द्र, अस्यूरि, उरु, वाः, पट, त्रि, ग्राम, निः, एवपू-
 र्वो नकारो णलमापद्यते । यथा—ऊर्ध्व ऊपण ऊतये । 'पदगृहणेपु पदं गम्येत' इति परिभाषया 'गृहेपुनः' इत्यत्र पदैक
 देशनिमित्तस्य नकारस्य न णलम् । मौपूण इन्द्र । पु, पू, इत्येतयोर्धि कृतयोर्गृहणं पत्न्याभावकाले णलभावप्रदर्शनाधीम् ।
 यथा—सुनः । न ऊतये । सूनः । न इन्द्र । इति । ब्रह्मणा कृधिसुवर्णशुक्रम् । कृधीतिकम् । सुवर्नं शुक्रस्त्वाहा । स-
 मिन्द्रोपो मनसा । समितिकम् । वर्तयेन्द्रनर्दबुद । अस्यूरिणोगार्हपत्यानि । उरुकृदुरुणसह्यधि । वाणामिवाहितम् । प-
 ण्णस्यैशहा । त्रिणवस्तेमोवसूनाम् । ग्रामणीयं प्राप्नुवन्ति । निर्गमिन्नतिततः । विमर्गेण किम् । निनोरयिम् ॥

त्याथतन-वृतीम् । करोति । यत्कामइतियत-कामः । एनाम् । जुहोति । तत् ।
 एव । अवेति । रुधे । रुद्रः । वै । एपः । यत् । अग्निः । तस्य । एतेइति । तनुवौ ।
 घोरा । अन्या । शिवा । अन्या । यत् । शतरुद्रीयमिति शत-रुद्रीयम् । जुहोति ।
 या । एव । अस्य । घोरा । तनूः । ताम् । तेन । शमयति । यत् । वसोः । धा
 राम् । जुहोति । या । एव । अस्य । शिवा । तनूः । ताम् । तेन । प्रीणाति । यः ।
 वै । वसोः । धारायै । [११] प्रतिष्ठाभितिप्रति-स्थाम् । वेदं । प्रतीति । एव । ति
 षुति । यत् । आज्यम् । उच्छिष्येतेत्युत्-शिष्येत । तस्मिन् । ब्रह्मोदनमिति ब्रह्म-
 ओदनम् । पचेत् । तम् । ब्राह्मणाः । चत्वारः । प्रेति । अग्नीयुः । एपः । वै ।
 अग्निः । वैश्वानरः । यत् । ब्राह्मणः । एपा । खलु । वै । अग्नेः । प्रिया । तनूः ।
 यत् । वैश्वानरः । प्रियायाम् । एव । एनाम् । तनुवाम् । प्रतीति । स्थापयति ।
 चतस्रः । धेनूः । दद्यात् । तामिः । एव । यजमानः । अमुष्मिन् । लोके । अ
 ग्निम् । दुहे ॥ [१२] उपैतान्धारार्यै पद् चत्वारिंशच्च ॥ ❀ ❀ ॥ ३ ॥

चित्तिम् । जुहोमि । मनसा । धृतेन । इति । आह । अदाभ्या । वै ।
 नाम । एपा । आहुतिरित्या-हुतिः । वैश्वकर्मणीतिवैश्व-कर्मणी । न । एनम् । चि
 क्यानम् । भ्रातृव्यः । दभ्नोति । अथोइति । देवताः । एव । अवेति । रुधे । अ
 ग्ने । तम् । अद्य । इति । पङ्क्त्या । जुहोति । पङ्क्त्या । आहुत्वेत्या-हुत्या । यज्ञमुख
 मितियज्ञ-मुखम् । एति । रभते । सप्त । ते । अग्ने । समिधुइतिसं-इधः । सप्त । जि
 ह्वाः । इति । आह । होत्राः । एव । अवेति । रुधे । अग्निः । देवेभ्यः । अपेति ।
 अक्रामत् । भागधेयमिति भाग-धेयम् । [१३] इच्छमानः । तस्मै । एतत् । भाग
 धेयमिति भाग-धेयम् । प्रेति । अयच्छन् । एतत् । वै । अग्नेः । अग्निहोत्रमित्यग्नि-
 होत्रम् । एत र्हि । खलु । वै । एपः । जातः । यर् हि । सर्वः । चितः । जाताय ।
 एव । अस्मै । अन्नम् । अपीति । दधाति । सः । एनम् । प्रीतः । प्रीणाति । व
 सीयान् । भवति । ब्रह्मवादिनइति ब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । यत् । एपः । गार् हंप
 त्यइति गार् हं-पत्यः । चीयते । अथ । कं । अस्य । आहवनीयइत्या-हवनीयः । इ
 ति । असौ । आदित्यः । इति । ब्रूयात् । एतस्मिन् । हि । सर्वाभ्यः । देवताभ्यः ।
 उहति । [१४] यः । एवम् । विद्वान् । अग्निम् । चिनुते । साख्यादिति स-अख्यात् ।

एव । देवताः । ऋध्नोति । अग्ने । यज्ञस्विन्नू । यज्ञसा । इमम् । अर्पय । इन्द्रा
वतीमितीन्द्रे-वतीम् । अपंचितीमित्यपंचितीम् । इह । एति । वह ॥ अयम् । गू
र्धा । परमेष्ठी । सुवर्चाइतिःसु-वर्चाः । समानानाम् । उत्तमश्लोकइत्युत्तम-श्लोकः ।
अस्तु ॥ भद्रम् । पश्यन्तः । उपेति । सेदुः । अग्ने । तपः । दीखाम् । ऋषयः । सुव
र्चिदइतिःसुवः-विदः ॥ ततः । रूपत्रम् । बलम् । ओजः । च । जातम् । तत् । अ
स्मै । देवाः । अभि । समिति । नमन्तु ॥ धाता । विधातेतिवि-धाता । परमा ।
[१५] उत । सन्दृगितिसं-दृक् । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । परमेष्ठी । विराजेति
वि-राजा ॥ स्तोमाः । छन्दासि । निविदइतिनि-विदः । मे । आहुः । एतस्मै ।
राष्ट्रम् । अभि । समिति । नमाम् ॥ अभ्यावर्तध्वमित्यभि-आवर्तध्वम् । उपेति ।
मा । एति । इत् । साकम् । अयम् । शास्ता । अधिपतिरित्यधि-पतिः । वः । अ
स्तु ॥ अस्य । विज्ञानमितिवि-ज्ञानम् । अतुं । समिति । रभध्वम् । इमम् । पश्चात् ।
अन्विति । जीवाथ । सर्वे ॥ राष्ट्रभृदितिःराष्ट्र-भृत् । एताः । उपेति । दधाति । ए
पा । वै । अग्नेः । चितिः । राष्ट्रभृदितिःराष्ट्र-भृत् । तथा । एव । अस्मिन्नू । राष्ट्रम् ।
दधाति । राष्ट्रम् । एव । भवति । न । अस्मात् । राष्ट्रम् । भ्रंशते ॥ [१६]
भागधेयञ्जुहतिपरमाराष्ट्रन्दधातिसप्तचं ॥ ❀ ❀ ॥ ४ ॥

यथा । वै । पुत्रः । जातः । म्रियते । एवम् । वै । एपः । म्रियते । यस्य ।
अग्निः । उख्यः । उद्रायतीत्युत्-वारयति । यत् । निर्मन्थ्यमितिनिः-मन्थ्यम् । कु
र्यात् । वीति । छिन्द्यात् । भ्रातृव्यम् । अस्मै । जनयेत् । सः । एव । पुनः । प
रीध्यइतिपरि-इध्यः । स्वात् । एव । एनम् । योनेः । जनयति । न । अस्मै । भ्रा
तृव्यम् । जनयति । तमः । वै । एतम् । गृह्णाति । यस्य । अग्निः । उख्यः । उद्राय
तीत्युत्-वारयति । मृत्युः । तमः । कृष्णम् । वासः । कृष्णा । धेनुः । दक्षिणा ।
तमसा । [१७] एव । तमः । मृत्युम् । अपेति । हृते । हिरण्यम् । ददाति । ज्यो
तिः । वै । हिरण्यम् । ज्योतिषा । एव । तमः । अपेति । हृते । अथेइति । तेजः ।
वै । हिरण्यम् । तेजः । एव । आत्मन् । धत्ते । सुवः । न । घर्मः । स्वाहा । सुवः ।
न । अर्कः । स्वाहा । सुवः । न । शुकः । स्वाहा । सुवः । न । ज्योतिः । स्वाहा ।
सुवः । न । सूर्यः । स्वाहा । अर्कः । वै । एपः । यत् । अग्निः । असौ । आदि

त्यः । [१८] अश्वमेधइत्यश्व-मेधः । यत् । एताः । आहुंतीरित्या-हुतीः । जुहोति ।
 अर्काश्वमेधयोरित्यर्क-अश्वमेधयोः । एव । ज्योतीःपि । समिति । दधाति । एषः ।
 ह । तु । वै । अर्काश्वमेधीत्यर्क-अश्वमेधी । यस्य । एतत् । अग्नौ । कियते । आपः ।
 वै । इदम् । अग्ने । सलिलम् । आसीत् । सः । एताम् । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः ।
 प्रथमाम् । चितिम् । अपश्यत् । ताम् । उपेति । अधत् । तत् । इयम् । अभवत् ।
 तम् । विश्वकर्मेतिविश्व-कर्मा । अब्रवीत् । उपेति । त्वा । एति । अयानि । इति ।
 न । इह । लोकः । अस्ति । इति । [१९] अब्रवीत् । सः । एताम् । द्वितीयाम् ।
 चितिम् । अपश्यत् । ताम् । उपेति । अधत् । तत् । अन्तरिक्षम् । अभवत् । सः ।
 यज्ञः । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । अब्रवीत् । उपेति । त्वा । एति । अयानि । इ
 ति । न । इह । लोकः । अस्ति । इति । अब्रवीत् । सः । विश्वकर्माणमितिविश्व-
 कर्माणम् । अब्रवीत् । उपेति । त्वा । एति । अयानि । इति । केन । मा । उपैष्य
 सीत्युप-ऐष्यसि । इति । दिश्याभिः । इति । अब्रवीत् । तम् । दिश्याभिः । उपै
 दित्युप-ऐत् । ताः । उपेति । अधत् । ताः । दिशः । [२०] अभवन्नू । सः । ए
 रमेष्ठी । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । अब्रवीत् । उपेति । त्वा । एति । अयानि ।
 इति । न । इह । लोकः । अस्ति । इति । अब्रवीत् । सः । विश्वकर्माणमितिविश्व-
 कर्माणम् । च । यज्ञम् । च । अब्रवीत् । उपेति । वाम् । एति । अयानि । इति ।
 न । इह । लोकः । अस्ति । इति । अब्रूताम् । सः । एताम् । तृतीयाम् । चि
 तिम् । अपश्यत् । ताम् । उपेति । अधत् । तत् । असौ । अभवत् । सः । आ
 दित्यः । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । अब्रवीत् । उपेति । त्वा । [२१] एति ।
 अयानि । इति । न । इह । लोकः । अस्ति । इति । अब्रवीत् । सः । विश्वक
 र्माणमितिविश्व-कर्माणम् । च । यज्ञम् । च । अब्रवीत् । उपेति । वाम् । एति ।
 अयानि । इति । न । इह । लोकः । अस्ति । इति । अब्रूताम् । सः । परमेष्ठिनम् ।
 अब्रवीत् । उपेति । त्वा । एति । अयानि । इति । केन । मा । उपैष्यसीत्युप-ऐष्य
 सि । इति । लोकम्पूणयेतिलोकं-पूण्या । इति । अब्रवीत् । तम् । लोकम्पूणयेतिलो
 कं-पूण्या । उपैदित्युप-ऐत् । तस्मात् । अयातयाम्नीत्ययात-याम्नी । लोकम्पूणेति
 लोकं-पूणा । अयातयामेत्ययात-यामा । हि । असौ । [२२] आदित्यः । तान् ।

ऋषयः । अत्रुवन्नू । उपेति । वः । एति । अयाम् । इति । केन । नः । उपेण्यथेत्युं
 प-एष्यथ । इति । भूम्ना । इति । अत्रुवन्नू । तान् । द्वाभ्याम् । चितीभ्यामित्तिचि
 ति-भ्याम् । उपायन्नित्युप-आयन्नू । सः । पञ्चचितीकइतिपञ्च-चितीकः । समिति ।
 अपद्यत । यः । एवम् । विद्वान् । अग्निम् । चिनुते । भूयान् । एव । भवति । अ
 भीति । इमान् । लोकान् । जयति । विदुः । एनम् । देवाः । अथोइति । एता
 सांम् । एव । देवतानाम् । सार्युज्यम् । गच्छति ॥ [२३] तमसाऽऽदित्योऽस्तीति
 दिशं आदित्यः प्रजापतिमवधीदुपत्याऽसौपञ्चत्वारिः शच ॥ ❀ ❀ ॥५॥

वर्यः । वै । अग्निः । यत् । अग्निचिदित्यग्नि-चित् । पृष्णिणः । अश्नीयात् ।
 तम् । एव । अग्निम् । अद्यात् । आर्तिम् । एति । ऋच्छेत् । सँवँत्सरमितिसं-वँत्सर
 रम् । व्रतम् । चरेत् । सँवँत्सरमितिसं-वँत्सरम् । हि । व्रतम् । न । अतीति । पशुः ।
 वै । एषः । यत् । अग्निः । हिनस्ति । खलु । वै । तम् । पशुः । यः । एनम् । पुर
 स्तात् । प्रत्यञ्चम् । उपचरतीत्युप-चरति । तस्मात् । पश्चात् । प्राङ् । उपचरुंइत्युप-
 चर्यः । आत्मनः । अहिः सायै । तेजः । असि । तेजः । मे । यच्छ । पृथिवीम् ।
 यच्छ । [२४] पृथिव्यै । मा । पाहि । ज्योतिः । असि । ज्योतिः । मे । यच्छ ।
 अन्तरिखम् । यच्छ । अन्तरिखात् । मा । पाहि । सुवं । असि । सुवं । मे । य
 च्छ । दिवंम् । यच्छ । दिवः । मा । पाहि । इति । आह । एताभिः । वै । इमे ।
 लोकाः । विधृताइतिवि-धृताः । यत् । एताः । उपदधातीत्युप-दधाति । एषाम् ।
 लोकानाम् । विधृत्याइतिवि-धृत्यै । स्वयमातृणाइतिस्वयं-आतृणाः । उपधायेत्युप-
 धायं । हिरण्येष्टकाइतिहिरण्य-इष्टकाः । उपेति । दधाति । इमे । वै । लोकाः । स्व
 यमातृणाइतिस्वयं-आतृणाः । ज्योतिः । हिरण्यम् । यत् । स्वयमातृणाइतिस्व
 यं-आतृणाः । उपधायेत्युप-धायं । [२५] हिरण्येष्टकाइतिहिरण्य-इष्टकाः । उपद
 धातीत्युप-दधाति । इमान् । एव । एताभिः । लोकान् । ज्योतिष्मतः । कुरुते ।
 अथोइति । एताभिः । एव । अस्मै । इमे । लोकाः । प्रेति । भान्ति । याः । ते ।
 अग्ने । सूर्ये । रुचः । उद्यतइत्युत्-यतः । दिवंम् । आतन्वन्तीत्या-तन्वन्ति । रश्मि
 भिरितिर्श्मि-भिः ॥ ताभिः । सर्वाभिः । रुचे । जनाय । नः । कृधि ॥ याः । वः ।
 देवाः । सूर्ये । रुचः । गोपुं । अश्वेषु । याः । रुचः ॥ इन्द्राग्नीइतीन्द्र-अग्नी । ताभिः ।

सर्वाभिः । रुचम् । नः । धत्त । बृहस्पते ॥ रुचम् । नः । धेहि । [२६] ब्राह्मणेषु ।
 रुचम् । राजस्वितिराज-सु । नः । कृधि ॥ रुचम् । विश्येषु । शूद्रेषु । मयि । धेहि ।
 रुचा । रुचम् ॥ द्वेषा । वै । अग्निम् । चिक्यानस्य । यशः । इन्द्रियम् । गच्छति ।
 अग्निम् । वा । चितम् । ईजानम् । वा । यत् । एताः । आहुतीरित्या-हुतीः । जुहो
 ति । आत्मन् । एव । यशः । इन्द्रियम् । धत्ते । ईश्वरः । वै । एपः । आर्तिम् । आ
 तोरित्या-अतोः । यः । अग्निम् । चिन्वन् । अधिक्रामतीत्यधि-क्रामति । तत् । त्वा ।
 यामि । ब्रह्मणा । वन्दमानः । इति । वारुण्या । ऋचा । [२७] जुहुयात् ।
 शान्तिः । एव । एपां । अग्नेः । गुप्तिः । आत्मनः । हविष्कृतइतिहविः-कृतः । वै ।
 एपः । यः । अग्निम् । चिनुते । यथा । वै । हविः । स्कन्दति । एवम् । वै । एपः ।
 स्कन्दति । यः । अग्निम् । चित्वा । स्त्रियम् । उपैतीत्युप-एति । मैत्रावरुण्येतिमै
 त्रा-वरुण्या । आमिर्ख्या । यजेत । मैत्रावरुणतामितिमैत्रा-वरुणताम् । एव । उपे
 ति । एति । आत्मनः । अस्कन्दाय । यः । वै । अग्निम् । ऋतुस्थामित्यृत-स्था
 वेद । ऋतुर् ऋतुरित्यृतुः-ऋतुः । अस्मै । कल्पमानः । एति । प्रतीति । एव । तिष्ठ
 ति । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । वै । अग्निः । [२८] ऋतुस्थाइत्यृतु-स्थाः । तस्य ।
 वसन्तः । शिरः । श्रीष्मः । दस्विणः । परुपः । वरूपाः । पुच्छम् । शस्त । उत्तइ
 त्युत्-तरः । परुपः । हेमन्तः । मध्यम् । पूर्वपरुपाइतिपूर्व-परुपाः । चितयः । अपरप
 र्पाइत्यपर-परुपाः । पुरीपम् । अहोरात्राणीत्यहः-रात्राणि । इष्टकाः । एपः । वै । अ
 ग्निः । ऋतुस्थाइत्यृतु-स्थाः । यः । एवम् । वेद । ऋतुर् ऋतुरित्यृतुः-ऋतुः । अस्मै ।
 कल्पमानः । एति । प्रतीति । एव । तिष्ठति । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वै । ए
 तम् । ज्यैष्ठ्यकामइतिज्यैष्ठ्य-कामः । नीति । अधत्त । ततः । वै । सः । ज्यैष्ठ्यम् ।
 अगच्छत् । यः । एवम् । विद्वान् । अग्निम् । चिनुते । ज्यैष्ठ्यम् । एव । गच्छ
 ति ॥ [२९] पृथिवीर्यच्छयथस्वयमातृण्णा उपधायधेहृचाऽग्निश्चिनुतेत्रीणिच ॥६॥
 यत् । आकृतादित्या-कू तात् । समसुसोदितिसं-असुसोत् । हृदः । वा । मनसः ।
 वा । सम्भृतमितिसं-भृतम् । चरुपुपः । वा ॥ तम् । अनु । प्रेति । इहि । सुकृतस्ये
 तिसु-कृतस्य । लोकम् । यत्र । ऋपयः । प्रथमजाइतिप्रथम-जाः । ये । पुराणाः ॥
 एतम् । सधस्येति सध-स्य । परीति । ते । ददामि । यम् । आवहादित्या-वहात् ।

शेवधिमितिंशेव-धिम । जातवेदाइतिजात-वेदाः ॥ अन्त्रागन्तेत्यनु-आगन्ता । य
 ज्ञर्पतिरिति यज्ञ-एति । वः । अत् । तम् । स्म । जानीत । परमे । व्योमन्निति वि-
 ओमन् ॥ जानीतात् । एनम् । परमे । व्योमन्निति वि-ओमन् । देवाः । सधस्थाइ
 तिसध-स्थाः । विद । रूपम् । अस्य ॥ यत् । आगच्छादित्या-गच्छात् । [३०] पथिभि
 रितिपथि-भिः । देवयानैरितिदेव-यानैः । इष्टापूर्तेइतीष्टा-पूर्ते । कृणुतात् । आविः ।
 अस्मै ॥ सम् । प्रेति । च्यवध्वम् । अन्विति । सम् । प्रेति । यात् । अग्ने । पथः । देव
 यानानितिदेव-यानान् । कृणुध्वम् ॥ अस्मिन् । सधस्थइतिसध-स्थे । अधीति ।
 उत्तरस्मिन्नित्युत्-तरस्मिन् । विश्वे । देवाः । यजमानः । च । सीदत ॥ प्रस्तरेणेतिप्र-
 स्तरेण । परिधिनेतिपरि-धिना । सुचा । वेद्या । च । ब्रूहिषा ॥ ऋचा । इमम् ।
 यज्ञम् । नः । वह् । सुवः । देवेषु । गन्तवे ॥ यत् । इष्टम् । यत् । परादानमितिप
 रा-दानम् । यत् । दत्तम् । या । च । दक्षिणा ॥ तत् । [३१] अग्निः । वैश्वकर्म
 णइतिवैश्व-कर्मणः । सुवः । देवेषु । नः । दधतू ॥ येन । सहस्रम् । वहसि । येन ।
 अग्ने । सर्ववेदसमितिंसर्व-वेदसम् ॥ तेन । इमम् । यज्ञम् । नः । वह् । सुवः । देव
 षु । गन्तवे ॥ येन । अग्ने । दक्षिणाः । युक्ताः । यज्ञम् । वहन्ति । ऋत्विजः ॥ तेन ।
 इमम् । यज्ञम् । नः । वह् । सुवः । देवेषु । गन्तवे ॥ येन । अग्ने । सुकृतइतिसु-
 कृतः । पथा । मधोः । धाराः । व्यानशुरिति वि-आनशुः ॥ तेन । इमम् । यज्ञम् । नः ।
 वह् । सुवः । देवेषु । गन्तवे ॥ यत्र । धाराः । अनपेताइत्यनप-इताः । मधोः । घृतस्य ।
 च । याः ॥ तत् । अग्निः । वैश्वकर्मणइतिवैश्व-कर्मणः । सुवः । देवेषु । नः । दधतू ॥

[३२] आगच्छात्तद्व्यानशुस्तेनमय्यज्ञन्नोवहसुवर्देवेपुगन्तवेचतुर्दशच ॥ ॥७॥

याः । ते । अग्ने । समिधइतिसं-इधः । यानि । धाम । या । जिह्वा । जातवेद
 इतिजात-वेदः । यः । अग्निः ॥ ये । ते । अग्ने । मेदयः । ये । इन्दवः । तेभिः । आ
 त्मानम् । चिनुहि । प्रजानन्नितिप्र-जानन् ॥ उत्सन्नयज्ञइत्युत्सन्न-यज्ञः । वै । एपः ।
 यत् । अग्निः । किम् । वा । अहं । एतस्य । क्रियते । किम् । वा । न । यत् । वै । अ
 ध्वर्युः । अग्नेः । चिन्वन् । अन्तरेतीत्यन्तः-एति । आत्मनः । वै । तत् । अन्तः ।
 एति । याः । ते । अग्ने । समिधइतिसं-इधः । यानि । [३३] धाम । इति । आह ।
 एपा । वै । अग्नेः । स्वयञ्जितिरितिस्वयं-ञितिः । अग्निः । एव । तत् । अग्निम् । चि

नोति । न । अध्वर्युः । आत्मनः । अन्तः । एति । चतस्रः । आशाः । प्रेति । चर
 न्तु । अग्रयः । इमम् । नः । यज्ञम् । नयतु । प्रजानन्नितिप्र-जानन् ॥ घृतम् । पि
 न्वन् । अजरम् । सुवीरमिति सु-वीरम् । ब्रह्म । समिदितिसं-इत् । भवति । आहुंती
 नामित्या-हुतीनाम् ॥ सुवर्गायेतिसुवः-गायं । वै । एपः । लोकायं । उपेति । धीयते ।
 यत् । कूर्मः । चतस्रः । आशाः । प्रेति । चरन्तु । अग्रयः । इति । आह । [३४]
 दिशः । एव । एतेन । प्रेति । जानाति । इमम् । नः । यज्ञम् । नयतु । प्रजानन्नि
 तिप्र-जानन् । इति । आह । सुवर्गस्येतिसुवः-गस्यं । लोकस्यं । अभिनीत्याइत्यभि-
 नीत्यै । ब्रह्म । समिदितिसं-इत् । भवति । आहुंतीनामित्या-हुतीनाम् । इति । आह ।
 ब्रह्मणा । वै । देवाः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । आयन् । यत् । ब्रह्मण्वत्येति
 ब्रह्मण्व-वत्या । उपदधातीत्युप-दधाति । ब्रह्मणा । एव । तत् । यजमानः । सुवर्ग
 मितिसुवः-गम् । लोकम् । एति । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वै । एपः । यत् ।
 अग्निः । तस्यं । प्रजाइतिप्र-जाः । पशवंः । छन्दांसि । रूपम् । सर्वान् । वर्णान् ।
 इष्टकानाम् । कुर्यात् । रूपेण । एव । प्रजामितिप्र-जाम् । पशून् । छन्दांसि । अ
 वेति । रुन्धे । अथोइति । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । एव । एनम् । पशुभ्यइतिपशु-
 भ्यः । छन्दोभ्यइतिछन्दः-भ्यः । अवरुध्येत्यव-रुध्यं । चिनुते ॥ [३५] यान्यग्रयइत्या
 हेष्टकानां पोडंशच ॥ * * * * * ॥ ८ ॥

मयिं । गृह्णामि । अग्ने । अग्निम् । गायः । पोषाय । सुप्रजास्त्वायेतिसुप्रजाः-
 त्वायं । सुवीर्यायेतिसु-वीर्याय ॥ मयिं । प्रजामितिप्र-जाम् । मयिं । वर्चः । दधामि ।
 अरिंशः । स्याम् । तनुवा । सुवीरइति सु-वीराः ॥ यः । नः । अग्निः । पितरः । हृ
 त्स्वितिहृत्-सु । अन्तः । अमर्त्यः । मर्त्यान् । आविवेशेत्यां-विवेशं ॥ तम् । आत्मन् ।
 परीति । गृह्णीमहे । वयम् । मा । सः । अस्मान् । अवहायेत्यव-हायं । परेति । गातु ॥
 यत् । अध्वर्युः । आत्मन् । अग्निम् । अगृहीत्वा । अग्निम् । चिनुयात् । यः । अस्य ।
 स्वः । अग्निः । तम् । अपीति । [३६] यजमानाय । चिनुयात् । अग्निम् । खलु ।
 वै । पशवंः । अन्तु । उपेति । तिष्ठन्ते । अपक्रामुंकाइत्यप-क्रामुंकाः । अस्मात् । प
 शवंः । स्युः । मयिं । गृह्णामि । अग्ने । अग्निम् । इति । आह । आत्मन् । एव ।

स्वम् । अग्निम् । दाधार । न । अस्मान् । पशवंः । अपेति । क्रामन्ति । ब्रह्मवादि
 नइतिब्रह्म-वादिर्नः । वदन्ति । यत् । मृत् । च । आपः । च । अग्नेः । अनाद्यम् ।
 अर्थ । कस्मात् । मृदा । च । अद्विरित्यंत-भिः । च । अग्निः । चीयते । इति । यत् ।
 अद्विरित्यंत-भिः । स्र्यौतीतिसं-यौति । [३७] आपः । वै । सर्वाः । देवताः ।
 देवताभिः । एव । एनम् । समिति । सृजति । यत् । मृदा । चिनोति । इयम् । वै ।
 अग्निः । वैश्वानरः । अग्निना । एव । तत् । अग्निम् । चिनोति । ब्रह्मवादिनइतिब्र
 ह्म-वादिर्नः । वदन्ति । यत् । मृदा । च । अद्विरित्यंत-भिः । च । अग्निः । चीयते ।
 अर्थ । कस्मात् । अग्निः । उच्यते । इति । यत् । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । चिनो
 ति । अग्रयः । वै । छन्दांसि । तस्मात् । अग्निः । उच्यते । अथोइति । इयम् ।
 वै । अग्निः । वैश्वानरः । यत् । [३८] मृदा । चिनोति । तस्मात् । अग्निः । उच्यते ।
 हिरण्येष्टकाइतिहिरण्य-इष्टकाः । उपेति । दधाति । ज्योतिः । वै । हिरण्यम् । ज्यो
 तिः । एव । अस्मिन् । दधाति । अथोइति । तेजः । वै । हिरण्यम् । तेजः । एव ।
 आत्मन् । धत्ते । यः । वै । अग्निम् । सर्वतोमुखमिति सर्वतः-मुखम् । चिनुते । सर्वा
 सु । प्रजास्वितिप्र-जासु । अन्नम् । अत्ति । सर्वाः । दिशः । अभीति । जयति ।
 गायत्रीम् । पुरस्तात् । उपेति । दधाति । त्रिष्टुभम् । दस्विणतः । जगतीम् । पश्चात् ।
 अनुष्टुभमित्यनु-स्तुभम् । उत्तरतइत्युत्-तरतः । पङ्क्तिम् । मर्घ्ये । एपः । वै । अग्निः ।
 सर्वतोमुखइति सर्वतः-मुखः । तम् । यः । एवम् । विद्वान् । चिनुते । सर्वासु । प्रजा
 स्वितिप्र-जासु । अन्नम् । अत्ति । सर्वाः । दिशः । अभीति । जयति । अथोइति ।
 दिशि । एव । दिशम् । प्रेति । वयति । तस्मात् । दिशि । दिक् । प्रोतेतिप्र-उत्ता ॥
 [३९] अपिस्र्यौतिवैश्वानरोयदेपवैपञ्चविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ॥९॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । अग्निम् । असृजत् । सः । अस्मात् । सृष्टः । प्राङ् ।
 प्रेति । अद्रवत् । तस्मै । अश्वम् । प्रतीति । आस्यत् । सः । दस्विणा । एति । अ
 वर्तत । तस्मै । वृष्णिम् । प्रतीति । आस्यत् । सः । प्रत्यङ् । एति । अवर्तत । तस्मै ।
 ऋषभम् । प्रतीति । आस्यत् । सः । उदङ् । एति । अवर्तत । तस्मै । वस्तम् । प्रती
 ति । आस्यत् । सः । ऊर्ध्वः । अद्रवत् । तस्मै । पुरुषम् । प्रतीति । आस्यत् । यत् ।
 पशुशीर् पाणीतिपशु-शीर् पाणि । उपदधातीत्युप-दधाति । सर्वतः । एव । एनम् ।

[४०] अवरुध्येत्यव-रुध्यं । चिनुते । एताः । वै । प्राणभृतइतिप्राण-भृतः । चरुषुष्मतीः ।
 इष्टकाः । यत् । पशुशीरू पाणीतिपशु-शीरू पाणि । यत् । पशुशीरू पाणीतिपशु-शी
 रू पाणि । उपदधातीत्युप-दधाति । तामिः । एव । यजमानः । असुष्मिन् । लोके ।
 प्रेति । अनिति । अथोइति । तामिः । एव । अस्मै । इमे । लोकाः । प्रेति । भान्ति ।
 मृदा । अभिलिप्येत्यभि-लिप्यं । उपेति । दधाति । मेध्यत्वायेतिमेध्य-त्वायं । पशुः ।
 वै । एपः । यत् । अग्निः । अन्नम् । पशवंः । एपः । खलुं । वै । अग्निः । यत् ।
 पशुशीरू पाणीतिपशु-शीरू पाणि । यम् । कामयेत । कनीयः । अस्य । अन्नम् ।
 [४१] स्यात् । इति । सन्तरामितिसं-तराम् । तस्यं । पशुशीरू पाणीतिपशु-शीरू पा
 णि । उपेति । दध्यात् । कनीयः । एव । अस्य । अन्नम् । भवति । यम् । कामयेत ।
 समावन्त । अस्य । अन्नम् । स्यात् । इति । मध्यतः । तस्यं । उपेति । दध्यात् । म
 मावन्त । एव । अस्य । अन्नम् । भवति । यम् । कामयेत । भूयः । अस्य । अन्नम् ।
 स्यात् । इति । अन्तेषु । तस्यं । व्युदूह्येतिवि-उदूह्यं । उपेति । दध्यात् । अन्तः ।
 एव । अस्मै । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । भूयः । अस्य । अन्नम् । भवति ॥ [४२]
 एनमस्यान्नम्भू योऽस्यान्नम्भवति ॥ ❀ ❀ ❀ ॥१०॥

स्तेगान् । द०ष्ट्राभ्याम् । मण्डूकान् । जम्भ्यैभिः । आदकाम् । स्वादेन ।
 ऊर्जम् । सू०सूदेनेतिसं-सूदेनं । अरण्यम् । जाम्बीलेन । मृदम् । वस्त्रैभिः । शकै
 रामिः । अवंकाम् । अवंकाभिः । शकैराम् । उ०सादेनेत्युत्-सादेनं । जिह्वाम् ।
 अवक्रन्देनेत्यव-क्रन्देनं । तालुम् । सरस्वतीम् । जिह्वाग्रेणेतिजिह्वा-अग्रेणं ॥ [४३]
 स्तेगान्द्रावि०शतिः ॥ ❀ ❀ ❀ ॥११॥

वाजम् । हनूभ्यामितिहनुं-भ्याम् । अपः । आस्येन । आदित्यान् । अमर्शुं

(१) हनू इत्यवगृहस्थितः ऊकारः पदविभागे ह्रस्वमापद्यते । तथाच प्रातिशाख्ये (अ-३, सू. ७) 'शक्ती रथी लिपी
 वाशीराध्वोपद्ध्याहुती व्याहृती स्वाहाहृती द्वादुनी शची चिती श्रोणी पृष्टी प्रत्यभा चर्पणी पर्यधी पादी शत्रू विपू वसू अनु
 हनू सू विभू इत्यप्रहः' इति ॥ अस्यार्थः—'शक्ती' इत्यादिषु अग्रेषु अन्वः स्रगः व्यञ्जनपरः विभागे ह्रस्वमापद्यते ।
 (उदा) शक्तीकन्तोगभीराः । रथीतमौरथीनाम् । लिपीमनेपथीनाम् । वाशीमन्तइतिमिणः । रात्रीभिरसुञ्जन् । ओपरीम्योवि-
 हतम् । आहुतीभिरनूयाजेषु । एताभिर्व्याहृतीभिः । स्वाहाहृतीभ्यः प्रेष्य । द्वादुनीभ्यस्वाहा । चेटेगचीभिः । चिनीम्यासु-
 पायन् । श्रोणीम्या० स्वाहा । पृष्टीम्यस्स्वाहा । पूतीगन्धस्यापहृत्वे । अर्मावृत्तोष्णीवान् । मित्रस्य चर्पणीभूतः । वीरवन्तं
 परीणसम् । अशीवासयाहिरण्यानि । पारीणस्येगे । शत्रूपनोहन्ता । निपूसान् निपूवन्तः । अरमतिर्वसुसुः । अनुयाजै
 पन्वन्दिन्दन् । 'अन्कारादिच' इति पचनान् 'अननूयामं' इत्येतद्रुद्राहरणम् । हनूम्या० स्वाहा । स्यवमिनीमनवे । वि

भिरितिश्मश्रु-भिः । उपयाममित्युप-यामम् । अर्धरेण । ओष्ठेन । सत् । उत्तरेणे
त्युत्-तरेण । अन्तरेण । अनुकाशमित्यनु-काशम् । प्रकाशनेतिप्र-काशनेन । वा
ह्यम् । स्तनयितुम् । निर्वाधेनेतिनिः-वाधेन । सूर्याग्नीइतिसूर्य-अग्नी । चरुषुभ्यामि
तिचरुषुः-भ्याम् । विद्युतावितिवि-द्युतौ । कनानकाभ्याम् । अशनिम् । मस्तिष्के
ण । बलम् । मज्जभिरितिमज्ज-भिः ॥ [४४] वाज्रम्पञ्चविंशतिः ॥ ॥१२॥

कूर्मान् । शफैः । अच्छलाभिः । कपिञ्जलान् । साम् । कुष्ठिकाभिः । ज्वम् ।
जङ्घाभिः । अगदम् । जानुभ्यामितिजानु-भ्याम् । वीर्यम् । कुहाभ्याम् । भयम् ।
प्रचालाभ्यामितिप्र-चालाभ्याम् । गुहा । उपपरुषाभ्यामित्युप-परुषाभ्याम् । अश्वि
नौ । असाभ्याम् । अदितिम् । शीर्ष्णा । निर्ऋतिमितिनिः-ऋतिम् । निर्जा
लमकेनेतिनिः-जालमकेन । शीर्ष्णा ॥ [४५] कूर्मान्त्रयोविंशतिः ॥ ॥१३॥

योक्त्रम् । गृध्राभिः । युगम् । आनतेनेत्या-नतेन । चित्तम् । मन्याभिः ।
सङ्क्रोशानितेसं-क्रोशान् । प्राणैरितिप्र-अनैः । प्रकाशनेतिप्र-काशनेन । त्वचम् ।
पराकाशनेतिपरा-काशनेन । अन्तराम् । मशकान् । केशैः । इन्द्रम् । स्वप्सेतिसु-अ
पसा । वहनेन । बृहस्पतिम् । शकुनिसादेनेतिशकुनि सादेन । रथम् । उष्णिहाभिः ॥
[४६] योक्त्रमेकविंशतिः ॥ ❀ ❀ ❀ ॥१४॥

मित्रावरुणावितिमित्रा-वरुणौ । श्रोणीभ्यामितिश्रोणि-भ्याम् । इन्द्राग्नीइती
न्द्र-अग्नी । शिखण्डाभ्याम् । इन्द्राबृहस्पतीइतीन्द्रा-बृहस्पती । ऊरुभ्यामित्यू-रु-भ्याम् ।
इन्द्राविष्णु इतीन्द्रा-विष्णु । अष्टीवद्भ्यामित्यष्टीवत्-भ्याम् । सवितारम् । पुच्छेन ।
गन्धर्वान् । शेषेन । अपसरसः । मुष्काभ्याम् । पर्वमानम् । पायुर्ता । पवित्रम् ।

भूदाग्ने । इत्यगृहः । इति अनेन प्रकारेण उक्तः पदसमुदायः अगृहो ज्ञेयः ॥

(१) 'अधरेण' इत्यत्र स्थितः अन्त्यः अर्णः ओष्ठपरः सहिताया लुप्यते । तथाच प्रातिशाख्ये— (अ-१०, सू-१४)
'एष्टरेतेमन्नोन्नोष्ट्रेण परो लुप्यते' इति ॥ अस्वार्थः—'एष्ट', एतन, एमन्, ओष्ठन्, ओष्ठ, एव' इत्येवपरः अर्णः
लुप्यते । अर्ण इत्यनुवर्तते । (उदा) अशीपेष्टारायः । शमितार उपेतन । अपान्त्वेमन् ध्सादयामि । अपान्त्वोन्नन् ध्साद-
यामि । स्वाहोष्ट्राभ्याम् । 'गृहणस्थच' इतिवचनान् सर्वानस्थस्य ओष्ठान्दस्य गृहणम् । अरेणोष्ट्रेण । निरमितेयस्त्रन्दः ।
अर्ण इति निम् । शिष्योष्ट्रिशिष्ठिभूः ॥

(२) 'बृहस्पती' इत्यत्र ईकारः प्रगृहोभयाति । तथाच प्रातिशाख्ये— (अ-४, सू-३९) 'पतीधृति' इति ॥ अस्वार्थः—
'पती' इत्यस्य यत्र यत्र श्रुतिः श्रयणमस्ति तत्र तत्र प्रगृहत्व जेषम् ॥ (उदा) द्वीपतीन्द्रिते । शुभस्पती इदम् । श्रुतिरित्युक्त्वा
'दपतीसामम् । इन्द्राबृहस्पती ऊरुभ्याम्' इत्यादिषु पदैकदेशेषु प्रगृहत्वम् ॥

पोत्राभ्याम् । आक्रमणमित्या-क्रमणम् । स्थूराभ्याम् । प्रतिक्रमणमितिप्रति-क्रमणम् । कुष्ठाभ्याम् ॥ [४७] * * * ॥१५॥

इन्द्रस्य । क्रोडः । अदित्यै । पाजस्यम् । दिशाम् । जत्रवंः । जीमूतान् । हृद् यौपशाभ्यामितिहृदय-औपशाभ्याम् । अन्तरिरूपम् । पुरितता । नभः । उदर्येण । इन्द्राणीम् । प्लीहा । वल्मीकान् । क्लोन्ना । गिरीन् । प्लाशिभिरितिप्लाशि-भिः । समुद्रम् । उदरेण । वैश्वानरम् । भस्मना ॥ [४८] मित्रावरुणाविन्द्रस्यद्वाविंशतिर्द्वाविंशतिः ॥ * * * ॥१६॥

पूष्णः । वनिष्ठः । अन्धाहेरित्यन्ध-अहेः । स्थूरगुदेतिस्थूर-गुदा । सर्पान् । गुदाभिः । ऋतून् । पृष्ठीभिरितिपृष्ठी-भिः । दिवम् । पृष्ठेन । वसूनाम् । प्रथमा । कीकसा । रुद्राणाम् । द्वितीया । आदित्यानाम् । तृतीया । अङ्गिरसाम् । चतुर्थी । साध्यानाम् । पञ्चमी । विश्वेषाम् । देवानाम् । षष्ठी ॥ [४९] पूष्णश्चतुर्विंशतिः ॥१७॥

ओजः । ग्रीवाभिः । निरऋतिमित्तिनिः-ऋतिम् । अस्थभिरित्यस्थ-भिः । इन्द्रम् । स्वपसेतिसु-अपसा । वहैन । रुद्रस्य । विचलइतिवि-चलः । स्कन्धः । अहोरात्रयोरित्यहः-रात्रयोः । द्वितीयः । अर्धमासानामित्यर्ध-मासानाम् । तृतीयः । मासाम् । चतुर्थः । ऋतूनाम् । पञ्चमः । सव्यस्वरस्येतिसं-व्यस्वरस्यं । षष्ठः ॥ [५०] ओजोविंशतिः ॥ ॥१८॥

आनन्दमित्या-नन्दम् । नन्दथुना । कामम् । प्रत्यासाभ्यामितिप्रति-आसाभ्याम् । भयम् । शितीमभ्यामितिशितीम-भ्याम् । प्रशिपमितिप्र-शिपम् । प्रशासाभ्यामितिप्र-शासाभ्याम् । सूर्याचन्द्रमसाविति-सूर्या-चन्द्रमसौ । वृक्याभ्याम् । श्यामशबलावितिश्याम-शबलौ । मत्तस्त्राभ्याम् । व्युष्टिमितिवि-उष्टिम् । रूपेण । निम्प्रकितमित्तिनि-प्रकितम् । अरूपेण ॥ [५१] आनन्दं षोडश ॥ ॥१९॥

अहः । मासेन । रात्रिम् । पीवसा । अपः । यूपेण । घृतम् । रसेन । श्याम् । वसया । दूपीकाभिः । हादुनिम् । अश्रुभिरित्यश्रु-भिः । पृष्णाम् । दिवम् । रूपेण । नखंपत्राणि । प्रतिरूपेणेतिप्रति-रूपेण । पृथिवीम् । चर्मणा । लुवीम् । लुव्या । उपाकृतयेत्युप-आकृताय । स्वाहा । आलन्ध्यायेत्या-लन्ध्याय । स्वाहा । हुताय । स्वाहा ॥ [५२] अहंष्टाविंशतिः ॥ * * * ॥२०॥

अग्नेः । प॒रुप॒तिः । सर॑स्वत्यै । नि॒प॒रुप॒तिरि॒तिनि॒प॒रुप॒तिः । सोम॑स्य । तृती॒या । अ॒पाम् । च॒तु॒र्थी । ओप॑धीनाम् । प॒ञ्चमी । स॒र्व्व॒त्सर॑स्येति॒सं॒व॒त्सर॑स्य । पृ॒ष्ठी । म॒रुता॑म् । स॒प्तमी । बृ॒हस्प॑तैः । अ॒ष्टमी । मि॒त्रस्य॑ । न॒वमी । वरु॑णस्य । द॒शमी । इन्द्र॑स्य । ए॒काद॑शी । विश्वे॑पाम् । दे॒वाना॑म् । द्वा॒दशी । द्यावा॑पृथि॒व्योरि॒तिद्यावा॑-
पृथि॒व्योः । पार्श्व॑म् । य॒मस्य॑ । पा॒टूरः ॥ [५३] अग्नेःप॒रुप॒तिरेका॒न्नत्रि॑शत् ॥ २१ ॥

वायोः । प॒रुप॒तिः । सर॑स्वतः । नि॒प॒रुप॒तिरि॒तिनि॒प॒रुप॒तिः । च॒न्द्रम॑सः । तृ॒तीया । न॒रुप॑त्राणाम् । च॒तु॒र्थी । स॒वितुः । प॒ञ्चमी । रु॒द्रस्य॑ । पृ॒ष्ठी । सर्पा॑णाम् । स॒प्तमी । अ॒र्य॒म्णः । अ॒ष्टमी । त्वष्टुः । न॒वमी । धा॒तुः । द॒शमी । इन्द्रा॑ण्याः । ए॒काद॑शी । अ॒र्दित्यै । द्वा॒दशी । द्यावा॑पृथि॒व्योरि॒तिद्यावा॑-पृथि॒व्योः । पार्श्व॑म् । य॒म्यै । पा॒टूरः ॥ [५४] वा॒योः॒ष्टावि॑शतिः ॥ * * * ॥ २२ ॥

प॒न्थाम् । अ॒नू॒वृग्भ्या॑मित्य॒नू॒वृक्भ्या॑म् । स॒न्तति॑मि॒ति॒सं॒तति॑म् । स्ना॒वन्व्या॑भ्याम् । शु॒कान् । पि॒त्तेन॑ । ह॒रि॒माण॑म् । य॒क्रा । ह॒ली॒रुष्णा॑न् । पा॒प॒वा॒तेने॒तिपा॑-
वा॒तेन॑ । कू॒श्मान् । श॒क॑भिरि॒ति॒शक॑भिः । श॒व॒र्तान् । उ॒व॑ध्येन । शु॒नः । वि॒श॒स॒ने॒नेति॑वि॒श॒स॒नेन॑ । सर्पा॑न् । लो॒हित॒ग॒न्धेने॒तिलो॒हित॒ग॒न्धेन॑ । व॒या॑सि । प॒क्व॒ग॒न्धेने॒तिप॒क्व॒ग॒न्धेन॑ । पि॒पी॒लि॒काः । प्र॒शा॒देने॒तिप्र॒शा॒देन॑ ॥ [५५] प॒न्थान्द्वा॑वि॒श॒तिः ॥ ॥ २३ ॥

क्र॒मैः । अ॒ती॒ति । अ॒क्र॒मी॒तू । वा॒जी । वि॒श्वैः । दे॒वैः । य॒ज्ञि॒यैः । स॒र्व्वि॒दान॑ इति॒सं॒वि॒दानः ॥ सः । नः । न॒य । सु॒कृ॒त॒स्येति॒सु॒कृ॒त॒स्य॑ । लो॒कम् । त॒स्य॑ । ते । व॒यम् । स्व॒ध॒येति॒स्व॒ध॒यां । म॒दे॒म ॥ [५६] क्र॒मैः॒ष्टाद॑श ॥ ॥ २४ ॥

द्यौः । ते । पृ॒ष्ठम् । पृथि॑वी । स॒ध॒स्थ॒मि॒ति॒स॒ध॒स्थ॒म् । आ॒त्मा । अ॒न्तरि॑रूपम् । स॒मु॒द्रः । योनिः । सूर्यैः । ते । च॒रु॒पुः । वा॒तः । प्रा॒णइ॒ति॒प्र॒अ॒नः । च॒न्द्र॒माः । श्रो॒त्रम् । मा॒साः । च । अ॒र्ध॒मा॒साइ॒त्य॒र्ध॒मा॒साः । च । प॒र्वा॑णि । ऋ॒त॒वः । अ॒ङ्गानि॑ । स॒र्व्व॒त्सर॑इति॒सं॒व॒त्सरः । म॒हि॒मा ॥ [५७] द्यौःप॒ञ्चवि॑शतिः ॥ ॥ २५ ॥

अ॒ग्निः । प॒शुः । आ॒सी॒तू । तेन॑ । अ॒य॒ज॒न्त॒ । सः । ए॒तम् । लो॒कम् । अ॒ज॒य॒तू । यस्मि॑न् । अ॒ग्निः । सः । ते । लो॒कः । तम् । जे॒ष्य॒सि । अथ॑ । अ॒वे॒ति । जि॒घ्र । वा॒युः । प॒शुः । आ॒सी॒तू । तेन॑ । अ॒य॒ज॒न्त॒ । सः । ए॒तम् । लो॒कम् । अ॒ज॒य॒तू । य

स्मिन् । वायुः । सः । ते । लोकः । तस्मात् । त्वा । अन्तः । एष्यामि । यदि । न ।
 अवजिघ्रसीत्यव-जिघ्रसि । आदित्यः । पशुः । आसीत् । तेन । अयजन्त । सः । एतम् ।
 लोकम् । अजयत् । यस्मिन् । आदित्यः । सः । ते । लोकः । तम् । जेष्यसि । यदि ।
 अवजिघ्रसीत्यव-जिघ्रसि ॥ [५८] यस्मिन्नष्टौच ॥ ❀ ॥ २६ ॥

योवा अयथादेवतन्त्वाममृइन्द्रस्यचित्तिर्द्यैथवैवयोवैयदाकूलाद्यास्तेअग्नेमयि
 गृह्णामिप्रजापतिस्सोऽस्माश्स्तेगान् वार्जङ्कूर्मान् योक्त्रमिन्नावरुणा विन्द्रस्यपूष्ण
 ओजं आनन्दमहंश्रेःपंख्यतिर्वायोःपंख्यतिःपन्थाङ्कर्मैर्द्यौस्तेऽग्निः पशुरासीथ्यद्वि
 शतिः ॥२६॥ योवाएवाहुंतिमभवन्पृथिभिरवरुध्यानुन्दमृष्टौपञ्चाशत् ॥ [५८] यो
 वा अयथादेवतन्त्यद्यवजिघ्रसि ॥ ॥

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पञ्चमकाण्डे सप्तमः प्रश्नः ॥

तैत्तिरीयसंहितापदपाठे पञ्चमकाण्डस्समाप्तः ॥

❀ पञ्चमकाण्डस्य प्रश्नादिसङ्ख्यानिर्णयः ❀

प्रश्नाः	अनुवाकाः	पञ्चादातः	पदानि
१	११	५९	३०८१
२	१२	६४	३१९५
३	१२	४८	२४७७
४	१२	५८	२९०६
५	२४	६२	२७२७
६	२३	५४	२४३६
७	२६	५८	२५८२
❀ संहतसङ्ख्या ❀			
७	१२०	४०३	१९,४०४

तैत्तिरीयसंहितापदपाठे

पष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

प्राचीनव॑ श॒मिति॑प्राचीन॑व॒श्मू । करोति॑ । देव॑मनु॒ष्याइति॑देव॑मनु॒ष्याः ।
दिशः । वीति॑ । अ॒भज॑न्त । प्राची॑म् । देवाः । दृ॒खि॒पुणा । पि॒तरः । प्र॒तीची॑म् । म॒
नु॒ष्याः । उदी॑चीम् । रु॒द्राः । यत् । प्राची॑नव॑ श॒मिति॑प्राचीन॑व॒श्मू । करोति॑ ।
दे॒वलोक॑मिति॑देव॑लोकम् । ए॒व । तत् । यज॑मानः । उ॒पाव॑र्ततुइत्यु॒प-आव॑र्तते ।
परी॑ति । श्र॒यति॑ । अ॒न्तर्हि॑तइत्य॒न्तः-हि॑तः । हि । दे॒वलोक॑इति॑देव॑लोकः । म॒नु॒ष्य
लो॒कादि॑ति॑मनु॒ष्य-लो॒कात् । न । अ॒स्मात् । लो॒कात् । स्व॑त॒व्यमि॑ति॒स-ए॒त॒व्यम् ।
इ॒व । इति॑ । आ॒हुः । कः । हि । तत् । वेद॑ । यदि॑ । अ॒मुष्मि॑न् । लो॒के । अ॒स्ति॑ ।
वा । न । वा । इति॑ । दि॒ख्यु । अ॒तीका॑शान् । करोति॑ । [१] उ॒भयोः । लो॒कयोः ।
अ॒भिजि॑त्याइत्य॒भि-जि॑त्यै । के॒शश्म॑श्चितिकेश॑श्म॒श्रु । व॒पते॑ । न॒खानि॑ । नीति॑ ।
कृ॒न्तते॑ । मृ॒ता । वै । ए॒पा । त्वक् । अ॒मे॒ध्या । यत् । के॒शश्म॑श्चितिकेश॑श्म॒श्रु । मृ॒
ताम् । ए॒व । त्वच॑म् । अ॒मे॒ध्याम् । अ॒पह॑त्ये॒त्य॒प-ह॑त्यं । य॒ज्ञिर्यः॑ । भू॒त्वा । मे॒धम् । उ॒
पेति॑ । ए॒ति । अ॒ङ्गिर॑सः । सु॒वर्ग॑मिति॑सु॒वः-ग॑म् । लो॒कम् । य॒न्तः । अ॒फ् स्वि॑त्य॒प्-
सु । दी॒खात्प॑सीइति॑दी॒खा-त॑पसी । प्रेति॑ । अ॒वे॒शय॑न् । अ॒फ् स्वि॑त्य॒प्-सु । स्ना॑ति ।
सा॒खादि॑ति॑स-अ॒खात् । ए॒व । दी॒खात्प॑सीइति॑दी॒खा-त॑पसी । अ॒वेति॑ । रु॒न्धे ।
ती॒र्थे । स्ना॑ति । ती॒र्थे । हि । ते । ताम् । प्रेति॑ । अ॒वे॒शय॑न् । ती॒र्थे । स्ना॑ति । [२]
ती॒र्थम् । ए॒व । स॒माना॑नाम् । भ॒वति॑ । अ॒पः । अ॒श्ना॑ति । अ॒न्त॒स्तः । ए॒व । मे॒ध्यः ।
भ॒वति॑ । वास॑सा । दी॒ख्यति॑ । सौ॒म्यम् । वै । ख्यौ॑मम् । दे॒वता॑या । सोम॑म् । ए॒पः ।
दे॒वता॑म् । उ॒पेति॑ । ए॒ति । यः । दी॒ख्यते॑ । सोम॑स्य । त॒नूः । अ॒सि । त॒नुव॑म् । मे ।
प्रा॒हि । इति॑ । आ॒ह । स्वाम् । ए॒व । दे॒वता॑म् । उ॒पेति॑ । ए॒ति । अथो॑इति॑ । आ॒शि
प॒मित्या॑-शि॒पम् । ए॒व । ए॒ताम् । एति॑ । ज्ञा॒स्ते । अ॒ग्नेः । तू॒ पा॒धान॑मिति॑तू॒प-आ॒धा

नम् । वायोः । वातपानमितिवात-पानम् । पितृणाम् । नीविः । ओषधीनाम् । प्र
 घातइतिप्र-घातः । [३] आदित्यानाम् । प्राचीनतानइतिप्राचीन-तानः । विश्वेषाम् ।
 देवानाम् । ओतुः । नरूपत्राणाम् । अतीक्राशाः । तत् । वै । एतत् । सर्वदेवत्यमि
 तिसर्व-देवत्यम् । यत् । वासः । यत् । वाससा । दीरूपयति । सर्वाभिः । एव । एनम् ।
 देवताभिः । दीरूपयति । बहिःप्राणइतिबहिः-प्राणः । वै । मनुष्यः । तस्य । अश
 नम् । प्राणइतिप्र-अनः । अश्नाति । सप्राणइतिस-प्राणः । एव । दीरूपते । आशि
 तः । भवति । यावान् । एव । अस्य । प्राणइतिप्र-अनः । तेन । सह । मेधम् । उपे
 ति । एति । घृतम् । देवानाम् । मस्तु । पितृणाम् । निष्पक्वमितिनिः-पक्वम् । मनु
 ष्याणाम् । तत् । वै । [४] एतत् । सर्वदेवत्यमितिसर्व-देवत्यम् । यत् । नवनीतमि
 तिनव-नीतम् । यत् । नवनीतेनेतिनव-नीतेन । अभ्यङ्क्तइत्यभि-अङ्क्ते । सर्वाः ।
 एव । देवताः । प्रीणाति । प्रच्युतइतिप्र-च्युतः । वै । एपः । अस्मात् । लोकात् ।
 अगतः । देवलोकमितिदेव-लोकम् । यः । दीरूपितः । अन्तरा । इव । नवनीतमि
 तिनव-नीतम् । तस्मात् । नवनीतेनेतिनव-नीतेन । अभीति । अङ्क्ते । अनुलो
 ममित्यनु-लोमम् । यजुषा । व्यावृत्त्याइतिवि-आवृत्त्यै । इन्द्रः । वृत्रम् । अह्नू । तस्या
 कनीनिका । परेति । अपततू । तत् । आज्ञनमित्या-अज्ञनम् । अभवतू । यत् ।
 आङ्क्तइत्या-अङ्क्ते । चरुपुः । एव । भ्रातृव्यस्य । वृङ्क्ते । दस्विणम् । पूर्वम् ।
 एति । अङ्क्ते । [५] सव्यम् । हि । पूर्वम् । मनुष्याः । आज्ञतइत्या-अज्ञते । न ।
 नीति । धावने । नीति । इव । हि । मनुष्याः । धावन्ते । पञ्च । कृत्वः । एति ।
 अङ्क्ते । पञ्चाखरेतिपञ्च-अखरग । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवे
 ति । रुन्धे । परिमितमितिपरि-मितम् । एति । अङ्क्ते । अपरिमितमित्यपरि-मि
 तम् । हि । मनुष्याः । आज्ञतइत्या-अज्ञते । सत् लयेतिस-तू लया । एति । अङ्क्ते ।
 अपतू लयेत्यप-तू लया । हि । मनुष्याः । आज्ञतइत्या-अज्ञते । व्यावृत्त्याइतिवि-
 आवृत्त्यै । यत् । अपतू लयेत्यप-तू लया । आज्ञितेत्या-अज्ञीत । वज्रः । इव । स्यातू ।
 सत् लयेतिस-तू लया । एति । अङ्क्ते । मित्रत्वायेतिमित्र-त्वाय । [६] इन्द्रः । वृ
 त्रम् । अह्नू । सः । अपः । अभीति । अमियत् । तासाम् । यत् । मेध्यम् । यजिर्यम् ।

सदेवमिति स-देवम् । आसीत् । तत् । अप । उदिति । अक्रामत् । ते । दर्भाः । अभ
 वन्नू । यत् । दर्भपुञ्जीलेरिति दर्भ-पुञ्जीलेः । पवयति । याः । एव । मेध्याः । यज्ञि
 याः । सदेवाइतिस-देवाः । आपः । ताभिः । एव । एनम् । पवयति । द्वाभ्याम् ।
 पवयति । अहोरात्राभ्यामित्यहः-रात्राभ्याम् । एव । एनम् । पवयति । त्रिभिरिति त्रि-
 भिः । पवयति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभिः । एव । एनम् । लोकैः । पवयति ।
 पञ्चभिरिति पञ्च-भिः । [७] पवयति । पञ्चारूपेति पञ्च-अरूपरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः ।
 यज्ञः । यज्ञार्यं । एव । एनम् । पवयति । पङ्क्तिरिति पङ्-भिः । पवयति । पट् । वै ।
 ऋतवः । ऋतुभिरित्यृ-भिः । एव । एनम् । पवयति । सप्तभिरिति सप्त-भिः । पवय
 ति । सप्त । छन्दांसि । छन्दोभिरिति छन्द-भिः । एव । एनम् । पवयति । नव
 भिरिति नव-भिः । पवयति । नव । वै । पुरुषे । प्राणाइति प्र-अनाः । सप्राणमिति स-
 प्राणम् । एव । एनम् । पवयति । एकविंशत्येक-विंशत्या । पवयति । दश ।
 हस्त्याः । अङ्गुलयः । दश । पद्याः । आत्मा । एकविंशत्येक-विंशः । यावान् ।
 एव । पुरुषः । तम् । अपरिवर्गमित्यपरि-वर्गम् । [८] पवयति । चित्पतिरिति चित्-
 पतिः । त्वा । पुनातु । इति । आह । मनः । वै । चित्पतिरिति चित्-पतिः । मन
 सा । एव । एनम् । पवयति । वाक्पतिरिति वाक्-पतिः । त्वा । पुनातु । इति ।
 आह । वाचा । एव । एनम् । पवयति । देवः । त्वा । सविता । पुनातु । इति । आह ।
 सवितृप्रसूतइतिसवितृ-प्रसूतः । एव । एनम् । पवयति । तस्य । ते । पवित्रपतइति
 पवित्र-पते । पवित्रेण । यस्मै । कम् । पुने । तत् । शकेयम् । इति । आह । आशि
 पमित्या-शिपम् । एव । एताम् । एति । शास्ते ॥ [९] अतीकाशान्करोत्यवैशयन्ती
 र्थे स्नाति प्रघातो मनुष्याणां न्तद्वा आऽइत्के मित्रत्वाय पञ्चभि रपरिवर्गं मृष्टाचत्वा
 रिंश्च ॥

॥ १ ॥

यावन्तः । वे । देवाः । यज्ञार्यं । अपुनत । ते । एव । अभवन्नू । यः । एवम् ।
 विद्वान् । यज्ञार्यं । पुनीते । भवति । एव । वहिः । पवयित्वा । अन्तः । प्रेति । पा
 दयति । मनुष्यलोकाइति मनुष्य-लोके । एव । एनम् । पवयित्वा । पूतम् । देवलो
 कमिति देव-लोकम् । प्रेति । नयति । अदीक्षितः । एकया । आहुत्येत्या-हुत्या ।

इति । आहुः । सुवेण । चतस्रः । जुहोति । दीर्घित्वायेति दीर्घित्वाय । सुचा ।
 पञ्चमीम् । पञ्चाख्येति पञ्च-अख्यम् । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अ-
 वेति । रुन्धे । आकृत्या इत्या-कृत्यै । प्रयुज्जइति प्र-युजे । अग्रये । [१०] स्वाहा ।
 इति । आह । आकृत्येत्या-कृत्या । हि । पुरुषः । यज्ञम् । अभीति । प्रयुज्जइति प्र-
 युज्जे । यजेय । इति । मेधायै । मनसे । अग्रये । स्वाहा । इति । आह । मेध-
 या । हि । मनसा । पुरुषः । यज्ञम् । अभिगच्छतीत्यभि-गच्छति । सरस्वत्यै । पूष्णे ।
 अग्रये । स्वाहा । इति । आह । वाक् । वै । सरस्वती । पृथिवी । पूषा । वाचा । एव ।
 पृथिव्या । यज्ञम् । प्रेति । युङ्क्ते । आपः । देवीः । बृहतीः । विश्वशम्भुवइति विश्व-
 शम्भुवः । इति । आह । याः । वै । वर्ष्याः । ताः । [११] आपः । देवीः । बृहतीः ।
 विश्वशम्भुवइति विश्व-शम्भुवः । यत् । एतत् । यजुः । न । ब्रूयात् । दिव्याः । आपः ।
 अशान्ताः । इमम् । लोकम् । एति । गच्छेयुः । आपः । देवीः । बृहतीः । विश्व-
 शम्भुवइति विश्व-शम्भुवः । इति । आह । अस्मै । एव । एनाः । लोकार्यं शमय-
 ति । तस्मात् । शान्ताः । इमम् । लोकम् । एति । गच्छन्ति । द्यावापृथिवीइति द्या-
 वा-पृथिवी । इति । आह । द्यावापृथिव्योरिति द्यावा-पृथिव्योः । हि । यज्ञः । उरु ।
 अन्तरिख्यम् । इति । आह । अन्तरिख्ये । हि । यज्ञः । बृहस्पतिः । नः । हविर्षा ।
 वृधातु । [१२] इति । आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव ।
 अस्मै । यज्ञम् । अवेति । रुन्धे । यत् । ब्रूयात् । विधेः । इति । यज्ञस्थाणमिति यज्ञ-
 स्थाणम् । ऋच्छेत् । वृधातु । इति । आह । यज्ञस्थाणमिति यज्ञ-स्थाणम् । एव । प-
 रीति । वृणक्ति । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । यज्ञम् । असृजत् । सः । अस्मात् ।
 सृष्टः । पराङ् । ऐत् । सः । प्रेति । यजुः । अब्लोनात् । प्रेति । सामं । तम् । ऋक् । उ-
 दिति । अयच्छत् । यत् । ऋक् । उदयच्छदित्युत्-अयच्छत् । तत् । ओद्ग्रहणस्येत्यौत्-
 ग्रहणस्य । ओद्ग्रहणत्वमित्यौद्ग्रहण-त्वम् । ऋचा । [१३] जुहोति । यज्ञस्यं । उद्यत्या
 इत्युत्-यत्यै । अनुष्टुबित्यनु-स्तुप् । छन्दसाम् । उदिति । अयच्छत् । इति । आहुः ।
 तस्मात् । अनुष्टुभेत्यनु-स्तुभां । जुहोति । यज्ञस्यं । उद्यत्या इत्युत्-यत्यै । द्रादंश ।
 वाश्वन्धानीति वाश्व-वन्धानि । उदिति । अयच्छन् । इति । आहुः । तस्मात् ।

द्वादशभिरितिद्वादश-भिः । वाक्सवन्धविदइतिवाक्सवन्ध-विदः । दीरूपयन्ति । सा । वै । एपा । ऋक् । अनुष्टुगित्यनु-स्तुक् । वाक् । अनुष्टुगित्यनु-स्तुक् । यत् । एतया । ऋचा । दीरूपयति । वाचा । एव । एनम् । सर्वया । दीरूपयति । विश्वे । देवस्य । नेतुः । इति । आह । सावित्री । एतेन । मर्तः । वृणीत । सख्यम् । [१४] इति । आह । पितृदेवत्येतिपितृ-देवत्या । एतेन । विश्वे । गयः । इषुष्यसि । इति । आह । वैश्वदेवीतिवैश्व-देवी । एतेन । द्युमम् । वृणीत । पुष्यसे । इति । आह । पौष्णी । एतेन । सा । वै । एपा । ऋक् । सर्वदेवत्येतिसर्व-देवत्या । यत् । एतया । ऋचा । दीरूपयति । सर्वाभिः । एव । एनम् । देवताभिः । दीरूपयति । सप्तारूपमिति सप्त-अरूपम् । प्रथमम् । पदम् । अष्टारूपराणीत्यष्टा-अरूपराणि । त्रीणि । यानि । त्रीणि । तानि । अष्टौ । उपेति । यन्ति । यानि । चत्वारि । तानि । अष्टौ । यत् । अष्टारूपरेत्यष्टा-अरूपरा । तेन । [१५] गायत्री । यत् । एकादशारूपरेत्येकादश-अरूपरा । तेन । त्रिष्टुक् । यत् । द्वादशारूपरेतिद्वादश-अरूपरा । तेन । जगती । सा । वै । एपा । ऋक् । सर्वाणि । छन्दासि । यत् । एतया । ऋचा । दीरूपयति । सर्वाभिः । एव । एनम् । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । दीरूपयति । सप्तारूपमिति सप्त-अरूपम् । प्रथमम् । पदम् । सप्तपदेति सप्त-पदा । शकरी । पशवंः । शकरी । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । एकस्मात् । अरूपरात् । अनाप्तम् । प्रथमम् । पदम् । तस्मात् । यत् । वाचः । अनाप्तम् । तत् । मनुष्याः । उपेति । जीवन्ति । पूर्णया । जुहोति । पूर्णः । इव । हि । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । आप्त्यै । न्यूनयेति नि-ऊनया । जुहोति । न्यूनादितिनि-ऊनात् । हि । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । असृजत । प्रजानामितिप्र-जानाम् । सृष्ट्यै ॥ [१६] अग्रेतावृधात्वृचासख्यन्तेनजुहोतिपञ्चदशच ॥ ❀ ❀ ❀ ॥२॥

ऋक्सामेइत्यृक्-सामे । वै । देवेभ्यः । यज्ञाय । अतिष्ठमानेइति । कृष्णः । रूपम् । कृत्वा । अपक्रम्येत्यप-क्रम्य । अतिष्ठताम् । ते । अमन्यन्त । यम् । वै । इमे इति । उपावर्ष्यतइत्युप-आवर्ष्यतः । सः । इदम् । भविष्यति । इति । तेइति । उपेति । अमन्त्रयन्त । तेइति । अहोरात्रयोस्त्रिहः-रात्रयोः । महिमानम् । अपन्निधायेत्यप-निधाय । देवान् । उपावर्तेतामित्युप-आवर्तेताम् । एपः । वै । ऋचः । वर्णः ।

यत् । शुक्लम् । कृष्णाजिनस्येति कृष्ण-अजिनस्य । एपः । साम्नः । यत् । कृष्णम् ।
 ऋक्सामयोरित्यृक्-सामयोः । शिल्पेइति । स्थः । इति । आह । ऋक्सामेइत्यृक्-सा
 मे । एव । अवेति । रुन्धे । एपः । [१७] वै । अह्नः । वर्णः । यत् । शुक्लम् । कृष्णा
 जिनस्येति कृष्ण-अजिनस्य । एपः । रावियाः । यत् । कृष्णम् । यत् । एव । एनयोः ।
 तत्र । न्यक्तमिति नि-अक्तम् । तत् । एव । अवेति । रुन्धे । कृष्णाजिनेनेति कृष्ण-
 अजिनेन । दीरूपयति । ब्रह्मणः । वै । एतत् । रूपम् । यत् । कृष्णाजिनमिति कृष्ण-
 अजिनम् । ब्रह्मणा । एव । एनम् । दीरूपयति । इमाम् । धियम् । शिख्यमाण
 स्य । देव । इति । आह । यथायजुरितियथा-यजुः । एव । एतत् । गर्भः । वै । एपः ।
 यत् । दीरूपितः । उल्बम् । वासः । प्रेति । ऊर्णुते । तस्मात् । [१८] गर्भाः । प्रावृ
 ताः । जायन्ते । न । पुरा । सोमस्य । क्रयात् । अपेति । ऊर्ण्वीत् । यत् । पुरा ।
 सोमस्य । क्रयात् । अपोर्ण्वीतेत्यप-ऊर्ण्वीत् । गर्भाः । प्रजानामिति प्र-जानाम् । परा
 पातुंकाइति परा-पातुंकाः । स्युः । कृते । सोमे । अपेति । ऊर्णुते । जायते । एव ।
 तत् । अथोइति । यथा । वसीया ५ सम् । प्रत्यपोर्णुतइति प्रति-अपोर्णुते । तादृक् ।
 एव । तत् । अङ्गिरसः । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । यन्तः । ऊर्जम् । वीति । अभ
 जन्त । ततः । यत् । अत्यशिष्येतेत्यति-अशिष्यत । ते । शराः । अभवन् । ऊर्क ।
 वै । शराः । यत् । शरमयीति शर-मयी । [१९] मेखला । भवति । ऊर्जम् । एव ।
 अवेति । रुन्धे । मध्यतः । समिति । नह्यति । मध्यतः । एव । अस्मै । ऊर्जम् । द
 धाति । तस्मात् । मध्यतः । ऊर्जा । भुञ्जते । ऊर्ध्वम् । वै । पुरुपस्य । नाभ्यै । मेध्यम् ।
 अवाचीनम् । अमेध्यम् । यत् । मध्यतः । सन्नह्यतीति सं-नह्यति । मेध्यम् । च । एव ।
 अस्य । अमेध्यम् । च । व्यावर्तयतीति वि-आवर्तयति । इन्द्रः । वृत्राय । वज्रम् ।
 प्रेति । अहरन् । सः । त्रेधा । वीति । अभवन् । स्फ्यः । तृतीयम् । रथः । तृतीयम् ।
 यूपः । तृतीयम् । [२०] ये । अन्तःशराइत्यन्तः-शराः । अशीर्यन्त । ते । शराः । अ
 भवन् । तत् । शराणाम् । शरत्वमिति शर-त्वम् । वज्रः । वै । शराः । रूपत् । खलु । वै ।
 मनुष्यस्य । भ्रातृव्यः । यत् । शरमयीति शर-मयी । मेखला । भवति । वज्रेण । एव ।
 साख्यादिति स-अख्यात् । रूपधम् । भ्रातृव्यम् । मध्यतः । अपेति । हते । त्रिवृदि
 तिति त्रि-वृत् । भवति । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । वै । प्राणइति प्र-अनः । त्रिवृत्मिति त्रि-वृत्तम् ।

एव । प्राणमितिप्र-अनम् । मध्यतः । यजमाने । दधाति । पृथ्वी । भवति । रज्जू
नाम् । व्यावृत्त्याइतिवि-आवृत्त्यै । मेखलया । यजमानम् । दीरूपयति । योक्त्रेण ।
पत्नीम् । मिथुनत्वायेतिमिथुन-त्वार्य । [२१] यज्ञः । दक्षिणाम् । अभीति । अध्या
यत् । ताम् । समिति । अभवत् । तत् । इन्द्रः । अचायत् । सः । अमन्यत । यः ।
वै । इतः । जनिष्यते । सः । इदम् । भविष्यति । इति । ताम् । प्रेति । अविशत् ।
तस्याः । इन्द्रः । एव । अजायत । सः । अमन्यत । यः । वै । मत् । इतः । अपरः ।
जनिष्यते । सः । इदम् । भविष्यति । इति । तस्याः । अनुमृश्येत्यनु-मृश्य । योनिम् ।
एति । अच्छिनत् । सा । सूतवशेतिसूत-वशा । अभवत् । तत् । सूतवशायाइतिसू
त-वशायै । जन्म । [२२] ताम् । हस्ते । नीति । अवेष्टयत् । ताम् । मृगेषु । नीति ।
अदधात् । सा । कृष्णविषाणेतिकृष्ण-विषाणा । अभवत् । इन्द्रस्य । योनिः । अस्मि ।
मा । मा । द्विसीः । इति । कृष्णविषाणामितिकृष्ण-विषाणाम् । प्रेति । यच्छति ।
सयोनिमितिस-योनिम् । एव । यज्ञम् । करोति । सयोनिमितिस-योनिम् । दक्षि
णाम् । सयोनिमितिस-योनिम् । इन्द्रम् । सयोनित्वायेतिसयोनि-त्वार्य । कृष्यै ।
त्वा । सुसस्यायाइतिसु-सस्यायै । इति । आह । तस्मात् । अकृष्टपच्याइत्यकृष्ट-पच्याः ।
ओषधयः । पच्यन्ते । सुपिप्पलाभ्यइतिसु-पिप्पलाभ्यः । त्वा । ओषधीभ्यइत्योषधि-
भ्यः । इति । आह । तस्मात् । ओषधयः । फलम् । गृह्णन्ति । यत् । हस्तेन । [२३]
कण्डूयेत । पामनम्भाबुकाइतिपामनं-भाबुकाः । प्रजाइतिप्र-जाः । स्युः । यत् । स्म
येत । नमम्भाबुकाइतिनमं-भाबुकाः । कृष्णविषाणयेतिकृष्ण-विषाणया । कण्डू यते ।
अपिगृह्येत्यपि-गृह्य । स्मयते । प्रजानामितिप्र-जानाम् । गोपीथार्य । न । पुरा । द
क्षिणाभ्यः । नेतोः । कृष्णविषाणामितिकृष्ण-विषाणाम् । अवेति । चृतेत् । यत् ।
पुरा । दक्षिणाभ्यः । नेतोः । कृष्णविषाणामितिकृष्ण-विषाणाम् । अवचृतेदित्यव-
चृतेत् । योनिः । प्रजानामितिप्र-जानाम् । परापातुकेतिपरा-पातुका । स्यात् । नी
तासु । दक्षिणासु । चात्वाले । कृष्णविषाणामितिकृष्ण-विषाणाम् । प्रेति । अस्य
ति । योनिः । वै । यज्ञस्य । चात्वालम् । योनिः । कृष्णविषाणेतिकृष्ण-विषाणा ।
योनी । एव । योनिम् । दधाति । यज्ञस्य । सयोनित्वायेतिसयोनि-त्वार्य ॥ [२४]
रुध्रपतस्माच्छ्रमयीयूपस्तृतीयमिथुनत्वायजन्महस्तेनाष्टाचत्वारिंशच्च ॥ ३ ॥

वाक् । वै । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । यज्ञाय । अतिष्ठमाना । सा ।
 वनस्पतीन् । प्रेति । अविशत् । सा । एषा । वाक् । वनस्पतिषु । वदति । या ।
 दुन्दुभौ । या । तूर्णवे । या । वीणायाम् । यत् । दीर्घिपतदण्डमिति दीर्घिपत-दण्डम् ।
 प्रयच्छतीतिप्र-यच्छति । वाचम् । एव । अवेति । रुन्धे । औदुम्बरः । भवति । ऊर्कः ।
 वै । उदुम्बरः । ऊर्जम् । एव । अवेति । रुन्धे । मुखेन । सम्मितइतिसं-मितः । भव
 ति । मुखतः । एव । अस्मै । ऊर्जम् । दधाति । तस्मात् । मुखतः । ऊर्जा । भुञ्जते ।
 [२५] क्रीते । सोमे । मैत्रावरुणायेतिमैत्रा-वरुणाय । दण्डम् । प्रेति । यच्छति । मै
 त्रावरुणइतिमैत्रा-वरुणः । हि । पुरस्तात् । ऋत्विग्भ्यइत्यृत्विक्-भ्यः । वाचम् । वि
 भजतीतिवि-भजति । ताम् । ऋत्विजः । यजमाने । प्रतीति । स्थापयन्ति । स्वाहा ।
 यज्ञम् । मनसा । इति । आह । मनसा । हि । पुरुषः । यज्ञम् । अभिगच्छतीत्यभि-
 गच्छति । स्वाहा । द्यावापृथिवीभ्यामितिद्यावा-पृथिवीभ्याम् । इति । आह । द्या
 वापृथिव्योरितिद्यावा-पृथिव्योः । हि । यज्ञः । स्वाहा । उरोः । अन्तरिखात् । इति ।
 आह । अन्तरिख्ये । हि । यज्ञः । स्वाहा । यज्ञम् । वातात् । एति । रभे । इति ।
 आह । अयम् । [२६] वाव । यः । पर्वते । सः । यज्ञः । तम् । एव । साखादितिं-
 अखात् । एति । रभते । मुष्टीइति । करोति । वाचम् । यच्छति । यज्ञस्य । धृत्यै ।
 अदीर्घिषट् । अयम् । ब्राह्मणः । इति । त्रिः । उणाश्चित्युप-अश्शु । आह । देव
 भ्यः । एव । एनम् । प्रेति । आह । त्रिः । उच्चैः । उभयेभ्यः । एव । एनम् । देवम्
 नुष्येभ्यइतिदेव-मनुष्येभ्यः । प्रेति । आह । न । पुरा । नखत्रेभ्यः । वाचम् । वीति ।
 सृजेत् । यत् । पुरा । नखत्रेभ्यः । वाचम् । विसृजेदितिंवि-सृजेत् । यज्ञम् । वीति ।
 छिन्द्यात् । [२७] उदितेष्विन्युत्-इतेषु । नखत्रेषु । व्रतम् । कृणुत । इति । वाचम् ।
 वीति । सृजति । यज्ञव्रतइतियज्ञ-व्रतः । वै । दीर्घिपतः । यज्ञम् । एव । अभीति । वाचम् ।
 वीति । सृजति । यदि । विसृजेदितिंवि-सृजेत् । वेष्णवीम् । ऋचम् । अन्विति । ब्रू
 यात् । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञेन । एव । यज्ञम् । समिति । तनोति । देवीम् । वि
 यम् । मनामहे । इति । आह । यज्ञम् । एव । तत् । मृदयति । सुपारेतिसु-पारा । नः ।
 असत् । वशे । इति । आह । व्युष्टिमितिंवि-उष्टिम् । एव । अवेति । रुन्धे । [२८] ब्रह्म

वादिनइतिब्रह्मवादिनः । वदन्ति । होतव्यम् । दीखिपतस्य । गृहा(३)इ । न । हो
 तव्या(३)म् । इति । हविः । वै । दीखिपतः । यत् । जुहुयात् । यजमानस्य । अवदा
 येत्यव-दार्य । जुहुयात् । यत् । न । जुहुयात् । यज्ञपरुरितियज्ञ-परुः । अन्तः । इयात् ।
 ये । देवाः । मनोजाताइतिमनः-जाताः । मनोयुजइतिमनः-युजः । इति । आह ।
 प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । देवाः । मनोजाताइतिमनः-जाताः । मनोयुजइतिमनः-
 युजः । तेषु । एव । परोरूपमितिपरः-अरूपम् । जुहोति । तत् । न । इव । हुतम् ।
 न । इव । अहुतम् । स्वपन्तम् । वै । दीखिपतम् । रूपाःसि । जिघाःसन्ति ।
 अग्निः । [२९] खलु । वै । रूपोहोतिरूपः-हा । अग्ने । त्वम् । स्विति । जागृहि ।
 वयम् । स्विति । मन्दिपीमहि । इति । आह । अग्निम् । एव । अधिपामित्यधि-पाम् ।
 कृत्वा । स्वपिति । रूपसाम् । अपहत्याइत्यप-हृत्यै । अब्रत्यम् । इव । वै । एपः ।
 करोति । यः । दीखिपतः । स्वपिति । त्वम् । अग्ने । व्रतपाइतिव्रत-पाः । अस्ति ।
 इति । आह । अग्निः । वै । देवानाम् । व्रतपतिरितिव्रत-पतिः । सः । एव । एनम् ।
 व्रतम् । एति । लम्भयति । देवः । एति । मर्त्येषु । एति । इति । आह । देवः । [३०] हि ।
 एपः । सन् । मर्त्येषु । त्वम् । यज्ञेषु । ईड्यः । इति । आह । एतम् । हि । यज्ञेषु । ईडं
 ते । अपेति । वै । दीखिपतात् । सुपुपुपः । इन्द्रियम् । देवताः । क्रामन्ति । विश्वे ।
 देवाः । अभीति । माम् । एति । अब्रून्न । इति । आह । इन्द्रियेण । एव । एनम् ।
 देवताभिः । समिति । नयति । यत् । एतत् । यजुः । न । ब्रूयात् । यावतः । एव ।
 पशून् । अभीति । दीखेत् । तावन्तः । अस्य । पशवः । स्युः । रास्व । इयत् ।
 [३१] सोम । एति । भूयः । भर । इति । आह । अपरिमितानित्यपरि-मितान् । एव ।
 पशून् । अवेति । रुन्धे । चन्द्रम् । अस्ति । मम । भोगाय । भव । इति । आह । यथा
 देवतमितियथा-देवतम् । एव । एनाः । प्रतीति । गृह्णाति । वायवे । त्वा । वरुणा
 य । त्वा । इति । यत् । एवम् । एताः । न । अनुदिशेदित्यनु-दिशेत् । अयथादेव
 तमित्ययथा-देवतम् । दखिपणाः । गमयेत् । एति । देवताभ्यः । वृश्च्येत् । यत् ।
 एवम् । एताः । अनुदिशतीत्यनु-दिशति । यथादेवतमितियथा-देवतम् । एव । दखिप
 णाः । गमयति । न । देवताभ्यः । एति । [३२] वृश्च्येते । देवीः । आपः । अपाम् ।
 नपात् । इति । आह । यत् । वः । मेध्यम् । यज्ञियम् । सदेवमितिस-देवम् । तत् ।

वाक् । वै । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । यज्ञाय । अतिष्ठमाना । सा ।
 वनस्पतीन् । प्रेति । अविशत् । सा । एषा । वाक् । वनस्पतिषु । वदति । या ।
 दुन्दुभौ । या । तूणवे । या । वीणायाम् । यत् । दीर्घिपतदण्डमितिदीर्घिपत-दण्डम् ।
 प्रयच्छतीतिप्र-यच्छति । वाचम् । एव । अवेति । रुन्धे । औदुम्बरः । भवति । ऊर्क ।
 वै । उदुम्बरः । ऊर्जम् । एव । अवेति । रुन्धे । मुखेन । सम्मितइतिसं-मितः । भव
 ति । मुखतः । एव । अस्मै । ऊर्जम् । दधाति । तस्मात् । मुखतः । ऊर्जा । भुञ्जते ।
 [२५] क्रीते । सोमे । मैत्रावरुणायेतिमैत्रा-वरुणाय । दण्डम् । प्रेति । यच्छति । मै
 त्रावरुणइतिमैत्रा-वरुणः । हि । पुरस्तात् । ऋत्विग्भ्यइत्यृत्विक्-भ्यः । वाचम् । वि
 भजतीतिवि-भजति । ताम् । ऋत्विजः । यजमाने । प्रतीति । स्थापयन्ति । स्वाहा ।
 यज्ञम् । मनसा । इति । आह । मनसा । हि । पुरुषः । यज्ञम् । अभिगच्छतीत्यभि-
 गच्छति । स्वाहा । द्यावापृथिवीभ्यामितिद्यावा-पृथिवीभ्याम् । इति । आह । द्या
 वापृथिव्योरितिद्यावा-पृथिव्योः । हि । यज्ञः । स्वाहा । उरोः । अन्तरिख्यात् । इति ।
 आह । अन्तरिख्ये । हि । यज्ञः । स्वाहा । यज्ञम् । वातात् । एति । रभे । इति ।
 आह । अयम् । [२६] वाव । यः । पर्वते । सः । यज्ञः । तम् । एव । साख्यादिति-स-
 अख्यात् । एति । रभते । मुष्टीइति । करोति । वाचम् । यच्छति । यज्ञस्य । पृथ्यै ।
 अदीर्घिष्ट । अयम् । ब्राह्मणः । इति । त्रिः । उपाः श्वित्युप-अः शु । आह । देवे
 भ्यः । एव । एनम् । प्रेति । आह । त्रिः । उच्चैः । उभयेभ्यः । एव । एनम् । देवम
 नुष्येभ्यइतिदेव-मनुष्येभ्यः । प्रेति । आह । न । पुरा । नखपत्रेभ्यः । वाचम् । वीति ।
 सृजेत् । यत् । पुरा । नखपत्रेभ्यः । वाचम् । विसृजेदिति-वि-सृजेत् । यज्ञम् । वीति ।
 छिन्द्यात् । [२७] उदितेष्वित्युत्-इतेषु । नखपत्रेषु । व्रतम् । कृणुत । इति । वाचम् ।
 वीति । सृजति । यज्ञव्रतइति-यज्ञ-व्रतः । वै । दीर्घिपतः । यज्ञम् । एव । अभीति । वाचम् ।
 वीति । सृजति । यदि । विसृजेदिति-वि-सृजेत् । वेष्णवीम् । ऋचम् । अन्विति । ब्रू
 यात् । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञेन । एव । यज्ञम् । समिति । तनोति । देवीम् । धि
 यम् । मनामहे । इति । आह । यज्ञम् । एव । तत् । मूढयति । सुपारेतिसु-पारा । नः ।
 असत् । वशे । इति । आह । व्युष्टिमिति-वि-उष्टिम् । एव । अवेति । रुन्धे । [२८] ब्रह्म

वादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । होतव्यम् । दीर्घिपतस्य । गृहा(३)इ । न । हो
 तव्या(३)म् । इति । हविः । वै । दीर्घिपतः । यत् । जुहुयात् । यजमानस्य । अवदा
 येत्यव-दायं । जुहुयात् । यत् । न । जुहुयात् । यज्ञपरुरितियज्ञ-परुः । अन्तः । इयात् ।
 ये । देवाः । मनोजाताइतिमनः-जाताः । मनोयुजइतिमनः-युजः । इति । आह ।
 प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । देवाः । मनोजाताइतिमनः-जाताः । मनोयुजइतिमनः-
 युजः । तेषु । एव । परोरूपमितिपरः-अरूपम् । जुहोति । तत् । न । इव । हुतम् ।
 न । इव । अहुतम् । स्वपन्तम् । वै । दीर्घिपतम् । रूपासि । जिघांसन्ति ।
 अग्निः । [२९] खलुं । वै । रूपोहेतिररूपः-हा । अग्ने । त्वम् । स्विति । जागृहि ।
 वयम् । स्विति । मन्दिपीमहि । इति । आह । अग्निम् । एव । अधिपामित्यधि-पाम् ।
 कृत्वा । स्वपिति । रूपसाम् । अपंहत्याइत्यप-हृत्यै । अब्रत्यम् । इव । वै । एपः ।
 करोति । यः । दीर्घिपतः । स्वपिति । त्वम् । अग्ने । व्रतपाइतिव्रत-पाः । अलि ।
 इति । आह । अग्निः । वै । देवानाम् । व्रतपतिरितिव्रत-पतिः । सः । एव । एनम् ।
 व्रतम् । एति । लम्भयति । देवः । एति । मर्त्येषु । एति । इति । आह । देवः । [३०] हि ।
 एपः । सन्न । मर्त्येषु । त्वम् । यज्ञेषु । ईर्ष्यः । इति । आह । एतम् । हि । यज्ञेषु । ईर्षं
 ते । अपेति । वै । दीर्घिपतात् । सुपुपुषः । इन्द्रियम् । देवताः । क्रामन्ति । विश्वे ।
 देवाः । अभीति । माम् । एति । अववृत्रन् । इति । आह । इन्द्रियेण । एव । एनम् ।
 देवताभिः । समिति । नयति । यत् । एतत् । यजुः । न । वृयात् । यावन्तः । एव ।
 पशून् । अभीति । दीर्घेत् । तावन्तः । अस्य । पशवः । स्युः । रास्व । इयत् ।
 [३१] सोम । एति । भूयः । भर । इति । आह । अपरिमितानित्यपरि-मितान् । एव ।
 पशून् । अवेति । रुन्धे । चन्द्रम् । असि । मम । भोगाय । भव । इति । आह । यथा
 देवतमितियथा-देवतम् । एव । एनाः । प्रतीति । गृह्णाति । वायवे । त्वा । वरुणा
 य । त्वा । इति । यत् । एवम् । एताः । न । अनुदिशेदित्यनु-दिशेत् । अयथादेव
 तमित्ययथा-देवतम् । दक्षिणाः । गमयेत् । एति । देवताभ्यः । वृश्च्येत् । यत् ।
 एवम् । एताः । अनुदिशतीत्यनु-दिशति । यथादेवतमितियथा-देवतम् । एव । दक्षि
 णाः । गमयति । न । देवताभ्यः । एति । [३२] वृश्च्येते । देवीः । आपः । अपाम् ।
 नपात् । इति । आह । यत् । वः । मेध्यम् । यज्ञियम् । सदेवमितिस-देवम् । तत् ।

वः । मा । अवेति । क्रमिपम् । इति । वाव । एतत् । आह । अच्छिन्नम् । तन्तुम् । पृ
थिव्याः । अन्विति । गेपम् । इति । आह । सेतुम् । एव । कृत्वा । अतीति । एति ॥
[३३] भुञ्जतेयञ्छिन्त्या दुन्धेऽगिराहदेवइयद्देवताभ्य आत्रयस्त्रिंशच्च ॥ ॥ ४ ॥

देवाः । वै । देवयजनमितिदेव-यजनम् । अध्यवसायेत्यधि-अवसायं । दिशः ।
न । प्रेति । अजानन्न । ते । अन्यः । अन्यम् । उपेति । अधावन्न । त्वया । प्रेति ।
जानाम् । त्वया । इति । ते । अदित्याम् । समिति । अध्रियन्त । त्वया । प्रेति ।
जानाम् । इति । सा । अत्रशीतू । वरम् । वृणै । मत्प्रायणाइतिमत्-प्रायणाः । एव ।
वः । यज्ञाः । महुंदयनाइतिमत्-उदयनाः । असन्नू । इति । तस्मात् । आदित्यः । प्रा
यणीयइतिप्र-अयनीयः । यज्ञानाम् । आदित्यः । उदयनीयइत्युत्-अयनीयः । पञ्च ।
देवताः । यजति । पञ्च । दिशः । दिशाम् । प्रज्ञात्याइतिप्र-ज्ञात्यै । [३४] अथोइति ।
पञ्चाख्येतिपञ्च-अरूपग । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे ।
पथ्याम् । स्वस्तिम् । अयजन्नू । प्राचीम् । एव । तया । दिशम् । प्रेति । अजानन्नू ।
अग्निना । दृख्यिणा । सोमैः । प्रतीचीम् । सवित्रा । उदीचीम् । अदित्या । ऊर्ध्वाम् ।
पथ्याम् । स्वस्तिम् । यजति । प्राचीम् । एव । तया । दिशम् । प्रेति । जानाति ।
पथ्याम् । स्वस्तिम् । इष्टा । अग्नीषोमावित्यग्नी-सोमौ । यजति । चख्युपीइति । वै ।
एतेइति । यज्ञस्यं । यत् । अग्नीषोमावित्यग्नी-सोमौ । ताभ्याम् । एव । अन्विति ।
पश्यति । [३५] अग्नीषोमावित्यग्नी-सोमौ । इष्टा । सवितारम् । यजति । सवितृप्र
सूतइतिसवितृ-प्रसूतः । एव । अन्विति । पश्यति । सवितारम् । इष्टा । अदितिम् ।
यजति । इयम् । वै । अदितिः । अस्याम् । एव । प्रतिष्ठायेतिप्रति-स्थायं । अन्वि
ति । पश्यति । अदितिम् । इष्टा । मारुतीम् । ऋचम् । अन्विति । आह । मरुतः ।
वै । देवानाम् । विशः । देवविशमितिदेव-विशम् । खलुं । वै । कल्पमानम् । मनु
ष्यविशमितिमनुष्य-विशम् । अन्विति । कल्पते । यत् । मारुतीम् । ऋचम् । अ
न्वाहेत्यनु-आहं । विशाम् । कल्पस्यै । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । प्रया
जवदितिप्रयाज-वत् । अननूयाजमित्यननु-याजम् । प्रायणीयमितिप्र-अयनीयम् ।
कार्यम् । अनूयाजवदित्यनूयाज-वत् । [३६] अप्रयाजमित्यप्र-याजम् । उदयनी

यमित्युत्-अयनीयम् । इति । इमे । वै । प्रयाजाइतिप्र-याजाः । अमीइति । अनु-
याजाइत्यनु-याजाः । सा । एव । सा । यज्ञस्य । सन्ततिरितिसं-ततिः । तत् । तथा ।
न । कार्यम् । आत्मा । वै । प्रयाजाइतिप्र-याजाः । प्रजेतिप्र-जा । अनु-याजाइत्यनु-
याजाः । यत् । प्रयाजानितिप्र-याजान् । अन्तरियादित्यन्तः-इयात् । आत्मानम् ।
अन्तः । इयात् । यत् । अनु-याजानित्यनु-याजान् । अन्तरियादित्यन्तः-इयात् ।
प्रजामितिप्र-जाम् । अन्तः । इयात् । यतः । खलु । वै । यज्ञस्य । विततस्येतिवि-
ततस्य । न । क्रियते । तत् । अन्विति । यज्ञः । परेति । भवति । यज्ञम् । पराभवं
न्तमितिपरा-भवन्तम् । यजमानः । अहुं । [३७] परेति । भवति । प्रयाजवदितिप्रया-
ज-वत् । एव । अनु-याजवदित्यनु-याज-वत् । प्रायणीयमितिप्र-अयनीयम् । का-
र्यम् । प्रयाजवदितिप्रयाज-वत् । अनु-याजवदित्यनु-याज-वत् । उदयनीयमित्युत्-
अयनीयम् । न । आत्मानम् । अन्तरेतीत्यन्तः-एति । न । प्रजामितिप्र-जाम् । न ।
यज्ञः । पराभवतीतिपरा-भवति । न । यजमानः । प्रायणीयस्येतिप्र-अयनीयस्य ।
निष्क्रासे । उदयनीयमित्युत्-अयनीयम् । अभि । निरिति । वपति । सा । एव ।
सा । यज्ञस्य । सन्ततिरितिसं-ततिः । याः । प्रायणीयस्येतिप्र-अयनीयस्य । याज्याः ।
यत् । ताः । उदयनीयस्येत्युत्-अयनीयस्य । याज्याः । कुर्यात् । पराहं । असुम् ।
लोकम् । एति । रोहेत् । प्रमायुकइतिप्र-मायुकः । स्यात् । याः । प्रायणीयस्येतिप्र-
अयनीयस्य । पुरोनुवाक्याइतिपुरः-अनुवाक्याः । ताः । उदयनीयस्येत्युत्-अयनी-
यस्य । याज्याः । करोति । अस्मिन् । एव । लोके । प्रतीति । तिष्ठति ॥ [३८]
प्रज्ञात्यैपश्यत्यनु-याजवद्यजमानोऽनुपुरोनुवाक्यास्ताअष्टौचं ॥ ❀ ॥५॥

कद्रूः । च । वै । सुपर्णीतिसु-पर्णी । च । आत्मरूपयोरित्यात्म-रूपयोः । अ-
स्पधेताम् । सा । कद्रूः । सुपर्णीमितिपु-पर्णीम् । अजयत् । सा । अब्रवीत् । तृती-
यस्याम् । इतः । द्विवि । सोमः । तम् । एति । हर । तेन । आत्मानम् । निरिति ।
क्रीणीष्व । इति । इयम् । वै । कद्रूः । असौ । सुपर्णीतिसु-पर्णी । छन्दासि । सौ-
पर्ण्याः । सा । अब्रवीत् । अस्मै । वै । पितरौ । पुत्रान् । विभूतः । तृतीयस्याम् ।
इतः । द्विवि । सोमः । तम् । एति । हर । तेन । आत्मानम् । निरिति । क्रीणीष्व ।
[३९] इति । मा । कद्रूः । अब्रवीत् । इति । जगती । उदिति । अपतत् । चतुर्द

शाख्येतिचतुर्दश-अख्यम् । सती । सा । अप्राप्येत्यप्र-आप्य । नीति । अवर्तत । तस्यै । द्वेइति । अख्येइति । अमीयेताम् । सा । पशुभिरितिपशु-भिः । च । दी ख्यया । च । एति । अगच्छतु । तस्मात् । जगती । छन्दसाम् । पशव्यतमेतिपशु व्य-तमा । तस्मात् । पशुमन्तमितिपशु-मन्तम् । दीख्या । उपेति । नमति । त्रिष्टुक् । उदिति । अपततु । त्रयोदशाख्येतित्रयोदश-अख्यम् । सती । सा । अप्राप्येत्यप्र-आप्य । नीति । अवर्तत । तस्यै । द्वेइति । अख्येइति । अमीयेताम् । सा । दखिणा भिः । च । [४०] तपसा । च । एति । अगच्छतु । तस्मात् । त्रिष्टुभः । लोके । मा ध्यन्दिने । सर्वने । दखिणाः । नीयन्ते । एतत् । खलु । वाव । तपः । इति । आहुः । यः । स्वम् । ददाति । इति । गायत्री । उदिति । अपततु । चतुरख्येतिचतुः-अख्य ग् । सती । अजया । ज्योतिषा । तम् । अस्यै । अजा । अभीति । अरुन्ध । तत् । अजायाः । अजत्वमित्यज-त्वम् । सा । सोमम् । च । एति । अहस्त । चत्वारि । च । अख्येराणि । सा । अष्टाख्येत्यष्टा-अख्यम् । समिति । अपद्यत । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । [४१] कस्मात् । सत्यात् । गायत्री । कनिष्ठा । छन्दसाम् । सती । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । परीति । इयाय । इति । यत् । एव । अदः । सो मम् । एति । अहस्त । तस्मात् । यज्ञमुखमितियज्ञ-मुखम् । परीति । ऐत् । तस्मात् । तेजस्विनीतमेतितेजस्विनी-तमा । पद्भ्यामित्यपत्-भ्याम् । द्वेइति । सर्वनेइति । सम गृह्णादितिसं-अगृह्णात् । मुखेन । एकम् । यत् । मुखेन । समगृह्णादितिसं-अगृह्णात् । तत् । अधयतु । तस्मात् । द्वेइति । सर्वनेइति । शुक्रवतीइतिशुक्र-वती । प्रातस्स वनमित्यप्रातः-सवनम् । च । माध्यन्दिनम् । च । तस्मात् । तृतीयसवनइतितृतीय-सवने । ऋजीपम् । अभीति । सुन्वन्ति । धीतम् । इव । हि । मन्यन्ते । [४२] आ शिरम् । अवेति । नयति । सशुक्रत्वायेतिसशुक्र-त्वायं । अथोइति । समिति । भगति । एव । एनत् । तम् । सोमम् । आह्रियमाणमित्या-ह्रियमाणम् । गन्धर्वः । विश्वावसु रिति विश्व-वसुः । परीति । अमुष्णात् । सः । तिस्रः । रात्रीः । परिमुपितइतिपरि-मुपितः । अवसत् । तस्मात् । तिस्रः । रात्रीः । क्रीतः । सोमः । वसति । ते । देवाः । अब्रुवन् । स्त्रीकामाडित्स्त्री-कामाः । वे । गन्धर्वाः । स्त्रिया । निरिति । क्रीणाम् । इति । ते । वाचम् । स्त्रियम् । एकहायनीमित्येक-हायनीम् । कृत्वा । तया । निरि

तिं । अक्रीणन्नू । सा । रोहित् । रूपम् । कृत्वा । गन्धर्वेभ्यः । [४३] अपक्रम्येत्यप-
 क्रम्य । अतिष्ठत् । तत् । रोहितः । जन्म । ते । देवाः । अब्रुवन्नू । अपेति । युष्मत् ।
 अक्रमीत् । न । अस्मान् । उपावर्ततइत्युप-आवर्तते । वीति । ह्यमहे । इति ।
 ब्रह्म । गन्धर्वाः । अवदन्नू । अगायन्नू । देवाः । सा । देवान् । गायतः । उपावर्त-
 तेत्युप-आवर्तत । तस्मात् । गायन्तम् । स्त्रियः । कामयन्ते । कामुकाः । एनम् ।
 स्त्रियः । भवन्ति । यः । एवम् । वेदं । अथोइति । यः । एवम् । विद्वान् । अपीति ।
 जन्येषु । भवति । तेभ्यः । एव । ददति । उत । यत् । बहुतयाइतिबहु-तयाः । [४४]
 भवन्ति । एकहायत्येक-हायन्या । क्रीणाति । वाचा । एव । एनम् । सर्वया । क्रीण-
 ति । तस्मात् । एकहायनाइत्येक-हायनाः । मनुष्याः । वाचम् । वदन्ति । अकूट्या ।
 अकर्णया । अकाणया । अश्लेणया । असंसशफ्येत्यसंस-शफया । क्रीणाति । सर्वया ।
 एव । एनम् । क्रीणाति । यत् । श्वेतया । क्रीणीयात् । दुश्चर्मैतिदुःचर्मा । यजमानः ।
 स्यात् । यत् । कृष्ण्या । अनुस्तरणीत्यनु-स्तरणी । स्यात् । प्रमायुंकुइतिप्र-मायुंकः ।
 यजमानः । स्यात् । यत् । द्विरूपयेतिद्वि-रूपया । वार्त्रघ्नीतिवार्त्र-घ्नी । स्यात् । सः ।
 वा । अन्यम् । जिनीयात् । तम् । वा । अन्यः । जिनीयात् । अरुण्या । पिङ्गाख्या
 त्तिपिङ्ग-अख्या । क्रीणाति । एतत् । वै । सोमस्य । रूपम् । स्वया । एव । एनम् ।
 देवतया । क्रीणाति ॥ [४५] निष्क्रीणीष्वदखिषणाभिश्चवदन्तिमन्यन्तेगन्धर्वेभ्यो
 बहुतयाः पिङ्गाख्यादशच ॥ * * * * * ॥ ६ ॥

तत् । हिरण्यम् । अभवत् । तस्मात् । अद्रयइत्यत-भ्यः । हिरण्यम् । पुनन्ति ।
 ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । अनस्थिकेन । प्रजा
 इतिप्र-जाः । प्रवीयन्तइतिप्र-वीयन्ते । अस्थन्वतीरित्यस्थन्-वतीः । जायन्ते । इति ।
 यत् । हिरण्यम् । घृते । अवधायेत्यव-धायं । जुहोति । तस्मात् । अनस्थिकेन । प्र-
 जाइतिप्र-जाः । प्रेति । वीयन्ते । अस्थन्वतीरित्यस्थन्-वतीः । जायन्ते । एतत् ।
 वै । अग्नेः । प्रियम् । धाम् । यत् । घृतम् । तेजः । हिरण्यम् । इयम् । ते । शुक्र ।
 तनूः । इदम् । वचः । इति । आह । सतेजसमिति-स-तेजसम् । एव । एनम् । स-
 तनुमिति-स-तनुम् । [४६] करोति । अथोइति । समिति । भरति । एव । एनम् ।
 यत् । अवद्धम् । अवदध्यादित्यव-दध्यात् । गर्भाः । प्रजानामितिप्र-जानाम् । परा

पार्तुकाइतिपरा-पार्तुकाः । स्युः । वृद्धम् । अवेति । दधाति । गर्भाणाम् । धृत्यै ।
 निष्ट्वर्यम् । वृध्नाति । प्रजानामितिप्र-जानाम् । प्रजननायेतिप्र-जननाय । वाक् ।
 वै । एषा । यत् । सोमक्रयणीतिसोम-क्रयणी । जूः । असि । इति । आह । यत् ।
 हि । मनसा । जर्वते । तत् । वाचा । वर्दति । धृता । मनसा । इति । आह । मनसा ।
 हि । वाक् । धृता । जुष्टा । विष्णवे । इति । आह । [४७] यज्ञः । वै । विष्णुः ।
 यज्ञाय । एव । एनाम् । जुष्टाम् । करोति । तस्याः । ते । सत्यसंवसइतिसत्य-सवसः ।
 प्रसवइतिप्र-सवे । इति । आह । सवितृप्रसूतामिति सवितृ-प्रसूताम् । एव । वाचम् ।
 अवेति । रुन्धे । काण्डेकाण्डइतिकण्डे-काण्डे । वै । क्रियमाणे । यज्ञम् । रख्या-
 सि । जिघांसन्ति । एषः । खलु । वै । अरख्योहतइत्यरख्यः-हतः । पन्थाः । यः ।
 अग्नेः । च । सूर्यस्य । च । सूर्यस्य । चखुः । एति । अरुहम् । अग्नेः । अरुणः ।
 कनीनिकाम् । इति । आह । यः । एव । अरख्योहतइत्यरख्यः-हतः । पन्थाः । तम् । सु-
 मारोहतीतिसं-आरोहति । [४८] वाक् । वै । एषा । यत् । सोमक्रयणीतिसोम-क्रय-
 णी । चित् । असि । मना । असि । इति । आह । शास्ति । एव । एनाम् । एतत् ।
 तस्मात् । शिष्टाः । प्रजाइतिप्र-जाः । जायन्ते । चित् । असि । इति । आह । यत् ।
 हि । मनसा । चेतयते । तत् । वाचा । वर्दति । मना । असि । इति । आह । यत् ।
 हि । मनसा । अभिगच्छतीत्यभि-गच्छति । तत् । करोति । धीः । असि । इति ।
 आह । यत् । हि । मनसा । ध्यायति । तत् । वाचा । [४९] वर्दति । दस्विणा ।
 असि । इति । आह । दस्विणा । हि । एषा । यज्ञिया । असि । इति । आह । य-
 ज्ञियाम् । एव । एनाम् । करोति । रूपत्रिया । असि । इति । आह । रूपत्रिया । हि ।
 एषा । अर्दति । असि । उभयतश्शीर्ष्णीत्युभयतः-शीर्ष्णी । इति । आह । यत् । एव ।
 आदित्यः । प्रायणीयइतिप्र-अयनीयः । यज्ञानाम् । आदित्यः । उदयनीयइत्युद-अ-
 यनीयः । तस्मात् । एवम् । आह । यत् । अवद्धा । स्यात् । अयता । स्यात् । यत् ।
 पदिवद्धेतिपदि-वद्धा । अनुस्तरणीत्यनु-स्तरणी । स्यात् । प्रमायुकइतिप्र-मायुकः ।
 यजमानः । स्यात् । [५०] यत् । कर्णगृहीतोतेकर्ण-गृहीता । वार्त्रभीतिवार्त्र-भी-
 स्यात् । सः । वा । अन्यम् । जिनीयात् । तम् । वा । अन्यः । जिनीयात् । मित्रः ।
 त्वा । पदि । वृध्नातु । इति । आह । मित्रः । वै । शिवः । देवानाम् । तेन । एव ।

एनाम् । पदि । वध्नाति । पूषा । अध्वनः । पातु । इति । आह । इयम् । वै । पूषा ।
इमाम् । एव । अस्याः । अधिपामित्यधि-पाम् । अकः । समंष्ट्याइतिसं-अष्ट्यै ।
इन्द्राय । अध्वरूपायेत्यधि-अरूपाय । इति । आह । इन्द्रम् । एव । अस्याः । अ
ध्वरूपमित्यधि-अरूपम् । करोति । [५१] अन्विति । त्वा । माता । मन्वताम् । अ
न्विति । पिता । इति । आह । अनुमतयेत्यनु-मतया । एव । एनया । क्रीणाति ।
सा । देवि । देवम् । अच्छ । इहि । इति । आह । देवी । हि । एषा । देवः । सोमः । इन्द्रा
य । सोमम् । इति । आह । इन्द्राय । हि । सोमः । आह्वियतइत्या-ह्वियते । यत् ।
एतत् । यजुः । न । ब्रूयात् । पराची । एव । सोमक्रयणीतिसोम-क्रयणी । इयात् ।
रुद्रः । त्वा । एति । वर्तयतु । इति । आह । रुद्रः । वै । क्रूरः । [५२] देवानाम् ।
तम् । एव । अस्यै । परस्तात् । दधाति । आवृत्त्याइत्या-वृत्त्यै । क्रूरम् । इव । वै ।
एतत् । करोति । यत् । रुद्रस्य । कीर्तयति । मित्रस्य । पथा । इति । आह । शान्त्यै ।
वाचा । वै । एषः । वीति । क्रीणीते । यः । सोमक्रयण्येतिसोम-क्रयण्या । स्वस्ति ।
सोमसखेति-सोम-सखा । पुनः । एति । इहि । सह । रग्या । इति । आह । वाचा ।
एव । विक्रीयेति-वि-क्रीय । पुनः । आत्मन् । वाचम् । धत्ते । अनुपदासुकेत्यनुप-
दासुका । अस्य । वाक् । भवति । यः । एवम् । वेदं ॥ [५३] सतनुर्विष्णवइत्या
हसमारोहति-ध्यायति-तद्वाचायजमानस्यात्करोति-क्रूरोवेदं ॥ ❀ ॥ ७ ॥

पद् । पदानि । अनु । नीति । कामति । पडहमिति-पद्-अहम् । वाक् । न । अती
ति । वदति । उत । सव्वध्वरस्येतिसं-वध्वरस्य । अयने । यावती । एव । वाक् ।
ताम् । अवेति । रुधे । सप्तमे । पदे । जुहोति । सप्तपदेतिसप्त-पदा । शकरी । पशवंः ।
शकरी । पशून् । एव । अवेति । रुधे । सप्त । ग्राम्याः । पशवंः । सप्त । आरण्याः ।
सप्त । छन्दासि । उभयस्य । अवरूच्याइत्यव-रुच्यै । वस्वी । असि । रुद्रा । असि ।
इति । आह । रूपम् । एव । अस्याः । एतत् । महिमानम् । [५४] व्याचष्टइति-वि-
आचष्टे । बृहस्पतिः । त्वा । सुप्ते । ग्वतु । इति । आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् ।
बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव । अस्मै । पशून् । अवेति । रुधे । रुद्रः । वसुभिरिति-वसु-
भिः । एति । चिकेतु । इति । आह । आवृत्त्याइत्या-वृत्त्यै । पृथिव्याः । त्वा । मूर्द्धन् ।
एति । जिघर्षि । देवयजनइति-देव-यजने । इति । आह । पृथिव्याः । हि । एषः ।

मूर्धा । यत् । देवयजनमितिदेव-यजनम् । इडायाः । पदे । इति । आह । इडाये । हि ।
 एतत् । पदम् । यत् । सोमक्रयण्याइतिसोम-क्रयण्यै । घृतवतीतिघृत-वति । स्वाहा ।
 [५५] इति । आह । यत् । एव । अस्यै । पदात् । घृतम् । अपीढ्यत् । तस्मात् ।
 एवम् । आह । यत् । अध्वर्युः । अनशौ । आहुतिमित्या-हुतिम् । जुहुयात् । अन्धः ।
 अध्वर्युः । स्यात् । रूपांसि । यज्ञम् । हन्युः । हिरण्यम् । उपास्येत्युप-अस्यं । जु
 होति । अग्निवतीत्यग्नि-वति । एव । जुहोति । न । अन्धः । अध्वर्युः । भवति । न ।
 यज्ञम् । रूपांसि । घ्नन्ति । काण्डेकाण्डइतिकण्डे-काण्डे । वै । क्रियमाणे । यज्ञम् ।
 रूपांसि । जिघांसन्ति । परिलिखितमितिपरि-लिखितम् । रूपः । परिलिखिता
 इतिपरि-लिखिताः । अरांतयः । इति । आह । रूपंसाम् । अपंहत्याइत्यप-हृत्यै ।
 [५६] इदम् । अहम् । रूपंसः । श्रीवाः । अपीति । कृन्तामि । यः । अस्मान् । देष्टि ।
 यम् । च । वयम् । द्विष्मः । इति । आह । द्वौ । वाव । पुरुषौ । यम् । च । एव ।
 देष्टि । यः । च । एनम् । देष्टि । तयोः । एव । अनन्तरायमित्यनन्तः-आयम् ।
 श्रीवाः । कृन्तति । पशवः । वै । सोमक्रयण्याइतिसोम-क्रयण्यै । पदम् । यावत्स्मृत
 मितियावत्-स्मृतम् । समिति । वपति । पशून् । एव । अवेति । रुधे । अस्मेइति ।
 रायः । इति । समिति । वपति । आत्मानम् । एव । अध्वर्युः । [५७] पशुभ्यइति
 पशु-भ्यः । न । अन्तः । एति । त्वेइति । रायः । इति । यजमानाय । प्रेति । युच्छ
 त्ति । यजमाने । एव । रयिम् । दधाति । तोते । रायः । इति । पत्नियै । अर्द्धः ।
 वै । एपः । आत्मनः । यत् । पत्नी । यथा । गृहेषु । निधत्तइतिनि-धत्ते । ताहक् ।
 एव । तत् । त्वष्टीमती । ते । सपेय । इति । आह । त्वष्टा । वै । पशूनाम् । मिथुना
 नाम् । रूपकृदितिरूप-कृत् । रूपम् । एव । पशुपुं । दधाति । अस्मै । वै । लोकार्य ।
 गार्हपत्यइतिगार्ह-पत्यः । एति । धीयते । अमुष्मै । आहवनीयइत्या-हवनीयः ।
 यत् । गार्हपत्यइतिगार्ह-पत्ये । उपवपेदित्युप-वपेत् । अस्मिन् । लोके । पशुमा
 नितिपशु-मान् । स्यात् । यत् । आहवनीयइत्या-हवनीयं । अमुष्मिन् । लोके । प
 शुमानितिपशु-मान् । स्यात् । उभयोः । उपेति । वपति । उभयोः । एव । एनम् ।
 लोकयोः । पशुमन्तमितिपशु-मन्तम् । करोति ॥ [५८] महिमान् स्वाहाऽपंहत्या
 अध्वर्युधीयतेचतुर्विंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ८ ॥

ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । विचित्यइतिवि-चित्यः । सोमा(३) ।
 न । विचित्या(३)इतिवि-चित्या(३)ः । इति । सोमः । वै । ओषधीनाम् । राजा ।
 तस्मिन् । यत् । आपन्नमित्या-पन्नम् । ग्रसितम् । एव । अस्य । तत् । यत् । वि-
 चिनुयादिति-वि-चिनुयात् । यथा । आस्यात् । ग्रसितम् । निष्विदतीतिनिः-विदति ।
 ताहक् । एव । तत् । यत् । न । विचिनुयादिति-वि-चिनुयात् । यथा । अरूपम् ।
 आपन्नमित्या-पन्नम् । विधावतीति-धावति । ताहक् । एव । तत् । रूपोर्धुकः ।
 अध्वर्युः । स्यात् । रूपोर्धुकः । यजमानः । सोमविक्रयिन्नितिसोम-विक्रयिन् ।
 सोमम् । शोधय । इति । एव । ब्रूयात् । यदि । इतरम् । [५९] यदि । इतरम् । उ-
 भयेन । एव । सोमविक्रयिणमिति-सोम-विक्रयिणम् । अर्पयति । तस्मात् । सोमवि-
 क्रयितिसोम-विक्रयी । रूपोर्धुकः । अरुणः । ह । स्म । आह । औपवेशिरित्यौप-वे-
 शिः । सोमक्रयणइतिसोम-क्रयणे । एव । अहम् । तृतीयसवनमिति-तृतीय-सवनम् ।
 अवेति । रुन्धे । इति । पशूनाम् । चर्मन् । मिमीते । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे ।
 पशवंः । हि । तृतीयम् । सवनम् । यम् । कामयेत । अपशुः । स्यात् । इति । ऋरूप-
 तः । तस्य । मिमीते । ऋरूपम् । वै । अपशव्यम् । अपशुः । एव । भवति । यम् ।
 कामयेत । पशुमानिति-पशु-मान् । स्यात् । [६०] इति । लोमतः । तस्य । मिमीते ।
 एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । अस्मै । पशून् । अवेति । रुन्धे । प-
 शुमानिति-पशु-मान् । एव । भवति । अपाम् । अन्ते । क्रीणाति । सरसमितिस-रसम् ।
 एव । एनम् । क्रीणाति । अमात्यः । असि । इति । आह । अमा । एव । एनम् ।
 कुरुते । शुक्रः । ते । ग्रहः । इति । आह । शुक्रः । हि । अस्य । ग्रहः । अनंसा ।
 अच्छे । याति । महिमानम् । एव । अस्य । अच्छे । याति । अनंसा । [६१] अच्छे ।
 याति । तस्मात् । अनोवाह्यमित्यन-वाह्यम् । समे । जीवनम् । यत्र । खलु । वै ।
 एतम् । शीर्ष्णा । हरन्ति । तस्मात् । शीरू पहार्यमितिशीरू-हार्यम् । गिरौ । जीव-
 नम् । अभीति । लम् । देवम् । सवितारम् । इति । अतिच्छन्दसेत्याते-च्छन्दासा ।
 ऋचा । मिमीते । अतिच्छन्दाइत्याति-च्छन्दाः । वै । सर्वाणि । छन्दांसि । सर्वेभिः ।
 एव । एनम् । छन्दोभिरिति-छन्दः-भिः । मिमीते । वर्षम् । वै । एपा । छन्दंसाम् ।
 यत् । अतिच्छन्दाइत्याति-च्छन्दाः । यत् । अतिच्छन्दसेत्याति-च्छन्दासा । ऋचा । मि-

मींते । वषमं । एव । एनम् । समानानाम् । करोति । एकैक्येत्येकया - एकया ।
 उ॒त्सर्गमित्यु॒त्-सर्गम् । [६२] मिमीते । अयातयाग्निायातयाम्नियेत्यातयाग्निा-
 अयातयाम्निया । एव । एनम् । मिमीते । तस्मात् । नानावीर्याइतिनाना-वीर्याः ।
 अङ्गुल्यः । सर्वासु । अङ्गुष्ठम् । उप । नीति । गृह्णाति । तस्मात् । समावंदीर्यइति
 समावत्-वीर्यः । अन्याभिः । अङ्गुलिभिरित्यङ्गुलि-भिः । तस्मात् । सर्वाः । अत्रुं ।
 समिति । चरति । यत् । सह । सर्वाभिः । मिमीत । स॒श्लिष्टाइतिसं-श्लिष्टाः । अङ्गु
 ल्यः । जायेरन्नू । एकैक्येत्येकया-एकया । उ॒त्सर्गमित्यु॒त्-सर्गम् । मिमीते । त
 स्मात् । विभक्ताइतिवि-भक्ताः । जायन्ते । पञ्च । कृत्वः । यजुपा । मिमीते । पञ्चां
 रूपरेतिपञ्च-अरूपम् । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे ।
 पञ्च । कृत्वः । तूष्णीम् । [६३] दश । समिति । पद्यन्ते । दशाखपरेतिदश-अख्य
 रा । विराडितिवि-राट् । अन्नम् । विराडितिवि-राट् । विराजेतिवि-राजा । एव । अ
 न्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धे । यत् । यजुपा । मिमीते । भूतम् । एव । अ
 वेति । रुन्धे । यत् । तूष्णीम् । भविष्यत् । यत् । वै । तावान् । एव । सोमः । स्यात् ।
 यावन्तम् । मिमीते । यजमानस्य । एव । स्यात् । न । अपीति । सदस्यानाम् । प्र
 जाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । त्वा । इति । उप । समिति । ऊहति । सदस्यान् । एव । अ
 न्वाभजतीत्यनु-आभजति । वासंसा । उपेति । नह्यति । सर्वदेवत्यमितिसर्व-देवत्यम् ।
 वै । [६४] वासं । सर्वाभिः । एव । एनम् । देवताभिः । समिति । अर्धयति । पशवंः ।
 वै । सोमः । प्राणायेतिप्र-अनाय । त्वा । इति । उपेति । नह्यति । प्राणमितिप्र-अ
 नम् । एव । पशुषु । दधाति । व्यानायेतिवि-अनाय । त्वा । इति । अन्विति । शू
 न्धति । व्यानमितिवि-अनम् । एव । पशुषु । दधाति । तस्मात् । स्वपन्तम् । प्राणा
 इतिप्र-अनाः । न । जहति ॥ [६५] इतरम्पशुमान्स्याद्यात्यनसोत्सर्गन्तूष्णीं सर्व
 देवत्यं वैतर्यस्त्रिंशच्च ॥ * * * * * ॥९॥

यत् । कलया । ते । शफेन । ते । क्रीणान्ति । इति । पणेत । अगोअर्धमि
 त्यगो-अर्धम् । सोमम् । कुर्यात् । अगोअर्धमित्यगो-अर्धम् । यजमानम् । अगोअ
 र्धमित्यगो-अर्धम् । अध्वर्युम् । गोः । तु । महिमानम् । न । अवेति । तिग्नेत् । गर्वा ।

ते । क्रीणानि । इति । एव । व्रूयात् । गोअर्धमितिगो-अर्धम् । एव । सोमम् । क
 रोति । गोअर्धमितिगो-अर्धम् । यजमानम् । गोअर्धमितिगो-अर्धम् । अध्वर्युम् ।
 न । गोः । महिमानम् । अवेति । तिरति । अजया । क्रीणाति । सतंपसमितिस-
 तपसम् । एव । एनम् । क्रीणाति । हिरण्येन । क्रीणाति । सशुक्रमितिस-शुक्रम् ।
 एव । [६६] एनम् । क्रीणाति । धेन्वा । क्रीणाति । साशिरमितिस-आशिरम् ।
 एव । एनम् । क्रीणाति । ऋपभेण । क्रीणाति । सेन्द्रमितिस-इन्द्रम् । एव । एनम् ।
 क्रीणाति । अनडुहा । क्रीणाति । वह्निः । वै । अनड्वान् । वह्निना । एव । वह्नि ।
 यज्ञस्य । क्रीणाति । मिथुनाभ्याम् । क्रीणाति । मिथुनस्य । अवरुध्याइत्यव-रुध्यै ।
 वासंसा । क्रीणाति । सर्वदेवत्यमितिसर्व-देवत्यम् । वै । वासं । सर्वाभ्यः । एव ।
 एनम् । देवताभ्यः । क्रीणाति । दश । समिति । पद्यन्ते । दशारूपेतिदश-अरूपरा ।
 विराडिति वि-राट् । अन्नम् । विराडिति वि-राट् । विराजेति वि-राजा । एव । अन्नाद्य
 मित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धे । [६७] तपसः । तनूः । असि । प्रजापतेरितिप्रजा-
 पतेः । वणैः । इति । आह । पशुभ्यइतिपशु-भ्यः । एव । तत् । अध्वर्युः । नीति ।
 हुते । आत्मनः । अनात्रस्कायेत्यना-त्रस्काय । गच्छति । श्रियम् । प्रेति । पशून् ।
 आप्नोति । यः । एवम् । वेद । शुक्रम् । ते । शुक्रेण । क्रीणामि । इति । आह ।
 यथायजुरितियथा-यजुः । एव । एतत् । देवाः । वै । येन । हिरण्येन । सोमम् । अ
 क्रीणन् । तत् । अभीपहेत्यभि-सहा । पुनः । एति । अददत् । कः । हि । तेजसा ।
 विक्रेष्यतइतिवि-क्रेष्यते । इति । येन । हिरण्येन । [६८] सोमम् । क्रीणीयात् । तत् ।
 अभीपहेत्यभि-सहा । पुनः । एति । ददीत् । तेजः । एव । आत्मन् । धत्ते । अस्मे
 इति । ज्योतिः । सोमविक्रयिणीतिसोम-विक्रयिणि । तमः । इति । आह । ज्योतिः ।
 एव । यजमाने । दधाति । तमसा । सोमविक्रयिणमिति सोम-विक्रयिणम् । अर्पय
 ति । यत् । अनुंपग्रथ्येत्यनुंप-ग्रथ्य । हन्यात् । दन्दशूकाः । ताम् । समाम् । सर्पाः ।
 स्युः । इदम् । अहम् । सर्पाणाम् । दन्दशूकानाम् । ग्रीवाः । उपेति । ग्रथ्नामि ।
 इति । आह । अदन्दशूकाः । ताम् । समाम् । सर्पाः । भवन्ति । तमसा । सोमवि
 क्रयिणमिति सोम-विक्रयिणम् । विध्यति । स्वानं । [६९] भ्राजं । इति । आह ।
 एते । वै । अमुष्मिन् । लोके । सोमम् । अरूपन् । तेभ्यः । अधीति । सोमम् ।

एति । अह्नन्न । यत् । एतेभ्यः । सोमक्रयणानितिसोम-क्रयणान् । न । अनुदिशे
 दित्यनु-दिशेत् । अक्रीतः । अस्य । सोमः । स्यात् । न । अस्य । एते । अमुष्मिन्न ।
 लोके । सोमम् । रूप्पेयुः । यत् । एतेभ्यः । सोमक्रयणानितिसोम-क्रयणान् । अनु
 दिशतीत्यनु-दिशति । क्रीतः । अस्य । सोमः । भवति । एते । अस्य । अमुष्मिन्न ।
 लोके । सोमम् । रूप्पन्ति ॥ [७०] सशुक्रमेवरुन्धइतियेनहिरण्येनस्वानचतुश्चत्वा
 रिश्शत्रु ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १० ॥

वारुणः । वै । क्रीतः । सोमः । उपनद्धइत्युप-नद्धः । मित्रः । नः । एति ।
 इहि । सुमित्रधाइतिसुमित्र-धाः । इति । आह । शान्त्यै । इन्द्रस्य । ऊरुम् । एति ।
 विश । दक्षिणम् । इति । आह । देवाः । वै । यम् । सोमम् । अक्रीणन्न । तम् ।
 इन्द्रस्य । ऊरौ । दक्षिणे । एति । असादयन्न । एपः । खलु । वै । एतर्हि । इन्द्रः ।
 यः । यजते । तस्मात् । एवम् । आह । उदिति । आयुपा । स्वायुपेति सु-आयुपा ।
 इति । आह । देवताः । एव । अन्वारभ्येत्यनु-आरभ्य । उदिति । [७१] तिष्ठति ।
 उरु । अन्तरि रूपम् । अन्विति । इहि । इति । आह । अन्तरिरूपदेवत्यइत्यन्तरिरूप-
 देवत्यः । हि । एतर्हि । सोमः । अदित्याः । सदः । अग्नि । अदित्याः । सदः ।
 एति । सीद । इति । आह । यथायजुरितियथा-यजुः । एव । एतत् । वीति । वै ।
 एनम् । एतत् । अर्धयति । यत् । वारुणम् । सन्तम् । मैत्रम् । करोति । वारुण्या ।
 ऋचा । एति । सादयति । स्वया । एव । एनम् । देवतया । समिति । अर्धयति ।
 वासंसा । पर्यान्ह्यतीतिपरि-आन्ह्यति । सर्वदेवत्यमितिसर्व-देवत्यम् । वै । वासः ।
 सर्वाभिः । एव । [७२] एनम् । देवताभिः । समिति । अर्धयति । अथोदिति । रूप्प
 साम् । अपंहत्याइत्यप-हृत्यै । वनेषु । वीति । अन्तरिरूपम् । ततान् । इति । आह ।
 वनेषु । हि । वीति । अन्तरिरूपम् । ततानं । वाजम् । अर्वाश्वित्यर्वात्-सु । इति । आह ।
 वाजम् । हि । अर्वाश्वित्यर्वात्-सु । पर्यः । अग्नि्यासुं । इति । आह । पर्यः । हि ।
 अग्नि्यासुं । हृश्वितिहत्-सु । ऋतुम् । इति । आह । हृश्वितिहत्-सु । हि । ऋतुम् । वरु
 णः । विरूपु । अग्निम् । इति । आह । वरुणः । हि । विरूपु । अग्निम् । द्विवि । सूर्यम् ।
 [७३] इति । आह । द्विवि । हि । सूर्यम् । सोमम् । अद्रौ । इति । आह । ग्रावा
 णः । वै । अद्रयः । तेषुं । वै । एपः । सोमम् । दधाति । यः । यजते । तस्मात् ।

एवम् । आह । उदिति । उ । त्यम् । ज्ञातवेदसमितिज्ञातवेदसम् । इति । सौर्या ।
 ऋचा । कृष्णाजिनमिति कृष्ण-अजिनम् । प्रत्यानह्यतीति प्रति-आनह्यति । ररूप
 साम् । अपहत्याइत्यप-हृत्यै । उस्त्रौ । एति । इतम् । धूरू पाहाविति धूः-साहौ । इति ।
 आह । यथायजुरिति यथा-यजुः । एव । एतत् । प्रीति । च्यवस्व । भुवः । पते । इति ।
 आह । भूतानाम् । हि । [७४] एपः । पतिः । विश्वानि । अभीति । धामानि । इति ।
 आह । विश्वानि । हि । एपः । अभीति । धामानि । प्रच्यवंतइति प्र-च्यवंते । मा ।
 त्वा । परिपरीति परि-परी । विदत् । इति । आह । यत् । एव । अदः । सोमम् । आ
 द्वियमाणमित्या-द्वियमाणम् । गन्धर्वः । विश्वावसुरिति विश्व-वसुः । पर्यसुष्णादिति
 परि-असुष्णात् । तस्मात् । एवम् । आह । अपरिमोपायेत्यपरि-मोपाय । यजमान
 स्य । स्वस्त्ययनीति स्वस्ति-अयनी । अस्मि । इति । आह । यजमानस्य । एव । एपः ।
 यज्ञस्य । अन्वारम्भइत्यनु-आरम्भः । अनवच्छित्याइत्यनव-छित्यै । वरुणः । वै ।
 एपः । यजमानम् । अभि । एति । एति । यत् । [७५] क्रीतः । सोमः । उपनद्ध
 इत्युप-नद्धः । नमः । मित्रस्य । वरुणस्य । चरूपसे । इति । आह । शान्त्यै । एति ।
 सोमम् । वहन्ति । अग्निना । प्रतीति । तिष्ठते । तौ । सम्भवंन्ताविति सं-भवंन्तौ ।
 यजमानम् । अभि । समिति । भवतः । पुरा । खलु । वाव । एपः । मेधाय । आत्मा
 नम् । आरभ्येत्या-रभ्यं । चरति । यः । दीक्षितः । यत् । अग्नीपोमीयमित्यग्नी-सो
 मीयम् । पशुम् । आलभंतइत्या-लभंते । आत्मनिष्करणइत्यात्म-निष्करणः । एव ।
 अस्य । सः । तस्मात् । तस्यं । न । आश्रयम् । पुरुषनिष्करणइति पुरुष-निष्करणः ।
 इव । हि । अथेइति । खलु । आहुः । अग्नीपोमाभ्यामित्यग्नी-सोमाभ्याम् । वै ।
 इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्नू । इति । यत् । अग्नीपोमीयमित्यग्नी-सोमीयम् । पशुम् । आल
 भंतइत्या-लभंते । वार्त्रेणइति वार्त्रे-भः । एव । अस्य । सः । तस्मात् । उ । आश्रयम् ।
 वारुण्या । ऋचा । परीति । चरति । स्वयां । एव । एनम् । देवतया । परीति । चरति ॥
 [७६] अन्वारभ्योऽसर्वाभिरेवसूर्यम्भूतान्नाऽहोतियदाहुस्सप्तविंशतिश्च ॥ ११ ॥
 प्राचीनवः शस्यं वन्तः ऋक्सामेवाग्नेदेवेभ्यो देवावैदेवयजनं दूद्रश्चतद्विरण्यः
 पद् पदानि ब्रह्मवादिनां विचित्योयत्कलयाते वारुणो वै क्रीतस्सोम एकादश ॥ ॥ ११ ॥

प्राचीनव५शु५ स्वाहेत्याहयेऽन्तश्शराहोपसन्तपसाचयत्कर्णगृहीतेतिलोमतो
 वारुणष्पट् शंसतिः ॥ [७६] ॥ प्राचीनव५शम्परिचरति ॥ ❀ ॥

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

पष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

यत् । उमो । विमुच्येतिवि-मुच्य । आतिथ्यम् । गृहीयात् । यज्ञम् । वीति ।
 छिन्द्यात् । यत् । उमो । अविमुच्येत्यवि-मुच्य । यथा । अनागतयेत्यना-गताय ।
 आतिथ्यम् । क्रियते । तादृक् । एव । तत् । विमुक्तइतिवि-मुक्तः । अन्यः । अ
 नुद्धान् । भवति । अविमुक्तइत्यवि-मुक्तः । अन्यः । अर्थ । आतिथ्यम् । गृह्णाति ।
 यज्ञस्य । सन्तत्याइतिसं-तत्यै । पत्नी । अन्वारंभतइत्यनु-आरंभते । पत्नी । हि । पा
 रीणह्यस्येतिपारि-नह्यस्य । ईशे । पत्न्या । एव । अनुमतमित्यनु-मतम् । निरिति ।
 वपति । यत् । वै । पत्नी । यज्ञस्य । करोति । मिथुनम् । तत् । अथोइति । पत्न्याः ।
 एव । [१] एषः । यज्ञस्य । अन्वाग्भइत्यनु-आग्भः । अनवच्छित्याइत्यनव-छि
 त्यै । यावद्विरिति यावत्-भिः । वै । राजा । अनुचरैरित्यनु-चरैः । आगच्छतीत्या-
 गच्छति । सर्वेभ्यः । वै । तेभ्यः । आतिथ्यम् । क्रियते । छन्दा५सि । खलु । वै ।
 सोमस्य । राज्ञः । अनुचराणीत्यनु-चराणि । अमेः । आतिथ्यम् । असि । विष्णवे ।
 त्वा । इति । आह । गायत्रियै । एव । एतेन । करोति । सोमस्य । आतिथ्यम् ।
 असि । विष्णवे । त्वा । इति । आह । त्रिष्टुभे । एव । एतेन । करोति । अतिथेः ।
 आतिथ्यम् । असि । विष्णवे । त्वा । इति । आह । जगत्ये । [२] एव । एतेन ।
 करोति । अग्नये । त्वा । गयस्पोषदाव् नइतिरायस्पोष-दावन्ने । विष्णवे । त्वा ।
 इति । आह । अनुष्टुभइत्यनु-स्तुभे । एव । एतेन । करोति । श्येनाय । त्वा । सोम
 भूतइतिसोम-भूते । विष्णवे । त्वा । इति । आह । गायत्रियै । एव । एतेन । करो
 ति । पञ्च । कृत्स्नः । गृह्णाति । पञ्चारूपेतिपञ्च-अरूपरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः ।

यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् ।
 सत्यात् । गायत्रियै । उभयतः । आतिथ्यस्य । क्रियते । इति । यत् । एव । अदः ।
 सोमम् । एति । [३] अहंरत् । तस्मात् । गायत्रियै । उभयतः । आतिथ्यस्य । क्रिय
 ते । पुरस्तात् । च । उपरिष्ठात् । च । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । आति
 थ्यम् । नर्वकपालइतिनर्व-कपालः । पुरोडाशः । भवति । तस्मात् । नवधेतिनव-धा
 शिरः । विष्यूतमिति-वि-स्यूतम् । नर्वकपालइतिनर्व-कपालः । पुरोडाशः । भवति ।
 ते । त्रयः । त्रिकपालइतित्रि-कपालाः । त्रिवृतेतित्रि-वृता । स्तोमैः । समिताइति
 सं-मिताः । तेजः । त्रिवृदितित्रि-वृत् । तेजः । एव । यज्ञस्य । शीरू पन्न । दधाति ।
 नर्वकपालइतिनर्व-कपालः । पुरोडाशः । भवति । ते । त्रयः । त्रिकपालइतित्रि-
 कपालाः । त्रिवृतेतित्रि-वृता । प्राणेनेतिप्र-अनेन । समिताइतिसं-मिताः । त्रिवृदि
 तित्रि-वृत् । वै । [४] प्राणइतिप्र-अनः । त्रिवृत्मितित्रि-वृत्म् । एव । प्राणमिति
 प्र-अनम् । अभिपूर्वमित्यभि-पूर्वम् । यज्ञस्य । शीरू पन्न । दधाति । प्रजापतेरितिप्र
 जा-पतेः । वै । एतानि । परुष्माणि । यत् । अश्ववालाइत्यश्व-वालाः । ऐरूपवीइति ।
 तिरश्चीइति । यत् । आश्ववालइत्याश्व-वालः । प्रस्तरइतिप्र-स्तरः । भवति । ऐरूप
 वीइति । तिरश्चीइति । प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । एव । तत् । चरुषुः । समिति । भ्र
 रति । देवाः । वै । याः । आहुंतीरित्या-हुतीः । अजुंहवुः । ताः । असुराः । निष्का
 वम् । आदन्नू । ते । देवाः । कार्ष्मर्यम् । अपश्यन्नू । कर्मण्यः । वै । कर्म । एनेन ।
 कुर्वीत । इति । ते । कार्ष्मर्यमयानितिकार्ष्मर्य-मयान् । परिधीनितिपरि-धीन् । [५]
 अकुर्वत । तैः । वै । ते । रूपांसि । अपेति । अघ्नत । यत् । कार्ष्मर्यमयाइतिका
 र्ष्मर्य-मयाः । परिधयइतिपरि-धयः । भवन्ति । रूपंसाम् । अपहत्याइत्यप-हृत्यै ।
 समिति । स्पर्शयति । रूपंसाम् । अनन्ववचारायेत्यननु-अवचाराय । न । पुर
 स्तात् । परीति । दधाति । आदित्यः । हि । एव । उद्यन्नित्युत्-यन् । पुरस्तात् ।
 रूपांसि । अपहन्तीत्यप-हन्ति । ऊर्ध्वेइति । समिधावितिसं-इधौ । एति । दधा
 ति । उपरिष्ठात् । एव । रूपांसि । अपेति । हन्ति । यजुंषा । अन्याम् । तूष्णीम् ।
 अन्याम् । मिथुनत्वायेतिमिथुन-त्वायं । देइति । एति । दधाति । द्विपादितिद्वि-

पात् । यजमानः । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वद
न्ति । [६] अग्निः । च । वै । एतौ । सोमः । च । कथा । सोमाय । आतिथ्यम् ।
क्रियते । न । अग्नये । इति । यत् । अग्नौ । अग्निम् । मथित्वा । प्रहरतीतिप्र-हरति ।
तेन । एव । अग्नये । आतिथ्यम् । क्रियते । अथोइति । खलु । आहुः । अग्निः ।
सर्वाः । देवताः । इति । यत् । हविः । आसाद्येत्या-साद्यं । अग्निम् । मन्थति । हव्यायं ।
एव । आसन्नायेत्या-सन्नाय । सर्वाः । देवताः । जनयति ॥ [७] पत्नियाएवजग
त्याआत्रिवृद्धैपरिधीनवंदन्त्येकंचत्वारि९ शच्च ॥ * * * ॥ १ ॥

देवासुराइतिदेव-असुराः । सख्यंत्ताइतिसं-यत्ताः । आसन्नू । ते । देवाः । मिथः ।
विप्रियाइतिवि-प्रियाः । आसन्नू । ते । अन्यः । अन्यस्मै । ज्यैष्ठ्याय । अतिष्ठमानाः ।
पञ्चधेतिपञ्च-धा । वीति । अक्रामन्नू । अग्निः । वसुभिरितिवसु-भिः । सोमः । रुद्रैः ।
इन्द्रैः । मरुद्भिरितिमरुत्-भिः । वरुणः । आदित्यैः । बृहस्पतिः । विश्वैः । देवैः । ते ।
अमन्यन्त । असुरेभ्यः । वै । इदम् । भ्रातृव्येभ्यः । रथ्याम् । यत् । मिथः । विप्रि
याइतिवि-प्रियाः । स्मः । याः । नः । इमाः । प्रियाः । तुनुवंः । ताः । समवाद्या
महाइतिसं-अवद्यामहे । ताभ्यः । सः । निरिति । ऋच्छात् । यः । [८] नः । प्रथ
मः । अन्यः । अन्यस्मै । दुह्यात् । इति । तस्मात् । यः । सतानूनन्विणामितिस-
तानू नन्विणाम् । प्रथमः । दुह्यति । सः । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यत् । तानू
नन्विणामितितानू - नन्विणम् । समवाद्यतीतिसं-अवद्यति । भ्रातृव्याभिभूत्याइतिभ्रातृव्य-
अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भ्रष्टति । पञ्च । कृत्वंः ।
अवेति । छति । पञ्चधेतिपञ्च धा । हि । ते । तत् । समवाद्यन्तेतिसं-अवाद्यन्त ।
अथोइति । पञ्चारूपरेतिपञ्च अरूपरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अ
वेति । रुन्धे । आपतयइत्या पतये । त्या । गृह्णामि । इति । आह । प्राणइतिप्र-अनः ।
वे । [९] आपतिरित्या-पतिः । प्राणमितिप्र-अनम् । एव । प्रीणाति । परिपतयइतिप
रि-पतये । इति । आह । मनः । वै । परिपतिरितिपरि-पतिः । मनः । एव । प्रीणाति ।
तनूनन्विणामितितनू-नन्वि । इति । आह । तुनुवंः । हि । ते । ताः । समवाद्यन्तेतिसं-अ
वाद्यन्त । शाक्वरायं । इति । आह । शक्त्यै । हि । ते । ताः । समवाद्यन्तेतिसं-अवा

द्यन्त । शकमन्त्रं । ओजिष्ठाय । इति । आह । ओजिष्ठम् । हि । ते । तत् । आत्मनः ।
 समवाद्यन्तेति सं-अवाद्यन्त । अनाधृष्टमित्यना-धृष्टम् । अस्मि । अनाधृष्यमित्यना-
 धृष्यम् । इति । आह । अनाधृष्टमित्यना-धृष्टम् । हि । एतत् । अनाधृष्यमित्यना-
 धृष्यम् । देवानाम् । ओजः । [१०] इति । आह । देवानाम् । हि । एतत् । ओजः ।
 अभिशस्तिपाइत्यभिशस्ति-पाः । अनभिशस्तेन्यमित्यनभि-शस्तेन्यम् । इति । आह ।
 अभिशस्तिपाइत्यभिशस्ति-याः । हि । एतत् । अनभिशस्तेन्यमित्यनभि-शस्तेन्यम् ।
 अन्विति । मे । दीरूपाम् । दीरूपपतिरिति दीरूपा-पतिः । मन्यताम् । इति । आह ।
 यथायजुरिति यथा-यजुः । एव । एतत् । घृतम् । वै । देवाः । वज्रम् । कृत्वा । सो
 मम् । अघ्नन् । अन्तिकम् । इव । खलुं । वै । अस्य । एतत् । चरन्ति । यत् । तान्
 नृष्वेणेति तान्-नृष्वेण । प्रचरन्तीति प्र-चरन्ति । अशुरशुरित्यशुः-अशुः ।
 ते । देव । सोम । एति । प्यायताम् । इति । आह । यत् । [११] एव । अस्य ।
 अपुवायते । यत् । मीयते । तत् । एव । अस्य । एतेन । एति । प्यायति । एति ।
 तुभ्यम् । इन्द्रः । प्यायताम् । एति । त्वम् । इन्द्राय । प्यायस्व । इति । आह । उभौ ।
 एव । इन्द्रम् । च । सोमम् । च । एति । प्यायति । एति । प्याय । सखीन् ।
 सन्या । मेधया । इति । आह । ऋत्विजः । वै । अस्य । सखायः । तान् । एव ।
 एति । प्यायति । स्वस्ति । ते । देव । सोम । मुत्साम् । अशीय । [१२] इति । आह ।
 आशिपमित्या-शिपम् । एव । एताम् । एति । शास्ते । प्रेति । वै । एते । अस्मात् ।
 लोकात् । च्यन्ते । ये । सोमम् । आप्याययन्तीत्या-प्याययन्ति । अन्तरिरूपदेवत्यं
 इत्यन्तरिरूप-देवत्यः । हि । सोमः । आप्यायितइत्या प्यायितः । एष्टः । रायः ।
 प्रेति । इपे । भगाय । इति । आह । द्यावापृथिवीभ्यामिति द्यावा-पृथिवीभ्याम् ।
 एव । नमस्कृत्येति नमः कृत्यं । अस्मिन् । लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । देवासुरादिति
 देव-असुराः । सख्यं च इति सं-यत्ताः । आसन्न । ते । देवाः । विभ्यतः । अग्निम् ।
 प्रेति । अविशन्न । तस्मात् । आहुः । अग्निः । सर्वाः । देवताः । इति । ते । [१३] अ
 ग्निम् । एव । वरूथम् । कृत्वा । असुरान् । अभीति । अभवन्न । अग्निम् । इव ।
 खलुं । वै । षपः । प्रेति । विशति । यः । अवान्तर्दीरूपामित्यवान्तर-दीरूपाम् । उ

पैतीत्युप-एति । भ्रातृव्याभिभूत्याइतिभ्रातृव्य-अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । आत्मानम् । एव । ढीख्यया । पाति । प्रजामितिप्र-जाम् । अवान्तरदीर्घयेत्यवान्तर-ढीख्यया । सन्तरामितिसन्तराम् । मेखलाम् । स मायच्छतइतिसं-आयच्छते । प्रजेतिप्र-जा । हि । आत्मनः । अन्तरतरेत्यन्तर-तरा । तप्तव्रतइतितप्त-व्रतः । भवति । मर्दन्तीभिः । मार्जयते । निरिति । हि । अग्निः । शी तेन । वायति । समिध्याइतिसं-इध्वै । या । ते । अग्ने । रुद्रिया । तनूः । इति । आह । स्वया । एव । एनतु । देवतया । व्रतयति । सयोनित्वायेतिसयोनि-त्वार्य । शान्त्यै ॥ [१४] योवाओजंआह्वयदंशीयेतितेऽष्टएकादशच ॥ ❀ ॥ २ ॥

तेषाम् । असुराणाम् । तिस्रः । पुरः । आसन्नू । अयस्मयी । अवमा । अर्थ । रजता । अर्थ । हरिणी । ताः । देवाः । जेतुम् । न । अशक्नुवन्नू । ताः । उपसदेत्युप-सदा । एव । अजिगीपन्नू । तस्मात् । आहुः । यः । च । एवम् । वेदं । यः । च । न । उपसदेत्युप-सदा । वै । महापुरमितिमहा-पुरम् । जयन्ति । इति । ते । इषुम् । समिति । अकुर्वत । अग्निम् । अनीकम् । सोमम् । शत्यम् । विष्णुम् । तेजन्म । ते । अद्भुवन्नू । कः । इमाम् । असिष्यति । इति । [१५] रुद्रः । इति । अद्भुवन्नू । रुद्रः । वै । कूरः । सः । अस्यतु । इति । सः । अब्रवीत् । वरम् । वृणो । अहम् । एव । पशूनाम् । अधिपतिरित्याधि-पतिः । असान्नि । इति । तस्मात् । रुद्रः । पशूनाम् । अधिपतिरित्याधि-पतिः । ताम् । रुद्रः । अवेति । असृजत् । सः । तिस्रः । पुरः । भित्वा । एभ्यः । लोकेभ्यः । असुरान् । प्रेति । अनुदत् । यत् । उपसदइत्युप-सदः । उपसद्यन्तइत्युप-सद्यन्ते । भ्रातृव्यपराणत्याइतिभ्रातृव्य-पराणृत्यै । न । अन्याम् । आहुंतिमित्या-हुतिम् । पुरस्तात् । जुहुयात् । यत् । अन्याम् । आहुंतिमित्या-हुतिम् । पुरस्तात् । जुहुयात् । [१६] अन्यत् । सुखम् । कुर्यात् । सुवेण । आघारमित्या-घारम् । एति । घारयति । यज्ञस्य । प्रज्ञात्याइतिप्र-ज्ञात्यै । पराङ् । अतिक्रम्येत्यति-क्रम्यं । जुहोति । पराचः । एव । एभ्यः । लोकेभ्यः । यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते । पुनः । अत्याक्रम्येत्यति-आक्रम्यं । उपसदमित्युप-सदम् । जुहोति । प्रणयेतिप्र-नुद्यं । एव । एभ्यः । लोकेभ्यः । भ्रातृव्यान् । जित्वा । भ्रातृव्यलोकमितिभ्रातृव्य-लोकम् ।

अभ्यारोहतीत्याभि-आरोहति । देवाः । वै । याः । प्रातः । उपसदइत्युप-सदः । उपा
सीदन्नित्युप-असीदन् । अह्नः । ताभिः । असुरान् । प्रेति । अनुदन्त । याः । सा
यम् । रात्रियै । ताभिः । यत् । सायम्प्रातरिति सायं-प्रातः । उपसदइत्युप-सदः ।
[१७] उपसद्यन्तइत्युप-सद्यन्ते । अहोरात्राभ्यामित्यहः-रात्राभ्याम् । एव । तत् ।
यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते । याः । प्रातः । याज्याः । स्युः । ताः । सा
यम् । पुरोऽनुवाक्याइतिपुरः-अनुवाक्याः । कुर्यात् । अयातयामत्वायेत्ययातयाम-
त्वाय । तिस्रः । उपसदइत्युप-सदः । उपेति । एति । त्रयः । इमे । लोकाः । इमान् ।
एव । लोकान् । प्रीणाति । पद् । समिति । पद्यन्ते । पद् । वै । ऋतवः । ऋतून् ।
एव । प्रीणाति । द्वादश । अहीने । सोमे । उपेति । एति । द्वादश । मासाः । स
वँथ्स्रइतिसं-वँथ्स्रः । सवँथ्स्रमितिसं-वँथ्स्रम् । एव । प्रीणाति । चतुर्विंशति
रितिचतुः विंशतिः । समिति । [१८] पद्यन्ते । चतुर्विंशतिरितिचतुः-विंश
तिः । अर्धमासाइत्यर्ध-मासाः । अर्धमासानित्यर्ध-मासान् । एव । प्रीणाति । आ
राग्रामित्यारा-अग्राम् । अवान्तरदीर्घामित्यवान्तर-दीर्घाम् । उपेति । इयात् । यः
कामयेत । अस्मिन् । मे । लोके । अर्धकम् । स्यात् । इति । एकम् । अग्रे । अथ ।
द्वौ । अथ । त्रीन् । अथ । चतुरः । एपा । वै । आराग्रेत्यारा-अग्रा । अवान्तरदी
र्घेत्यवान्तर-दीर्घा । अस्मिन् । एव । अस्मै । लोके । अर्धकम् । भवति । परो
वरीयसीमितिपरः-वरीयसीम् । अवान्तरदीर्घामित्यवान्तर-दीर्घाम् । उपेति । इ
यात् । यः । कामयेत । अमुष्मिन् । मे । लोके । अर्धकम् । स्यात् । इति । चतुरः ।
अग्रे । अथ । त्रीन् । अथ । द्वौ । अथ । एकम् । एपा । वै । परोवरीयसीमितिपरः-
वरीयसी । अवान्तरदीर्घेत्यवान्तर-दीर्घा । अमुष्मिन् । एव । अस्मै । लोके ।
अर्धकम् । भवति ॥ [१९] अमिष्यतीतिजुहुयात्सायम्प्रातरुपसदश्चतुर्विंशतिस्र
श्चतुरोऽग्रेपोडंशच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ३ ॥

सुवर्गमिति सुवः-गम् । वै । एते । लोकम् । यन्ति । ये । उपसदइत्युप-सदः ।
उपयन्तीत्युप-यन्ति । तेषाम् । यः । उन्नयंतइत्युत्-नयते । हीयते । एव । सः । न ।
उदिति । अनेपि । इति । सूत्रीयमिति सु-उत्रीयम् । इव । यः । वै । स्वार्थेतामि

तिस्वार्थ-इताम् । यताम् । श्रान्तः । हीयते । उत । सः । निष्ठाय । सह । वसति ।
 तस्मात् । सकृत् । उन्नीयेत्युत्-नीय । न । अपरम् । उदिति । नयेत् । दध्ना । उदि
 ति । नयेत् । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । पशून् । अवेति । रुन्धे ।
 [२०] यज्ञः । देवेभ्यः । निलायत । विष्णुः । रूपम् । कृत्वा । सः । पृथिवीम् । प्रेति ।
 अविशत् । तम् । देवाः । हस्तान् । सः रभ्येति सं-रभ्य । ऐच्छन् । तम् । इन्द्रः । उ
 पयुं परीत्युपरि-उपरि । अतीति [अक्रामत् । सः । अब्रवीत् । कः । मा । अयम् ।
 उपयुं परीत्युपरि-उपरि । अतीति । अक्रीत् । इति । अहम् । दुर्गइतिदुः-गे । हन्ता ।
 इति । अर्थ । कः । त्वम् । इति । अहम् । दुर्गादितिदुः-गात् । आहर्तेत्या-हर्ता ।
 इति । सः । अब्रवीत् । दुर्गइतिदुः-गे । वै । हन्ता । अवोचथाः । वगहः । अयम् ।
 वाममोपइतिवाम-मोपः । [२१] सप्तानाम् । गिरीणाम् । परस्तात् । वित्तम् । वेद्यम् ।
 असुराणाम् । विभर्ति । तम् । जहि । यदि । दुर्गइतिदुः-गे । हन्ता । असि । इति ।
 सः । दर्भपुञ्जीलमितिदर्भ-पुञ्जीलम् । उदृष्ट्येत्युत्-वृह्य । सप्त । गिरीन् । भित्वा । तम् ।
 अहन् । स । अब्रवीत् । दुर्गादितिदुः-गात् । वै । आहर्तेत्या-हर्ता । अवोचथाः ।
 एतम् । एति । ह्य । इति । तम् । एभ्यः । यज्ञः । एव । यज्ञम् । एति । अहन् ।
 यत् । तत् । वित्तम् । वेद्यम् । असुराणाम् । अविन्दन्त । तत् । एकम् । वेद्यै । वे
 द्वित्वमितिवेदि-त्वम् । असुराणाम् । [२२] वे । इयम् । अग्ने । आसीत् । यावत् ।
 आसीनः । परापश्यतीतिपरा-पश्यति । तावन् । देवानाम् । ते । देवाः । अद्युवन् ।
 अस्तु । एव । नः । अस्याम् । अपीति । इति । कियत् । वः । दास्यामः । इति ।
 यावत् । इयम् । सल्लवृकी । त्रिः । परिक्रामतीतिपरि-क्रामति । तावत् । नः । दत्त ।
 इति । सः । इन्द्रः । सल्लवृकी । रूपम् । कृत्वा । इमाम् । त्रिः । सर्वतः । परीति ।
 अक्रामत् । तत् । इमाम् । अविन्दन्त । यत् । इमाम् । अविन्दन्त । तत् । वेद्यै । वे
 द्वित्वमितिवेदि-त्वम् । [२३] सा । वै । इयम् । सर्वा । एव । वेदिः । इयति । शक्य
 मि । इति । तु । वै । अवमायेत्यव-मायं । यजन्ते । त्रिः शत् । पदानि । पश्चात् ।
 तिरथी । भवति । पद् त्रिः शदितिपद्-त्रिः शत् । प्राची । चतुर्विः शतिरितिचतुः-
 विः शतिः । पुस्तात् । तिरथी । दशदशेतिदश-दश । समिति । पद्यन्ते । दशा
 रूपेतिदश-रूपरा । विराडितिवि-राट् । अन्नम् । विराडितिवि-राट् । विराजेतिवि-

राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धे । उदिति । हन्ति । यत् । एव ।
 अस्थाः । अमेध्यम् । तत् । अपेति । हन्ति । उदिति । हन्ति । तस्मात् । ओषधयः ।
 परेति । भवन्ति । वरूहिः । स्तृणाति । तस्मात् । ओषधयः । पुनः । एति । भवन्ति ।
 उत्तरमित्युत्-तरम् । वरूहिपः । उत्तरवरूहिरित्युत्तर-वरूहिः । स्तृणाति । प्रजाइति-प्र-
 जाः । वै । वरूहिः । यजमानः । उत्तरवरूहिरित्युत्तर-वरूहिः । यजमानम् । एव ।
 अयजमानात् । उत्तरमित्युत्-तरम् । करोति । तस्मात् । यजमानः । अयजमानात् ।
 उत्तरमित्युत्-तरः ॥ [२४] रुन्धेवाममोपोवेदित्वमसुराणां वेदित्वम्भवन्तिपञ्चविं-
 शतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥४॥

यत् । वै । अनीशानः । भारम् । आदत्तइत्या-दत्ते । वीति । वै । सः । लि-
 शते । यत् । द्वादश । साहस्येति-स-अहस्यं । उपसदइत्युप-सदः । स्युः । तिस्रः ।
 अहीनस्य । यज्ञस्यं । विलोमेति-वि-लोमं । क्रियते । तिस्रः । एव । साहस्येति-स-अ-
 हस्यं । उपसदइत्युप-सदः । द्वादश । अहीनस्य । यज्ञस्यं । सवीर्यत्वायेति-सवीर्य-
 त्वायं । अथोइति । सलोमेति-स-लोमं । क्रियते । वथ्सस्यं । एकः । स्तनः । भागी ।
 हि । सः । अर्थं । एकम् । स्तनम् । व्रतम् । उपेति । एति । अर्थं । द्रौ । अर्थं । त्रीन् ।
 अर्थं । चतुरः । एतत् । वै । [२५] रूपुरपीति-रूपुर-पवि । नामं । व्रतम् । येनं ।
 प्रेति । ज्ञातान् । भ्रातृव्यान् । नुदते । प्रतीतिं । जनिष्यमाणान् । अथोइति । क-
 नीयसा । एव । भूर्यः । उपेति । एति । चतुरः । अत्रै । स्तनान् । व्रतम् । उपेति ।
 एति । अर्थं । त्रीन् । अर्थं । द्रौ । अर्थं । एकम् । एतत् । वै । सुजघनमिति-सु-ज-
 घनम् । नामं । व्रतम् । तपस्यम् । सुवर्ग्यमिति-सुवः-ग्यम् । अथोइति । प्रेति । एव ।
 जायते । प्रजयेति-प्र-जयां । पशुभिरिति-पशु-भिः । यवागूः । राजन्यस्य । व्रतम् । क्रूरा ।
 इव । वै । यवागूः । क्रूरः । इव । [२६] राजन्यः । वज्रस्य । रूपम् । समंध्याइति-सं-
 ऋध्ये । आमिरूपा । वैश्यस्य । पाकयज्ञस्येति-पाक-यज्ञस्यं । रूपम् । पुष्ट्यै । पयः ।
 ब्राह्मणस्यं । तेजः । वै । ब्राह्मणः । तेजः । पयः । तेजसा । एव । तेजः । पयः ।
 आत्मन् । धत्ते । अथोइति । पयसा । वै । गर्भाः । वर्धन्ते । गर्भैः । इव । खलुं । वै ।
 एपः । यत् । दीक्षितः । यत् । अस्य । पयः । व्रतम् । भवति । आत्मानम् । एव ।
 तत् । वर्धयति । त्रिंशत्इति-त्रि-शतः । वै । मनुः । आसीत् । द्विंशत्इति-द्वि-शतः ।

असुराः । एकव्रताइत्येक-व्रताः । [२७] देवाः । प्रातः । मध्यन्दिने । सायम् । तत् ।
 मनोः । व्रतम् । आसीत् । पाकयज्ञस्येतिपाक-यज्ञस्य । रूपम् । पुष्ट्यै । प्रातः । च ।
 सायम् । च । असुराणाम् । निर्मध्यमितिनिः-मध्यम् । रूपुधः । रूपम् । ततः । ते ।
 परेति । अभवन् । मध्यन्दिने । मध्यरात्रइतिमध्य-रात्रे । देवानाम् । ततः । ते । अ-
 भवन् । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । आयन् । यत् । अस्य । मध्यन्दिने । मध्य-
 रात्रइतिमध्य-रात्रे । व्रतम् । भवति । मध्यतः । वै । अत्रेन । भुञ्जते । मध्यतः ।
 एव । तत् । ऊर्जम् । धत्ते । भ्रातृव्याभिमृत्याइतिभ्रातृव्य-अभिमृत्यै । भवति । आ-
 त्मना [२८] परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । गर्भः । वै । एषः । यत् । दीर्घिपतः ।
 योनिः । दीर्घिपतविमितमितिदीर्घिपत-विमितम् । यत् । दीर्घिपतः । दीर्घिपतविमिता-
 दितिदीर्घिपत-विमितात् । प्रवसेदितिप्र-वसेत् । यथा । योनेः । गर्भः । स्कन्दति ।
 तादृक् । एव । तत् । न । प्रवस्तव्यमितिप्र-वस्तव्यम् । आत्मनः । गोपीथाय । एषः ।
 वै । व्याघ्रः । कुलगोपइतिकुल-गोपः । यत् । अग्निः । तस्मात् । यत् । दीर्घिपतः । प्र-
 व-
 सेदितिप्र-वसेत् । सः । एनम् । ईश्वरः । अनुत्थायेत्यनु-उत्थार्य । हन्तोः । न । प्र-
 व-
 स्तव्यमितिप्र-वस्तव्यम् । आत्मनः । गुप्त्यै । दक्षिणतः । शये । एतत् । वै । यज-
 मानस्य । आयतनमित्या-यतनम् । स्वे । एव । आयतनइत्या-यतने । शये । अग्निम् ।
 अभ्यावृत्त्यैभि-आवृत्त्यै । शये । देवताः । एव । यज्ञम् । अभ्यावृत्त्यैभि-आवृत्त्यै ।
 शये ॥ [२९] एतदैकूरुवैकव्रताआत्मनायजमानस्यत्रयोदशच ॥ ❀ ॥५॥

पुरोहविपीतिपुरः-हविषि । देवयजनइतिदेव-यजने । याजयेत् । यम् । कामयेत् ।
 उपेति । एनम् । उत्तरइत्युत्-तरः । यज्ञः । नमेत् । अभीति । सुवर्गमितिसुवः-गम् ।
 लोकम् । जयेत् । इति । एतत् । वै । पुरोहविरितिपुरः-हविः । देवयजनमितिदेव-
 यजनम् । यस्य । होता । प्रातरनुवाकमितिप्रातः-अनुवाकम् । अनुब्रुवन्नित्यनु-ब्रुवन् ।
 अग्निम् । अपः । आदित्यम् । अभीति । विपश्यतीतिवि-पश्यति । उपेति । एनम् ।
 उत्तरइत्युत्-तरः । यज्ञः । नमति । अभीति । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । जयति ।
 आप्ते । देवयजनइतिदेव-यजने । याजयेत् । भ्रातृव्यन्तमितिभ्रातृव्य-वन्तम् । प-
 न्याम् । वा । अग्निस्परु शयेदित्यधि-स्परु शयेत् । कर्तम् । वा । यावत् । न । अन-
 से । यातवे [३०] न । रथाय । एतत् । वै । आप्तम् । देवयजनमितिदेव-यजनम् ।

आप्नोति । एव । भ्रातृव्यम् । न । एनम् । भ्रातृव्यः । आप्नोति । एकोन्नतइत्येक-
 उन्नते । देवयजनइतिदेव-यजने । याजयेत् । पशुकाममितिपशु-कामम् । एकोन्न
 तादित्येक-उन्नतात् । वै । देवयजनादितिदेव-यजनात् । अङ्गिरसः । पशून् । अ
 सृजन्त । अन्तरा । सदोहविर्धानेइतिसदः-हविर्धाने । उन्नतमित्युत्-न्नतम् । स्यात् ।
 एतत् । वै । एकोन्नतमित्येक-उन्नतम् । देवयजनमितिदेव-यजनम् । पशुमानिति
 पशु-मान् । एव । भवति । त्र्युन्नतइतिवि-उन्नते । देवयजनइतिदेव-यजने । याजयेत् ।
 सुवर्गकाममितिस्वर्ग-कामम् । त्र्युन्नतादितिवि-उन्नतात् । वै । देवयजनादितिदेव-
 यजनात् । अङ्गिरसः । सुवर्गमितिस्वः-गम् । लोकम् । आयन्नू । अन्तरा । आह
 वनीयमित्या-हवनीयम् । च । हविर्धानमितिहविः-धानम् । च । [३१] उन्नतमित्युत्-
 न्नतम् । स्यात् । अन्तरा । हविर्धानमितिहविः-धानम् । च । सदः । च । अन्तरा ।
 सदः । च । गार्हपत्यमितिगार्ह-पत्यम् । च । एतत् । वै । त्र्युन्नतमितित्रि-उ
 न्नतम् । देवयजनमितिदेव-यजनम् । सुवर्गमितिस्वः-गम् । एव । लोकम् । एति ।
 प्रतिष्ठितइतिप्रति-स्थिते । देवयजनइतिदेव-यजने । याजयेत् । प्रतिष्ठाकाममितिप्रति
 ष्ठा-कामम् । एतत् । वै । प्रतिष्ठितमितिप्रति-स्थितम् । देवयजनमितिदेव-यजनम् ।
 यत् । सर्वतः । समम् । प्रतीति । एव । तिष्ठति । यत्र । अन्याअन्याइत्यन्याः-अन्याः ।
 ओपध्वयः । व्यतिपक्ताइतिवि-अतिपक्ताः । स्युः । तत् । याजयेत् । पशुकाममि
 तिपशु-कामम् । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । अस्मै । पशून् ।
 [३२] अवेति । रुन्धे । पशुमानितिपशु-मान् । एव । भवति । निर्ऋतिगृहीतइति
 निर्ऋति-गृहीते । देवयजनइतिदेव-यजने । याजयेत् । यम् । कामयेत् । निर्ऋ
 त्येतिनिः-ऋत्या । अस्य । यज्ञम् । ग्राहयेयम् । इति । एतत् । वै । निर्ऋतिगृहीत
 मितिनिर्ऋति-गृहीतम् । देवयजनमितिदेव-यजनम् । यत् । सदृश्यै । सत्याः ।
 ऋरूपम् । निर्ऋत्येतिनिः-ऋत्या । एव । अस्य । यज्ञम् । ग्राहयति । व्यावृत्तइतिवि-
 आवृत्ते । देवयजनइतिदेव-यजने । याजयेत् । व्यावृत्काममितिव्यावृत्-कामम् ।
 यम् । पात्रे । वा । तल्पे । वा । मीमांसैरन्नू । प्राचीनम् । आहवनीयादित्या-हव
 नीयात् । प्रवणमितिप्र-वणम् । स्यात् । प्रतीचीनम् । गार्हपत्यादितिगार्ह-पत्यात् ।

एतत् । वै । व्यावृत्तमिति वि-आवृत्तम् । देवयजनमिति देव-यजनम् । वीति । पाप्मना ।
भ्रातृव्येण । एते । वर्तते । न । एनम् । पात्रे । न । तल्पे । मीमांसन्ते । कार्ये ।
देवयजनमिति देव-यजने । याजयेत् । भूतिकाममिति भूति-कामम् । कार्यः । वै ।
पुरुषः । भवति । एव ॥ [३३] यातवेहविर्द्धानञ्चपशून्पाप्मनाऽष्टादशच ॥ ॥६॥

तेभ्यः । उत्तरेदिरित्युत्तर-वेदिः । सिंहीः । रूपम् । कृत्वा । उभयान् । अ-
न्तरा । अपक्रम्येत्यप-क्रम्य । अतिष्ठत् । ते । देवाः । अमन्यन्त । यतरान् । वै । इ-
यम् । उपावर्ष्यतीत्युप-आवर्ष्यति । ते । इदम् । भविष्यन्ति । इति । ताम् । उपे-
ति । अमन्त्रयन्त । सा । अब्रवीत् । वरम् । वृणौ । सर्वान् । मया । कामान् । वीति ।
अश्रवथ । पूर्वीम् । तु । मा । अग्नेः । आहुतिरित्या-हुतिः । अश्रवतै । इति । तस्मात् ।
उत्तरेदिमित्युत्तर-वेदिम् । पूर्वीम् । अग्नेः । व्याघारयन्तीति वि-आघारयन्ति । वारं
वृत्तमिति वारं-वृत्तम् । हि । अस्यै । शम्यया । परीति । मिमीते । [३४] मात्रा ।
एव । अस्यै । सा । अथेइति । युक्तनं । एव । युक्तम् । अवेति । रुन्धे । वित्ताय
नीतिवित्त-अयनी । मे । असि । इति । आह । वित्ता । हि । एनान् । आवत् ।
वित्तायनीतिवित्त-अयनी । मे । असि । इति । आह । वित्तान् । हि । एनान् । आ-
वत् । अवतात् । मा । नाथितम् । इति । आह । नाथितान् । हि । एनान् । आवत् ।
अवतात् । मा । व्यथितम् । इति । आह । व्यथितान् । हि । एनान् । आवत् ।
विदेः । अग्निः । नमः । नाम । [३५] अग्ने । अङ्गिरः । इति । त्रिः । हरति । ये ।
एव । एषु । लोकेषु । अमर्यः । तान् । एव । अवेति । रुन्धे । तूष्णीम् । चतुर्थम् ।
हरति । अनिरुक्तमित्यनिः-उक्तम् । एव । अवेति । रुन्धे । सिंहीः । असि । म-
हिषीः । असि । इति । आह । सिंहीः । हि । एषा । रूपम् । कृत्वा । उभयान् ।
अन्तरा । अपक्रम्येत्यप-क्रम्य । अतिष्ठत् । उरु । प्रथस्व । उरु । ते । यज्ञपतिगिति
यज्ञ-पतिः । प्रथताम् । इति । आह । यजमानम् । एव । प्रजयेति प्र-जया । पशुभि-
रिति पशु-भिः । प्रथयति । ध्रुवा । [३६] असि । इति । समिति । हन्ति । ध्रुवै ।
देवेभ्यः । शुन्धस्व । देवेभ्यः । शुम्भस्व । इति । अवेति । च । उरूपति । प्रेति । च ।
किरति । शुद्धै । इन्द्रघोषइतीन्द्र-घोषः । त्वा । वसुभिरिति वसुं-भिः । पुरस्तात् ।

प्राप्तु । इति । आह । दिग्भ्यइतिदिक्-भ्यः । एव । एनाम् । प्रेति । उरूपति । देवान् । च ।
 इत् । उत्तरेवेदिरित्युत्तर-वेदिः । उपावर्वर्तीत्युप-आवर्वर्ति । इह । एव । वीति । ज
 यामहे । इति । असुराः । वज्रम् । उद्यत्सेत्युत्-यत्यं । देवान् । अभीति । आयन्त ।
 तान् । इन्द्रघोषइतीन्द्र-घोषः । वसुभिरिति वसु-भिः । पुरस्तात् । अपेति । [३७]
 अनुदत् । मनोजवाइतिमनः-जवाः । पितृभिरितिपितृ-भिः । दक्षिणतः । प्रचेत्ता
 इतिप्र-चेताः । रुद्रैः । पश्चात् । विश्वकर्मेतिविश्व-कर्मा । आदित्यैः । उत्तमतइत्युत्-
 तरतः । यत् । एवम् । उत्तरेवेदिमित्युत्तर-वेदिम् । प्रोरूपतीतिप्र-उरूपति । दिग्भ्य
 इतिदिक्-भ्यः । एव । तत् । यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते । इन्द्रः । य
 तीन् । सालावृकेभ्यः । प्रेति । अयच्छत् । तान् । दक्षिणतः । उत्तरेवेद्याइत्युत्तर-वे
 द्याः । आदन् । यत् । प्रोरूपणीनामितिप्र-उरूपणीनाम् । उच्छिष्येतेत्युत्-शिष्यन्त ।
 तत् । दक्षिणतः । उत्तरेवेद्याइत्युत्तर-वेद्यै । नीति । नयेत् । यत् । एव । तत्र । क्रू
 रम् । तत् । तेन । शमयति । यम् । द्विष्यात् । तम् । ध्यायेत् । शुचा । एव । एनम् ।
 अर्पयति ॥ [३८] मिमीतेनामध्रुवाऽपंशुचात्रीणिच ॥ ❀ ॥ ७ ॥

सा । उत्तरेवेदिरित्युत्तर-वेदिः । अब्रवीत् । सर्वान् । मया । कामान् । वीति ।
 अश्रयथ । इति । ते । देवाः । अकामयन्त । असुरान् । भ्रातृव्यान् । अभीति । भ
 वेम् । इति । ते । अजुह्वुः । सिः हीः । असि । सपत्नसाहीतिसपत्न साही । स्वाहा ।
 इति । ते । असुरान् । भ्रातृव्यान् । अभीति । अभवन् । ते । असुरान् । भ्रातृव्यान् ।
 अभिभूयेत्यभि-भूर्यं । अकामयन्त । प्रजामितिप्र-जाम् । विन्देमहि । इति । ते । अ
 जुह्वुः । सिः हीः । असि । सुप्रजावन्निरिति सुप्रजा-वनिः । स्वाहा । इति । ते ।
 प्रजामितिप्र-जाम् । अविन्दन्त । ते । प्रजामितिप्र-जाम् । वित्वा । [३९] अकाम
 यन्त । पशून् । विन्देमहि । इति । ते । अजुह्वुः । सिः हीः । असि । गयस्पोष
 निरिति रायस्पोष-वनिः । स्वाहा । इति । ते । पशून् । अविन्दन्त । ते । पशून् । वि
 त्वा । अकामयन्त । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । विन्देमहि । इति । ते । अजुह्वुः ।
 सिः हीः । असि । आदित्यवन्निरित्यादित्य-वनिः । स्वाहा । इति । ते । इमाम् ।
 प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । अविन्दन्त । ते । इमाम् । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । वित्वा ।

अकामयन्त । देवताः । आशिपइत्यां-शिपः । उपेति । इयाम् । इति । ते । अजुहसुः ।
 सिः हीः । असि । एति । वह । देवान् । देवयतइतिदेव-यते । [४०] यजमानाय ।
 स्वाहा । इति । ते । देवताः । आशिपइत्यां-शिपः । उपेति । आयन्नू । पञ्च । कृत्वः । व्या
 धारयतीतिवि-आधारयति । पञ्चारूपेतिपञ्च-अरूपरा । पइः क्तिः । पाइः क्तः । यज्ञः । य
 ज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । अरुण्णया । व्याधारयतीतिवि-आधारयति । तस्मात् ।
 अरुण्णया । पशवः । अङ्गानि । प्रेति । हरन्ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । भूतेभ्यः ।
 त्वा । इति । सुचम् । उदिति । गृह्णाति । ये । एव । देवाः । भूताः । तेषाम् । तत् ।
 भागधेयमितिभाग-धेयम् । तान् । एव । तेन । प्रीणाति । पौतुंद्रवान् । परिधीनि
 तिपरि-धीन् । परीति । दधाति । एषाम् । [४१] लोकानाम् । विधृत्याइतिवि-धृत्यै ।
 अग्नेः । त्रयः । ज्यायाँसः । भ्रातरः । आसन्नू । ते । देवेभ्यः । हव्यम् । वहन्तः ।
 प्रेति । अमीयन्त । सः । अग्निः । अविभेत् । इत्थम् । वाव । स्यः । आर्तिम् । एति ।
 अरिष्यति । इति । सः । निलायत । सः । याम् । वनस्पतिषु । अवंसत् । ताम् ।
 पूतुंदौ । याम् । ओपधीषु । ताम् । सुगन्धितेजन्इतिसुगन्धि-तेजने । याम् । पशु
 षु । ताम् । पेल्वस्य । अन्तरा । शृङ्गेइति । तम् । देवताः । प्रैपमितिप्र-एपम् । ऐ
 च्छन्नू । तम् । अन्विति । अविन्दन्नू । तम् । अन्नवन्नू । [४२] उपेति । नः । एति ।
 वर्तस्व । हव्यम् । नः । वह । इति । सः । अब्रवीत् । वरम् । वृणै । यत् । एव । गृहीतस्य ।
 अहुंतस्य । बहिःपरिधीतिबहिः-परिधि । स्कन्दात् । तत् । मे । भ्रातृणाम् । भाग
 धेयमितिभाग-धेयम् । असन् । इति । तस्मात् । यत् । गृहीतस्य । अहुंतस्य । बहिः
 परिधीतिबहिः-परिधि । स्कन्दति । तेषाम् । तत् । भागधेयमितिभाग-धेयम् ।
 तान् । एव । तेन । प्रीणाति । मः । अमन्यत् । अस्थन्वन्तइत्यस्थन्न-वन्तः । मे ।
 पूर्वे । भ्रातरः । प्रेति । अमेपत् । अस्थानि । शतये । इति । सः । यानि । [४३]
 अस्थानि । अशतयत् । तत् । पूतुंदु । अभवत् । यत् । माँसम् । उपमृतमित्युप-
 मृतम् । तत् । यल्लु । यत् । एतान् । सम्भारानितिंसं-भारान् । सम्भरतीतिंसं-
 भरति । अग्निम् । एव । तत् । समिति । भगति । अग्नेः । पुरीपम् । असि । इति ।
 आह । अग्नेः । हि । एतत् । पुरीपम् । यत् । सम्भाराइतिंसं-भाराः । अथोइति । खल्लु ।

आहुः । एते । वाव । एनम् । ते । भ्रातरः । परीति । शेरे । यत् । पौतुद्रवाः । परि
 धयइतिपरि-धयः । इति ॥ [४४] वित्वादेवयतएपामन्नुवन् यानिचतुश्चत्वारि
 शच्च ॥ * * * * * ॥ < ॥

वद्धम् । अवेति । स्यति । वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् । एव । एनेइति ।
 मुञ्चति । प्रेति । नेनेक्ति । मेच्छेइति । एव । एनेइति । करोति । सावित्रिया । ऋचा ।
 हुत्वा । हविर्द्धानेइतिहविः-धाने । प्रेति । वर्तयति । सवितृप्रसू तइतिसवितृ-प्रसूतः ।
 एव । एनेइति । प्रेति । वर्तयति । वरुणः । वै । एपः । दुर्वागितिदुःवाक् । उभयतः ।
 वद्धः । यत् । अस्थः । सः । यत् । उश्वसर्जेदित्युत्-सर्जेत् । यजमानस्य । गृहान् ।
 अभ्युश्वसर्जेदित्यभि-उश्वसर्जेत् । सुवागितिदुःवाक् । देव । दुर्यान् । एति । वद । इति ।
 आह । गृहाः । वै । दुर्याः । शान्त्ये । पत्नी । [४५] उपेति । अनक्ति । पत्नी । हि ।
 सर्वस्य । मित्रम् । मित्रत्वायेतिमित्र-त्वाय । यत् । वै । पत्नी । यज्ञस्य । करोति ।
 मिथुनम् । तत् । अथोइति । पत्नियाः । एव । एपः । यज्ञस्य । अन्वाम्भइत्यनु-आ
 रम्भः । अजवच्छित्याइत्यनव-छित्यै । वर्त्मना । वै । अन्वित्येत्यनु-इत्य । यज्ञम् ।
 रखासि । जिघासन्ति । वैष्णवीभ्याम् । ऋग्भ्यामित्यूक्-भ्याम् । वर्त्मनोः । जुहो
 ति । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञात् । एव । रखासि । अपेति । हन्ति । यत् । अ
 ध्वर्युः । अनमौ । आहुतिमित्या-हुतिम् । जुहुयात् । अन्धः । अध्वर्युः । स्यात् ।
 रखासि । यज्ञम् । हन्युः । [४६] हिरण्यम् । उपास्येत्युप-अस्य । जुहोति । अ
 भिवतीत्यभि-वति । एव । जुहोति । न । अन्धः । अध्वर्युः । भवति । न । यज्ञम् ।
 रखासि । म्रन्ति । प्राचीइति । प्रेति । इतम् । अध्वरम् । कल्पयन्तीइति । इति ।
 आह । सुवर्गमितिसुवः-गम् । एव । एनेइति । लोकम् । गमयति । अत्र । रमे
 थाम् । वर्त्मन् । पृथिव्याः । इति । आह । वर्त्म । हि । एतत् । पृथिव्याः । यत् ।
 देवयजनमितिदेव-यजनम् । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । हविर्धानमिति
 हविः-धानम् । दिवः । वा । विष्णो । उत । वा । पृथिव्याः । [४७] इति । आ
 शीर्षदेत्याशी-पदया । ऋचा । दक्षिणस्य । हविर्धानस्येतिहविः-धानस्य । मे
 थीम् । नीति । हन्ति । शीर्षतः । एव । यज्ञस्य । यजमानः । आशिषइत्या-शि
 षः । अवेति । रुन्धे । दण्डः । वै । औपरः । तृतीयस्य । हविर्धानस्येतिहविः-धा

अकामयन्त । देवताः । आशिपइत्यां-शिपः । उपेति । इयाम् । इति । ते । अजुहुवुः ।
सिः हीः । असि । एति । वह । देवान् । देवयतइतिदेव-यते । [४०] यजमानाय ।
 स्वाहा । इति । ते । देवताः । आशिपइत्यां-शिपः । उपेति । आयन्नू । पञ्च । कृत्वः । व्या
 धारयतीतिवि-आधारयति । पञ्चारूपेतिपञ्च-अरूपरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । य
 ज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । अरुष्ण्या । व्याधारयतीतिवि-आधारयति । तस्मात् ।
अरुष्ण्या । पशवः । अङ्गानि । प्रेति । हरन्ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । भूतेभ्यः ।
 त्वा । इति । सुचम् । उदिति । गृह्णाति । ये । एव । देवाः । भूताः । तेषाम् । तत् ।
 भागधेयमितिभाग-धेयम् । तान् । एव । तेन । प्रीणाति । पौतुंद्वाच् । परिधीनि
 तिपरि-धीन् । परीति । दधाति । एपाम् । [४१] लोकानाम् । विधृत्याइतिवि-धृत्यै ।
अग्नेः । त्रयः । ज्यायाः सः । भ्रातरः । आसन्नू । ते । देवेभ्यः । हव्यम् । वहन्तः ।
 प्रेति । अमीयन्त । सः । अग्निः । अविभेत् । इत्थम् । वाव । स्यः । आर्तिम् । एति ।
अरिष्यति । इति । सः । निर्लायत । सः । याम् । वनस्पतिषु । अवसत् । ताम् ।
 पूतुंद्रौ । याम् । ओषधीषु । ताम् । सुगन्धितेजन्इति सुगन्धि-तेजने । याम् । पशु
 षु । ताम् । पेल्वस्य । अन्तरा । शृङ्गेइति । तम् । देवताः । प्रैपमितिप्र-एपम् । ऐ
 च्छन्नू । तम् । अन्विति । अविन्दन्नू । तम् । अब्रुवन्नू । [४२] उपेति । नः । एति ।
वर्तस्व । हव्यम् । नः । वह । इति । सः । अब्रवीत् । वरम् । वृणे । यत् । एव । गृहीतस्य ।
 अहुंतस्य । वह्निःपरिधीतिवहिः-परिधि । स्कन्दात् । तत् । मे । भ्रातृणाम् । भाग
 धेयमितिभाग-धेयम् । असत् । इति । तस्मात् । यत् । गृहीतस्य । अहुंतस्य । वह्निः
 परिधीतिवहिः-परिधि । स्कन्दति । तेषाम् । तन् । भागधेयमितिभाग-धेयम् ।
 तान् । एव । तेन । प्रीणाति । सः । अमन्यत । अस्थन्वन्तइत्यस्थन्-वन्तः । मे ।
 पूर्वे । भ्रातरः । प्रेति । अमेपत । अस्थानि । शान्तये । इति । सः । यानि । [४३]
अस्थानि । अर्शातयत् । तत् । पूतुंद्रु । अभवत् । यत् । माः सम् । उपमृतमित्युप-
 मृतम् । तत् । गुल्यंलु । यत् । एतान् । सम्भारानितिसं-भारान् । सम्भरतीतिमं-
भरति । अग्निम् । एव । तत् । समिति । भरति । अग्नेः । पुरीपम् । असि । इति ।
आह । अग्नेः । हि । एतत् । पुरीपम् । यत् । सम्भाराइतिसं-भाराः । अथोइति । खलु ।

आहुः । एते । वाव । एनम् । ते । भ्रातरः । परीति । शेरे । यत् । पौतुद्रवाः । परि
 धयइतिपरि-धयः । इति ॥ [४४] वित्वादेवयत्एपामन्नुवन् । यानिचतुंश्चत्वारि
 शच्च ॥ * * * * * ॥ ८ ॥

वद्धम् । अवेति । स्यति । वरुणपाशादिति वरुण-पाशात् । एव । एनेइति ।
 मुञ्चति । प्रेति । नेनेक्ति । मेच्छेइति । एव । एनेइति । करोति । सावित्रिया । ऋचा ।
 हुत्वा । हविर्दानेइति हविः-धाने । प्रेति । वर्तयति । सवितृप्रसू तइतिसवितृ-प्रसूतः ।
 एव । एनेइति । प्रेति । वर्तयति । वरुणः । वै । एपः । दुर्वागिति दुः-चाक् । उभयतः ।
 वद्धः । यत् । अरुधः । सः । यत् । उश्रसर्जेदित्युत्-सर्जेत् । यजमानस्य । गृहान् ।
 अभ्युश्रसर्जेदित्यभि-उश्रसर्जेत् । सुवागिति सु-वाक् । देव । दुर्यान् । एति । वद । इति ।
 आह । गृहाः । वै । दुर्याः । शान्त्ये । पत्नी । [४५] उपेति । अनक्ति । पत्नी । हि ।
 सर्वस्य । मित्रम् । मित्रत्वायेति मित्र-त्वाय । यत् । वै । पत्नी । यज्ञस्य । करोति ।
 मिथुनम् । तत् । अथोइति । पत्नियाः । एव । एपः । यज्ञस्य । अन्वाम्भइत्यनु-आ
 रम्भः । अनवच्छित्याइत्यनव-च्छित्यै । वर्त्मना । वै । अन्वित्येत्यनु-इत्य । यज्ञम् ।
 रखाँसि । जिघाँसन्ति । वैष्णवीभ्याम् । ऋग्भ्यामित्यूक्-भ्याम् । वर्त्मनोः । जुहो
 ति । यज्ञः । वै । विष्णुः । यज्ञात् । एव । रखाँसि । अपेति । हन्ति । यत् । अ
 ध्वर्युः । अनमौ । आहुंतिमित्या-हुतिम् । जुहुयात् । अन्धः । अध्वर्युः । स्यात् ।
 रखाँसि । यज्ञम् । हन्युः । [४६] हिरण्यम् । उपास्येत्युप-अस्य । जुहोति । अ
 श्वितीत्यंशिवति । एव । जुहोति । न । अन्धः । अध्वर्युः । भवति । न । यज्ञम् ।
 रखाँसि । मन्ति । प्राचीइति । प्रेति । इतम् । अध्वरम् । कल्पयन्तीइति । इति ।
 आह । सुवर्गमिति सुवः-गम् । एव । एनेइति । लोकम् । गमयति । अत्र । स्मे
 थाम् । वर्ष्मन् । पृथिव्याः । इति । आह । वर्ष्म । हि । एतत् । पृथिव्याः । यत् ।
 देवयजनमिति देव-यजनम् । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । हविर्धानमिति
 हविः-धानम् । दिवः । वा । विष्णो । उत । वा । पृथिव्याः । [४७] इति । आ
 शीर्षदेत्याशी-पदया । ऋचा । दक्षिणस्य । हविर्धानस्येति हविः-धानस्य । मे
 थीम् । नीति । हन्ति । शीर्षतः । एव । यज्ञस्य । यजमानः । आशिपइत्यां-शि
 पः । अवेति । रुन्धे । दण्डः । वै । ओपरः । तृतीयस्य । हविर्धानस्येति हविः-धा

नस्य । यपट्टकारेणेतिवपट्ट-कारेण । अखपम् । अचिह्नन्तु । यत् । तृतीयम् । छ
 दिः । हविर्धानयोरितिहविः-धानयोः । उदाह्रियन्तुइत्युत्-आह्रियते । तृतीयस्य ।
 हविर्धानस्येतिहविः-धानस्य । अवर्क्याइत्यव-क्यै । शिरः । वे । एतत् । यज्ञस्य ।
 यत् । हविर्धानमितिहविः-धानम् । विष्णोः । स्राटम् । असि । विष्णोः । पृष्ठम् ।
 असि । इति । आह । तस्मात् । एताद्यज्ञेस्येतावत्-धा । शिरः । विष्युतमिति-वि-
 स्युतम् । विष्णोः । स्यूः । असि । विष्णोः । ध्रुवम् । असि । इति । आह । वेष्ण
 वम् । हि । देवतया । हविर्धानमितिहविः-धानम् । यम् । प्रथमम् । ग्रन्थिम् । ग्र
 थनीयात् । यत् । तम् । न । विस्मः सयेदिति-वि-स्मः सयेत् । अमेहेन । अध्वर्युः ।
 प्रेति । मीयेत् । तस्मात् । मः । विस्मस्यइति-वि-मस्यः ॥ [४८] पत्नीहन्तुर्वापृथि
 व्याविष्युतविविष्णोष्पाङ्घ्रिः अतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥९॥

देवस्य । त्वा । सवितुः । प्रसवइति-प्र-सवे । इति । अभ्रिम् । एति । दत्ते ।
 प्रसूत्याइति-प्र-सूत्यै । अश्विनोः । बाहुभ्यामितिबाहु-भ्याम् । इति । आह । अश्वि
 नौ । हि । देवानाम् । अध्वर्युइति । आस्ताम् । पूष्णः । हस्ताभ्याम् । इति । आह ।
 यत् । यज्ञः । इव । वे । एषा । यत् । अभ्रिः । अभ्रिः । असि । नारिः । असि ।
 इति । आह । शान्त्यै । काण्डेकाण्डइतिकाण्डे-काण्डे । वे । क्रियमाणे । यज्ञम् ।
 रखा-भि । जिघा-सन्ति । परिंलिखितमितिपरिं-लिखितम् । ग्व्यः । परिंलिखि
 ताइतिपरिं-लिखिताः । अगतयः । इति । आह । ग्व्यमाम् । अपंहत्याइत्यप-हृत्यै ।
 [४९] इदम् । अहम् । ग्व्यमः । ग्रीवाः । अपीति । कृन्तामि । यः । अस्मान् ।
 द्वेष्टि । यम् । च । वयम् । द्विष्मः । इति । आह । द्वौ । वाव । पुरुषौ । यम् । च ।
 एव । द्वेष्टि । यः । च । एनम् । द्वेष्टि । तयोः । एव । अनन्तगयमित्यनन्तः-आ
 यम् । ग्रीवाः । कृन्तति । दिवे । त्वा । अन्तर्ग्विषाय । त्वा । पृथिव्ये । त्वा । इति ।
 आह । एभ्यः । एव । एनाम् । लोकेभ्यः । प्रेति । उग्व्यति । प्रस्तात् । अर्वाचीम् ।
 प्रेति । उग्व्यति । तस्मात् । [५०] प्रस्तात् । अर्वाचीम् । मनुष्याः । ऊर्जम् । उ
 पेति । जीवन्ति । क्रुस् । इव । वे । एतत् । कुरोति । यत् । ग्वनति । अपः । अवे
 ति । नयति । शान्त्यै । यवमतीगितियव-मतीः । अवेति । नयति । ऊर्क् । वे । यवः ।
 ऊर्क् । उदुध्वरः । ऊर्जा । एव । ऊर्जम् । समिति । अर्थयति । यजमानेन । सम्भि

तेतिसं-मिता । औदुम्बरी । भवति । यावान् । एव । यजमानः । तावतीम् । एव ।
 अस्मिन्न । ऊर्जम् । दद्याति । पितृणाम् । सदनम् । अस्मि । इति । वरुहिः । अवेति ।
 स्तृणाति । पितृदेवत्यमितिपितृ-देवत्यम् । [५१] हि । एतत् । यत् । निखात्प्रमिति
 नि-खातम् । यत् । वरुहिः । अनवस्तीर्येत्यनव-स्तीर्य । मिनुयात् । पितृदेवत्येतिपि
 तृ-देवत्या । निखातेतिनि-खाता । स्यात् । वरुहिः । अवस्तीर्येत्यव-स्तीर्य । मिनोति ।
 अस्याम् । एव । एनाम् । मिनोति । अथोइति । स्वारुहमितिस्व-रुहम् । एव । ए
 नाम् । कुराति । उदिति । दिवंम् । स्तमान् । एति । अन्तरिखम् । पूण । इति । आह ।
 एषाम् । लंकानाम् । विधृत्याइतिवि-धृत्ये । द्युतानः । त्वा । मारुतः । मिनोतु ।
 इति । आह । द्युतानः । ह । स्म । वे । मारुतः । देवानाम् । औदुम्बरीम् । मिनो
 ति । तेन । एव । [५२] एनाम् । मिनोति । ब्रह्मवनिमितिब्रह्म-वनिम् । त्वा । रूप
 त्रवनिमितिस्वप्न-वनिम् । इति । आह । यथायजुरिति यथा-यजुः । एव । एतत् ।
 घृतेन । द्यावापृथिवीइतिद्यावा-पृथिवी । एति । पूणथाम् । इति । औदुम्बर्याम् । जु
 हाति । द्यावापृथिवीइतिद्यावा-पृथिवी । एव । रसेन । अनक्ति । आन्तमित्या-अ
 न्तम् । अन्ववस्त्रावयतीत्यदु-अवस्त्रावयति । आन्तमित्या-अन्तम् । एव । यजमानम् ।
 तेजसा । अनक्ति । ऐन्द्रम् । अस्मि । इति । छदिः । अधि । नीति । दद्याति । ऐन्द्रम् । हि ।
 देवतया । मदः । विश्वजनस्येतिविश्व-जनस्य । छाया । इति । आह । विश्वजनस्येतिवि
 श्व-जनस्य । हि । एषा । छाया । यत् । सदः । नवच्छदीतिनव-छदि । [५३] तेजस्काम
 स्येतितेजः-कामस्य । मिनुयात् । त्रिवृतेतित्रि-वृता । स्तोमेन । मभितमिति सं-मि
 तम् । तेजः । त्रिवृदितित्रि-वृत् । तेजस्वी । एव । भवति । एकादशछदीत्येकादश-
 छदि । इन्द्रियकामस्येतीन्द्रिय-कामस्य । एकादशाख्येत्येकादश-अख्यम् । त्रि
 ष्टुक् । इन्द्रियम् । त्रिष्टुक् । इन्द्रियायी । एव । भवति । पञ्चदशछदीतिपञ्चदश-छ
 दि । भ्रातृव्यवतइतिभ्रातृव्य-वतः । पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । वज्रः । भ्रातृव्याभिभूत्याइ
 तिभ्रातृव्य-अभिभूत्ये । सप्तदशछदीतिसप्तदश-छदि । प्रजाकामस्येतिप्रजा-कामस्य ।
 सप्तदशइतिसप्त-दशः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतेः । आ
 प्त्यै । एकविंशतिछदीत्येकविंशति-छदि । प्रतिष्ठाकामस्येतिप्रतिष्ठा-कामस्य । ए

कृविः शडत्येक-विःशः । स्तोमानाम् । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-
स्थित्ये । उदरम् । वै । सदः । ऊर्कः । उदुम्बरः । मध्यतः । औदुम्बरीम् । मिनो
ति । मध्यतः । एव । प्रजानामितिप्र-जानाम् । ऊर्जम् । दुधाति । तस्मात् । [५४]
मध्यतः । ऊर्जा । भुञ्जते । यजमानलोकइतियजमान-लोके । वै । दक्षिणानि ।
छ्दीःपि । भ्रातृव्यलोकइतिभ्रातृव्य-लोके । उत्तराणीत्युत्-तराणि । दक्षिणानि ।
उत्तराणीत्युत्-तराणि । करोति । यजमानम् । एव । अयजमानात् । उत्तरमित्युत्-
तरम् । करोति । तस्मात् । यजमानः । अयजमानात् । उत्तरइत्युत्-तरः । अन्त
वर्तानित्यन्तः-वर्तान् । करोति । व्यावृत्त्याइतिवि-आवृत्त्यै । तस्मात् । अरण्यम् । प्र
जाइतिप्र-जाः । उपेति । जीवन्ति । परीति । त्वा । गिर्वणः । गिरः । इति । आ
ह । यथायजुरिति यथा-यजुः । एव । एतत् । इन्द्रस्य । स्यूः । असि । इन्द्रस्य ।
ध्रुवम् । असि । इति । आह । ऐन्द्रम् । हि । देवतया । सदः । यम् । प्रथमम् ।
ग्रन्थिम् । ग्रन्थीयात् । यत् । तम् । न । विसूः सयेदिति वि-सूः मयेत् । अमेहेन ।
अध्वर्युः । प्रेति । मीयेत् । तस्मात् । सः । विस्रस्यइतिवि-स्रस्यः ॥ [५५] अपह
त्ये तस्मात्पितृदेवत्यन्तेनेवनवच्छदितस्मात्सदःपञ्चदशच ॥ ❀ ❀ ॥१०॥

गिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । हविर्धानमितिहविः-धानम् । प्राणाइ
तिप्र-अनाः । उपस्वाइत्युप-स्वाः । हविर्धानइतिहविः-धाने । खायन्ते । तस्मात् ।
शीर्षम् । प्राणाइतिप्र-अनाः । अधस्तात् । खायन्ते । तस्मात् । अधस्तात् । शी
र्ष्णः । प्राणाइतिप्र-अनाः । रूषोहणइतिरूपः-हनः । वलगहनइतिवलग-हनः । वै
ष्णवान् । खनामि । इति । आह । वैष्णवाः । हि । देवतया । उपस्वाइत्युप-स्वाः ।
असुराः । वै । निर्यन्तइतिनिः-यन्तः । देवानाम् । प्राणेष्वितिप्र-अनेषु । वलगा
नितिवल-गान् । नीति । अखनन् । तान् । बाहुमावइतिबाहु-मावे । अन्विति ।
अविन्दन् । तस्मात् । बाहुमावाइतिबाहु-मात्राः । खायन्ते । इदम् । अहम् ।
तम् । वलगमितिवल-गम् । उदिति । वषामि । [५६] यम् । नः । समानः । यम् ।
असमानः । निखनानेतिनि-खनानं । इति । आह । द्रो । वाव । पुरुषो । यः ।
न्न । एव । समानः । यः । न्न । असमानः । यम् । एव । अस्मै । तौ । वलगमितिवल
ल-गम् । निखनन्तइतिनि-खनन्तः । तम् । एव । उदिति । वषन्ति । समिति । तृणन्ति ।

तस्मात् । सन्तृण्णाइतिसं-तृण्णाः । अन्तरतः । प्राणाइतिप्र-अनाः । न । समिति ।
 भिनत्ति । तस्मात् । असंभिनन्नाइत्यसं-भिन्नाः । प्राणाइतिप्र-अनाः । अपः । अवे
 ति । नयति । तस्मात् । आर्द्राः । अन्तरतः । प्राणाइतिप्र-अनाः । यवंमतीरिति
 यवं-मतीः । अवेति । नयति । [५७] ऊर्क । वै । यवं । प्राणाइतिप्र-अनाः । उप
 र्वाइत्युप-रवाः । प्राणेष्वितिप्र-अनेषु । एव । ऊर्जम् । दधाति । ब्रूहिः । अवेति ।
 स्तृणाति । तस्मात् । लोमशाः । अन्तरतः । प्राणाइतिप्र-अनाः । आज्येन । व्या
 धारयतीतिवि-आधारयति । तेजः । वै । आज्यम् । प्राणाइतिप्र-अनाः । उपरवाइ
 त्युप-रवाः । प्राणेष्वितिप्र-अनेषु । एव । तेजः । दधाति । हनूइति । वै । एतेइति ।
 यज्ञस्यं । यत् । अधिपवणेइत्यधि-सवने । न । समिति । तृणत्ति । असन्तृण्णेइत्य
 सं-तृण्णे । हि । हनूइति । अथोइति । खलुं । दीर्घसोमइतिदीर्घ-सोमे । सन्तृद्येइति
 सं-तृद्ये । धृत्यै । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्यं । यत् । हविर्धानमितिहविः-धानम् ।
 [५८] प्राणाइतिप्र-अनाः । उपरवाइत्युप-रवाः । हनूइति । अधिपवणेइत्यधि-सवने ।
 जिह्वा । चर्म । ग्रावाणः । दन्ताः । मुखम् । आहवनीयइत्या-हवनीयैः । नासिका ।
 उत्तरेदिरित्युत्तर-वेदिः । उदरम् । सदः । यदा । खलुं । वै । जिह्वया । दृष्ट्विति
 दत्-सु । अधीति । खादति । अथं । मुखम् । गच्छति । यदा । मुखम् । गच्छति ।
 अथं । उदरम् । गच्छति । तस्मात् । हविर्धानइतिहविः-धाने । चर्मन् । अधीति ।
 ग्रावभिरितिग्राव-भिः । अभिपुत्येतिभि-सुत्यं । आहवनीयइत्या-हवनीयैः । हुत्वा ।
 प्रत्यञ्चः । परेत्येतिपरा-इत्यं । सदसि । भ्रूपयन्ति । यः । वै । विराजइतिवि-राजः ।
 यज्ञमुखइतियज्ञ-मुखे । दोहम् । वेदं । दुहे । एव । एनाम् । इयम् । वै । विराडितिवि-
 राट् । तस्यै । त्वक् । चर्मं । ऊर्ध्वः । अधिपवणेइत्यधि-सवने । स्तनाः । उपरवाइत्युप-
 रवाः । ग्रावाणः । वृसाः । ऋत्विजः । दुहन्ति । सोमः । पर्यः । यः । एवम् । वेदं । दुहे ।
 एव । एनाम् ॥ [५९] वृषामियवंमतीरिवनयतिहविर्धानमेवत्रयोविंशतिश्च ॥११॥

यदुभौ देवासुरामिथस्तेपां सुवर्ग्यद्वाअनीशानः पुरोहंविपितेभ्यस्सोत्तर
 वेदिर्वद्धन्देवस्याभिः शिरोवाएकादश ॥ ११ ॥ यदुभावित्याहदेवानांयज्ञोदेवेभ्यो
 नरथाययजमानायपरस्तादुर्वाचीन्नवपञ्चाशत् ॥ ५९ ॥ यदुभौदुहएवैनाम् ॥ ❀

हरिः ओ (३) म् ॥ इति पठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः ॥

पष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

चात्वालात् । धिष्णियान् । उपेति । वपति । योनिः । वै । यज्ञस्य । चात्वाल्म ।
यज्ञस्य । सयोनित्वायेतिसयोनि-त्वार्य । देवाः । वै । यज्ञम् । परेति । अजयन्त ।
तम् । आभीध्रादित्याग्नि-इध्रात् । पुनः । अपेति । अजयन् । एतत् । वै । यज्ञस्य ।
अपराजितमित्यपरा-जितम् । यत् । आभीध्रमित्याग्नि-इध्रम् । यत् । आभीध्रादि-
त्याग्नि-इध्रात् । धिष्णियान् । विहरतीतिवि-हरति । यत् । एव । यज्ञस्य । अपराजि-
तमित्यपरा-जितम् । ततः । एव । एनम् । पुनः । तनुते । पगजित्येतिपरा-जित्य ।
इव । खलु । वै । एते । यन्ति । ये । बृहिष्णवमानमितिवहिः-पवमानम् । सर्पन्ति ।
बृहिष्णवमानइतिवहिः-पवमाने । स्तुते । [१] आह । अग्नीदित्याग्नि-इत् । अग्नीन् ।
वीति । ह्य । वृ हिः । स्तृणाहि । पुगोडाशान् । अलम् । कुरु । इति । यज्ञम् ।
एव । अपजित्येत्यप-जित्य । पुनः । तन्वानाः । यन्ति । अङ्गारैः । द्वेइति ।
सर्वनेइति । वीति । हरति । शलाकाभिः । तृतीयम् । सशुक्रत्वायेतिसशुक्र-त्वाये ।
अथेइति । समिति । भ्रगति । एव । एनत् । धिष्णियाः । वै । अमुष्मिन् । लोके ।
सोमम् । अग्वन् । तेभ्यः । अधीति । सोमम् । एति । अहरन् । तम् । अन्ववायन्नि-
त्यनु-अवायन् । तम् । परीति । अविशन् । यः । एवम् । वेद । विन्दते । [२] परि-
वेषामितिपरि-वेषारम् । ते । सोमपीथेनेतिसोम-पीथेन । वीति । आर्घ्यन्त । ते ।
देवेषु । सोमपीथमितिसोम पीथम् । ऐच्छन्त । तान् । देवाः । अयुवन् । देदेइतिदे-दे ।
नामनीइति । कुरुचम् । अथ । प्रेति । वा । आपस्यथ । न । वा । इति । अग्रथः ।
वै । अथ । धिष्णियाः । तस्मात् । द्विनामेतिद्वि-नामां । ब्राह्मणः । अर्धकः ।
तेषाम् । ये । नेदिष्ठम् । पर्यविशन्नितिपरि-अविशन् । ते । सोमपीथमितिसोम-पी-
थम् । प्रेति । आप्नुवन् । आहवनीयइत्या-हवनीयः । आभीध्रीयइत्याग्नि-इध्रीयः ।
होत्रीयः । मार्यालीयः । तस्मात् । तेषु । जुह्वति । अतिहायेत्यति-हाय । वर्षद् ।
करोति । वीति । हि । [३] एते । सोमपीथेनेतिसोम-पीथेन । आर्घ्यन्त । देवाः ।
वै । याः । प्राचीः । अहुतीरित्या-हुतीः । अजुहवुः । ये । पुरस्तात् । असुराः । आ-
सन् । तान् । ताभिः । प्रेति । अनुदन्त । याः । प्रतीचीः । ये । पश्चात् । असुराः ।

आसन्नं । तान् । तामिः । अपेति । अनुदन्त । प्राचीः । अन्याः । आहुतयइत्या-
हुतयः । ह्यन्ते । प्रत्यङ् । आसीनः । धिष्णियान् । व्याघारयतीतिवि-आघारय
ति । पश्चात् । च । एव । पुरस्तात् । च । यजमानः । भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते ।
तस्मात् । पराचीः । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रेति । वीयन्ते । प्रतीचीः । [४] जायन्ते ।
प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । एते । यत् । धिष्णियाः । यत् । अध्वर्युः । प्रत्यङ् । धि
ष्णियान् । अतिसर्पेदित्यति-सर्पेत् । प्राणानितिप्र-अनान् । समिति । क्रूषेत् । प्र
मार्युकुइतिप्र-मार्युकः । स्यात् । नामिः । वै । एषा । यज्ञस्य । यत् । होता । ऊर्ध्वः ।
खलुं । वै । नाम्यै । प्राणइतिप्र-अनः । अवाह । अपानइत्यप-अनः । यत् । अ
ध्वर्युः । प्रत्यङ् । होतारम् । अतिसर्पेदित्यति-सर्पेत् । अपानइत्यप-अने । प्राणमि
तिप्र-अनम् । दध्यात् । प्रमार्युकुइतिप्र-मार्युकः । स्यात् । न । अध्वर्युः । उपेति ।
गाथेत् । वाग्वीर्यइतिवाक्-वीर्यः । वै । अध्वर्युः । यत् । अध्वर्युः । उपगायेदित्युप-
गाथेत् । उद्गात्रइत्युत्-गात्रे [५] वाचम् । सम् । प्रेति । यच्छेत् । उपदासुकेत्युप-
दासुकां । अस्य । वाक् । स्यात् । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । न । अ
मस्थितइत्यसं-स्थिते । सोमं । अध्वर्युः । प्रत्यङ् । सदः । अतीति । इयात् । अथं ।
कथा । दाक्षिणानि । होतुम् । एति । यामः । हि । सः । तेषाम् । कस्मै । अहं ।
देवाः । यामम् । वा । अयामम् । वा । अन्विति । ज्ञास्यन्ति । इति । उत्तरेणेत्युत्-
तरेण । आग्नीध्रमित्याग्नि-इध्रम् । परीत्येतिपरि-इत्यं । जुहोति । दाक्षिणानि । न ।
प्राणानितिप्र-अनान् । समिति । क्रूषति । नीति । अन्ये । धिष्णियाः । उप्यन्ते ।
न । अन्ये । यान् । निवपतीतिनि-वपति । तेनं । तान् । प्रीणाति । यान् । न । नि
वपतीतिनि-वपति । यत् । अनुदिशतीत्यनु-दिशति । तेनं । तान् ॥ [६] स्तुतेविन्द
तेहिर्वीयन्तेप्रतीचीरुद्गात्रउप्यन्तेचतुर्दशच ॥ * * * ॥ १ ॥

सुवर्गायेतिसुवः-गायं । वै । एतानि । लोकार्यं । ह्यन्ते । यत् । वैसर्जना
निं । द्वाभ्याम् । गार् हंपत्यइतिगार् हं-पत्ये । जुहोति । द्विपादितिद्वि-पात् । यज
मानः । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । आग्नीध्रइत्याग्नि-इध्रे । जुहोति । अन्तरिक्षे ।
एव । एति । क्रमते । आहवनीयइत्या-हवनीयं । जुहोति । सुवर्गमितिसुवः-गम् ।

एव । एनम् । लोकम् । गमयति । देवान् । वे । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् ।
 यतः । रखाँसि । अजिघाँसन्नू । ते । सोमं । राज्ञो । रखाँसि । अपहत्येत्यप-ह
 त्यं । अप्तुम् । आत्मानंम् । कृत्वा । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । आयन्नू । रखाँसाय ।
 अनुपलाभायेत्यनुप-लाभाय । आत्तः । सोमः । भवति । अथं । [७] वैसर्जनानि ।
 जुहोति । रखाँसाम् । अपहत्याइत्यप-हत्यै । त्वम् । सोम । तनूकृद्भ्यइतितनूकृत-
 भ्यः । इति । आह । तनूकृदितितनू-कृत । हि । एपः । द्वेषोभ्यइतिद्वेषः-भ्यः । अन्य
 कृतेभ्यइत्यन्य-कृतेभ्यः । इति । आह । अन्यकृतानीत्यन्य कृतानि । हि । रखाँसि ।
 उरु । यन्ता । असि । वरूथम् । इति । आह । उरु । नः । कृधि । इति । वाव । ए
 तत् । आह । जुषाणः । अप्तुः । आज्यस्य । वेतु । इति । आह । अप्तुम् । एव । य
 जमानम् । कृत्वा । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । गमयति । रखाँसाम् । अनुप
 लाभायेत्यनुप लाभाय । एति । सोमम् । ददते । [८] एति । ग्राव् णः । एति । वायव्या
 नि । एति । द्रोणकलशमितिद्रोण-कलशम् । उदिति । पत्नीम् । एति । नयन्ति ।
 अन्विति । अनाँसि । प्रेति । वर्तयन्ति । यावत् । एव । अस्य । अस्ति । तेन ।
 सह । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । एति । नयवत्येतिनय-वत्या । ऋचा । आमी
 ध्रइत्यामि इध्रे । जुहोति । सुवर्गस्येति सुवः-गस्यं । लोकस्यं । अभिनीत्याइत्यभिनी
 त्यै । ग्राव् णः । वायव्यानि । द्रोणकलशमितिद्रोण-कलशम् । आमीध्रइत्यामि-इध्रे ।
 उपेति । वामयति । वीति । हि । एनम् । तैः । गृह्णते । यत् । सह । उपवामयेद
 त्यप-वासयेत् । अपुवायेत् । सौम्या । ऋचा । प्रेति । पादयति । स्वयां । [९] एव । ए
 नम् । देवतया । प्रेति । पादयति । अदित्याः । सर्दः । असि । अदित्याः । सर्दः ।
 एति । सीद । इति । आह । यथायजुरितियथा-यजुः । एव । एतत् । यजमानः ।
 वे । एतस्य । पुरा । गोसा । भवति । एपः । वः । देव । सवितः । सोमः । इति ।
 आह । सवितृप्रसू तइतिसवितृ-प्रसू तः । एव । एनम् । देवताभ्यः । सम् । प्रेति ।
 यच्छति । एतत् । त्वम् । सोम । देवः । देवान् । उपेति । अगाः । इति । आह । देवः ।
 हि । एपः । सन्न । [१०] देवान् । उपेतीत्यप-एति । इदम् । अहम् । मनुष्यः ।
 मनुष्यान् । इति । आह । मनुष्यः । हि । एपः । सन्न । मनुष्यान् । उपेतीत्यप-एति ।
 यत् । एतत् । यजुः । न । ब्रूयात् । अर्पजाइत्यर्प-जाः । अपथुः । यजमानः । स्यात् ।

सह । प्रजयेतिप्र-जया । सह । गयः । पोपेण । इति । आह । प्रजयेतिप्र-जया ।
 एव । पशुभिरितिपशु-भिः । सह । इमम् । लोकम् । उपावर्ततइत्युप-आवर्तते ।
 नमः । देवेभ्यः । इति । आह । नमस्कारइतिनमः-कारः । हि । देवानाम् । स्वधे
 तिस्व-धा । पितृभ्यइतिपितृ-भ्यः । इति । आह । स्वधाकारइतिस्वधा-कारः । हि ।
 [११] पितृणाम् । इदम् । अहम् । निरिति । वरुणस्य । पाशात् । इति । आह ।
 वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् । एव । निरिति । मुच्यते । अग्ने । व्रतपतइतिव्रत-
 पते । आत्मनः । पूर्वा । तनूः । आदेयेत्या-देया । इति । आहुः । कः । हि । तत् ।
 वेदं । यत् । वसीयान् । स्वे । वशं । भूते । पुनः । वा । ददाति । न । वा । इति ।
 ग्रावाणः । वै । सोमस्य । राज्ञः । मल्लिम्बुसेनेतिमल्लिम्बु-सेना । यः । एवम् । वि
 दान् । ग्रावृणुः । आग्नीध्रइत्याग्नि-ध्रे । उपवासयतीत्युप-वासयति । न । एनम् ।
 मल्लिम्बुसेनेतिमल्लिम्बु-सेना । विन्दति ॥ [१२] अर्थददतेस्वयासनस्वधाकारो हि
 विन्दति ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ २ ॥

वैष्णव्या । ऋचा । हुत्वा । यूपम् । अच्छं । एति । वैष्णवः । वै । देवतया । यूपः ।
 स्वया । एव । एनम् । देवतया । अच्छं । एति । अतीति । अन्यान् । अगाम् । न ।
 अन्यान् । उपेति । अगाम् । इति । आह । अतीति । हि । अन्यान् । एति । न । अ
 न्यान् । उपैतीत्युप-एति । अर्वाक् । त्वा । परैः । अविदम् । परः । अवरैः । इति ।
 आह । अर्वाक् । हि । एनम् । परैः । विन्दति । परः । अवरैः । तम् । त्वा । जुषे । [१३]
 वैष्णवम् । देवयज्यायाइतिदेव-यज्यायै । इति । आह । देवयज्यायाइतिदेव-यज्यायै ।
 हि । एनम् । जुषते । देवः । त्वा । सविता । मर्धा । अनक्तु । इति । आह । तेज
 सा । एव । एनम् । अनक्ति । ओपधे । त्रायस्व । एनम् । स्वधितइतिस्व-धिते ।
 मा । एनम् । हिः सीः । इति । आह । वन्नः । वै । स्वधितिरितिस्व-धितिः । शान्त्यै ।
 स्वधितेरितिस्व-धितेः । वृत्पस्यं । विभ्यतः । प्रथमेन । शकलेन । सह । तेजः ।
 परेति । पतति । यः । प्रथमः । शकलः । परापतेदितिपरा-पतेत् । तम् । अपि ।
 एति । हरेत् । सतेजसमिति स-तेजसम् । [१४] एव । एनम् । एति । हरति । इमे ।
 वै । लोकाः । यूपत् । प्रयतइतिप्र-यतः । विभ्यति । दिवंम् । अग्नेण । मा । लेखीः ।

अन्तरिख्यम् । मध्येन । मा । हिःसीः । इति । आह । एभ्यः । एव । एनम् ।
 लोकेभ्यः । शमयति । वनस्पते । शतवल् शइतिशत-वल् शः । वीति । रोह । इति ।
 आब्रश्नइत्या-ब्रश्ने । जुहोति । तस्मात् । आब्रश्नादित्या-ब्रश्नात् । वृख्याणाम् ।
 भूयांसः । उदिति । तिष्ठन्ति । सहस्रवल् शाइतिसहस्र-वल् शाः । वीति । वयम् ।
 स्तेम । इति । आह । आशिपमित्या-शिपम् । एव । एताम् । एति । शास्ते ।
 अनखपसङ्गमित्यनखप-सङ्गम् । [१५] वृश्चेत् । यत् । अखपसङ्गमित्यखप-सङ्गम् ।
 वृश्चेत् । अधर्षमित्यधः-र्षम् । यजमानस्य । प्रमायुक्कामितिप्र-मायुकम् । स्यात् ।
 यम् । कामयेत् । अप्रतिष्ठितइत्यप्रति-स्थितः । स्यात् । इति । आरोहमित्या-रोहम् ।
 तस्मै । वृश्चेत् । एपः । वै । वनस्पतीनाम् । अप्रतिष्ठितइत्यप्रति-स्थितः । अप्रति
 ठितइत्यप्रति-स्थितः । एव । भवन्ति । यम् । कामयेत् । अपशुः । स्यात् । इति ।
 अपर्णम् । तस्मै । शुष्काग्रमितिशुष्क-अग्रम् । वृश्चेत् । एपः । वै । वनस्पतीनाम् ।
 अपशव्यः । अपशुः । एव । भवति । यम् । कामयेत् । पशुमानितिपशु-मान् ।
 स्यात् । इति । बहुपर्णमितिबहु-पर्णम् । तस्मै । बहुशाखमितिबहु-शाखम् ।
 वृश्चेत् । एपः । वै । [१६] वनस्पतीनाम् । पशव्यः । पशुमानितिपशु-मान् । एव ।
 भवति । प्रतिष्ठितमितिप्रति-स्थितम् । वृश्चेत् । प्रतिष्ठाकामस्येतिप्रतिष्ठा-कामस्य ।
 एपः । वै । वनस्पतीनाम् । प्रतिष्ठितइतिप्रति-स्थितः । यः । समे । भूम्यै । स्वात् ।
 योनेः । रुदः । प्रतीति । एव । तिष्ठति । यः । प्रत्यङ् । उपनतइत्युप-नतः । तम् ।
 वृश्चेत् । सः । हि । मेधम् । अभीति । उपनतइत्युप-नतः । पञ्चाग्निमितिपञ्च-
 अग्निसम् । तस्मै । वृश्चेत् । यम् । कामयेत् । उपेति । एनम् । उत्तरइत्युत्-तरः । यज्ञः ।
 नमेत् । इति । पञ्चाखपरेतिपञ्च-अखपग । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । उपेति ।
 एनम् । उत्तरइत्युत्-तरः । यज्ञः । [१७] नमति । पङ्क्तिमितिपङ्क्ति-अग्निसम् । प्रतिष्ठाका
 मस्येतिप्रतिष्ठा-कामस्य । पद् । वै । ऋतवः । ऋतुपुं । एव । प्रतीति । तिष्ठति । सप्तारं
 न्निमितिसप्त-अग्निसम् । पशुकामस्येतिपशु-कामस्य । सप्तपदेतिसप्त-पदा । शकं
 री । पशव्यः । शकंरी । पशून् । एव । अवेति । रुधे । नवारंनिमितिनव-अग्निसम् ।
 तेजस्कामस्येतितेजः-कामस्य । त्रिवृतेतित्रि-वृता । स्तोमेन । सम्पितृमितिस्म-पि

तम् । तेजः । त्रिवृदिति त्रिवृत् । तेजस्वी । एव । भवति । एकादशारत्नमित्येकादश-
 अरत्नम् । इन्द्रियकामस्येतीन्द्रिय-कामस्य । एकादशारूपरेत्येकादश-अरूपम् । त्रि-
 ष्टुक् । इन्द्रियम् । त्रिष्टुक् । इन्द्रियावी । एव । भवति । पञ्चदशारत्नमिति पञ्चदश-
 अरत्नम् । भ्रातृव्यवतइति भ्रातृव्य-वतः । पञ्चदशइति पञ्च-दशः । वज्रः । भ्रातृव्या
 भिभूत्याइति भ्रातृव्य-अभिभूत्यै । सप्तदशारत्नमिति सप्तदश-अरत्नम् । प्रजाकामस्ये
 ति प्रजा-कामस्य । सप्तदशइति सप्त-दशः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । प्रजापतेरि
 ति प्रजा-पतेः । आप्ये । एकविंशत्यरत्नमित्येकविंशति-अरत्नम् । प्रतिष्ठाका
 मस्येति प्रतिष्ठा-कामस्य । एकविंशत्येक-विंशः । स्तोमानाम् । प्रतिष्ठेति प्रति-
 स्था । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्ये । अष्टाश्रित्यष्टा-अश्रिः । भवति । अष्टारूपरेत्य
 ष्टा-अरूपम् । गायत्री । तेजः । गायत्री । गायत्री । यज्ञमुखमितीयज्ञ-मुखम् । तेज
 सा । एव । गायत्रिया । यज्ञमुखेनेति यज्ञ-मुखेन । सम्मितइतिसं-मितः ॥ [१८] जु
 पेसतेजसमनरूपसङ्गम्बहुशाखंश्चेदेषै यज्ञउपै नमुचरो यज्ञ आप्या एकात्रविंश
 तिश्रं ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ३ ॥

पृथिव्ये । त्वा । अन्तरिक्षपाय । त्वा । दिवे । त्वा । इति । आह । एभ्यः ।
 एव । एनम् । लोकेभ्यः । प्रेति । उरूपति । पराञ्चम् । प्रेति । उरूपति । पराई ।
 इव । हि । सुवर्गइतिसुवः-गः । लोकः । क्रूरम् । इव । वै । एतत् । करोति । यत् ।
 खनति । अपः । अवेति । नयति । शान्त्यै । यवमतीरितियव-मतीः । अवेति ।
 नयति । ऊर्क् । वै । यवः । यजमानेन । घृपः । सम्मितइतिसं-मितः । यावान् ।
 एव । यजमानः । तावतीम् । एव । अस्मिन् । ऊर्जम् । दधाति । [१९] पितृ
 णाम् । सदनम् । असि । इति । ब्रूहिः । अवेति । स्तृणाति । पितृदेवत्यमिति पि
 तृ-देवत्यम् । हि । एतत् । यत् । निखातमिति नि-खातम् । यत् । ब्रूहिः । अन
 वस्तीयेत्यनव-स्तीर्ये । मिनुयात् । पितृदेवत्यइति पितृ-देवत्यः । निखातइति नि-खातः ।
 स्यात् । ब्रूहिः । अवस्तीयेत्यव-स्तीर्ये । मिनोति । अस्याम् । एव । एनम् ।
 मिनोति । यू पञ्चकलमिति यू प-ञ्चकलम् । अवेति । अस्यति । सतेजसमिति स-तेज
 सम् । एव । एनम् । मिनोति । देवः । त्वा । सविता । मर्धा । अनक्तु । इति ।

आह । तेजसा । एव । एनम् । अनक्ति । सुपिप्पलाभ्यइति सु - पिप्पलाभ्यः ।
 त्वा । ओपधीभ्यइत्योपधि - भ्यः । इति । च्चपालम् । प्रतीति । [२०] मुञ्चति ।
 तस्मात् । श्री रू पतः । ओपधयः । फलम् । गृह्णन्ति । अनक्ति । तेजः । वै । आज्यम् ।
 यजमानेन । अग्निष्ठयग्नि-स्था । अश्रिः । सम्मितेति सं-मिता । यत् । अग्निष्ठामित्यग्नि-
 स्थाम् । अश्रिम् । अनक्ति । यजमानम् । एव । तेजसा । अनक्ति । अन्तमि
 त्या-अन्तम् । अनक्ति । अन्तमित्या-अन्तम् । एव । यजमानम् । तेजसा । अन
 क्ति । सर्वतः । परीति । मृशति । अपरिवर्गमित्यपरि-वर्गम् । एव । अस्मिन् ।
 तेजः । दधाति । उदिति । दिवम् । स्तभान् । एति । अन्तरि रूपम् । पूण । इति ।
 आह । एषाम् । लोकानाम् । विधृत्याइति वि-धृत्यै । वैष्णव्या । ऋचा । [२१] कल्प
 यति । वैष्णवः । वै । देवतया । घृषः । स्वया । एव । एनम् । देवतया । कल्पयति । द्वा
 भ्याम् । कल्पयति । द्विपादिति द्वि-पात् । यजमानः । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्यै ।
 यम् । कामयेत । तेजसा । एनम् । देवताभिः । इन्द्रियेण । वीति । अर्धयेयम् ।
 इति । अग्निष्ठामित्यग्नि-स्थाम् । तस्य । अश्रिम् । आहवनीयादित्या-हवनीयात् ।
 इत्थम् । वा । इत्थम् । वा । अतीति । नावयेत् । तेजसा । एव । एनम् । देवताभिः ।
 इन्द्रियेण । वीति । अर्धयति । यम् । कामयेत । तेजसा । एनम् । देवताभिः । इन्द्रि
 येण । समिति । अर्धयेयम् । इति । [२२] अग्निष्ठामित्यग्नि-स्थाम् । तस्य । अश्रिम् ।
 आहवनीयेनेत्या-हवनीयेन । समिति । मिन्युयात् । तेजसा । एव । एनम् । देव
 ताभिः । इन्द्रियेण । समिति । अर्धयति । ब्रह्मवनिमित्तिब्रह्म-वनिम् । त्या । रूपत्र
 वनिमित्तिरूपत्र-वनिम् । इति । आह । यथायजुरितियथा-यजुः । एव । एतत् । परीति ।
 व्ययति । ऊर्क । वे । शुना । यजमानेन । घृषः । सम्मितइति सं-मितः । यजमा
 नम् । एव । ऊर्जा । समिति । अर्धयति । नाभिदघ्नइति नाभि-दघ्ने । परीति । व्यय
 ति । नाभिदघ्नइति नाभि-दघ्ने । एव । अस्मे । ऊर्जम् । दधाति । तस्मात् । नाभिद
 घ्नइति नाभि-दघ्ने । ऊर्जा । भुञ्जते । यम् । कामयेत । ऊर्जा । एनम् । [२३] वीति ।
 अर्धयेयम् । इति । ऊर्ध्वाम् । वा । तस्य । अवाचीम् । वा । अवेति । ऊर्ध्वेत् । ऊर्जा ।
 एव । एनम् । वीति । अर्धयति । यदि । कामयेत । वर् पुंकः । पर्जन्यः । स्यात् ।

इति । अवाचीम् । अवेति । ऊहेत् । वृष्टिम् । एव । नीति । यच्छति । यदि । का
 मयेत । अवरु पुकः । स्यात् । इति । ऊर्ध्वम् । उदिति । ऊहेत् । वृष्टिम् । एव ।
 उदिति । यच्छति । पितृणाम् । निखातमितिनिखातम् । मनुष्याणाम् । ऊर्ध्वम् ।
 निखातादितिनिखातात् । एति । रशनायाः । ओषधीनाम् । रशना । विश्वेषाम् ।
 [२४] देवानाम् । ऊर्ध्वम् । रशनायाः । एति । चपालात् । इन्द्रस्य । चपालम् ।
 साङ्गानाम् । अतिरिक्तमित्यतिरिक्तम् । सः । वै । एपः । सर्वदेवत्यइति सर्व-देव
 त्यः । यत् । यूपः । यत् । यूपम् । मिनोति । सर्वाः । एव । देवताः । प्रीणति ।
 युजेन । वै । देवाः । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । आयन्नू । ते । अमन्यन्त ।
 मनुष्याः । नः । अन्वाभविष्यन्तीत्यनु-आभविष्यन्ति । इति । ते । यूपेन । योष
 यित्वा । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । आयन्नू । तम् । ऋषयः । यूपेन । एव ।
 अतु । प्रेति । अजानन्नू । तत् । यूपस्य । यूपत्वमितियूपत्वम् । [२५] यत् । यूपम् ।
 मिनोति । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । प्रज्ञात्याइति प्र-ज्ञात्यै । पुरस्तात् । मि
 नोति । पुरस्तात् । हि । यज्ञस्य । प्रज्ञायतइति प्र-ज्ञायते । अप्रज्ञातमित्यप्र-ज्ञातम् ।
 हि । तत् । यत् । अतिपन्नइत्यति-पन्ने । आहुः । इदम् । कार्यम् । आसीत् । इति ।
 साङ्ग्याः । वै । देवाः । यज्ञम् । अतीति । अमन्यन्त । तान् । यज्ञः । न । अस्पृ
 शत् । तान् । यत् । यज्ञस्य । अतिरिक्तमित्यतिरिक्तम् । आसीत् । तत् । अस्पृ
 शत् । अतिरिक्तमित्यतिरिक्तम् । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । अग्नौ । अग्निम् ।
 मथित्वा । प्रहरतीति प्र-हरति । अतिरिक्तमित्यतिरिक्तम् । एतत् । [२६] यूपस्य ।
 यत् । ऊर्ध्वम् । चपालात् । तेषाम् । तत् । भागधेयमिति भाग-धेयम् । तान् । एव ।
 तेन । प्रीणति । देवाः । वै । सः स्थितइतिसं-स्थिते । सोमे । प्रेति । सुचः । अहं
 रन् । प्रेति । यूपम् । ते । अमन्यन्त । यज्ञवेशसमिति यज्ञ-वेशसम् । वै । इदम् । कुर्मः ।
 इति । ते । प्रस्तरमिति प्र-स्तरम् । सुचाम् । निष्कर्यणमिति निः-कर्यणम् । अपश्यन्नू ।
 स्वरुम् । यूपस्य । सः स्थितइतिसं-स्थिते । सोमे । प्रेति । प्रस्तरमिति प्र-स्तरम् । हरति ।
 जुहोति । स्वरुम् । अयज्ञवेशसायेत्ययज्ञ-वेशसाय ॥ [२७] दधाति प्रत्युच्चासमर्द्धये
 यमित्युर्जेन विं श्वेषाम्यूपत्वमिति रिक्तमेतद्विचत्वारिंशच्च ॥ ❀ ॥१॥

साध्याः । वै । देवाः । अस्मिन् । लोके । आसन् । न । अन्यत् । किम् ।
 चन । मिपत् । ते । अग्निम् । एव । अग्नये । मेधाय । एति । अलभन्त । न । हि ।
 अन्यत् । आलभ्यमित्या-लभ्यम् । अविन्दन् । ततः । वै । इमाः । प्रजाइतिप्र-
 जाः । प्रेति । अजायन्त । यत् । अग्नौ । अग्निम् । मथित्वा । प्रहरतीतिप्र-हरति । प्र
 जानामितिप्र-जानाम् । प्रजननायेतिप्र-जननाय । रुद्रः । वै । एपः । यत् । अग्निः ।
 यजमानः । पशुः । यत् । पशुम् । आलभ्येत्या-लभ्यम् । अग्निम् । मन्थेत् । रुद्राय ।
 यजमानम् । [२८] अपीति । दध्यात् । प्रमायुकुइतिप्र-मायुकः । स्यात् । अथेइति ।
 खलु । आहुः । अग्निः । सर्वाः । देवताः । हविः । एतत् । यत् । पशुः । इति । यत् ।
 पशुम् । आलभ्येत्या-लभ्यम् । अग्निम् । मन्थति । हव्याय । एव । आसन्नायेत्या-
 सन्नाय । सर्वाः । देवताः । जनयति । उपाकृत्येत्युप-आकृत्यम् । एव । मन्थ्यः ।
 तत् । न । इव । आलब्धमित्या-लब्धम् । न । इव । अनालब्धमित्यना-लब्धम् ।
 अग्नेः । जनित्रम् । अग्निः । इति । आह । अग्नेः । हि । एतत् । जनित्रम् । वृषणौ ।
 स्थः । इति । आह । वृषणौ । [२९] हि । एतौ । उर्वशी । अग्निः । आयुः । अग्निः ।
 इति । आह । मिथुनत्वायेतिमिथुन-त्वाय । घृतेन । अक्तेइति । वृषणम् । दध्याथम् ।
 इति । आह । वृषणम् । हि । एतेइति । दधातेइति । येइति । अग्निम् । गायत्रम् ।
 छन्दः । अनु । प्रेति । जायस्व । इति । आह । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । एव ।
 एनम् । प्रेति । जनयति । अग्नये । मध्यमानाय । अन्विति । ब्रूहि । इति । आह ।
 सावित्रीम् । ऋचम् । अन्विति । आह । सवितृप्रसूतइतिसवितृ-प्रसूतः । एव ।
 एनम् । मन्थति । जाताय । अन्विति । ब्रूहि । [३०] प्रह्वियमाणायेतिप्र-ह्वियमाणाय ।
 अन्विति । ब्रूहि । इति । आह । काण्डेकाण्डइतिकण्डे-काण्डे । एव । एनम् । क्रिय
 माणे । समिति । अर्धयति । गायत्रीः । सर्वाः । अन्विति । आह । गायत्रछन्दाइति
 गायत्र-छन्दाः । वै । अग्निः । स्वनं । एव । एनम् । छन्दसा । समिति । अर्धयति ।
 अग्निः । पुरा । भवति । अग्निम् । मथित्वा । प्रेति । ह्यति । तौ । सम्भवंतावितिर्म-
 भवंतौ । यजमानम् । अभि । समिति । भवतः । भवंतम् । नः । समनमावितिस-
 मनसो । इति । आह । शान्त्यै । प्रहृत्येतिप्र हृत्य । जुहोति । जाताय । एव । अग्नेः ।

अन्नम् । अपीति । दधाति । आज्येन । जुहोति । एतत् । वै । अग्नेः । प्रियम् । धाम ।
यत् । आज्यम् । प्रियेण । एव । एनम् । धाम्ना । समिति । अर्धयति । अथोइति ।
तेजसा ॥ [३१] यजमानमाहवृषणौजातायानुब्रूह्यप्यष्टादशच ॥ ❀ ॥ ५ ॥

इपे । त्वा । इति । वरुहिः । एति । दत्ते । इच्छते । इव । हि । एपः । यः ।
यजते । उपवीरित्युप-वीः । असि । इति । आह । उपेति । हि । एनान् । आकरो
तीत्या-करोति । उपोइति । देवान् । देवीः । विशः । प्रेति । अगुः । इति । आह ।
देवीः । हि । एताः । विशः । सतीः । देवान् । उपयन्तीत्युप-यन्ति । वहीः । उ
शिजः । इति । आह । ऋत्विजः । वे । वह्यः । उशिजः । तस्मात् । एवम् । आह ।
वृहस्पते । धारय । वसू नि । इति । [३२] आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः ।
ब्रह्मणा । एव । अस्मै । पशुन् । अवेति । रुन्धे । हव्या । ते । स्वदन्ताम् । इति ।
आह । स्वदयति । एव । एनान् । देव । त्वष्टः । वसु । ण्व । इति । आह । त्वष्टा ।
वै । पशूनाम् । मिथुनानाम् । रूपकृदितिरूप कृत् । रूपम् । एव । पशुपुं । दधाति ।
रेवतीः । रमध्वम् । इति । आह । पशवः । वै । रेवतीः । पशुन् । एव । अस्मै । रम
यति । देवस्य । त्वा । सवितुः । प्रसवइतिप्र सवे । इति । [३३] रानाम् । एति ।
दत्ते । प्रसूत्याइतिप्र-सूत्यै । अश्विनोः । बाहुभ्यामितिबाहु-भ्याम् । इति । आह । अ
श्विनौ । हि । देवानाम् । अश्वर्युइति । आस्ताम् । पूष्णः । हस्ताभ्याम् । इति ।
आह । यत् । ऋतस्य । त्वा । देवहविरितिदेव-हविः । पाशेन । एति । रभे । इति ।
आह । सत्यम् । वै । ऋतम् । सत्येन । एव । एनम् । ऋतेन । एति । रभते । अरुष्ण
या । परीति । हरति । वध्यम् । हि । प्रत्यञ्चम् । प्रतिमुञ्चन्तीतिप्रति-मुञ्चन्ति । व्यावृ
त्त्याइतिवि-आवृत्त्यै । धर्प । मानुपान् । इति । नीति । युनक्ति । धृत्यै । अद्भ्य
इत्यन्त-भ्यः । [३४] त्वा । ओपधीभ्यइत्योपधि-भ्यः । प्रेति । उरूपामि । इति । आह ।
अद्भ्यइत्यन्त-भ्यः । हि । एपः । ओपधीभ्यइत्योपधि-भ्यः । सम्भवतीतिसं-भवति ।
यत् । पशुः । अपाम् । पेरुः । असि । इति । आह । एपः । हि । अपाम् । पाता ।
यः । मेधाय । आरभ्यतइत्या-रभ्यते । स्वात्तम् । चित् ॥ सदेवमिति स-देवम् । ह
व्यम् । आपः । देवीः । स्वदत् । एनम् । इति । आह । स्वदयति । एव । एनम् ।
उपरिष्ठात् । प्रेति । उरूपति । उपरिष्ठात् । एव । एनम् । मेध्यम् । करोति । पाय

यति । अन्तरतः । एव । एनम् । मेध्यम् । करोति । अधस्तात् । उपेति । उरुपति ।
 सर्वतः । एव । एनम् । मेध्यम् । करोति ॥ [३५] वसूनीतिप्रसवइत्यद्भयोऽन्तरत
 एवैनन्दशच ॥ * * * * * ॥ ६ ॥

अग्निना । वै । होत्रा । देवाः । असुरान् । अभीति । अभवन् । अग्नये । सु
 भिद्धयमानायेतिसं-इद्धयमानाय । अन्विति । ब्रूहि । इति । आह । भ्रातृव्यागि
 भृत्याइतिभ्रातृव्य-अभिभूत्यै । सप्तदशेति सप्त-दश । सामिधेनीरितिसां-इधेनीः ।
 अन्विति । आह । सप्तदशइतिसप्त-दशः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । प्रजापतेरि
 तिप्रजा-पतेः । आप्त्यै । सप्तदशेति सप्त-दश । अन्विति । आह । द्वादश । मासाः ।
 पञ्च । ऋतवः । सः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । सव्वथ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् । प्रजाइति
 प्र-जाः । अनु । प्रेति । जायन्ते । प्रजानामिति प्र-जानाम् । प्रजननायेति प्र-जन
 नाय । देवाः । वै । सामिधेनीरितिसां-इधेनीः । अनूच्येत्यनु-उच्यै । यज्ञम् । न । अ
 न्विति । अपश्यन् । सः । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । तूष्णीम् । आघारमित्या-घा
 रम् । [३६] एति । अघारयन् । ततः । वै । देवाः । यज्ञम् । अन्विति । अपश्यन् ।
 यत् । तूष्णीम् । आघारमित्या-घारम् । आघारयतीत्या-घारयति । यज्ञस्य । अनुख्या
 त्याइत्यनु-ख्यात्यै । असुरेषु । वै । यज्ञः । आसीत् । तम् । देवाः । तूष्णी-होमेने
 तितूष्णीं-होमेन । अवृञ्जत् । यत् । तूष्णीम् । आघारमित्या-घारम् । आघारयतीत्या-
 घारयति । भ्रातृव्यस्य । एव । तत् । यज्ञम् । वृङ्कते । परिधीनिति परि-धीन् । स
 मिति । माष्टि । पुनाति । एव । एनान् । त्रिस्त्रिरिति त्रिः-त्रिः । समिति । माष्टि ।
 ज्यावृदिति त्रि-आवृत् । हि । यज्ञः । अथोइति । रूपसाम् । अपहत्याइत्यप-हृत्यै ।
 द्वादश । समिति । पद्यन्ते । द्वादश । [३७] मासाः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । सव्व
 थ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् । एव । प्रीणाति । अथोइति । सव्वथ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् ।
 एव । अस्मे । उपेति । दधाति । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । समष्टयइतिसं-
 अष्टये । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । आघारइत्या-घारः । अग्निः । सर्वाः ।
 देवताः । यत् । आघारमित्या-घारम् । आघारयतीत्या-घारयति । शीरुपतः । एव ।
 यज्ञस्य । यजमानः । सर्वाः । देवताः । अवेति । रुधे । शिरः । वै । एतत् । यज्ञस्य ।

यत् । आघ्राइत्या-घारः । आत्मा । पशुः । आघारमित्या-घारम् । आघार्येत्या-घार्ये ।
 पशुम् । समिति । अनक्ति । आत्मन् । एव । यज्ञस्य । [३८] शिरः । प्रतीति ।
 दधाति । समिति । ते । प्राणइतिप्र-अनः । वायुर्ना । गच्छताम् । इति । आह ।
 वायुदेवत्यइतिवायु-देवत्यः । वै । प्राणइतिप्र-अनः । वायौ । एव । अस्य । प्राणमि
 तिप्र-अनम् । जुहोति । समिति । यजत्रैः । अङ्गानि । समिति । यज्ञपतिरिति यज्ञ-
 पतिः । आशिपेत्या-शिषा । इति । आह । यज्ञपतिमिति यज्ञ-पतिम् । एव । अस्य ।
 आशिपमित्या-शिषम् । गमयति । विश्वरूपइतिविश्व-रूपः । वै । त्वाष्ट्रः । उपरि
 शात् । पशुम् । अभीति । अवमीत् । तस्मात् । उपरिशात् । पशोः । न । अवेति ।
 द्यन्ति । यत् । उपरिशात् । पशुम् । समनक्तीतिसं-अनक्ति । मेध्यम् । एव । [३९]
 एनम् । करोति । महत्विजः । वृणीते । छन्दांसि । एव । वृणीते । सप्त । वृणीते ।
 सप्त । ग्राम्याः । पशवः । सप्त । आरण्याः । सप्त । छन्दांसि । उभयस्य । अर्धरुच्या
 इत्यर्ध-रुच्ये । एकादश । प्रयाजानितिप्र-याजान् । यजति । दश । वै । पशोः । प्रा
 णाइतिप्र-अनाः । आत्मा । एकादशः । यावान् । एव । पशुः । तम् । प्रेति । यज
 ति । वपाम् । एकः । परीति । शये । आत्मा । एव । आत्मानम् । परीति । शये ।
 वज्रः । वै । स्वधितिरितिस्व-धितिः । वज्रः । यू पशकलइतिपूप-शकलः । घृतम् ।
 खलु । वै । देवाः । वज्रम् । कृत्वा । सोमम् । अन्नम् । घृतेन । अक्तौ । पशुम् ।
 ज्ञायेत्याम् । इति । आह । वज्रेण । एव । एनम् । वशं । कृत्वा । एति । लभते ॥
 [४०] आघ्रास्यन्तेद्वादशात्मन्नेवयज्ञस्यमेध्यमेवखलुवाअष्टादशच ॥ ॥७॥

पर्यग्नीतिपरि-अग्नि । करोति । सर्वहुतमितिसर्व-हुतम् । एव । एनम् । करो
 ति । अस्कन्दाय । अस्कन्नम् । हि । तत् । यत् । हुतस्य । स्कन्दति । त्रिः । पर्यग्नी
 तिपरि-अग्नि । करोति । त्र्यावृदितित्रि-आवृत् । हि । यज्ञः । अथोइति । रत्नसाम् ।
 अपंहत्याइत्यप-हृत्ये । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । अन्वारभ्यइत्यनु-आ
 रभ्यः । पशु(३)ः । न । अन्वारभ्या(३)इत्यनु-आरभ्या(३)ः । इति । मृत्यवे । वै ।
 एषः । नीयते । यत् । पशुः । तम् । यत् । अन्वारभेतेत्यनु-आरभेत । प्रमायुं कइति
 प्र-मायुकः । यजमानः । स्यात् । अथोइति । खलु । आहुः । सुवर्गायेतिसुवः-

गायं । वै । एपः । लोकायं । नीयते । यत् । [४१] पशुः । इति । यत् । न । अ
 न्वारभेतेत्यनु-आरभेत । सुवर्गादिति सुवः-गात् । लोकात् । यजमानः । ह्येत् ।
 वपाश्रपणीभ्यामिति वपा - श्रपणीभ्याम् । अन्वारभतइत्यनु-आरभते । तत् । न ।
 इव । अन्वारब्धमित्यनु-आरब्धम् । न । इव । अनन्वारब्धमित्यनु-आरब्धम् ।
 उप । प्रेति । इष्य । होतः । ह्य्या । देवेभ्यः । इति । आह । इषितम् । हि । कर्म ।
 क्रियते । रेवतीः । यज्ञपतिमिति यज्ञ-पतिम् । प्रियधेति प्रिय-धा । एति । विशत ।
 इति । आह । यथायजुरिति यथा-यजुः । एव । एतत् । अग्निना । पुरस्तात् । एति ।
 रूर्पसाम् । अपंहत्याइत्यप-हृत्यै । पृथिव्याः । सम्पृचइतिसंपृचः । पाहि । इति ।
 वरूहिः । [४२] उपेति । अस्यति । अस्कन्दाय । अस्कन्नम् । हि । तत् । यत् ।
 वरूहिपि । स्कन्दति । अथोइति । वरूहिपटमिति वरूहि-सदम् । एव । एनम् । क्रो
 ति । पराह । एति । वर्तते । अर्ध्वर्युः । पशोः । संज्ञप्यमानादिति सं-ज्ञप्यमानात् ।
 पशुभ्यइति पशु-भ्यः । एव । तत् । नीति । हूते । आत्मनः । अनाप्रस्कायेत्यना-
 प्रस्काय । गच्छति । श्रियम् । प्रेति । पशून् । आप्नोति । यः । एवम् । वेदं । ए
 श्राल्लोकेति पश्चात्-लोका । वै । एपा । प्राचीं । उदानीयतइत्युत्-आनीयते । यत् ।
 पत्नी । नमः । ते । आतानेत्या-तान् । इति । आह । आदित्यस्यं । वै । रुमयः ।
 [४३] आतानाइत्या-तानाः । तेभ्यः । एव । नमः । करोति । अनर्वा । प्रेति । इहि ।
 इति । आह । भ्रातृव्यः । वै । अर्वा । भ्रातृव्यापनुत्त्याइति भ्रातृव्य-अपनुत्त्ये । घृत
 स्यं । कुल्याम् । अन्विति । सह । प्रजयेति प्र-जयां । सह । रायः । पोपेण । इति ।
 आह । आशिपमित्या-शिपम् । एव । एताम् । एति । शास्ते । आपः । देवीः ।
 शुद्धायुवइति शुद्ध-युवः । इति । आह । यथायजुरिति यथा-यजुः । एव । एतत् ॥
 [४४] लोकायनीयते यद् वरूही रुमयस्सप्तत्रिंशच्च ॥ ॐ ॥ ८ ॥

पशोः । वै । आलंब्धस्येत्या-लंब्धस्य । प्राणानिति प्र-अनान् । शुक् । ऋ
 च्छति । वाक् । ते । एति । प्यायताम् । प्राणइति प्र-अनः । ते । एति । प्यायताम् ।
 इति । आह । प्राणेभ्यइति प्र-अनेभ्यः । एव । अम्य । शुचम् । शमयति । सा । प्रा
 णेभ्यइति प्र-अनेभ्यः । अधीति । पृथिवीम् । शुक् । प्रेति । विशति । शम् । अर्हो

भ्यामित्यहः-भ्याम् । इति । नीति । नयति । अहोरात्राभ्यामित्यहः-रात्राभ्याम् ।
 एव । पृथिव्यै । गुचम् । शमयति । ओषधे । त्रायस्व । एनम् । स्वधितइतिस्व-धि-
 ते । मा । एनम् । द्विः सीः । इति । आह । वज्रः । वै । स्वधितिरितिस्व-धितिः ।
 [४५] शान्त्यै । पार्श्वतः । एति । छयति । मध्यतः । हि । मनुष्याः । आच्छयेन्ती
 त्या-छयन्ति । तिरश्चीनम् । एति । छयति । अनूचीनम् । हि । मनुष्याः । आच्छय
 न्तीत्या-छयन्ति । व्यावृत्त्याइतिवि-आवृत्त्यै । रल्पसाम् । भागः । असि । इति ।
 स्थविमतः । वरू हिः । अक्त्वा । अपेति । अस्यति । अस्ना । एव । रल्पासि ।
 निरवदयतइतिनिः-अवदयते । इदम् । अहम् । रल्पः । अधमम् । तमः । नयामि ।
 यः । अस्मान् । द्वेष्टि । यम् । च । वयम् । द्विष्मः । इति । आह । द्वौ । वाव ।
 पुरुषौ । यम् । च । एव । [४६] द्वेष्टि । यः । च । एनम् । द्वेष्टि । तौ ।
 उभौ । अधमम् । तमः । नयति । इपे । त्या । इति । वपाम् । उदिति । खि
 दति । इच्छते । इव । हि । एपः । यः । यजते । यत् । उपतृन्द्यादित्युप-तृन्द्यात् ।
 रुद्रः । अस्य । पशून् । घातुकः । स्यात् । यत् । न । उपतृन्द्यादित्युप-तृन्द्यात् ।
 अर्यता । स्यात् । अन्यया । उपतृणत्तीत्युप-तृणत्ति । अन्यया । न । धृत्यै । धृतेन ।
 द्यावापृथिवीइतिद्यावा-पृथिवी । प्रेति । ऊर्ण्वाथाम् । इति । आह । द्यावापृथिवीइति
 द्यावा-पृथिवी । एव । रसेन । अनक्ति । अच्छिन्नः [४७] रायः । सुवीरइतिसु-वीरः ।
 इति । आह । यथायजुरितियथा-यजुः । एव । एतत् । क्रूरम् । इव । वै । एतत् ।
 करोति । यत् । वपाम् । उत्खिदतीत्युत्-खिदति । उरु । अन्तरिरूपम् । अन्विति ।
 इहि । इति । आह । शान्त्यै । प्रेति । वै । एपः । अस्मात् । लोकात् । च्यवते । यः ।
 पशुम् । मृत्यवै । नीयमानम् । अन्वारभतइत्यनु-आरभते । वपाश्रपणीइतिवपा-
 श्रपणी । पुनः । अन्वारभतइत्यनु-आरभते । अस्मिन् । एव । लोके । प्रतीति । ति
 घृति । अभिना । पुरस्तात् । एति । रल्पसाम् । अपहत्याइत्यप-हृत्यै । अथोइति ।
 देवताः । एव । हव्येन । [४८] अन्विति । एति । न । अन्तमम् । अङ्गारम् ।
 अतीति । ह्येत् । यत् । अन्तमम् । अङ्गारम् । अतिहरेदित्यति-हरेत् । देवताः । अ
 तीति । मन्येत । वायोइति । वीति । इहि । स्तोकाणाम् । इति । आह । तस्मात् ।

परेति । असुराः । यत् । त्र्यङ्गानामिति त्रि-अङ्गानाम् । समवद्यतीतिसं-अवद्यति ।
 भ्रातृव्याभिभृत्याइति भ्रातृव्य-अभिभूत्यै । भवति । आत्मना । परेति । अरय । भ्रा
 तृव्यः । भवति । अरुणया । अवेति । द्यति । तस्मात् । अरुणया । पशवः । अ
 ङ्गानि । प्रेति । हरन्ति । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्यै ॥ [५६] एतौ पशूना ५ समेध
 स्यैव तस्यावोत्तमस्यावद्यतीति पश्वचत्वारि-शश ॥ ❀ ❀ ॥१०॥

मेदसा । सुचौ । प्रेति । ऊर्णोति । मेदोरूपाइति मेदः-रूपाः । वै । पशवः ।
 रूपम् । एव । पशुपुं । दधाति । यूयन् । अवधायैत्यव-धाय । प्रेति । ऊर्णोति । रसः ।
 वै । एषः । पशूनाम् । यत् । यूः । रसम् । एव । पशुपुं । दधाति । पार्श्वेन । वसाहोम
 मिति वसा-होमम् । प्रेति । योति । मध्यम् । वै । एतत् । पशूनाम् । यत् । पार्श्वम् । रसः ।
 एषः । पशूनाम् । यत् । वसा । यत् । पार्श्वेन । वसाहोममिति वसा-होमम् । प्रयोती
 ति प्र-योति । मध्यतः । एव । पशूनाम् । रसम् । दधाति । घ्नन्ति । [५७] वै । ए
 तत् । पशुम् । यत् । संज्ञपयन्तीति सं-ज्ञपयन्ति । ऐन्द्रः । खलु । वै । देवतया । प्रा
 णइति प्र-अनः । ऐन्द्रः । अपानइत्यप-अनः । ऐन्द्रः । प्राणइति प्र-अनः । अङ्गे अ
 ङ्गइत्यङ्गे-अङ्गे । नीति । देध्यत् । इति । आह । प्राणापानाविति प्राण-अपानौ । एव ।
 पशुपुं । दधाति । देवं । त्वष्टः । भूरि । ते । स-समिति सं-सम् । एतु । इति । आह ।
 त्वाष्टः । हि । देवतया । पशवः । विपुरूपाइति विपुं-रूपाः । यत् । सलरूष्माणइति
 स-लरूष्माणः । भवंथ । इति । आह । विपुरूपाइति विपुं-रूपाः । हि । एते । सन्तः । सल
 रूष्माणइति स-लरूष्माणः । एतर्हि । भवन्ति । देवत्रेति देव-त्रा । यन्तम् । [५८] अव
 से । सखायः । अन्विति । त्वा । माता । पितरः । मृदन्तु । इति । आह । अर्तुमत्
 मित्यर्तु-मत्तम् । एव । एनम् । मात्रा । पित्रा । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । ग
 मयति । अर्धर्चइत्यर्ध-ऋचे । वसाहोममिति वसा-होमम् । जुहोति । असौ । वै । अ
 र्धर्चइत्यर्ध-ऋचः । इयम् । अर्धर्चइत्यर्ध-ऋचः । इमेइति । एव । रसेन । अन्नक्ति ।
 दिशः । जुहोति । दिशः । एव । रसेन । अन्नक्ति । अथोइति । दिग्भ्यइति दिक्-
 भ्यः । एव । ऊर्जम् । रसम् । अवेति । रुधे । प्राणापानाविति प्राण-अपानौ । वै ।
 एतौ । पशूनाम् । यत् । पृषदाज्यमिति पृषत्-आज्यम् । गानस्पत्याः । खलु । [५९]

वै । देवतया । पशवः । यत् । पृषदाज्यस्येतिपृषत्-आज्यस्यं । उपहृत्युप-हृत्यं ।
 आर्हं । वनस्पतये । अन्विति । ब्रूहि । वनस्पतये । प्रेति । इष्य । इति । प्राणाणा
 नावितिप्राण-अपानौ । एव । पशुषुं । दधाति । अन्यस्यान्यस्येत्यन्यस्य-अन्यस्य ।
 समवत्तगितिसं-अवत्तम् । समवद्यतीतिसं-अवद्यति । तस्मात् । नानारूपाइतिनाना-
 रूपाः । पशवः । यूष्णा । उपेति । सिञ्चति । रसः । वै । एषः । पशूनाम् । यत् । यूः ।
 रसम् । एव । पशुषुं । दधाति । इडाम् । उपेति । ह्यते । पशवः । वै । इडां । पशून् ।
 एव । उपेति । ह्यते । चतुः । उपेति । ह्यते । [६०] चतुष्पादइतिचतुः-पादः ।
 हि । पशवः । यम् । कामयेत् । अपशुः । स्यात् । इति । अमेदस्कमित्यमेदः-कम् ।
 तस्मै । एति । दध्यात् । मेदोरूपाइतिमेदः-रूपाः । वै । पशवः । रूपेण । एव ।
 एनम् । पशुभ्यइतिपशु-भ्यः । निरिति । भजति । अपशुः । एव । भवति । यम् ।
 कामयेत् । पशुमानितिपशु-मान् । स्यात् । इति । मेदस्वत् । तस्मै । एति । दध्यात् ।
 मेदोरूपाइतिमेदः-रूपाः । वै । पशवः । रूपेण । एव । अस्मै । पशून् । अवेति ।
 रुन्धे । पशुमानितिपशु-मान् । एव । भवति । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । यज्ञम् ।
 असृजत् । सः । आज्यम् । [६१] पुरस्तात् । असृजत् । पशुम् । मध्यतः । पृषदा
 ज्यमितिपृषत्-आज्यम् । पश्चात् । तस्मात् । आज्येन । प्रयाजाइतिप्र-याजाः । इज्य
 न्ते । पशुना । मध्यतः । पृषदाज्येनेतिपृषत्-आज्येनं । अनु याजाइत्यनु-याजाः ।
 तस्मात् । एतत् । मिश्रम् । इव । पश्चात्सृष्टमितिपश्चात्-सृष्टम् । हि । एकादश । अ
 नू याजानित्यनु-याजान् । यजति । दशं । वै । पशोः । प्राणाइतिप्र-अनाः । आत्मा ।
 एकादशः । यावान् । एव । पशुः । तम् । अन्विति । यजति । प्रन्ति । वै । एतत् ।
 पशुम् । यत् । संज्ञयन्तीतिसं ज्ञयन्ति । प्राणापानावितिप्राण-अपानौ । खलुं ।
 वै । एतौ । पशूनाम् । यत् । पृषदाज्यमितिपृषत्-आज्यम् । यत् । पृषदाज्येनेति
 पृषत्-आज्येनं । अनु याजानित्यनु-याजान् । यजति । प्राणापानावितिप्राण-अपा
 नौ । एव । पशुषुं । दधाति ॥ [६२] प्रन्तियन्तङ्खलुचतुरूपह्यतआज्यम्यत्पृषदाज्ये
 नपदत्र ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ११ ॥
 चाल्वालाश्ववर्गाययद्वैसर्जनानिवेषणव्यर्चापृथिव्यैसाद्याइपेत्वेत्यमिनापर्यमि
 पशोःपशुमालभ्यमेदंसासुत्रावेकादश ॥ ११ ॥ चाल्वालाद्देवानुपैतिमुञ्चतिप्रद्विह्यमा

णायपर्यमिपशुमालभ्यचतुष्पादोद्विपंष्टिः ॥ ६२ ॥ चाल्वालात्पशुपुदधाति ॥ ❀

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

पष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

यज्ञेन । वै । प्रजापतिरिति प्रजापतिः । प्रजाइतिप्रजाः । असृजत । ताः ।
 उपयद् भिरित्युपयद् -भिः । एव । असृजत । यत् । उपयजइत्युपयजः । उपयज
 तीत्युपयजति । प्रजाइतिप्रजाः । एव । तत् । यजमानः । सृजते । जघनार्थादिति
 जघन-अर्थात् । अवेति । द्यति । जघनार्थादिति जघन-अर्थात् । हि । प्रजाइतिप्र-
 जाः । प्रजायन्तइतिप्रजायन्ते । स्थविमतः । अवेति । द्यति । स्थविमतः । हि ।
 प्रजाइतिप्रजाः । प्रजायन्तइतिप्रजायन्ते । असंभिनन्दन्नित्यसंभिनन्दन् । अवेति ।
 द्यति । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । असंभेद्वायेत्यसंभेद्वाय । न । पर्यावर्तयतीति
 परि-आवर्तयति । यत् । पर्यावर्तयेदितिपरि-आवर्तयेत् । उदावर्तः । प्रजाइतिप्रजाः ।
 ग्राहुकः । स्यात् । समुद्रम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । रेतः [१] एव । तत् ।
 दधाति । अन्तरिक्षम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । अन्तरिक्षेण । एव । अस्मै ।
 प्रजाइतिप्रजाः । प्रेति । जनयति । अन्तरिक्षम् । हि । अन्विति । प्रजाइतिप्रजाः ।
 प्रजायन्तइतिप्रजायन्ते । देवम् । सवितारम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । सवि
 तृप्रसू तइतिसवितृ-प्रसूतः । एव । अस्मै । प्रजाइतिप्रजाः । प्रेति । जनयति । अ
 होरात्रेइत्यहः-रात्रे । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । अहोरात्राभ्यामित्यहः-रात्राभ्याम् ।
 एव । अस्मै । प्रजाइतिप्रजाः । प्रेति । जनयति । अहोरात्रेइत्यहः-रात्रे । हि । अ
 न्विति । प्रजाइतिप्रजाः । प्रजायन्तइतिप्रजायन्ते । मित्रावरुणावितिमित्रा-वरु
 णौ । गच्छ । स्वाहा । [२] इति । आह । प्रजास्थितिप्रजासु । एव । प्रजातास्वि
 तिप्रजातासु । प्राणपानावितिप्राण-अणानौ । दधाति । सोमम् । गच्छ । स्वाहा ।
 इति । आह । सौम्याः । हि । देवतया । प्रजाइतिप्रजाः । यजम् । गच्छ । स्वाहा ।

इति । आह । प्रजाइतिप्र-जाः । एव । यज्ञियाः । करोति । छन्दाँसि । गच्छ । स्वा
 हा । इति । आह । पशवः । वै । छन्दाँसि । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । द्यावा
 पृथिवीइतिद्यावा-पृथिवी । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । प्रजाइतिप्र-जाः । एव ।
 प्रजाताइतिप्र-जाताः । द्यावापृथिवीभ्यामितिद्यावा-पृथिवीभ्याम् । उभयतः । प
 रीति । गृह्णाति । नभः । [३] दिव्यम् । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । प्रजाभ्यइति
 प्र-जाभ्यः । एव । प्रजाताभ्यइतिप्र-जाताभ्यः । वृष्टिम् । नीति । यच्छति । अग्निम् ।
 वेश्चान्स्म । गच्छ । स्वाहा । इति । आह । प्रजाइतिप्र-जाः । एव । प्रजाताइतिप्र-
 जाताः । अस्याम् । प्रतीति । स्थापयति । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । वै । एषः ।
 अवेति । द्यति । यः । अबद्यतीत्यव-द्यति । गुदस्य । मनः । मे । हार्दि । यच्छ ।
 इति । आह । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । यथास्थानमितियथा-स्थानम् । उपेति ।
 ह्यते । पशोः । वै । आलब्धस्येत्या-लब्धस्य । हृदयम् । शुक् । ऋच्छति । सा । हृ
 दयशूलमितिहृदय-शूलम् । [४] अभि । समिति । एति । यत् । पृथिव्याम् । हृद
 यशूलमितिहृदय-शूलम् । उद्वासयेदित्युत्-वासयेत् । पृथिवीम् । शुचा । अर्पयेत् ।
 यत् । अफ्स्वित्यप्-सु । अपः । शुचा । अर्पयेत् । शुष्कस्य । च । अद्रस्य । च ।
 सन्धावितिसं-धौ । उदिति । वासयति । उभयस्य । शान्त्यै । यम् । द्विष्यात् । तम् ।
 ध्यायेत् । शुचा । एव । एनम् । अर्पयति ॥ [५] रेतोमिन्नावरुणौगच्छस्वाहानभो
 हृदयशूलन्द्रात्रिँश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १ ॥

देवाः । वै । यज्ञम् । आग्नीध्रइत्याग्नि-इध्रे । वीति । अभजन्तु । ततः । यत् ।
 अत्यशिष्यतेत्यति-अशिष्यत । तत् । अनुवन्तु । वसंतु । नु । नः । इदम् । इति ।
 तत् । वसतीवरीणाम् । वसतीवरित्वमितिवसतीवरित्वम् । तस्मिन् । प्रातः । न ।
 समिति । अश्वनुवन्तु । तत् । अफ्स्वित्यप्-सु । प्रेति । अवेशयन्तु । ताः । वसती
 वरीः । अभवन्तु । वसतीवरीः । गृह्णाति । यज्ञः । वै । वसतीवरीः । यज्ञम् । एव । आ
 रभ्येत्या-रभ्यं । गृहीत्वा । उपेति । वसति । यस्य । अगृहीताः । अभीति । निप्रो
 चेदितिनि-प्रोचेत् । अनारब्धइत्यना-रब्धः । अस्य । यज्ञः । स्यात् । [६] यज्ञम् ।
 वीति । छिन्द्यात् । ज्योतिष्या । वा । गृहीयात् । हिरण्यम् । वा । अवधायेत्यव-
 धाय । सशुक्राणामितिस-शुक्राणाम् । एव । गृह्णाति । यः । वा । ब्राह्मणः । बहु

याजीतिवहु-याजी । तस्य । कुम्भ्यानाम् । गृहीयात् । सः । हि । गृहीतवसतीव
 रीकइतिगृहीत-वसतीवरीकः । वसतीवरीः । गृह्णाति । पशवः । वै । वसतीवरीः ।
 पशून् । एव । आरभ्येत्या-रभ्य । गृहीत्वा । उपेति । वसति । यत् । अन्वीपम् । ति
 षन्न । गृहीयात् । निर्माणैकाइतिनिः-माणैकाः । अस्मात् । पशवः । स्युः । प्रतीपम् ।
 तिष्ठन्न । गृह्णाति । प्रतिरुध्येतिप्रति-रुध्य । एव । अस्मै । पशून् । गृह्णाति । इन्द्रः ।
 [७] वृत्रम् । अहन्न । सः । अपः । अभीति । अभियत् । तासाम् । यत् । मेध्यम् ।
 यज्ञिर्यम् । सदेवमितिस-देवम् । आसीत् । तत् । अतीति । अमुच्यत् । ताः । वहं
 न्तीः । अभवन्न । वहन्तीनाम् । गृह्णाति । याः । एव । मेध्याः । यज्ञियाः । सदेवाइति
 स-देवाः । आपः । तासाम् । एव । गृह्णाति । न । अन्तमाः । वहन्तीः । अतीति । इयात् ।
 यत् । अन्तमाः । वहन्तीः । अतीयादित्यति-इयात् । यज्ञम् । अतीति । मन्येत् ।
 न । स्थावराणाम् । गृहीयात् । वरुणगृहीताइतिवरुण-गृहीताः । वै । स्थावराः । यत् ।
 स्थावराणाम् । गृहीयात् । [८] वरुणेन । अस्य । यज्ञम् । ग्राहयेत् । यत् । वै ।
 दिवा । भवति । अपः । रात्रिः । प्रेति । विशति । तस्मात् । ताम्राः । आपः । दि
 वा । ददृशे । यत् । नक्तम् । भवति । अपः । अहः । प्रेति । विशति । तस्मात् ।
 चन्द्राः । आपः । नक्तम् । ददृशे । ज्ञाययै । च । आतपंतइत्या-तपंतः । च । स
 न्धावितिसं-धौ । गृह्णाति । अहोरात्रयोरित्यहः-रात्रयोः । एव । अस्मै । वर्णम् । गृह्णा
 ति । हविष्मतीः । इमाः । आपः । इति । आह । हविष्कृतानामितिहविः-कृतानाम् ।
 एव । गृह्णाति । हविष्मान् । अस्तु । [९] सूर्यः । इति । आह । सशुक्राणामि
 तिस-शुक्राणाम् । एव । गृह्णाति । अनुष्टुभेत्यनु-स्तुभा । गृह्णाति । वाक् । वै । अ
 नुष्टुगित्यनु-स्तुक् । वाचा । एव । एनाः । सर्वया । गृह्णाति । चतुष्पदयेतिचतुः-
 पदया । ऋचा । गृह्णाति । त्रिः । सादयति । सप्त । समिति । पद्यन्ते । सप्तपदेति
 सप्त-पदा । शकरी । पशवः । शकरी । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । अस्मै ।
 वै । लोकार्य । गार् हंपत्यइतिगार् हं-पत्यः । एति । धीयते । अमुष्मै । आहवनी
 यइत्या-हवनीयः । यत् । गार् हंपत्यइतिगार् हं-पत्ये । उपसादयेदित्युप-सादयेत् ।

अस्मिन् । लोके । पशुमानितिपशु-मान् । स्यात् । यत् । आहवनीयइत्या-हवनी
 ये । अमुष्मिन् । [१०] लोके । पशुमानितिपशु-मान् । स्यात् । उभयोः । उपे
 ति । सादयति । उभयोः । एव । एनम् । लोकयोः । पशुमन्तमितिपशु-मन्तम् ।
 करोति । सर्वतः । परीति । हरति । ररूपसाम् । अपहत्याइत्यप-हृत्यै । इन्द्राग्नियो
 रितीन्द्र-अग्नियोः । भागधेयीरितिभाग-धेयीः । स्थ । इति । आह । यथायजुरिति
 था-यजुः । एव । एतत् । आमीध्रइत्याग्नि-इध्रे । उपेति । वासयति । एतत् । वै ।
 यज्ञस्य । अपराजितमित्यपरा-जितम् । यत् । आमीध्रमित्याग्नि-इध्रम् । यत् । ए
 व । यज्ञस्य । अपराजितमित्यपरा-जितम् । तत् । एव । एनाः । उपेति । वास
 यति । यतः । खलु । वै । यज्ञस्य । विततस्येतिवि-ततस्य । न । क्रियते । तत् ।
 अन्विति । यज्ञम् । ररुपांसि । अवेति । चरन्ति । यत् । वहन्तीनाम् । गृह्णाति ।
 क्रियमाणम् । एव । तत् । यज्ञस्य । शये । ररूपसाम् । अनन्ववचारायेत्यननु-अवचा
 राय । न । हि । एताः । ईलयन्ति । एति । तृतीयसवनादिति तृतीय-सवनात् । प
 रीति । शेरे । यज्ञस्य । सन्तत्याइति सं-तत्यै ॥ [११] स्यादिन्द्रो गृह्णीयादस्त्वमु
 ष्मिन् क्रियतेपङ्क्तिं शतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥२॥

ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । सः । तु । वै । अध्वर्युः । स्यात् ।
 यः । सोमम् । उपावहरन्नित्युप-अवहरन् । सर्वाभ्यः । देवताभ्यः । उपावहरोदित्यु
 प-अवहरेत् । इति । हृदे । त्वा । इति । आह । मनुष्येभ्यः । एव । एतेन । करोति ।
 मनसे । त्वा । इति । आह । पितृभ्यइतिपितृ-भ्यः । एव । एतेन । करोति । दिवे ।
 त्वा । सूर्याय । त्वा । इति । आह । देवेभ्यः । एव । एतेन । करोति । एतावतीः ।
 वै । देवताः । ताभ्यः । एव । एनम् । सर्वाभ्यः । उपावहरतीत्युप-अवहरति । पु
 रा । वाचः । [१२] प्रवदितोरितिप्र-वदितोः । प्रातरनुवाकमितिप्रातः-अनुवाकम् ।
 उपाकरोतीत्युप-आकरोति । यावती । एव । वाक् । ताम् । अवेति । रुधे । अ
 पः । अग्ने । अभिव्याहरतीत्यभि-व्याहरति । यज्ञः । वै । आपः । यज्ञम् । एव । अ
 भीति । वाचम् । वीति । सृजति । सर्वाणि । छन्दांसि । अन्विति । आह । ए
 शवः । वै । छन्दांसि । पशून् । एव । अवेति । रुधे । गायत्रिया । तेजस्काम
 स्येतितेजः-कामस्य । परीति । दध्यान् । त्रिष्टुभा । इन्द्रियकामस्येतीन्द्रिय-काम

स्य । जगत्या । पशुकामस्येतिपशु-कामस्य । अनुष्टुभेयञ्जु-स्तुभा । प्रतिष्ठाकामस्ये
 तिप्रतिष्ठा-कामस्य । पङ्क्त्या । यज्ञकामस्येतिपशु-कामस्य । विराजेतिविराजा ।
 अन्नकामस्येत्यन्न-कामस्य । शृणोतु । अग्निः । समिधेतिसं-इधा । हवम् । [१३]
 मे । इति । आह । सवितृप्रसूतइतिसवितृ-प्रसूतः । एव । देवताभ्यः । निवेद्येतिनि-
 वेद्यं । अपः । अच्छं । एति । अपः । इष्य । होतः । इति । आह । इषितम् । हि ।
 कर्म । क्रियते । मैत्रावरुणस्येतिमैत्रा-वरुणस्य । चमसाध्वर्यवितिचमस-अध्वर्यो । ए
 ति । इव । इति । आह । मित्रावरुणावितिमित्रा-वरुणौ । वे । अपाम् । नेतारौ । ताभ्याम् ।
 एव । एनाः । अच्छं । एति । देवीः । आपः । अपाम् । नपात् । इति । आह ।
 आहुयेत्या-हुत्या । एव । एनाः । निष्क्रीयेति निः-क्रीयं । गृह्णाति । अथोइति ।
 हविष्कृतानामितिहविः-कृतानाम् । एव । अभिघृतानामित्यभि-घृतानाम् । गृह्णा
 ति । [१४] कार्पिः । अग्निः । इति । आह । शर्मलम् । एव । आसाम् । अपेति ।
 प्लावयति । समुद्रस्यं । वः । अखिल्यै । उदिति । नये । इति । आह । तस्मात् ।
 अद्यमानाः । पीयमानाः । आपः । न । रूपीयन्ते । योनिः । वै । यज्ञस्यं । चा
 त्वालम् । यज्ञः । वसतीवरीः । होतृचमसमितिहोतृ-चमसम् । च । मैत्रावरुणचम
 समितिमैत्रावरुण-चमसम् । च । सः स्पर्श्येतिसं-स्पर्श्यं । वसतीवरीः । व्यानयती
 तिवि-आनयति । यज्ञस्यं । सयोनित्वायेतिसयोनि-त्वायं । अथोइति । स्वात् । ए
 व । एनाः । योनेः । प्रेति । जनयति । अध्वर्योइति । अवेः । अपा (३) । इ
 ति । आह । उत । ईम् । अनन्नमुः । उत । इमाः । पश्य । इति । वाव । एतत् ।
 आह । यदि । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । जुहोति । यदि । उक्थ्यः । परिधाविति
 परि-धौ । नीति । मारुति । यदि । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । यजुः । वदन् । प्रेति ।
 पद्यते । यज्ञकृतानामितियज्ञ-कृतानाम् । व्यावृत्त्याइतिवि-आवृत्त्ये ॥ [१५] वाचो
 हवम्भिघृतानाङ्गृह्णात्युतपञ्चविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ॥ ३ ॥

देवस्यं । त्वा । सवितुः । प्रसवइतिप्र-भुवे । इति । ग्रावाणम् । एति । दृत्ते ।
 प्रसूत्याइतिप्र-सूत्यै । अश्विनोः । बाहुभ्यामितिबाहु-भ्याम् । इति । आह । अश्वि
 नौ । हि । देवानाम् । अध्वर्युइति । आस्ताम् । पूष्णः । हस्ताभ्याम् । इति । आह ।
 यत्सै । पशवः । वै । सोमः । व्यानइतिवि-अनः । उपाः शुसर्वनइत्युपा-शु-सर्व

नः । यत् । उपा ३ शुसर्वन्नमित्युपा ३ शु-सर्वनम् । अभीति । मीति । व्यनमिति वि-
 अनम् । एव । पशुर्षु । दधाति । इन्द्राय । त्वा । इन्द्राय । त्वा । इति । मीति ।
 इन्द्राय । हि । सोमः । आह्वियत् इत्या-ह्वियते । पञ्च । कृत्वः । यजुषा । मीति ।
 [१६] पञ्चाख्येति पञ्च-अख्यम् । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति ।
 रुन्धे । पञ्च । कृत्वः । तूष्णीम् । दर्श । समिति । पद्यन्ते । दर्शाख्येति दर्श-अख्यम् ।
 विराडिति वि-राट् । अन्नम् । विराडिति वि-राट् । विराजेति वि-राजा । एव । अन्नाद्य
 मित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धे । श्यात्राः । स्थ । वृत्रतुरइति वृत्र-तुरः । इति । आह । एषः
 वै । अपाम् । सोमपीथइति सोम-पीथः । यः । एवम् । वेद । न । अफ् स्वित्यप्-सु ।
 आर्तिम् । एति । ऋच्छति । यत् । ते । सोम । दिवि । ज्योतिः । इति । आह ।
 एभ्यः । एव । एनम् । [१७] लोकेभ्यः । समिति । भरति । सोमः । वै । राजा ।
 दिशः । अभीति । अध्यायन् । सः । दिशः । अनु । प्रेति । अविशत् । प्राक् । अपाक् ।
 उदक् । अधराक् । इति । आह । दिग्भ्यइति दिक्-भ्यः । एव । एनम् । समिति ।
 भरति । अथोइति । दिशः । एव । अस्मै । अवेति । रुन्धे । अम्ब । नीति । स्वर ।
 इति । आह । कामुकाः । एनम् । स्त्रियः । भवन्ति । यः । एवम् । वेद । यत् । ते ।
 सोम । अदाभ्यम् । नाम । जागृवि । इति । [१८] आह । एषः । वै । सोमस्य ।
 सोमपीथइति सोम-पीथः । यः । एवम् । वेद । न । सौम्याम् । आर्तिम् । एति । ऋ
 च्छति । भन्ति । वै । एतत् । सोमम् । यत् । अभिषुण्वन्तीत्यभि-सुन्वन्ति । अ ३
 शून् । अपेति । गृह्णाति । त्रायते । एव । एनम् । प्राणाइति प्र-अनाः । वै । अ ३
 शवः । पशवः । सोमः । अ ३ शून् । पुनः । अपीति । सृजति । प्राणानिति प्र-अनान् ।
 एव । पशुर्षु । दधाति । द्यौद्वाविति द्यौ-द्वौ । अपीति । सृजति । तस्मात् । द्यौद्वावि
 ति द्यौ-द्वौ । प्राणाइति प्र-अनाः ॥ [१९] यजुषा मीति एतन्नागृवीति चतुश्चत्वा
 रि ३ शच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ४ ॥

प्राणइति प्र-अनः । वै । एषः । यत् । उपा ३ शुरित्युप-अ ३ शुः । यत् । उपा ३
 श्वग्राइत्युपा ३ शु-अग्रः । ग्रहाः । गृह्यन्ते । प्राणमिति प्र-अनम् । एव । अनु । प्रेति ।
 यन्ति । अरुणः । ह । स्म । आह । औपवेशि रित्यौष-वेशिः । प्रातस्सवनइति प्रातः-
 सवने । एव । अहम् । यज्ञम् । समिति । स्थापयामि । तेन । ततः । स ३ स्थितेनेति

सं-स्थितेन । चरामि । इति । अष्टौ । कृत्वः । अग्रे । अभीति । सुनोति । अष्टारूपे
 त्यष्टा-अरूपरा । गायत्री । गायत्रम् । प्रातस्सवनमितिप्रातः-सवनम् । प्रातस्सवन
 मितिप्रातः-सवनम् । एव । तेन । आप्नोति । एकादश । कृत्वः । द्वितीयम् । एका
 दशारूपेत्येकादश-अरूपरा । त्रिष्टुप् । त्रैष्टुभम् । माध्यन्दिनम् । [२०] सर्वनम् । मा
 ध्यन्दिनम् । एव । सर्वनम् । तेन । आप्नोति । द्वादश । कृत्वः । तृतीयम् । द्वाद
 शारूपेतिद्वादश-अरूपरा । जगती । जागंतम् । तृतीयसवनमितिप्रातः-सवनम् ।
 तृतीयसवनमितिप्रातः-सवनम् । एव । तेन । आप्नोति । एताम् । ह । वाव । सः ।
 यज्ञस्य । सः स्थितिमितिसं-स्थितिम् । उवाच । अस्कन्दाय । अस्कन्नम् । हि । तत् ।
 यत् । यज्ञस्य । सः स्थितस्येतिप्रातः-स्थितस्य । स्कन्दति । अथोइति । खलु । आहुः ।
 गायत्री । वाव । प्रातस्सवनइतिप्रातः-सवने । न । अतिवादइत्यति-वादे । इति । अ
 नतिवादुकइत्यनति-वादुकः । एनम् । भ्रातृव्यः । भवति । यः । एवम् । वेद । त
 स्मात् । अष्टारूपवित्यष्टौ-अष्टौ । [२१] कृत्वः । अभिषुत्यमित्यभि-सुत्यम् । ब्रह्मवा
 दिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । पवित्रवन्तइतिपवित्र-वन्तः । अन्ये । ग्रहाः । गृह्य
 न्ते । किम्पवित्रइतिकिं-पवित्रः । उपाःश्रुतिर्युप-अःश्रुः । इति । वाक्पवित्रइति
 वाक्-पवित्रः । इति । ब्रूयात् । वाचः । पतये । पवस्व । वाजिन् । इति । आह । वाचा ।
 एव । एनम् । पवयति । वृष्णः । अःश्रुभ्यामित्यःश्रु-भ्याम् । इति । आह । वृष्णः ।
 हि । एतौ । अःश्रुइति । यो । सोमस्य । गर्भस्तिपूतइतिगर्भस्ति-पूतः । इति ।
 आह । गर्भस्तिना । हि । एनम् । पवयति । देवः । देवानाम् । पवित्रम् । असि ।
 इति । आह । देवः । हि । एपः । [२२] सन् । देवानाम् । पवित्रम् । येषाम् ।
 भागः । असि । तेभ्यः । त्वा । इति । आह । येषाम् । हि । एपः । भागः । तेभ्यः ।
 एनम् । गृह्णाति । स्वाङ्कतः । असि । इति । आह । प्राणमितिप्र-अनम् । एव । स्वम् ।
 अकृत । मधुमतीरितिमधु-मतीः । नः । इपः । कृधि । इति । आह । सर्वम् । एव । अस्मै ।
 इदम् । स्वदयति । विश्वेभ्यः । त्वा । इन्द्रियेभ्यः । दिव्येभ्यः । पार्थिवेभ्यः । इति । आह ।
 उभयेषु । एव । देवमनुष्येपितिदेव-मनुष्येषु । प्राणानितिप्र-अनान् । दद्याति ।
 मनः । त्वा । [२३] अष्टु । इति । आह । मनः । एव । अञ्जुते । उरु । अन्तरि रूपम् ।
 अन्विति । इति । आह । अन्तरिरूपदेवत्यइत्यन्तरिरूप-देवत्याः । हि । प्राण

इतिप्र-अनः । स्वाहा । त्वा । सुभवइतिसु-भवः । सूर्याय । इति । आह । प्राणाइति
 प्र-अनाः । वै । स्वभवसइतिस्व-भवसः । देवाः । तेषु । एव । परोरूपभित्तिपरः-अ
 रूपम् । जुहोति । देवेभ्यः । त्वा । मरीचिपेभ्यइतिमरीचि-पेभ्यः । इति । आह । आ
 दित्यस्य । वै । रश्मयः । देवाः । मरीचिपाइतिमरीचि-पाः । तेषाम् । तत् । भागधेय
 मितिभाग-धेयम् । तान् । एव । तेन । प्रीणाति । यदि । कामयेत । वरु पुंकः । प
 र्जन्यः । [२४] स्यात् । इति । नीचां । हस्तेन । नीति । मृज्यात् । वृष्टिम् । एव ।
 नीति । यच्छति । यदि । कामयेत । अवरु पुंकः । स्यात् । इति । उत्तानेत्युत्-ता
 नेन । नीति । मृज्यात् । वृष्टिम् । एव । उदिति । यच्छति । यदि । अभिचरेदित्य
 भि-चरेत् । अमुम् । जहि । अर्थ । त्वा । होष्यामि । इति । व्रूयात् । आहुतिमि
 त्या-हुतिम् । एव । एनम् । प्रेपसन्नितिप्र-ईप्सन् । हन्ति । यदि । दूरे । स्यात् ।
 एति । तमितोः । तिष्ठेत् । प्राणमितिप्र-अनम् । एव । अस्य । अनुगत्येत्यनु-गत्य ।
 हन्ति । यदि । अभिचरेदित्यभि-चरेत् । अमुष्य । [२५] त्वा । प्राणइतिप्र-अने ।
 सादयामि । इति । सादयेत् । असन्नः । वै । प्राणइतिप्र-अनः । प्राणमितिप्र-अ
 नम् । एव । अस्य । सादयति । पद्भिरितिपद्-भिः । अशुभिरित्यशु-भिः । पव
 यति । पद् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु-भिः । एव । एनम् । पवयति । त्रिः ।
 पवयति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभिः । एव । एनम् । लोकैः । पवयति । ब्रह्म
 वादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । त्रयः । पशूनाम् । हस्ता
 दानाइतिहस्त-आदानाः । इति । यत् । त्रिः । उपाशुमित्युप-अशुम् । हस्तेन ।
 विगृह्णातीतिवि-गृह्णाति । तस्मात् । त्रयः । पशूनाम् । हस्तादानाइतिहस्त-आदा
 नाः । पुरुषः । हस्ती । मर्कटः ॥ [२६] मार्च्यन्दिनमृष्टावृष्टावेपमनस्त्वापर्जन्योऽ
 मुष्यपुरुषोदेव ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ५ ॥

देवाः । वै । यत् । यज्ञे । अकुर्वत । तत् । असुराः । अकुर्वत । ते । देवाः ।
 उपाशुमित्युप-अशुः । यज्ञम् । सस्थाप्यभित्तिसं-स्थाप्यम् । अपश्यन् । तम् ।
 उपाशुमित्युप-अशुः । समिति । अस्थापयन् । ते । असुराः । वज्रम् । उद्य
 त्येत्युत्-यत्य । देवान् । अभीति । आयन्त । ते । देवाः । विभ्यतः । इन्द्रम् । उपे
 ति । अधावन् । तान् । इन्द्रः । अन्तर्यामिणेत्यन्तः-र्यामेन । अन्तः । अधत् ।

तत् । अन्तर्यामस्येत्यन्तः-यामस्य । अन्तर्यामत्वमित्यन्तर्याम-त्वम् । यत् । अन्तर्यामइत्यन्तः-यामः । गृह्यते । भ्रातृव्यान् । एव । तत् । यजमानः । अन्तः । धत्ते । अन्तः । ते । [२७] दधामि । द्यावापृथिवीइतिद्यावा-पृथिवी । अन्तः । उरु । अन्तरीरूपम् । इति । आह । एभिः । एव । लोकैः । यजमानः । भ्रातृव्यान् । अन्तः । धत्ते । ते । देवाः । अमन्यन्तु । इन्द्रः । वै । इदम् । अभूत् । यत् । वयम् । स्मः । इति । ते । अब्रुवन् । मघवन्नितिमघ-वन् । अन्विति । नः । एति । भज्जु । इति । सजोपाइतिस-जोपाः । देवैः । अवरैः । परैः । च । इति । अब्रवीत् । ये । च । एव । देवाः । परैः । ये । च । अवरैः । तान् । उभयान् । [२८] अन्वामंजदित्यनु-आमंजत् । सजोपाइतिस-जोपाः । देवैः । अवरैः । परैः । च । इति । आह । ये । च । एव । देवाः । परैः । ये । च । अवरैः । तान् । उभयान् । अन्वामंजतीत्यनु-आमंजति । अन्तर्यामइत्यन्तः-यामे । मघवन्नितिमघ-वन् । मादयस्व । इति । आह । यज्ञात् । एव । यजमानम् । न । अन्तः । एति । उपयामगृहीतइत्युपयाम-गृहीतः । असि । इति । आह । अपानस्येत्यप-अनस्य । धृत्यै । यत् । उभो । अपवित्रौ । गृह्येयाताम् । प्राणमितिप्र-अनम् । अपानइत्यप-अनः । अनु । नीति । ऋच्छेत् । प्रमार्युकइतिप्र-मार्युकः । स्यात् । पवित्वानितिपवित्र-वान् । अन्तर्यामइत्यन्तः-यामः । गृह्यते । [२९] प्राणापानयोरितिप्राण-अपानयोः । विष्ट्याइतिवि-धृत्यै । प्राणापानावितिप्राण-अपानौ । वै । एतौ । यत् । उपाश्चन्तर्यामावित्युपाश्च-अन्तर्यामौ । व्यानइतिवि-अनः । उपाश्चुसर्वनुइत्युपाश्च-सर्वनः । यम् । कामयेत् । प्रमार्युकइतिप्र-मार्युकः । स्यात् । इति । असस्पृष्टावित्यसं-स्पृष्टौ । तस्य । सादयेत् । व्यानेनेतिवि-अनेन । एव । अस्य । प्राणापानावितिप्राण-अपानौ । वीति । लिन्नत्ति । ताजक् । प्रेति । मीयते । यम् । कामयेत् । सर्वम् । आर्युः । इयात् । इति । सस्पृष्टावितिसं-स्पृष्टौ । तस्य । सादयेत् । व्यानेनेतिवि-अनेन । एव । अस्य । प्राणापानावितिप्राण-अपानौ । समिति । तनोति । सर्वम् । आर्युः । एति ॥ [३०] तउभयान् गृह्यतेचतुश्चत्वारिंशच्च ॥ ६ ॥

वाक् । वै । एषा । यत् । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-प्रायवः । यत् । ऐन्द्रवायवाग्राइत्यैन्द्रवायव-अग्राः । ग्रहाः । गृह्यन्ते । वाचम् । एव । अनु । प्रेति । यन्ति । वा

युम् । देवाः । अ॒ब्रुव॒न् । सोम॑म् । राजा॑नम् । ह॒नाम् । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् ।
 वर॑म् । वृ॒णै । म॒द॒ग्रा॒इति॑मत्-अ॒ग्राः । ए॒व । वः । ग॒र्हाः । गृ॒ह्या॒न्ते । इति॑ । त
 स्मा॑त् । ऐ॒न्द्र॒वा॒य॒वा॒ग्रा॒इत्यै॑न्द्र॒वा॒य॒व-अ॒ग्राः । ग॒र्हाः । गृ॒ह्या॒न्ते । तम् । अ॒घ्न॑न् । सः ।
 अ॒पू॒य॒त् । तम् । दे॒वाः । न । उ॒पेति॑ । अ॒धृ॒ष्णु॒वन् । ते । वा॒युम् । अ॒ब्रुव॑न् । इ
 म॑म् । नः । स्व॒द॒य । [३१] इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । म॒द्दे॒व॒त्या॒नीति॑
 मत्-दे॒व॒त्या॒नि । ए॒व । वः । पा॒त्रा॒णि । उ॒च्य॒न्ते । इति॑ । तस्मा॑त् । ना॒ना॒दे॒व॒त्या
 नीति॑नाना-दे॒व॒त्या॒नि । सन्ति॑ । वा॒य॒व्या॒नि । उ॒च्य॒न्ते । तम् । ए॒भ्यः । वा॒युः ।
 ए॒व । अ॒स्व॒द॒य॒त् । तस्मा॑त् । यत् । पू॒र्यति॑ । तत् । प्र॒वा॒त॒इति॑प्र-वा॒ते । वी॒ति । स
 ज॒न्ति । वा॒युः । हि । तस्य॑ । प॒व॒यि॒ता । स्व॒द॒यि॒ता । तस्य॑ । वि॒ग्रह॑णमि॒ति॒वि-ग्रह॑
 णम् । न । अ॒वि॒न्द॒न् । सा । अ॒दि॒तिः । अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । अ॒र्थ । म॒या । वी
 ति॑ । गृ॒ह्णी॒ध्वम् । म॒द्दे॒व॒त्या॒इति॑मत्-दे॒व॒त्याः । ए॒व । वः । सो॒माः । [३२] स॒न्नाः ।
 अ॒स॒न् । इति॑ । उ॒प॒या॒म॒गृही॑त् इत्यु॒प॒या॒म-गृही॑त् । अ॒सि॒ । इति॑ । आ॒ह । अ॒दि॒ति॒ दे॒व
 त्या॑इत्यदि॒ति-दे॒व॒त्याः । ते॒न । या॒नि । हि । दा॒रु॒म॒या॒णीति॑दा॒रु-म॒या॒नि । पा॒त्रा॒णि ।
 अ॒स्यै । ता॒नि । यो॒नेः । स॒म्भू॑ तानी॒ति॒सं-भू॑ तानि॒ । या॒नि । मृ॒न्म॒या॒नीति॑मृत्-म॒या
 नि । सा॒रू॒पा॒दि॒ति॒स-अ॒रू॒पा॒त् । ता॒नि । अ॒स्यै । तस्मा॑त् । ए॒वम् । आ॒ह । वाक् । वै ।
 प॒रा॒ची । अ॒व्या॒कृ॒तेत्य॑वि-आ॒कृ॒ता । अ॒व॒द॒त् । ते । दे॒वाः । इ॒न्द्रम् । अ॒ब्रुव॑न् । इ॒माम् ।
 नः । वा॒चम् । व्या॒कु॒र्वि॒ति॒वि-आ॒कृ॒रु । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । म॒हाम् ।
 च । ए॒व । ए॒पः । वा॒य॒वे । च । स॒ह । गृ॒ह्या॒ते । इति॑ । तस्मा॑त् । ऐ॒न्द्र॒वा॒य॒व॒इत्यै॑न्द्र-वा॒य॒वः ।
 स॒ह । गृ॒ह्या॒ते । ताम् । इ॒न्द्रः । म॒ध्य॒तः । अ॒व॒क्र॒म्ये॒त्य॒व-क्र॒म्यं । व्या॒क॒रो॒दि॒ति॒वि-आ
 क॑रोत् । तस्मा॑त् । इ॒यम् । व्या॒कृ॒तेति॑वि-आ॒कृ॒ता । वाक् । उ॒द्य॒ते । तस्मा॑त् । स
 कृ॒त् । इ॒न्द्राय॑ । म॒ध्य॒तः । गृ॒ह्या॒ते । द्विः । वा॒य॒वे । द्वौ । हि । सः । वरौ॑ । अ॒वृ॒णी॒त् ॥
 [३३] स्व॒द॒य॒सो॒मा॒स॒हा॒ष्टा॒वि॒श॒ति॒श्च ॥ * * * ॥ ७ ॥

मि॒त्रम् । दे॒वाः । अ॒ब्रुव॑न् । सोम॑म् । राजा॑नम् । ह॒नाम् । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् ।
 न । अ॒हम् । सर्व॑स्य । वै । अ॒हम् । मि॒त्रम् । अ॒स्मि॒ । इति॑ । तम् । अ॒ब्रुव॑न् । ह॒ना॑म् ।
 ए॒व । इति॑ । सः । अ॒ब्रवी॑त् । वर॑म् । वृ॒णै । प॒र्य॒सा । ए॒व । मे॑ । सोम॑म् । श्री॒ण॒न् ।
 इति॑ । तस्मा॑त् । भै॒त्रा॒व॒रु॒णमि॑ति॒भै॒त्रा-व॒रु॒णम् । प॒र्य॒सा । श्री॒ण॒न्ति॑ । तस्मा॑त् ।

पशवः । अपेति । अक्रामन्न । मित्रः । सन्न । क्रूरम् । अकः । इति । क्रूरम् । इव ।
 खलु । वै । एपः । [३४] करोति । यः । सोमेन । यजते । तस्मात् । पशवः । अपेति ।
 क्रामन्ति । यत् । मैत्रावरुणमिति मैत्रा-वरुणम् । पर्यसा । श्रीणाति । पशुभिरिति प-
 शु-भिः । एव । तत् । मित्रम् । समर्धयतीति सं-अर्धयति । पशुभिरिति पशु-भिः ।
 यजमानम् । पुरा । खलु । वाव । एवम् । मित्रः । अवेत् । अपेति । मत् । क्रूरम् ।
 चक्रुपः । पशवः । क्रमिष्यन्ति । इति । तस्मात् । एवम् । अवृणीत् । वरुणम् । दे-
 वाः । अब्रुवन्न । त्वया । अशभुवेत्यश-भुवा । सोमम् । राजानम् । हनाम् ।
 इति । सः । अत्रवीत् । वरम् । वृणौ । मह्यम् । च । [३५] एव । एपः । मित्राय ।
 च । सह । गृह्याते । इति । तस्मात् । मैत्रावरुणइति मैत्रा-वरुणः । सह । गृह्यते ।
 तस्मात् । राज्ञा । राजानम् । अशभुवेत्यश-भुवा । वृन्ति । वैश्येन । वैश्यम् । शू-
 द्रेण । शूद्रम् । न । वै । इदम् । दिवा । न । नक्तम् । आसीत् । अव्यावृत्तमित्यवि-
 आवृत्तम् । ते । देवाः । मित्रावरुणाविति मित्रा-वरुणौ । अब्रुवन्न । इदम् । नः । वी-
 ति । वासयतम् । इति । तौ । अब्रूताम् । वरम् । वृणावहे । एकः । एव । आवत् ।
 पूर्वः । ग्रहः । गृह्याते । इति । तस्मात् । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । पूर्वः । मैत्रावरुणा-
 दिति मैत्रा-वरुणात् । गृह्यते । प्राणापानाविति प्राण-अपानौ । हि । एतौ । यत् । उ-
 पाश्र्वन्तर्यामावित्युपाश्र्व-अन्तर्यामौ । मित्रः । अहः । अजनयत् । वरुणः ।
 रात्रिम् । ततः । वै । इदम् । वीति । ओच्छ्रुत् । यत् । मैत्रावरुणइति मैत्रा-वरुणः ।
 गृह्यते । व्युष्ट्याइति वि-उष्ट्यै । [३६] एपचैन्द्रवायवोढाविशतिश्च ॥ ॥ ८ ॥
 यज्ञस्य । शिरः । अच्चिद्यत् । ते । देवाः । अश्विनौ । अब्रुवन्न । भिपजौ ।
 वै । स्थः । इदम् । यज्ञस्य । शिरः । प्रतीति । धत्तम् । इति । तौ । अब्रूताम् । व-
 रम् । वृणावहे । ग्रहः । एव । नो । अत्र । अपीति । गृह्यताम् । इति । ताभ्याम् ।
 एतम् । आश्विनम् । अगृह्णन् । ततः । वै । तौ । यज्ञस्य । शिरः । प्रतीति । अधत्ताम् ।
 यत् । आश्विनः । गृह्यते । यज्ञस्य । निष्कृत्याइति निः-कृत्ये । तो । देवाः । अब्रुवन्न ।
 अपूतो । वै । इमौ । मनुष्यचराविति मनुष्य-चरो । [३७] भिपजौ । इति । तस्मात् ।
 ब्राह्मणेन । भेपजम् । न । कार्यम् । अपूतः । हि । एपः । अमेध्यः । यः । भिपक् ।
 तौ । बहिष्पवमानेनेति बहिः-पवमानेन । पवयित्वा । ताभ्याम् । एतम् । आश्विनम् ।

अगृह्णन् । तस्मात् । वहिष्पवमानइतिवहिः-पवमाने । स्तुते । आश्विनः । गृह्यते ।
 तस्मात् । एवम् । विदुषां । वहिष्पवमानइतिवहिः-पवमानः । उपसद्यइत्युप-सद्यः ।
 पवित्रम् । वै । वहिष्पवमानइतिवहिः-पवमानः । आत्मानम् । एव । पवयते । तयोः ।
 त्रेधा । भैषज्यम् । वि । नीति । अद्धुः । अशौ । तृतीयम् । अफ्स्वित्यप्-सु । तृती
 यम् । ब्राह्मणे । तृतीयम् । तस्मात् । उदपात्रमित्युद-पात्रम् । [३८] उपनिधायेत्युप-
 निधायं । ब्राह्मणम् । दक्षिणतः । निपाद्येतिनि-साद्यं । भेषजम् । कुर्यात् । यावत् ।
 एव । भेषजम् । तेन । करोति । समर्धुकमितिंस-अर्धुकम् । अस्य । कृतम् । भव
 ति । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । एकपात्राइत्येक-
 पात्राः । द्विदेवत्याइतिद्वि-देवत्याः । गृह्यन्ते । द्विपात्राइतिद्वि-पात्राः । हूयन्ते ।
 इति । यत् । एकपात्राइत्येक-पात्राः । गृह्यन्ते । तस्मात् । एकः । अन्तरतः । प्राणइतिप्र-
 अनः । द्विपात्राइतिद्वि-पात्राः । हूयन्ते । तस्मात् । द्वौद्वावितिद्वौ-द्वौ । वहिष्टात् ।
 प्राणाइतिप्र-अनाः । प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । एते । यत् । द्विदेवत्याइतिद्वि-देवत्याः ।
 पञ्चवः । इडा । यत् । इडाम् । पूर्वीम् । द्विदेवत्येभ्यइतिद्वि-देवत्येभ्यः । उपहृयेतेत्युप-
 हृयेत् । [३९] पशुभिरितिपशु-भिः । प्राणानितिप्र-अनान् । अन्तः । दर्शित् । प्रमार्यु
 कइतिप्र-मार्युकः । स्यात् । द्विदेवत्यानिितिद्वि-देवत्यान् । भ्रूपयित्वा । इडाम् । उपेति ।
 ह्यते । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । आत्मन् । धित्वा । पशून् । उपेति । ह्यते । वाक् ।
 वै । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । चरुषुः । मैत्रावरुणइतिमैत्रा-वरुणः । श्रोत्रम् । आ
 श्विनः । पुरस्तात् । ऐन्द्रवायवमित्यैन्द्र-वायवम् । भ्रूपयति । तस्मात् । पुरस्तात् ।
 वाचा । वदति । पुरस्तात् । मैत्रावरुणमितिमैत्रा-वरुणम् । तस्मात् । पुरस्तात् । च
 रुषुषा । पठ्यति । सर्वतः । परिहारमितिपरि-हारम् । आश्विनम् । तस्मात् । सर्वतः ।
 श्रोत्रेण । शृणोति । प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । एते । यत् । द्विदेवत्याइतिद्वि-देवत्याः ।
 [४०] अरिक्तानि । पात्राणि । सादयति । तस्मात् । अरिक्ताः । अन्तरतः । प्रा
 णाइतिप्र-अनाः । यतः । खलु । वै । यज्ञस्यं । विततस्येतिवि-ततस्य । न । क्रियते ।
 तत् । अन्विति । यज्ञम् । रूपां५ सि । अवेति । चरन्ति । यत् । अरिक्तानि । पा
 त्राणि । सादयति । क्रियमाणम् । एव । तत् । यज्ञस्यं । शये । रूपांसाम् । अनन्व
 वचारायेत्यननु-अवचाराय । दक्षिणस्य । हविर्धानस्येतिहविः-धानस्य । उत्तरस्या

मित्युत्तरस्याम् । वर्तन्याम् । सादयति । वाचि । एव । वाचम् । दधाति । एति ।
 तृतीयसवनादितितृतीयसवनात् । परीति । जेरे । यज्ञस्य । सन्तत्याइतिसन्तत्ये ॥
 [११] मनुष्यचरावुदपात्रमुपह्वयेतद्विदेवत्याप्पद् चत्वारि५ शच्च ॥ ❀ ॥९॥

बृहस्पतिः । देवानाम् । पुरोहितइतिपुरः-हितः । आसीत् । शण्डामर्काविति
 शण्डा-मर्कौ । असुराणाम् । ब्रह्मण्वन्तइतिब्रह्मण्-वन्तः । देवाः । आसन् । ब्रह्मण्वन्त
 इतिब्रह्मण्-वन्तः । असुराः । ते । अन्यः । अन्यम् । न । अशक्नुवन् । अभिभवितु
 मित्यभि-भवितुम् । ते । देवाः । शण्डामर्कावितिशण्डा-मर्कौ । उपेति । अमन्त्रयन्त ।
 तौ । अत्रूताम् । वरम् । वृणावहे । ग्रहौ । एव । नौ । अत्र । अपीति । गृह्येताम् ।
 इति । तार्भ्याम् । एतौ । शुक्रामन्थिनावितिशुक्रा-मन्थिनौ । अगृह्णन् । ततः ।
 देवाः । अभवन् । परेति । असुराः । यस्य । एवम् । विदुषः । शुक्रामन्थिनावितिशु
 क्रा-मन्थिनौ । गृह्येतेइति । भवति । आत्मना । परेति । [१२] अस्य । भ्रातृव्यः ।
 भवति । तौ । देवाः । अपनुद्येत्यप-नुद्य । आत्मने । इन्द्राय । अजुह्वुः । अपनुत्ता
 वित्यप-नुत्तौ । शण्डामर्कावितिशण्डा-मर्कौ । सह । असुना । इति । ब्रूयात् । यम् ।
 द्विष्यात् । यम् । एव । द्वेष्टि । तेन । एनौ । सह । अपेति । नुदते । सः । प्रथमः । सङ्घं
 तिरितिसं-कृतिः । विश्वकर्मेतिविश्व-कर्मा । इति । एव । एनौ । आत्मने । इन्द्राय ।
 अजुह्वुः । इन्द्रः । हि । एतानि । रूपाणि । करिक्रत् । अचरत् । असौ । वै । आदि
 त्यः । शुक्रः । चन्द्रमाः । मन्थी । अपिगृह्येत्यपि-गृह्य । प्राञ्चौ । निरिति । [१३] क्राम
 तः । तस्मात् । प्राञ्चौ । यन्तौ । न । पश्यन्ति । प्रत्यञ्चौ । आवृत्येत्या-वृत्य । जुहुतः ।
 तस्मात् । प्रत्यञ्चौ । यन्तौ । पश्यन्ति । चखुषीइति । वै । एतेइति । यज्ञस्य । यत् ।
 शुक्रामन्थिनावितिशुक्रा-मन्थिनौ । नामिका । उत्तरेदिस्तिउत्तर-वेदिः । अभितः ।
 परिक्रम्येतिपरि-क्रम्य । जुहुतः । तस्मात् । अभितः । नासिकाम् । चखुषीइति । त
 स्मात् । नासिकया । चखुषीइति । विधृतेइतिवि-धृते । सर्वतः । परीति । क्रामतः ।
 रक्षंसाम् । अपहत्याइत्यप-हत्ये । देवाः । वै । याः । प्राचीः । आहुंतीरित्या-हुतीः ।
 अजुह्वुः । ये । पुस्तात् । असुराः । आसन् । तान् । ताभिः । प्रेति । [१४] अ
 नुदन्त । याः । प्रतीचीः । ये । पश्चात् । असुराः । आसन् । तान् । ताभिः । अपे

तिं । अनुदन्त । प्राचीः । अन्याः । आहुतयइत्या-हुतयः । ह्यन्ते । प्रत्यञ्चौ । शुक्रा
 मन्थिनावितिशुक्रा-मन्थिनौ । पश्चात् । च । एव । पुस्तात् । च । यजमानः ।
 भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते । तस्मात् । पराचीः । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रेति । वीयन्ते ।
 प्रतीचीः । जायन्ते । शुक्रामन्थिनावितिशुक्रा-मन्थिनौ । वै । अन्विति । प्रजाइति
 प्र-जाः । प्रेति । जायन्ते । अत्रीः । च । आद्याः । च । सुवीराइतिसु-वीराः । प्रजा
 इतिप्र-जाः । प्रजनयन्नितिप्र-जनयन् । परीति । इहि । शुक्रः । शुक्रशोचिपेतिशुक्र-
 शोचिपा । [४५] सुप्रजाइतिसु-प्रजाः । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रजनयन्नितिप्र-जनयन् ।
 परीति । इहि । मन्थी । मन्थिशोचिपेतिमन्थि-शोचिपा । इति । आह । एताः ।
 वै । सुवीराइतिसु-वीराः । याः । अत्रीः । एताः । सुप्रजाइतिसु-प्रजाः । याः । आ
 द्याः । यः । एवम् । वेद । अत्री । अस्य । प्रजेतिप्र-जा । जायते । न । आद्या ।
 प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । अल्पि । अश्रयत् । तत् । परेति । अपतत् । तत् । विकङ्कत
 मिति-वि-कङ्कतम् । प्रेति । अविशत् । तत् । विकङ्कतइति-वि-कङ्कते । न । अरमत ।
 तत् । यवम् । प्रेति । अविशत् । तत् । यवै । अरमत । तत् । यवस्य । [४६] यवत्व
 मिति-यव-त्वम् । यत् । वैकङ्कतम् । मन्थिपात्रमितिमन्थि-पात्रम् । भवति । सक्तुभि
 रिति-सक्तु-भिः । श्रीणाति । प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । एव । तत् । चरुपुः । समिति ।
 भरति । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । मन्थिपात्रमिति
 मन्थि-पात्रम् । सदः । न । अश्नुते । इति । आर्तपात्रमित्यार्त-पात्रम् । हि । इति ।
 वृ यात् । यत् । अश्नुवीत । अन्धः । अध्वर्युः । स्यात् । आर्तिम् । एति । ऋच्छेत् ।
 तस्मात् । न । अश्नुते ॥ [४७] आत्मनापरा निष्प्रशुक्रशोचिपायवस्यसप्तत्रिं
 शच्च ॥ * * * * * ॥ १० ॥

देवाः । वै । यत् । यज्ञ । अकुर्वत । तत् । असुराः । अकुर्वत । ते । देवाः ।
 आग्रयणाग्रानित्याग्रयण-अग्रान् । ग्रहान् । अपश्यन् । तान् । अगृह्णत । ततः । वै ।
 ते । अग्रम् । परीति । आयन् । यस्य । एवम् । त्रिदुपः । आग्रयणाग्राइत्याग्रयण-
 अग्राः । ग्रहाः । गृह्णन्ते । अग्रम् । एव । समानानाम् । परीति । एति । रुग्णवत्ये
 तिरुग्ण-वत्या । ऋचा । भ्रातृव्यवतइतिभ्रातृव्य-वतः । गृहीयात् । भ्रातृव्यस्य । एव ।
 ऋत्वा । अग्रम् । समानानाम् । परीति । एति । ये । देवाः । दिवि । एकादश । स्थ ।

मित्युत्तरस्याम् । वर्तन्याम् । सादयति । वाचि । एव । वाचम् । दधाति । एति ।
 तृतीयसवनादितितृतीय-सवनात् । परीति । शेरे । यज्ञस्य । सन्तत्याइतिसन्त्यै ॥
 [४१] मनुष्यचरावुदपात्रमुपह्वयेतद्विदेवत्याण्ड चत्वारिंशच्च ॥ ❀ ॥९॥

बृहस्पतिः । देवानाम् । पुरोहितइतिपुरः-हितः । आसीत् । शण्डामर्काविति
 शण्डा-मर्कौ । असुराणाम् । ब्रह्मण्वन्तइतिब्रह्मण्-वन्तः । देवाः । आसन् । ब्रह्मण्वन्त
 इतिब्रह्मण्-वन्तः । असुराः । ते । अन्यः । अन्यम् । न । अशक्नुवन् । अभिभवितु
 मित्यभि-भित्तुम् । ते । देवाः । शण्डामर्कावितिशण्डा-मर्कौ । उपेति । अमन्त्रयन्त ।
 तौ । अब्रूताम् । वरम् । वृणावहै । ग्रहौ । एव । नौ । अत्र । अपीति । गृह्येताम् ।
 इति । ताभ्याम् । एतौ । शुक्रामन्थिनावितिशुक्रा-मन्थिनौ । अगृह्णन् । ततः ।
 देवाः । अभवन् । परेति । असुराः । यस्य । एवम् । विदुषः । शुक्रामन्थिनावितिशु
 क्रामन्थिनौ । गृह्येतेइति । भवति । आत्मना । परेति । [४२] अस्य । भ्रातृव्यः ।
 भवति । तौ । देवाः । अपनुद्येत्यप-नुद्यं । आत्मने । इन्द्राय । अजुह्वुः । अपनुत्ता
 वित्यप-नुत्तौ । शण्डामर्कावितिशण्डा-मर्कौ । सह । असुना । इति । ब्रूयात् । यम् ।
 द्विष्यात् । यम् । एव । द्वेष्टि । तेन । एनौ । सह । अपेति । नुदते । सः । प्रथमः । सङ्घ
 तिरितिसं-कृतिः । विश्वकर्मेतिविश्व-कर्मा । इति । एव । एनौ । आत्मने । इन्द्राय ।
 अजुह्वुः । इन्द्रः । हि । एतानि । रूपाणि । करिक्रत् । अर्चरत् । असौ । वे । आदि
 त्यः । शुक्रः । चन्द्रमाः । मन्थी । अपिगृह्येत्यपि-गृह्यं । प्राञ्चौ । निरिति । [४३] क्राम
 तः । तस्मात् । प्राञ्चौ । यन्तौ । न । पश्यन्ति । प्रत्यञ्चौ । आवृत्तेत्या-वृत्यं । जुहुतः ।
 तस्मात् । प्रत्यञ्चौ । यन्तौ । पश्यन्ति । चरुपुपीइति । वै । एतेइति । यज्ञस्य । यत् ।
 शुक्रामन्थिनावितिशुक्रामन्थिनौ । नासिका । उत्तरेवेदिरित्युत्तर-वेदिः । अभितः ।
 परिक्रम्येतिपरि-क्रम्यं । जुहुतः । तस्मात् । अभितः । नासिकाम् । चरुपुपीइति । त
 स्मात् । नासिकया । चरुपुपीइति । विधृतेइतिवि-धृते । सर्वतः । परीति । क्रामतः ।
 रूपसाम् । अपहत्याइत्यप-हृत्यै । देवाः । वे । याः । प्राञ्चीः । आहुंतीरित्या-हुतीः ।
 अजुह्वुः । ये । पुरस्तात् । असुराः । आसन् । तान् । ताभिः । प्रेति । [४४] अ
 नुदन्त । याः । प्रतीचीः । ये । एश्चात् । असुराः । आसन् । तान् । ताभिः । अपे

तिं । अनुदन्तु । प्राचीः । अन्याः । आहुतयइत्या-हुतयः । हूयन्ते । प्रत्यञ्चौ । शुक्रा
 मन्थिनावितिशुक्रा-मन्थिनौ । पश्चात् । च । एव । पुस्तात् । च । यजमानः ।
 भ्रातृव्यान् । प्रेति । नुदते । तस्मात् । पराचीः । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रेति । वीयन्ते ।
 प्रतीचीः । जायन्ते । शुक्रामन्थिनावितिशुक्रा-मन्थिनौ । वै । अन्विति । प्रजाइति
 प्र-जाः । प्रेति । जायन्ते । अत्रीः । च । आद्याः । च । सुवीराइतिसु-वीराः । प्रजा
 इतिप्र-जाः । प्रजनयन्नितिप्र-जनयन् । परीति । इहि । शुक्रः । शुक्रशोचिपेतिशुक्र-
 शोचिपा । [४५] सुप्रजाइतिसु-प्रजाः । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रजनयन्नितिप्र-जनयन् ।
 परीति । इहि । मन्थी । मन्थिशोचिपेतिमन्थि-शोचिपा । इति । आह । एताः ।
 वै । सुवीराइतिसु-वीराः । याः । अत्रीः । एताः । सुप्रजाइतिसु-प्रजाः । याः । आ
 द्याः । यः । एवम् । वेद । अत्री । अस्य । प्रजेतिप्र-जा । जायते । न । आद्या ।
 प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । अल्पि । अश्वयत् । तत् । परेति । अपतत् । तत् । विकङ्कत
 मिति-वि-कङ्कतम् । प्रेति । अविशत् । तत् । विकङ्कतइति-वि-कङ्कते । न । अरमत ।
 तत् । यवम् । प्रेति । अविशत् । तत् । यवै । अरमत । तत् । यवस्य । [४६] यवत्व
 मितियव-त्वम् । यत् । वैकङ्कतम् । मन्थिपात्रमितिमन्थि-पात्रम् । भवति । सक्तुभि
 रितिसक्तु-भिः । श्रीणति । प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । एव । तत् । चरुपुः । समिति ।
 भरति । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । कस्मात् । सत्यात् । मन्थिपात्रमिति
 मन्थि-पात्रम् । सदः । न । अश्नुते । इति । आर्णपात्रमित्यार्त-पात्रम् । हि । इति ।
 वृ यात् । यत् । अश्नुवीत । अन्धः । अध्वर्युः । स्यात् । आर्तिम् । एति । ऋच्छेत् ।
 तस्मात् । न । अश्नुते ॥ [४७] आत्मनापरा निष्प्रशुक्रशोचिपायवस्यसप्तत्रिं
 शच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १० ॥

देवाः । वै । यत् । यज्ञे । अकुर्वत् । तत् । असुराः । अकुर्वत् । ते । देवाः ।
 आग्रयणाग्रानित्याग्रयण-अग्रान् । ग्रहान् । अपश्यन् । तान् । अगृह्णत् । ततः । वै ।
 ते । अग्रम् । परीति । आयन् । यस्य । एवम् । विदुषः । आग्रयणाग्राइत्याग्रयण-
 अग्राः । ग्रहाः । गृह्यन्ते । अग्रम् । एव । समानानाम् । परीति । एति । रुग्णवत्ये
 तिरुग्ण-वत्या । ऋचा । भ्रातृव्यवतइतिभ्रातृव्य-वतः । गृहीयात् । भ्रातृव्यस्य । एव ।
 ऋत्वा । अग्रम् । समानानाम् । परीति । एति । ये । देवाः । दिवि । एकादश । स्थ ।

इति । आह । [४८] एतावतीः । वै । देवताः । ताभ्यः । एव । एनम् । सर्वाभ्यः । गृह्णा
ति । एपः । ते । योनिः । विश्वेभ्यः । त्वा । देवेभ्यः । इति । आह । वैश्वदेवइतिवैश्व-देवः ।
हि । एपः । देवर्तया । वाक् । वै । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । यज्ञाय । अतिष्ठमा
ना । ते । देवाः । वाचि । अपक्रान्तायामित्यप-क्रान्तायाम् । तूष्णीम् । ग्रहान् ।
अगृह्णत । सा । अमन्यत । वाक् । अन्तः । यन्ति । वै । सा । इति । सा । आग्रयणम् ।
प्रति । एति । अगच्छत । तत् । आग्रयणस्य । आग्रयणत्वमित्याग्रयण-त्वम् । [४९]
तस्मात् । आग्रयणे । वाक् । वीति । सृज्यते । यत् । तूष्णीम् । पूर्वं । ग्रहाः । गृह्यन्ते ।
यथा । अस्मिन् । इयति । मे । आखः । इयति । न । अपेति । गृह्णामि । इति । उपावसु
जतीत्युप-अवसृजति । एवम् । एव । तत् । अध्वर्युः । आग्रयणम् । गृहीत्वा । यज्ञम् ।
आरभ्येया-रभ्यं । वाचम् । वीति । सृजते । त्रिः । हिम् । करोति । उद्गातृनित्युत्-
गातृन् । एव । तत् । वृणीते । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वै । एपः । यत् । आग्र
यणः । यत् । आग्रयणम् । गृहीत्वा । द्विङ्करोतीतिहिं-करोति । प्रजापतिरितिप्रजा-
पतिः । एव । [५०] तत् । प्रजाइतिप्र-जाः । अभीति । जिघृति । तस्मात् । वृथ्सम् ।
जातम् । गौः । अभीति । जिघृति । आत्मा । वै । एपः । यज्ञस्य । यत् । आग्रय
णः । सर्वनेसवनइतिसर्वने-सवने । अभीति । गृह्णाति । आत्मन् । एव । यज्ञम् ।
समिति । तन्नोति । उपरिष्ठात् । एति । नयति । रेतः । एव । तत् । दधाति । अ
धस्तात् । उपेति । गृह्णाति । प्रेति । जनयति । एव । तत् । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वा
दिनः । वदन्ति । कस्मात् । सुत्यात् । गायत्री । कनिष्ठा । छन्दमाम् । सुती । सर्वा
णि । सर्वानानि । वहति । इति । एपः । वै । गायत्रिये । वृथ्सः । यत् । आग्रयणः ।
तम् । एव । तत् । अभिनिवर्तमित्यभि-निवर्तम् । सर्वाणि । सर्वानानि । वहति ।
तस्मात् । वृथ्सम् । अपाकृतमित्यप-आकृतम् । गौः । अभि । नीति । वर्तते ॥ [५१]
आहाग्रयणत्वम्प्रजापतिरेवेतिवि० शतिश्रं ॥ ॐ ॐ ॥ ११ ॥

यज्ञेनताउपयङ्गिदेवावैयज्ञमाग्नीध्रेब्रह्मवादिनम्मस्त्वेदेवस्यग्रावाणाम्ग्राणोवाउपा०
श्वग्रादेवावाउपा० शौवाग्नेमित्रयज्ञस्यबृहस्पतिर्देवावाआग्रयणाग्रानेकादश॥११॥
यज्ञेन लोके पशुमान्स्थ्याश्वसर्वन्माव्यन्दिनव्वाग्वाअरिक्तानि तत्प्रजा एकंपञ्चा

शत् ॥ [५१] यज्ञेननिवर्तते ॥ ❀ ❀ ❀ ॥

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

पष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

इन्द्रः । वृत्राय । वज्रम् । उदिति । अयच्छत् । सः । वृत्रः । वज्रात् । उद्यत्
दित्युत्-यतात् । अविभेत् । सः । अग्रवीत् । मा । मे । प्रेति । हाः । अस्ति । वै । इ
दम् । मयि । वीर्यम् । तत् । ते । प्रेति । दास्यामि । इति । तस्मै । उक्थ्यम् । प्रेति ।
अयच्छत् । तस्मै । द्वितीयम् । उदिति । अयच्छत् । सः । अग्रवीत् । मा । मे । प्रे
ति । हाः । अस्ति । वै । इदम् । मयि । वीर्यम् । तत् । ते । प्रेति । दास्यामि । इति ।
[१] तस्मै । उक्थ्यम् । एव । प्रेति । अयच्छत् । तस्मै । तृतीयम् । उदिति । अय
च्छत् । तम् । विष्णुः । अन्विति । अतिष्ठत् । जहि । इति । सः । अग्रवीत् । मा ।
मे । प्रेति । हाः । अस्ति । वै । इदम् । मयि । वीर्यम् । तत् । ते । प्रेति । दास्या
मि । इति । तस्मै । उक्थ्यम् । एव । प्रेति । अयच्छत् । तम् । निर्मायमितिनिः-
मायम् । भूतम् । अहन्न । यज्ञः । हि । तस्य । माया । आसीत् । यत् । उक्थ्यः ।
गृह्यते । इन्द्रियम् । एव । [२] तत् । वीर्यम् । यजमानः । भ्रातृव्यस्य । वृद्धुक्ते ।
इन्द्राय । त्वा । वृहद्भन्तइतिवृहत्-वृते । वयंस्वते । इति । आह । इन्द्राय । हि । सः
तम् । प्रेति । अयच्छत् । तस्मै । त्वा । विष्णवे । त्वा । इति । आह । यत् । एव ।
विष्णुः । अन्वतिष्ठतेत्यनु-अतिष्ठत् । जहि । इति । तस्मात् । विष्णुम् । अन्वाभञ्ज
तीत्यनु-आभञ्जति । त्रिः । निरिति । गृह्णाति । त्रिः । हि । सः । तम् । तस्मै । प्रेति ।
अयच्छत् । एपः । ते । योनिः । पुनर् हविरितिपुनः-हविः । असि । इति । आह ।
पुनःपुनरितिपुनः-पुनः । [३] हि । अस्मात् । निर्गृह्णातीतिनिः-गृह्णाति । चरुपुः
वे । एतत् । यज्ञस्य । यत् । उक्थ्यः । तस्मात् । उक्थ्यम् । हुतम् । सोमाः । अन्वाय
न्तीत्यनु-आयन्ति । तस्मात् । आत्मा । चरुपुः । अन्विति । एति । तस्मात् । ए

कम् । यन्तम् । बृहवः । अन्विति । यन्ति । तस्मात् । एकः । बहूनाम् । भद्रः । भव
 ति । तस्मात् । एकः । बृहीः । जायाः । विन्दते । यदि । कामयेत । अश्वर्युः ।
 आत्मानम् । यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-यज्ञसेन । अर्पयेयम् । इति । अन्तरा । आहवनीय
 मित्या हवनीयम् । च । हविर्धानमितिहविः-धानम् । च । तिष्ठन् । अवेति । नयेत् ।
 [४] आत्मानम् । एव । यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-यज्ञसेन । अर्पयति । यदि । कामयेत ।
 यजमानम् । यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-यज्ञसेन । अर्पयेयम् । इति । अन्तरा । सदोहविर्धा
 नेइतिसदः-हविर्धाने । तिष्ठन् । अवेति । नयेत् । यजमानम् । एव । यज्ञयज्ञसेनेति
 यज्ञ-यज्ञसेन । अर्पयति । यदि । कामयेत । सदस्यान् । यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-यज्ञसेन ।
 अर्पयेयम् । इति । सदः । आलभ्येत्या-लभ्य । अवेति । नयेत् । सदस्यान् । एव ।
 यज्ञयज्ञसेनेतियज्ञ-यज्ञसेन । अर्पयति ॥ [५] इतीन्द्रियमेवपुनःपुनर्नयेत्रयस्त्रि
 शच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१॥

आयुः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । ध्रुवः । उत्तमइत्युत्-तमः । ग्रहाणाम् ।
 गृह्यते । तस्मात् । आयुः । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । उत्तममित्युत्-तमम् । मूर्धा
 नम् । दिवः । अरतिम् । पृथिव्याः । इति । आह । मूर्धानम् । एव । एनम् । समाना
 नाम् । करोति । वैश्वानरम् । ऋतार्य । जातम् । अग्निम् । इति । आह । वैश्वानरम् ।
 हि । देवतया । आयुः । उभयतो वैश्वानरइत्युभयतः-वैश्वानरः । गृह्यते । तस्मात् ।
 उभयतः । प्राणाइतिप्र-अनाः । अधस्तात् । च । उपरिष्ठात् । च । अधिनः । अन्ये ।
 ग्रहाः । गृह्यन्ते । अर्धी । ध्रुवः । तस्मात् [६] अर्धी । अवाङ् । प्राणइतिप्र-अनः ।
 अन्येषाम् । प्राणानामितिप्र-अनानाम् । उपोप्तइत्युप-उप्ते । अन्ये । ग्रहाः । साद्य
 न्ते । अनुपोप्तइत्यनुप-उप्ते । ध्रुवः । तस्मात् । अश्वा । अन्याः । प्रजाइतिप्र-जाः ।
 प्रतितिष्ठन्तीतिप्रति-तिष्ठन्ति । माःसेन । अन्याः । असुराः । वै । उत्तरतइत्युत्-त्
 रतः । पृथिवीम् । पर्याचिकीर् पन्नितिपरि-आचिकीर् पन् । ताम् । देवाः । ध्रुवेषां ।
 अदृः हन् । तत । ध्रुवस्य । ध्रुवत्वमितिध्रुव-त्वम् । यत् । ध्रुवः । उत्तरतइत्युत्-तरतः ।
 साद्यने । धृत्यै । आयुः । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । ध्रुवः । आत्मा । होता । यत् । होतृ
 चमसइतिहोतृ-चमसे । ध्रुवम् । अवनयतीत्यव-नयति । आत्मन् । एव । यज्ञस्य ।
 [७] आयुः । दधाति । पुरस्तात् । उक्थस्य । अवनीयइत्यव-नीयः । इति । आहुः ।

पुरस्तात् । हि । आयुषः । भुङ्क्ते । मध्यतः । अवनीयइत्यव-नीयः । इति । आहुः ।
 मध्यमेन । हि । आयुषः । भुङ्क्ते । उत्तगार्थइत्युत्तर-अर्थे । अवनीयइत्यव-नीयः ।
 इति । आहुः । उत्तमेनेत्युत्-तमेन । हि । आयुषः । भुङ्क्ते । वैश्वदेव्यामितिवैश्व-दे
 व्याम् । ऋचि । शस्यमानायाम् । अवेति । नयति । वैश्वदेव्यइतिवैश्व-देव्यः । वै ।
 प्रजाइतिप्र-जाः । प्रजास्वितिप्र-जासु । एव । आयुः । दधाति ॥ [८] ध्रुवस्तस्मा
 देवयज्ञस्यैकान्नचत्वारिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ २ ॥

यज्ञेन । वै । देवाः । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । आयन्नू । ते । अमन्य
 न्त । मनुष्याः । नः । अन्वामविष्यन्तीत्यनु-आमविष्यन्ति । इति । ते । सव्वथ्स
 रेणेतिसं-वथ्सरेण । योपयित्वा । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । आयन्नू । तम् । ऋष
 यः । ऋतुग्रहेरित्यृतु-ग्रहेः । एव । अनुं । प्रेति । अजानन्नू । यत् । ऋतुग्रहाइत्यृतु-ग्रहाः ।
 गृह्यन्ते । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । प्रज्ञात्याइतिप्र-ज्ञात्यै । द्वादश । गृह्य
 न्ते । द्वादश । मासाः । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । सव्वथ्सरस्येति सं-वथ्सरस्य । प्रज्ञा
 त्याइतिप्र-ज्ञात्यै । सह । प्रथमौ । गृह्येतेइति । सह । उत्तमावित्युत्-तमौ । तस्मात् ।
 द्वौ द्वाविति द्वौ-द्वौ । ऋतुइति । उभयतोमुखमित्यु-भयतः-मुखम् । ऋतुपात्रमित्यृतु-
 पात्रम् । भवति । कः । [९] हि । त । वेद । यतः । ऋतूनाम् । मुखम् । ऋतूनां ।
 प्रेति । इष्य । इति । पद् । कृत्वः । आह । पद् । वै । ऋतवः । ऋतून् । एव । प्रीणा
 ति । ऋतुभिरित्यृतु-भिः । इति । चतुः । चतुष्पदइतिचतुः-पदः । एव । पशून् । प्री
 णाति । द्विः । पुनः । ऋतूनां । आह । द्विपदइतिद्वि-पदः । एव । प्रीणाति । ऋ
 तूनां । प्रेति । इष्य । इति । पद् । कृत्वः । आह । ऋतुभिरित्यृतु-भिः । इति । चतुः ।
 तस्मात् । चतुष्पादइतिचतुः-पादः । पशवः । ऋतून् । उपेति । जीवन्ति । द्विः ।
 [१०] पुनः । ऋतूनां । आह । तस्मात् । द्विपादइतिद्वि-पादः । चतुष्पदइति
 चतुः-पदः । पशून् । उपेति । जीवन्ति । ऋतूनां । प्रेति । इष्य । इति । पद् ।
 कृत्वः । आह । ऋतुभिरित्यृतु-भिः । इति । चतुः । द्विः । पुनः । ऋतूनां । आह ।
 आक्रमणमित्या-क्रमणम् । एव । तत् । सेतुम् । यजमानः । कुरुते । सुवर्गस्येति सु
 वः-गस्य । लोकस्य । समष्ट्याइतिसं-अष्ट्ये । न । अन्यः । अन्यम् । अनुं । प्रेति ।
 पद्येत । यत् । अन्यः । अन्यम् । अनुप्रपद्येतेत्यनु-प्रपद्येत । ऋतुः । ऋतुम् । अनु ।

प्रेति । पद्येन । ऋतवः । मोहुंकाः । स्युः । [११] प्रसिद्धमितिप्र-सिद्धम् । एव । अ
 ध्वयुः । दक्षिणणेन । प्रेति । पद्यते । प्रसिद्धमितिप्र-सिद्धम् । प्रतिप्रस्थातेतिप्रति-प्र
 स्थाता । उत्तरेणेत्युत्-तरेण । तस्मात् । आदित्यः । पद् । मासः । दक्षिणणेन । एति ।
 पद् । उत्तरेणेत्युत्-तरेण । उपयामगृहीतइत्युपयाम-गृहीतः । अमि । सः सर्पइति
 सं-सर्पः । अमि । अः ह्रस्वत्यायेत्यहः-पत्याय । त्वा । इति । आह । अस्ति ।
 त्रयोदशइतित्रयः दशः । मासः । इति । आहुः । तम् । एव । तत् । प्रीणाति ॥ [१२]
 कोजीवन्तिद्विस्स्युश्चतुंस्त्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ३ ॥

सुवर्गायेतिसुवः-गार्य । वै । एते । लोकार्य । गृह्यन्ते । यत् । ऋतुग्रहाइत्यृ
 तु-ग्रहाः । ज्योतिः । इन्द्राग्नीइतीन्द्र-अग्नी । यत् । ऐन्द्राग्मित्यैन्द्र-अग्निम् । ऋतुपा
 त्रेणेत्यृतु-पात्रेण । गृह्णाति । ज्योतिः । एव । अस्मै । उपरिष्ठात् । दधाति । सुवर्ग
 स्येतिसुवः-गस्य । लोकस्य । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्यै । ओजोभूतावित्योजः-भृतौ ।
 वै । एतौ । देवानाम् । यत् । इन्द्राग्नीइतीन्द्र-अग्नी । यत् । ऐन्द्राग्मित्यैन्द्र-अग्निः । गृह्यते ।
 ओजः । एव । अवेति । रुन्धे । वैश्वदेवमिति वैश्व-देवम् । शुक्रपात्रेणेतिशुक्र-पात्रे
 ण । गृह्णाति । वैश्वदेव्यइतिवैश्व-देव्यः । वै । प्रजाइतिप्र-जाः । असौ । आदित्यः ।
 शुक्रः । यत् । वैश्वदेवमिति वैश्व-देवम् । शुक्रपात्रेणेतिशुक्र-पात्रेण । गृह्णाति । त
 स्मात् । असौ । आदित्यः । [१३] सर्वाः । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रत्यङ् । उदिति । एति ।
 तस्मात् । सर्वैः । एव । मन्वते । माम् । प्रति । उदात् । अगात् । इति । वैश्वदे
 वमिति वैश्व-देवम् । शुक्रपात्रेणेतिशुक्र-पात्रेण । गृह्णाति । वैश्वदेव्यइतिवैश्व-देव्यः ।
 वै । प्रजाइतिप्र-जाः । तेजः । शुक्रः । यत् । वैश्वदेवमिति वैश्व-देवम् । शुक्रपात्रेणेति
 शुक्र-पात्रेण । गृह्णाति । प्रजास्वितिप्र-जासुं । एव । तेजः । दधाति ॥ [१४] तस्मा
 दसावादित्यास्त्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ४ ॥

इन्द्रः । मरुद्धिरिति मरुत्-भिः । सार्विद्येनेति सां-विद्येन । मार्च्यन्दिने । सर्व
 ने । वृत्रम् । अहन्न । यत् । मार्च्यन्दिने । सर्वने । मरुत्वतीर्याः । गृह्यन्ते । वात्रिणा
 इतिवार्ति-घ्नाः । एव । ते । यजमानस्य । गृह्यन्ते । तस्य । वृत्रम् । जघ्रुपः । ऋतवः ।
 अमुह्यन् । सः । ऋतुपात्रेणेत्यृतु-पात्रेण । मरुत्वतीयान् । अगृह्णात् । ततः । वै ।

सः । ऋतून् । प्रेति । अजानात् । यत् । ऋतुपात्रेणेत्यृतु-पात्रेण । मरुत्वतीयाः । गृह्यन्ते । ऋतूनाम् । प्रज्ञात्याइतिप्र-ज्ञात्ये । वर्जम् । वै । एतम् । यजमानः । भ्रातृव्याय । प्रेति । हरति । यत् । मरुत्वतीयाः । उदिति । एव । प्रथमेन । [१५] यच्छ्रुति । प्रेति । हरति । द्वितीयेन । स्तृणुते । तृतीयेन । आयुधम् । वै । एतत् । यजमानः । समिति । कुरुते । यत् । मरुत्वतीयाः । धनुः । एव । प्रथमः । ज्या । द्वितीयः । इपुः । तृतीयः । प्रतीति । एव । प्रथमेन । धत्ते । वीति । सृजति । द्वितीयेन । विध्यति । तृतीयेन । इन्द्रः । वृत्रम् । हत्वा । पराम् । पगवत्मितिपरा-वतम् । अगच्छत् । अपेति । अग्रधम् । इति । मन्यमानः । सः । हरितः । अभवत् । सः । एतान् । मरुत्वतीयान् । आत्मस्पर्णानित्यात्म-स्पर्णान् । अपश्यत् । तान् । अगृहीत् । [१६] प्राणमितिप्र-अनम् । एव । प्रथमेन । अस्पृणुत् । अपानमित्यप-अनम् । द्वितीयेन । आत्मानम् । तृतीयेन । आत्मस्पर्णाइत्यात्म-स्पर्णाः । वै । एते । यजमानस्य । गृह्यन्ते । यत् । मरुत्वतीयाः । प्राणमितिप्र-अनम् । एव । प्रथमेन । स्पृणुते । अपानमित्यप-अनम् । द्वितीयेन । आत्मानम् । तृतीयेन । इन्द्रः । वृत्रम् । अहन् । तम् । देवाः । अत्रुवन् । महान् । वै । अयम् । अभूत् । यः । वृत्रम् । अवधीत् । इति । तत् । महेन्द्रस्येतिमहा-इन्द्रस्य । महेन्द्रत्वमितिमहेन्द्र-त्वम् । सः । एतम् । महेन्द्रमितिमाहा-इन्द्रम् । उद्धारमित्युत्-हारम् । उदिति । अहरत् । वृत्रम् । हत्वा । अन्यासु । देवतासु । अधीति । यत् । महेन्द्रइतिमाहा-इन्द्रः । गृह्यते । उद्धारमित्युत्-हारम् । एव । तम् । यजमानः । उदिति । हरते । अन्यासु । प्रजास्वितिप्र-जासु । अधीति । शुक्रपात्रेणेतिशुक्र-पात्रेण । गृह्णाति । यजमानदेवत्यइति यजमान-देवत्यः । वै । महेन्द्रइतिमाहा-इन्द्रः । तेजः । शुक्रः । यत् । महेन्द्रमितिमाहा-इन्द्रम् । शुक्रपात्रेणेतिशुक्र-पात्रेण । गृह्णाति । यजमाने । एव । तेजः । दधाति । [१७] प्रथमेनागृहीतदेवतास्वष्टाविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ॥५॥

अदितिः । पुत्रकामेतिपुत्र-कामा । साध्येभ्यः । देवेभ्यः । ब्रह्मोदनमितिब्रह्म-ओदनम् । अपचत् । तस्यै । उच्छेपणमित्युत्-शेषणम् । अददुः । तत् । प्रेति । आश्नात् । सा । रेतः । अधत् । तस्यै । चत्वारः । आदित्याः । अजायन्त । सा । द्वितीयम् । अपचत् । सा । अमन्यत् । उच्छेपणादित्युत्-शेषणात् । मे । इमे । अ

ज्ञत । यत् । अग्रै । प्राशिव्यामीतिप्र-अशिव्यामि । इतः । मे । वसीयासः । ज
 निष्यन्ते । इति । सा । अग्रै । प्रेति । आञ्जात् । सा । रेतः । अधत् । तस्यै ।
 व्यृद्धमिति-वि-ऋद्धम् । आण्डम् । अजायत । सा । आदित्येभ्यः । एव । [१८] तृ
 तीर्यम् । अपचन् । भोगाय । मे । इदम् । श्रान्तम् । अस्तु । इति । ते । अनुवन् ।
 वरम् । वृणाग्रहै । यः । अतः । जायते । अस्माकम् । सः । एकः । असत् । यः ।
 अस्य । प्रजायामितिप्र-जायाम् । ऋध्याते । अस्माकम् । भोगाय । भवात् । इति ।
 ततः । विवस्वान् । आदित्यः । अजायत । तस्यै । वै । इयम् । प्रजेतिप्र-जा ।
 यत् । मनुष्याः । तासु । एकः । एव । ऋद्धः । यः । यजते । सः । देवानाम् । भो
 गाय । भवति । देवाः । वै । यज्ञात् । [१९] रुद्रम् । अन्तः । आयन् । सः । आ
 दित्यान् । अन्वाक्रमतेत्यनु-आक्रमत । ते । द्विदेवत्यानितिद्वि-देवत्यान् । प्रेति ।
 अपद्यन्त । तान् । न । प्रति । प्रेति । अयच्छन् । तस्मात् । अपीति । वध्यम् ।
 प्रपन्नमितिप्र-पन्नम् । न । प्रति । प्रेति । यच्छन्ति । तस्मात् । द्विदेवत्येभ्य इतिद्वि-दे
 वत्येभ्यः । आदित्यः । निरिति । गृह्यते । यत् । उच्छेपणादित्युत्-शेषणात् । अ
 जायन्त । तस्मात् । उच्छेपणादित्युत्-शेषणात् । गृह्यते । तिसृभिरिति तिसृ-भिः । ऋ
 ग्भिरित्यृक्-भिः । गृह्णाति । माता । पिता । पुत्रः । तत् । एव । तत् । मिथुनम् ।
 उल्वम् । गर्भैः । जरायुं । तत् । एव । तत् । [२०] मिथुनम् । पशवंः । वै । एते ।
 यत् । आदित्यः । ऊर्क । दधि । दधा । मध्यतः । श्रीणाति । ऊर्जम् । एव । पशू
 नाम् । मध्यतः । दधाति । श्रुतात्तद्भवेनेतिश्रुत-आतद्भवेन । मेध्यत्वायेतिमेध्य-त्वाय ।
 तस्मात् । आमा । पक्वम् । दुहे । पशवंः । वै । एते । यत् । आदित्यः । परिश्रि
 त्येतिपरि-श्रित्यं । गृह्णाति । प्रतिरुध्येतिप्रति-रुध्यं । एव । अस्मै । पशून् । गृह्णा
 ति । पशवंः । वै । एते । यत् । आदित्यः । एषः । रुद्रः । यत् । अग्निः । परिश्रि
 त्येतिपरि-श्रित्यं । गृह्णाति । रुद्रात् । एव । पशून् । अन्तः । दधाति । [२१] एषः ।
 वै । विवस्वान् । आदित्यः । यत् । उपाशुसर्वान् इत्युपाशु-सर्वानः । सः । एतम् ।
 एव । सोमपीथमिति सोम-पीथम् । परीति । श्ये । एति । तृतीयसवनादिति तृती
 थ-सवनात् । विवस्वः । आदित्यः । एषः । ते । सोमपीथ इति सोम-पीथः । इति ।

आह । विवेस्वन्तम् । एव । आदित्यम् । सोमपीथेनेतिसोम-पीथेन । समिति । अ
 र्धयति । या । दिव्या । वृष्टिः । तथा । त्वा । श्रीणामि । इति । वृष्टिकामस्येतिवृ
 ष्टि-कामस्य । श्रीणीयात् । वृष्टिम् । एव । अवेति । रुन्धे । यदि । ताजक् । प्रस्क
 न्देदितिप्र-स्कन्देत् । वरुपुकः । पर्जन्यः । स्यात् । यदि । चिरम् । अवरुपुकः ।
 न । सादयति । असन्नात् । हि । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रजायन्तइतिप्र-जायन्ते । न ।
 अन्विति । वपट् । कुरोति । यत् । अनुवपट् कुर्यादित्यनु-वपट् कुर्यात् । रुद्रम् । प्र
 जाइतिप्र-जाः । अन्ववसृजेदित्यनु-अवसृजेत् । न । हुत्वा । अन्विति । ईरूपेत् । यत् ।
 अन्वीरूपेतेत्यनु-ईरूपेत् । चरुपुः । अस्य । प्रमायुक्मितिप्र-मायुक्कम् । स्यात् । त
 स्मात् । न । अन्वीरूप्यइत्यनु-ईरूप्यः ॥ [२२] एवयज्ञाज्जरायुतदेवतदन्तर्दधा
 तिनसप्तविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ६ ॥

अन्तर्यामपात्रेणेत्यन्तर्याम-पात्रेण । सावित्रम् । आग्रयणात् । गृह्णाति । प्र
 जापतिरितिप्रजा-पतिः । वै । एपः । यत् । आग्रयणः । प्रजानामितिप्र-जानाम् ।
 प्रजननायेतिप्र-जननाय । न । सादयति । असन्नात् । हि । प्रजाइतिप्र-जाः । प्र
 जायन्तइतिप्र-जायन्ते । न । अन्विति । वपट् । कुरोति । यत् । अनुवपट् कुर्यादि
 त्यनु-वपट् कुर्यात् । रुद्रम् । प्रजाइतिप्र-जाः । अन्ववसृजेदित्यनु-अवसृजेत् । एपः ।
 वै । गायत्रः । देवानाम् । यत् । सविता । एपः । गायत्रियै । लोके । गृह्यते । यत् ।
 आग्रयणः । यत् । अन्तर्यामपात्रेणेत्यन्तर्याम-पात्रेण । सावित्रम् । आग्रयणात् । गृह्णा
 ति । स्वात् । एव । एनम् । योनैः । निरिति । गृह्णाति । विश्वे । [२३] देशः । तृतीयम् ।
 सर्वनम् । न । उदिति । अयच्छुन्नू । ते । सवितारम् । प्रातस्सवनभागमितिप्रात
 स्सवन-भागम् । सन्तम् । तृतीयसवनमितिप्रातस्सवनम् । अभि । परीति । अन
 यन्नू । ततः । वै । ते । तृतीयम् । सर्वनम् । उदिति । अयच्छुन्नू । यत् । तृतीयस
 वनइतितृतीय-सवने । सावित्रः । गृह्यते । तृतीयस्य । सर्वनस्य । उद्यत्याइत्युत्-
 यत्ये । सवितृपात्रेणेतिसवितृ-पात्रेण । वैश्वदेवमितिवैश्व-देवम् । कुलशात् । गृह्णा
 ति । वैश्वदेव्यइतिवैश्व-देव्यः । वै । प्रजाइतिप्र-जाः । वैश्वदेवइतिवैश्व-देवः । कुल
 शः । सविता । प्रसवानामितिप्र-सवानाम् । ईशे । यत् । सवितृपात्रेणेतिसवितृ-

प्रात्रेण । वैश्वदेवमिति वैश्व-देवम् । कलशात् । गृह्णाति । सवितृप्रसूत-इतिसवि-
 तृ-प्रसूतः । एव । अस्मै । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रेति । [२४] जनयति । सोमे । सो-
 मम् । अभीति । गृह्णाति । रेतः । एव । तत् । दधाति । सुशर्मैतिसु-शर्मा । अ-
 सि । सुप्रतिष्ठानइतिसु-प्रतिष्ठानः । इति । आह । सोमे । हि । सोमम् । अभिगृ-
 ष्णातीत्यभि-गृह्णाति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । एतस्मिन् । वै । अपीति । ग्रहे ।
 मनुष्येभ्यः । देवेभ्यः । पितृभ्यइतिपितृ-भ्यः । क्रियते । सुशर्मैतिसु-शर्मा । असि ।
 सुप्रतिष्ठानइतिसु-प्रतिष्ठानः । इति । आह । मनुष्येभ्यः । एव । एतेन । करोति ।
 बृहत् । इति । आह । देवेभ्यः । एव । एतेन । करोति । नमः । इति । आह ।
 पितृभ्यइतिपितृ-भ्यः । एव । एतेन । करोति । एतावतीः । वै । देवताः । ताम्यः ।
 एव । एनम् । सर्वाभ्यः । गृह्णाति । एपः । ते । योनिः । विश्वेभ्यः । त्वा । देवेभ्यः । इ-
 ति । आह । वैश्वदेवइतिवैश्व-देवः । हि । एपः ॥ [२५] विश्वेप्रपितृभ्यएवैतेनकरो-
 त्येकान्नविश्रुतिश्च ॥ * * * * * ॥ ७ ॥

प्राणइतिप्र-अनः । वै । एपः । यत् । उपाः शुस्त्युप-अःशुः । यत् । उपा-
 ः शुपात्रेणेत्युपाःशु-पात्रेण । प्रथमः । च । उत्तमइत्युत्-तमः । च । ग्रहौ । गृह्ये-
 तेइति । प्राणमितिप्र-अनम् । एव । अन्विति । प्रयन्तीतिप्र-यन्ति । प्राणमितिप्र-अ-
 नम् । अन्तु । उदिति । यन्ति । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वै । एपः । यत् । आ-
 ग्रयणः । प्राणइतिप्र-अनः । उपाः शुस्त्युप-अःशुः । पत्नीः । प्रजाइतिप्र जाः । प्रे-
 ति । जनयन्ति । यत् । उपाः शुपात्रेणेत्युपाःशु-पात्रेण । पात्नीव्रतमितिपात्नी-व्रतम् ।
 आग्रयणात् । गृह्णाति । प्रजानामितिप्र-जानाम् । प्रजननायेतिप्र-जननाय । त-
 स्मात् । प्राणमितिप्र-अनम् । प्रजाइतिप्र-जाः । अन्तु । प्रेति । जायन्ते । देवाः ।
 वै । इतइतइतीतः-इतः । पत्नीः । सुवर्गमिति सुवः-गम् । [२६] लोकम् । अजि-
 गाःसन् । ते । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । न । प्रेति । अजानन् । ते ।
 एतम् । पात्नीव्रतमितिपात्नी-व्रतम् । अपश्यन् । तम् । अगृह्णत् । ततः । वै । ते ।
 सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । प्रेति । अजानन् । यत् । पात्नीव्रतइतिपात्नी-व्रतः ।
 गृह्यते । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । प्रजात्याइतिप्र-जात्यै । सः । सोमः ।

न । अतिष्ठत् । स्त्रीभ्यः । गृह्यमाणः । तम् । घृतम् । वज्रम् । कृत्वा । अग्रन् ।
 तम् । निरिन्द्रियमितिनिः-इन्द्रियम् । भूतम् । अगृह्णन् । तस्मात् । स्त्रियः । नि
 रिन्द्रियाइतिनिः-इन्द्रियाः । अदायादीरित्यदाय-अदीः । अपीति । पृपात् । पुः
 सः । उपस्तिरगमित्युपस्ति-तरम् । [२७] वदन्ति । यत् । घृतेन । पालीवतमि
 तिपाली-वतम् । श्रीणाति । वज्रेण । एव । एनम् । वशे । कृत्वा । गृह्णाति । उ
 पयामगृहीतइत्युपयाम-गृहीतः । असि । इति । आह । इयम् । वै । उपयामइत्यु
 प-यामः । तस्मात् । इमाम् । प्रजाइतिप्र-जाः । अनु । प्रेति । जायन्ते । बृहस्पति
 सुतस्येतिबृहस्पति-सुतस्य । ते । इति । आह । ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः ।
 ब्रह्मणा । एव । अस्मै । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रेति । जनयति । इन्दोइति । इति ।
 आह । रेतः । वै । इन्दुः । रेतः । एव । तत् । दधाति । इन्द्रियावइतीन्द्रिय-वः ।
 इति । [२८] आह । प्रजाइतिप्र जाः । वै । इन्द्रियम् । प्रजाइतिप्र-जाः । एव । अ
 स्मै । प्रेति । जनयति । अग्ना(३)इ । इति । आह । अग्निः । वै । रेतोधाइतिरेत-
 धाः । पलावइतिपला-वः । इति । आह । मिथुनत्वायेतिमिथुन-त्वाय । सज्वरिति
 स ज्वः । देवेन । त्वष्टा । सोमम् । पिव । इति । आह । त्वष्टा । वै । पशूनाम् । मि
 थुनानाम् । रूपकृदितिरूप-कृत् । रूपम् । एव । पशुपुं । दधाति । देवाः । वै । त्व
 ष्टारम् । अजिघांसन् । सः । पलाः । प्रेति । अपद्यत् । तम् । न । प्रति । प्रेति ।
 अयच्छन् । तस्मात् । अपीति । [२९] वध्यम् । प्रपन्नमितिप्र-पन्नम् । न । प्रति ।
 प्रेति । यच्छन्ति । तस्मात् । पालीवतइतिपाली-वते । त्वष्टे । अपीति । गृह्यते ।
 न । सादयति । असन्नात् । हि । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रजायन्तइतिप्र-जायन्ते । न ।
 अन्विति । वषट् । कुरोति । यत् । अनुवषट्कुर्यादित्यनु वषट्कुर्यात् । रुद्रम् । प्र
 जाइतिप्र-जाः । अन्ववसृजेदित्यनु-अवसृजेत् । यत् । न । अनुवषट् कुर्यादित्यनु-
 वषट्कुर्यात् । अशान्तम् । अग्नीदित्यग्नि-इत् । सोमम् । भ्रूपयेत् । उपाः श्वित्युप-
 अःशु । अन्विति । वषट् । कुरोति । न । रुद्रम् । प्रजाइतिप्र-जाः । अन्ववसृजती
 त्यनु-अवसृजति । ज्ञान्तम् । अग्नीदित्यग्नि-इत् । सोमम् । भ्रूपयति । अग्नीदित्य
 ग्नि-इत् । नेष्टुः । उपस्थमित्युप-स्थम् । एति । सिद्ध । [३०] नेष्टः । पलाम् । उदा
 नयेत्युत्-आनय । इति । आह । अग्नीदित्यग्नि-इत् । एव । नेष्टरि । रेतः । दधाति ।

नेष्टा । पत्नियाम् । उद्भवेत्युत्-गात्रा । समिति । ख्यापयति । प्रजापतिरितिप्रजा-
पतिः । वै । एषः । यत् । उद्भवेत्युत्-गात्रा । प्रजानामितिप्र-जानाम् । प्रजनना
येतिप्र-जननाय । अपः । उप । प्रेति । वर्तयति । रेतः । एव । तत् । सिञ्चति ।
ऊरुणा । उप । प्रेति । वर्तयति । ऊरुणा । हि । रेतः । सिञ्चते । नम्रङ्ग्येतिनम-
कृत्यं । ऊरुम् । उप । प्रेति । वर्तयति । यदा । हि । नम्रः । ऊरुः । भवति । अ
र्थ । मिथुनी । भवतः । अर्थ । रेतः । सिञ्चते । अर्थ । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रेति ।
जायन्ते ॥ [३१] पत्नीस्सुवर्गमुपस्तिरगमिन्द्रियावइत्यपिसीदमिथुन्यष्टौच ॥ ८ ॥

इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्नू । तस्य । शीरू पकपालमितिशीरू-प-कपालम् । उदिति ।
औञ्जत् । सः । द्रोणकलशइतिद्रोण-कलशः । अभवत् । तस्मात् । सोमः । समि
ति । अस्रवत् । सः । द्वारियोजनइतिहारि-योजनः । अभवत् । तम् । वीति । अत्रि
क्थित् । जुह्वानी(३) । मा । ह्यौषा (३) म् । इति । सः । अमन्यत् । यत् । होष्या
मि । आमम् । होष्यामि । यत् । न । होष्यामि । यज्ञवेशसमितियज्ञ-वेशसम् । क
रिष्यामि । इति । तम् । अघ्नियत् । होतुम् । सः । अभिः । अघ्नयत् । न । मयि ।
आमम् । होष्यसि । इति । तम् । धानाभिः । अश्रीणात् । [३२] तम् । शृतम् । भू
तम् । अजुहोत् । यत् । धानाभिः । द्वारियोजनमितिहारि-योजनम् । श्रीणाति ।
शृतत्वायेतिशृत-त्वायं । शृतम् । एव । एनम् । भूतम् । जुहोति । बहीभिः । श्री
णाति । एतावतीः । एव । अस्य । अमुष्मिन् । लोके । कामदुष्टाइतिकाम-दुष्टाः
भवन्ति । अथोइति । खलु । आहुः । एताः । वै । इन्द्रस्य । पृश्यः । कामदुष्टा
इतिकाम-दुष्टाः । यत् । द्वारियोजनीरितिहारि-योजनीः । इति । तस्मात् । बहीभिः
श्रीणीयात् । ऋत्सामेइत्यृक्-सामे । वै । इन्द्रस्य । हरीइति । सोमपानावितिसो
म-पानौ । तयोः । परिधयइतिपरि-धयः । आधानमित्या-धानम् । यत् । अप्रहृत्ये
त्यप्र-हृत्य । परिधीनितिपरि-धीन् । जुहुयात् । अन्तराधानाभ्यामित्यन्तः-आधाना
भ्याम् । [३३] घासम् । प्रेति । यच्छेत् । प्रहृत्येतिप्र-हृत्यं । परिधीनितिपरि-धीन् ।
जुहोति । निराधानाभ्यामितिनिः-आधानाभ्याम् । एव । घासम् । प्रेति । यच्छति ।
उन्नेत्युत्-नेता । जुहोति । यातयामेतियात-याम् । इव । हि । एतर् । हिं । अध्वर्युः ।
स्वगाकृतइतिस्वगा-कृतः । यत् । अध्वर्युः । जुहुयात् । यथा । विमुक्तमितिवि-मु

वत्तम् । पुनः । युनक्ति । तादृक् । एव । तत् । शीर् पञ् । अधिनिधायेत्यधि-नि-
 धायं । जुहोति । शीर् पतः । हि । सः । समभंवदितिसं-अभवत् । विक्रम्येतिवि-क्रम्यं ।
 जुहोति । विक्रम्येतिवि-क्रम्यं । हि । इन्द्रः । वृत्रम् । अहन्नं । समुव्याइतिसं-ऋच्यै ।
 पशवः । वै । द्वारियोजनीरितिहारि-योजनीः । यत् । सम्भिन्द्यादितिसं-भिन्द्यात् ।
 अल्पाः । [३४] एनम् । पशवः । भुञ्जन्तः । उपेति । तिष्ठेन्नृ । यत् । न । सम्भि-
 न्द्यादितिसं-भिन्द्यात् । बहवः । एनम् । पशवः । अभुञ्जन्तः । उपेति । तिष्ठेन्नृ ।
 मनसा । समिति । बाधते । उभयम् । करोति । बहवः । एव । एनम् । पशवः ।
 भुञ्जन्तः । उपेति । तिष्ठन्ते । उन्नेतरीत्युत्-नेतरिं । उपहवमित्युप-हवम् । इच्छन्ते ।
 यः । एव । तत्रं । सोमपीथइतिसोम-पीथः । तम् । एव । अवेति । रुन्धते । उत्तर
 वेद्यामित्युत्तर-वेद्याम् । नीति । वपति । पशवः । वै । उत्तग्वेदित्युत्तर-वेदिः । पश-
 वः । द्वारियोजनीरितिहारि-योजनीः । पशुपुं । एव । पशुन् । प्रतीति । स्थापयन्ति ॥
 [३५] अश्रीणादन्तराधानाम्यामर्त्वास्थापयन्ति ॥ ❀ ❀ ॥९॥

ग्रहान् । वै । अन्विति । प्रजाइतिप्र-जाः । पशवः । प्रेति । जायन्ते । उपाः श्वन्तर्या
 मावित्युपाः शु-अन्तर्यामौ । अजावयइत्यजा-अवयः । शुक्रामन्थिनावितिशुक्रा-
 मन्थिनौ । पुरुपाः । ऋतुग्रहानित्युत्-ग्रहान् । एकशफाइत्येक-शफाः । आदित्य
 ग्रहमित्यादित्य-ग्रहम् । गावः । आदित्यग्रहइत्यादित्य-ग्रहः । भूयिष्ठाभिः । ऋग्भि-
 रित्युक्-भिः । गृह्यते । तस्मात् । गावः । पशूनाम् । भूयिष्ठाः । यत् । त्रिः । उपाः
 शुमित्युप-अ-शुम् । हस्तेन । विगृह्णातीतिवि-गृह्णाति । तस्मात् । द्वौ । त्रीन् । अजा ।
 जनयति । अर्थ । अवयः । भूयसीः । पिता । वै । एपः । यत् । आग्रयणः । पुत्रः ।
 कलशः । यत् । आग्रयणः । उपदस्येदित्युप-दस्येत् । कलशात् । गृहीयात् । यथा ।
 पिता । [३६] पुत्रम् । खिपतः । उपधावतीत्युप-धावति । तादृक् । एव । तत् । यत् ।
 कलशः । उपदस्येदित्युप-दस्येत् । आग्रयणात् । गृहीयात् । यथा । पुत्रः । पित-
 र्म् । खिपतः । उपधावतीत्युप-धावति । तादृक् । एव । तत् । आत्मा । वै । एपः ।
 यज्ञस्यं । यत् । आग्रयणः । यत् । ग्रहः । वा । कलशः । वा । उपदस्येदित्युप-द-
 स्येत् । आग्रयणात् । गृहीयात् । आत्मनः । एव । अधीति । यज्ञम् । निरिति ।

करोति । अविज्ञातइत्यवि-ज्ञातः । वै । एपः । गृह्यते । यत् । आग्रयणः । स्थाल्या ।
 गृह्णाति । वायव्येन । जुहोति । तस्मात् । [३७] गर्भेण । अविज्ञातेनेत्यवि-ज्ञातेन ।
 ब्रह्महेतिब्रह्म-हा । अवभृथमित्यव-भृथम् । अवेति । यन्ति । परेति । स्थालीः । अस्य
 न्ति । उदिति । वायव्यानि । हरन्ति । तस्मात् । स्त्रियम् । ज्ञाताम् । परेति । अस्य
 न्ति । उदिति । पुमांसम् । हरन्ति । यत् । पुरोरुचमितिपुरः-रुचम् । आह । यथा ।
 वससे । आहरतीत्या-हरति । तादृक् । एव । तत् । यत् । ग्रहम् । गृह्णाति । यथा ।
 वस्यसे । आहृत्येत्या-हृत्यं । प्रेति । आह । तादृक् । एव । तत् । यत् । सादयति । यथा ।
 वस्यसे । उपनिधायेत्युप-निधायं । अपक्रामतीत्यप-क्रामति । तादृक् । एव । तत् ।
 यत् । वै । यज्ञस्यं । साम्ना । यजुषा । क्रियते । शिथिलम् । तत् । यत् । ऋचा ।
 तत् । दृढम् । पुस्तोदुपयामा इतिपुस्तोत्-उपयामाः । यजुषा । गृह्यन्ते । उपरिष्ठा
 दुपयामा इत्युपरिष्ठात्-उपयामाः । ऋचा । यज्ञस्यं । धृत्यै ॥ [३८] यथापितातस्मा
 दपक्रामतितादृगेवतद्यदृष्टादंशच ॥ * * * ॥१०॥

प्रेति । अन्यानि । पात्राणि । युज्यन्ते । न । अन्यानि । यानि । पराचीनानि ।
 प्रयुज्यन्तइतिप्र-युज्यन्ते । अमुम् । एव । तैः । लोकम् । अभीति । जयति । प
 राड् । इव । हि । असौ । लोकः । यानि । पुनः । प्रयुज्यन्तइतिप्र-युज्यन्ते । इमम् ।
 एव । तैः । लोकम् । अभीति । जयति । पुनःपुनरितिपुनः-पुनः । इव । हि । अ
 यम् । लोकः । प्रेति । अन्यानि । पात्राणि । युज्यन्ते । न । अन्यानि । यानि ।
 पराचीनानि । प्रयुज्यन्तइतिप्र-युज्यन्ते । तानि । अन्विति । ओषधयः । परेति ।
 भवन्ति । यानि । पुनः [३९] प्रयुज्यन्तइतिप्र-युज्यन्ते । तानि । अन्विति । ओ
 षधयः । पुनः । एति । भवन्ति । प्रेति । अन्यानि । पात्राणि । युज्यन्ते । न । अ
 न्यानि । यानि । पराचीनानि । प्रयुज्यन्तइतिप्र-युज्यन्ते । तानि । अन्विति । आ
 रण्याः । पञ्चवः । अरण्यम् । अपेति । यन्ति । यानि । पुनः । प्रयुज्यन्तइतिप्र-यु
 ज्यन्ते । तानि । अन्विति । ग्राम्याः । पञ्चवः । ग्रामम् । उपावयन्तीत्युप-अवय
 न्ति । यः । वै । ग्रहाणाम् । निदानमितिनि-दानम् । वेदं । निदानंवानितिनिदा
 नं-वान् । भवति । आज्यम् । इति । उक्थम् । तत् । वै । ग्रहाणाम् । निदानमिति
 नि-दानम् । यत् । उपाश्चित्युप-अश्चु । अश्चंति । तत् । [४०] उपाश्चन्त

र्यामयोरित्युपांशु-अन्तर्यामयोः । यत् । उच्चैः । तत् । इतरेषाम् । ग्रहाणाम् । ए
 तत् । वै । ग्रहाणाम् । निदानमितिनिदानम् । यः । एवम् । वेदं । निदानंवानि
 तिनिदानं-वान् । भवति । यः । वै । ग्रहाणाम् । मिथुनम् । वेदं । प्रेति । प्रजयेति
 प्र-जयां । पशुभिरितिपशु-भिः । मिथुनैः । जायते । स्थालीभिः । अन्ये । ग्रहाः ।
 गृह्यन्ते । वायव्यैः । अन्ये । एतत् । वै । ग्रहाणाम् । मिथुनम् । यः । एवम् । वेदं ।
 प्रेति । प्रजयेतिप्र-जयां । पशुभिरितिपशु-भिः । मिथुनैः । जायते । इन्द्रः । त्वष्टुः ।
 सोमम् । अभीपहेत्यभि-सहा । अपिवत् । सः । विष्वङ् । [४१] वीति । आर्च्छत् ।
 सः । आत्मन् । आरमणमित्या-रमणम् । न । अविन्दत् । सः । एतान् । अनुसवन
 मित्यनु-सवनम् । पुरोडाशान् । अपश्यत् । तान् । निरिति । अवपत् । तैः । वै ।
 सः । आत्मन् । आरमणमित्या-रमणम् । अकुरुत् । तस्मात् । अनुसवनमित्यनु-स
 वनम् । पुरोडाशाः । निरिति । उप्यन्ते । तस्मात् । अनुसवनमित्यनु-सवनम् । पुरो
 डाशानाम् । प्रेति । अञ्जीयात् । आत्मन् । एव । आरमणमित्या-रमणम् । कुरुते ।
 न । एनम् । सोमः । अतीति । पवते । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति ।
 न । ऋचा । न । यजुषा । पङ्क्तिः । आप्यते । अथ । किम् । यज्ञस्य । पाङ्क्तत्व
 मितिपाङ्क्त-त्वम् । इति । धानाः । कर्मभः । परिवापइतिपरि-वापः । पुरोडाशः ।
 पयस्या । तेन । पङ्क्तिः । आप्यते । तत् । यज्ञस्य । पाङ्क्तत्वमितिपाङ्क्त-त्वम् ॥
 [४२] भवन्तियानिपुनश्शं संतितद्विष्वङ्घ्रितुर्दशच ॥ ❀ ॥ ११ ॥

इन्द्रोवृत्रायायुर्वैयज्ञेनंसुवर्गा येन्द्रोमरुद्धिरदितिरन्तर्यामपात्रेणंप्राणउपांशु
 पात्रेणेन्द्रोवृत्रमंहन्तस्यग्रहान्प्रान्यान्येकादश ॥११॥ इन्द्रोवृत्रायपुनरं ऋतुनांऽऽहमि
 थुनम्पशवोनेष्टःपत्नीमुपांश्वन्तर्यामयोर्द्विचत्वारिंशत् ॥ ४२ ॥ इन्द्रोवृत्रायंपाङ्
 क्तत्वम् ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

हरिः ओ (३) म् ॥

इति पष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः ॥

पष्ठकाण्डे पष्ठः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

सुवर्गायेतिसुवः-गायं । वै । एतानि । लोकायं । हूयन्ते । यत् । दास्वि
णानि । द्वाभ्याम् । गार्हपत्यइतिगार्ह-पत्ये । जुहोति । द्विपादितिद्वि-पात् ।
यजमानः । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । आग्नीध्रइत्याग्नि-इध्रे । जुहोति । अन्तरि
ख्ये । एव । एति । क्रमते । सदः । अभि । एति । एति । सुवर्गमितिसुवः-गम् ।
एव । एनम् । लोकम् । गमयति । सौरीभ्याम् । ऋग्भ्यामित्यूक्-भ्याम् । गार्ह
पत्यइतिगार्ह-पत्ये । जुहोति । अमुम् । एव । एनम् । लोकम् । समारोहयती
तिसं-आरोहयति । नयत्येतिनय-वत्या । ऋचा । आग्नीध्रइत्याग्नि-इध्रे । जुहोति ।
सुवर्गस्येतिसुवः-गस्यं । लोकस्यं । अभिनीत्याइत्यभि-नीत्यै । दिवम् । गच्छ । सु
र्वः । एत । इति । हिरण्यम् । [१] हुत्वा । उदिति । गृह्णाति । सुवर्गमितिसुवः-
गम् । एव । एनम् । लोकम् । गमयति । रूपेणं । वः । रूपम् । अभि । एति ।
एभि । इति । आह । रूपेणं । हि । आसाम् । रूपम् । अभि । एति । एति । यत् । हि
रण्येन । तुथः । वः । विश्ववेदाइतिविश्व-वेदाः । वीति । भजतु । इति । आह । तुथः
ह । स्म । वै । विश्ववेदाइतिविश्व-वेदाः । देवानाम् । दस्विणाः । वीति । भजति ।
तेनं । एव । एनाः । वीति । भजति । एतत् । ते । अग्ने । राधः । [२] एति । एति । सो
मच्युतमितिसोम-च्युतम् । इति । आह । सोमच्युतमितिसोम-च्युतम् । हि । अस्यं
राधः । एति । एति । तत् । मित्रस्यं । पथा । नय । इति । आह । शान्त्यै । ऋत
स्यं । पथा । प्रेति । इत् । चन्द्रदस्विणाइतिचन्द्र-दस्विणाः । इति । आह । सत्यम् ।
वै । ऋतम् । सत्येनं । एव । एनाः । ऋतेनं । वीति । भजति । यज्ञस्यं । पथा । सु
विता । नयन्तीः । इति । आह । यज्ञस्यं । हि । एताः । पथा । यन्ति । यत् । द
स्विणाः । ब्राह्मणम् । अद्य । राध्यासम् । [३] ऋषिम् । आरू पेयम् । इति । आह ।
एपः । वै । ब्राह्मणः । ऋषिः । आरू पेयः । यः । शुश्रुवात् । तस्मात् । एवम् । आह ।
वीति । सुर्वः । पश्यं । वीति । अन्तरिख्यम् । इति । आह । सुवर्गमितिसुवः-गम् ।
एव । एनम् । लोकम् । गमयति । यतस्व । सदम्यैः । इति । आह । मित्रत्वायेति

मित्त-त्वाय । अस्मद्वात्रा इत्यस्मत्-दात्राः । देवत्रेति देव-त्रा । गच्छत । मधुमती
 रिति मधु-मतीः । प्रदातारमिति प्र-दातारम् । एति । विशत । इति । आह । वयम् ।
 इह । प्रदातार इति प्र-दातारः । स्मः । अस्मान् । अमुत्र । मधुमतीरिति मधु-मतीः ।
 एति । विशत । इति । [४] वाव । एतत् । आह । हिरण्यम् । ददाति । ज्योतिः ।
 वै । हिरण्यम् । ज्योतिः । एव । पुरस्तात् । धत्ते । सुवर्गस्येति सुव-र्गस्य । लोक
 स्य । अनुख्यात्या इत्यनु-ख्यात्यै । अग्नीध्र इत्यग्नि-ध्रै । ददाति । अग्निमुखानित्य
 अग्नि-मुखान् । एव । ऋतून् । प्रीणाति । ब्रह्मणे । ददाति । प्रसूत्या इति प्र-सूत्यै । हो
 त्रे । ददाति । आत्मा । वै । एपः । यज्ञस्य । यत् । होता । आत्मानम् । एव । य
 ज्ञस्य । दक्षिणाभिः । समिति । अर्धयति ॥ [५] हिरण्यं राधोराध्यासममुत्रम
 धुमतीराविशतेऽष्टात्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १ ॥

समिष्टयजूपीतिसमिष्ट-यजूपि । जुहोति । यज्ञस्य । समिष्ट्या इति सं-इष्ट्यै ।
 यत् । वै । यज्ञस्य । क्रूरम् । यत् । विलिष्टमिति वि-लिष्टम् । यत् । अत्येतीत्यति-एति ।
 यत् । न । अत्येतीत्यति-एति । यत् । अतिकरोतीत्यति-करोति । यत् । न । अपीति ।
 करोति । तत् । एव । तैः । प्रीणाति । नवं । जुहोति । नवं । वै । पुरुषे । प्राणा इति प्र अ
 नाः । पुरुषेण । यज्ञः । समित इति सं-मितः । यावान् । एव । यज्ञः । तम् । प्रीणाति । पद् ।
 ऋग्मियाणि । जुहोति । पद् । वै । ऋतवं । ऋतून् । एव । प्रीणाति । त्रीणि । यजूपि ।
 [६] त्रयः । इमे । लोकाः । इमान् । एव । लोकान् । प्रीणाति । यज्ञं । यज्ञम् । गच्छ । य
 ज्ञपतिमिति यज्ञ-पतिम् । गच्छ । इति । आह । यज्ञपतिमिति यज्ञ पतिम् । एव । एनम् ।
 गमयति । स्वाम् । योनिम् । गच्छ । इति । आह । स्वाम् । एव । एनम् । योनिम् ।
 गमयति । एपः । ते । यज्ञः । यज्ञपत इति यज्ञ-पते । सहसूक्तवाक् इति सहसूक्त-वाक् ।
 सुवीर इति सु-वीरः । इति । आह । यजमाने । एव । वीर्यम् । दधाति । वासिष्ठः ।
 ह । सात्यह्वय इति सात्य-ह्वयः । देवभागमिति देव-भागम् । पप्रच्छ । यत् । सृञ्ज्यान् ।
 बहुयाजिन इति बहु-याजिनः । अयीयजः । यज्ञे । [७] यज्ञम् । प्रतीति । अतिष्ठि
 पा(३)ः । यज्ञपता(३)विति यज्ञ-पता(३)उ । इति । सः । ह । उवाच । यज्ञपता
 विति यज्ञ-पतो । इति । सत्यात् । वै । सृञ्जयाः । परेति । वभूवुः । इति । ह । उवा

च । यज्ञे । वाव । यज्ञः । प्रतिष्ठाप्यइतिप्रति-स्थाप्यः । आसीत् । यजमानस्य । अपराभावायेत्यपरा-भावाय । इति । देवाः । गातुविदइतिगातु-विदः । गातुम् । वित्वा । गातुम् । इत् । इति । आह । यज्ञे । एव । यज्ञम् । प्रतीति । स्थापयति । यजमानस्य । अपराभावायेत्यपरा-भावाय ॥ [८] यजूँपियज्ञएकंचत्वारिँशच्च ॥२॥

अवभृथयजूँपीत्यवभृथ-यजूँपि । जुहोति । यत् । एव । अर्वाचीनम् ।

एकहायनादित्येक-हायनात् । एनः । करोति । तत् । एव । तैः । अवेति । यजते । अपः । अवभृथमित्यव-भृथम् । अवेति । एति । अफ्स्वित्यप्-सु । वै । वरुणः । सारूपादिति-सारूपात् । एव । वरुणम् । अवेति । यजते । वर्त्मना । वै । अन्वित्येत्यनु-इत्यं । यज्ञम् । रूपाँसि । जिघाँसन्ति । साम्ना । प्रस्तोतेतिप्र-स्तोता । अन्ववैतीत्यनु-अवैति । साम । वै । रूपोहेतिररूपः-हा । रूपंसाम् । अपंहत्याइत्यप-हृत्यै । विः । निधनमितिनि-धनम् । उपेति । एति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभ्यः । एव । लोकेभ्यः । रूपाँसि । [९] अपेति । हन्ति । पुरुपःपुरुपइतिपुरुपः-पुरुपः । निधनमितिनि-धनम् । उपेति । एति । पुरुपःपुरुपइतिपुरुपः-पुरुपः । हि । रूपस्वी । रूपंसाम् । अपंहत्याइत्यप-हृत्यै । उरुम् । हि । राजा । वरुणः । चकारं । इति । आह । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । शतम् । ते । राजन् । भिपजः । सहस्रम् । इति । आह । भेषजम् । एव । अस्मै । करोति । अभिष्ठितइत्यभि-स्थितः । वरुणस्य । पाशः । इति । आह । वरुणपाशमितिवरुण-पाशम् । एव । अभीति । तिष्ठति । वरुहिः । अभीति । जुहोति । आहुतीनामित्या-हुतीनाम् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । अथोडति । अग्निवतीत्यग्नि-वति । एव । जुहोति । अपंवरुहिपइत्यप-वरुहिपः । प्रयाजानितिप्र-याजान् । [१०] यजति । प्रजाइतिप्रजाः । वै । वरुहिः । प्रजाइतिप्र-जाः । एव । वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् । मुञ्चति । आर्ज्यभाग्वावित्यार्ज्य-भागौ । यजति । यज्ञस्य । एव । चरुपुपीइति । न । अन्तः । एति । वरुणम् । यजति । वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् । एव । एनम् । मुञ्चति । अग्नीवरुणावित्यग्नी-वरुणौ । यजति । सारूपादिति-सारूपात् । एव । एनम् । वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् । मुञ्चति । अपंवरुहिपावित्यप-वरुहिपो । अ

नूयाजावित्यनु-याजौ । यजति । प्रजाइतिप्र-जाः । वै । वरुहिः । प्रजाइतिप्र-जाः ।
 एव । वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् । मुञ्चति । चतुरः । प्रयाजानितिप्र-याजान् ।
 यजति । द्यौ । अनुयाजावित्यनु-याजौ । पद् । समिति । पद्यन्ते । पद् । वै । ऋत
 वः । [११] ऋतुपु । एव । प्रतीति । तिष्ठति । अवभृथेत्यव-भृथ । निचङ्कुणेतिनि-
 चङ्कुण । इति । आह । यथोदितमित्यथा-उदितम् । एव । वरुणम् । अवेति । य
 जते । समुद्रे । ते । हृदयम् । अफ् स्वित्यप्-सु । अन्तः । इति । आह । समुद्रे । हि ।
 अन्तः । वरुणः । समिति । त्वा । विशन्तु । ओपंधीः । उत । आर्पः । इति । आह ।
 अद्विरित्यंत-भिः । एव । एनम् । ओपंधीभिरित्योपंधि-भिः । सम्यञ्चम् । दधाति ।
 देवीः । आपुः । एपः । वः । गर्भैः । इति । आह । यथायजुरिति यथा यजुः । एव ।
 एतत् । पशवः । वै । [१२] सोमः । यत् । भिन्दूनाम् । भ्रूष्येत् । पशुमानितिप
 शु-मान् । स्यात् । वरुणः । तु । एनम् । गृहीयात् । यत् । न । भ्रूष्येत् । अप
 शुः । स्यात् । न । एनम् । वरुणः । गृहीयात् । उपस्पृश्यमित्युप-स्पृश्यम् । एव ।
 पशुमानितिपशु-मान् । भवति । न । एनम् । वरुणः । गृह्णाति । प्रतियुतइतिप्रति-
 युतः । वरुणस्य । पाशः । इति । आह । वरुणपाशादितिवरुण-पाशात् । एव । नि
 रिति । मुच्यते । अप्रतीरूपमित्यप्रति-ईरूपम् । एति । यन्ति । वरुणस्य । अन्तर
 हित्याइत्यन्तः-हित्यै । एधः । असि । एधिपीमहिं । इति । आह । समिधेतिंस-इ
 धा । एव । अग्निम् । नमस्यन्तः । उपायन्तीत्युप-आयन्ति । तेजः । असि । तेजः ।
 मयि । श्रेहि । इति । आह । तेजः । एव । आत्मन् । धत्ते ॥ [१३] रूपांसि
 प्रयाजानृतशेवैनमस्यन्तोद्गादंशच ॥ * * * ॥ ३ ॥

स्मयेन । वेदिम् । उदिति । इन्ति । रथाख्येणेतिरथ-अख्येण । वीति । मि
 ष्ठीते । यूपम् । मिनोति । त्रिवृतमितित्रि-वृतम् । एव । वज्रम् । सम्मृतेतिसं-भृत्यं ।
 आर्तव्याय । प्रेति । हरति । स्तृत्यै । यत् । अन्तर्वेदीत्यन्तः-वेदि । मिनूयात् । देव
 लोकमितिदेव-लोकम् । अभीति । जयेत् । यत् । बहिर्वेदीतिवहिः-वेदि । मनुष्य
 लोकमितिमनुष्य-लोकम् । वेद्यन्तस्येतिवेदि-अन्तस्य । सन्धावितिसं-धौ । मिनो
 ति । उभयोः । लोकयोः । अभिजित्याइत्यभि-जित्यै । उपरसम्भितामित्युपर-स

म्मिताम् । मिनुयात् । पितृलोककामस्येतिपितृलोक-कामस्य । श्ननसम्भितामि
 तिरशन-सम्भिताम् । मनुष्यलोककामस्येतिमनुष्यलोक-कामस्य । चपालसम्भि
 तामितिचपाल-सम्भिताम् । इन्द्रियकामस्येतीन्द्रिय-कामस्य । सर्वान् । समान् ।
 प्रतिष्ठाकामस्येतिप्रतिष्ठा-कामस्य । ये । त्रयः । मध्यमाः । तान् । समान् । पशुका
 मस्येतिपशु-कामस्य । एतान् । वै । [१४] अन्विति । पशवः । उपेति । तिष्ठ
 न्ते । पशुमानितिपशु-मान् । एव । भवति । व्यतिपजेदितिवि-अतिपजेत् । इत
 रान् । प्रजयेतिप्र-जया । एव । एनम् । पशुभिरितिपशु-भिः । व्यतिपजतीतिवि-
 अतिपजति । यम् । कामयेत । प्रमायुक्इतिप्र-मायुक्ः । स्यात् । इति । गर्तमि
 तमितिगर्त-मिनम् । तस्य । मिनुयात् । उच्चगार्ध्यमित्युत्तर-अर्ध्यम् । वर्पिष्ठम् ।
 अर्थ । हसीयासम् । एषा । वै । गर्तमिदितिगर्त-मित् । यस्य । एवम् । मि
 नोति । ताजक् । प्रेति । मीयते । दक्षिणार्ध्यमितिदक्षिण-अर्ध्यम् । वर्पिष्ठम् ।
 मिनुयात् । सुवर्गकामस्येतिसुवर्ग-कामस्य । अर्थ । हसीयासम् । आक्रमणमित्या-
 क्रमणम् । एव । तत् । सेतुम् । यजमानः । कुक्ते । सुवर्गस्येतिसुवः गस्य । लोक
 स्य । समष्ट्याइतिसं-अष्ट्यै । [१५] यत् । एकस्मिन् । यूपे । देइति । श्नेइति ।
 परिव्ययतीतिपरि-व्ययति । तस्मात् । एकः । देइति । जायेइति । विन्दते । यत् ।
 न । एकाम् । श्नाम् । द्रयोः । यूपयोः । परिव्ययतीतिपरि-व्ययति । तस्मात् ।
 न । एका । द्रौ । पतीइति । विन्दते । यम् । कामयेत । स्त्री । अस्य । जायेत् ।
 इति । उपान्तइत्युप-अन्ते । तस्य । व्यतिपजेदितिवि-अतिपजेत् । स्त्री । एव । अ
 स्य । जायेत् । यम् । कामयेत । पुमान् । अस्य । जायेत् । इति । आन्तमित्या-अन्तम् ।
 तस्य । प्रेति । वेष्टयेत् । पुमान् । एव । अस्य । [१६] जायते । असुराः । वै । देवान् । द
 क्षिणतः । उपेति । अनयन् । तान् । देवाः । उपशयेनेत्युप-शयेनम् । एव । अपेति । अ
 नुदन्त । तत् । उपशयस्येत्युप-शयस्य । उपशयत्वमित्युपशय-त्वम् । यन् । दक्षिण
 तः । उपशयइत्युप-शयः । उपशयइत्युप-शयै । भ्रातृव्यापनुच्याइतिभ्रातृव्य-अपनु
 च्यै । सर्वे । वै । अन्ये । यूपाः । पशुमन्तइतिपशु-मन्तः । अर्थ । उपशयइत्युप-शयः । ए
 व । अपशुः । तस्य । यजमानः । पशुः । यन् । न । निर्दिशेदितिनि-दिशेत् । आर्तिम् ।
 एति । ऋच्छेत् । यजमानः । असौ । ते । पशुः । इति । निरिति । दिशेत् । यम् ।

द्विष्यात् । यम् । एव । [१७] द्वेष्टि । तम् । अस्मै । पशुम् । निरिति । दिशति ।
यदि । न । द्विष्यात् । आखुः । ते । पशुः । इति । ब्रूयात् । न । ग्राम्यान् । प
शून् । हिनस्ति । न । आरण्यान् । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । अ
सृजत । सः । अन्नाद्येनेत्यन्न-अद्येन । वीति । आर्ध्यत । सः । एताम् । एकाद
शिनीम् । अपश्यत् । तथा । वै । सः । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । अरुन्ध ।
यत् । दश । चूपाः । भवन्ति । दशारूपरेतिदश-अरूपरा । विराडिति वि-राट् । अ
न्नम् । विराडिति वि-राट् । विराजेति वि-राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवे
ति । रुन्धे । [१८] यः । एकादशः । स्तनः । एव । अस्यै । सः । दुहे । एव ।
एनाम् । तेन । वज्रः । वै । एपा । समिति । मीयते । यत् । एकादशिनी । सा ।
ईश्वरा । पुरस्तात् । प्रत्यञ्चम् । यज्ञम् । सम्मर्दितोरितिसं-मर्दितोः । यत् । पाल्नीव
तमितिपाली-वृत्तम् । मिनोति । यज्ञस्य । प्रतीति । उच्येत्त्वाइत्युत्-स्तब्धे । मय
त्वायेतिसय-त्वाय ॥ [१९] वैसमष्ट्यैपुमानेवास्ययमेवरुन्धेत्त्रिंशच्च ॥ ❀ ॥४॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । असृजत । सः । गिरिचानः ।
अमन्यत । सः । एताम् । एकादशिनीम् । अपश्यत् । तथा । वै । सः । आयुः ।
इन्द्रियम् । वीर्यम् । आत्मन् । अधत् । प्रजाइतिप्र-जाः । इव । खलु । वै । एपः ।
सृजते । यः । यजते । सः । एतर्हि । गिरिचानः । इव । यत् । एपा । एकादशि
नी । भवति । आयुः । एव । तथा । इन्द्रियम् । वीर्यम् । यजमानः । आत्मन् ।
धत्ते । प्रेति । एव । अग्नेयेन । वापयति । मिथुनम् । सारस्वत्या । क्रोति । रेतः ।
[२०] सौम्येन । दयाति । प्रेति । जनयति । पौष्णेन । वारूहस्पत्यः । भवति ।
ब्रह्म । वै । देवानाम् । बृहस्पतिः । ब्रह्मणा । एव । अस्मै । प्रजाइतिप्र-जाः । प्रे
ति । जनयति । वैश्वदेवइतिवैश्व-देवः । भवति । वैश्वदेव्यइतिवैश्व-देव्यः । वै ।
प्रजाइतिप्र-जाः । प्रजाइतिप्र-जाः । एव । अस्मै । प्रेति । जनयति । इन्द्रियम् ।
एव । ऐन्द्रेण । अवेति । रुन्धे । विशम् । मारुतेन । ओजः । बलम् । ऐन्द्राग्ने
त्यैन्द्र अग्नेन । प्रसवायेतिप्र-सवायं । सावित्रः । निर्वरुणत्वायेतिनिर्वरुण-त्वायं । वा
रुणः । मध्यतः । ऐन्द्रम् । एति । लभते । मध्यतः । एव । इन्द्रियम् । यजमाने ।

दधाति । [२१] पुरस्तात् । ऐन्द्रस्य । वैश्वदेवमिति वैश्व-देवम् । एति । लभते ।
 वैश्वदेवमिति वैश्व-देवम् । वै । अन्नम् । अन्नम् । एव । पुरस्तात् । धत्ते । तस्मात् ।
 पुरस्तात् । अन्नम् । अद्यते । ऐन्द्रम् । आलभ्येत्या-लभ्यं । मारुतम् । एति । लभ
 ते । विद् । वै । मरुतः । विशम् । एव । अस्मै । अन्विति । वच्नाति । यदि । का
 मयेत । यः । अवंगतइत्यवंगतः । सः । अपेति । रुच्यताम् । यः । अपरुद्धइत्यप-
 रुद्धः । सः । अवेति । गच्छतु । इति । ऐन्द्रस्य । लोके । वारुणम् । एति । लभते ।
 वारुणस्यं । लोके । ऐन्द्रम् । [२२] यः । एव । अवंगतइत्यवंगतः । सः । अपेति ।
 रुच्यते । यः । अपरुद्धइत्यप-रुद्धः । सः । अवेति । गच्छति । यदि । कामयेत । प्र
 जाइतिप्र-जाः । मुह्येयुः । इति । पशून् । व्यतिपजेदिति वि-अतिपजेत् । प्रजाइति
 प्र-जाः । एव । मोहयति । यत् । अभिवाहृतइत्यभि-वाहृतः । अपाम् । वारुणम् ।
 आलभेतेत्या-लभेत । प्रजाइतिप्र-जाः । वरुणः । गृहीयात् । दृष्टिणतः । उदंशम् ।
 एति । लभते । अपवाहृतइत्यप-वाहृतः । अपाम् । प्रजानामितिप्र-जानाम् । अव
 रुणग्राहायेत्यवरुण-ग्राहाय ॥ [२३] रेतोयजमाने दधाति लोकऐन्द्रं मसत्रिं
 शच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥५॥

इन्द्रः । पत्निया । मनुम् । अयाजयत् । ताम् । पर्यभिकृतामिति पर्यभिकृ
 ताम् । उदिति । अमृजत् । तया । मनुः । आध्नीत् । यत् । पर्यभिकृतमितिप
 र्यभिकृतम् । पात्नीवृत्तमितिपात्नी-वृत्तम् । उश्वसृजतीत्युत्-सृजति । याम् । एव ।
 मनुः । ऋद्धिम् । आध्नीत् । ताम् । एव । यजमानः । ऋन्ोति । यज्ञस्यं । वे ।
 अप्रतिष्ठितादित्यप्रति-स्थितात् । यज्ञः । परेति । भवति । यज्ञम् । पराभवन्तमि
 तिपरा-भवन्तम् । यजमानः । अनुं । परेति । भवति । यत् । आज्येन । पात्नीवृ
 तमितिपात्नी-वृत्तम् । सःस्थापयतीतिसं-स्थापयति । यज्ञस्यं । प्रतिष्ठित्याडितिप्रति-
 स्थित्यै । यज्ञम् । प्रतिष्ठन्तमितिप्रति-तिष्ठन्तम् । यजमानः । अनुं । प्रतीति ।
 तिष्ठति । इष्टम् । वृषया । [२४] भवति । अनिष्टम् । वृशया । अर्थं । पात्नीवृत्ते
 नेतिपात्नी-वृत्तेन । प्रेति । चरति । तीर्थे । एव । प्रेति । चरति । अथोडिति । एतर्
 हिं । एव । अस्य । यामः । त्वाष्ट्रः । भवति । त्वष्ट्रां । वे । रेतमः । सिक्तस्यं । रूपा
 णि । वीति । करोति । तम् । एव । वृषाणम् । पर्वीषु । अपीति । सृजति । मः ।

अस्मै । रूपाणि । वीति । करोति ॥ [२५] वपयापद् त्रिंशच्च ॥ ६ ॥
 घ्नन्ति । वै । एतत् । सोमम् । यत् । अभिपुण्वन्तीत्यभि-सुन्वन्ति । यत् ।
 सोम्यः । भवन्ति । यथा । मृताय । अनुस्तरणीमित्यनु-स्तरणीम् । घ्नन्ति । तादृक् ।
 एव । तत् । यत् । उत्तरार्धइत्युत्तर-अर्धे । वा । मर्त्ये । वा । जुहुयात् । देवताभ्यः ।
 समदमिति-स-मर्दम् । दध्यात् । दस्विणार्धइतिदस्विण-अर्धे । जुहोति । एषा ।
 वै । पितृणाम् । दिक् । स्वायाम् । एव । दिशि । पितृन् । निरखंदयतइतिनिः-अ
 वंदयते । उद्गातृभ्यइत्युद्गातृ-भ्यः । ह्रन्ति । सामदेवत्यइतिसाम-देवत्यः । वै । सौ
 म्यः । यत् । एव । साम्नः । छम्बट् कुर्वन्तीतिछम्बट्-कुर्वन्ति । तस्य । एव । सः ।
 शान्तिः । अवेति । [२६] ईरूपन्ते । पवित्रम् । वै । सौम्यः । आत्मानम् । एव ।
 पवयन्ते । यः । आत्मानम् । न । पृग्पश्येदितिपरि-पश्येत् । इतासुरितीत-असुः ।
 स्यात् । अभिददिमित्यभि-ददिम् । कृत्वा । अवेति । ईरूपेत् । तस्मिन् । हि । आ
 त्मानम् । पृग्पश्यतीतिपरि-पश्यति । अथेइति । आत्मानम् । एव । पवयते । यः ।
 गतमनाइतिगत-मनाः । स्यात् । सः । अवेति । ईरूपेत् । यत् । मे । मनः । परा
 गतमितिपरा-गतम् । यत् । वा । मे । अपरागतमित्यपरा-गतम् ॥ राज्ञा । सोमे
 न । तत् । वयम् । अस्मासु । धारयाममि । इति । मनः । एव । आत्मन् । दाधा
 र् । [२७] न । गतमनाइतिगत-मनाः । भवति । अपेति । वै । तृतीयसवनइति
 तृतीय सवने । यज्ञः । क्रामति । ईजानात् । अनीजानम् । अभीति । आग्नि
 ष्वेत्याग्ना-वैष्णव्या । ऋचा । घृतस्य । यजति । अग्निः । सर्वाः । देवताः । वि
 ष्णुः । यज्ञः । देवताः । च । एव । यज्ञम् । च । दाधार । उपाश्चित्युप-अशु ।
 यजति । मिथुनत्वयेतिमिथुन-त्वय । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । मि
 त्रः । यज्ञस्य । स्विष्टमिति-सु-इष्टम् । युवने । वरुणः । दुरिष्टमितिदुः-इष्टम् । कं ।
 तर्हि । यज्ञः । कं । यजमानः । भवति । इति । यत् । मैत्रावरुणीमितिमैत्रा-वरु
 णीम् । वशाम् । आलभंतइत्या-लभते । मित्रेण । एव । [२८] यज्ञस्य । स्विष्टमि
 तिसु-इष्टम् । शमयति । वरुणेन । दुरिष्टमितिदुः-इष्टम् । न । आर्तिम् । एति ।
 ऋच्छति । यजयानः । यथा । वै । लाङ्गलेन । उर्वराम् । प्रभिन्दन्तीतिप्र-भिन्द
 न्ति । एवम् । ऋक्सामेइत्यृक्-सामे । यज्ञम् । प्रेति । भिन्तः । यत् । मैत्रावरुणी

मितिमेत्रा-वरुणीम् । वशाम् । आलभंतइत्या-लभते । यज्ञाय । एव । प्रभिन्नाये
 तिप्र-भिन्नाय । मत्स्यम् । अन्ववांस्यतीत्यनु-अवांस्यति । शान्त्यै । यातयामानी
 तियात-यामानि । वै । एतस्य । छन्दांसि । यः । ईजानः । छन्दसाम् । एपः ।
 रसं । यत् । वशा । यत् । मैत्रावरुणीमितिमेत्रा-वरुणीम् । वशाम् । आलभंतइ
 त्या-लभते । छन्दांसि । एव । पुनः । एति । प्रीणाति । अयातयामत्वायेत्य
 यातयाम-त्वाय । अथोइति । छन्दस्स्वितिछन्दः-सु । एव । रसम् । दधाति ॥२९॥
 अवदाधारमित्रेणैव प्रीणातिपट्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥७॥

देवाः । वै । इन्द्रियम् । वीर्यम् । वीति । अभजन्त । ततः । यत् । अत्य
 शिष्यतेत्यति-अशिष्यत । तत् । अतिग्राह्याइत्यति-ग्राह्याः । अभवन् । तत् । अ
 तिग्राह्याणामित्यति-ग्राह्याणाम् । अतिग्राह्यत्वमित्यतिग्राह्य-त्वम् । यत् । अतिग्रा
 ह्याइत्यति-ग्राह्याः । गृह्यन्ते । इन्द्रियम् । एव । तत् । वीर्यम् । यजमानः । आ
 त्मन् । धत्ते । तेजः । आग्नेयेन । इन्द्रियम् । ऐन्द्रेण । ब्रह्मवर्चमितिब्रह्म-वर्चसम् ।
 सोर्येण । उपस्तम्भनमित्युप-स्तम्भनम् । वै । एतत् । यज्ञस्य । यत् । अतिग्राह्याइ
 त्यति-ग्राह्याः । चक्रेइति । पृष्ठानि । यत् । पृष्ठये । न । गृह्णीयात् । प्राञ्चम् । यज्ञम् ।
 पृष्ठानि । समिति । शृणीयुः । यत् । उक्थ्ये । [३०] गृह्णीयात् । प्रत्यञ्चम् । यज्ञम् ।
 अतिग्राह्याइत्यति-ग्राह्याः । समिति । शृणीयुः । विश्वजितीतिविश्व-जिति । सर्वपृ
 ष्ठीतिसर्व-पृष्ठे । गृहीतव्याः । यज्ञस्य । सर्ग्यत्वायेतिसर्ग्य-त्वाय । प्रजापतिरिति
 प्रजा-पतिः । देवेभ्यः । यज्ञान् । व्यादिशदितिवि-आदिशत् । सः । प्रियाः । त
 नूः । अप । नीति । अधत्त । तत् । अतिग्राह्याइत्यति-ग्राह्याः । अभवन् । वितन्तु
 रितिवि-तन्तुः । तस्य । यज्ञः । इति । आहुः । यस्य । अतिग्राह्याइत्यति-ग्राह्याः ।
 न । गृह्यन्ते । इति । अपीति । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमे । गृहीतव्याः । यज्ञस्य । स
 तनुत्वायेतिसतनु-त्वाय । देवताः । वै । सर्वाः । महर्षीः । आसन् । ताः । न ।
 व्यावृत्तमितिवि-आवृत्तम् । अगच्छन् । ते । देवाः । [३१] एते । एतान् । ग्र
 हान् । अपश्यन् । तान् । अगृह्णन् । आग्नेयम् । अग्निः । ऐन्द्रम् । इन्द्रः । सोर्यम् ।
 सूर्यः । ततः । वै । ते । अन्याभिः । देवताभिः । व्यावृत्तमितिवि-आवृत्तम् । अग

चलन् । यस्य । एवम् । विदुषः । एते । ग्रहाः । गृह्यन्ते । व्यावृत्तमिति वि-आवृ
 तम् । एव । प्राप्मना । भ्रातृव्येण । गच्छति । इमे । लोकाः । ज्योतिष्मन्तः । स
 मावद्वीर्याइतिसुमावत्-वीर्याः । कार्याः । इति । आहुः । आग्नेयेन । अस्मिन् । लो
 के । ज्योतिः । धत्ते । ऐन्द्रेण । अन्तरिक्षे । इन्द्रवायुइतीन्द्र-वायू । हि । सयुजा
 वितिस-युजौ । सौर्येण । अमुष्मिन् । लोके । [३२] ज्योतिः । धत्ते । ज्योतिष्म
 न्तः । अस्मै । इमे । लोकाः । भवन्ति । समावद्वीर्यानितिसुमावत्-वीर्यान् । ए
 नान् । कुरुते । एतान् । वै । ग्रहान् । ब्रह्माविश्वं षसाविति ब्रह्मा-विश्वं षसौ ।
 अविज्ञाम् । ताभ्याम् । इमे । लोकाः । पराञ्चः । च । अर्वाञ्चः । च । प्रेति । अभुः ।
 यस्य । एवम् । विदुषः । एते । ग्रहाः । गृह्यन्ते । प्रेति । अस्मै । इमे । लोकाः । प
 राञ्चः । च । अर्वाञ्चः । च । भान्ति ॥ [३३] उक्त्ये देवा अमुष्मिन् लोक एकान्तर्
 त्वारिः शर्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ८ ॥

देवाः । वै । यत् । युजे । अर्कवत् । तत् । असुराः । अकुर्वन्त । ते । देवाः ।
 अदाभ्ये । छन्दांसि । सर्वानानि । समिति । अस्थापयन् । ततः । देवाः । अभं
 वन् । परेति । असुराः । यस्य । एवम् । विदुषः । अदाभ्यः । गृह्यते । भवति ।
 आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । भवति । यत् । वै । देवाः । असुरान् । अ
 दाभ्येन । अदंभुवन् । तत् । अदाभ्यस्य । अदाभ्यत्वमित्यदाभ्य-त्वम् । यः । ए
 वम् । वेदं । दभ्नोति । एव । भ्रातृव्यम् । न । एनम् । भ्रातृव्यः । दभ्नोति ।
 [३४] एषा । वै । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः । अतिमोखिणीत्यति-मोखिणी । ना
 मं । तनूः । यत् । अदाभ्यः । उपनद्धस्येत्युप-नद्धस्य । गृह्णाति । अतिमुक्त्याइ
 त्यति-मुक्त्यै । अतीति । प्राप्मानम् । भ्रातृव्यम् । मुच्यते । यः । एवम् । वेद ।
 घ्नन्ति । वै । एतत् । सोमम् । यत् । अभिपुण्वन्तीत्यभि-सुन्वन्ति । सोमं । हन्य
 माने । युजः । हन्यते । युजे । यजमानः । ब्रह्मवादिनइति ब्रह्म-वादिनः । वद
 न्ति । किम् । तत् । युजे । यजमानः । कुरुते । येन । जीवन् । सुवर्गमितिसु
 वः-गम् । लोकम् । एति । इति । जीवग्रहइति जीव-ग्रहः । वै । एषः । यत् । अदा
 भ्यः । अनभिपुतस्येत्वनभि-सुतस्य । गृह्णाति । जीवन्तम् । एव । एनम् । सुवर्ग

मितिःसुवः-गम् । लोकम् । गमयति । वीति । वै । एतत् । यज्ञम् । छिन्दन्ति । यत् ।
अदाभ्ये । सःस्थापयन्तीतिसं-स्थापयन्ति । अःशून् । अपीति । सृजति । यज्ञ
स्य । सन्तत्याइतिसं-तत्यै ॥ [३५] दुम्नोत्यनभिपुतस्यगृह्णात्येकान्नविःश्रुतिश्च ॥९॥

देवाः । वै । प्रवाहुगितिप्र-चाहुक् । ग्रहान् । अगृह्णत । सः । एतम् । प्रजा
पतिरितिप्रजा-पतिः । अःशुम् । अपयत् । तम् । अगृह्णीत । तेन । वै । सः ।
आध्नोत् । यस्य । एवम् । विदुषः । अःशुः । गृह्यते । ऋधोति । एव । सुकृदं
भिपुतस्येतिःसुकृत्-अभिपुतस्य । गृह्णाति । सकृन् । हि । सः । तेन । आधोत् । म
नसा । गृह्णाति । मनः । इव । हि । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजापतेरितिप्रजा-
पतेः । आप्त्यै । औदुम्बरेण । गृह्णाति । ऊर्क् । वै । उदुम्बरः । ऊर्जम् । एव । अवेति ।
रुन्धे । चतुस्त्रक्तीतिचतुः-स्त्रक्ति । भवति । दिखु । [३६] एव । प्रतीति । तिष्ठति ।
यः । वै । अःशोः । आयतनमित्या-यतनम् । वेद । आयतनवानित्यायतन-वान् ।
भवति । वामदेव्यमिति वाम-देव्यम् । इति । सामं । तत् । वै । अस्य । आयतनमि
त्या-यतनम् । मनसा । गायमानः । गृह्णाति । आयतनवानित्यायतन-वान् । एव ।
भवति । यत् । अध्वर्युः । अःशुम् । गृह्णन् । न । अर्धयेत् । उभाभ्याम् । न । ऋच्ये
त् । अध्वर्यवे । च । यजमानाय । च । यत् । अर्धयेत् । उभाभ्याम् । ऋच्येत् । अ
नवानमित्यनव-अनम् । गृह्णाति । सा । एव । अस्य । ऋद्धिः । हिरण्यम् । अभि ।
वीति । अनिति । अमृतम् । वै । हिरण्यम् । आयुः । प्राणइतिप्र-अनः । आयुषा ।
एव । अमृतम् । अभीति । धिनोति । शतमानमिति शत-मानम् । भवति । शतायु
रिति शत-आयुः । पुरुषः । शतेन्द्रियइति शत इन्द्रियः । आयुषि । एव । इन्द्रिये ।
प्रतीति । तिष्ठति ॥ [३७] दिख्वनिति विःश्रुतिश्च ॥ ॐ ॐ ॥ १० ॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । देवेभ्यः । यज्ञान् । व्यादिशदिति वि-आदिशत् ।
मः । रिरिचानः । अमन्यत् । सः । यज्ञानाम् । षोडशधेति षोडश-धा । इन्द्रिभम् ।
वीथैम् । आत्मानम् । अभि । समिति । अस्तिवदन् । तत् । षोडशी । अभवन् ।
न । वै । षोडशी । नाम । यज्ञः । अस्ति । यत् । वाच । षोडशम् । स्तोत्रम् । षोड
शम् । शस्त्रम् । तेन । षोडशी । तत् । षोडशिनः । षोडशित्वमिति षोडशित्वम् ।

यत् । षोडशी । गृह्यते । इन्द्रियम् । एव । तत् । वीर्यम् । यर्जमानः । आत्मन् ।
 धत्ते । देवेभ्यः । वै । सुवर्गइतिसुवः-गः । लोकः । [३८] न । प्रेति । अभवत् ।
 ते । एतम् । षोडशिनम् । अपश्यन् । तम् । अगृह्णत् । तर्तः । वै । तेभ्यः । सुव
 र्गइतिसुवः-गः । लोकः । प्रेति । अभवत् । यत् । षोडशी । गृह्यते । सुवर्गस्येति
 सुवः-गस्य । लोकस्य । अभिजित्याइत्यभि-जित्यै । इन्द्रः । वै । देवानाम् । आनु
 जावरइत्यानु-जावरः । आसीत् । सः । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । उपेति । अ
 धावत् । तस्मै । एतम् । षोडशिनम् । प्रेति । अयच्छत् । तम् । अगृह्णत् । तर्तः ।
 वै । सः । अग्रम् । देवतानाम् । परीति । ऐतू । यस्य । एवम् । विदुषः । षोडशी ।
 गृह्यते । [३९] अग्रम् । एव । सभानानाम् । परीति । एति । प्रातस्सवनइतिप्रा
 तः-सवने । गृह्णाति । वज्रः । वै । षोडशी । वज्रः । प्रातस्सवनमितिप्रातः-सवनम् ।
 स्वात् । एव । एनम् । योनेः । निरिति । गृह्णाति । सर्वनेसवनइतिसर्वने-सवने ।
 अभीति । गृह्णाति । सर्वनाश्ववजादितिसर्वनात-सवनात् । एव । एनम् । प्रेति ।
 जनयति । तृतीयसवनइतितृतीय-सवने । पशुकामस्येतिपशु-कामस्य । गृह्णीयात् ।
 वज्रः । वै । षोडशी । पशवः । तृतीयसवनमितितृतीय-सवनम् । वज्रेण । एव ।
 अस्मे । तृतीयसवनादितितृतीय-सवनात् । पशून् । अवेति । रुन्धे । न । उक्थ्ये ।
 गृह्णीयात् । प्रजेतिप्र-जा । वै । पशवः । उक्थानि । यत् । उक्थ्ये । [४०] गृह्णी
 यात् । प्रजामितिप्र-जाम् । पशून् । अस्य । निरिति । दहेत् । अतिरात्रइत्यति-रा
 त्रे । पशुकामस्येतिपशु-कामस्य । गृह्णीयात् । वज्रः । वै । षोडशी । वज्रेण । ए
 व । अस्मे । पशून् । अवरुध्येत्यव-रुध्ये । रात्रिया । उपरिष्ठात् । शमयति । अपी
 ति । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमे । गजजन्यस्य । गृह्णीयात् । व्यावृत्कामइतिव्यावृत्-का
 मः । हि । गजजन्यः । यजते । साहइतिस-अहे । एव । अस्मे । वज्रम् । गृह्णाति ।
 सः । एनम् । वज्रः । भूत्यै । इन्धे । निरिति । या । दहति । एकविंशमित्येक
 विंशम् । स्तोत्रम् । भवति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । हरिवदितिहरि-वत् । श
 स्यते । इन्द्रस्य । प्रियम् । धाम । [४१] उपेति । आप्नोति । कनीयासि । वै ।

देवेषु । छन्दांसि । आसन्न । ज्यायांसि । असुरेषु । ते । देवाः । कनीयसा ।
 छन्दसा । ज्यायः । छन्दः । अभि । वीति । अशंसन् । ततः । वे । ते । असु
 राणाम् । लोकम् । अवृञ्जत । यत् । कनीयसा । छन्दसा । ज्यायः । छन्दः । अ
 भोति । विशंसतीतिवि-शंसति । भ्रातृव्यस्य । एव । तत् । लोकम् । वृद्धकृते ।
 पद् । अरुपराणि । अतीति । रेचयन्ति । पद् । वे । ऋतवः । ऋतन् । एव । प्री
 णाति । चत्वारि । पूर्वाणि । अवेति । कल्पयन्ति । [४२] चतुष्पदइतिचतुः-प
 दः । एव । पशून् । अवेति । रुन्धे । द्वेइति । उत्तरेइत्युत्तरे । द्विपदइतिद्वि-प
 दः । एव । अवेति । रुन्धे । अनुष्टुभमित्यनु-स्तुभम् । अभि । मगिति । पाठय
 न्ति । वाक् । वे । अनुष्टुभित्यनु-स्तुप् । तस्मात् । प्राणानामितिप्र-अनानाम् ।
 वाक् । उत्तमेत्युत्त-मा । समयत्रिपिनइतिममया-त्रिपिते । सूर्ये । षोडशिनः ।
 स्तोत्रम् । उपाकंगेतीत्युप-आकंगेति । एतम्भिन् । वे । लोके । इन्द्रः । वृत्रम् ।
 अहन्न । माग्यादितिम-अख्यात् । एव । वज्रम् । भ्रातृव्याय । प्रेति । हरति । अ
 रुणपिशङ्गइत्यरुण-पिशङ्गः । अश्वः । दम्भिणा । एतन् । वे । वज्रम्य । रूपम् । म
 र्भ्याइतिमं ऋन्धे ॥ [४३] लोकंविदुषंणोदृशीगुणाने यदुक्त्येधामकल्पयन्ति म
 मर्चत्वारिंशज ॥ ॐ ॐ ॐ ॐ ॥ ११ ॥

सुवर्गाययद्वास्त्रिणानिमिप्रयज्ज्वयवभुधयज्ज्वपिन्मयेनप्रजापतिंकाट
 शिर्नामिन्द्रः पतियाप्रन्तिदेवावाइन्द्रियर्षीयेन्देवावा अदाभ्ये देवावे प्रवाहुंक्प्रजा
 पतिदेवेभ्यस्सरिंस्वानयोइश्वेकादज ॥ ११ ॥ सुवर्गाययजनि प्रजाग्नोम्येनं
 गुहीयान् प्रयजं गुहीयान् प्रजापशुन्त्रिचन्वादिभन ॥ १२ ॥ सुवर्गाययजंम्यरूप
 समंभ्ये ॥ ॐ ॐ ॐ ॐ ॥

हरिः ओ (३) म ॥

इति षट्काण्डे षष्ठः प्रश्नः ॥

नैसिरीयसंहितापदपाठे षट्काण्डेन्ममानः ॥

तैत्तिरीयसंहितापदपाठे

सप्तमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

प्रजननमितिप्र-जननम् । ज्योतिः । अग्निः । देवतानाम् । ज्योतिः । विराडि-
 तिवि-राट् । छन्दसाम् । ज्योतिः । विराडिति वि-राट् । वाचः । अग्नौ । समिति । तिष्ठ
 ते । विराजमिति वि-राजम् । अग्नि । समिति । पृच्छते । तस्मात् । तत् । ज्योतिः । उ-
 च्यते । द्रौ । स्तोमौ । प्रातस्सवनमितिप्रातः-सवनम् । वहतः । यथा । प्राणइतिप्र-अ-
 नः । च । अपानइत्यप-अनः । च । द्रौ । माध्यन्दिनम् । सर्वनम् । यथा । च
 ख्युः । च । श्रोत्रम् । च । द्रौ । तृतीयसवनमिति तृतीय-सवनम् । यथा । वाक् ।
 च । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । च । पुरुषसम्भित् इति पुरुष-सम्भितः । वै । एषः । यज्ञः ।
 अस्थूरिः । [१] यम् । कामम् । कामयते । तम् । एतेन । अभीति । अश्नुते ।
 सर्वम् । हि । अस्थूरिणा । अभ्यश्नुत इत्यभि-अश्नुते । अग्निष्टोमेनेत्यग्नि-स्तोमेन ।
 वै । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । असृजत । ताः । अग्निष्टोमेनेत्य-
 ग्नि-स्तोमेन । एव । परीति । अगृह्णात् । तासाम् । परिगृहीतानामितिपरि-गृहीता-
 नाम् । अश्वतरः । अतीति । अप्रवत । तस्य । अनुहायेत्यनु-हायं । रेतः । एति ।
 अदत्त । तत् । गर्दभे । नीति । अमार्ट् । तस्मात् । गर्दभः । द्विरेताइतिद्वि-रेताः ।
 अथोइति । आहुः । वडवायाम् । नीति । अमार्ट् । इति । तस्मात् । वडवा । द्वि-
 रेताइतिद्वि-रेताः । अथोइति । आहुः । ओषधीषु । [२] नीति । अमार्ट् । इति ।
 तस्मात् । ओषधयः । अनभ्यक्ता इत्यनभि-अक्ताः । रेभन्ति । अथोइति । आ-
 हुः । प्रजास्वितिप्र-जासुं । नीति । अमार्ट् । इति । तस्मात् । यमौ । जायेतेइति ।
 तस्मात् । अश्वतरः । न । प्रेति । जायते । आत्तरेताइत्यात्त-रेताः । हि । तस्मात् ।
 वरूहिपिं । अनवकल्प इत्यनव-कल्पः । सर्ववेदसइति सर्व-वेदसे । वा । सहसे ।
 वा । अवकल्प इत्यव-कल्पः । अतीति । हि । अप्रवत । यः । एवम् । विद्वान् ।

अग्निष्टोमेनेत्यग्नि-स्तोमेन । यजते । प्रेति । अजाताः । प्रजाइतिप्र-जाः । जनयति ।
 परीति । प्रजाताइतिप्र-जाताः । गृह्णाति । तस्मात् । आहुः । ज्येष्ठयज्ञइतिज्येष्ठ-य-
 ज्ञः । इति । [३] प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वाव । ज्येष्ठः । सः । हि । एतेन । अत्रे ।
 अयजत । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । अकामयत् । प्रेति । जायेय । इति । सः । मु-
 खतः । त्रिवृतमितित्रि-वृतम् । निरिति । अमिमीत् । तम् । अग्निः । देवता । अ-
 न्विति । असृज्यत् । गायत्री । छन्दः । स्थन्तरमितिरथ-न्तस्म । साम । ब्राह्मणः ।
 मनुष्याणाम् । अजः । पशूनाम् । तस्मात् । ते । मुख्याः । मुखतः । हि । असृ-
 ज्यन्त । उरसः । बाहुभ्यामितिबाहु-भ्याम् । पञ्चदशमितिपञ्च-दशम् । निरिति ।
 अमिमीत् । तम् । इन्द्रः । देवता । अन्विति । असृज्यत् । त्रिष्टुप् । छन्दः । बृहत् ।
 [४] साम । राज्ञ्यः । मनुष्याणाम् । अविः । पशूनाम् । तस्मात् । ते । वीर्यं
 वन्तइतिवीर्यं-वन्तः । वीर्यात् । हि । असृज्यन्त । मध्यतः । सप्तदशमितिसप्त-द-
 शम् । निरिति । अमिमीत् । तम् । विश्वे । देवाः । देवताः । अन्विति । असृज्य-
 न्त । जगती । छन्दः । वैरूपम् । साम । वैश्यः । मनुष्याणाम् । गावः । पशू-
 नाम् । तस्मात् । ते । आद्याः । अनुधानादित्यन्न-धानात् । हि । असृज्यन्त । त-
 स्मात् । भूयाँसः । अन्येभ्यः । भूयिष्ठाः । हि । देवताः । अन्विति । असृज्यन्त ।
 प्तः । एकविंशमित्येक-विंशम् । निरिति । अमिमीत् । तम् । अनुष्टुवित्यनु-
 स्तुप् । छन्दः । [५] अन्विति । असृज्यत् । वैराजम् । साम । शूद्रः । मनुष्या-
 णाम् । अश्वः । पशूनाम् । तस्मात् । तौ । भूतसङ्कामिणावितिभूत-सङ्कामिणौ ।
 अश्वः । च । शूद्रः । च । तस्मात् । शूद्रः । यज्ञे । अनवकल्पन्तइत्यनव-कल्पन्तः ।
 न । हि । देवताः । अन्विति । असृज्यत् । तस्मात् । पादौ । उपेति । जीवतः ।
 प्तः । हि । असृज्येताम् । प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । त्रिवृदितित्रि-वृत् । अर्धमासा
 इत्यर्ध-मासाः । पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । सप्तदशइतिसप्त-
 दशः । त्रयः । इमे । लोकाः । असौ । आदित्यः । एकविंशइत्येक-विंशः ।
 एतस्मिन् । वै । एते । श्रिताः । एतस्मिन् । प्रतिष्ठताइतिप्रति-स्थिताः । यः ।
 एवम् । वेदं । एतस्मिन् । एव । श्रयते । एतस्मिन् । प्रतीति । तिष्ठति ॥ [६]

अस्थूरिरोपधीषुज्येष्ठयज्ञइतिबृहदंनुष्टुप्छन्दःप्रतिष्ठितानवच ॥ ❀ ❀ ॥ १ ॥

प्रातस्सवनइतिप्रातः-सवने । वै । गायत्रेण । छन्दसा । त्रिवृतइतित्रि-वृते ।
स्तोमाय । ज्योतिः । दधत् । एति । त्रिवृतेतित्रि-वृता । ब्रह्मवर्चसेनेतिब्रह्म-वर्च
सेन । पञ्चदशायेतिपञ्च-दशाय । ज्योतिः । दधत् । एति । पञ्चदशेनेतिपञ्च-दशे
न । ओजसा । वीर्येण । सप्तदशायेतिसप्त-दशाय । ज्योतिः । दधत् । एति । स
प्तदशेनेतिसप्त-दशेन । प्राजापत्येनेतिप्राजा-पत्येन । प्रजननेनेतिप्र-जननेन । ए
कविंशशायेत्येक-विंशाय । ज्योतिः । दधत् । एति । स्तोमः । एव । तत् । स्तो
माय । ज्योतिः । दधत् । एति । अथेइति । स्तोमे । एव । स्तोमम् । अभि । प्रे
ति । नयति । यावन्तः । वै । स्तोमाः । तावन्तः । कामाः । तावन्तः । लोकाः ।
तावन्ति । ज्योतींषि । एतावन्तः । एव । स्तोमार् । एतावन्तः । कामार् ।
एतावन्तः । लोकान् । एतावन्ति । ज्योतींषि । अवेति । रुन्धे ॥ [७] तावन्तो
लोकान्प्रयोदशच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ २ ॥

ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । सः । तु । वै । यजेत । यः । अ
ग्निष्टोमेनेत्यभि-स्तोमेन । यजमानः । अथ । सर्वस्तोमेनेतिसर्व-स्तोमेन । यजेत ।
इति । यस्य । त्रिवृतमितित्रि-वृतम् । अन्तर्यन्तीत्यन्तः-यन्ति । प्राणानितिप्र-अ
नान् । तस्य । अन्तः । यन्ति । प्राणेष्वितिप्र-अनेषु । मे । अपीति । असत् । इ
ति । खलु । वै । यज्ञेन । यजमानः । यजते । यस्य । पञ्चदशमितिपञ्च-दशम् ।
अन्तर्यन्तीत्यन्तः-यन्ति । वीर्यम् । तस्य । अन्तः । यन्ति । वीर्ये । मे । अपी
ति । असत् । इति । खलु । वै । यज्ञेन । यजमानः । यजते । यस्य । सप्तदश
मितिसप्त-दशम् । अन्तर्यन्तीत्यन्तः-यन्ति । [८] प्रजामितिप्र-जाम् । तस्य । अ
न्तः । यन्ति । प्रजायामितिप्र-जायाम् । मे । अपीति । असत् । इति । खलु ।
वै । यज्ञेन । यजमानः । यजते । यस्य । एकविंशमित्येक-विंशम् । अन्तर्य
न्तीत्यन्तः-यन्ति । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । तस्य । अन्तः । यन्ति । प्रतिष्ठया
मितिप्रति-स्थायाम् । मे । अपीति । असत् । इति । खलु । वै । यज्ञेन । यज
मानः । यजते । यस्य । त्रिणवमितित्रि-णवम् । अन्तर्यन्तीत्यन्तः-यन्ति । ॐ

तून् । च । तस्य । नृस्पत्रियाम् । च । विराज्जमिति वि-राजम् । अन्तः । यन्ति ।
 ऋतुर्षु । मे । अपीति । असत् । नृस्पत्रियायाम् । च । विराजीति वि-राजि । इति ।
 [९] खलु । वै । यज्ञेन । यजमानः । यजते । यस्य । त्रयस्त्रिंशमिति त्रयः-त्रिं-
 शम् । अन्तर्नन्तीत्यन्तः-र्यन्ति । देवताः । तस्य । अन्तः । यन्ति । देवतासु ।
 मे । अपीति । असत् । इति । खलु । वै । यज्ञेन । यजमानः । यजते । यः । वै ।
 स्तोमानाम् । अवमम् । परमताम् । गच्छन्तम् । वेदं । परमताम् । एव । गच्छति ।
 त्रिवृदिति त्रि-वृत् । वै । स्तोमानाम् । अवमः । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । परमः । यः ।
 एवम् । वेदं । परमताम् । एव । गच्छति ॥ [१०] सप्तदशमन्तर्यन्ति विराजीति
 चतुश्चत्वारिंशच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥३॥

अङ्गिरसः । वै । सत्रम् । आसत् । ते । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् ।
 आयन् । तेषाम् । हविष्मान् । च । हविष्कृदिति हविः-कृत् । च । अहीथेताम् ।
 तौ । अकामयेताम् । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । इयाव । इति । तौ । एतम् ।
 द्विसत्रमिति द्वि-सत्रम् । अपश्यताम् । तम् । एति । अहस्ताम् । तेन । अयजेताम् ।
 ततः । वै । तौ । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । ऐताम् । यः । एवम् । विद्वान् ।
 द्विसत्रेणेति द्वि-सत्रेण । यजते । सुवर्गमिति सुवः-गम् । एत् । लोकम् । एति ।
 तौ । ऐताम् । पूर्वेण । अह्ना । अगच्छताम् । उत्तरेणेत्युत्-तरेण । [११] अभिप्लव
 इत्यभि-प्लवः । पूर्वम् । अहः । भवति । गतिः । उत्तरेणित्युत्-तरम् । ज्योतिष्टोम
 इति ज्योतिः-स्तोमः । अग्निष्टोम इत्यग्नि-स्तोमः । पूर्वम् । अहः । भवति । तेजः । ते
 नं । अवेति । रुधे । सर्वस्तोम इति सर्व-स्तोमः । अतिगत्र इत्यति-गत्रः । उत्तरे
 मित्युत्-तरम् । सर्वस्य । आपर्यै । सर्वस्य । अवरुध्या इत्यव-रुधे । गायत्रम् । पू
 र्वे । अहन् । सामं । भवति । तेजः । वै । गायत्री । गायत्री । ब्रह्मवर्चसमिति ब्र
 ह्मवर्चसम् । तेजः । एव । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्मवर्चसम् । आत्मन् । धत्ते । त्रैष्टुभम् ।
 उत्तरे इत्युत्-तरे । ओजः । वै । वीर्यम् । त्रिष्टुम् । ओजः । एव । वीर्यम् । आ
 त्मन् । धत्ते । स्थन्तरमिति स्थं-तरम् । पूर्वे । [१२] अहन् । सामं । भवति । इ
 यम् । वै । स्थन्तरमिति स्थं-तरम् । अस्याम् । एव । प्रतीति । तिष्ठति । बृहत् । उ

त्तद्भ्युत्-त्तरे । असौ । वै । बृहत् । अमुष्याम् । एव । प्रतीति । तिष्ठति । तत् ।
 आहुः । कं । जगती । च । अनुष्टुबित्यनु-स्तुप् । च । इति । वैखानसम् । पूर्वे ।
 अहन्नं । सामं । भवति । तेनं । जगत्ये । न । एति । पौडशि । उत्तरंभ्युत्-त्तरे । ते
 नं । अनुष्टुभित्यनु-स्तुभं । अथं । आहुः । यत् । समाने । अर्धमासइत्यर्ध-मासे ।
 स्याताम् । अन्यतरस्यं । अह्नः । वीर्यम् । अन्विति । पद्येत । इति । अमावास्याया
 मित्यमा-वास्यायाम् । पूर्वम् । अहं । भवति । उत्तरस्मिन्नित्युत्-तरस्मिन्नू । उत्तरमि
 त्युत्-तरम् । नानां । एव । अर्धमासयोरित्यर्ध-मासयोः । भवतः । नानावीर्येइति
 नाना-वीर्ये । भवतः । हविष्मन्निधनमितिहविष्मन्-निधनम् । पूर्वम् । अहं । भवति ।
 हविष्कान्निधनमितिहविष्कान्-निधनम् । उत्तरमित्युत्-तरम् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-
 स्थित्ये ॥ [१३] उत्तरेणरथन्तरम्पूर्वेऽन्वेकविंशतिश्च ॥ ❀ ॥ ४ ॥

आपः । वै । इदम् । अग्रे । सलिलम् । आसीत् । तस्मिन्नं । प्रजापतिरितिप्रजा-
 पतिः । वायुः । भूत्वा । अचरत् । सः । इमाम् । अपश्यत् । ताम् । वराहः । भूत्वा ।
 एति । अहात् । ताम् । विश्वकर्मेतिविश्व-कर्मा । भूत्वा । वीरि । अमार्तू । सा ।
 अप्रथत । सा । पृथिवी । अभवत् । तत् । पृथिव्यै । पृथिवित्वमितिपृथिवि-त्वम् । त
 स्याम् । अश्राम्यत् । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । सः । देवान् । असृजत । वसून् ।
 रुद्रान् । आदित्यान् । ते । देवाः । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । अनुवृन् । प्रेति ।
 जायामहे । इति । सः । अब्रवीत् । [१४] यथा । अहम् । गुप्मान् । तपसा । असृ
 क्षिप । एवम् । तपसि । प्रजननमितिप्र-जननम् । इच्छध्वम् । इति । तेभ्यः । अग्निम् ।
 आयतनमित्या-यतनम् । प्रेति । अयच्छत् । एतेनं । आयतनेनेत्या-यतनेन । श्रा
 म्यत । इति । ते । अग्निनां । आयतनेनेत्या-यतनेन । अश्राम्यन् । ते । सव्वृश्मर
 इतिसं-वृश्मरे । एकां । गाम् । असृजन्त । ताम् । वसुभ्यइतिवसु-भ्यः । रुद्रेभ्यः ।
 आदित्येभ्यः । प्रेति । अयच्छन् । एताम् । रूपध्वम् । इति । ताम् । वसवः ।
 रुद्राः । आदित्याः । अरूपन्त । सा । वसुभ्यइतिवसु-भ्यः । रुद्रेभ्यः । आदित्येभ्यः ।
 प्रेति । अजायत । त्रीणि । च । [१५] जतानि । तयस्त्रिंशत्तमितित्रयः-त्रिं
 शतम् । च । अथं । सा । एव । सहस्रतमीतिसहस्र-तमी । अभवत् । ते । देवाः ।

प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । अनुबन् । सहस्रेण । नः । याजय । इति । सः । अ
 भिष्टोमेनेत्यभि-स्तोमेन । वसून् । अयाजयत् । ते । इमम् । लोकम् । अजयन् ।
 तत् । च । अददुः । सः । उक्थ्येन । रुद्रान् । अयाजयत् । ते । अन्तरिक्षम् । अ
 जयन् । तत् । च । अददुः । सः । अतिगत्रेणेत्यति-गत्रेण । आदित्यान् । अया
 जयत् । ते । अमुम् । लोकम् । अजयन् । तत् । च । अददुः । तत् । अन्तरिक्षम् ।
 [१६] व्यवैर्यतेतिवि-अवैर्यत । तस्मात् । रुद्राः । घातुकाः । अनायतनाइत्यना-य
 तनाः । हि । तस्मात् । आहुः । शिथिलम् । वै । मध्यमम् । अहः । त्रिगत्रस्येतित्रि-ग
 त्रस्य । वीति । हि । तत् । अवैर्यतेत्यव-ऐर्यत । इति । त्रैष्टुभम् । मध्यमस्य । अहः ।
 आर्ज्यम् । भवति । सुय्यानानीतिसं-यानानि । सूक्तानीतिसु-उक्तानि । शः सति ।
 षोडशिनम् । शः सति । अहः । धृत्यै । अशिथिलम्भावायेत्यशिथिल-भावाय ।
 तस्मात् । त्रिगत्रस्येतित्रि-गत्रस्य । अभिष्टोमइत्यभि-स्तोमः । एव । प्रथमम् । अ
 हः । स्यात् । अथ । उक्थ्यः । अथ । अतिगत्रइत्यति-गत्रः । एषाम् । लोका
 नाम् । विधृत्याइतिवि-धृत्यै । त्रीणित्रीणीतित्रीणि-त्रीणि । शतानि । अनूचीना
 हमित्यनूचीन-अहम् । अव्यच्छिन्नानीत्यवि-अवच्छिन्नानि । ददाति । [१७]
 एषाम् । लोकानाम् । अन्विति । सन्तत्याइतिसं-तत्यै । दशतम् । न । वीति ।
 छिन्द्यात् । विराजमिति-राजम् । न । इत् । विच्छिनदानीतिवि-छिनदानि । इ
 ति । अर्थ । या । सहस्रतमीतिसहस्र-तमी । आसीत् । तस्याम् । इन्द्रः । च । विष्णुः ।
 च । व्यायच्छेतामिति-व्यायच्छेताम् । सः । इन्द्रः । अमन्यत् । अनर्या । वै । इदम् ।
 विष्णुः । सहस्रम् । वरुण्यते । इति । तस्याम् । अकल्पेताम् । द्विभागइतिद्वि-भागे । इ
 न्द्रः । तृतीये । विष्णुः । तत् । वै । एषा । अभ्यनूच्यतइत्यभि-अनूच्यते । उभा । जि
 ग्यथुः । इति । ताम् । वै । एताम् । अच्छावाकः । [१८] एव । शः सति । अ
 थ । या । सहस्रतमीतिसहस्र-तमी । सा । होत्रे । देया । इति । होतास्म । वै । अ
 भ्यतिरिच्यतइत्यभि-अतिरिच्यते । यत् । अतिरिच्यतइत्यति-रिच्यते । होता । अ
 नाप्तस्य । आपयिता । अथ । आहुः । उन्नेत्रइत्युत्-नेत्रे । देया । इति । अतिरि
 क्त्यति-रिक्ता । वै । एषा । सहस्रस्य । अतिरिक्तइत्यति-रिक्तः । उन्नेतेत्युत्-ने

ता । ऋत्विजाम् । अर्थ । आहुः । सर्वेभ्यः । सदस्येभ्यः । देया । इति । अर्थ ।
 आहुः । उदाकृत्येत्युत्-आकृत्या । सा । वशम् । चरेत् । इति । अर्थ । आहुः ।
 ब्रह्मणे । च । अग्नीधइत्यग्नि-इधे । च । देया । इति । [१९] द्विभागमितिद्वि-भा
 गम् । ब्रह्मणे । तृतीयम् । अग्नीधइत्यग्नि-इधे । ऐन्द्रः । वै । ब्रह्मा । वैष्णवः । अग्नी
 दित्यग्नि-इत् । यथा । एव । तौ । अकल्पेताम् । इति । अर्थ । आहुः । या । क
 ल्याणी । बहुरूपेतिबहु-रूपा । सा । देया । इति । अर्थ । आहुः । या । द्विरूपेति
 द्वि-रूपा । उभयतएनीत्युभयतः-एनी । सा । देया । इति । सहस्रस्य । परिगृही
 त्याइतिपरि-गृहीत्यै । तत् । वै । एतत् । सहस्रस्य । अयनम् । सहस्रम् । स्तोत्री
 याः । सहस्रम् । दक्षिणाः । सहस्रसम्मिन्नइतिसहस्र-सम्मिन्नः । सुवर्गइतिसुवः-
 गः । लोकः । सुवर्गस्येतिसुवः-गस्य । लोकस्य । अभिजित्याइत्यभि-जित्यै ॥
 [२०] अत्रवीजतदन्तरिखण्डदात्यच्छावाकश्चदे येतिसप्तचत्वारिंशच्च ॥ ५॥

सोमः । वै । सहस्रम् । अविन्दत् । तम् । इन्द्रः । अन्विति । अविन्दत् ।
 तौ । यमः । न्यागच्छदितिनि-आगच्छत् । तौ । अत्रवीत् । अस्तु । मे । अत्र ।
 अपीति । इति । अस्तु । ही (३) । इति । अत्रूताम् । सः । यमः । एकस्याम् ।
 वीर्यम् । परीति । अपश्यत् । इयम् । वै । अस्य । सहस्रस्य । वीर्यम् । विभर्ति ।
 इति । तौ । अत्रवीत् । इयम् । मम । अस्तु । एतत् । युवयोः । इति । तौ । अत्रू
 ताम् । सर्वे । वै । एतत् । एतस्याम् । वीर्यम् । [२१] परीति । पश्यामः । अ-
 शम् । एति । ह्यगमहे । इति । तस्याम् । अ-शम् । एति । अह्रन्त् । ताम् । अ
 पिस्वत्यप्-सु । प्रेति । अवेशयन् । सोमाय । उदेहीत्युत्-एहि । इति । सा । रो
 हिणी । पिङ्गला । एकहायनीत्येक-हायनी । रूपम् । कृत्वा । त्रयस्त्रिंशतेतित्र
 यः-त्रिंशता । च । त्रिभिरितित्रि-भिः । च । शतैः । सह । उदेदित्युत्-एत् । त
 स्मात् । रोहिण्या । पिङ्गलया । एकहायन्येत्येक-हायन्या । सोमम् । क्रीणीयात् ।
 यः । एवम् । विद्वान् । रोहिण्या । पिङ्गलया । एकहायन्येत्येक-हायन्या । सोमम् ।
 क्रीणाति । त्रयस्त्रिंशतेतित्रयः-त्रिंशता । च । एव । अस्य । त्रिभिरितित्रि-
 भिः । च । [२२] शतैः । सोमः । क्रीतः । भवति । सुक्रीतेनेतिसु-क्रीतेन । यज

ते । ताम् । अप्सिस्वत्यप्-सु । प्रेतिं । अवेशयन् । इन्द्राय । उदेहीत्युत्-एहिं । इति ।
 सा । रोहिणी । लक्ष्मणा । पष्ठोही । वार्त्रेणीतिवात्रै-नी । रूपम् । कृत्वा । त्रयं
 स्त्रिंशतेतित्रयः-त्रिंशता । च । त्रिभिरितित्रि-भिः । च । शतैः । सह । उदेदि
 त्युत्-एत् । तस्मात् । रोहिणीम् । लक्ष्मणाम् । पष्ठोहीम् । वार्त्रेणीमितिवात्रै-नीम् ।
 दद्यात् । यः । एवम् । विद्वान् । रोहिणीम् । लक्ष्मणाम् । पष्ठोहीम् । वार्त्रेणीमि
 तिवात्रै-नीम् । ददाति । त्रयस्त्रिंशदितित्रयः-त्रिंशत् । च । एव । अस्य ।
 त्रीणि । च । शतानि । सा । दत्ता । [२३] भवति । ताम् । अप्सिस्वत्यप्-सु । प्रे
 तिं । अवेशयन् । यमायं । उदेहीत्युत्-एहिं । इति । सा । जरती । मूर्खा ।
 तज्जघन्येति तत्-जघन्या । रूपम् । कृत्वा । त्रयस्त्रिंशतेतित्रयः-त्रिंशता । च ।
 त्रिभिरितित्रि-भिः । च । शतैः । सह । उदैदित्युत्-एत् । तस्मात् । जरतीम् । मू
 र्खाम् । तज्जघन्यामितितत्-जघन्याम् । अनुस्तरणीमित्यनु-स्तरणीम् । कुर्वति । यः । ए
 वम् । विद्वान् । जरतीम् । मूर्खाम् । तज्जघन्यामितितत्-जघन्याम् । अनुस्तरणीमित्यं
 नु-स्तरणीम् । कुरुते । त्रयस्त्रिंशदितित्रयः-त्रिंशत् । च । एव । अस्य । त्रीणि । च ।
 शतानि । सा । अमुष्मिन् । लोके । भवति । वाक् । एव । सहस्रतमीतिसहस्र-तमी ।
 तस्मात् । [२४] वरः । देयः । सा । हि । वरः । सहस्रम् । अस्य । सा । दत्ता ।
 भवति । तस्मात् । वरः । न । प्रतिगृह्यतिप्रति-गृह्यः । सा । हि । वरः । सहस्रम् ।
 अस्य । प्रतिगृहीतमितिप्रति-गृहीतम् । भवति । इयम् । वरः । इति । ब्रूयात् ।
 अर्थ । अन्याम् । ब्रूयात् । इयम् । मम । इति । तथा । अस्य । तत् । सहस्रम् ।
 अप्रतिगृहीतमित्यप्रति-गृहीतम् । भवति । उभयतएनीत्युभयतः-एनी । स्यात् ।
 तत् । आहुः । अन्यतएनीत्यन्यतः-एनी । स्यात् । सहस्रम् । परस्तात् । एतम् ।
 इति । या । एव । वरः । [२५] कल्याणी । रूपसंमूढेतिरूप-समूढा । सा ।
 स्यात् । सा । हि । वरः । समृद्ध्याइतिसं-ऋद्ध्यै । ताम् । उच्चरेणेत्युत्-तरेण । आ
 शीघ्रमित्यामि इध्रम् । पर्याणीयेतिपरि-आनीयं । आहवनीयस्येत्या-हवनीयस्य ।
 अन्ते । द्रोणकलशमित्तिद्रोण-कलशम् । अवेति । घ्रापयेत् । एति । जिघ्र । क
 लशम् । महि । उरुधारेत्युरु-धारा । पर्यस्वती । एति । त्या । विशन्तु । इन्दवः ।

समुद्रम् । इव । सिन्धवः । सा । मा । सहस्रे । एति । भज । प्रजयेतिप्र-जया । पशुभिरितिपशु-भिः । सह । पुनः । मा । एति । विशतात् । रयिः । इति । प्रजयेतिप्र-जया । एव । एनम् । पशुभिरितिपशु-भिः । रय्या । समिति । [२६] अर्धयति । प्रजावानितिप्रजा-वान् । पशुमानितिपशु-मान् । रयिमानितिपरयि-मान् । भवति । यः । एवम् । वेद । तथा । सह । आग्नीध्रमित्याग्नि-इध्रम् । परेत्येतिपरा-इत्यं । पुरस्तात् । प्रतीच्याम् । तिष्ठन्त्याम् । जुहुयात् । उभा । जिग्यथुः । न । परोति । जयेथेइति । न । परोति । जिग्ये । कतरः । चन । एनोः ॥ इन्द्रः । च । विष्णोइति । यत् । अपस्पृधेयाम् । त्रेधा । सहस्रम् । वीति । तत् । ऐर्येथाम् । इति । त्रेधाधिभक्तमितित्रेधा-विभक्तम् । वै । त्रिगत्रइतित्रि-गत्रे । सहस्रम् । साहस्रीम् । एव । एनाम् । करोति । सहस्रस्य । एव । एनाम् । मात्राम् । [२७] करोति । रूपाणि । जुहोति । रूपैः । एव । एनाम् । समिति । अर्धयति । तस्याः । उपोत्थायेत्युप-उत्थायं । कर्णम् । एति । जपेत् । इडे । स्तै । अर्दिते । सरस्वति । प्रिये । प्रेयंसि । माहि । विश्रुतीतिवि-श्रुति । एतानि । ते । अग्निye । नामानि । सुकृतमितिसु-कृतम् । मा । देवेषु । ब्रूतात् । इति । देवेभ्यः । एव । एनम् । एति । वेदयति । अन्विति । एनम् । देवाः । बुध्यन्ते ॥ [२८] एतदेतस्यांवीर्यं मस्यत्रिभिश्चंद्रत्तासहस्रतमीतसांदेववरस्सम्मात्रामेकान्नचत्वारिंशच्च ॥ ❀ ॥ ६ ॥

सहस्रतम्येतिंसहस्र-तम्या । वै । यजमानः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । एति । सा । एनम् । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । गमयति । सा । मा । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । गमय । इति । आह । सुवर्गमितिसुवः-गम् । एव । एनम् । लोकम् । गमयति । सा । मा । ज्योतिष्मन्तम् । लोकम् । गमय । इति । आह । ज्योतिष्मन्तम् । एव । एनम् । लोकम् । गमयति । सा । मा । सर्वान् । पुण्यान् । लोकान् । गमय । इति । आह । सर्वान् । एव । एनम् । पुण्यान् । लोकान् । गमयति । सा । [२९] मा । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । गमय । प्रजयेतिप्र-जया । पशुभिरितिपशु-भिः । सह । पुनः । मा । एति । विशतात् । रयिः । इति । प्रजयेतिप्र-जया । एव । एनम् । पशुभिरितिपशु-भिः । रय्याम् । प्रतीति । स्थाप

युते । प्रजायानितिप्रजा-यान् । पशुमानितिपशु-मान् । गृह्यमानितिगृह्य-मान् ।
 भवति । यः । एवम् । वेदं । ताम् । अग्नीध्रइत्यग्नि-इधे । वा । ब्रह्मणे । वा । होत्रे ।
 वा । उद्गात्रइत्युत्-गात्रे । वा । अध्वर्यवे । वा । दद्यात् । सहस्रम् । अस्य । सा ।
 दत्ता । भवति । सहस्रम् । अस्य । प्रतिगृहीतमितिप्रति-गृहीतम् । भवति । यः ।
 ताम् । अविद्वान् । [३०] प्रतिगृह्णातीतिप्रति-गृह्णाति । ताम् । प्रतीति । गृह्णीयात् ।
 एका । असि । न । सहस्रम् । एकाम् । त्वा । भूताम् । प्रतीति । गृह्णामि । न ।
 सहस्रम् । एका । मा । भूता । एति । विश । मा । सहस्रम् । इति । एकाम् । एव ।
 एनाम् । भूताम् । प्रतीति । गृह्णाति । न । सहस्रम् । यः । एवम् । वेदं । स्योना ।
 असि । सुपदेतिसु-सदा । सुशेवेतिसु-शेवा । स्योना । मा । एति । विश । सुप
 देतिसु-सदा । मा । एति । विश । सुशेवेतिसु-शेवा । मा । एति । विश । [३१]
 इति । आह । स्योना । एव । एनम् । सुपदेतिसु-सदा । सुशेवेतिसु-शेवा । भू
 ता । एति । विशति । न । एनम् । हिनस्ति । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वद
 न्ति । सहस्रम् । सहस्रतमीतिसहस्र-तमी । अन्विति । एती (३) । सहस्रमीमिति
 सहस्र-मीम् । सहस्रा (३) म् । इति । यत् । प्राचीम् । उश्वृजेदित्युत् सृजे । स
 हस्रम् । सहस्रतमीतिसहस्र-तमी । अन्विति । इयात् । तत् । सहस्रम् । अप्रज्ञात्र
 मित्यप्र-ज्ञात्रम् । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । न । प्रेति । जानीयात् । प्रती
 चीम् । उदिति । सृजति । ताम् । सहस्रम् । अन्विति । पर्यावर्ततइतिपरि-आव
 र्तेते । सा । प्रजानतीतिप्र-जानती । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । एति । य
 जमानम् । अभि । उदिति । सृजति । ख्विप्रे । सहस्रम् । प्रेति । जायते । उ
 च्चेत्युत्-तमा । नीयते । प्रथमा । देवान् । गच्छति ॥ [३२] लोकान्गमयति
 साऽविद्वान् च सुशेवामाऽऽविशयजमानन्द्वादशच ॥ * * ॥ ७ ॥

अत्रिः । अददात् । औवीय । प्रजामितिप्र-जाम् । पुत्रकामायेतिपुत्र-का
 माय । सः । रिञ्चानः । अमन्यत । निर्वीर्यइतिनिःवीर्यः । शिथिलः । यातया
 मेतियात-याम् । सः । एतम् । चतुरात्रमितिचतुः-रात्रम् । अपश्यत् । तम् । ए
 ति । अहत् । तेन । अयजत । ततः । वै । तस्य । चत्वारः । वीराः । एति । अ

जायन्त । सुहोतेतिसु-होता । सूद्रातेतिसु-उद्राता । स्वध्वर्युरितिसु-अध्वर्युः । सुस-
 भेयइतिसु-सभेयः । यः । एवम् । विद्वान् । चतू गत्रेणेतिचतुः-गत्रेण । यजंते । ए-
 ति । अस्य । चत्वारः । वीराः । जायन्ते । सुहोतेतिसु-होता । सूद्रातेतिसु-उद्रा-
 ता । स्वध्वर्युरितिसु-अध्वर्युः । सुसभेयइतिसु-सभेयः । ये । चतुर्विंशतिचतुः-वि-
 ष्शः । पर्वमानाः । ब्रह्मवर्चसमितिब्रह्म-वर्चसम् । तत् । [३३] ये । उद्यन्तइ-
 त्थुन् यन्तः । स्तोमाः । श्रीः । सा । अत्रिम् । श्रद्धादेवमितिश्रद्धा-देवम् । यजं-
 मानम् । चत्वारिं । वीर्याणि । न । उपेति । अनमन् । तेजः । इन्द्रियम् । ब्रह्मवर्च-
 समितिब्रह्म-वर्चसम् । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । सः । एतान् । चतुरः । चतुष्टोमानि-
 तिचतुः-स्तोमान् । सोमान् । अपश्यन् । तान् । एति । अहस्त । तैः । अयजत ।
 तेजः । एव । प्रथमेन । अवेति । अरुन्धे । इन्द्रियम् । द्वितीयेन । ब्रह्मवर्चसमि-
 तिब्रह्म-वर्चसम् । तृतीयेन । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । चतुर्थेन । यः । एवम् । वि-
 द्वान् । चतुरः । चतुष्टोमानितिचतुः-स्तोमान् । सोमान् । आह्रतीत्या-हरति ।
 तेः । यजंते । तेजः । एव । प्रथमेन । अवेति । रुन्धे । इन्द्रियम् । द्वितीयेन । ब्र-
 ह्मवर्चसमितिब्रह्म-वर्चसम् । तृतीयेन । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । चतुर्थेन । याम् ।
 एव । अत्रिः । ऋद्धिम् । आध्नीत् । ताम् । एव । यजमानः । ऋन्तोति ॥ [३४]
 तत्तेजं एवाष्टादशच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ८ ॥

जुमदग्निः । पुष्टिकामइतिपुष्टिं कामः । चतू गत्रेणेतिचतुः-गत्रेण । अयजत ।
 सः । एतान् । पोषान् । अपुष्यन् । तस्मात् । प्लितो । जामदग्नियौ । न । समि-
 ति । ज्ञानातेइति । एतान् । एव । पोषान् । पुष्यति । यः । एवम् । विद्वान् । च-
 तू गत्रेणेतिचतुः-गत्रेण । यजंते । पुरोडाशिन्यः । उपसदइत्युप-सदः । भवन्ति ।
 पशवः । वै । पुरोडाशः । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । अन्नम् । वै । पुरोडा-
 शः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । अन्नादइत्यन्न-अदः । पशुमानितिपशु-
 मान् । भवति । यः । एवम् । विद्वान् । चतू गत्रेणेतिचतुः-गत्रेण । यजंते ॥
 [३५] जुमदग्निश्चात्वारिंशत् ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ९ ॥

सुवृश्मरइतिसं-वृश्मरः । वै । इदम् । एकः । आसीत् । सः । अकामयत् ।

ऋतून् । सूजेय । इति । सः । एतम् । पञ्चगत्रमितिपञ्च-रात्रम् । अपश्यत् । तम् ।
 एति । अह्रत् । तेन । अयजत् । ततः । वै । सः । ऋतून् । असृजत् । यः । ए
 वम् । विद्वान् । पञ्चरात्रेणेतिपञ्च-रात्रेण । यजते । प्रेति । एव । जायते । ते । ऋत
 वः । सृष्टाः । न । व्यावर्तन्तेतिवि-आवर्तन्त । ते । एतम् । पञ्चगत्रमितिपञ्च-रा
 त्रम् । अपश्यन् । तम् । एति । अह्रन् । तेन । अयजन्त । ततः । वै । ते ।
 व्यावर्तन्तेतिवि-आवर्तन्त । [३६] यः । एवम् । विद्वान् । पञ्चरात्रेणेतिपञ्च-रात्रे
 ण । यजते । वीति । पाप्मना । भ्रातृव्येण । एति । वर्तते । सार्वसेनिरितिसार्व-से
 निः । शौचेयः । अकामयत् । पशुमानितिपशु-मान् । स्याम् । इति । सः । ए
 तम् । पञ्चगत्रमितिपञ्च-रात्रम् । एति । अह्रत् । तेन । अयजत् । ततः । वै । सः ।
 सहस्रम् । पशून् । प्रेति । आप्नोत् । यः । एवम् । विद्वान् । पञ्चरात्रेणेतिपञ्च-रात्रे
 ण । यजते । प्रेति । सहस्रम् । पशून् । आप्नोति । बवरः । प्रावाहणिः । अकाम
 यत् । वाचः । प्रवदितेतिप्र-वदिता । स्याम् । इति । सः । एतम् । पञ्चरात्रमितिप
 ञ्च-रात्रम् । एति । [३७] अह्रत् । तेन । अयजत् । ततः । वै । सः । वाचः ।
 प्रवदितेतिप्र-वदिता । अभवत् । यः । एवम् । विद्वान् । पञ्चरात्रेणेतिपञ्च-रात्रेण ।
 यजते । प्रवदितेतिप्र-वदिता । एव । वाचः । भवति । अथोइति । एनम् । वा
 चः । पतिः । इति । आहुः । अनासः । चतुरात्रइतिचतुः-रात्रः । अतिरिक्तइत्य
 ति-रिक्तः । पडात्रइतिपद्-रात्रः । अथ । वै । एपः । सम्प्रतीतिसं-प्रति । यज्ञः ।
 यत् । पञ्चरात्रइतिपञ्च-रात्रः । यः । एवम् । विद्वान् । पञ्चरात्रेणेतिपञ्च-रात्रेण । य
 जते । सम्प्रतीतिसं-प्रति । एव । यज्ञेन । यजते । पञ्चरात्रइतिपञ्च-रात्रः । भवति ।
 पञ्च । वै । ऋतवः । सव्यथसरइतिसं-व्यथसरः । [३८] ऋतुपुं । एव । सव्यथसरइति
 सं-व्यथसरे । प्रतीति । तिष्ठति । अथोइति । पञ्चाखंपुरेतिपञ्च-अखम्परा । पङ्क्तिः ।
 पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे । त्रिवृदितित्रि-वृत् । अग्निष्टोमइत्य
 मि-स्तोमः । भवति । तेजः । एव । अवेति । रुन्धे । पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । भवति ।
 इन्द्रियम् । एव । अवेति । रुन्धे । सप्तदशइतिसप्त-दशः । भवति । अत्राद्यस्येत्य
 न्न-अद्यस्य । अवरुध्याइत्यव-रुध्ने । अथोइति । प्रेति । एव । तेन । जायते । ए

अविः शक्तिपञ्च-विः शः । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । भवति । प्रजापतेरिति प्रजा-प-
 तेः । आप्त्यै । मह्यप्रतवानिति महाप्रत-वान् । अन्नाद्यस्येतन्न-अद्यस्य । अवरुध्या
 इत्यवरु-रुध्ने । विश्वजिदिति विश्व-जित् । सर्वपृष्ठइतिसर्व-पृष्ठः । अतिगत्रइत्यति-
 गत्रः । भवति । सर्वस्य । अभिजित्याइत्यभि-जित्यै ॥ [३९] तेव्यावर्तन्तप्रवदि
 तास्यामितिस एतम्पञ्चरात्रमासं वषट्शरोऽभिजित्यै ॥ ❀ ❀ [१०]

देवस्य । त्वा । सवितुः । प्रसवइति प्र-सवे । अश्विनोः । बाहुभ्यामिति बाहु-
 भ्याम् । पूष्णः । हस्ताभ्याम् । एति । ददे । इमाम् । अगृभ्णन् । रशनाम् । ऋ
 तस्य । पूर्वे । आयुपि । विदथेषु । कव्या ॥ तथा । देवाः । सुतम् । एति । बभूवुः ।
 ऋतस्य । सामन् । सरम् । आरपन्तीत्या-रपन्ती ॥ अभिधाइत्यभि-धाः । असि । भु
 वनम् । असि । यन्ता । असि । धर्ता । असि । सः । अग्निम् । वैश्वानरम् । सप्रथ
 समितिस-प्रथमम् । गच्छ । स्वाहाऋतइति स्वाहा-ऋतः । पृथिव्याम् । यन्ता । राट् ।
 यन्ता । अग्निम् । यमनः । धर्ता । असि । धरुणः । कृष्यै । त्वा । रूपेर्माय । त्वा ।
 रथ्यै । त्वा । पोषाय । त्वा । पृथिव्यै । त्वा । अन्तरिक्षाय । त्वा । दिवे । त्वा ।
 सते । त्वा । असते । त्वा । अन्नइत्यन्-भ्यः । त्वा । ओषधीभ्यइत्योषधि-भ्यः ।
 त्वा । विश्वेभ्यः । त्वा । भूतेभ्यः ॥ [४०] धरुणः पञ्चविंशतिश्च ॥ ❀ ॥११॥

विभूरिति वि-भूः । मात्रा । प्रभूरिति प्र-भूः । पित्रा । अश्वः । असि । हयः ।
 असि । अत्यः । असि । नरः । असि । अवी । असि । सप्तिः । असि । वाजी ।
 असि । वृषा । असि । नृमणाइति नृ-मनाः । असि । ययुः । नाम । असि । आदि
 त्यानाम् । पत्वं । अन्विति । इहि । अग्नये । स्वाहा । स्वाहा । इन्द्रामिभ्यामितीं
 न्द्रामि-भ्याम् । स्वाहा । प्रजापतयइति प्रजा-पतये । स्वाहा । विश्वेभ्यः । देवेभ्यः ।
 स्वाहा । सर्वेभ्यः । देवताभ्यः । इह । धृतिः । स्वाहा । इह । विधृतिरिति वि धृ
 तिः । स्वाहा । इह । रन्तिः । स्वाहा । इह । र्मतिः । स्वाहा । भूः । असि । भु
 वे । त्वा । भव्याय । त्वा । भविष्यते । त्वा । विश्वेभ्यः । त्वा । भूतेभ्यः । देवाः ।
 आशाणालाइत्याशा-णालाः । एतम् । देवेभ्यः । अश्वम् । मेधांय । प्रोक्षितमिति
 प्र-उक्षितम् । गोणयत् ॥ [४१] रन्तिस्वाहाद्वाविंशतिश्च ॥ ❀ ॥१२॥

आयन्नायेत्या-अयनाय । स्वाहा । प्रायणायेतिप्र-अयनाय । स्वाहा । उद्वा
वायेत्युत्-द्वावाय । स्वाहा । उद्दुतायेत्युत्-दुताय । स्वाहा । शूकारायेतिशू-कारा
य । स्वाहा । शूकृतायेतिशू-कृताय । स्वाहा । पलायिताय । स्वाहा । आपलायि
तायेत्या-पलायिताय । स्वाहा । आवलांतइत्या-वलांते । स्वाहा । परावलांतइतिप
रा-वलांते । स्वाहा । आयतइत्या-यते । स्वाहा । प्रयतइतिप्र-यते । स्वाहा । सर्व
स्मे । स्वाहा ॥ [४२] आयन्नायोत्तरमापलायितायपट्टिशतिः ॥ ❀ ॥ १३ ॥

अग्रये । स्वाहा । सोमाय । स्वाहा । वायवे । स्वाहा । अपाम् । मोदाय ।
स्वाहा । मृत्रिने । स्वाहा । सरस्वत्यै । स्वाहा । इन्द्राय । स्वाहा । बृहस्पतये । स्वा
हा । मित्राय । स्वाहा । वरुणाय । स्वाहा । सर्वस्मे । स्वाहा ॥ [४३] अग्रये वा
यवेऽपाम्मोदायेन्द्रायत्रयोविंशतिः ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १४ ॥

पृथिव्यै । स्वाहा । अन्तरिख्याय । स्वाहा । दिवे । स्वाहा । सूर्याय । स्वाहा ।
चन्द्रमंसे । स्वाहा । नखपत्रेभ्यः । स्वाहा । प्राच्यै । दिशे । स्वाहा । दक्षिणायै ।
दिशे । स्वाहा । प्रतीच्यै । दिशे । स्वाहा । उदीच्यै । दिशे । स्वाहा । ऊर्वाच्यै ।
दिशे । स्वाहा । दिग्भ्यइतिदिक्-भ्यः । स्वाहा । अवान्तरदिशाभ्यइत्यवान्तर-दि
शाभ्यः । स्वाहा । समाभ्यः । स्वाहा । शरच्चइतिशरत्-भ्यः । स्वाहा । अहोरात्रे
भ्यइत्यहः-रात्रेभ्यः । स्वाहा । अर्धमासेभ्यइत्यर्ध-मासेभ्यः । स्वाहा । मासेभ्यः । स्वा
हा । ऋतुभ्यइत्यृतु-भ्यः । स्वाहा । सव्वत्सरायेतिसं-वत्सराय । स्वाहा । सर्वस्मे ।
स्वाहा ॥ [४४] पृथिव्यै सूर्याय नखपत्रेभ्यः प्राच्यैदिशेसप्तचत्वारिंशत् ॥ १५ ॥

अग्रये । स्वाहा । सोमाय । स्वाहा । मृत्रिने । स्वाहा । सरस्वत्यै । स्वाहा ।
पूष्णे । स्वाहा । बृहस्पतये । स्वाहा । अपाम् । मोदाय । स्वाहा । वायवे । स्वा
हा । मित्राय । स्वाहा । वरुणाय । स्वाहा । सर्वस्मे । स्वाहा ॥ [४५] अग्रये सवि
त्रे पूष्णेऽपाम्मोदाय वायवे त्रयोविंशतिः ॥ ❀ ❀ ॥ १६ ॥

पृथिव्यै । स्वाहा । अन्तरिख्याय । स्वाहा । दिवे । स्वाहा । अग्रये । स्वा
हा । सोमाय । स्वाहा । सूर्याय । स्वाहा । चन्द्रमंसे । स्वाहा । अर्धे । स्वाहा ।
रात्रिये । स्वाहा । ऋजवे । स्वाहा । माधवे । स्वाहा । मुख्पित्याद्वातंसु-स्थिन्ये ।

स्वाहा । रूपुधे । स्वाहा । आश्रितिम्ने । स्वाहा । रोगाय । स्वाहा । हिमाय । स्वा
 हा । शीताय । स्वाहा । आतृपायेत्या-तृपाय । स्वाहा । अरण्याय । स्वाहा । सुवृ
 र्गायेतिसुवः-गाय । स्वाहा । लोकार्य । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४६] पू
 थिव्या अमयेऽहेचतुश्चत्वारिंशत् ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १७ ॥

भुवः । देवानाम् । कर्मणा । अपसा । ऋतस्य । पृथ्या । असि । वसुभिरि
 तिवसुं-भिः । देवेभिः । देवतया । गायत्रेण । त्वा । छन्दसा । युनज्मि । वसन्तेन ।
 त्वा । ऋतुना । हविषा । दीर्ष्यामि । रुद्रेभिः । देवेभिः । देवतया । त्रैष्टुभेन ।
 त्वा । छन्दसा । युनज्मि । श्रीष्मेण । त्वा । ऋतुना । हविषा । दीर्ष्यामि । आदि
 त्येभिः । देवेभिः । देवतया । जागतेन । त्वा । छन्दसा । युनज्मि । वृ-पाभिः ।
 त्वा । ऋतुना । हविषा । दीर्ष्यामि । विश्वेभिः । देवेभिः । देवतया । आनुष्टुभेने
 त्यानुं स्तुभेन । त्वा । छन्दसा । युनज्मि । [४७] शरदा । त्वा । ऋतुना । ह
 विषा । दीर्ष्यामि । अङ्गिरोभिरित्यङ्गिरः-भिः । देवेभिः । देवतया । पाङ्क्ते
 न । त्वा । छन्दसा । युनज्मि । हेमन्तशिशिराभ्यामितिहेमन्त-शिशिराभ्याम् ।
 त्वा । ऋतुना । हविषा । दीर्ष्यामि । एति । अहम् । दीर्ष्याम् । अरुहम् ।
 ऋतस्य । पत्नीम् । गायत्रेण । छन्दसा । ब्रह्मणा । च । ऋतम् । सत्ये । अधाम् ।
 सत्यम् । ऋते । अधाम् ॥ महीम् । उ । म्विति । सुत्रामाणभितिसु-त्रामाणम् ।
 इह । धृतिः । स्वाहा । इह । विद्युतिरिति-वि-धृतिः । स्वाहा । इह । रन्तिः । स्वा
 हा । इह । रमन्तिः । स्वाहा ॥ [४८] आनुष्टुभेनत्वाछन्दसायुनज्म्येकानपञ्चा
 शच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १८ ॥

ईङ्कारायेतीं-काराय । स्वाहा । ईङ्कृतायेतीं-कृताय । स्वाहा । क्रन्दते । स्वा
 हा । अवक्रन्दंतइत्यव-क्रन्दते । स्वाहा । प्रोथते । स्वाहा । प्रप्रोथंतइतिप्र-प्रोथते ।
 स्वाहा । गन्धाय । स्वाहा । प्राताय । स्वाहा । प्राणायेतिप्र-अनाय । स्वाहा । व्या
 नायेतिवि-अनाय । स्वाहा । अपानायेत्यप-अनाय । स्वाहा । सन्दीयमानायेतिसं-
 दीयमानाय । स्वाहा । सन्दितायेतिसं-दिताय । स्वाहा । विचृत्यमानायेतिवि-चृ
 त्यमानाय । स्वाहा । विचृत्तायेतिवि-चृत्ताय । स्वाहा । पलायिष्यमाणाय । स्वाहा ।

पलायिताय । स्वाहा । उपरः स्युतइत्युप-नः स्युते । स्वाहा । उपरतयेत्युप-नताय ।
 स्वाहा । निवेख्यतइतिनि-वेख्यते । स्वाहा । निविशमानायेतिनि-विशमानाय ।
 स्वाहा । निविष्टायेतिनि-विष्टाय । स्वाहा । निपथस्यतइतिनि-मथस्यते । स्वाहा ।
 निपीदंतइतिनि-सीदते । स्वाहा । निपण्णयेतिनि-सन्नाय । स्वाहा ॥ [४९] आ
 सिष्यते । स्वाहा । आसीनाय । स्वाहा । आसितार्ये । स्वाहा । निपथस्यतइतिनि-
 पथस्यते । स्वाहा । निपद्यमानायेतिनि-पद्यमानाय । स्वाहा । निपन्नयेतिनि-पन्ना
 य । स्वाहा । शयिष्यते । स्वाहा । शयानाय । स्वाहा । शयितार्ये । स्वाहा । सु
 म्मीलिष्यतइतिसं-मीलिष्यते । स्वाहा । सम्मीलंतइतिसं-मीलते । स्वाहा । सम्मीलि
 तायेतिसं-मीलिताय । स्वाहा । स्वप्स्यते । स्वाहा । स्वपते । स्वाहा । सुप्तार्ये ।
 स्वाहा । प्रभोथस्यतइतिप्र-भोथस्यते । स्वाहा । प्रबुध्यमानायेतिप्र-बुध्यमानाय । स्वा
 हा । प्रबुद्धायेतिप्र-बुद्धाय । स्वाहा । जागरिष्यते । स्वाहा । जाग्रते । स्वाहा ।
 जागरितार्ये । स्वाहा । शुश्रूषमाणाय । स्वाहा । शृण्वते । स्वाहा । श्रुतार्ये । स्वा
 हा । वीखिष्यतइतिवि-ईखिष्यते । स्वाहा । [५०] वीख्यमाणयेतिवि-ईख्यमा
 णाय । स्वाहा । वीखिपतायेतिवि-ईखिपताय । स्वाहा । सुऽद्वास्यतइतिसं-द्वास्य
 ते । स्वाहा । सञ्जिहानायेतिमं-जिहानाय । स्वाहा । उज्जिहानायेत्युत्-जिहाना
 य । स्वाहा । विवथस्यतइतिवि-वथस्यते । स्वाहा । विवर्तमानायेतिवि-वर्तमाना
 य । स्वाहा । विवृत्तायेतिवि-वृत्ताय । स्वाहा । उत्थास्यतइत्युत्-स्थास्यते । स्वाहा ।
 उत्तिष्ठंतइत्युत्-तिष्ठते । स्वाहा । उत्थितायेत्युत्-स्थिताय । स्वाहा । विध्विष्यतइ
 तिवि-ध्विष्यते । स्वाहा । विधून्वानायेतिवि-धून्वानाय । स्वाहा । विधून्वाये
 तिवि-धून्वाय । स्वाहा । उत्क्रुऽस्यतइत्युत्-क्रुऽस्यते । स्वाहा । उत्क्रामंतइत्युत्-
 क्रामते । स्वाहा । उत्क्रान्तायेत्युत्-क्रान्ताय । स्वाहा । चङ्गभिष्यते । स्वाहा ।
 चङ्गम्यमाणाय । स्वाहा । चङ्गमितार्ये । स्वाहा । कण्डूयिष्यते । स्वाहा । कण्डू
 यमानाय । स्वाहा । कण्डूयितार्ये । स्वाहा । निकृपिष्यतइतिनि-कृपिष्यते ।
 स्वाहा । निकृपमाणयेतिनि-कृपमाणाय । स्वाहा । निकृपितायेतिनि-कृपिताय ।

स्वाहा । यत् । अत्ति । तस्मै । स्वाहा । यत् । पिबन्ति । तस्मै । स्वाहा । यत् ।
 मेहन्ति । तस्मै । स्वाहा । यत् । शकृत् । करोति । तस्मै । स्वाहा । रेतसे । स्वा
 हा । प्रजाभ्यइतिप्र-जार्भ्यः । स्वाहा । प्रजननायेतिप्र-जननाय । स्वाहा । सर्व
 स्मै । स्वाहा ॥ [५१] निरपणायस्वाहावीख्विष्यतेस्वाहा निरुपमाणायस्वाहा स
 तविंशतिश्च ॥ ॥ १९ ॥

अग्नये । स्वाहा । वायवे । स्वाहा । सूर्याय । स्वाहा । ऋतम् । असि ।
 ऋतस्य । ऋतम् । असि । सत्यम् । असि । सत्यस्य । सत्यम् । असि । ऋतस्य ।
 पन्थाः । असि । देवानाम् । ह्याया । अमृतस्य । नाम । तत् । सत्यम् । यत् ।
 त्वम् । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । असि । अधीति । यत् । अस्मिन् । वाजिनि ।
 इव । शुभः । स्पृष्टन्ते । दिवः । सूर्येण । विशः । अपः । वृणानः । पवते । क
 व्यन् । पशुम् । न । गोपाइतिगो-पाः । इर्यः । परिज्मेतिपरि-ज्मा ॥ [५२] अ
 ग्नये वायवे सूर्यायाष्टाचंत्वारिंशत् ॥ ॥ २० ॥

प्रजननम्प्रातस्सवनेवै ब्रह्मवादिनस्सत्वा अङ्गिरस आपोवैसोमो वैसंहस्तम्याऽ
 त्रिंजमदग्निस्सव्वत्सरो देवस्य विभूरायनायाम्नयेपृथिव्या अग्नयेपृथिव्यैभुवर्वाङ्गारायाम
 येवायवेसूर्याय विंशतिः ॥ २० ॥ प्रजननमङ्गिरसस्सोमोवैप्रतिगृह्णातिविभूर्वीख्वमा
 णायद्विपञ्चाशत् ॥ [५२] प्रजननम्परिज्मा ॥ ❀ ❀ ❀

हरिः ओ (३) म् ॥

इति सप्तमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः ॥

सप्तमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

साध्याः । वै । देवाः । सुवर्गकामा इति सुवर्ग-कामाः । एतम् । पृडात्रमि
 तिपट्-रात्रम् । अपश्यन् । तम् । एति । अहन् । तेन । अयजन्त । ततः । वै ।

ते । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । आयन् । ये । एवम् । विद्वांसः । पडात्रमि
तिपद्-रात्रम् । आसंते । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । एव । लोकम् । यन्ति । देवसत्र
मितिःदेव-सत्रम् । वै । पडात्रइतिपद्-रात्रः । प्रत्यरूपमितिप्रति-अरूपम् । हि । ए
तानि । पृष्ठानि । ये । एवम् । विद्वांसः । पडात्रमितिपद्-रात्रम् । आसंते । सा
रूपादिति-अरूपात् । एव । देवताः । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । पडात्रइ
तिपद्-रात्रः । भवति । पद् । वै । ऋतवः । पद् । पृष्ठानि । [१] पृष्ठे । एव । ऋतून् ।
अन्वारोहन्तीत्यनु-आरोहन्ति । ऋतुभिरित्यूतु-भिः । सर्व्वथसरमितिंस-वथसरम् । ते ।
सर्व्वथसरइतिंस-वथसरे । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । बृहदथन्तराभ्यामितिबृहत् रथन्तरा
भ्याम् । यन्ति । इयम् । वाव । रथन्तरमितिरथन्तरम् । असौ । बृहत् । आभ्याम् । ए
व । यन्ति । अथोइति । अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । एतेइति । वै । यज्ञस्य । अ
ज्ञसायनीइत्यज्ञसा-अयनी । सुतीइति । ताभ्याम् । एव । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लो
कम् । यन्ति । त्रिवृदितित्रि-वृत् । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । भवति । तेजः । एव । अ
वेति । रुन्धते । पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । भवति । इन्द्रियम् । एव । अवेति । रुन्धते । स
प्तदशइतिसप्त-दशः । [२] भवति । अत्राद्यस्येत्यत्र-अद्यस्य । अवरुभ्याइत्यव-रु
धे । अथोइति । प्रेति । एव । तेन । जायन्ते । एकविंशदइत्येक-विंशः । भव
ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । अथोइति । रुचम् । एव । आत्मन् । दधते ।
त्रिंशदइतित्रि-शतः । भवति । विजित्याइतिवि-जित्यै । त्रयस्त्रिंशदइतित्रयः-त्रिंश
दः । भवति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । सदोहविर्धानिनइतिसदः-हविर्धानिनः ।
एतेन । पडात्रेणेतिपद्-रात्रेण । यजेरन् । आश्वत्थीइति । द्विर्धानमितिहविः-धा
नम् । च । आमीध्रमित्याग्नि-इध्रम् । च । भवतः । तत् । हि । सुवर्गमितिःसुवः-
ग्यम् । चक्रवर्तीइति । भवतः । सुवर्गस्येतिःसुवः-गस्य । लोकस्य । समष्ट्या
इतिसं-अष्ट्यै । उल्लसलवुष्णइत्युल्लसल-वुष्णः । चूर्पः । भवति । प्रतिष्ठित्याइतिप्र
ति-स्थित्यै । प्राङ् । यान्ति । प्राङ् । इव । हि । सुवर्गइतिःसुवः-गः । [३] लोकः ।
सरस्वत्या । यान्ति । एषः । वै । देव्यान्इतिदेव-यानः । पन्थाः । तम् । एव ।
अन्वारोहन्तीत्यनु आरोहन्ति । आक्रोशन्तइत्या-क्रोशन्तः । यान्ति । अवंतिम् ।

एव । अन्यस्मिन् । प्रतिपज्येतिप्रति-सज्यं । प्रतिष्ठाभितिप्रति-स्थाम् । गच्छन्ति ।
 यदा । दर्शं । शतम् । कुर्वन्ति । अर्थं । एकम् । उत्थानमित्युत्-स्थानम् । शतायु
 रितिशत-आयुः । पुरुषः । शतेन्द्रियइतिशत-इन्द्रियः । आयुषि । एव । इन्द्रिये ।
 प्रतीतिं । तिष्ठन्ति । यदा । शतम् । सहस्रम् । कुर्वन्ति । अर्थं । एकम् । उत्थानमि
 त्युत्-स्थानम् । सहस्रसम्मितइतिसहस्र-सम्मितः । वै । असौ । लोकः । अमुम् ।
 एव । लोकम् । अभीतिं । जयन्ति । यदा । एषाम् । प्रमीयेतेतिप्र-मीयेत । य
 दा । वा । जीयेन् । अर्थं । एकम् । उत्थानमित्युत्-स्थानम् । तत् । हि । ती
 र्थम् ॥ [४] पृष्ठानिसप्तदशस्त्रिंशद्वर्गो जयन्तियदैकादशच ॥ ❀ ❀ ॥१॥

कुसुरुविन्दः । औदालकिरित्यौत्-दालकिः । अकामयत् । पशुमानितिपशु-
 मान् । स्याम् । इति । सः । एतम् । सप्तरात्रमिति सप्त-रात्रम् । एति । अहरत् । ते
 नं । अयजत् । तेनं । वै । सः । यावन्तः । ग्राम्याः । पशवः । तान् । अवेति ।
 अरुन्ध । यः । एवम् । विद्वान् । सप्तरात्रेणेति सप्त-रात्रेणं । यजते । यावन्तः । ए
 वं । ग्राम्याः । पशवः । तान् । एव । अवेति । रुन्धे । सप्तरात्रइति सप्त-रात्रः । भ
 वति । सप्त । ग्राम्याः । पशवः । सप्त । आरण्याः । सप्त । रुन्धासि । उभयस्य ।
 अवरुन्ध्याइत्यव-रुन्धे । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । अभिष्टोमइत्यभि-स्तोमः । भवति । तेजः ।
 [५] एव । अवेति । रुन्धे । पञ्चदशइति पञ्च-दशः । भवति । इन्द्रियम् । एव ।
 अवेति । रुन्धे । सप्तदशइति सप्त-दशः । भवति । अन्नाद्यस्येतन्न-अद्यस्य । अवरु
 ष्याइत्यव-रुन्धे । अथोइति । प्रेति । एव । तेनं । जायते । एकविंशइत्येक-विं
 शः । भवति । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्ये । अथोइति । रुचम् । एव । आत्मन् ।
 धत्ते । त्रिणवइति त्रि-नवः । भवति । विजित्याइति वि-जित्ये । पञ्चविंशइति पञ्च-
 विंशः । अभिष्टोमइत्यभि-स्तोमः । भवति । प्रजापतेरिति प्रजा-पतेः । आप्त्यै । म
 ह्यव्रतवानिति महाव्रत-वान् । अन्नाद्यस्येतन्न-अद्यस्य । अवरुष्याइत्यव-रुन्धे । वि
 श्वजिदिति विश्व-जित् । सर्वपृष्ठइति सर्व-पृष्ठः । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । भवति । सर्व
 स्य । अभिजित्याइत्यभि-जित्ये । यत् । प्रत्यरूपमिति प्रति-अरूपम् । पूर्वेषु । अह
 स्विस्वहः-सु । पृष्ठानि । उपेयुरित्युप-इयुः । प्रत्यरूपमिति प्रति-अरूपम् । [६] वि

श्चजितीतिविश्व-जितिं । यथा । दुग्धाम् । उपसीदतीत्युप-सीदति । एवम् । उक्त
मभित्युत्-तमम् । अहः । स्यात् । न । एकरात्रइत्येक-रात्रः । चन । स्यात् । बृहद्
थन्तरेइतिबृहत्-थन्तरे । पूर्वेषु । अहरिस्वित्यहः सु । उपेति । यन्ति । इयम् । वाव ।
थन्तरमितिस्थ-तरम् । असौ । बृहत् । अभ्याम् । एव । न । यन्ति । अथोइति ।
अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । यत् । प्रत्यरूपमितिप्रति-अरूपम् । विश्वजि
तीतिविश्व-जितिं । पृष्ठानि । उपयन्तीत्युप-यन्ति । यथा । प्रचांम् । दुहे । तादृक् ।
एव । तत् ॥ [७] तेजउपेयुःप्रत्यरूपन्दिचंत्वारिंशच्च ॥ ❀ ❀ ॥२॥

बृहस्पतिः । अकामयत् । ब्रह्मवर्चसीतिब्रह्म-वर्चसी । स्याम् । इति । सः ।
एतम् । अष्टरात्रमित्यष्ट-रात्रम् । अपश्यन् । तम् । एति । अहरत् । तेनं । अयज
त् । ततः । वै । सः । ब्रह्मवर्चसीतिब्रह्म-वर्चसी । अभवन् । यः । एवम् । विद्वान् ।
अष्टरात्रेणेत्यष्ट-रात्रेणं । यजते । ब्रह्मवर्चसीतिब्रह्म-वर्चसी । एव । भवति । अष्टरात्र
इत्यष्ट-रात्रः । भवति । अष्टारूपेत्यष्टा-अरूपरा । गायत्री । गायत्री । ब्रह्मवर्चसमिति
ब्रह्म-वर्चसम् । गायत्रिया । एव । ब्रह्मवर्चसमितिब्रह्म-वर्चसम् । अवेति । रुन्धे ।
अष्टरात्रइत्यष्ट-रात्रः । भवति । चतस्रः । वै । दिशः । चतस्रः । अवान्तरदिशाइत्य
वान्तर-दिशाः । दिग्भ्यइतिदिक्-भ्यः । एव । ब्रह्मवर्चसमितिब्रह्म-वर्चसम् । अवे
ति । रुन्धे [८] त्रिवृदितित्रि-वृत् । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । भवति । तेजः । ए
व । अवेति । रुन्धे । पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । भवति । इन्द्रियम् । एव । अवेति ।
रुन्धे । सप्तदशइतिसप्त-दशः । भवति । अत्राद्यस्येत्यन्न-अद्यस्य । अवरुन्ध्याइत्यव-
रुन्धे । अथोइति । प्रेति । एव । तेनं । जायते । एकविंशइत्येक-विंशः । भव
ति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । अथोइति । रुचंम् । एव । आत्मन् । यत्ते । त्रि
णवइतित्रि-नवः । भवति । विजित्याइतिवि-जित्यै । त्रयस्त्रिंशइतित्रयः-त्रिंशः ।
भवति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । पञ्चविंशइतिपञ्च-विंशः । अग्निष्टोमइत्यग्नि-
स्तोमः । भवति । प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः । आप्त्यै । महाव्रतवानितिमहाव्रत-
वान् । अत्राद्यस्येत्यन्न-अद्यस्य । अवरुन्ध्याइत्यव-रुन्धे । विश्वजिदितिविश्व-जित् ।
सर्वपृष्ठइतिसर्व-पृष्ठः । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । भवति । सर्वस्य । अभिजित्याइत्य

भि-जित्यै ॥ [९] दिग्भ्यएवब्रह्मवर्चसमवर्कन्धेऽभिजित्यै ॥ ❀ ❀ ॥३॥

प्रजापतिरितिप्रजा पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । असृजत । ताः । सृष्टाः । रूपु
धम् । नीति । आयन्न । सः । एतम् । नवरात्रमिति नव-रात्रम् । अपश्यत् । तम् ।
एति । अहरत् । तेन । अयजत । ततः । वै । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । अकल्पत ।
यर् हि । प्रजाइतिप्र-जाः । रूपुधम् । निगच्छेयुरितिनि-गच्छेयुः । तर् हि । नवरा
त्रेणेति नव-रात्रेण । यजेत । इमे । हि । वै । एतासाम् । लोकाः । अकल्पेताः । अ
र्थ । एताः । रूपुधम् । नीति । गच्छन्ति । इमान् । एव । आभ्यः । लोकान् ।
कल्पयति । तान् । कल्पमानान् । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । अन्विति । कल्पते ।
कल्पन्ते । [१०] अस्मै । इमे । लोकाः । ऊर्जम् । प्रजास्वितिप्र-जासुं । दधाति ।
त्रिरात्रेणेतित्रि-रात्रेण । एव । इमम् । लोकम् । कल्पयति । त्रिरात्रेणेतित्रि-रात्रेण ।
अन्तरिरेवम् । त्रिरात्रेणेतित्रि-रात्रेण । अमुम् । लोकम् । यथा । गुणे । गुणम् ।
अन्वस्यतीत्यनु-अस्यति । एवम् । एव । तत् । लोके । लोकम् । अन्विति । अस्य
ति । धृत्यै । अशिशिलम्भावायेत्शिशिलं-भावाय । ज्योतिः । गौः । आयुः । इति ।
ज्ञाताः । स्तोमाः । भवन्ति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरिरेवम् । गौः ।
अंसो । आयुः । एषु । एव । लोकेषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । ज्ञात्रम् । प्रजानामि
तिप्र-जानाम् । [११] गच्छति । नवरात्रइति नव-रात्रः । भवति । अभिपूर्वमित्याभि-
पूर्वम् । एव । अस्मिन्न । तेजः । दधाति । यः । ज्योगामयावीतिज्योक्-आमया
वी । स्यात् । सः । नवरात्रेणेति नव-रात्रेण । यजेत । प्राणाइतिप्र-अनाः । हि । वै ।
एतस्य । अधृताः । अथ । एतस्य । ज्योक् । आमयति । प्राणानितिप्र-अनान् ।
एव । अस्मिन्न । दाधार । उत । यदि । इतासुरिति त-असुः । भवति । जीवति ।
एव ॥ [१२] कल्पन्तेप्रजानान्त्रयस्त्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ॥४॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । अकामयत । प्रेति । जायेय । इति । सः । ए
तम् । दशहोतारमितिदश-होतारम् । अपश्यत् । तम् । अजुहोत् । तेन । दशरा
त्रमितिदश-रात्रम् । असृजत । तेन । दशरात्रेणेतिदश-रात्रेण । प्रेति । अजायत ।
दशरात्रायेतिदश-रात्राय । दीस्विष्यमाणः । दशहोतारमितिदश-होतारम् । जुहु

यात् । दशहोत्रेतिदश-होत्रा । एव । दशरात्रमितिदश-रात्रम् । सृजते । तेन ।
 दशरात्रेणेतिदश-रात्रेण । प्रेति । जायते । वैराजः । वै । एपः । यज्ञः । यत् । दश
 रात्रइतिदश-रात्रः । यः । एवम् । विद्वान् । दशरात्रेणेतिदश-रात्रेण । यजंते । वि
 राजमितिवि-राजम् । एव । गच्छति । प्रजापत्यइतिप्राजा-पत्यः । वै । एपः । य
 ज्ञः । यत् । दशरात्रइतिदश-रात्रः । [१३] यः । एवम् । विद्वान् । दशरात्रेणेतिद
 श-रात्रेण । यजंते । प्रेति । एव । जायते । इन्द्रः । वै । सदृङ्ङितिस-दृङ् । देवता
 भिः । आसीत् । सः । न । व्यावृतमितिवि-आवृतम् । अगच्छन् । सं । प्रजाप
 तिमितिप्रजा-पतिम् । उपेति । अधावत् । तस्मै । एतम् । दशरात्रमितिदश-रा
 त्रम् । प्रेति । अयच्छत् । तम् । एति । अहरत् । तेन । अयजत । ततः । वै ।
 सः । अन्याभिः । देवताभिः । व्यावृतमितिवि-आवृतम् । अगच्छत् । यः । एवम् ।
 विद्वान् । दशरात्रेणेतिदश-रात्रेण । यजंते । व्यावृतमितिवि-आवृतम् । एव । पा
 पना । भ्रातृव्येग । गच्छति । त्रिककुदितित्रि-कुकुत् । वै । [१४] एपः । यज्ञः ।
 यत् । दशरात्रइतिदश-रात्रः । कुकुत् । पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । कुकुत् । एकविंश
 इत्येक-विंशः । कुकुत् । त्रयस्त्रिंशइतित्रयः-त्रिंशः । यः । एवम् । विद्वान् ।
 दशरात्रेणेतिदश-रात्रेण । यजंते । त्रिककुदितित्रि-कुकुत् । एव । समानानाम् । भ
 वति । यजमानः । पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । यजमानः । एकविंशइत्येक-विंशः ।
 यजमानः । त्रयस्त्रिंशइतित्रयः-त्रिंशः । पुरः । इतराः । अभिचर्यमाणइत्यभि-
 चर्यमाणः । दशरात्रेणेतिदश-रात्रेण । यजेत । देवपुराइतिदेव-पुराः । एव । परी
 ति । ऊहते । तस्य । न । कुतः । चन । उपान्याधइत्युप-आन्याधः । भवति । न ।
 एनम् । अभिचरन्नित्यभि-चरन् । स्तृणुते । देवासुराइतिदेव-असुराः । सयंत्ताइति
 सं-यत्ताः । आसन् । ते । देवाः । एताः । [१५] देवपुराइतिदेव-पुराः । अपश्यन् ।
 यत् । दशरात्रइतिदश-रात्रः । ताः । परीति । औहन्त । तेषाम् । न । कुतः । च
 न । उपान्याधइत्युप-आन्याधः । अभवत् । ततः । देवाः । अभवन् । परेति ।
 असुराः । यः । भ्रातृव्यवानितिभ्रातृव्यवान् । स्यात् । सः । दशरात्रेणेतिदश-रा
 त्रेण । यजेत । देवपुराइतिदेव-पुराः । एव । परीति । ऊहते । तस्य । न । कुतः ।

च न । उपाव्याधइत्युप-आव्याधः । भवति । भवति । आत्मना । परेति । अस्य ।
 भ्रातृव्यः । भवति । स्तोमः । स्तोमस्य । उपस्तिः । भवति । भ्रातृव्यम् । एव । उ
 पस्तिम् । कुर्वन्ते । जामि । वै । [१६] एतत् । कुर्वन्ति । यत् । ज्यायाः सम् ।
 स्तोमम् । उपेत्येत्युप-इत्यम् । कनीयाः सम् । उपयन्तीत्युप-यन्ति । यत् । अग्नि
 ष्टोमसामानीत्यग्निष्टोम-सामानि । अवस्तात् । च । परस्तात् । च । भवन्ति । अजा
 मित्वापेत्यजामि-त्याय । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । अग्निष्टुदित्यं
 मि-स्तुत् । अग्नेयीषु । भवति । तेजः । एव । अवेति । रुन्धे । पञ्चदशइतिपञ्च-
 दशः । उक्थ्यः । ऐन्द्रीषु । इन्द्रियम् । एव । अवेति । रुन्धे । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । अग्नि
 ष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । वैश्वदेवीष्वितिवैश्व-देवीषु । पुष्टिम् । एव । अवेति । रुन्धे । स
 प्तदशइतिसप्त-दशः । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । प्राजापत्यास्वितिप्राजा-पत्यासु । ती
 व्रसोमइतितीव्र सोमः । अन्नाद्यस्येतन्न-अद्यस्य । अवरुः प्राइत्यवरु-रुच्यै । अथोइति ।
 प्रेति । एव । तेन । जायते । [१७] एकविंशदशत्येक-विंशः । उक्थ्यः । सौ
 रीषु । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्ये । अथोइति । रुचम् । एव । आत्मन् । धत्ते । सप्त
 दशइतिसप्त-दशः । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । प्राजापत्यास्वितिप्राजा-पत्यासु । उ
 पह्व्यइत्युप-ह्व्यः । उपह्वमित्युप-ह्वम् । एव । गच्छति । त्रिणवाविति त्रि-नवो ।
 अग्निष्टोमावित्यग्नि-स्तोमो । अभितः । ऐन्द्रीषु । विजित्याइतिवि-जित्यै । त्रयस्त्रि
 ष्चइतित्रयः-त्रिंशः । उक्थ्यः । वैश्वदेवीष्वितिवैश्व-देवीषु । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-
 स्थित्ये । विश्वजिदिति विश्व-जित् । सर्वपृष्ठइतिसर्व-पृष्ठः । अतिरात्रइत्यति-रात्रः ।
 भवति । सर्वस्य । अभिजित्याइत्यभि-जित्यै ॥ [१८] प्राजापत्योवाएप यज्ञोयद्
 शरात्रस्त्रिकुक्राएतावे जायत एकत्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ॥ ५ ॥

ऋतवः । वै । प्रजाकामाइतिप्रजा-कामाः । प्रजामितिप्र-जाम् । न । अवि
 न्दन्त । ते । अकामयन्त । प्रजामितिप्र-जाम् । सृजेमहि । प्रजामितिप्र-जाम् । अवे
 ति । रुन्धीमहि । प्रजामितिप्र-जाम् । विन्देमहि । प्रजावन्तइतिप्रजा-वन्तः । स्या
 म् । इति । ते । एतम् । एकादशरात्रमित्येकादश-रात्रम् । अपश्यन् । तम् । ए
 ति । अह्वन् । तेन । अयजन्त । ततः । वै । ते । प्रजामितिप्र-जाम् । असृजन्त ।

प्रजामितिप्र-जाम् । अवेति । अरुन्धते । प्रजामितिप्र-जाम् । अविन्दन्ते । प्रजावन्तइ
 तिप्रजा-वन्तः । अभवन् । ते । ऋतवः । अभवन् । तत् । आर्तवानाम् । आर्तवत्वमित्या
 र्त्व-त्वम् । ऋतूनाम् । वै । एते । पुत्राः । तस्मात् । [१९] आर्तवाः । उच्यन्ते । ये । ए
 वम् । विद्वांसः । एकादशरात्रमित्येकादश-रात्रम् । आसते । प्रजामितिप्र-जाम् ।
 एव । सृजन्ते । प्रजामितिप्र-जाम् । अवेति । रुन्धते । प्रजामितिप्र-जाम् । विन्दन्ते । प्र
 जावन्तइतिप्रजा-वन्तः । भवन्ति । ज्योतिः । अतिरात्रइत्याते-रात्रः । भवति । ज्योतिः ।
 एव । पुरस्तात् । दधते । सुवर्गस्येति सुवः-गस्यं । लोकस्यं । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्या
 त्यै । पृष्ठयः । पृष्ठइतिपट् - अहः । भवति । पट् । वै । ऋतवः । पट् । पृष्ठानि ।
 पृष्ठैः । एव । ऋतून् । अन्वारोहन्तीत्यनु-आरोहन्ति । ऋतुभिरित्यु-भिः । सव्वंश
 रमितिसं-वशसम् । ते । सव्वंशरइतिसं-वशसरे । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । चतुर्विंश
 इतिचतुः-विंशः भवति । चतुर्विंशत्यखरेतिचतुर्विंशति-अखरा । गायत्री ।
 [२०] गायत्रम् । ब्रह्मवर्चसमितिब्रह्म-वर्चसम् । गायत्रियाम् । एव । ब्रह्मवर्चसइति
 ब्रह्म-वर्चसे । प्रतीति । तिष्ठन्ति । चतुश्चत्वारिंशदितिचतुः-चत्वारिंशः । भवति ।
 चतुश्चत्वारिंशदखरेतिचतुश्चत्वारिंशत्-अखरा । त्रिष्टुक् । इन्द्रियम् । त्रिष्टुप् ।
 त्रिष्टुभिः । एव । इन्द्रिये । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अष्टाचत्वारिंशदितिअष्टा-चत्वारिंशः ।
 भवति । अष्टाचत्वारिंशदखरेतिअष्टाचत्वारिंशत्-अखरा । जगती । जगताः ।
 पशवः । जगत्याम् । एव । पशुषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । एकादशरात्रइत्येकादश-
 रात्रः । भवति । पञ्च । वै । ऋतवः । आर्तवाः । पञ्च । ऋतुषु । एव । आर्त वेषु ।
 सव्वंशरइतिसं-वशसरे । प्रतिष्ठायेतिप्रति - स्थायं । प्रजामितिप्र-जाम् । अवेति ।
 रुन्धते । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । प्रजायाइतिप्र-जायै । परं
 गृहीत्याइतिपरि-गृहीत्ये ॥ [२१] तस्माद्गायत्र्येकान्नपञ्चाशच्च ॥ ❀ ॥ ६ ॥

ऐन्द्रवायवाग्रानित्यैन्द्रवायव-अग्रान् । गृहीत्यात् । यः । कामयेत । यथा
 पूर्वमितियथा-पूर्वम् । प्रजाइतिप्र-जाः । कल्पेन्न । इति । यज्ञस्यं । वै । कल्पसिम् ।
 अन्विति । प्रजाइतिप्र-जाः । कल्पन्ते । यज्ञस्यं । अकल्पसिम् । अन्विति । न । कल्प
 न्ते । यथापूर्वमितियथा-पूर्वम् । एव । प्रजाइतिप्र-जाः । कल्पयति । न । ज्यायांसम् ।

कनीयान् । अतीति । क्रामति । ऐन्द्रवायवाग्रानित्यैन्द्रवायव-अग्रान् । गृहीयात् ।
 आमयाविनः । प्राणेनेतिप्र-अनेन । वै । एपः । वीति । ऋध्यते । यस्य । आम
 यति । प्राणइतिप्र-अनः । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । प्राणेनेतिप्र-अनेन । एव ।
 एनम् । समिति । अर्धयति । मैत्रावरुणाग्रानितिमैत्रावरुण-अग्रान् । गृहीरन्नू । ये
 पाप् । दीखिप्तानाम् । प्रमीये तेतिप्र-मीयेत । [२२] प्राणापानाभ्यामितिप्राण-अ-
 पानाभ्याम् । वै । एते । वीति । ऋध्यन्ते । येषाम् । दीखिप्तानाम् । प्रमी
 यतइतिप्र-मीयते । प्राणापानावितिप्राण-अपानौ । मित्रावरुणावितिमित्रा-व-
 रुणौ । प्राणापानावितिप्राण-अपानौ । एव । मुखतः । परीति । ह्रन्ते । आ
 श्विनाग्रानित्याश्विन-अग्रान् । गृहीत । आनुजावरइत्यानु-जावरः । अश्विनौ ।
 वै । देवानाम् । आनुजावरावित्यानु-जावरौ । पश्चा । इव । अग्रम् । परीति । ऐ
 ताम् । अश्विनौ । एतस्य । देवता । यः । आनुजावरइत्यानु-जावरः । तौ । एव ।
 एनम् । अग्रम् । परीति । नयतः । शुक्राग्रानितिशुक्र-अग्रान् । गृहीत । गतश्री
 रितिगत-श्रीः । प्रतिष्ठाकामइतिप्रतिष्ठा-कामः । असौ । वै । आदित्यः । शुक्रः ।
 एपः । अन्तः । अन्तम् । मनुष्यः । [२३] श्रियै । गत्वा । नीति । वर्तते । अ
 न्तात् । एव । अन्तम् । एति । रभते । न । ततः । पापीयान् । भवति । मन्थ्यं
 ग्रानितिमन्थि-अग्रान् । गृहीत । अभिचरन्नित्यंभि-चरन्नं । आर्तपात्रमित्यार्त-पा-
 त्रम् । वै । एतत् । यत् । मन्थिपात्रमितिमन्थि-पात्रम् । मृत्युना । एव । एनम् ।
 श्राहयति । ताजक् । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । आग्रयणाग्रानित्याग्रयण-अ-
 ग्रान् । गृहीत । यस्य । पिता । पितामहः । पुण्यः । स्यात् । अयं । तत् । न ।
 प्राप्नुयादितिप्र-आप्नुयात् । वाचा । वै । एपः । इन्द्रियेण । वीति । ऋध्यते । य
 स्य । पिता । पितामहः । पुण्यः । [२४] भवति । अयं । तत् । न । प्राप्नोतीति
 प्र-आप्नोति । उरः । इव । एतत् । यज्ञस्य । वाक् । इव । यत् । आग्रयणः । वा
 चा । एव । एनम् । इन्द्रियेण । समिति । अर्धयति । न । ततः । पापीयान् ।
 भवति । उक्थ्याग्रानित्युक्थ्य-अग्रान् । गृहीत । अभिचर्यमाणइत्यंभि-चर्यमाणः ।

सर्वेषाम् । वै । एतत् । पात्राणाम् । इन्द्रियम् । यत् । उक्थ्यपात्रमित्युक्थ्य-पा
त्रम् । सर्वेण । एव । एनम् । इन्द्रियेण । अति । प्रेति । युङ्क्ते । सरस्वति । अ
भोति । नः । नेपि । वस्यः । इति । पुरोरुचमितिपुरःरुचम् । कुर्यात् । वाक् । वै
[२५] सरस्वती । वाचा । एव । एनम् । अति । प्रेति । युङ्क्ते । मा । त्वत् ।
स्वेत्राणि । अरुणानि । गन्म् । इति । आह । मृत्योः । वै । स्वेत्राणि । अरुणानि ।
तेन । एव । मृत्योः । स्वेत्राणि । न । गच्छति । पूर्णान् । ग्रहान् । गृहीयात् ।
आमयाविनः । प्राणानितिप्र-अनान् । वै । एतस्य । शुक् । ऋच्छति । यस्य ।
आमयति । प्राणाइतिप्र-अनाः । ग्रहाः । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । अस्य ।
शुचः । मुञ्चति । उत । यदि । इतासुरितीत-असुः । भवति । जीवति । एव । पू
र्णान् । ग्रहान् । गृहीयात् । यर्हि । पर्जन्यः । न । वर्षति । प्राणानितिप्र-अ
नान् । वै । एतर्हि । प्रजानामितिप्र-जानान् । शुक् । ऋच्छति । यर्हि । पर्ज
न्यः । न । वर्षति । प्राणाइतिप्र-अनाः । ग्रहाः । प्राणानितिप्र-अनान् । एव ।
प्रजानामितिप्र-जानाम् । शुचः । मुञ्चति । ताजक् । प्रेति । वरुप्रति ॥ [२६] प्र
मीयेत मनुष्यं ऋध्यते यस्य पितापितामहः पुण्योवाग्वाएव पूर्णान्ग्रहान्पञ्चविं
शतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ७ ॥

गायत्रः । वै । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । गायत्रम् । प्रायणीयमितिप्र-अय
नीयम् । अहः । तस्मात् । प्रायणीयइतिप्र-अयनीये । अहर्न् । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-
वायवः । गृह्यते । स्वे । एव । एनम् । आयतनइत्या-यतने । गृह्णाति । त्रैष्टुभः ।
वै । शुक्रः । त्रैष्टुभम् । द्वितीयम् । अहः । तस्मात् । द्वितीये । अहर्न् । शुक्रः ।
गृह्यते । स्वे । एव । एनम् । आयतनइत्या-यतने । गृह्णाति । जागंतः । वै । आ
ग्रयणः । जागंतम् । तृतीयम् । अहः । तस्मात् । तृतीये । अहर्न् । आग्रयणः ।
गृह्यते । स्वे । एव । एनम् । आयतनइत्या-यतने । गृह्णाति । एतत् । वै । [२७]
यज्ञम् । आप्तू । यत् । छन्दांसि । आप्नोति । यत् । आग्रयणः । श्वः । गृह्य
ते । यत्र । एव । यज्ञम् । अहंशन् । तत् । एव । एनम् । पुनः । प्रेति । यु

इत्ते । जगन्मुखइतिजगत्-मुखः । वै । द्वितीयः । त्रिगत्रइतित्रि-गत्रः । जागत्तः ।
 आग्रयणः । यत् । चतुर्थे । अहन्नं । आग्रयणः । गृह्यते । स्वे । एव । एनम् ।
 आयतन्इत्या-यतने । गृह्णाति । अथोइति । स्वम् । एव । छन्दः । अन्विति । पर्या
 वर्तन्तइतिपरि-आवर्तन्ते । राथन्तइतिराथ-न्तः । वै । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः ।
 राथन्तरभित्तिराथ-न्तम् । पञ्चमम् । अहं । तस्मात् । पञ्चमे । अहन्नं । [२८]
 ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । गृह्यते । स्वे । एव । एनम् । आयतन्इत्या-यतने ।
 गृह्णाति । वार्हतः । वै । शुक्रः । वार्हतम् । षष्ठम् । अहं । तस्मात् । षष्ठे ।
 अहन्नं । शुक्रः । गृह्यते । स्वे । एव । एनम् । आयतन्इत्या-यतने । गृह्णाति ।
 एतत् । वै । द्वितीयम् । यज्ञम् । आप्तु । यत् । छन्दांसि । आप्नोति । यत् ।
 शुक्रः । श्वः । गृह्यते । यत्र । एव । यज्ञम् । अहंशन्नं । ततः । एव । एनम् ।
 पुनः । प्रेति । युङ्क्ते । त्रिष्टुब्धुखइतित्रिष्टुक्-मुखः । वै । तृतीयः । त्रिगत्रइतित्रि-
 गत्रः । त्रैष्टुभः । [२९] शुक्रः । यत् । सप्तमे । अहन्नं । शुक्रः । गृह्यते । स्वे ।
 एव । एनम् । आयतन्इत्या-यतने । गृह्णाति । अथोइति । स्वम् । एव । छ
 न्दः । अन्विति । पर्यावर्तन्तइतिपरि-आवर्तन्ते । वाक् । वै । आग्रयणः । वाक् ।
 अष्टमम् । अहं । तस्मात् । अष्टमे । अहन्नं । आग्रयणः । गृह्यते । स्वे । एव ।
 एनम् । आयतन्इत्या-यतने । गृह्णाति । प्राणइतिप्र-अनः । वै । ऐन्द्रवायव
 इत्यैन्द्र वायवः । प्राणइतिप्र-अनः । नवमम् । अहं । तस्मात् । नवमे । अहन्नं ।
 ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । गृह्यते । स्वे । एव । एनम् । आयतन्इत्या-यतने । गृ
 ह्णाति । एतत् । [३०] वै । तृतीयम् । यज्ञम् । आप्तु । यत् । छन्दांसि ।
 आप्नोति । यत् । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । श्वः । गृह्यते । यत्र । एव । यज्ञम् ।
 अहंशन्नं । ततः । एव । एनम् । पुनः । प्रेति । युङ्क्ते । अथोइति । स्वम् । ए
 व । छन्दः । अन्विति । पर्यावर्तन्तइतिपरि-आवर्तन्ते । पृथः । वै । एते । अधी
 ति । अपथेन । युन्ति । ये । अन्येन । ऐन्द्रवायवादित्यैन्द्र-वायवात् । प्रतिपद्यन्त
 इतिप्रति-पद्यन्ते । अन्तः । खलु । वै । षष्ठः । यज्ञस्य । यत् । दशमम् । अहं ।

दशमे । अहन्नं । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । गृह्यते । यज्ञस्य । [३१] एव । अ-
 न्तम् । गुत्वा । अपथात् । पन्थाम् । अपीति । यन्ति । अथोइति । यथा । व-
 हीयसा । प्रतिसारगमितिप्रति-सारम् । वहन्ति । तादृक् । एव । तत् । छन्दाँसि ।
 अन्यः । अन्यस्य । लोकम् । अभीति । अध्यायन् । तानि । एतेन । एव । दे-
 वाः । वीति । अवाहयन् । ऐन्द्रवायवस्यैन्द्र-वायवस्य । वै । एतत् । आयतन-
 मित्या-यतनम् । यत् । चतुर्थम् । अहः । तस्मिन् । आग्रयणः । गृह्यते । तस्मात् ।
 आग्रयणस्य । आयतनइत्या-यतने । नवमे । अहन्नं । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः ।
 गृह्यते । शुक्रस्य । वै । एतत् । आयतनमित्या-यतनम् । यत् । पञ्चमम् । [३२] अ-
 हः । तस्मिन् । ऐन्द्रवायवइत्यैन्द्र-वायवः । गृह्यते । तस्मात् । ऐन्द्रवायवस्यैन्द्र-
 वायवस्य । आयतनइत्या-यतने । सप्तमे । अहन्नं । शुक्रः । गृह्यते । आग्रयणस्य ।
 वै । एतत् । आयतनमित्या-यतनम् । यत् । षष्ठम् । अहः । तस्मिन् । शुक्रः ।
 गृह्यते । तस्मात् । शुक्रस्य । आयतनइत्या-यतने । अष्टमे । अहन्नं । आग्रयणः ।
 गृह्यते । छन्दाँसि । एव । तत् । वीति । वाहयति । प्रेति । वस्यंसः । विवाहमि-
 तिवि-वाहम् । आप्नोति । यः । एवम् । वेदं । अथोइति । देवताभ्यः । एव । य-
 ज्ञे । सविंदमितिंसं विदम् । दद्याति । तस्मात् । इदम् । अन्यः । अन्यस्मै । ददा-
 ति । [३३] एतद्वैपञ्चमेऽहन्नैष्टुभएतद्गृह्यतेयज्ञस्य पञ्चममन्यस्माएकञ्च ॥ ❀ ॥ ८ ॥

गायत्रस्त्रैष्टुभोजागत एतदाग्रयणो जगन्मुखोऽथो स्वं राथन्तरो वारं हंत ए-
 तद्वै द्वितीयं शुक्रस्त्रिष्टुब्धुखोऽथो वाक्प्राण एतच्चतुर्थं मैन्द्रवायवोथो पथोवै दशम-
 यं यज्ञस्य चतुर्थमाग्रयणो नवमैन्द्रवायवश्शुक्रस्य पञ्चममैन्द्रवायवस्सप्तमे शुक्रश्शु-
 क्र आग्रयणो यथषष्ठमष्टमेऽहन्नं छन्दाँसि ॥ ❀ ❀ ❀ ❀

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । अकामयत् । प्रेति । जायेय । इति । सः । ए-
 तम् । द्वादशरात्रमितिद्वादश-रात्रम् । अपश्यत् । तम् । एति । अहरत् । तेन ।
 अयजत् । ततः । वै । सः । प्रेति । अजायत् । यः । कामयेत् । प्रेति । जायेय ।
 इति । सः । द्वादशरात्रेणेतिद्वादश-रात्रेण । यजेत् । प्रेति । एव । जायते । ब्रह्म-
 वादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । अग्निष्टोमप्रायणाइत्यग्निष्टोम-प्रायणाः । यज्ञाः ।

अथ । कस्मात् । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । पूर्वः । प्रेति । युज्यते । इति । चरुपुपी
 इति । वै । एतेइति । यज्ञस्य । यत् । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । कनीनिकेइति । अ
 मिष्टोमावित्यभि-स्तोमौ । यत् । [३४] अमिष्टोममित्यभि-स्तोमम् । पूर्वम् । प्रयुञ्जी
 रन्नितिप्र-युञ्जीरन् । वृद्धिर्धैतिवहिः-धा । कनीनिकेइति । दधुः । तस्मात् । अतिरात्र
 इत्यति-रात्रः । पूर्वः । प्रेति । युज्यते । चरुपुपीइति । एव । यज्ञे । धित्वा । मध्यतः ।
 कनीनिकेइति । प्रतीति । दधति । यः । वै । गायत्रीम् । ज्योतिःपरुषामितिज्यो
 तिः-परुषाम् । वेदं । ज्योतिषां । भासा । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । एति ।
 यो । अमिष्टोमावित्यभि-स्तोमौ । तौ । परुषौ । ये । अन्तरे । अष्टौ । उक्थ्याः । सः ।
 आत्मा । एषा । वै । गायत्री । ज्योतिःपरुषेतिज्योतिः-परुषा । यः । एवम् । वेदं ।
 ज्योतिषा । भासा । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । [३५] एति । प्रजापतिरितिप्रजा-
 पतिः । वै । एषः । द्वादशधेतिद्वादश-धा । विहितइतिवि-हितः । यत् । द्वादशरात्रइति
 द्वादश-रात्रः । यौ । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । तौ । परुषौ । ये । अन्तरे । अष्टौ । उक्थ्याः ।
 सः । आत्मा । प्रजापतिरितिप्रजा पतिः । वाव । एषः । सन् । सत् । ह । वै । सत्रे
 णं । स्पृणोति । प्राणाइतिप्र-अनाः । वै । सत् । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । स्पृ
 णोति । सर्वासाम् । वै । एते । प्रजानामितिप्र-जानाम् । प्राणैरितिप्र-अनैः । आसते ।
 ये । सत्रम् । आसते । तस्मात् । पृच्छन्ति । किम् । एते । सत्रिणः । इति । प्रियः ।
 प्रजानामितिप्र-जानाम् । उत्थितइत्युत्-स्थितः । भवति । यः । एवम् । वेदं ॥ [३६]
 अमिष्टोमोयत्सुवर्गलोकंप्रियःप्रजानाम्पञ्च ॥ ❀ ❀ ॥९॥

न । वै । एषः । अन्यतो वैश्वानरइत्यन्यतः-वैश्वानरः । सुवर्गायेतिसुवः-गा
 यं । लोकायं । प्रेति । अभवत् । ऊर्ध्वः । ह । वै । एषः । आततइत्या-ततः । आ
 सीत् । ते । देवाः । एतम् । वैश्वानरम् । परीति । औहन् । सुवर्गस्येतिसुवः-गस्यं ।
 लोकस्यं । प्रभृत्याइतिप्र-भृत्यै । ऋतवः । वै । एतेन । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् ।
 अयाजयन् । तेषुं । आध्नोत् । अधीति । तत् । ऋभोति । ह । वै । ऋत्विखुं ।
 यः । एवम् । विद्वान् । द्वादशाहेनेतिद्वादश-अहेनं । यजते । ते । अस्मिन् । ए
 च्छन्तु । सः । रसम् । अहं । वसन्तार्यं । प्रेति । अयच्छत् । [३७] यवम् । ग्रीष्मार्यं ।

ओषधीः । वरूपाभ्यः । व्रीहीन् । शरदौ । मापतिलावितिमाप-तिलौ । हेमन्तशि
 शिरा-युःशितिहेमन्त-शिशिराभ्याम् । तेन । इन्द्रम् । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः ।
 अयाजयत् । ततः । वै । इन्द्रः । इन्द्रः । अभवत् । तस्मात् । आहुः । आनुजावर
 स्येत्यानुजावरस्य । यज्ञः । इति । सः । हि । एतेन । अग्रे । अयंजत । एयः । ह । वै ।
 कुणपम् । अत्ति । यः । सत्वे । प्रतिगृह्णातीतिप्रति गृह्णाति । पुरुषकुणपमितिपुरुष-कु
 णपम् । अश्वकुणपमित्यश्व-कुणपम् । गौः । वै । अन्नम् । येन । पात्रेण । अन्नम् ।
 विप्रंति । यत् । तत् । न । त्रिणैनिजुतीतिनिः-नेनिजति । ततः । अधीति । [३८]
 मलम् जायते । एकः । एव । यजेत । एकः । हि । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । आधौत् ।
 द्वादश । रात्रीः । दीक्षितः । स्यात् । द्वादश । मासाः । सुव्यस्रइतिसं-व्यस्रः ।
 सुव्यस्रइतिसं-व्यस्रः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । वाय ।
 एयः । एयः । ह । तु । वै । जायते । यः । तपसः । अधीति । जायते । चतुर्थेति
 चतुः-था । वै । एताः । निस्सस्तिन्नइतिसिः-तिसिः । रात्रयः । यत् । द्वादश । उप-
 सदइत्युप-सदः । याः । प्रथमाः । यज्ञम् । तामिः । समिति । भरति । याः । द्विती
 याः । यज्ञम् । तामिः । एति । रभते । [३९] याः । तृतीयाः । पात्राणि । तामिः ।
 निरिति । नेत्रिके । याः । चतुर्थीः । अपीति । तामिः । आत्मानम् । अन्तरतः ।
 शुन्धते । यः । वै । अस्य । पशुम् । अत्ति । म । सम् । सः । अत्ति । यः । पुगोडा
 शम् । मस्तिष्कम् । सः । यः । परित्र-पमितिपरि-त्रापम् । पुरीपम् । सः । यः । आ
 ज्यम् । मुजानम् । सः । यः । सोमम् । स्वेदम् । सः । अपीति । ह । वै । अस्य ।
 शीर्-पण्याः । निष्पदइतिनिः-पदः । प्रतीति । गृह्णाति । यः । द्वादशाहइतिद्वाद
 श-अहे । प्रतिगृह्णातीतिप्रति-गृह्णाति । तस्मात् । द्वादशाहेनेतिद्वादश-अहेन । न ।
 याज्यम् । पापधनः । व्यावृत्त्याइतिवि-आवृत्त्यै ॥ [४०] अयंचन्द्राधिरभतेद्वादशाहे
 नंचत्वारिच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१०॥

एकस्मै । स्वाहा । द्वाभ्याम् । स्वाहा । त्रिभ्यइतित्रि-भ्यः । स्वाहा । चतुर्भ्यइति
 चतुः-भ्यः । स्वाहा । पञ्चभ्यइतिपञ्च-भ्यः । स्वाहा । षड्भ्यइतिषट्-भ्यः । स्वाहा । सप्तभ्य
 इतिसप्त-भ्यः । स्वाहा । अष्टाभ्यः । स्वाहा । नवभ्यइतिनव-भ्यः । स्वाहा । दशभ्यइति
 दश-भ्यः । स्वाहा । एकादशभ्यइत्यैकादश-भ्यः । स्वाहा । द्वादशभ्यइतिद्वादश-

भ्यः । स्वाहा । त्रयोदशभ्यइतित्रयोदश-भ्यः । स्वाहा । चतुर्दशभ्यइतिचतुर्दश-
 भ्यः । स्वाहा । पञ्चदशभ्यइतिपञ्चदश-भ्यः । स्वाहा । षोडशभ्यइतिषोडश-भ्यः ।
 स्वाहा । सप्तदशभ्यइतिसप्तदश-भ्यः । स्वाहा । अष्टादशभ्यइत्यष्टादश-भ्यः । स्वा
 हा । एकात् । न । वि३शत्यै । स्वाहा । नववि३शत्याइतिनव-वि३शत्यै । स्वाहा ।
 एकात् । न । चत्वारि३शते । स्वाहा । नवचत्वारि३शतइतिनव-चत्वारि३शते ।
 स्वाहा । एकात् । न । षष्ठ्यै । स्वाहा । नवषष्ठ्याइतिनव-षष्ठ्यै । स्वाहा । एकात् ।
 न । अशीत्यै । स्वाहा । नवाशीत्याइतिनव-अशीत्यै । स्वाहा । एकात् । न ।
 शतार्यं । स्वाहा । शतार्यं । स्वाहा । द्वाभ्याम् । शताभ्याम् । स्वाहा । सर्वस्मै ।
 स्वाहा ॥ [४१] नवचत्वारि३शतेस्वाहाैकान्नैकवि३शतिश्च ॥ ॥ ११ ॥

एकस्मै । स्वाहा । त्रिभ्यइतित्रि-भ्यः । स्वाहा । पञ्चभ्यइतिपञ्च-भ्यः । स्वाहा ।
 सप्तभ्यइतिसप्त-भ्यः । स्वाहा । नवभ्यइतिनव-भ्यः । स्वाहा । एकादशभ्यइत्यैकादश-
 भ्यः । स्वाहा । त्रयोदशभ्यइतित्रयोदश-भ्यः । स्वाहा । पञ्चदशभ्यइतिपञ्चदश-भ्यः ।
 स्वाहा । सप्तदशभ्यइतिसप्तदश-भ्यः । स्वाहा । एकात् । न । वि३शत्यै । स्वा
 हा । नववि३शत्याइतिनव-वि३शत्यै । स्वाहा । एकात् । न । चत्वारि३शते ।
 स्वाहा । नवचत्वारि३शतइतिनव-चत्वारि३शते । स्वाहा । एकात् । न । षष्ठ्यै ।
 स्वाहा । नवषष्ठ्याइतिनव-षष्ठ्यै । स्वाहा । एकात् । न । अशीत्यै । स्वाहा । न
 वाशीत्याइतिनव-अशीत्यै । स्वाहा । एकात् । न । शतार्यं । स्वाहा । शतार्यं । स्वा
 हा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४२] एकस्मै त्रिभ्यःपञ्चाशत् ॥ ❀ ❀ ॥ १२ ॥

द्वाभ्याम् । स्वाहा । चतुर्भ्यइतिचतुः-भ्यः । स्वाहा । षड्भ्यइतिषट्-भ्यः ।
 स्वाहा । अष्टाभ्यः । स्वाहा । दशभ्यइतिदश-भ्यः । स्वाहा । द्वादशभ्यइतिद्वादश-
 भ्यः । स्वाहा । चतुर्दशभ्यइतिचतुर्दश-भ्यः । स्वाहा । षोडशभ्यइतिषोडश-भ्यः ।
 स्वाहा । अष्टादशभ्यइत्यष्टादश-भ्यः । स्वाहा । वि३शत्यै । स्वाहा । अष्टानवत्श
 इत्यष्टा-नवत्यै । स्वाहा । शतार्यं । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४३] द्वाभ्याम्
 षट्पदानवत्यैषड्वि३शतिः ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १३ ॥

त्रिभ्यइतित्रि-भ्यः । स्वाहा । पञ्चभ्यइतिपञ्च-भ्यः । स्वाहा । सप्तभ्यइतिस
 प्त-भ्यः । स्वाहा । नवभ्यइतिनव-भ्यः । स्वाहा । एकादशभ्यइत्यैकादश-भ्यः ।

स्वाहा । त्रयोदशभ्यइतित्रयोदश-भ्यः । स्वाहा । पञ्चदशभ्यइतिपञ्चदश-भ्यः । स्वाहा । सप्तदशभ्यइतिसप्तदश-भ्यः । स्वाहा । एकात् । न । वि३ श्त्यै । स्वाहा । नववि३ श्त्याइतिनव-वि३ श्त्यै । स्वाहा । एकात् । न । चत्वारि३ शते । स्वाहा । नवचत्वारि३ शतइतिनव-चत्वारि३ शते । स्वाहा । एकात् । न । पृथ्यै । स्वाहा । नवपृथ्याइतिनव-पृथ्यै । स्वाहा । एकात् । न । अशीत्यै । स्वाहा । नवाशीत्याइतिनव-अशीत्यै । स्वाहा । एकात् । न । शतार्यं । स्वाहा । शतार्यं । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४४] त्रिभ्योऽष्टाचत्वारि३ शत् ॥ ❀ ❀ ॥१४॥

चतुर्भ्यइतिचतुः-भ्यः । स्वाहा । अष्टाभ्यः । स्वाहा । द्वादशभ्यइतिद्वादश-भ्यः । स्वाहा । षोडशभ्यइतिषोडश-भ्यः । स्वाहा । वि३ श्त्यै । स्वाहा । पञ्चवत्याइतिपञ्च-नवत्यै । स्वाहा । शतार्यं । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४५] चतुर्भ्योऽष्टाचत्वारि३ शत् ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१५॥

पञ्चभ्यइतिपञ्च-भ्यः । स्वाहा । दशभ्यइतिदश-भ्यः । स्वाहा । पञ्चदशभ्यइतिपञ्चदश-भ्यः । स्वाहा । वि३ श्त्यै । स्वाहा । पञ्चनवत्याइतिपञ्च-नवत्यै । स्वाहा । शतार्यं । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४६] पञ्चभ्यः पञ्चनवत्यै चतुर्दश ॥ १६ ॥

दशभ्यइतिदश-भ्यः । स्वाहा । वि३ श्त्यै । स्वाहा । त्रि३ शते । स्वाहा । चत्वारि३ शते । स्वाहा । पञ्चाशते । स्वाहा । पृथ्यै । स्वाहा । सप्तत्यै । स्वाहा । अशीत्यै । स्वाहा । नवत्यै । स्वाहा । शतार्यं । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४७] दशभ्योद्वावि३ शतिः ॥ ❀ ❀ ❀ ॥१७॥

वि३ श्त्यै । स्वाहा । चत्वारि३ शते । स्वाहा । पृथ्यै । स्वाहा । अशीत्यै । स्वाहा । शतार्यं । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४८] वि३ श्त्यैद्वादश ॥ १८ ॥

पञ्चाशते । स्वाहा । शतार्यं । स्वाहा । द्वाभ्याम् । शताभ्याम् । स्वाहा । त्रिभ्यइतित्रि-भ्यः । शतेभ्यः । स्वाहा । चतुर्भ्यइतिचतुः-भ्यः । शतेभ्यः । स्वाहा । पञ्चभ्यइतिपञ्च-भ्यः । शतेभ्यः । स्वाहा । षड्भ्यइतिषट्-भ्यः । शतेभ्यः । स्वाहा । सप्तभ्यइतिसप्त-भ्यः । शतेभ्यः । स्वाहा । अष्टाभ्यः । शतेभ्यः । स्वाहा । नवभ्यइतिनव-भ्यः । शतेभ्यः । स्वाहा । सहस्राय । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४९] पञ्चाशतेद्वात्रि३ शत् ॥ ❀ ❀ ❀ ॥१९॥

शुताय । स्वाहा । सहस्राय । स्वाहा । अयुताय । स्वाहा । नियुतायेतिनि-
 युताय । स्वाहा । प्रयुतायेतिप्र-युताय । स्वाहा । अर्बुदाय । स्वाहा । न्यर्बुदाये
 तिनि-अर्बुदाय । स्वाहा । समुद्राय । स्वाहा । मध्याय । स्वाहा । अन्ताय । स्वा
 हा । परार्थायेतिपर-अर्थाय । स्वाहा । उपसे । स्वाहा । व्युष्ट्याइतिवि-उष्ट्यै । स्वा
 हा । उदेष्यतइत्युत्-एष्यते । स्वाहा । उद्यतइत्युत्-यते । स्वाहा । उर्दितायेत्युत्-
 इताय । स्वाहा । सुवर्गायेतिसुवः-गार्य । स्वाहा । लोकाय । स्वाहा । सर्वैः ।
 स्वाहा ॥ [५०] शतायाष्टात्रिंशत् । ❀ ❀ ॥ २० ॥

साध्याष्वङ्गात्रङ्कुसुरुविन्दस्सप्तशत्रम्बृहस्पतिरष्टशत्रम्प्रजापतिस्ताः रूपधन्वरात्र
 म्प्रजापतिरकामयतदशंहोतारमृतवर्षेन्द्रवायवाग्रान्गायत्रो वै प्रजापतिस्सद्वादशशत्र
 न्नावाएकस्माएकस्मैद्वाभ्यान्त्रिभ्यश्चतुर्भ्यः पञ्चभ्योदशभ्योविंशत्यैपञ्चाशते शताय
 विंशतिः ॥ २० ॥ साध्या अस्माइमेलोकागायत्रम्ब्रह्मवर्चसं वैतृतीयमेकस्मैपञ्चा
 शत् ॥ ५० ॥ साध्यास्सर्वस्मैस्वाहा ॥

हरिः ओ (३) म् ॥

इति सप्तमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः ॥

सप्तमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

प्रजवृमितिप्र-जवम् । वै । एतेन । यन्ति । यत् । दशमम् । अहः । पा
 पावहीयमितिपाप-अवहीयम् । वै । एतेन । भवन्ति । यत् । दशमम् । अहः ।
 यः । वै । प्रजवृमितिप्र-जवम् । यताम् । अपथेन । प्रतिपद्यतइतिप्रति-पद्य
 ते । यः । स्थणुम् । हन्ति । यः । भेषम् । न्येतीतिनि-एति । सः । हीय
 ते । सः । यः । वै । दशमे । अहन् । अविवाक्यइत्यवि-वाक्ये । उपहन्यतइत्यु
 प-हन्यते । सः । हीयते । तस्मै । यः । उपहतायेत्युप-हताय । व्याहृतिवि-आ
 ह । तम् । एव । अन्वारभ्येत्यनु आरभ्य । समिति । अश्नुते । अर्थ । यः । व्या

हेतिवि-आह । सः । [१] द्वीयते । तस्मात् । दशमे । अहन्न । अविवाक्यइत्यवि-
वाक्ये । उपहतायेत्युप-हताय । न । व्युच्यमिति-वि-उच्यम् । अथोइति । खलु ।
आहुः । यज्ञस्य । वै । समृद्धेनेतिसं-ऋद्धेन । देवाः । सुवर्गमिति-सुवः-गम् ।
लोकम् । आयन्न । यज्ञस्य । व्यृद्धेनेति-वि-ऋद्धेन । असुरान् । परेति । अभावयन्न ।
इति । यत् । खलु । वै । यज्ञस्य । समृद्धमिति-सं-ऋद्धम् । तत् । यजमानस्य ।
यत् । व्यृद्धमिति-वि-ऋद्धम् । तत् । भ्रातृव्यस्य । सः । यः । वै । दशमे । अहन्न ।
अविवाक्यइत्यवि-वाक्ये । उपहन्यतइत्युप-हन्यते । सः । एव । अतीति । रेच्य
ति । ते । ये । बाह्याः । दृशीकवः । [२] स्युः । ते । वीति । ब्रूयुः । यदि । त
त्र । न । विन्देयुः । अन्तस्मदसादित्यन्तः-सदसात् । व्युच्यमिति-वि-उच्यम् । य
दि । तत्र । न । विन्देयुः । गृहपतिनेति-गृह-पतिना । व्युच्यमिति-वि-उच्यम् ।
तत् । व्युच्यमिति-वि-उच्यम् । एव । अर्थ । वै । एतत् । सर्पगङ्गियाइति-सर्प-गङ्गि
याः । ऋग्भिरित्यृक्-भिः । स्तुवन्ति । इयम् । वै । सर्पतः । राज्ञी । यत् । वै । अ
स्याम् । किम् । च । अर्चन्ति । यत् । आनृचुः । तेन । इयम् । सर्पगङ्गीति-सर्प-
गङ्गी । ते । यत् । एव । किम् । च । वाचा । आनृचुः । यत् । अतोधि । अर्चि
तारः । [३] तत् । उभयम् । आप्त्वा । अवरुष्येत्यव-रुष्ये । उदिति । तिष्ठाम् । इ
ति । ताभिः । मनसा । स्तुवते । न । वै । इमाम् । अश्वरथइत्यश्व-रथः । न ।
अश्वतरीरथइत्यश्वतरी-रथः । सद्यः । पर्याप्तुमिति-परि-आप्तुम् । अर्हन्ति । मनः ।
वै । इमाम् । सद्यः । पर्याप्तुमिति-परि-आप्तुम् । अर्हन्ति । मनः । परिभवितु
मिति-परि-भवितुम् । अर्थ । ब्रह्म । वदन्ति । परिमिताइति-परि-मिताः । वै ।
ऋचः । परिमितानीति-परि-मितानि । सामानि । परिमितानीति-परि-मितानि । य
जूंषि । अर्थ । एतस्य । एव । अन्तः । न । अस्ति । यत् । ब्रह्म । तत् । प्रति
गूणतइति-प्रति-गूणते । एति । चख्यीत् । सः । प्रतिगुरइति-प्रति-गुरः ॥ [४] व्या
हसदृशीकवोऽर्चितारस्सएकञ्च ॥ ❀ ❀ ॥ १ ॥

ब्रह्मवादिनइति-ब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । किम् । द्वादशाहस्येति-द्वादश-अह
स्य । प्रथमेन । अह्ना । ऋत्विजाम् । यजमानः । वृद्धते । इति । तेजः । इन्द्रि

यम् । इति । किम् । द्वितीयेन । इति । प्राणानितिप्र-अनान् । अत्राद्यमित्यन्न-अद्यम् । इति । किम् । तृतीयेन । इति । त्रीन् । इमान् । लोकान् । इति । किम् । चतुर्थेन । इति । चतुष्पदइतिचतुः-पदः । पशून् । इति । किम् । पञ्चमेन । इति । पञ्चारूपामितिपञ्च-अरूपग्राम् । पङ्क्तिम् । इति । किम् । षष्ठेन । इति । पट् । ऋतून् । इति । किम् । सप्तमेन । इति । सप्तपदामितिपद-पदाम् । शकरीम् । इति । [५] किम् । अष्टमेन । इति । अष्टारूपामित्यष्टा-अरूपग्राम् । गायत्रीम् । इति । किम् । नवमेन । इति । त्रिवृतमितित्रि-वृतम् । स्तोमम् । इति । किम् । दशमेन । इति । दशारूपामितिदश-अरूपग्राम् । विराजमितिवि-राजम् । इति । किम् । एकादशेन । इति । एकादशारूपामित्येकादश-अरूपग्राम् । त्रिष्टुभम् । इति । किम् । द्वादशेन । इति । द्वादशारूपामितिद्वादश-अरूपग्राम् । जगतीम् । इति । एतावत् । वै । अस्ति । यावत् । एतत् । यावत् । एव । अस्ति । तत् । एषाम् । वृद्धक्ते ॥ [६] शकरीमित्येकचत्वारिंशच्च ॥ ❀ ❀ ॥ २ ॥

एषः । वै । आप्तः । द्वादशाहइतिद्वादश-अहः । यत् । त्रयोदशरात्रइतित्रयोदश-रात्रः । समानम् । हि । एतत् । अहः । यत् । प्रायणीयइतिप्र-अयनीयः । च । उदयनीयइत्युत्-अयनीयः । च । त्र्यतिरात्रइतित्रि-अतिरात्रः । भवति । त्रयः । इमे । लोकाः । एषाम् । लोकानाम् । आप्त्यै । प्राणइतिप्र-अनः । वै । प्रथमः । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । व्यानइतिवि-अनः । द्वितीयः । अपानइत्यप-अनः । तृतीयः । प्राणपानोदानेष्वितिप्राणपान-उदानेषु । एव । अत्राद्यमित्यन्न-अद्ये । प्रतीति । तिष्ठन्ति । सर्वम् । आयुः । यन्ति । ये । एवम् । विद्रांसः । त्रयोदशरात्रमितित्रयोदश-रात्रम् । आसते । तत् । आहुः । वाक् । वै । एषा । वितते त्रिवि-तता । [७] यत् । द्वादशाहइतिद्वादश-अहः । ताम् । वीति । छिन्दुः । यत् । मध्ये । अतिरात्रमित्यति-रात्रम् । कुर्युः । उपदासुकेत्युप-दासुका । गृहपतेरितिगृह-पतेः । वाक् । स्यात् । उपरिष्ठात् । छन्दोमानामितिछन्दः-मानाम् । महाव्रतमितिमहा-व्रतम् । कुर्वन्ति । सन्ततामिति-सन्तताम् । एव । वाचम् । अवेति । रुन्धते । अनुपदासुकेत्यनुप-दासुका । गृहपतेरितिगृह-पतेः । वाक् । भवति । पशवः ।

वै । छन्दोमाइतिछन्दः-माः । अन्नम् । महाव्रतमितिमहा-व्रतम् । यत् । उपरिष्ठात् ।
 छन्दोमानामितिछन्दः-मानाम् । महाव्रतमितिमहा-व्रतम् । कुर्वन्ति । पशुषु । च ।
 एव । अन्नाद्यइत्यन्न-अद्यै । च । प्रतीति । तिष्ठन्ति ॥ [८] वितंतात्रिचंत्वारि५शच्च ॥३॥
 आदित्याः । अकामयन्त । उभयोः । लोकयोः । ऋध्नुयाम् । इति । ते ।
 एतम् । चतुर्दशरात्रमितिचतुर्दश-रात्रम् । अपश्यन् । तम् । एति । अह्नन् । तेन ।
 अयजन्त । ततः । वै । ते । उभयोः । लोकयोः । आध्नुवन् । अस्मिन् । च । अ
 मुष्मिन् । च । ये । एवम् । विद्वा५सः । चतुर्दशरात्रमितिचतुर्दश-रात्रम् । आसते ।
 उभयोः । एव । लोकयोः । ऋध्नुवन्ति । अस्मिन् । च । अमुष्मिन् । च । चतु
 र्दशरात्रइतिचतुर्दश-रात्रः । भवति । सप्त । ग्राम्याः । ओपंधयः । सप्त । आरण्याः ।
 उभयीषाम् । अवरुध्याइत्यर्व-रुध्ने । यत् । पगचीनानि । पृष्ठानि । [९] भवन्ति ।
 अमुम् । एव । तैः । लोकम् । अभीति । जयन्ति । यत् । प्रतीचीनानि । पृष्ठानि ।
 भवन्ति । इमम् । एव । तैः । लोकम् । अभीति । जयन्ति । त्रयस्त्रि५शाविति
 त्रयः-त्रि५शौ । मध्यतः । स्तोमौ । भवतः । सार्प्राज्यमितिसां-राज्यम् । एव ।
 गच्छन्ति । अधिराजावित्यधि-राजो । भवतः । अधिराजाइत्यधि-राजाः । एव । स
 मानानाम् । भवन्ति । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । परिगृहीत्याइ
 तिपरि-गृहीत्यै ॥ [१०] पृष्ठानिचतुस्त्रि५शच्च ॥ ॥ १ ॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । ऐतु । तम् । दे
 वाः । अन्विति । आयन् । तान् । आदित्याः । च । पशवः । च । अन्विति । आ
 यन् । ते । देवाः । अनुवन् । यान् । पशून् । उपाजीविष्मेत्युप-अजिविष्म । ते ।
 इमे । अन्वाग्मन्नित्यनु-आग्मन् । इति । तेभ्यः । एतम् । चतुर्दशरात्रमितिचतुर्द
 श-रात्रम् । प्रतीति । औहन् । ते । आदित्याः । पृष्ठैः । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लो
 कम् । एति । अगोहन् । त्र्यहाभ्यामितित्रि-अहाभ्याम् । अस्मिन् । लोके । पशून् ।
 प्रतीति । औहन् । पृष्ठैः । आदित्याः । अमुष्मिन् । लोके । आध्नुवन् । त्र्यहाभ्या
 मितित्रि-अहाभ्याम् । अस्मिन् । [११] लोके । पशवः । ये । एवम् । विद्वा५
 सः । चतुर्दशरात्रमितिचतुर्दश-रात्रम् । आसते । उभयोः । एव । लोकयोः । ऋ

ध्रुवन्ति । अस्मिन् । च । अमुष्मिन् । च । पृष्ठैः । एव । अमुष्मिन् । लोके ।
 ऋध्रुवन्ति । त्र्यहाभ्यामिति त्रि-अहाभ्याम् । अस्मिन् । लोके । ज्योतिः । गौः ।
 आयुः । इति । त्र्यहइति त्रि-अहः । भवति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरि
 रूपम् । गौः । असौ । आयुः । इमान् । एव । लोकान् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरो
 हन्ति । यत् । अन्यतः । पृष्ठानि । स्युः । विविधधमिति वि-विवधम् । स्यात् । म
 ध्ये । पृष्ठानि । भवन्ति । सविवधत्वायेतिसविवध-त्वाय । [१२] ओजः । वै । वी
 र्यम् । पृष्ठानि । ओजः । एव । वीर्यम् । मध्यतः । दधते । बृहदथन्तराभ्यामिति
 बृहत्-रथन्तराभ्याम् । यन्ति । इयम् । वाव । रथन्तरमिति रथन्तरम् । असौ । बृ
 हत् । अभ्याम् । एव । यन्ति । अथोइति । अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति ।
 एतेइति । वै । यज्ञस्य । अज्ञसायनीइत्यज्ञसा-अयनी । सुतीइति । ताभ्याम् । ए
 व । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । यन्ति । पराञ्चः । वै । एते । सुवर्गमितिसुवः-
 गम् । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । ये । पराचीनानि । पृष्ठानि । उ
 ययन्तीत्युप-यन्ति । प्रत्यङ् । त्र्यहइति वि-अहः । भवति । प्रत्यवरूढ्याइति प्रति-
 अवरूढ्यौ । अथोइति । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्ये । उभयोः । लोकयोः । ऋधा ।
 उदिति । तिष्ठन्ति । चतुर्दशेति चतुः-दश । एताः । तासाम् । याः । दश । दशा
 रूपेति दश-अरूपम् । विराडिति वि-राट् । अन्नम् । विराडिति वि-राट् । विराजेति
 वि-राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धते । याः । चतस्रः । च
 तस्रः । दिशः । दिख्यु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अतिगत्रावित्यति-गत्रौ । अ
 भितः । भवतः । परिगृहीत्याइति परि-गृहीत्यै ॥ [१३] आर्ध्वन्त्र्यहाभ्यामस्मिन्
 थसविवधत्वाय प्रतिष्ठित्या एकत्रिंशच्च ॥ ❀ ❀ ॥ ५ ॥

इन्द्रः । वै । सदृङ्ङिति स-दृङ् । देवताभिः । आसीत् । सः । न । व्यावृत्त
 मिति वि-आवृत्तम् । अगच्छत् । सः । प्रजापतिमिति प्रजा-पतिम् । उपेति । अ
 धावत् । तस्मै । एतम् । पञ्चदशगत्रमिति पञ्चदश-गत्रम् । प्रेति । अयच्छत् । तम् ।
 एति । अहरत् । तेन । अयजत् । ततः । वै । सः । अन्याभिः । देवताभिः ।
 व्यावृत्तमिति वि-आवृत्तम् । अगच्छत् । ये । एवम् । विद्रासः । पञ्चदशगत्रमिति

पञ्चदश-रात्रम् । आसते । व्यावृत्तमिति-वि-आवृत्तम् । एव । प्राप्मना । भ्रातृव्ये
ण । गच्छन्ति । ज्योतिः । गौः । आर्युः । इति । त्र्यहइति-त्रि-अहः । भवति । इ
यम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरिरूपम् । [१४] गौः । असौ । आर्युः । एषु ।
एव । लोकेषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । असत्रम् । वै । एतत् । यत् । अछन्दोममि
त्यछन्दः-मम् । यत् । छन्दोमाइतिछन्दः-माः । भवन्ति । तेन । सत्रम् । देवताः ।
एव । पृष्ठैः । अवेति । रुन्धते । पशून् । छन्दोमैरितिछन्दः-मैः । ओजः । वै ।
वीर्यम् । पृष्ठानि । पशवः । छन्दोमाइतिछन्दः-माः । ओजसि । एव । वीर्ये । प
शुषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । पञ्चदशरात्रइतिपञ्चदश-रात्रः । भवति । पञ्चदशइतिप
ञ्च-दशः । वज्रः । वज्रम् । एव । भ्रातृव्येभ्यः । प्रेति । ह्यन्ति । अतिरात्रावित्य
ति-रात्रौ । अभितः । भवतः । इन्द्रियस्य । परिगृहीत्याइतिपरि-गृहीत्यै ॥ [१५]
अन्तरिरूपमिन्द्रियस्यैकञ्च ॥ * * * * ॥ ६ ॥

इन्द्रः । वै । शिथिलः । इव । अप्रतिष्ठितइत्यप्रति-स्थितः । आसीत् । सः ।
असुरेभ्यः । अविभेत् । सः । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । उपेति । अथावत् ।
तस्मै । एतम् । पञ्चदशरात्रमितिपञ्चदश-रात्रम् । वज्रम् । प्रेति । अयच्छत् । ते
न । असुरान् । पराभाव्येतिपरा-भाव्य । विजित्येतिवि-जित्य । श्रियम् । अग
च्छत् । अग्निष्टुतेत्यग्नि-स्तुता । प्राप्मानम् । निरिति । अदहत । पञ्चदशरात्रेणेति
पञ्चदश-रात्रेण । ओजः । वलम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । आत्मन् । अधत् । ये ।
एवम् । विद्वांसः । पञ्चदशरात्रमितिपञ्चदश-रात्रम् । आसते । भ्रातृव्यान् । एव ।
पराभाव्येतिपरा-भाव्य । विजित्येतिवि-जित्य । श्रियम् । गच्छन्ति । अग्निष्टुतेत्यग्नि-स्तु
ता । प्राप्मानम् । निरिति । [१६] दहन्ते । पञ्चदशरात्रेणेतिपञ्चदश-रात्रेण । ओ
जः । वलम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । आत्मन् । दधने । एताः । एव । पञ्चव्याः ।
पञ्चदशेतिपञ्च-दश । वै । अर्धमासस्येत्यर्ध-मासस्य । रात्रयः । अर्धमासशतत्यर्धमा
स-शः । सुव्यंशरइतिसं-व्यंशरः । आप्यते । सुव्यंशरमितिंसं-व्यंशरम् । पशवः ।
अवु । प्रेति । जायन्ते । तस्मात् । पञ्चव्याः । एताः । एव । सुवर्ग्याइतिसुव-
र्ग्याः । पञ्चदशेतिपञ्च-दश । वै । अर्धमासस्येत्यर्ध-मासस्य । रात्रयः । अर्धमास

शइत्यर्धमास-शः । सँवँथ्सरइतिसं-वँथ्सुरः । आप्यते । सँवँथ्सरइतिसं-वँथ्सुरः । सुव
 र्गइतिसुवः-गः । लोकः । तस्मात् । सुवर्ग्याँइतिसुवः-ग्याः । ज्योतिः । गौः ।
 आयुः । इति । त्र्यहइतित्रि-अहः । भवति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तारि
 रूपम् । [१७] गौः । असौ । आयुः । इमान् । एव । लोकान् । अभ्यारोहन्ती
 त्यभि-आरोहन्ति । यत् । अन्यतः । पृष्ठानि । स्युः । विविधधमिति-वि-विवधम् ।
 स्यात् । मध्ये । पृष्ठानि । भवन्ति । सविवधत्वायेतिसविवध-त्वाय । ओजः । वै ।
 वीर्यम् । पृष्ठानि । ओजः । एव । वीर्यम् । मध्यतः । दधते । बृहद्दधन्तराभ्यामिति
 बृहत्-रथन्तराभ्याम् । यन्ति । इयम् । वाव । रथन्तरमितिरथन्-तरम् । असौ । बृ
 हत् । अभ्याम् । एव । यन्ति । अथोइति । अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति ।
 एतेइति । वै । यज्ञस्य । अञ्जसायनीइत्यञ्जसा-अयनी । सुतीइति । ताभ्याम् । एव । सु
 वर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । [१८] यन्ति । पराञ्च । वै । एते । सुवर्गमितिसुवः-गम् ।
 लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । ये । पगचीनानि । पृष्ठानि । उपयन्तीत्युप-
 यन्ति । प्रत्यङ् । त्र्यहइतित्रि-अहः । भवति । प्रत्यवरूढ्याइतिप्रति-अवरूढ्यै ।
 अथोइति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । उभयोः । लोकयोः । ऋध्वा । उदिति ।
 तिष्ठन्ति । पञ्चदशेतिपञ्च-दश । एताः । तासाम् । याः । दश । दशारूपेतिदश-
 अरूपम् । विराडिति-वि-राट् । अन्नम् । विराडिति-वि-राट् । विराजेति-वि-राजा ।
 एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुधते । याः । पञ्च । पञ्च । दिशः । दि
 रूपु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अतिगत्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । इ
 न्द्रियस्य । वीर्यस्य । प्रजायाइतिप्र-जायै । पञ्चू नाम् । परिगृहीत्याइतिपरि-गृहीत्यै ॥
 [१९] गच्छन्त्यग्निष्टुतापाप्मानन्निरन्तारिरूपल्लोकम्प्रजायैद्रेच ॥ ❀ ॥ ७ ॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । अकामयत् । अन्नादइत्यन्न-अदः । स्याम् । इति ।
 सः । एतम् । सप्तदशरात्रमितिसप्तदश-रात्रम् । अपश्यत् । तम् । एति । अहरत् ।
 तेन । अयजत् । ततः । वै । सः । अन्नादइत्यन्न-अदः । अभवत् । ये । एवम् । वि
 द्वा९सः । सप्तदशरात्रमितिसप्तदश-रात्रम् । आसते । अन्नादाइत्यन्न-अदाः । एव ।
 भवन्ति । पञ्चाहइतिपञ्च-अहः । भवति । पञ्च । वै । ऋतवः । सँवँथ्सरइतिसं-वँथ्सुरः ।

ऋतुषु । एव । सुव्वसुरइतिसं-वृत्तरे । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अथोइति । पञ्चाखुरेति
 पञ्च-अखुरग । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धते । अ
 संत्रम् । वै । एतत् । [२०] यत् । अछन्दोममित्यछन्दः-मम् । यत् । छन्दोमाइति
 छन्दः-माः । भवन्ति । तेन । सत्रम् । देवताः । एव । पृष्ठैः । अवेति । रुन्धते । प
 शून् । छन्दोमैरितिछन्दः-मैः । ओजः । वै । वीर्यम् । पृष्ठानि । पशवः । छन्दोमा
 इतिछन्दः माः । ओजसि । एव । वीर्यं । पशुषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । सप्तदशरात्रइति
 सप्तदश-रात्रः । भवति । सप्तदशइतिसप्त दशः । प्रजापतिरितिप्रजा पतिः । प्रजापते
 रितिप्रजा-पतेः । आप्त्यै । अतिगतावित्यति रात्रौ । अभितः । भवतः । अन्नाद्यस्ये
 त्यन्न-अद्यस्य । परिगृहीत्याइतेपरि-गृहीत्यै ॥ [२१] एतश्चतत्रिंशत् ॥ ॥ ८ ॥

सा । विराडितिवि-राट् । विक्रम्येतिवि-क्रम्य । अतिष्ठत् । ब्रह्मणा । देवेषु ।
 अन्नैः । असुरेषु । ते । देवाः । अकामयन्त । उभयम् । समिति । वृञ्जीमहि । ब्र
 ह्म । च । अन्नम् । च । इति । ते । एताः । वि३ श्रुतिम् । रात्रीः । अपश्यन् । ततः ।
 वै । ते । उभयम् । समिति । अवृञ्जत । ब्रह्म । च । अन्नम् । च । ब्रह्मवर्चसिनइति
 ब्रह्म-वर्चसिनः । अन्नादाइत्यन्न-अदाः । अभवन् । ये । एवम् । विद्रा३ संः । एताः ।
 आसते । उभयम् । एव । समिति । वृञ्जते । ब्रह्म । च । अन्नम् । च । [२२] ब्रह्म
 वर्चसिनइतिब्रह्म-वर्चसिनः । अन्नादाइत्यन्न-अदाः । भवन्ति । देइति । वै । एतेइ
 ति । विराजावितिवि-राजौ । तयोः । एव । नाना । प्रतीति । तिष्ठन्ति । वि३ शः ।
 वै । पुरुषः । दश । हस्त्याः । अङ्गुलयः । दश । पद्याः । यावान् । एव । पुरुषः ।
 तम् । आप्त्वा । उदिति । तिष्ठन्ति । ज्योतिः । गौः । आयुः । इति । त्र्यहाइतित्रि-
 अहाः । भवन्ति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरिक्षम् । गौः । असौ । आयुः ।
 इमान् । एव । लोकान् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । अभिपूर्वमित्यभि-पूर्वम् ।
 त्र्यहाइतित्रि-अहाः । भवन्ति । अभिपूर्वमित्यभि-पूर्वम् । एव । सुवर्गमितिसुवः-गम् ।
 [२३] लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । यत् । अन्यतः । पृष्ठानि । स्युः ।
 विधिंविधमितिवि-विधम् । स्यात् । मध्ये । पृष्ठानि । भवन्ति । सविवधन्वायेतिम
 विवध-त्वार्यं । ओजः । वै । वीर्यम् । पृष्ठानि । ओजः । एव । वीर्यम् । मध्यतः ।

दधते । वृद्धन्तराभ्यामिति वृहत्-रथन्तराभ्याम् । यन्ति । इयम् । वाव । रथन्तरमि
ति रथन्तरम् । असौ । वृहत् । आभ्याम् । एव । यन्ति । अथोइति । अनयोः । एव ।
प्रतीति । तिष्ठन्ति । एतेइति । वै । यज्ञस्य । अज्ञसायनी इत्यज्ञसा-अयनी । सुतीइ
ति । ताभ्याम् । एव । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । यन्ति । पराञ्चः । वै । एते ।
सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । ये । पराचीनानि ।
पृष्ठानि । उपयन्तीत्युप-यन्ति । प्रत्यङ् । त्र्यहइति त्रि-अहः । भवति । प्रत्यर्वरूढ्याइ
ति प्रति-अर्वरूढ्यै । अथोइति । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्यै । उभयोः । लोकयोः ।
ऋध्वा । उदिति । तिष्ठन्ति । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । ब्रह्मवर्च
सस्येति ब्रह्म-वर्चसस्य । अन्नाद्यस्येन्न-अद्यस्य । परिगृहीत्याइति परि-गृहीत्यै ॥
[२४] वृद्धते ब्रह्मचान्नश्च सुवर्गमेते सुवर्गन्त्रयोर्विशतिश्च ॥ ❀ ❀ ॥ ९ ॥

असौ । आदित्यः । अस्मिन् । लोके । आसीत् । तम् । देवाः । पृष्ठैः । प
रिगृह्येति परि-गृह्य । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । अगमयन् । परैः । अवस्तात् ।
परीति । अगृह्णन् । दिवाकीर्त्येनेति दिवा-कीर्त्येन । सुवर्गइति सुवः-गे । लोके । प्र
तीति । अस्थापयन् । परैः । परस्तात् । परीति । अगृह्णन् । पृष्ठैः । उपावरोहन्ति
त्युप-अवरोहन् । सः । वै । असौ । आदित्यः । अमुष्मिन् । लोके । परैः । उभ
यतः । परिगृहीतइति परि-गृहीतः । यत् । पृष्ठानि । भवन्ति । सुवर्गमिति सुवः-गम् ।
एव । तैः । लोकम् । यजमानाः । यन्ति । परैः । अवस्तात् । परीति । गृह्णन्ति ।
दिवाकीर्त्येनेति दिवा-कीर्त्येन । [२५] सुवर्गइति सुवः-गे । लोके । प्रतीति । ति
ष्ठन्ति । परैः । परस्तात् । परीति । गृह्णन्ति । पृष्ठैः । उपावरोहन्तीत्युप-अवरोहन्ति ।
यत् । परैः । परस्तात् । न । स्युः । पराञ्चः । सुवर्गादिति सुवः-गात् । लोकात् ।
निरिति । पद्येन् । यत् । अवस्तात् । न । स्युः । प्रजाइति प्र-जाः । निरिति । द
हेयुः । अभितः । दिवाकीर्त्ये मिति दिवा-कीर्त्येम् । परस्सामानइति पर-सामानः । भ
वन्ति । सुवर्गइति सुवः-गे । एव । एनान् । लोके । उभयतः । परीति । गृह्णन्ति ।
यजमानाः । वै । दिवाकीर्त्ये मिति दिवा-कीर्त्येम् । सव्वत्सरइति सं-वत्सरः । परस्सा

मानइतिपरं-सामानः । अभितः । दिवाकीर्त्यमितिदिवा-कीर्त्यम् । परंस्सामानइ
 तिपरं-सामानः । भवन्ति । सव्वत्ससइतिसं-वत्सरे । एव । उभयतः । [२६] प्रती
 तित् । तिष्ठन्ति । पृष्ठम् । वै । दिवाकीर्त्यमितिदिवा-कीर्त्यम् । पार्श्वेइति । परंस्सामा
 नइतिपरं-सामानः । अभितः । दिवाकीर्त्यमितिदिवा-कीर्त्यम् । परंस्सामानइतिप
 रं-सामानः । भवन्ति । तस्मात् । अभितः । पृष्ठम् । पार्श्वेइति । भूर्यिष्ठाः । अ
 हाः । गृह्यन्ते । भूर्यिष्ठम् । शस्यते । यज्ञस्य । एव । तत् । मध्यतः । ग्रन्थिम् । ग्रन्थ
 न्ति । अर्विस्रस्रायेत्यर्विस्रस्राय । सप्त । गृह्यन्ते । सप्त । वै । शीर्षपण्याः । प्राणाइ
 तिप्र-अनाः । प्राणानितिप्र-अनान् । एव । यजमानेषु । दधति । यत् । परांचीनानि ।
 पृष्ठानि । भवन्ति । अमुम् । एव । तैः । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति ।
 यत् । इमम् । लोकम् । न । [२७] प्रत्यवरोहेयुरितिप्रति-अवरोहयुः । उदिति ।
 वा । माद्येयुः । यजमानाः । प्रेति । वा । मीयेरन्तु । यत् । प्रतीचीनानि । पृष्
 ठानि । भवन्ति । इमम् । एव । तैः । लोकम् । प्रत्यवं रोहन्तीतिप्रति-अवं रोहन्ति । अ
 थोइति । अस्मिन् । एव । लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अनुन्माढायेत्यनुत्-माढा
 य । इन्द्रः । वै । अप्रतिष्ठितइत्यप्रति-स्थितः । आसीन् । सः । प्रजापतिमितिप्रजा-
 पतिम् । उपेति । अधावत् । तस्मै । एतम् । एकविंशतिरात्रमित्येकविंशति-रा
 त्रम् । प्रेति । अयच्छत् । तम् । एति । अहम् । तेन । अयजत् । ततः । वै । सः ।
 प्रतीति । अतिष्ठत् । ये । बहुयाजिनइतिवहु-याजिनः । अप्रतिष्ठिताइत्यप्रति-स्थि
 ताः । [२८] स्युः । ते । एकविंशतिरात्रमित्येकविंशति-रात्रम् । आसीरन् । द्वा
 दश । मासाः । पञ्च । ऋतवः । त्रयः । इमे । लोकाः । असौ । आदित्यः । एक
 विंशत्येक-विंशः । एतावन्तः । वै । देवलोकाइतिदेव-लोकाः । तेषु । एव । य
 धापूर्वमितियथा-पूर्वम् । प्रतीति । तिष्ठन्ति । असौ । आदित्यः । न । वीति । अ
 रोचत । सः । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । उपेति । अधावत् । तस्मै । एतम् । एक
 विंशतिरात्रमित्येकविंशति-रात्रम् । प्रेति । अयच्छत् । तम् । एति । अहम् । ते
 न । अयजत् । ततः । वै । सः । अरोचत । ये । एवम् । विद्राक्ष्मः । एकविंशतिरा
 त्रमित्येकविंशति-रात्रम् । आसते । रोचन्ते । एव । एकविंशतिरात्रइत्येकविंश

ति-रात्रः । भवति । रुक् । वे । एकविंशत्येक-विंशः । रुचंम् । एव । गच्छन्ति ।
 अथोइति । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । एव । प्रतिष्ठतिप्रति-स्था । हि । एकविंशत्येक-
 त्येक-विंशः । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । ब्रह्मवर्चसस्येतिब्रह्म-
 वर्चसस्य । परिगृहीत्याइतिपरि-गृहीत्यै ॥ [२९] गृह्णन्तिदिवाकीर्त्येनैवोभयतोना
 प्रतिष्ठिताआसत्एकविंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १० ॥

अर्वाङ् । यज्ञः । समिति । क्रामतु । अमुष्मात् । अधीति । माम् । अभि ॥
 ऋषीणाम् । यः । पुरोहितइतिपुरः-हितः ॥ निर्देवमितिनिः-देवम् । निर्वीरुमितिनिः-
 वीरम् । कृत्वा । विष्कन्धमिति-वि-स्कन्धम् । तस्मिन् । द्वीयताम् । यः । अस्मान् ।
 द्वेष्टि ॥ शरीरम् । यज्ञशमलमितियज्ञ-शमलम् । कुसीदम् । तस्मिन् । सीदतु । यः ।
 अस्मान् । द्वेष्टि ॥ यज्ञं । यज्ञस्यं । यत् । तेजः । तेन । समिति । क्राम । माम् ।
 अभि ॥ ब्राह्मणान् । ऋत्विजः । देवान् । यज्ञस्यं । तपसा । ते । सव । अहम् । ए
 ति । हुवे ॥ इष्टेन । पक्वम् । उपेति । [३०] ते । हुवे । सव । अहम् ॥ समिति ।
 ते । वृञ्जे । सुकृतमिति-सु-कृतम् । समिति । प्रजामिति-प्र-जाम् । पशन् ॥ प्रैपानिति
 प्र-एयान् । सामिधेनीरिति-सां-इधेनीः । आधारावित्या-धारौ । आज्यभागवित्या
 ज्य-भागौ । आश्रुतमित्या-श्रुतम् । प्रत्याश्रुतमिति-प्रति-आश्रुतम् । एति । शृणा
 मि । ते ॥ प्रयाजान् । याजानिति-प्रयाज-अन् । याजान् । स्विष्टकृतमिति-स्विष्ट-कृतम् ।
 इडाम् । आशिपइत्या-शिपः । एति । वृञ्जे । सुवंः ॥ अग्निना । इन्द्रेण । सोमेन ।
 सरस्वत्या । विष्णुना । देवताभिः ॥ याज्यानुवाक्याभ्यामितियाज्या-अनुवाक्या
 भ्याम् । उपेति । ते । हुवे । सव । अहम् । यज्ञम् । एति । ददे । ते । वपद् कृतमि
 तिवपद्-कृतम् ॥ स्तुतम् । शस्रम् । प्रतिगरमिति-प्रति-गरम् । ग्रहम् । इडाम् । आ
 शिपइत्या-शिपः । [३१] एति । वृञ्जे । सुवंः ॥ पत्नीस्र्याजानिति-पत्नी-स्र्याजान् ।
 उपेति । ते । हुवे । सव । अहम् । समिष्टयजुरिति-समिष्ट-यजुः । एति । ददे । तवं ॥
 पशन् । सुतम् । पुरोडाशान् । सर्वानानि । एति । उत । यज्ञम् ॥ देवान् । सेन्द्रानि
 तिस-इन्द्रान् । उपेति । ते । हुवे । सव । अहम् । अग्निमुखानित्यग्नि-मुखान् । सो
 मवतइतिसोमं-वतः । ये । च । विश्वे ॥ [३२] उपग्रहमिडामाशिपोद्वात्रिंशच्च ॥

भूतम् । भव्यम् । भविष्यत् । वषट् । स्वाहा । नमः । ऋक् । साम् । यजुः ।
 वषट् । स्वाहा । नमः । गायत्री । त्रिष्टुप् । जगती । वषट् । स्वाहा । नमः । पृथि
 वी । अन्तरिक्षम् । द्यौः । वषट् । स्वाहा । नमः । अग्निः । वायुः । सूर्यः । वषट् ।
 स्वाहा । नमः । प्राणइतिप्र-अनः । व्यानइतिवि-अनः । अपानइत्यप-अनः । व
 षट् । स्वाहा । नमः । अन्नम् । कृपिः । वृष्टिः । वषट् । स्वाहा । नमः । पिता । प्र
 ऋः । पौत्रः । वषट् । स्वाहा । नमः । भूः । भुवः । सुवः । वषट् । स्वाहा । नमः ॥
 [३३] भुवश्चत्वारिच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१२॥

एति । मे । गृहाः । भवन्तु । एति । प्रजेतिप्र-जा । मे । एति । मा । यज्ञः ।
 विशन्तु । वीर्यावानितिर्वीर्य-वान् ॥ आपः । देवीः । यज्ञियाः । मा । एति । विश
 न्तु । सहस्रस्य । मा । भूमा । मा । प्रेति । ह्यसीत् ॥ एति । मे । ग्रहः । भवतु ।
 एति । पुरोरुगितिपुरः-रुक् । स्तुतशस्त्रेइतिस्तुत-शस्त्रे । मा । एति । विशताम् ।
 समीचीइति ॥ आदित्याः । रुद्राः । वसवः । मे । सदस्याः । सहस्रस्य । मा । भूमा ।
 मा । प्रेति । ह्यसीत् ॥ एति । मा । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । विशन्तु । उक्थ्यः ।
 च । अतिगत्वइत्यति-गत्रः । मा । एति । विशन्तु । आपिशर्वरइत्यापि-शर्वरः ॥ ति
 रोअह्नियइतितिरः-अह्नियः । मा । सुहृताइतिमु-हुताः । एति । विशन्तु । सहस्र
 स्य । मा । भूमा । मा । प्रेति । ह्यसीत् ॥ [३४] अग्निष्टोमोविंशत्यष्टादशच ॥१३॥

अग्निना । तपः । अन्विति । अभवत् । वाचा । ब्रह्म । मणिना । रूपा
 णि । इन्द्रेण । देवान् । वातेन । प्राणानितिप्र-अनान् । सूर्येण । द्याम् । चन्द्रम
 सा । नखपत्राणि । यमेन । पितृन् । राज्ञा । मनुष्यान् । फलेन । नादेयान् । अ
 जगरेण । सर्पान् । व्याघ्रेण । आरण्यान् । पशून् । श्येनेन । पतत्रिणः । वृष्णा ।
 अश्वान् । ऋषभेण । गाः । वस्तेन । अजाः । वृष्णिना । अर्वाः । व्रीहिणा ।
 अन्नानि । यवेन । ओषधीः । न्यग्रोधेन । वनस्पतीन् । उदुम्बरेण । ऊर्जम् । गा
 यत्रिया । छन्दार्क्षि । त्रिवृतेतित्रि-वृता । स्तोमान् । ब्राह्मणेन । वाचम् ॥ [३५]
 ब्राह्मणेनैकञ्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१४॥

स्वाहा । अधिमित्या धिम् । आधीतायेत्या-धीताय । स्वाहा । स्वाहा ।

आधीतमित्याधीतम् । मनसे । स्वाहा । स्वाहा । मनः । प्रजापतयइतिप्रजाप-
 तये । स्वाहा । कार्य । स्वाहा । कस्मै । स्वाहा । कृतमस्मै । स्वाहा । अदित्ये ।
 स्वाहा । अदित्यै । मृह्यै । स्वाहा । अदित्यै । सुमृडीकायाइतिसु-मृडीकायै । स्वा-
 हा । सरस्वत्ये । स्वाहा । सरस्वत्ये । वृहत्यै । स्वाहा । सरस्वत्यै । पावकायै । स्वा-
 हा । पूष्णे । स्वाहा । पूष्णे । प्रथ्यायेतिप्र-थ्याय । स्वाहा । पूष्णे । नृन्धिपा-
 य । स्वाहा । त्वष्ट्रे । स्वाहा । त्वष्ट्रे । तुरीपाय । स्वाहा । त्वष्ट्रे । पुरूरुपायेतिपुरु-
 रूपाय । स्वाहा । विष्णवे । स्वाहा । विष्णवे । निखुर्यपायेतिनिखुर्य-पाय । स्वा-
 हा । विष्णवे । निभूयपायेतिनिभूय-पाय । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [३६] पु-
 रुरूपायस्वाहादशत्र ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १५ ॥

दृश्यइतिदत्-भ्यः । स्वाहा । हनूभ्यामितिहनु-भ्याम् । स्वाहा । ओष्ठाभ्याम् ।
 स्वाहा । सुखाय । स्वाहा । नासिकाभ्याम् । स्वाहा । अरुपीभ्याम् । स्वाहा ।
 कर्णाभ्याम् । स्वाहा । पुरे । इरुषवः । अवार्येभ्यः । परुष्मभ्यइतिपरुष्म-भ्यः ।
 स्वाहा । अवारे । इरुषवः । पार्येभ्यः । परुष्मभ्यइतिपरुष्म-भ्यः । स्वाहा । शीर्ष्णे ।
 स्वाहा । भ्रूभ्याम् । स्वाहा । ललाटाय । स्वाहा । मूर्ध्ने । स्वाहा । मस्तिष्काय । स्वा-
 हा । केशेभ्यः । स्वाहा । वहाय । स्वाहा । श्रिवाभ्यः । स्वाहा । स्कन्धेभ्यः । स्वा-
 हा । कीर्कसाभ्यः । स्वाहा । पृष्ठीभ्यइतिपृष्ठी-भ्यः । स्वाहा । पाजस्याय । स्वाहा ।
 पार्थाभ्याम् । स्वाहा । [३७] अ२ सांभ्याम् । स्वाहा । दोषभ्यामितिदोष-भ्याम् ।
 स्वाहा । बाहुभ्यामितिबाहु-भ्याम् । स्वाहा । जङ्घाभ्याम् । स्वाहा । श्रोणीभ्यामि-
 तिश्रोणि-भ्याम् । स्वाहा । ऊरुभ्यामित्यूरु-भ्याम् । स्वाहा । अष्टीवद्भ्यामित्यष्टीवत्-
 भ्याम् । स्वाहा । जङ्घाभ्याम् । स्वाहा । भ्रसदे । स्वाहा । शिखण्डेभ्यः । स्वाहा ।
 बालधानायेतिबाल-धानाय । स्वाहा । आण्डाभ्याम् । स्वाहा । शोपाय । स्वाहा ।
 रेतसे । स्वाहा । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । स्वाहा । प्रजननायेतिप्र-जननाय । स्वा-
 हा । पुद्गयइतिपत्-भ्यः । स्वाहा । शफेभ्यः । स्वाहा । लोमभ्यइतिलोम-भ्यः । स्वा-
 हा । त्वचे । स्वाहा । लोहिताय । स्वाहा । मा२ साय । स्वाहा । सार्वभ्यइतिसार्व-
 भ्यः । स्वाहा । अस्थभ्यइत्यस्थ-भ्यः । स्वाहा । मज्जभ्यइतिमज्ज-भ्यः । स्वाहा ।

अङ्गेभ्यः । स्वाहा । आत्मने । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [३८] पार्श्वभ्यां स्वा
हामृज्जभ्यस्स्वाहापद् च ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १६ ॥

अञ्जयेतायेत्यञ्जि-एताय । स्वाहा । अञ्जिसुक्थायेत्यञ्जि-सुक्थाय । स्वाहा ।
शितिपदइतिशिति-पदे । स्वाहा । शितिककुदइतिशिति-ककुदे । स्वाहा । शिति
रन्ध्रायेतिशिति-रन्ध्राय । स्वाहा । शितिपृष्ठयेतिशिति-पृष्ठाय । स्वाहा । शित्य
मायेतिशिति-असाय । स्वाहा । पुष्पकर्णयेतिपुष्प-कर्णाय । स्वाहा । शित्यो
ष्ठयेतिशिति-ओष्ठाय । स्वाहा । शितिभ्रवइतिशिति-भ्रवे । स्वाहा । शितिभसद
इतिशिति-भसदे । स्वाहा । श्वेतानूकाशयेतिश्वेत-अनू काशाय । स्वाहा । अञ्ज
ये । स्वाहा । ललामाय । स्वाहा । असितज्ञवइत्यसित-ज्ञवे । स्वाहा । कृष्णैतायेति
कृष्ण-एताय । स्वाहा । रोहितैतायेतिरोहित-एताय । स्वाहा । अरुणैतायेत्यरुण-
एताय । स्वाहा । ईदृशाय । स्वाहा । कीदृशाय । स्वाहा । तादृशाय । स्वाहा ।
सदृशाय । स्वाहा । विसदृशयेतिवि-सदृशाय । स्वाहा । सुसदृशयेतिसु-सदृशा
य । स्वाहा । रूपाय । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [३९] रूपायम्बाहाद्वेच ॥

कृष्णाय । स्वाहा । श्वेताय । स्वाहा । पिशङ्गाय । स्वाहा । सारङ्गाय ।
स्वाहा । अरुणार्थ । स्वाहा । गौराय । स्वाहा । वेभ्रवे । स्वाहा । नकुलाय । स्वा
हा । रोहिताय । स्वाहा । शोणाय । स्वाहा । श्यावाय । स्वाहा । श्यामाय । स्वा
हा । प्राकलाय । स्वाहा । सुरूपायेतिसु-रूपाय । स्वाहा । अरुणैतायेत्यनु-रूपा
य । स्वाहा । विरूपयेतिवि-रूपाय । स्वाहा । सरूपयेतिस-रूपाय । स्वाहा । प्रति
रूपायेतिप्रति-रूपाय । स्वाहा । शबलाय । स्वाहा । कमलाय । स्वाहा । पृश्नये ।
स्वाहा । पृश्निमक्थायेतिपृश्नि-सुक्थाय । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४०] कृ
ष्णायपद् चत्वारिंशत् ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १८ ॥

ओपंधीभ्यइत्योपंधि-भ्यः । स्वाहा । मूलेभ्यः । स्वाहा । तूलेभ्यः । स्वाहा ।
काण्डेभ्यः । स्वाहा । वल्शेभ्यः । स्वाहा । पुष्पेभ्यः । स्वाहा । फलेभ्यः । स्वाहा ।
गृहीतेभ्यः । स्वाहा । अगृहीतेभ्यः । स्वाहा । अवपन्नेभ्यइत्यव-पन्नेभ्यः । स्वाहा ।
शयानेभ्यः । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४१] ओपंधीभ्यश्चतुर्विंशतिः ॥ १९ ॥

वनस्पतिभ्यइतिवनस्पतिभ्यः । स्वाहा । मूलेभ्यः । स्वाहा । तूलेभ्यः । स्वा
 हा । स्कन्धोभ्यइतिस्कन्धःभ्यः । स्वाहा । शाखाभ्यः । स्वाहा । पुष्पेभ्यः । स्वा
 हा । पुष्पेभ्यः । स्वाहा । फलेभ्यः । स्वाहा । गृहीतेभ्यः । स्वाहा । अगृहीतेभ्यः ।
 स्वाहा । अवपन्नेभ्यइत्यवपन्नेभ्यः । स्वाहा । शयानेभ्यः । स्वाहा । शिष्टाय । स्वा
 हा । अतिशिष्टयेत्यतिशिष्टाय । स्वाहा । परिशिष्टयेतिपरिशिष्टाय । स्वाहा । स
 शिष्टयेतिसंशिष्टाय । स्वाहा । उच्छिष्टयेत्युत्शिष्टाय । स्वाहा । रिक्ताय । स्वाहा ।
 अरिक्ताय । स्वाहा । प्ररिक्तायेतिप्ररिक्ताय । स्वाहा । सरिक्तायेतिसंरिक्ता
 य । स्वाहा । उद्विक्तायेत्युत्रिक्ताय । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४२] वन
 स्पतिभ्यस्स्कन्धोभ्यप्पट् चत्वारिंशत् ॥ ❀ ❀ ॥ २० ॥

प्रजवंभ्रह्मवादिनः किमेपवा आसआदित्या उभयोःप्रजापतिरन्वायन्निन्द्रो वै
 सुदृङ्निन्द्रोवै शिथिलः प्रजापतिरकामयतान्नादस्ताविराडसावादित्योर्वाङ् भूतमामेऽ
 भिन्नास्वाहाऽऽधिन्दन्द्रोऽञ्जयेताय कृष्णायौपधीभ्योवनस्पतिभ्योविंशतिः ॥२०॥
 प्रजवंभ्रजापतिर्यदञ्जन्दोमन्तेहुवेसवाहमोपधीभ्यो द्विचत्वारिंशत् ॥४२॥ प्रजव
 सर्वस्मैस्वाहा ॥ ❀ ❀ ❀ ❀

हरिः ओ (३) म् ॥

इति सप्तमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

सप्तमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

बृहस्पतिः । अकामयत् । श्रत् । मे । देवाः । दर्धीरन् । गच्छेयम् । पुरोधामि
 त्तिपुरःधाम् । इति । सः । एतम् । चतुर्विंशतिगत्रमित्तिचतुर्विंशतिशत्रम् ।
 अपश्यन् । तम् । एति । अहन्तु । तेन । अयजत् । ततः । वै । तस्मै । श्रत् ।
 देवाः । अदधत् । अगच्छत् । पुरोधामित्तिपुरःधाम् । ये । एवम् । विद्वांसः ।

चतुर्विंशतिरात्रमितिचतुर्विंशति-रात्रम् । आसंते । श्रत् । एभ्यः । मनुष्याः ।
द्व्यते । गच्छन्ति । पुरोधामितिपुरः-धाम् । ज्योतिः । गोः । आर्युः । इति । त्र्यहा
इतित्रि-अहाः । भवन्ति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरिक्षम् । गोः । असौ ।
आर्युः । [१] इमान् । एव । लोकान् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । अभिपूर्व
मित्यभि-पूर्वम् । त्र्यहाइतित्रि-अहाः । भवन्ति । अभिपूर्वमित्यभि-पूर्वम् । एव । सुव
र्गमितिस्वः-गम् । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । असत्रम् । वै । ए
त् । यत् । अछन्दोममित्यछन्दः-मम् । यत् । छन्दोमाइतिछन्दः माः । भवन्ति ।
तेन । सत्रम् । देवताः । एव । पृष्ठेः । अवेति । रुन्धते । पशून् । छन्दोमैरितिछ
न्दः-मैः । ओजः । वै । वीर्यम् । पृष्ठानि । पशवंः । छन्दोमाइतिछन्दः-माः ।
ओजसि । एव । वीर्ये । पशुषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । बृहद्रथन्तराभ्यामितिबृहत्-
रथन्तराभ्याम् । यन्ति । इयम् । वाव । रथन्तरमितिरथ-न्तरम् । असौ । बृहत् ।
आभ्याम् । एव । [२] यन्ति । अथोइति । अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति ।
एतेइति । वै । यज्ञस्य । अञ्जसायनीइत्यञ्जसा-अयनी । सुतीइति । ताभ्याम् । एव ।
सुवर्गमितिस्वः-गम् । लोकम् । यन्ति । चतुर्विंशतिरात्रइतिचतुर्विंशति रात्रः ।
भवति । चतुर्विंशतिरितिचतुः-विंशतिः । अर्धमासाइत्यर्ध-मासाः । सँवृत्सरइति
सं-वृत्सरः । सँवृत्सरइतिसं-वृत्सरः । सुवर्गइतिस्वः-गः । लोकः । सँवृत्सरइतिसं-व
त्सरे । एव । सुवर्गइतिस्वः-गे । लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अथोइति । चतुर्विंश
त्यख्येतिचतुर्विंशति-अख्यम् । गायत्री । गायत्री । ब्रह्मवर्चसमितिब्रह्म-वर्चसम् ।
गायत्रिया । एव । ब्रह्मवर्चसमितिब्रह्म-वर्चसम् । अवेति । रुन्धते । अतिरात्रावि
त्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । ब्रह्मवर्चसस्येतिब्रह्म-वर्चसस्य । परिगृहीत्याइतिप
रि-गृहीत्यै ॥ [३] असावायुंराभ्यामेव पञ्चत्वारिःशच ॥ ❀ ❀ ॥ १ ॥

यथा । वै । मनुष्याः । एवम् । देवाः । अग्ने । आसन्नू । ते । अकामयन्तु ।
अर्धतिम् । पाप्मानम् । मृत्युम् । अपहत्येत्यप-हत्य । देवीम् । सँ सदमितिंसं-स
दम् । गच्छेम । इति । ते । एतम् । चतुर्विंशतिरात्रमितिचतुर्विंशति-रात्रम् ।

अपश्यन् । तम् । एति । अहरन् । तेन । अयजन्त । ततः । वे । ते । अवर्तिम् ।
 पाप्मानम् । मृत्युम् । अपहृत्येत्यप-हृत्य । देवीम् । सः सदमितिसं-सदम् । अग-
 च्छन् । ये । एवम् । विद्वांसः । चतुर्विंशतिरात्रमितिचतुर्विंशति-रात्रम् । आ-
 संते । अवर्तिम् । एव । पाप्मानम् । अपहृत्येत्यप-हृत्य । श्रियम् । गच्छन्ति । श्रीः ।
 हि । मनुष्यस्य । [४] देवी । सः सदमितिसं-सत् । ज्योतिः । अतिरात्रइत्यति-रा-
 त्रः । भवति । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्यै । पृ-
 थ्वः । पद्दहइति पद्-अहः । भवति । पद् । वै । ऋतवः । सँवथ्सरइतिसं-वथ्सरः ।
 तम् । मासाः । अर्धमासाइत्यर्ध-मासाः । ऋतवः । प्रविश्येति प्र-विश्यं । देवीम् । स-
 सदमितिसं-सदम् । अगच्छन् । ये । एवम् । विद्वांसः । चतुर्विंशतिरात्रमि-
 तिचतुर्विंशति-रात्रम् । आसंते । सँवथ्सरमितिसं-वथ्सरम् । एव । प्रविश्येति प्र-
 विश्यं । वस्यंसीम् । सः सदमितिसं-सदम् । गच्छन्ति । त्रयः । त्रयस्त्रिंशदिति त्र-
 यः-त्रिंशः । अवस्तात् । भवन्ति । त्रयः । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः-त्रिंशः । पर-
 स्तात् । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः-त्रिंशैः । एव । उभयतः । अवर्तिम् । पाप्मानम् ।
 अपहृत्येत्यप-हृत्य । देवीम् । सः सदमितिसं-सदम् । मध्यतः । [५] गच्छन्ति ।
 पृष्ठानि । हि । देवी । सः सदमितिसं-सत् । जामि । वै । एतत् । कुर्वन्ति । यत् ।
 त्रयः । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः-त्रिंशः । अन्वञ्चः । मध्ये । अनिरुक्तइत्यनिः-उ-
 क्तः । भवति । तेन । अजामि । ऊर्ध्वानि । पृष्ठानि । भवन्ति । ऊर्ध्वाः । छन्दो-
 माइति छन्दः-माः । उभाभ्याम् । रूपाभ्याम् । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । य-
 न्ति । असंत्रम् । वै । एतत् । यत् । अछन्दोमित्यछन्दः-मम् । यत् । छन्दोमाइ-
 ति छन्दः-माः । भवन्ति । तेन । सत्रम् । देवताः । एव । पृष्ठैः । अवेति । रुन्धते ।
 पशून् । छन्दोमैरिति छन्दः-मैः । ओजः । वै । वीर्यम् । पृष्ठानि । पशवः । [६]
 छन्दोमाइति छन्दः-माः । ओजसि । एव । वीर्यं । पशुयुं । प्रतीतिं । तिष्ठन्ति ।
 त्रयः । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः-त्रिंशः । अवस्तात् । भवन्ति । त्रयः । त्रयस्त्रिंश-
 दिति त्रयः-त्रिंशः । परस्तात् । मध्ये । पृष्ठानि । उरः । वै । त्रयस्त्रिंशदिति-
 त्रयः-त्रिंशः । आत्मा । पृष्ठानि । आत्मनं । एव । तत् । यजमानाः । शर्म ।

नह्यन्ते । अनात्सै । बृहद्रथन्तराभ्यामिति बृहत्-रथन्तराभ्याम् । युन्ति । इयम् । वाव ।
 रथन्तरमितिरथन्तरम् । असौ । बृहत् । आभ्याम् । एव । युन्ति । अथोइति । अन
 योः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । एतेइति । वै । यज्ञस्य । अज्ञसायनीइत्यज्ञसा-अ
 यनी । सुतीइति । ताभ्याम् । एव । [७] सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । युन्ति ।
 पराञ्चः । वै । एते । सुवर्गमिति सुवः-गम् । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोह
 न्ति । ये । पराचीनानि । पृष्ठानि । उपयन्तीत्युप-यन्ति । प्रत्यङ् । पडहइति पड्-अ
 हः । भवति । प्रत्यङ् रूढ्याइति प्रति-अङ् रूढ्ये । अथोइति । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थि
 त्यै । उभयोः । लोकयोः । ऋध्वा । उदिति । तिष्ठन्ति । त्रिवृतइति त्रि-वृतः । अ
 धीति । त्रिवृतमिति त्रि-वृतम् । उपेति । युन्ति । स्तोमानाम् । सम्पत्त्याइति संप-
 त्त्यै । प्रभवायेति प्र-भवायं । ज्योतिः । अग्निष्टोमइत्यग्नि-स्तोमः । भवति । अयम् ।
 वाव । सः । रूपयः । अस्मात् । एव । तेन । रूपयात् । न । युन्ति । चतुर्विंश
 तिगत्रइति चतुर्विंशति-गत्रः । भवति । चतुर्विंशतिरिति चतुः-विंशतिः । अ
 र्धमासाइत्यर्ध-मासाः । सँवथ्सरइतिसं-वथ्सरः । सँवथ्सरइतिसं-वथ्सरः । सुवर्गइति
 सुवः गः । लोकः । सँवथ्सरइतिसं-वथ्सरे । एव । सुवर्गइतिसुवः-गे । लोके । प्र
 तीति । तिष्ठन्ति । अथोइति । चतुर्विंशत्यरूपेति चतुर्विंशति-अरूपया । गाय
 त्री । गायत्री । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म-वर्चसम् । गायत्रिया । एव । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म-
 वर्चसम् । अवेति । रुन्धते । अतिगत्रावित्यति-गत्रौ । अभितः । भवतः । ब्रह्मवर्च
 सस्येति ब्रह्म-वर्चसस्यं । परिगृहीत्याइति परिं गृहीत्यै ॥ [८] मनुष्यस्य मध्यतः पश
 वस्ताभ्यामेव सँवथ्सरश्चतुर्विंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ॥ २ ॥

ऋरूपा । वै । इयम् । अलोमका । आसीन् । सा । अकामयत् । ओपधीभि
 रित्योपधी-भिः । वनस्पतिभिरिति वनस्पति-भिः । प्रेति । जायेय । इति । सा । एताः ।
 त्रिंशतम् । रात्रौः । अपश्यत् । ततः । वै । इयम् । ओपधीभिरित्योपधी-भिः ।
 वनस्पतिभिरिति वनस्पति-भिः । प्रेति । अजायत् । ये । प्रजाकामाइति प्रजा-कामाः ।
 पशुकामाइति पशु-कामाः । स्युः । ते । एताः । आसीन् । प्रेति । एव । जायन्ते ।
 प्रजयेति प्र-जया । पशुभिरिति पशु-भिः । इयम् । वै । अरुपुच्यत् । सा । एताम् ।

विराज्जमिति वि-राजम् । अपश्यत् । ताम् । आत्मन् । धित्वा । अन्नाद्यमित्यन्न-
 अद्यम् । अवेति । अरुन्ध । ओपधीः । [९] वनस्पतीन् । प्रजामिति प्र-जाम् । पशून् ।
 तेन । अवर्धत । सा । जेमानम् । महिमानम् । अगच्छत् । ये । एवम् । विद्वांसः ।
 एताः । आसते । विराज्जमिति वि-राजम् । एव । आत्मन् । धित्वा । अन्नाद्यमित्यं
 न्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धते । वर्धन्ते । प्रजयेति प्र-जया । पशुभिरिति पशु-भिः ।
 जेमानम् । महिमानम् । गच्छन्ति । ज्योतिः । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । भवति । सु-
 वर्गस्येति सुवः-गस्यं । लोकस्यं । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्यै । पृष्ठयः । पृहइति पद्-अ-
 हः । भवति । पद् । वै । ऋतवः । पद् । पृष्ठानि । पृष्ठैः । एव । ऋतून् । अन्वारोहन्तीत्यनु-
 आरोहन्ति । ऋतुभिरित्यृतु-भिः । सव्वथ्सरमिति सं-वथ्सरम् । ते । सव्वथ्सरइतिसं-
 वथ्सरे । एव । [१०] प्रतीति । तिष्ठन्ति । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः-त्रिंशत् । त्रय-
 स्त्रिंशमिति त्रयः-त्रिंशम् । उपेति । यन्ति । यज्ञस्यं । सन्तत्याइतिसं-त्यै । अ-
 थोइति । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । वै । त्रयस्त्रिंशदिति त्रयः-त्रिंशः । प्रजापति-
 मिति प्रजा-पतिम् । एव । एति । रभन्ते । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्यै । त्रिणवइति
 त्रि-नवः । भवति । विजित्याइति वि-जित्यै । एकविंशदिति एक-विंशः । भवति ।
 प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्यै । अथोइति । रुचम् । एव । आत्मन् । दधते । त्रिवृदि-
 ति त्रि-वृत् । अग्निष्टुदित्यग्नि-स्तुत् । भवति । पाप्मानम् । एव । तेन । निरिति । द-
 हन्ते । अथोइति । तेजः । वै । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । तेजः । एव । आत्मन् । दध-
 ते । पञ्चदशइति पञ्च-दशः । इन्द्रस्तोमइतीन्द्र-स्तोमः । भवति । इन्द्रियम् । एव ।
 अवेति । [११] रुन्धते । सप्तदशइतिसप्त-दशः । भवति । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यस्य ।
 अवरुन्ध्याइत्यवरुन्ध्या । अथोइति । प्रेति । एव । तेन । जायन्ते । एकविंशदिति एक-वि-
 ंशः । भवति । प्रतिष्ठित्याइति प्रति-स्थित्यै । अथोइति । रुचम् । एव । आत्मन् । दधते ।
 चतुर्विंशदिति चतुः-विंशः । भवति । चतुर्विंशदिति चतुः-विंशतिः । अर्धमा-
 साइत्यर्ध-मासाः । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरः । सुवर्गइतिसु-
 वः-गः । लोकः । सव्वथ्सरइतिसं-वथ्सरे । एव । सुवर्गइतिसुवः-गे । लोके । प्रती-
 ति । तिष्ठन्ति । अथोइति । एपः । वै । विपूवानिति विपु-वान् । विपूवन्तइति विपु-

वन्तः । भवन्ति । ये । एवम् । विद्वांसः । एताः । आसते । चतुर्विंशत्शादिति
 चतुः-विंशत् । पृष्ठानि । उपेति । यन्ति । सुव्यवस्थितिसं-व्यस्रे । एव । प्रतिष्ठा
 येतिप्रति-स्थाय । [१२] देवताः । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । त्रयस्त्रिंशत्
 दितित्रयः-त्रिंशत् । त्रयस्त्रिंशत् । त्रयस्त्रिंशत् । उपेति । यन्ति । त्रय
 स्त्रिंशत् । शदितित्रयः-त्रिंशत् । वै । देवताः । देवतासु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति ।
 त्रिणवइतित्रि-नवः । भवति । इमे । वै । लोकाः । त्रिणवइतित्रि-नवः । एषु । एव । लो
 केषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । द्वौ । एकविंशत् । शावित्येक-विंशत् । भवतः । प्रतिष्ठित्याइति
 प्रति-स्थित्यै । अथोइति । रुचम् । एव । आत्मन् । दधते । बृहद्वः । षोडशिनः । भु
 वन्ति । तस्मात् । बृहद्वः । प्रजास्वितिप्र-जासु । वृषाणः । यत् । एते । स्तोमाः ।
 व्यतिपक्ताइतिवि-अतिपक्ताः । भवन्ति । तस्मात् । इयम् । ओपंधीभिरियोपंधि-
 भिः । वनस्पतिभिरिवनस्पति-भिः । व्यतिपक्तेतिवि-अतिपक्ता । [१३] व्यति
 पज्यन्तइतिवि-अतिपज्यन्ते । प्रजयेतिप्र-जया । पशुभिरितिपशु-भिः । ये । एवम् ।
 विद्वांसः । एताः । आसते । अकल्लाः । वै । एते । सुवर्गमितिःसुवः-गम् ।
 लोकम् । यन्ति । उच्चावचान् । हि । स्तोमान् । उपयन्तीत्युप-यन्ति । यत् । एते ।
 ऊर्ध्वाः । कल्लाः । स्तोमाः । भवन्ति । कल्लाः । एव । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लो
 कम् । यन्ति । उभयोः । एभ्यः । लोकयोः । कल्पते । त्रिंशत् । एताः । त्रिं
 शदरूपेतित्रिंशत्-अरूपरा । विराडितिवि-राट् । अन्नम् । विराडितिवि-राट् ।
 विराजेतिवि-राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धते । अतिरात्रा
 वित्यति-रात्रो । अभितः । भवतः । अन्नाद्यस्येत्यन्न-अद्यस्य । परिगृहीत्याइतिपरि
 गृहीत्यै ॥ [१४] ओपंधीस्सुव्यवस्थितिसं-व्यस्रेएवावप्रतिष्ठायव्यतिपक्तेकान्नपञ्चाशत् ॥ ३ ॥

प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । सुवर्गमितिःसुवः-गम् । लोकम् । ऐतू । तम् ।
 देवाः । येनयेनेतियेन-येन । छन्दसा । अन्तु । प्रेति । अयुञ्जत । तेन । न । आप्तु
 वन्तु । ते । एताः । द्वात्रिंशत् । रात्रीः । अपश्यन्तु । द्वात्रिंशत् । शदरूपेतिद्वात्रिं
 शत्-अरूपरा । अनुष्टुगित्यनु-स्तुक् । आनुष्टुभइत्यानु-स्तुभः । प्रजापतिरितिप्रजा-
 पतिः । स्वेन । एव । छन्दसा । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । आप्त्वा । अभ्याक्ये

त्यभि-आरुह्य । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । आयन् । ये । एवम् । विद्वाँ संः ।
 एताः । आसंते । द्वात्रिंशत् । एताः । द्वात्रिंशत् शदरूपेरेतिद्वात्रिंशत्-अरूपम् ।
 अनुष्टुमित्यनु-स्तुक् । आनुष्टुभइत्यानु-स्तुभः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । खेन ।
 एव । छन्दसा । प्रजापतिमितिप्रजा-पतिम् । आप्ला । श्रियम् । गच्छन्ति । [१५]
 श्रीः । हि । मनुष्यस्य । सुवर्गइतिसुवः-गः । लोकः । द्वात्रिंशत् । एताः । द्वा
 त्रिंशत् शदरूपेरेतिद्वात्रिंशत्-अरूपम् । अनुष्टुमित्यनु-स्तुक् । वाक् । अनुष्टुमित्यनु-
 स्तुप् । सर्वांम् । एव । वाचम् । आप्नुवन्ति । सर्वे । वाचः । वदितारः । भवन्ति ।
 सर्वे । हि । श्रियम् । गच्छन्ति । ज्योतिः । गोः । आयुः । इति । त्र्यहाइतित्रि अ
 हाः । भवन्ति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरिक्षम् । गोः । असौ । आयुः ।
 इमान् । एव । लोकान् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । अभिपूर्वमित्यभि-पु
 र्वम् । त्र्यहाइतित्रि-अहाः । भवन्ति । अभिपूर्वमित्यभि-पूर्वम् । एव । सुवर्गमितिसु
 वः-गम् । लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । बृहद्वथन्तराभ्यामितिवृहत्-
 रथन्तराभ्याम् । यन्ति [१६] इयम् । वाव । रथन्तरमितिरथ-तरम् । असौ । बृहत् ।
 आभ्याम् । एव । यन्ति । अथोइति । अनयोः । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । एते
 इति । वै । यज्ञस्य । अञ्जसायनीइत्यञ्जसा-अयनी । सुतीइति । ताभ्याम् । एव ।
 सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । यन्ति । पराञ्चः । वै । एते । सुवर्गमितिसुवः-गम् ।
 लोकम् । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । ये । पराञ्चः । त्र्यहानितित्रि-अहान् ।
 उपयन्तीत्युप-यन्ति । प्रत्यङ् । त्र्यहइतित्रि-अहः । भवति । प्रत्यवरूढ्याइतिप्रति-
 अवरूढ्यै । अथोइति । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थित्यै । उभयोः । लोकयोः । ऋध्वा ।
 उदिति । तिष्ठन्ति । द्वात्रिंशत् । एताः । तासांम् । याः । त्रिंशत् । त्रिंशत् शद
 रूपेरेतित्रिंशत्-अरूपम् । विराडितिवि-राट् । अन्नम् । विराडितिवि-राट् । विराजे
 तिवि-राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धते । येइति । द्वेइति ।
 अह्नोःगत्वेइत्यहः-गत्वे । एव । तेइति । उभाभ्याम् । रूपाभ्याम् । सुवर्गमितिसुवः-
 गम् । लोकम् । यन्ति । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । परिगृहीत्या

इतिपरि-गृहीत्ये ॥ [१७] गच्छन्तियन्तित्रिः शदख्पराद्वावि५ शतिश्च ॥ ४ ॥

द्वेइति । वाव । देवमत्वेइतिदेव-सत्रे । द्वादशाहइतिद्वादश-अहः । च । एव । त्रयस्त्रिः शदहइतित्रयस्त्रिः शत्-अहः । च । ये । एवम् । विद्वाः संः । त्रयस्त्रिः शदहमितित्रयस्त्रिः शत्-अहम् । आसते । साख्यादितिस-अख्यात् । एव । देवताः । अभ्यारोहन्तीत्यभि-आरोहन्ति । यथा । खलु । वै । श्रेयान् । अभ्यारूढइत्यभि-आरूढः । कामयते । तथा । करोति । यदि । अवविध्यतीत्यव-विध्यति । पापीयान् । भवति । यदि । न । अवविध्यतीत्यव-विध्यति । सदृष्टितिस-दृष्टुः । ये । एवम् । विद्वाः संः । त्रयस्त्रिः शदहमितित्रयस्त्रिः शत्-अहम् । आसते । वीति । पाप्मना । भ्रातृव्येण । एति । वर्तन्ते । अहर्भाजइत्यहः-भाजः । वै । एताः । देवाः । अग्नेः । एति । अहरन् । [१८] अहः । एकः । अर्भजत । अहः । एकः । ताभिः । वै । ते । प्रबाहुगितिप्र-बाहुंक् । आर्ध्वन्नु । ये । एवम् । विद्वाः संः । त्रयस्त्रिः शदहमितित्रयस्त्रिः शत्-अहम् । आसते । सर्वे । एव । प्रबाहुगितिप्र-बाहुंक् । ऋध्नुवन्ति । सर्वे । ग्रामणीयमितिग्राम-नीयम् । प्रेति । आप्नुवन्ति । पञ्चाहाइतिपञ्च-अहाः । भवन्ति । पञ्च । वै । ऋतवः । सव्यश्मरइतिसं-व्यश्मरः । ऋतुषु । एव । सव्यश्मरइतिसं-व्यश्मरे । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अथोइति । पञ्चाखुरेतिपञ्च-अखुरा । पङ्क्तिः । पाङ्क्तः । यज्ञः । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्वते । त्रीणि । आश्विनानि । भवन्ति । त्रयः । इमे । लोकाः । एषु । [१९] एव । लोकेषु । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अथोइति । त्रीणि । वै । यज्ञस्यं । इन्द्रियाणि । तानि । एव । अवेति । रुन्वते । विश्वजिदिति विश्व-जित् । भवति । अन्नाद्यस्येत्यन्न-अद्यस्य । अवरुच्याइत्यव-रुच्ये । सर्वेपृष्ठइतिसर्वे-पृष्ठः । भवति । सर्वस्य । अभिजित्याइत्यभि-जित्ये । वाक् । वै । द्वादशाहइतिद्वादश-अहः । यत् । पुरस्तात् । द्वादशाहमितिद्वादश-अहम् । उपेयुरित्युप-इयुः । अनाप्तम् । वाचम् । उपेति । इयुः । उपेदासुकेत्युप-दासुंका । एषाम् । वाक् । स्यात् । उपरिष्ठात् । द्वादशाहमितिद्वादश-अहम् । उपेति । युन्ति । आप्तम् । एव । वाचम् । उपेति । युन्ति । तस्मात् । उपरिष्ठात् । वाचा । वदामः । अवान्तरमित्यव-अन्तरम् । [२०] वै । दशगत्रेणेतिदश-गत्रेण । प्रजा

पतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । असृजत् । यत् । दशरात्रइतिदश-रात्रः ।
 भवति । प्रजाइतिप्र-जाः । एव । तत् । यजमानाः । सृजन्ते । एताम् । ह । वै ।
 उदङ्कः । शौत्वानुनः । मन्त्रस्य । ऋद्धिम् । उवाच । यत् । दशरात्रइतिदश-रात्रः ।
 यत् । दशरात्रइतिदश-रात्रः । भवति । सत्वस्य । ऋथ्यै । अथोइति । यत् । एव ।
 प्रवेषु । अहस्स्वित्यहः-सु । विलोमेतिवि-लोम । क्रियते । तस्य । एव । एषा । शा
 न्तिः । ह्यनीकाइतिद्वि-अनीकाः । वै । एताः । रात्रयः । यजमानाः । विश्वजि
 दिति विश्व-जित् । सह । अतिरात्रेणेत्यति-रात्रेण । पूर्वाः । षोडश । सह । अति
 रात्रेणेत्यति-रात्रेण । उत्तराइत्युत्-तराः । षोडश । ये । एवम् । विद्राक्सः । त्रय
 स्त्रिःशदहमितित्रयस्त्रिःशत्-अहम् । आसते । एति । एषाम् । ह्यनीकेतिद्वि-अ
 नीका । प्रजेतिप्र-जा । जायते । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । परि
 गृहीत्याइतिपरि-गृहीत्यै ॥ [२१] अहरन्नेष्ववान्तरः षोडशसहस्रसदशच ॥ ५ ॥

आदित्याः । अकामयन्त । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । इयाम् । इति । ते । सुव
 र्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । न । प्रेति । अजानन् । न । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लो
 कम् । आयन् । ते । एतम् । पट्टत्रिःशद्रात्रमितिपट्टत्रिःशत्-रात्रम् । अपश्यन् ।
 तम् । एति । अहरन् । तेन । अयजन्त । ततः । वै । ते । सुवर्गमितिसुवः-गम् ।
 लोकम् । प्रेति । अजानन् । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । आयन् । ये । ए
 वम् । विद्राक्सः । पट्टत्रिःशद्रात्रमितिपट्टत्रिःशत्-रात्रम् । आसते । सुवर्गमिति
 सुवः-गम् । एव । लोकम् । प्रेति । जानन्ति । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् ।
 यन्ति । ज्योतिः । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । [२२] भवति । ज्योतिः । एव । पुर
 स्तात् । दधते । सुवर्गस्येति सुवः-गस्य । लोकस्य । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्यै ।
 षडहाइतिपट्ट-अहाः । भवन्ति । पट्ट । वै । ऋतवः । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठ
 न्ति । चत्वारः । भवन्ति । चतस्रः । दिशः । दिख्यु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अर्स
 तम् । वै । एतत् । यत् । अछन्दोममित्यछन्दः-मम् । यत् । छन्दोमाइतिछन्दः-माः ।
 भवन्ति । तेन । मन्त्रम् । देवताः । एव । षष्ठैः । अवेति । रुन्धते । पशून् । छन्दो
 मेरितिछन्दः-मेः । ओजः । वै । वीर्यम् । षष्ठानि । पशवः । छन्दोमाइतिछ

न्दः-माः । ओर्जसि । एव । [१३] वीर्ये । पशुपुं । प्रतीतिं । तिष्ठन्ति । पट् त्रिं
 शद्वात्रइतिपट् त्रिं शत्-रात्रः । भवति । पट् त्रिं शदख्येरेतिपट् त्रिं शत्-अख्येरे ।
 बृहती । वारुहताः । पशवः । बृहत्या । एव । पशून् । अवेति । रुन्धते । बृहती ।
 छन्दसाम् । स्वाराज्यमितिस्व-राज्यम् । आश्नुत । अश्नुवते । स्वाराज्यमितिस्व-रा
 ज्यम् । ये । एवम् । विद्वाँसः । पट् त्रिं शद्वात्रमितिपट् त्रिं शत्-रात्रम् । आसते ।
 सुवर्गमितिस्ववः-गम् । एव । लोकम् । यन्ति । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः ।
 भवतः । सुवर्गस्येतिस्ववः-गस्यं । लोकस्यं । परिगृह्यत्याइतिपरि-गृहीत्यै ॥ २४ ॥
 अतिरात्र ओर्जस्येवपट् त्रिं शत् ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ ६ ॥

वसिष्ठः । हतपुत्रइतिहत-पुत्रः । अकामयत् । विन्देयं । प्रजामितिप्र-जाम् ।
 अभीतिं । सौदासान् । भवेयम् । इति । सः । एतम् । एकस्मान्नपञ्चाशमित्येक
 स्मात्-नपञ्चाशम् । अपश्यत् । तम् । एति । अहरत् । तेन । अयजत् । ततः ।
 वै । सः । अविन्दत । प्रजामितिप्र-जाम् । अभीतिं । सौदासान् । अभवत् । ये ।
 एवम् । विद्वाँसः । एकस्मान्नपञ्चाशमित्येकस्मात्-नपञ्चाशम् । आसते । विन्द
 न्ते । प्रजामितिप्र-जाम् । अभीतिं । भ्रातृव्यान् । भवन्ति । त्रयः । त्रिवृतइतित्रि-
 वृतः । अग्निष्टोमाइत्यग्नि-स्तोमाः । भवन्ति । वज्रस्य । एव । मुखम् । समितिं ।
 श्यन्ति । दर्श । पञ्चदशइतिपञ्च-दशाः । भवन्ति । पञ्चदशइतिपञ्च-दशः । वज्रः ।
 [२५] वज्रम् । एव । भ्रातृव्येभ्यः । प्रेतिं । ह्रन्ति । षोडशिमदितिषोडशि-मत ।
 दशमम् । अहः । भवति । वज्रे । एव । वीर्यम् । दधति । द्वादश । सप्तदशइति
 सप्त-दशाः । भवन्ति । अन्नाद्यस्येत्यन्न-अद्यस्य । अवरुद्ध्याइत्यव-रुद्ध्यै । अथेइति ।
 प्रेतिं । एव । तैः । जायन्ते । पृष्ठयः । पडहइतिपट्-अहः । भवति । पट् । वे । ऋ
 तवः । पट् । पृष्ठानि । पृष्ठैः । एव । ऋतून् । अन्वारोहन्तीत्यनु-आरोहन्ति । ऋ
 तुभिरित्यूतु-भिः । सुव्यंश्मरमितिंसं-व्यंश्मरम् । ते । सुव्यंश्मरइतिसं-व्यंश्मरे । एव ।
 प्रतीतिं । तिष्ठन्ति । द्वादश । एकविंशइत्येक-विंशः । भवन्ति । प्रतिष्ठित्याड-
 तिप्रति-स्थित्ये । अथेइति । रुचम् । एव । आत्मन् । [२६] दधते । बहवः । षो
 डशिनः । भवन्ति । विजित्याइतिवि-जित्ये । पट् । आश्विनानि । भवन्ति । पट् ।

वे । ऋतवः । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । ऊनातिरिक्ताइत्यून-अतिरिक्ताः ।
 वे । एताः । रात्रयः । ऊनाः । तत् । यत् । एकस्यै । न । पञ्चाशत् । अतिरिक्ताइत्य-
 त्ति-रिक्ताः । तत् । यत् । भूर्यसीः । अष्टाचत्वारिंशत्इत्यष्टा-चत्वारिंशत् । ऊ-
 नात् । च । खलु । वे । अतिरिक्तादित्यति-रिक्तात् । च । प्रजापतिरितिप्रजा-प-
 तिः । प्रेति । अजायत । ये । प्रजाकामा इतिप्रजा-कामाः । पशुकामा इतिपशु-कामाः ।
 स्युः । ते । एताः । आसीरन् । प्रेति । एव । जायन्ते । प्रजयेतिप्र-जया ।
 पशुभिरितिपशु-भिः । वैराजः । वे । एपः । यज्ञः । यत् । एकस्मिन्नष्टाशइत्येक-
 स्मात्-नपञ्चाशः । ये । एवम् । विद्रांसः । एकस्मान्नपञ्चाशमित्येकस्मात्-नपञ्चा-
 शम् । आसते । विराजमिति-विराजम् । एव । गच्छन्ति । अन्नादाइत्यन्न-अदाः ।
 भवन्ति । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । अभितः । भवतः । अन्नाद्यस्येत्यन्न-अद्यस्य ।
 परिगृहीत्याइतिपरि-गृहीत्यै ॥ [२७] वज्रंआत्मन्प्रजयाद्वाविंशतिश्च ॥ ७ ॥

सव्वंश्रमरायेतिसं-वश्रमरायं । दीर्घिष्यमाणाः । एकाष्टकायामित्येक-अष्टका-
 याम् । दीर्घेण् । एपा । वै । सव्वंश्रमस्येतिसं-वश्रमस्यं । पत्नी । यत् । एकाष्टके-
 त्येक-अष्टका । एतस्याम् । वै । एपः । एताम् । रात्रिम् । वसति । साख्यादितिस-
 अख्यात् । एव । सव्वंश्रममितिसं-वश्रमम् । आरभ्येत्या-रभ्यं । दीर्घपन्ते । आर्तम् ।
 वे । एते । सव्वंश्रमस्येतिसं-वश्रमस्यं । अभीति । दीर्घपन्ते । ये । एकाष्टकाया-
 मित्येक-अष्टकायाम् । दीर्घपन्ते । अन्तनामानावित्यन्त-नामानौ । ऋतूइति । भ-
 वतः । व्यस्तमिति-वि-अस्तम् । वै । एते । सव्वंश्रमस्येतिसं-वश्रमस्यं । अभीति ।
 दीर्घपन्ते । ये । एकाष्टकायामित्येक-अष्टकायाम् । दीर्घपन्ते । अन्तनामानावित्य-
 न्त-नामानौ । ऋतूइति । भवतः । फल्गुनीपूर्णमासइतिफल्गुनी-पूर्णमासे । दीर्घे-
 रन् । मुखम् । वै । एतत् । [२८] सव्वंश्रमस्येतिसं-वश्रमस्यं । यत् । फल्गुनीपूर्ण-
 मासइतिफल्गुनी-पूर्णमासः । मुखतः । एव । सव्वंश्रममितिसं-वश्रमम् । आरभ्ये-
 त्या-रभ्यं । दीर्घपन्ते । तस्यं । एका । एव । नियंतिनि-या । यत् । साम्मेव्यइति-
 सां-भेद्ये । विपुवानिति-विपु-वान् । सम्पद्यतइतिसं-पद्यते । चित्रापूर्णमासइतिचित्रा-
 पूर्णमासे । दीर्घेण् । मुखम् । वै । एतत् । सव्वंश्रमस्येतिसं-वश्रमस्यं । यत् ।

चित्रापूर्णासइतिचित्रा - पूर्णासः । मुखतः । एव । सव्वश्रमितिंसं-वश्रमम् ।
 आरभ्येत्या-रभ्य । दीरूपन्ते । तस्य । न । का । चन । निर्येतिनिः-या । भवति ।
 चतुरहइतिचतुः अहे । पुरस्तात् । पूर्णास्याइतिपूर्णा-मास्यै । दीरूपेन्नू । तेषाम् ।
 एकाष्टकायामित्येक-अष्टकार्याम् । क्रयः । समिति । पद्यने । तेन । एकाष्टकामित्ये
 क-अष्टकाम् । न । छम्बट् । कुर्वन्ति । तेषाम् । [२९] पूर्वपरूपइतिपूर्व-परूपे । सुत्या । स
 मिति । पद्यने । पूर्वपरूपमितिपूर्व-परूपम् । मासाः । अभि । समिति । पद्यन्ते । ते । पू
 र्वपरूपइतिपूर्व-परूपे । उदिति । तिष्ठन्ति । तान् । उत्तिष्ठतइत्युत्-तिष्ठतः । ओपंधयः ।
 वनस्पतयः । अनु । उदिति । तिष्ठन्ति । तान् । कल्याणी । कीर्तिः । अनु । उदिति ।
 तिष्ठति । अराशुः । इमे । यजमानाः । इति । तत् । अन्विति । सर्वै । गन्धुवन्ति ॥
 [३०] एतच्छम्बट् कुर्वन्तितेपाच्चतुस्त्रिंशच्च ॥ * * * ॥८॥

सुवर्गमितिसुवः-गम् । वै । एते । लोकम् । यन्ति । ये । सत्रम् । उपयन्ती
 त्युप-यन्ति । अभीति । इन्धते । एव । दीरूपाभिः । आत्मानम् । थपयन्ते । उप
 सद्धिरित्युपसत्-भिः । द्वाभ्याम् । लोमं । अवेति । द्यन्ति । द्वाभ्याम् । त्वचम् । द्वा
 भ्याम् । असृत् । द्वाभ्याम् । माऽसम् । द्वाभ्याम् । अस्थि । द्वाभ्याम् । मज्जानम् ।
 आत्मदस्विणमित्यात्म-दस्विणम् । वै । सत्रम् । आत्मानम् । एव । दस्विणाम् ।
 नीत्वा । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । यन्ति । शिखांम् । अनु । प्रेति । वपन्ते ।
 ऋथै । अथोइति । रघीयाः सः । सुवर्गमितिसुवः-गम् । लोकम् । अयाम् । इति ॥
 [३१] सुवर्गम्पञ्चाशत् ॥ * * * ॥९॥

ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । परमः । य
 ज्ञक्रतूनामितियज्ञ-क्रतूनाम् । कस्मात् । तम् । प्रथमम् । उपेति । यन्ति । इति । ए
 तत् । वै । अग्निष्टोममित्यग्नि-स्तोमम् । प्रथमम् । उपेति । यन्ति । अथ । उक्थ्यम् ।
 अथ । पोडुशिनम् । अथ । अतिरात्रमित्यति-रात्रम् । अनुपूर्वमित्यनु-पूर्वम् । एव ।
 एतत् । यज्ञक्रतू नितियज्ञ - क्रतून् । उपेत्येत्युप-इत्यं । तान् । आलभ्येत्या-लभ्यं ।
 परिगृह्येतिपरि-गृह्यं । सोमम् । एव । एतत् । पिवन्तः । आसते । ज्योतिष्टोममिति
 ज्योतिः-स्तोमम् । प्रथमम् । उपेति । यन्ति । ज्योतिष्टोमइतिज्योतिः-स्तोमः । वै ।

स्तोमानाम् । मुखम् । मुखतः । एव । स्तोमान् । प्रेति । युञ्जते । ते । [३२] स॒
 स्तुताइतिसं-स्तुताः । विराज्जमिति-वि-राजम् । अभि । समिति । पद्यन्ते । द्वेइति ।
 च । ऋचौ । अतीति । शिच्येतेइति । एकया । गौः । अतिरिक्तइत्यति-रिक्तः । ए
 कया । आयुः । ऊनः । सुवर्गइतिसुवः-गः । वै । लोकः । ज्योतिः । ऊर्क । विरा
 डिति-वि-राट् । सुवर्गमिति-सुवः-गम् । एव । तेन । लोकम् । यन्ति । स्थन्तरमिति
 रथं-तरम् । दिवा । भवति । स्थन्तरमिति-रथं-तरम् । नक्तम् । इति । आहुः । ब्रह्म
 वादिनइति-ब्रह्म-वादिनः । केन । तत् । अजामि । इति । सौभ्रम् । तृतीयसुवनइ
 तितृतीय-सुवने । ब्रह्मसाममिति-ब्रह्म-सामम् । बृहत् । तत् । मध्यतः । दधति । वि
 धृत्याइति-वि-धृत्यै । तेन । अजामि ॥ [३३] तएकान्नपञ्चाशच्च ॥ ❀ ॥१०॥

ज्योतिष्टोममिति-ज्योतिः-स्तोमम् । प्रथमम् । उपेति । यन्ति । अस्मिन् ।
 एव । तेन । लोके । प्रतीति । तिष्ठन्ति । गोष्टोममिति-गो-स्तोमम् । द्वितीयम् । उ
 पेति । यन्ति । अन्तरि-रूपे । एव । तेन । प्रतीति । तिष्ठन्ति । आयुष्टोममित्यायुः-
 स्तोमम् । तृतीयम् । उपेति । यन्ति । अस्मिन् । एव । तेन । लोके । प्रतीति ।
 तिष्ठन्ति । इयम् । वाव । ज्योतिः । अन्तरि-रूपम् । गौः । असौ । आयुः । यत् ।
 एतान् । स्तोमान् । उपयन्तीत्युप-यन्ति । एषु । एव । तत् । लोकेषु । सत्रिणः ।
 प्रतितिष्ठन्तइति-प्रति-तिष्ठन्तः । यन्ति । ते । स॒ स्तुताइतिसं-स्तुताः । विराज्जमिति
 वि-राजम् । [३४] अभि । समिति । पद्यन्ते । द्वेइति । च । ऋचौ । अतीति । रि
 च्येतेइति । एकया । गौः । अतिरिक्तइत्यति-रिक्तः । एकया । आयुः । ऊनः ।
 सुवर्गइतिसुवः-गः । वै । लोकः । ज्योतिः । ऊर्क । विराडिति-वि-राट् । ऊर्कम् । एव ।
 अथेति । रुच्यते । ते । न । रूपुया । आर्तिम् । एति । रुच्यन्ति । अरुषोधुकाः ।
 भवन्ति । रुच्यसंवाधाइति-रुच्युत्-संवाधाः । इव । हि । सत्रिणः । अग्निष्टोमावित्यं
 मि-स्तोमो । अभितः । प्रथीइति-प्र-थी । तौ । उक्थ्याः । मध्ये । नभ्यम् । तत् । तत् ।
 एतत् । परिवादिति-परि-यत् । देवचक्रमिति-देव-चक्रम् । यत् । एतेन । [३५] ए
 ड्हेनेति-पद्-अहेन । यन्ति । देवचक्रमिति-देव-चक्रम् । एव । समारोहन्तीतिसं-
 आरोहन्ति । अरिष्ट्यै । ते । स्वस्ति । समिति । अश्नुवते । पड्हेनेति-पद्-अहे

नं । यन्ति । पद् । वै । ऋतवः । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । उभयतो
 ज्योतिपेत्युभयतः-ज्योतिषा । यन्ति । उभयतः । एव । सुवर्गइति सुवः-गे । लो
 के । प्रति तिष्ठन्तइति प्रति-तिष्ठन्तः । यन्ति । द्वौ । पृहाविति पद्-अहौ । भवतः ।
 तानि । द्वादश । अहानि । समिति । पद्यन्ते । द्वादशः । वै । पुरुषः । द्वेइति ।
 सक्थ्यौ । द्वौ । वाहूइति । आत्मा । च । शिरः । च । चत्वारि । अङ्गानि । स्त
 नौ । द्वादशौ । [३६] तत् । पुरुषम् । अन्विति । पर्यावर्तन्तइति परि-आवर्तन्ते ।
 त्रयः । पृहाइति पद्-अहाः । भवन्ति । तानि । अष्टादशेत्पृष्टा-दश । अहानि ।
 समिति । पद्यन्ते । नवं । अन्यानि । नवं । अन्यानि । नवं । वै । पुरुषे । प्राणा
 इति प्र अनाः । तत् । प्राणानिति प्र-अनान् । अन्विति । पर्यावर्तन्तइति परि-आव
 र्तन्ते । चत्वारः । पृहाइति पद्-अहाः । भवन्ति । तानि । चतुर्विंशतिरिति चतुः-
 विंशतिः । अहानि । समिति । पद्यन्ते । चतुर्विंशतिरिति चतुः-विंश
 तिः । अर्धमासाइत्यर्ध-मासाः । सुव्यंशरइतिसं-व्यंशरः । तत् । सुव्यंशरमिति सं-
 व्यंशरम् । अन्विति । पर्यावर्तन्तइति परि-आवर्तन्ते । अप्रतिष्ठितइत्यप्रति-स्थितः ।
 सुव्यंशरइतिसं-व्यंशरः । इति । खलु । वै । आहुः । वर पीयान् । प्रतिष्ठायइति
 प्रति-स्थार्याः । इति । एतावत् । वै । सुव्यंशरस्येति सं-व्यंशरस्यं । ब्राह्मणम् । यावत् ।
 मासः । मासिमासीति मासि-मासि । एव । प्रति तिष्ठन्तइति प्रति-तिष्ठन्तः । यन्ति ॥
 [३७] विराजमेतेन द्वादशावेतावद्वाअष्टौ च ॥ ❀ ❀ ॥ ११ ॥

भेषः । त्वा । पचतैः । अवतु । लोहितग्रीवइति लोहित-ग्रीवः । छागैः । श
 ल्मलिः । वृथ्या । पर्णः । ब्रह्मणा । प्लक्ष्यः । मेधेन । न्यग्रोधः । चमसैः । उदुम्ब
 रः । ऊर्जा । गायत्री । छन्दोभिरिति छन्दः-भिः । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । स्तोमैः । अ
 वन्ती । स्थ । अवन्ती । त्वा । अवन्तु । प्रियम् । त्वा । प्रियाणाम् । वर पिष्टम् ।
 आप्यानाम् । निधीनामिति नि-धीनाम् । त्वा । निधिपतिमिति निधि पतिम् । इ
 वामहे । वमे इति । मम् ॥ [३८] भेषपद् त्रिंशत् ॥ ❀ ❀ ॥ १२ ॥

कूप्याभ्यः । स्वाहा । कूल्याभ्यः । स्वाहा । विक्र्याभ्यइति विक्र्याभ्यः ।
 स्वाहा । अवद्याभ्यः । स्वाहा । खन्याभ्यः । स्वाहा । हद्याभ्यः । स्वाहा । सूद्या

भ्यः । स्वाहा । स्रस्य्भ्यः । स्वाहा । वेशन्तीभ्यः । स्वाहा । प्ल्वल्याभ्यः । स्वा
 हा । वप्यीभ्यः । स्वाहा । अवप्याभ्यः । स्वाहा । ह्रादुनीभ्यइतिह्रादुनिभ्यः ।
 स्वाहा । पृष्वाभ्यः । स्वाहा । स्यन्दमानाभ्यः । स्वाहा । स्थावराभ्यः । स्वाहा ।
 नादेयीभ्यः । स्वाहा । सैन्धवीभ्यः । स्वाहा । समुद्रियाभ्यः । स्वाहा । सर्वाभ्यः ।
 स्वाहा ॥ [३९] कूप्याभ्यश्चत्वारिंशत् ॥ ❀ ❀ ॥ १३ ॥

अञ्चइत्यत्-भ्यः । स्वाहा । वहन्तीभ्यः । स्वाहा । पृषिवहन्तीभ्यइतिपरिव
 हन्तीभ्यः । स्वाहा । समन्तमितिसं-अन्तम् । वहन्तीभ्यः । स्वाहा । शीघ्रम् ।
 वहन्तीभ्यः । स्वाहा । शीभम् । वहन्तीभ्यः । स्वाहा । उग्रम् । वहन्तीभ्यः । स्वा
 हा । भीमम् । वहन्तीभ्यः । स्वाहा । अम्भोभ्यइत्यम्भः-भ्यः । स्वाहा । नभोभ्यइ
 तिनभः-भ्यः । स्वाहा । महोभ्यइतिमहः-भ्यः । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [४०]
 अञ्चएकान्त्रिंशत् ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १४ ॥

यः । अर्वन्तम् । जिघासति । तम् । अभीति । अभीति । वरुणः ॥ प
 रः । मर्तैः । परः । श्वा ॥ अहम् । च । त्वम् । च । वृत्रहन्तिवृत्रहन् । समिति ।
 वभूव । सनिभ्यइतिसनिभ्यः । आ ॥ अगतीवा । चित् । अद्विवइत्यद्विचः । अ
 न्विति । नौ । शूर । मस्रतै । भद्राः । इन्द्रस्य । रातयः ॥ अभीति । कला । इ
 न्द्र । भूः । अर्ध । जमन् । न । ते । विव्यकू । महिमानम् । रजासि ॥ स्वेन ।
 हि । वृत्रम् । शर्वसा । जघन्थ । न । शत्रुः । अन्तम् । विविदत् । युधा । ते ॥
 [४१] विविदद्वेच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १५ ॥

नमः । राज्ञे । नमः । वरुणाय । नमः । अश्वाय । नमः । प्रजापतयइतिप्र
 जापतये । नमः । अधिपतयइत्यधिपतये । अधिपतिरित्यधिपतिः । असि । अ
 धिपतिमित्यधिपतिम् । मा । कुरु । अधिपतिरित्यधिपतिः । अहम् । प्रजानामि
 तिप्रजानाम् । भूयसम् । माम् । धेहि । मयि । धेहि । उपाकृतायेत्युप-आकृता
 य । स्वाहा । आलब्धायेत्यालब्धाय । स्वाहा । हुताय । स्वाहा ॥ [४२] नम
 एकात्रिंशत् ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १६ ॥

मयोभूरितिमयः-भूः । वातः । अभीति । वातु । उसाः । ऊर्जस्वतीः ।

ओपंधीः । एति । विशन्ताम् ॥ पीवंस्वतीः । जीवधन्याइतिजीवधन्याः । पिव
 न्तु । अवसायं । पद्रतइतिपत-वते । रुद्र । मृड ॥ याः । सरूपाइतिस-रूपाः । विरूपा
 इतिवि-रूपाः । एकरूपाइत्येक-रूपाः । यासाम् । अग्निः । इष्टया । नामानि । वेदं ॥
 याः । अङ्गिरसः । तपसा । इह । चक्रुः । ताभ्यः । पर्जन्य । महिं । शर्मं । यच्छ ॥
 याः । देवेषुं । तनुवम् । ऐर्यन्त । यासाम् । सोमः । विश्वा । रूपाणि । वेदं ॥
 ताः । अस्मभ्यमित्यस्म-भ्यम् । पयसा । पिन्वमानाः । प्रजावतीरितिप्रजा-वतीः ।
 इन्द्र । [४३] गोष्ठइतिगो-स्थे । रि गीहि ॥ प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । मह्यम् । ए
 ताः । संरणः । विश्वैः । देवैः । पितृभिरितिपितृ-भिः । सच्चिदानइतिसं-विदानः ॥
 शिवाः । सतीः । उपेति । नः । गोष्ठमितिगो-स्थम् । एति । अकः । तासाम् । व
 यम् । प्रजयेतिप्र-जयां । समितिं । सदेम ॥ इह । घृतिः । स्वाहा । इह । विघृति
 रितिवि-घृतिः । स्वाहा । इह । रन्तिः । स्वाहा । इह । रमंतिः । स्वाहा । महीम् ।
 उ । स्वितिं । सुत्रामाणमिति सु-त्रामाणम् ॥ [४४] इन्द्राष्टात्रिंशच्च ॥ ॥१७॥

किम् । स्वित् । आसीत् । पूर्वचित्तिरितिपूर्व-चित्तिः । किम् । स्वित् । आ
 सीत् । बृहत् । वयं ॥ किम् । स्वित् । आसीत् । पिशङ्गिला । किम् । स्वित् ।
 आसीत् । पिलिष्लिला ॥ द्यौः । आसीत् । पूर्वचित्तिरितिपूर्व-चित्तिः । अश्वः ।
 आसीत् । बृहत् । वयं ॥ रात्रिः । आसीत् । पिशङ्गिला । अविः । आसीत् ।
 पिलिष्लिला ॥ कः । स्वित् । एकाकी । चरति । कः । उ । स्वित् । जायते ।
 पुनः ॥ किम् । स्वित् । हिमस्यं । भेषजम् । किम् । स्वित् । आवपन्नमित्या-वप
 नम् । महत् ॥ सूर्यः । एकाकी । चरति । [४५] चन्द्रमाः । जायते । पुनः ॥
 अग्निः । हिमस्यं । भेषजम् । भूमिः । आवपन्नमित्या-वपनम् । महत् ॥ पृच्छ
 मिं । त्वा । परम् । अन्तम् । पृथिव्याः । पृच्छामिं । त्वा । भुवनस्य । नाभिम् ॥
 पृच्छामिं । त्वा । वृष्णः । अश्वस्य । रेतः । पृच्छामिं । वाचः । परम् । व्योमे
 तिवि-ओम् ॥ वेदिम् । आहुः । परम् । अन्तम् । पृथिव्याः । यज्ञम् । आहुः ।
 भुवनस्य । नाभिम् ॥ सोमम् । आहुः । वृष्णः । अश्वस्य । रेतः । ब्रह्मं । एव ।
 वाचः । परम् । व्योमेतिवि-ओम् ॥ [४६] सूर्येकाकीचरतिपद् चत्वारिंशच्च ॥

अम्बे । अम्बालि । अम्बिके । न । मा । नयति । कः । चन ॥ सस
 स्ति । अश्वकः ॥ सुभगइति सुभगे । काम्पीलवासिनीतिकाम्पील-वासिनि । सुव
 र्गइतिसुवःगे । लोके । सम् । प्रेति । ऊर्ध्वाथाम् ॥ एति । अहम् । अजानि ।
 गर्भधमिति गर्भ-धम् । एति । त्वम् । अजासि । गर्भधमिति गर्भ-धम् ॥ तौ । सह ।
 चरुरः । पदः । सम् । प्रेति । सास्यावृहै ॥ वृषा । वाम् । सेतोधाइति सेतः-धाः । रे
 तः । दधातु । उदिति । सक्थ्योः । गृदम् । धेहि । अज्जिम् । उदज्जिमित्यत्-अज्जिम् ।
 अन्विति । अज ॥ यः । स्त्रीणाम् । जीवभोजनइति जीव-भोजनः । यः । आ
 साम् । [४७] विलधावनइति विल-धावनः ॥ ग्रियः । स्त्रीणाम् । अपीच्यः ॥ यः ।
 आसाम् । कृष्णे । लल्भणि । सदिगृदिम् । परावधीदिति परा-अवधीत् ॥ अम्बे ।
 अम्बालि । अम्बिके । न । मा । यभति । कः । चन ॥ ससस्ति । अश्वकः ॥ ऊ
 र्धाम् । एनाम् । उदिति । श्रयतात् । वेणुभारभितिवेणु-भारम् । गिरो । इव ॥
 अर्थ । अस्याः । मध्यम् । एधताम् । शीते । वार्ते । पुनत्र् । इव ॥ अम्बे । अ
 म्बालि । अम्बिके । न । मा । यभति । कः । चन ॥ ससस्ति । अश्वकः ॥ यत् ।
 हरिणी । यवम् । अत्ति । न । [४८] पुष्टम् । पशु । मन्वते ॥ शूद्रा । यत् । अ
 र्थजोरेत्यर्थ - जारा । न । पोपाय । धनायति ॥ अम्बे । अम्बालि । अम्बिके । न ।
 मा । यभति । कः । चन ॥ ससस्ति । अश्वकः ॥ इयम् । यका । शकुन्तिका ।
 आहलमित्या-हलम् । इति । सर्पति ॥ आहतमित्या-हतम् । गभे । पसः । नीति ।
 जलगुलीति । धाणिका ॥ अम्बे । अम्बालि । अम्बिके । न । मा । यभति । कः ।
 चन ॥ ससस्ति । अश्वकः ॥ माता । च । ते । पिता । च । ते । अग्रम् । वृक्षस्य । शे
 ह्यः ॥ [४९] प्रेति । सुलाभि । इति । ते । पिता । गभे । मुष्टिम् । अतः सयत् ॥
 दधिक्राव् णइति दधि-क्राव् णः । अकारिपम् । जिष्णोः । अश्वस्य । वाजिनः ॥
 सुगभि । नः । सुखा । कर्त्तु । प्रेति । नः । आयुःपि । तारिपत् ॥ आपः । हि ।
 स्थ । मयोभुवइति मयः-भुवः । ताः । नः । ऊर्जे । दधातन् ॥ महे । रणाय । च
 रूपसे ॥ यः । वः । शिवतमइति शिव-तमः । रसः । तस्य । भाजयत् । इह । नः ॥
 उशतीः । इव । मातरः ॥ तस्मै । अरम् । गमाम् । वः । यस्य । स्वर्थाय । जिन्व

य ॥ आपः । जनयथ । च । नः ॥ [५०] आसामत्तिनरोहतोजिन्वथचत्वारिच ॥
 भूः । सुवः । सुवः । वसवः । त्वा । अञ्जन्तु । गायत्रेण । छन्दसा । रु
 द्राः । त्वा । अञ्जन्तु । त्रैष्टुभेन । छन्दसा । आदित्याः । त्वा । अञ्जन्तु । जाग
 तेन । छन्दसा । यत् । वार्तः । अपः । अगमत् । इन्द्रस्य । तनुवम् । प्रियाम् ॥
 एतम् । स्तोतः । एतेन । पथा । पुनः । अश्वम् । एति । वर्तयासि । नः ॥
 लाजी (३) न् । शाची (३) न् । यज्ञः । ममाँ (४) ॥ यव्यायै । गव्यायै । एतत् ।
 देवाः । अन्नम् । अत्त । एतत् । अन्नम् । अद्धि । प्रजापतइतिप्रजा-पते ॥ युञ्ज
 न्ति । ब्रह्मम् । अरुपम् । चरन्तम् । परीति । तस्थुपः ॥ रोचन्ते । रोचना । द्वि
 वि ॥ युञ्जन्ति । अस्य । काम्या । हरीइति । विपस्वसेतिवि-पस्वप्सा । रथे ॥ शो
 णा । धृष्णइति । नृवाहसेतिनृ-वाहसा ॥ केतुम् । कृष्वन् । अकेतवे । पेशः । म
 र्याः । अपेशसे ॥ समिति । उपद्विरित्युपत्-भिः । अजायथाः ॥ [५१] ब्रह्मपञ्च
 विंशतिश्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ २० ॥

प्राणायेतिप्र-अनाय । स्वाहा । व्यानायेतिवि-अनाय । स्वाहा । अपाना
 येत्यप-अनाय । स्वाहा । सार्वभ्यइतिसार्व-भ्यः । स्वाहा । सन्तानेभ्यइतिसं-ताने
 भ्यः । स्वाहा । परिसन्तानेभ्यइतिपरि-सन्तानेभ्यः । स्वाहा । पूर्वभ्यइतिपूर्व-भ्यः ।
 स्वाहा । सन्धानेभ्यइतिसं-धानेभ्यः । स्वाहा । शरीरेभ्यः । स्वाहा । यज्ञाय ।
 स्वाहा । दक्षिणाभ्यः । स्वाहा । सुवर्गायेतिसुव-गार्ग । स्वाहा । लोकाय ।
 स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [५२] प्राणायष्टविंशतिः ॥ ❀ ॥ २१ ॥

सिताय । स्वाहा । असिताय । स्वाहा । अभिहितायेत्यभि-हिताय ।
 स्वाहा । अनभिहितायेत्यनभि-हिताय । स्वाहा । युक्ताय । स्वाहा । अयुक्ताय ।
 स्वाहा । सुयुक्तायेतिसु-युक्ताय । स्वाहा । उयुक्तायेत्युत्-युक्ताय । स्वाहा । विमु
 क्तायेतिवि-मुक्ताय । स्वाहा । प्रमुक्तायेतिप्र-मुक्ताय । स्वाहा । वञ्चते । स्वाहा ।
 प्रिवञ्चतइतिपरि-वञ्चते । स्वाहा । सञ्चञ्चतइतिसं-वञ्चते । स्वाहा । अनुवञ्चतइत्यनु-
 वञ्चते । स्वाहा । उद्वञ्चतइत्युत्-वञ्चते । स्वाहा । यते । स्वाहा । धावते । स्वाहा ।
 तिष्ठते । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [५३] सितायष्टात्रिंशत् ॥ ❀ ॥ २२ ॥

बृहस्पतिश्श्रद्यथावा ऋरूपावे प्रजापतिर्येनयेन् देवावदेवसूत्रे आदित्यावसि
 ष्टसर्व्वथ्सुरार्यसुवर्गं येसुत्रमर्हन्नादिनो ज्योतिष्टोमम्पेः कूप्याभ्योऽद्भ्यो यो नमो
 मयोभूः किं स्वित्दम्बेभूः प्राणार्यमितायुद्राविंशतिः ॥ २२ ॥ बृहस्पतिः प्रतितिष्ठ
 न्ति वै देशगत्रेण सुवर्गं यो अर्वन्तम्भूस्त्रिपञ्चाशत् ॥ [५३] बृहस्पतिस्सर्व्वस्मे
 स्वाहा ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀

हरिः ओ (३) म् ॥

इति सप्तमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः ॥

सप्तमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः ॥

हरिः ओ (४) म् ॥

गावः । वे । एतत् । सूत्रम् । आसत् । अश्रुङ्गाः । सूतीः । शृङ्गाणि ।
 नः । जायन्ते । इति । कामेन । तासाम् । दश । मासाः । निषण्णाइतिनि-सु
 न्नाः । आसन् । अथ । शृङ्गाणि । अजायन्त । ताः । उदिति । अतिष्ठन् । अरा
 थम् । इति । अथ । यासाम् । न । अजायन्त । ताः । सर्व्वथ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् ।
 आप्त्वा । उदिति । अतिष्ठन् । अराथम् । इति । यासाम् । च । अजायन्त । या
 साम् । च । न । ताः । उभयीः । उदिति । अतिष्ठन् । अराथम् । इति । गोसूत्र
 मितिगो-सूत्रम् । वे । [१] सर्व्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । ये । एवम् । विद्यासंः । स
 र्व्वथ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् । उपयन्तीत्युप-यन्ति । ऋन्तुवन्ति । एव । तस्मात् । तूप
 रा । वार्षिको । मासौ । पत्नी । चरति । सूत्राभिजितमितिसूत्र-अभिजितम् ।
 हि । अस्ये । तस्मात् । सर्व्वथ्सुरमदइतिसर्व्वथ्सुर-सदः । यत् । किम् । च । गृहे ।
 क्रियते । तत् । आप्तम् । अवरुद्धमित्यवं-रुद्धम् । अभिजितमित्यभि-जितम् । क्रि
 यते । समुद्रम् । वे । एते । प्रेति । प्लवन्ते । ये । सर्व्वथ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् । उप
 यन्तीत्युप-यन्ति । यः । वे । समुद्रस्य । पारम् । न । पश्यति । न । वे । सः । त
 तः । उदिति । एति । सर्व्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । [२] वे । समुद्रः । तस्य । एतत् ।

पारम् । यत् । अतिरात्रावित्यति-रात्रौ । ये । एवम् । विद्वांसः । सव्वथ्सुरमिति
 सं-वथ्सुरम् । उपयन्तीत्युप-यन्ति । अनार्ताः । एव । उद्वचमित्युत्-ऋचम् । ग
 च्छन्ति । इयम् । वै । पूर्वं । अतिरात्रइत्यति-रात्रः । असौ । उत्तरइत्युत्-तरः । म
 नः । पूर्वं । वाक् । उत्तरइत्युत्-तरः । प्राणइतिप्र-अनः । पूर्वं । अपानइत्युत्-अ
 नः । उत्तरइत्युत्-तरः । प्ररोधनमितिप्र-रोधनम् । पूर्वं । उदयनमित्युत्-अयनम् ।
 उत्तरइत्युत्-तरः । ज्योतिष्टोमइतिज्योतिः-स्तोमः । वैश्वानरः । अतिरात्रइत्यति-
 रात्रः । भवति । ज्योतिः । एव । पुरस्तात् । दधते । सुवर्गस्येतिस्वः-गस्य । लो
 कस्य । अनुख्यात्याइत्यनु-ख्यात्यै । चतुर्विंशतिचतुः-विंशः । प्रायणीयइतिप्र-
 अयनीयः । भवति । चतुर्विंशतिरितिचतुः-विंशतिः । अर्धमासाइत्यर्ध-मासाः ।
 [३] सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । प्रयन्तइतिप्र-यन्तः । एव । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरे ।
 प्रतीति । तिष्ठन्ति । तस्य । त्रीणि । च । शतानि । पृष्टिः । च । स्तोत्रीयाः । ता
 र्वतीः । सव्वथ्सुरस्येतिसं-वथ्सुरस्यं । सत्रयः । उभेइति । एव । सव्वथ्सुरस्येतिसं-
 वथ्सुरस्यं । रूपेइति । आप्नुवन्ति । ते । स स्थित्याइतिसं-स्थित्यै । अरिंष्ट्वै । उत्तरे
 रित्युत्-तरेः । अहोभिरित्यहं-भिः । चरन्ति । पढहाइतिपद्-अहाः । भवन्ति । पद् ।
 वै । ऋतवः । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरः । ऋतुर्षु । एव । सव्वथ्सुरइतिसं-वथ्सुरे ।
 प्रतीति । तिष्ठन्ति । गोः । च । आयुः । च । मध्यतः । स्तोमौ । भवतः । सव्वथ्सु
 रस्येतिसं-वथ्सुरस्यं । एव । तत् । मिथुनम् । मध्यतः । [४] दधति । प्रजननयेति
 प्र-जनननाय । ज्योतिः । अभिर्षः । भवति । विमोचनमितिवि-मोचनम् । एव ।
 तत् । छन्दांसि । एव । तत् । विमोक्तमितिवि-मोक्तम् । यन्ति । अथोइति । उ
 भयतो ज्योतिषेत्सुभयतः-ज्योतिषा । एव । पढहेनेतिपद्-अहेनं । सुवर्गमितिसु
 वः-गम् । लोकम् । यन्ति । ब्रह्मवादिनइतिब्रह्म-वादिनः । वदन्ति । आसते ।
 केन । यन्ति । इति । देवयानेनेतिदेव-यानेन । पथा । इति । ब्रूयात् । छन्दांसि ।
 वै । देवयानइतिदेव-यानः । पन्थाः । गायत्री । त्रिष्टुप् । जगती । ज्यो
 तिः । वै । गायत्री । गोः । त्रिष्टुक् । आयुः । जगती । यत् । एते । स्तोमाः ।
 भवन्ति । देवयानेनेतिदेव-यानेन । एव । [५] तत् । पथा । यन्ति । ममा

नम् । सामं । भवति । देवलोकइतिदेव-लोकः । वै । सामं । देवलोकादितिदेव-
 लोकात् । एव । न । युन्ति । अन्याअन्याइत्यन्याः-अन्याः । ऋचः । भवन्ति । म-
 नुष्यलोकइतिमनुष्य-लोकः । वै । ऋचः । मनुष्यलोकादितिमनुष्य-लोकात् । एव ।
 अन्यमन्यमिन्यन्यं-अन्यम् । देवलोकमितिदेव-लोकम् । अभ्यारोहन्तइत्यभि-आ-
 रोहन्तः । युन्ति । अभिवर्तइत्यभि-वर्तः । ब्रह्मसाममितिब्रह्म-सामम् । भवति । सु-
 वर्गस्येतिस्ववः गस्यं । लोकस्यं । अभिवृत्त्याइत्यभि-वृत्त्यै । अभिजिदित्यभि-जित् ।
 भवति । सुवर्गस्येतिस्ववः-गस्यं । लोकस्यं । अभिजित्याइत्यभि-जित्यै । विश्वजि-
 दिति विश्व-जित् । भवति । विश्वस्य । जित्यै । मासिमासीतिमासि-मासि । पृष्ठानि ।
 उपेति । युन्ति । मासिमासीतिमासि-मासि । अतिश्राद्धाइत्यति-श्राद्धाः । गृह्यन्ते । मा-
 सिमासीतिमासि-मासि । एव । वीर्यम् । दधति । मासाम् । प्रतिष्ठित्याइतिप्रति-स्थि-
 त्यै । उपरिष्ठात् । मासाम् । पृष्ठानि । उपेति । युन्ति । तस्मात् । उपरिष्ठात् ।
 ओपंधयः । फलम् । गृह्णन्ति ॥ [६] गोसत्रव्वाएंतिसव्वथ्सुरोऽर्धमासामिधुनममं
 ध्यतो देवयानेनैववीर्यन्त्रयोदशच ॥ ❀ ❀ ❀ ॥ १ ॥
 गावः । वै । एतत् । सत्रम् । आसत । अशृङ्गाः । सतीः । शृङ्गाणि । सिपा-
 सन्तीः । तासाम् । दश । मासाः । निषण्णाइतिनि-सन्नाः । आसन्नं । अथं । शृङ्गा-
 णि । अजायन्त । ताः । अद्भुवन् । अराथ्स्म । उदिति । तिष्ठाम् । अवेति । तम् ।
 कार्मम् । अरुथ्स्महि । येनं । कामेन । न्यपंटामेतिनि-असंदायम् । इति । तासाम् ।
 उ । तु । वै । अद्भुवन् । अर्थाः । वा । यावतीः । वा । आसामहे । एव । इमौ ।
 द्वादशो । मासौ । सुव्वथ्सुरमितिसं-वृथ्सुरम् । सम्पाद्येति सं-पाद्यं । उदिति । ति-
 ष्टाम् । इति । तासाम् । [७] द्वादशे । मासि । शृङ्गाणि । प्रेति । अवर्तन्त । श्र-
 ङ्गयेतिश्रत्-धयां । वा । अश्रङ्गयेत्श्रत्-धया । वा । ताः । इमाः । याः । तूपाः ।
 उभय्यः । वाव । ताः । आर्धुवन् । याः । च । शृङ्गाणि । असन्वन् । याः । च ।
 ऊर्जम् । अवारुन्धतेत्यव-अरुन्धत । ऋध्नोति । दशस्वितिदश-सु । मासु । उचि-
 ष्ठित्युत्-तिष्ठन् । ऋध्नोति । द्वादशस्वितिद्वादश-सु । यः । एवम् । वेदं । पदे-
 नं । खलुं । वै । एते । युन्ति । चिन्दति । खलुं । वै । पदेन । यन् । तत् । वै ।

एतत् । ऋद्धम् । अयंनम् । तस्मात् । एतत् । गोसनीतिगो-सनि ॥ [८] तिष्ठ
मेतितासान्तस्माद् द्वेचं ॥ * * * * ॥ २ ॥

प्रथमे । मासि । पृष्ठानि । उपेति । यन्ति । मध्यमे । उपेति । यन्ति । उच्च
मइत्युत्-तमे । उपेति । यन्ति । तत् । आहुः । याम् । वै । त्रिः । एकस्य । अह्नः ।
उपसीदन्तीत्युप-सीदन्ति । दृहम् । वै । सा । अपराभ्याम् । दोहाभ्याम् । दुहे ।
अथ । कुतः । सा । धोरुष्यते । याम् । द्वादश । कृत्वः । उपसीदन्तीत्युप-सीदन्ति ।
इति । सव्वथ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् । सम्पाद्येति सं-पाद्यं । उच्चमइत्युत्-तमे । मासि ।
सकृत् । पृष्ठानि । उपेति । इयुः । तत् । यजमानाः । यज्ञम् । पशून् । अवेति । रु
न्धते । समुद्रम् । वै । [९] एते । अनवारम् । अपारम् । प्रेति । प्लवन्ते । ये । सव्व
थ्सुरमितिसं-वथ्सुरम् । उपयन्तीत्युप-यन्ति । यत् । बृहद्रथन्तरेइतिबृहत्-स्थन्तरे ।
अन्वर्जैयुरित्यनु-अर्जैयुः । यथा । मध्ये । समुद्रस्य । प्लवम् । अन्वर्जैयुरित्यनु-अ
र्जैयुः । तादृक् । तत् । अनुथ्सर्गमित्यनुत्-सर्गम् । बृहद्रथन्तराभ्यामितिवृहत्-स्थन्त
राभ्याम् । इत्वा । प्रतिष्ठामितिप्रति-स्थाम् । गच्छन्ति । सर्वेभ्यः । वै । कामेभ्यः ।
मन्धिरितिसं-धिः । दुहे । तत् । यजमानाः । सर्वान् । कामान् । अवेति । रुन्धते ॥
[१०] समुद्रं वैचतुस्त्रिंशच्च ॥ * * * * ॥ ३ ॥

समान्यः । ऋचं । भवन्ति । मनुष्यलोकइतिमनुष्य-लोकः । वै । ऋचं ।
मनुष्यलोकादितिमनुष्य-लोकात् । एव । न । यन्ति । अन्यदंन्यदित्यन्यत्-अन्यत् ।
सामं । भवति । देवलोकइतिदेव-लोकः । वै । सामं । देवलोकादितिदेव-लोकात् ।
एव । अन्यदंन्यमित्यन्यं-अन्यम् । मनुष्यलोकमितिमनुष्य-लोकम् । प्रत्यवरोहन्तइ
तिप्रति-अवरोहन्तः । यन्ति । जगतीम् । अग्रे । उपेति । यन्ति । जगतीम् । वै । रुन्दा
सि । प्रत्यवरोहन्तीतिप्रति-अवरोहन्ति । आग्रयणम् । ग्रहाः । बृहत् । पृष्ठानि । त्र्य
स्त्रिंशत्शमितित्रयः त्रिंशत् । स्तोमाः । तस्मात् । ज्यायां सम् । कनीयान् । प्र
त्यवरोहन्तीतिप्रति-अवरोहति । वैश्वकर्मणइतिवैश्व-कर्मणः । गृह्यते । विश्वानि ।
एव । तेन । कर्माणि । यजमानाः । अवेति । रुन्धते । आदित्यः । [११] गृह्यते ।
इयम् । वै । आदितिः । अस्याम् । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अन्यान्यइत्यन्य-अ

न्यः । गृह्येतेइति । मिथुनत्वायेतिमिथुन-त्वाय । प्रजात्याइतिप्र-जात्ये । अवान्तर
मित्येव-अन्तरम् । वै । दशरात्रेणेतिदश-रात्रेण । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजा
इतिप्र-जाः । असृजत् । यत् । दशरात्रइतिदश-रात्रः । भवति । प्रजाइतिप्र-जाः ।
एव । तत् । यजमानाः । सृजन्ते । एताम् । ह । वै । उदङ्कः । शौल्वायनः । स
त्रस्य । ऋद्धिम् । उवाच । यत् । दशरात्रइतिदश-रात्रः । यत् । दशरात्रइतिदश-
रात्रः । भवति । सत्रस्य । ऋद्धे । अथोइति । यत् । एव । पूर्वेषु । अहस्स्वित्यहः-
सु । विलोमेतिवि-लोम । क्रियते । तस्य । एव । एषा । शान्तिः ॥ [१२] आदि
त्यस्तस्येवद्वेषं ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥४॥

यदि । सोमौ । स-सुतावितिसं-सुतो । स्याताम् । महति । रात्रिये । प्रातस्तु
वाकमितिप्रातः-अनुवाकम् । उपाकुर्यादित्युप-आकुर्यात् । पूर्वं । वाचम् । पूर्वं ।
देवताः । पूर्वं । छन्दांसि । वृद्धक्ते । वृषण्वतीमितिवृषण्-वतीम् । प्रतिपद
मितिप्रति-पदम् । कुर्यात् । प्रातस्सवनादितिप्रातः-सवनात् । एव । एषाम् । इ
न्द्रम् । वृद्धक्ते । अथोइति । खलु । आहुः । सवनमुखेसवनमुखइतिसवनमुखे-सव
नमुखे । कार्या । इति । सवनमुखेसवनमुखादितिसवनमुखात्-सवनमुखात् । ए
व । एषाम् । इन्द्रम् । वृद्धक्ते । सर्वेशायेतिसं-वेशाय । उपवेशायेत्युप-वेशाय ।
गायत्रियाः । त्रिष्टुभः । जगत्याः । अनुष्टुभइत्यनु-स्तुभः । एष्टुभत्याः । अभिभू
त्याइत्यभि-भूत्यै । स्वाहा । छन्दांसि । वै । सर्वेशइतिसं-वेशः । उपवेशइत्यु
प-वेशः । छन्दोभिरितिछन्दः-भिः । एव । एषाम् । [१३] छन्दांसि । वृद्धक्ते ।
सजनीयमितिस-जनीयम् । शस्यम् । विह्व्यमितिवि-ह्व्यम् । शस्यम् । अगस्त्य
स्य । कयाशुभीयमितिकया-शुभीयम् । शस्यम् । एतावंत् । वै । अस्ति । यावंत् ।
एतत् । यावंत् । एव । अस्ति । तत् । एषाम् । वृद्धक्ते । यदि । प्रातस्सवनइति
प्रातः-सवने । कलशः । दीर्येत् । वेष्णवीषु । शिपिविष्टवतीष्वितिशिपिविष्ट-वती
षु । स्तुवीरन् । यत् । वै । यज्ञस्य । अतिरिच्यन्त्यति-रिच्यते । विष्णुम् । तत् ।
शिपिविष्टमितिशिपि-विष्टम् । अभि । अतीति । रिच्यते । तत् । विष्णुः । शिपि
विष्टइतिशिपि-विष्टः । अतिरिक्तइत्यति-रिक्तम् । एव । अतिरिक्तमित्याति-रिक्तम् ।

दधाति । अथोइति । अतिरिक्तेनेत्यति-रिक्तेन । एव । अतिरिक्तमित्यति-रि-
क्तम् । आप्त्वा । अवेति । रुन्धते । यदि । मध्यन्दिने । दीयेत । वपट्टुकारनि
धनामतिवपट्टुकार-निधनम् । साम । कुर्युः । वपट्टुकारइतिवपट्टु-कारः । वै । यज्ञ
स्य । प्रतिष्ठेतिप्रति-स्था । प्रतिष्ठाभितिप्रति-स्थाम् । एव । एनत् । गमयन्ति । य
दि । तृतीयसवनइतितृतीय-सवने । एतत् । एव ॥ [१४] छन्दोभिरेवैषामवै
कान्नावश्शतिश्च ॥ * * * * * ॥ ५ ॥

पडहैरितिषट्-अहैः । मासान् । सम्पाद्येतिंस-पाद्यं । अहः । उदिति । सृ-
जन्ति । पडहैरितिषट्-अहैः । हि । मासान् । सम्पश्यन्तीतिंस-पश्यन्ति । अर्धमासै
रित्यर्ध-मासैः । मासान् । सम्पाद्येतिंस-पाद्यं । अहः । उदिति । सृजन्ति । अर्ध
मासैरित्यर्ध-मासैः । हि । मासान् । सम्पश्यन्तीतिंस-पश्यन्ति । अमावास्यास्येत्यं
मा-वास्या । मासान् । सम्पाद्येतिंस-पाद्यं । अहः । उदिति । सृजन्ति । अमा
वास्यास्येत्यंमा-वास्या । हि । मासान् । सम्पश्यन्तीतिंस-पश्यन्ति । पौर्णमास्येति
पौर्ण-मास्या । मासान् । सम्पाद्येतिंस-पाद्यं । अहः । उदिति । सृजन्ति । पौर्णमा
स्येतिपौर्ण-मास्या । हि । मासान् । सम्पश्यन्तीतिंस-पश्यन्ति । यः । वै । पूर्णं । आ-
सिद्धतीत्यांसिद्धतिं । परेति । सः । सिद्धति । यः । पूर्णात् । उदच्छतीत्युत्-अचति ।
[१५] प्राणमितिप्र-अनम् । अस्मिन् । सः । दधाति । यत् । पौर्णमास्येतिपौर्ण-
मास्या । मासान् । सम्पाद्येतिंस-पाद्यं । अहः । उश्सृजन्तीत्युत्-सृजन्ति । सुव्व
श्सुरायेतिंस-व्वश्सुरायं । एव । तत् । प्राणमितिप्र-अनम् । दधति । तत् । अन्वि-
ति । सत्रिणः । प्रेति । अनन्ति । यत् । अहः । न । उश्सृजेयुरित्युत्-सृजेयुः ।
यथा । दृतिः । उपनद्धइत्युप-नद्धः । विपत्तीतिवि-पतति । एवम् । सुव्वश्सुरइति
सं-व्वश्सरः । वीति । पतेत् । आर्तिम् । एति । ऋच्छेयुः । यत् । पौर्णमास्येतिपौ-
र्ण-मास्या । मासान् । सम्पाद्येतिंस-पाद्यं । अहः । उश्सृजन्तीत्युत्-सृजन्ति । सु-
व्वश्सुरायेतिंस-व्वश्सुरायं । एव । तत् । उदानमित्युत्-अनम् । दधति । तत् । अ-
न्विति । सत्रिणः । उदिति । [१६] अनन्ति । न । आर्तिम् । एति । ऋच्छन्ति ।
पूर्णमासइतिपूर्ण-मासे । वै । देवानाम् । सुतः । यत् । पौर्णमास्येतिपौर्ण-मास्या ।

मासान् । सम्पाद्येति सं-पाद्यं । अहंः । उथ्सृजन्तीत्युत्-सृजन्ति । देवानाम् ।
 एव । तत् । यज्ञेन । यज्ञम् । प्रत्यर्वरोहन्तीति प्रति-अर्वरोहन्ति । वीतिं ।
 वै । एतत् । यज्ञम् । छिन्दन्ति । यत् । पृष्ठहसन्तत् मिति पृष्ठह-सन्तत् । सन्तम् ।
 अथं । अहंः । उथ्सृजन्तीत्युत्-सृजन्ति । प्राजापत्यमिति प्राजा-पत्यम् । पशुम् ।
 एतिं । लभन्ते । प्रजापतिरिति प्रजा-पतिः । सर्वाः । देवताः । देवताभिः । एव ।
 यज्ञम् । समितिं । तन्वन्ति । यन्ति । वै । एते । सर्वनात् । ये । अहंः । [१७]
 उथ्सृजन्तीत्युत्-सृजन्ति । तुरीयम् । खलुं । वै । एतत् । सर्वनम् । यत् । सान्ना
 ध्यमितिसां-नाय्यम् । यत् । सान्नाय्यमितिसां-नाय्यम् । भवन्ति । तेनं । एव ।
 सर्वनात् । न । यन्ति । समुपह्वयेति सं-उपह्वयं । भ्रूष्यन्ति । एतत्सोमपीथाइत्ये
 तत्-सोमपीथाः । हि । एतर्हि । यथायत्नमिति यथा-आयत्नम् । वै । एतेषाम् ।
 सवनभाजइति सवन-भाजः । देवताः । गच्छन्ति । ये । अहंः । उथ्सृजन्तीत्युत्-
 सृजन्ति । अनुसवनमित्यनु-सवनम् । पुरोडाशान् । निरितिं । वपन्ति । यथायत्
 नादिति यथा-आयत्ननात् । एव । सवनभाजइति सवन-भाजः । देवताः । अवेतिं ।
 रुन्धते । अष्टाकपालानित्यष्टा-कपालान् । प्रातस्सवनइति प्रातः-सवने । एकादश
 कपालानित्येकादश-कपालान् । माध्यन्दिने । सर्वने । द्वादशकपालानिति द्वाद
 श-कपालान् । तृतीयसवनइति तृतीय-सवने । छन्दासि । एव । आप्त्वा । अवे
 तिं । रुन्धते । वैश्वदेवमिति वैश्व-देवम् । चरुम् । तृतीयसवनइति तृतीय-सवने । नि
 रितिं । वपन्ति । वैश्वदेवमिति वैश्व-देवम् । वै । तृतीयसवनमिति तृतीय-सवनम् । ते

इति । आहुः । येइति । अवान्तरमित्यव - अन्तरम् । यज्ञम् । भेजातेइति । इति ।
या । प्रथमा । व्यष्टकेतिवि-अष्टका । तस्याम् । उथ्सृज्यमित्युत्-सृज्यम् । इति ।
आहुः । एपः । वै । मासः । विशरइतिवि-शरः । इति । न । आदिष्टमित्या द्विष्टम् ।
[१९] उदिति । सृजेयुः । यत् । आदिष्टमित्या द्विष्टम् । उथ्सृजेयुरित्युत्-सृजेयुः ।
यादृशं । पुनः । पर्याप्लावइतिपरि-आप्लावे । मध्ये । पदहस्येतिपद्-अहस्यं । सम्प
द्येतेतिसं-पद्येत । पदहैरितिपद् अहैः । मासान् । सम्पाद्येतिसं-पाद्यं । यत् । सप्तमम् ।
अहः । तस्मिन् । उदिति । सृजेयुः । तत् । अग्रये । वसुमतइतिवसु-मते । पुरोडा
शम् । अष्टार्कपालमित्यष्टा-कपालम् । निरिति । वपेयुः । ऐन्द्रम् । दधि । इन्द्राय ।
मरुत्वते । पुरोडाशम् । एकादशकपालमित्येकादश-कपालम् । वैश्वदेवमितिवैश्व-दे
वम् । द्वादशकपालमितिद्वादश-कपालम् । अग्नेः । वै । वसुमतइतिवसु-मतः । प्रा
तस्सवनमितिप्रातः-सवनम् । यत् । अग्रये । वसुमतइतिवसु-मते । पुरोडाशम् ।
अष्टार्कपालमित्यष्टा-कपालम् । निर्वपन्तीतिनिः-वपन्ति । देवताम् । एव । तत् ।
भागिनीम् । कुर्वन्ति । [२०] सवनम् । अष्टाभिः । उपेति । यन्ति । यत् । ऐ
न्द्रम् । दधि । भवति । इन्द्रम् । एव । तत् । भागधेयादितिभाग-धेयात् । न ।
चयावयन्ति । इन्द्रस्य । वै । मरुत्वतः । माध्यन्दिनम् । सवनम् । यत् । इन्द्राय ।
मरुत्वते । पुरोडाशम् । एकादशकपालमित्येकादश-कपालम् । निर्वपन्तीतिनिः-
वपन्ति । देवताम् । एव । तत् । भागिनीम् । कुर्वन्ति । सवनम् । एकादशभिरि
त्येकादश-भिः । उपेति । यन्ति । विश्वेषाम् । वै । देवानाम् । ऋभुमतमित्यृभु-
मताम् । तृतीयसवनमितितृतीय-सवनम् । यत् । वैश्वदेवमितिवैश्व-देवम् । द्वादश
कपालमितिद्वादश कपालम् । निर्वपन्तीतिनिः-वपन्ति । देवताः । एव । तत् ।
भागिनीः । कुर्वन्ति । सवनम् । द्वादशभिरितिद्वादश-भिः । [२१] उपेति । य
न्ति । प्राजापत्यमितिप्राजा-पत्यम् । पशुम् । एति । लभन्ते । यज्ञः । वै । प्रजा
पतिरितिप्रजा पतिः । यज्ञस्य । अननुसर्गायेत्यननु सर्गाय । अभिवर्तइत्यभि-वर्तः ।
इतः । पद् । मासः । ब्रह्मसाममितिव्रह्म-सामम् । भवति । ब्रह्म । वै । अभिवर्तइ
त्यभि-वर्तः । ब्रह्मणा । एव । तत् । सुवर्गमितिसुवः गम् । लोकम् । अभिवर्त्यन्त

इत्यभि-वृत्तयन्तः । यन्ति । प्रतिकूलमितिप्रति-कूलम् । इव । हि । इतः । सुवर्ग-
इतिसुवः-गः । लोकः । इन्द्रं । क्रतुम् । नः । एतं । भर । पिता । पुत्रेभ्यः ।
यथा ॥ शिख्यं । नः । अस्मिन् । पुरुहूतेतिपुरु-हूत । यामनि । जीवाः । ज्यो-
तिः । अर्शिमहि । इति । अमुतः । आयुताधित्या-यताम् । पद् । मासः । ब्रह्मसा-
ममितिब्रह्म-सामम् । भवति । अयम् । वै । लोकः । ज्योतिः । प्रजेतिप्र-जा । ज्यो-
तिः । इमम् । एव । तत् । लोकम् । पश्यन्तः । अभिवर्दन्तइत्यभि-वर्दन्तः । ए-
ति । यन्ति ॥ [२२] नादिष्टद्वुर्वन्तिद्वादशभिरिति वि३शुतिश्च ॥ ॥ ७ ॥

देवानाम् । वै । अन्तम् । जग्मुषाम् । इन्द्रियम् । वीर्यम् । अपेति । अक्र-
यत् । तत् । क्रोशेनं । अवेति । अरुन्धत् । तत् । क्रोशस्यं । क्रोशत्वमिति क्रोश-
त्वम् । यत् । क्रोशेनं । चात्वालस्य । अन्ते । स्तुवन्ति । यज्ञस्यं । एव । अन्तम् ।
गत्वा । इन्द्रियम् । वीर्यम् । अवेति । रुन्धते । सत्रस्यर्था । आहवनीयस्येत्या-ह-
वनीयस्य । अन्ते । स्तुवन्ति । अग्निम् । एव । उपद्रष्टामित्युप-द्रष्टारं । कृत्वा ।
ऋद्धिम् । उपेति । यन्ति । प्रजापतेरु-हृदयेन । हविर्धानइतिहविः-धाने । अन्तः ।
स्तुवन्ति । प्रमाणम् । एव । अस्व । गच्छन्ति । श्लोकेनं । पुरस्तात् । सदेतः ।
[२३] स्तुवन्ति । अनुश्लोकेनेत्यनु-श्लोकेन । पश्चात् । यज्ञस्यं । एव । अन्तम् ।
गत्वा । श्लोकभाजइतिश्लोक-भाजः । भवन्ति । नवभिरिति नव-भिः । अव्ययुः ।
उदिति । गायति । नव । वै । पुरुषे । प्राणाइतिप्र-अनाः । प्राणानितिप्र-अनान् ।
एव । यजमानेषु । दधाति । सर्वाः । ऐन्द्रियः । भवन्ति । प्राणेष्वितिप्र-अनेषु ।
एव । इन्द्रियम् । दधति । अप्रतिहृताभिरित्यप्रति-हृताभिः । उदिति । गायति ।
तस्मात् । पुरुषः । सर्वाणि । अन्यानि । शीर्ष्णः । अङ्गानि । प्रतीतिं । अचति ।
शिरः । एव । न । पञ्चदशमितिपञ्च-दशम् । ग्यन्तरमितिस्थ-न्तरम् । भवति । इन्दि-
यम् । एव । अवेति । रुन्धते । सप्तदशमिति सप्त-दशम् । [२४] बृहत् । अत्राद्यस्ये-
त्यन्न-अद्यस्य । अवरुच्याइत्यव-रुच्ये । अथोइति । प्रेतिं । एव । तेनं । जायन्ते ।
एकविंशमिहैक-विंशम् । भद्रम् । द्विपदमस्वितिद्वि-पदासु । प्रतिष्ठित्याइतिप्र-
ति-स्थित्ये । पत्नयः । उपेति । गायन्ति । मिथुनत्वपेतिमिथुन-त्वाय । प्रजात्या

इतिप्र-जात्यै । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइतिप्र-जाः । अमृजत । सः । अकामय
 त । आसाम् । अहम् । राज्यम् । परीति । इयाम् । इति । तासाम् । राजनेन । ए
 व । राज्यम् । परीति । ऐतू । तत् । राजनस्य । राजनत्वमिति राजन-त्वम् । यत् ।
 राजनम् । भवति । प्रजानामितिप्र-जानाम् । एव । तत् । यजमानाः । राज्यम् ।
 परीति । यन्ति । पञ्चविंशमितिपञ्च-विंशम् । भवति । प्रजापतेरितिप्रजा-पतेः ।
 [२५] आप्त्यै । पञ्चभिरितिपञ्च-भिः । तिष्ठन्तः । स्तुवन्ति । देवलोकमितिदेव-लो
 कम् । एव । अभीति । जयन्ति । पञ्चभिरितिपञ्च-भिः । आसीनाः । मनुष्यलोक
 मितिमनुष्य-लोकम् । एव । अभीति । जयन्ति । दश । समिति । पद्यन्ते । दश
 रूपरेतिदश-अरूपम् । विराडितिवि-राट् । अन्नम् । विराडितिवि-राट् । विराजेतिवि-
 राजा । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । अवेति । रुन्धते । पञ्चधेतिपञ्च-धा । विनिपद्ये
 तिवि-निपद्य । स्तुवन्ति । पञ्च । दिशः । दिख्यु । एव । प्रतीति । तिष्ठन्ति । एकै
 क्येत्येकया-एकया । अस्तुतया । समायन्तीतिसं-आयन्ति । दिग्भ्यइतिदिक्-भ्यः ।
 एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । समिति । भरन्ति । ताभिः । उद्गातेत्युत्-गाता ।
 उदिति । गायति । दिग्भ्यइतिदिक्-भ्यः । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । [२६]
 सम्भृत्येतिसं-भृत्यै । तेजः । आत्मन् । दधते । तस्मात् । एकः । प्राणइतिप्र-अनः ।
 सर्वाणि । अङ्गानि । अवति । अथोइति । यथा । सुपर्णइतिसु-पर्णः । उत्पतिष्य
 न्नित्युत्-पतिष्यन् । शिरः । उत्तममित्युत्-तमम् । कुरुते । एवम् । एव । तत् ।
 यजमानाः । प्रजानामितिप्र-जानाम् । उत्तमाइत्युत्-तमाः । भवन्ति । आसुन्दी
 मित्या-सुन्दीम् । उद्गातेत्युत्-गाता । एति । रोहति । साप्राज्यमितिसां-राज्यम् ।
 एव । गच्छन्ति । प्लेहम् । होता । नाकस्य । एव । पृष्ठम् । रोहन्ति । कूर्चौ । अथ्य
 र्थुः । ब्रह्मस्य । एव । विष्टपम् । गच्छन्ति । एतावन्तः । वै । देवलकाइतिदेव-लो
 काः । तेषु । एव । यथापूर्वमिति यथा-पूर्वम् । प्रतीति । तिष्ठन्ति । अथोइति । आ
 क्रमणमित्या-क्रमणम् । एव । तत् । सेतुम् । यजमानाः । कुर्वते । सुवर्गस्येतिसुव-
 गस्य । लोकस्य । समष्ट्याइतिसं-अष्ट्यै ॥ [२७] सदसस्सप्तदशम्प्रजापतेर्गायति
 दिग्भ्यएवान्नाद्यम्प्रत्येकादशच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥८॥

अर्क्येण । वै । सहस्रशइतिसहस्र-शः । प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । प्रजाइति
 प्र-जाः । असृजत् । ताभ्यः । इलान्देन । इराम् । छताम् । अवेति । अरुध् । यत् ।
 अर्क्यम् । भवति । प्रजाइतिप्र-जाः । एव । तत् । यजमानाः । सृजन्ते । इलान्दम् ।
 भवति । प्रजाभ्यइतिप्र-जाभ्यः । एव । सृष्टाभ्यः । इराम् । छताम् । अवेति । रुधते ।
 तसात् । याम् । समांम् । सत्रम् । समृद्धमितिंसं-रुद्धम् । खपोधुकाः । ताम् । समांम् ।
 प्रजाइतिप्र-जाः । इपम् । हि । आसाम् । ऊर्जम् । आददतइत्या - ददते । याम् । स
 मांम् । व्यृद्धमितिचि-रुद्धम् । अखपोधुकाः । ताम् । समांम् । प्रजाइतिप्र-जाः ।
 [२८] न । हि । आसाम् । इपम् । ऊर्जम् । आददतइत्या-ददते । उत्क्रोदमित्युत्-क्रो
 दम् । कुर्वते । यथा । बन्धात् । मुमुक्षानाः । उत्क्रोदमित्युत्-क्रोदम् । कुर्वते । ए
 वम् । एव । तत् । यजमानाः । देवबन्धादितिदेव-बन्धात् । मुमुक्षानाः । उत्क्रो
 दमित्युत्-क्रोदम् । कुर्वते । इपम् । ऊर्जम् । आत्मन् । दर्शानाः । वाणः । शतत-
 न्तुरितिशत-तन्तुः । भवति । शतायुरितिशत-आयुः । पुरुषः । शतेन्द्रियइतिशत-
 इन्द्रियः । आयुषि । एव । इन्द्रिये । प्रतीति । तिष्ठन्ति । आजिम् । धावन्ति । अ
 नभिजितस्येत्यनभि-जितस्य । अभिजित्याइत्यभि-जित्यै । दुन्दुभीन् । समाम्नन्ती
 तिसं-आर्षन्ति । एवमा । वै । एषा । वाक् । या । दुन्दुभौ । एवमा । एव । [२९]
 वाचम् । अवेति । रुधते । भूमिदुन्दुभिभितिभूमि-दुन्दुभिम् । एति । घ्नन्ति । या ।
 एव । इमाम् । वाक् । प्रविष्टेतिप्र-विष्टा । ताम् । एव । अवेति । रुधते । अथोइति ।
 इमाम् । एव । जयन्ति । सर्वाः । वाचः । घदन्ति । सर्वांसाम् । वाचाम् । अवरुच्या
 इत्यव-रुच्ये । आद्रे । चर्मन् । व्यायच्छेतेइतिवि-आयच्छेते । इन्द्रियस्य । अवरुच्या
 इत्यव-रुच्ये । एति । अन्यः । क्रोशति । प्रेति । अन्यः । श३ सति । यः । आक्रो
 शतीत्या-क्रोशति । पुनाति । एव । एनान् । सः । यः । प्रश३ सतीतिप्र-श३सति ।
 पूतेषु । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । दधाति । ऋषिकृतमित्यृषि-कृतम् । च ।
 [३०] वै । एते । देवकृतमितिदेव-कृतम् । च । पूर्वैः । मासैः । अवेति । रुधते ।
 यत् । भूतेच्छ्रामितिभूते-छ्राम् । सामानि । भवन्ति । उभयस्य । अवरुच्याइत्य
 व-रुच्ये । यन्ति । वै । एते । मिथुनात् । ये । सव्व३सरमितिसं-व३सरम् । उपयन्ती

त्युप-यन्ति । अन्तर्वेदीत्यन्तः-वेदि । मिथुनौ । समिति । भवतः । तेन । एव । मि
थुनात् । न । यन्ति ॥ [३१] व्यंज्मरूपोधुक्कास्ता ~ समाप्रजाः परमा मेव च त्रि
शच्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ ९ ॥

चर्म । अवेति । भिन्दन्ति । पाप्मानम् । एव । एषाम् । अवेति । भिन्द
न्ति । मा । अपेति । गृथ्सीः । मा । अतीति । व्याथ्सीः । इति । आह । सम्प्रती
तिसं-प्रति । एव । एषाम् । पाप्मानंश्च । अवेति । भिन्दन्ति । उदकुम्भानित्युद-कु
म्भान् । अधिनिधायेत्यधि-निधाय । दास्यः । मारुजालीयम् । परीति । नृत्यन्ति ।
पदः । निम्नतीरितिनि-प्रतीः । इदमंधुमितीदं-मधुम् । गायन्त्यः । मधु । वै । दे
वानाम् । परमम् । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् । परमम् । एव । अन्नाद्यमित्यन्न-अद्यम् ।
अवेति । रुन्धते । पदः । नीति । घ्नन्ति । महीयाम् । एव । एषु । दधति ॥
[३२] चर्मैकान्नर्पञ्चाशत् ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १० ॥

पृथिव्यै । स्वाहा । अन्तरिक्षाय । स्वाहा । दिवे । स्वाहा । सम्प्लोष्यतइ
तिसं-प्लोष्यते । स्वाहा । सम्प्लवमानायेतिसं-प्लवमानाय । स्वाहा । सम्प्लुताये
तिसं-प्लुताय । स्वाहा । मेघायिष्यते । स्वाहा । मेघायतइतिमेघ-यते । स्वाहा ।
मेघिताय । स्वाहा । मेघाय । स्वाहा । नीहाराय । स्वाहा । निहावंगयाइतिनि-हा
कायै । स्वाहा । प्रासुचाय । स्वाहा । प्रचलाकायाइतिप्र-चलाकायै । स्वाहा । वि
द्योतिष्यतइतिवि-द्योतिष्यते । स्वाहा । विद्योतमानायेतिवि-द्योतमानाय । स्वा
हा । सृष्टिद्योतमानायेतिसं-विद्योतमानाय । स्वाहा । स्तनयिष्यते । स्वाहा ।
स्तनयते । स्वाहा । उग्रम् । स्तनयते । स्वाहा । वरुपिष्यते । स्वाहा । वरुपते ।
स्वाहा । अश्विर्वरुपंतइत्यभि-वरुपते । स्वाहा । परिवरुपंतइतिपरि-वरुपते । स्वाहा ।
सुवरुपंतइतिसं-वरुपते । [३२] स्वाहा । अनुवरुपंतइत्यनु-वरुपते । स्वाहा ।
शुक्रायिष्यते । स्वाहा । शुक्रायतइतिशुक्र-यते । स्वाहा । शीवितार्य । स्वाहा ।
प्रोषिष्यते । स्वाहा । प्रुष्णते । स्वाहा । परिप्रुष्णतइतिपरि-प्रुष्णते । स्वाहा । उदू
ग्रहीष्यतइत्युत्-ग्रहीष्यते । स्वाहा । उदूगृह्णतइत्युत्-गृह्णते । स्वाहा । उदूहीताये
त्युत्-गृहीताय । स्वाहा । विप्लोष्यतइतिवि-प्लोष्यते । स्वाहा । विप्लवमानाये

तिवि-पूर्वमानाय । स्वाहा । विप्लुतायैतिवि-प्लुताय । स्वाहा । आतपस्यतइ
 सान्तपस्यते । स्वाहा । आतपतइत्या-तपते । स्वाहा । उग्रम् । आतपतइत्या-तपे
 ते । स्वाहा । क्रुग्भ्यइत्यृक्-भ्यः । स्वाहा । यजुर्म्यइतियजुः-भ्यः । स्वाहा । साम
 भ्यइतिसाम-भ्यः । स्वाहा । अङ्गिरोभ्यइत्यङ्गिरः-भ्यः । स्वाहा । वेदेभ्यः । स्वा
 हा । गार्थाभ्यः । स्वाहा । नाराशुसीभ्यः । स्वाहा । रैभीभ्यः । स्वाहा । सर्वस्मै ।
 स्वाहा ॥ [३४] सुव्वरपतेरैभीभ्यस्स्वाहाद्रेच ॥ ❀ ❀ ॥ ११ ॥

दत्वते । स्वाहा । अदन्तकाय । स्वाहा । प्राणिने । स्वाहा । अप्राणाय ।
 स्वाहा । मुखवतइतिमुख-वते । स्वाहा । अमुखाय । स्वाहा । नासिकवतइतिना
 सिक-वते । स्वाहा । अनासिकाय । स्वाहा । अरूपवतइत्यरूपण्-वते । स्वाहा ।
 अनल्पिकाय । स्वाहा । कुर्णिने । स्वाहा । अकर्णकाय । स्वाहा । शीरुपण्वतइति
 शीरुपण्-वते । स्वाहा । अशीरुपकाय । स्वाहा । प्रद्वतइतिपत-वते । स्वाहा ।
 अपादकाय । स्वाहा । प्राणतइतिप्र-अनते । स्वाहा । अप्राणतइत्यप्र-अनते । स्वा
 हा । वदते । स्वाहा । अवदते । स्वाहा । पश्यते । स्वाहा । अपश्यते । स्वाहा ।
 शृण्वते । स्वाहा । अशृण्वते । स्वाहा । मनुस्विने । स्वाहा । [३५] अमनसे ।
 स्वाहा । मनुस्विने । स्वाहा । अरेतस्कायेत्यरेतः-काय । स्वाहा । प्रजाभ्यइतिप्र-
 जाभ्यः । स्वाहा । प्रजननायेतिप्र-जननाय । स्वाहा । लोमवतइतिलोम-वते ।
 स्वाहा । अलोमकाय । स्वाहा । त्वचे । स्वाहा । अत्वकाय । स्वाहा । चर्मण्वतइ
 तिचर्मण्-वते । स्वाहा । अचर्मकाय । स्वाहा । लोहितवतइतिलोहित-वते । स्वा
 हा । अलोहिताय । स्वाहा । मांसुन्वतइतिमांस-वते । स्वाहा । अमांसका
 य । स्वाहा । सार्वभ्यइतिसार्व-भ्यः । स्वाहा । अन्नावकाय । स्वाहा । अस्थन्वतइ
 तिस्थन्-वते । स्वाहा । अनुस्थिकाय । स्वाहा । मज्जन्वतइतिमज्जन्-वते । स्वा
 हा । अमज्जकाय । स्वाहा । अङ्गिने । स्वाहा । अनुङ्गाय । स्वाहा । आत्मने ।
 स्वाहा । अनात्मने । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [३६] मनुस्विनेस्वाहाऽनात्मने
 स्वाहाद्रेच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ १२ ॥

कः । त्वा । युनक्ति । सः । त्वा । युनक्तु । विष्णुः । त्वा । युनक्तु । अ
 स । युनक्तु । ऋचै । मह्यम् । सन्नत्याइतिसं-नृत्ये । अमुष्मै । कामाय । आयुषे ।

त्युप-यन्ति । अन्तर्वेदीत्यन्तः-वेदि । मिथुनौ । समिति । भवतः । तेन । एव । मि
थुनात् । न । यन्ति ॥ [३१] व्यूहमख्यौधुकास्ताः समाग्रजाः परमामेवयञ्जिः
शर्च ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥९॥

चर्म । अवेति । भिन्दन्ति । पाप्मानम् । एव । एषाम् । अवेति । भिन्द
न्ति । मा । अपेति । गृध्रीः । मा । अतीति । व्याथसीः । इति । आह । सम्प्रती
तिसं-प्रति । एव । एषाम् । पाप्मानम् । अवेति । भिन्दन्ति । उदकुम्भानित्युद-कु
म्भान् । अधिनिधायेत्यधि-निधार्य । दास्यः । मूर्जालीयम् । परीति । नृत्यन्ति ।
पदः । निम्नतीरितिनि-मृतीः । इदममधुमितीदं-मधुम् । गायन्त्यः । मधु । वै । दे
वानाम् । परमम् । अज्ञाद्यमित्यन्न-अद्यम् । परमम् । एव । अज्ञाद्यमित्यन्न-अद्यम् ।
अवेति । रुन्धते । पदः । नीति । मृन्ति । महीयाम् । एव । एषु । दधति ॥
[३२] चर्मैकाग्रपञ्चाशत् ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥१०॥

पृथिव्यै । स्वाहा । अन्तरिक्षाय । स्वाहा । दिवे । स्वाहा । सम्प्लोप्यतइ
तिसं-प्लोप्यते । स्वाहा । सम्प्लवंमानायेतिसं-प्लवंमानाय । स्वाहा । सम्प्लुताये
तिसं-प्लुताय । स्वाहा । मेघायिप्यते । स्वाहा । मेघायतइतिमेघ-यते । स्वाहा ।
मेघितार्य । स्वाहा । मेघार्य । स्वाहा । नीहारार्य । स्वाहा । निहाकायाइतिनि-हा
काये । स्वाहा । प्रासचार्य । स्वाहा । प्रचलाकायाइतिप्र-चलाकाये । स्वाहा । वि
द्योतिप्यतइतिवि-द्योतिप्यते । स्वाहा । विद्योतमानायेतिवि-द्योतमानाय । स्वा
हा । सन्विद्योतमानायेतिसं-विद्योतमानाय । स्वाहा । स्तनयिप्यते । स्वाहा ।
स्तनयते । स्वाहा । उग्रम् । स्तनयते । स्वाहा । वर्षिप्यते । स्वाहा । वर्षते ।
स्वाहा । अभिवर्षतइत्यभि-वर्षते । स्वाहा । परिवर्षतइतिपरि-वर्षते । स्वाहा ।
सर्व्वर्षतइतिसं-वर्षते । [३३] स्वाहा । अनुवर्षतइत्यनु-वर्षते । स्वाहा ।
श्रीकायिप्यते । स्वाहा । श्रीकायतइतिश्रीक-यते । स्वाहा । श्रीकितार्य । स्वाहा ।
प्रोषिप्यते । स्वाहा । प्रुष्णते । स्वाहा । परिप्रुष्णतइतिपरि-प्रुष्णते । स्वाहा । उदु
ग्रहीप्यतइत्युदु-ग्रहीप्यते । स्वाहा । उदुगृह्णतइत्युदु-गृह्णते । स्वाहा । उदुगृहीताये
त्युदु-गृहीताय । स्वाहा । विप्लोप्यतइतिवि-प्लोप्यते । स्वाहा । विप्लवंमानाये

तिवि-पूर्वमानाय । स्वाहा । विप्लुतायैतिवि-प्लुताय । स्वाहा । आतपस्यतइ
 स्तान्तपस्यते । स्वाहा । आतपतइत्या-तपते । स्वाहा । उग्रम् । आतपतइत्या-तप
 ते । स्वाहा । ऋग्भ्यइत्यृक्-भ्यः । स्वाहा । यजुर्भ्यइतियजुः-भ्यः । स्वाहा । सामं
 भ्यइतिसामं-भ्यः । स्वाहा । अङ्गिरेभ्यइत्याङ्गिरः-भ्यः । स्वाहा । वेदेभ्यः । स्वा
 हा । गार्थाभ्यः । स्वाहा । नाराशुसीभ्यः । स्वाहा । रैभीभ्यः । स्वाहा । सर्वस्मै ।
 स्वाहा ॥ [३४] सुव्वर्पतेरैभीभ्यस्स्वाहाद्देचं ॥ ❀ ❀ ॥११॥

दत्वते । स्वाहा । अदन्तकाय । स्वाहा । प्राणिने । स्वाहा । अग्राणाय ।
 स्वाहा । मुखवतइतिमुख-वते । स्वाहा । अमुखाय । स्वाहा । नासिकवतइतिना
 सिक-वते । स्वाहा । अनासिकाय । स्वाहा । अखण्वतइत्यखण्ण-वते । स्वाहा ।
 अनखिकाय । स्वाहा । कर्णिने । स्वाहा । अकर्णकाय । स्वाहा । शीरुपण्वतइति
 शीरुपण्ण-वते । स्वाहा । अशीरुपकाय । स्वाहा । पद्मवतइतिपद्म-वते । स्वाहा ।
 अणदकाय । स्वाहा । प्राणतइतिप्र-अनते । स्वाहा । अप्राणतइत्यप्र-अनते । स्वा
 हा । वदते । स्वाहा । अवदते । स्वाहा । पश्यते । स्वाहा । अपश्यते । स्वाहा ।
 शृण्वते । स्वाहा । अशृण्वते । स्वाहा । मनस्विने । स्वाहा । [३५] अमनसे ।
 स्वाहा । रेतस्विने । स्वाहा । अरेतस्कायेत्यरेतः-काय । स्वाहा । प्रजाभ्यइतिप्र-
 जाभ्यः । स्वाहा । प्रजननायेतिप्र-जननाय । स्वाहा । लोमवतइतिलोम-वते ।
 स्वाहा । अलोमकाय । स्वाहा । त्वचे । स्वाहा । अत्वकाय । स्वाहा । चर्मण्वतइ
 तिचर्मण्ण-वते । स्वाहा । अचर्मकाय । स्वाहा । लोहितवतइतिलोहित-वते । स्वा
 हा । अलोहिताय । स्वाहा । मासुवतइतिमासु-वते । स्वाहा । अमासुकाय ।
 स्वाहा । स्नावभ्यइतिस्नाव-भ्यः । स्वाहा । अस्नावकाय । स्वाहा । अस्थन्वतइ
 तिस्थन्-वते । स्वाहा । अनस्थिकाय । स्वाहा । मज्जन्वतइतिमज्जन्-वते । स्वा
 हा । अमज्जकाय । स्वाहा । अङ्गिने । स्वाहा । अनङ्गाय । स्वाहा । आत्मने ।
 स्वाहा । अनात्मने । स्वाहा । सर्वस्मै । स्वाहा ॥ [३६] मनुस्विनेस्वाहाज्जात्मने
 स्वाहाद्देचं ॥ ❀ ❀ ❀ ॥१२॥

कः । त्वा । युनक्ति । सः । त्वा । युनक्तु । विष्णुः । त्वा । युनक्तु । अ
 स । युनक्तु । ऋष्यै । मह्यम् । सन्नत्याइतिसं-नृत्ये । अमुष्मै । कामाय । आयुषे ।

रथाय । समितिं । अनमत् । अश्वेभ्यः । समितिं । अनमत् । यथा । स्थः । अश्वैः ।
 प्रजापंतयइतिप्रजा-पतये । समितिं । अनमत् । भूतेभ्यः । समितिं । अनमत् । यथा ।
 प्रजापतिरितिप्रजा-पतिः । भूतैः । समनमदितिंसं-अनमत् । एवम् । मह्यम् । भद्राः ।
 सन्नतयइतिसं-नतयः । समितिं । नमन्तु ॥ [५१] अद्भ्यस्तमनमद्यथामह्यत्वा
 रिच ॥ * * * * * ॥ २३ ॥

ये । ते । पन्थानः । सवितः । पूर्यासं । अरेणवं । वितंताइतिवि-त्ताः ।
अन्तरिख्ये । तेभिः । नः । अद्य । पृथिभिरितिपृथि-भिः । सुगेभिरिति सु-गेभिः । रूष्वा
 च । नः । अधीतिं । च । देव । ब्रूहि ॥ नमः । अमये । पृथिविखिप्तइतिपृथिवि-
 खिप्तं । लोकस्पृतइतिलोक-स्पृतं । लोकम् । अस्मै । यजमानाय । देहि । नमः ।
 वायवे । अन्तरिख्यखिप्तइत्यन्तरिख्य-खिप्तं । लोकस्पृतइतिलोक-स्पृतं । लोकम् ।
अस्मै । यजमानाय । देहि । नमः । सूर्याय । द्विद्विखिप्तइतिद्वि-खिप्तं । लोक
 स्पृतइतिलोक-स्पृतं । लोकम् । अस्मै । यजमानाय । देहि ॥ [५२] येतेचतुश्चत्वा
 रिश् शत् ॥ * * * * * ॥ २४ ॥

यः । वै । अश्वस्य । मेध्यस्य । शिरः । वेदं । शीर्षण्वानितिशीर्षण्व-
 वान् । मेध्यः । भवति । उपाः । वै । अश्वस्य । मेध्यस्य । शिरः । सूर्यः । चरुषुः ।
 वार्तः । प्राणइतिप्र-अनः । चन्द्रमाः । श्रोत्रम् । दिशः । पादाः । अवान्तरदिशाइत्यं
 वान्तर-दिशाः । पर शंवः । अहोरात्रेइत्यंहः-रात्रे । निमेषइतिनि-मेषः । अर्धमासा
 इत्यर्ध-मासाः । पर्वाणि । मासाः । सन्धानानीतिसं-धानानि । ऋतवः । अङ्गानि ।
सर्व्वथसरइतिसं-वथसरः । आत्मा । श्मयः । केशाः । नख्यत्राणि । रूपम् । तारकाः ।
अस्थानि । नमः । मा३सानि । ओपंधयः । लोमानि । वनस्पतयः । वालाः । अ
 भिः । मुखम् । वैश्वानरः । व्याज्जमितिवि-आज्जम् । [५३] समुद्रः । उदरम् । अन्त
 रिख्यम् । प्रायुः । द्यावापृथिवीइतिद्यावा-पृथिवी । आप्ण्डौ । द्यावा । शेषः । सोमः ।
 रेतः । यत् । जङ्गभ्यते । तत् । वीतिं । द्योतते । यत् । विधू नुतइतिवि-धूनुते ।
 तत् । स्तनयति । यत् । मेहति । तत् । वरुपति । वाक् । एव । अस्य । वाक् । अ
 हं । वै । अश्वस्य । जायमानस्य । महिमा । पुस्तात् । जायते । रात्रिः । पनम् ।

महिमा । पश्चात् । अन्विति । जायते । एतौ । वै । महिमानौ । अश्वम् । अभितः ।
समिति । बभूवतुः । हर्यः । देवान् । अवहन् । अवी । असुरान् । वाजी । गन्ध
वान् । अश्वः । मनुष्यान् । समुद्रः । वै । अश्वस्य । योनिः । समुद्रः । वन्धुः ॥
[५४] व्यात्तमवहद्वादशच ॥ ❀ ❀ ❀ ❀ ॥ २५ ॥

गावो गावस्सिपासन्तीः प्रथमेमासि समान्योयदिसोमौ पद्दहेरुः सृज्या (३) न्दे
वानामर्क्येण चर्मावपृथिन्यैदत्वते कस्त्वाऽमये यो वै यः प्राणतोय आत्मदा आत्रह्यत्राक्रा
ञ्जिर्वीजमभेयोऽष्टाकपालोऽमयेऽहोमुचेऽष्टाकपालोऽमये समनमुचेते पन्थानोयो
वा अश्वस्य मेधस्य शिरः पञ्चविंशतिः ॥ २५ ॥ गावस्समान्यस्सर्वनमष्टाभिर्वा
एते देवकृतश्चाभिजित्या इत्याहुर्वर्णोऽद्विस्ताम्ने चतुष्पञ्चाशत् ॥ ५४ ॥ गावोयो
निस्समुद्रो वन्धुः ॥ हरिः ओ (३) म् ॥

इति सप्तमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः ॥

❀ पष्ठकाण्डस्य प्रश्नादिसङ्ख्यानिर्णयः ❀

प्रश्नाः	अनुयाकाः	पञ्चाशतः	पदानि
१	११	७६	३८४०
२	११	५९	३०८५
३	११	६२	३१५५
४	११	५१	२६२६
५	११	४२	२१५०
६	११	४३	२१२५

❀ संहतसङ्ख्या ❀

६	६६	३३३	१६९८२
---	----	-----	-------

❀ सप्तमकाण्डस्य प्रश्नादिसङ्ख्यानिर्णयः ❀

प्रश्नाः	अनुयाकाः	पञ्चाशतः	पदानि
१	२०	५२	२६३५
२	२०	५०	२३३०
३	२०	४२	२१२३
४	२२	५३	२६२१
५	२५	५४	२६३१

❀ संहतसङ्ख्या ❀

५	१०७	२५१	१२३४०
---	-----	-----	-------

❀ काण्डसप्तकस्य संहतसङ्ख्या ❀

प्रश्नाः	अनुयाकाः	पञ्चाशतः	पदानि
५४	६५१	२६९८	१०२२८७

तैत्तिरीयसंहितापदपाठे पञ्चमादिकाण्डत्रयस्य शुद्धिपत्रिका ॥

पुटे	पङ्क्तौ	अशुद्धम्	शुद्धम्	पुटे	पङ्क्तौ	अशुद्धम्	शुद्धम्	पुटे	पङ्क्तौ	अशुद्धम्	शुद्धम्
371	6	भिरित्	भिरिति	185	13	पुनः	पुनः	668	2	छादः ।	छादः ।
382	16	दिरसी	दिरसी	190	16	सन्तम्	सन्तम्	"	10	प्रोडशिनः	प्रोडशिनः
388	26	उपदध्या	उपदध्या	192	15	आग	आग	571	15	यस्य ।	यस्य ।
390	21	कृतम्	कृतम्	503	3	असुराः	असुराः	572	22	त्रैष्टुभम्	त्रैष्टुभम्
396	20	नचरन्	नचरन्	"	10	शिष्यत ।	शिष्यत ।	573	1	त्तरइ	त्तरइ
401	11	सदः ।	सदः ।	505	10	शान्त्यै	शान्त्यै	"	7	त्युत्	त्युत्
416	2	। व ।	। इव ।	510	25	आहुती	आहुती	"	10	उत्तरेण	उत्तरेण
418	2	। च ।	। च ।	512	18	वायेत ।	वायेत ।	574	12	अथ	अथ
419	7	। ।	। इ ।	515	7	आस्यै	आस्यै	"	16	वरः	वरः
432	5	धनुः ।	धनुः ।	520	25	रुन्धे ।	रुन्धे ।	578	16	प्रती	प्रती
437	22	सुः ।	सुः ।	"	"	पतनीय	पतत् । य	580	22	पाङ्क्तः	पाङ्क्तः
438	1	वृकः	वृकः	524	23	आयन्	आयन्	583	3	स्वाहा	स्वाहा
439	7	श्रुतः ।	श्रुतः ।	529	14	एव ।	एव ।	589	19	अथ	अथ
443	10	र्युः ।	र्युः ।	529	14	अर्द्रस्य	आर्द्रस्य	590	9	तेन	तेन
445	2	। ।	। यः ।	532	26	प्रावः	प्रावः	591	10	प्रत्यासु	प्रत्यासु
446	23	विःशतिः ।	विःशतिः ।	533	2	इन्द्राय	इन्द्राय	"	18	रात्रः	रात्रः ।
449	1	ह ।	हुह ।	537	24	मिन्म	मिन्म	597	12	रात्रौ	रात्रौ
"	2	उशिजः	उशिजः	538	23	। तो ।	। तो ।	607	15	प्रताः	प्रताः
"	12	विहित	विहित	543	13	। हाः ।	। हाः ।	"	17	पञ्च	पञ्च
"	23	ध ।	धृते ।	544	17	। न्ये ।	। न्ये ।	608	20	अन्तरिक्षम्	अन्तरिक्षम्
450	8	रघ्नण ।	रघ्नण ।	545	7	यघेन ।	यघेन ।	610	10	रोहेयुः	रोहेयुः
451	17	रन्ध्रः ।	रन्ध्रः ।	"	15	। त ।	। तत् ।	"	20	विःशः	विःशः
"	18	वृणाः ।	वृणाः ।	"	26	अनु ।	अनु ।	"	22	तस	तस
"	25	इत्यन्द्रा	इत्यन्द्रा	546	13	ओजः ।	ओजः ।	611	11	सुव	सुव
454	3	रल्लसा	रल्लसा	"	14	। सो ।	। सो ।	"	17	वञ्ज	वञ्ज
455	11	अश्वः ।	अश्वः ।	"	17	उदान ।	उदिति ।	612	5	पु	पु
458	24	अथ	अथ	548	5	अत ।	अतः ।	"	19	यमेन	यमेन
459	12	राप्रभृ	राप्रभृ	"	21	। ।	। इद्रः ।	623	7	पोडश	पोडश
461	18	लोकादाम् ।	लोकादाम् ।	551	1	-रातः ।	-प्रातः ।	625	7	वेराजः	वेराजः
463	10	देवेषु ।	देवेषु ।	"	17	पानाणि	पानाणि	"	15	मिति-वि	मिति-वि
"	12	सुवः । देवेषु ।	सुवः । देवेषु ।	"	18	ओन्धयः	ओन्धयः	624	23	वसे इति	वसतिनि
"	17	सुवः ।	सुवः ।	556	25	एव	एव ।	634	16	आयुः	आयुः
464	19	तनुवा	तनुवा	557	11	-इष्टे ।	-इष्टे ।	535	14	रिषा	रिषा
465	1	आशम् ।	आशम् ।	561	19	सौम्येन	सौम्येन ।	"	25	प्रदेन	प्रदेन
"	3	मृ ।	मृवा ।	562	5	इत्यप	इत्यप	637	22	कलशः	कलशः
466	12	तस्य ।	तस्य ।	"	20	तस्य ।	तरयं ।	"	12	मासान्	मासान्
471	8	भवति ।	भवति ।	565	20	देद ।	देद ।	634	25	माने	माने
"	11	। ।	। न ।	566	7	आघ्रोत्	आघ्रोत्	639	19	यन्ति	यन्ति
481	22	यनीयः	यनीयः	567	15	। ।	। न ।	640	24	प्रथ	प्रथ
"	23	स्यात् ।	स्यात् ।	"	21	इन्द्रस्य	इन्द्रस्य ।	645	7	अदन्तकार्यं	अदन्तकार्यं